

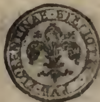

RESPONSIO
DANIELIS PAPEBROCHII
ex Societate Jesu Theologi
AD EXHIBITIONEM ERRORUM
PER ADM. R.P. SEBASTIANUM A S. PAULO,
Ordinis Carmelitani in Belgio bis Provincialem,
olim sacræ Theologiæ Professorem Lovanii,
evulgatam
ANNO MDCXCIII COLONIÆ.

Pars prima ad XII priores Articulos.

Editio 2. ab Auctore recognita & nonnihil aucta.

ANTVERPIÆ
Apud Viduam & Heredes *Henrici Thieullier*.
ANNO MDCXCVI.

S. Hieronymus Ep. 61 ad Pammachium

Nolo in ſuſpicione Hæreſeos quemquam eſſe patientem: ne, apud eos qui ignorant innocentiam ejus, diſſimulatio conſcientiæ judicetur, ſi taceat :

POTENTISSIMO MONARCHÆ CAROLO II, HISPANIARUM INDIARUMQUE REGI CATHOLICO,

Sereniſſime Rex.

Ivinæ erga noſtrum de Actis Sanctorum opus providentiæ acceptum debeo referre conſilium, quo menſi Majo, ceteris ampliori & copioſiori, atque ideo magis etiam obnoxio invidiæ, optavi potentiſſimum Patrocinium Majeſtatis Tuæ; animo quaſi præſagiente tempeſtatem, nuper in tomos meos omnino quatuordecim effuſam; cum ferali decreto, eos totos & in ſolidum prohibente, acſi continerentur iis ſparſæ per omne corpus Propoſitiones, non ſolum erroneæ, quod humanum foret; ſed etiam ſchiſmaticæ atque hæreticæ, quod eſt catholicis auribus abominabile. Meminiſti, DOMINE CLEMENTISSIME, quanta cum admiratione, imo & quorumdam indignatione per Hiſpaniam, perſtrepuerit illud tonitru: quomodo autem affecerit animos eruditorum ac piorum alibi, eorum præſertim qui vivunt heterodoxis permixti, luculentiſſimi teſtes Tuæ Majeſtati ſunt, Auguſtiſſimus Cæſar LEOPOLDUS, Sereniſſimus Poloniæ Rex JOANNES, & S. R. Imperii

perii Electores ac Principes, qui litteris ad Regium Thronum Tuum datis petierunt maturum tam grandi atque improviso malo remedium. Suos scilicet singuli populos querebantur nudari paratissimo contra eas hæreses præsidio, quæ, tum alios omnes catholicæ Ecclesiæ ritus, tum legitimum Sanctorum cultum impugnant, ut anilibus superstitionibus mixtos & fabulis nixos. Quo enim magis experiebantur earum sectatores mitescere lectâ illâ nostrâ lucubratione, animosque induere minus alienos ab unione catholica, cujus sinceritatem & soliditatem incipiunt pluris facere, propter tot undique eruderata illustrataque certæ antiquitatis monumenta; eo gravius in iis nasciturum prospiciebant scandalum, si audiant Scriptores, conatos vera secernere à falsis, certa ab incertis, tam diu & tanto cum labore, referre in catholicissimo tuo Hispaniarum Regno pœnam pro præmio, ignominiam pro laude, in favorem quarumdam fabularum eo in opere refutatarum. Sed & Societas nostra, solicita de tot suorum sumptuum ac laborum fœtu, qui per annos fere septuaginta in præsentem excrevit magnitudinem, à paucorum Qualificatorum judicio appellavit ad melius informandum sacræ Inquisitionis Tribunal, atque legitimam defensionem parans sub benigno Majestatis Tuæ nutu, postulavit exhiberi sibi Propositiones, quæ dignæ fuerint visæ censurâ, eâque tali, qua atrociorem nullus unquam hæresiarcha in aliquo Ecclesiastico cœtu retulit. Considerans etiam præcipua, quibus illa Censura nititur fundamenta, sumpta ex libro, cui Titulus, *Exhibitio Errorum, quos P. Daniel Papebrockius commisit inter Acta Sanctorum*, mihi, jam annis totis viginti ad libros libellosque famosos tacenti, mandavit, ut abrumpam silentium, jam non amplius laudabile; & articulatim respondeam ad objecta singula. Valuit ex obedientiæ imperio suscepta defensio; & per modica intervalla publicam in lucem dari cœptæ Responsiones, fructum nobis referre cœperunt non

pœ-

pœnitendum: cum per eas, dispulsis calumniarum male coalitarum nebulis; innocentia elucescens, supremo Sacræ Inquisitionis Antistiti, senioribusque, & sapientioribus Assessoribus elicuerit Decretum, die XXII Junii; quo & Collegio nostro Imperiali Madriti restitui jubebantur libri, ad instituendam defensionem necessarii; & mihi à Qualificatoribus exhiberi mandabatur Elenchus censuratarum ab illis Propositionum: quod utrumque quam æquum erat, tam facile obtentum est primum, remissis in Collegium nostrum libris omnibus: alterum vero impetrari necdum potuit, iteratò etiam rogatum; nectentibus moras, qui minime deberent; & propositiones damnatas, quas ante latam sententiam in promptu habuisse oportebat, quodammodo adhuc requirentibus. Quapropter primam hanc Responsionum mearum partem ad Articulos priores duodecim (nam totidem alii adhuc restant discutiendi) advolvo pedibus Majestatis Tuæ; humillime supplicans, ut dignetur tergiversantes Regio suo nutu urgere, ad executionem Decreti tam æqui; quo possim in altera Responsionum mearum parte omnibus satisfacere. Equidem fixum habeo, eâdem quâ priora fide tractare cetera; & prompte corrigere, sicubi me à vero aberrasse cognovero, per ejus ignorantiam: nam à recto, per hæresim, nusquam declinasse me, ausim præsumere. Unica igitur gratia, quam à summa æquitate Tua, REX CLEMENTISSIME, nunc peto, & mecum petit Societas universa, innumeris pridem Majestati Tuæ nominibus ac beneficiis obstrictissima, sed ex illis ipsis tam liberaliter concessis spem concipiens majorem impetrandi plura; unica, inquam, gratia quam petimus, hæc est, ut cognoscere mihi liceat quid peccaverim; ubi Propositiones *hæreticas*, *schismaticas*, *seditiosas* &c. tradiderim. Catholicus sum Ecclesiæ Romanæ unitus, Majestati Tuæ fidelis subditus, vivere

 atque

atque mori volo. Qui autem potero, si non mihi detegant errores, qui scire illos debent damnaruntque, à me hactenus ignoratos? Hanc eamdem gratiam, ut sciam quid hæretice, quid schismatice, quid seditiose scripserim, exorent pro me tum reliqui æquitatis Patroni, innumerabiles fere ex Hispaniis in cælos translati Sancti; tum proprio quasi jure suo Sanctus Majestatis Tuæ progenitor FERDINANDUS; idemque Regnis pacem firmam, Thoro sobolem copiosam, Vitæ omni prosperitatem, & æternam felicitatem Animæ obtineat in cælis: quemadmodum crebris precibus votisque Deum ac Sanctos orat, Antverpiæ in Belgio MDCXCVI, XXIV Julii.

MAIESTATIS TUÆ REGIÆ.

Humillimus Vassallus atque Cliens
DANIEL PAPEBROCHIUS
Societatis Iesu Presbyter.

PRÆ-

PRÆFATIO.

I nostra de Actis Sanctorum grandia numerosaque volumina tam facile possent ubique haberi, & habita perlegi; quam Exhibitio errorum, *illis per* adm. R. P. Sebastianum à S. Paulo *imputatorum, in exiguæ molis libro facile potuit ac potest quaquaversum spargi, & eruditis pariter atque ineruditis opportune importuneque obtrudi, necessaria non foret operosior ad illam Responsio. Etenim pro sua innocentia satis loquerentur ipsi libri, post tot annorum approbationem publicam, postremis hisce cœpti accusari universim, quatenus meo nomine inscribuntur. Nam appareret manifeste, Errores ab Exhibitore productos, vel omnes vel plerosque, mere imaginarios esse, ac fide parum sincera exsculptos ex verbis meis truncatis alteratisque.*

Sed talis tantaque operis vasti notitia cum paucorum sit, eorumque dumtaxat qui non hinc inde aliquid (prout usu venit) obiter percurrunt, verum toti studio historico dediti, veri falsique discernendi principia in eo tenenda callent; ex diuturno nostro ad tot famosos libros libellosque, ac ipsam etiam Exhibitionem *silentio, majora existunt indiesque extitura videntur detrimenta, quam quibus mederi possint nostri* P. Conradi Janningi opuscula *quædam* Apologetica, *primo Junii tomo præfixa eo fine, ut Exhibitoris exigua fides & eruditio, paucis in exemplis demonstrata, nos excusaret à ceteris refutandis. Visum est igitur, ad plurium commodiorem instructionem, articulatim procedendum esse, una cum libro præfato, & diluenda ex ordine crimina singula, mihi male objecta.*

Id dum facio successive per partes, invicem sese intervallo modico secuturas, itaque vulgandas & legendas facilius, ac denique in unum librum compilandas; non morabor Lectorem longis Præambulis, novam fortassis criminandi occasionem præbituris; sed mox ingressus in materiam, Accusationes ipsis verbis Exhibitoris proponam sigillatim, ac sigillatim refellam, quanta potero sinceritate ac fide; nequaquam dissimulaturus, sed edicturus dilucide meam de punctis controversis sententiam; nec minori promptitudine correcturus, si quid appareat rationabiliter argui emendationisque egere.

FA-

FACULTAS PROVINCIALIS.

INfrascriptus *Societatis Jesu per Flandrobelgicam Præpositus Provincialis*; potestate mihi facta ab *Adm. R. P. N. Præposito Generali Thyrso Gonzalez*, & ex sententiâ trium nostræ Societatis Theologorum, qui infrascripta recognoverunt atque approbarunt; permitto ut imprimatur vulgeturque *Responsio Danielis Papebrochii, nostræ Societatis Theologi, ad Exhibitionem errorum, per Adm. R. P. Sebastianum à S. Paulo, Ordinis Carmelitarum in Belgio bis Provincialem, evulgatam.* In quorum fidem hasce, manu mea subscriptas & Officii sigillo munitas, dedi Antverpiæ, XIX Februarii MDCXCVI.

Locus † sigilli IGNATIUS DIERTINS.

APPROBATIO ORDINARII.

Potest imprimi.

Antverpiæ 1696, 9 *Martii.*

ANTONIUS HOEFSLACH.
C. G. L. C.

SUMMA PRIVILEGII REGII.

CUm Dominus noster CAROLUS II, Dei Gratia Hispaniarum Indiarumque Rex Catholicus, atque Brabantiæ Dux, mihi *Danieli Papebrochio*, Societatis Jesu Sacerdoti, per litteras patentes, signatas 1692, 23 Februarii, concesserit Privilegium, cuicumque à me eligendo Typographo communicabile, pro imprimendis *Actis Sanctorum*, & quibuscumque eo spectantibus scriptis, permitto *Henrico Thieullier*, Typographo ac Bibliopolæ Antverpiensi, ut imprimere solus ac distrahere possit meas pro iisdem Actis *Responsiones*, ad Objecta ab Adm. R. Sebastiano à S. Paulo. Actum in Domo nostra Professa, die 1 Martii 1696.

EX-

EXHIBITIONIS ERRORUM
ARTICULUS PRIMUS,
Circa Hiſtoriam Vitæ Chriſti Domini.
ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Nihil penè in ſacris Hiſtoriis tam eſt certum ac firmum, quod Papebrochius controvertere ac quatere non vereatur: unde etiam certiſſima atque in Eccleſiâ receptiſſima quædam puncta, vitam Chriſti concernentia, criticum ipſius calamum, cujus manus contra omnes, evadere non potuerunt, ut jam cum omni ſubmiſſione ſanctæ Sedi venio exhibitum.

RESPONSIO.

Icere voluiſti, Rev. Pater, *Nihil pene tam certum, quod Papebrochius vereatur* &c. Dum enim alteram negationem addis, religioſiorem me facis quam velles. Dum autem accuſationem inſtituis tam atrocem, & quidem non tantum coram Sede Apoſtolica; ſed etiam, librum tuum vulgando, coram univerſa Eccleſia; opto ut promiſſæ ſubmiſſioni jungas ſinceritatem & caritatem; juxta Juris Regulam, § Decret. lit. ESTOTE. *Ea facta, quæ dubium eſt quo animo fiant, in meliorem partem interpretemur*: & memor ſis ejus quod habetur cap. QUI NON, & cap. CALUMNIATOR. *Qui non probaverit quod objicit, pœnam quam intulerit ipſe patiatur*, Et, *Calumniator, ſi in accuſatione defecerit, talionem ferat.*

§. I. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra ſanctos Patres, & communem fidelium ſenſum, aſſerit dici poſſe, Chriſtum non fuiſſe opere profeſſum Euangelicam Paupertatem, antequam cœpit eam verbo docere.

RESPONSIO.

1 IN Propylæo Maji, in Apparatu ad Chronol. Pontif. pag. 40, n. 51, ubi oſtendo, Deiparam & Joſephum, non mendicâ, quamvis nec opulentâ fortunâ fuiſſe, ſubjungo: *Itaque divino potiùs conſilio, quàm parentum paupertate, natus in ſtabulo Chriſtus, receptū mox aliqua in domo Bethleemi reperit, ubi inveniretur à Magis: dicique poteſt, ipſummet Chriſtum Euangelicam Paupertatem tum primum profeſſum opere, quando eam cœpit docere verbo, & à vocatis ad ſuum Diſcipulatum exigere, ut venderent quæ haberent omnia, darentque pauperibus: quod conſilium mox amplexa Deipara ſit, oblatis ultro eleemoſynis deinceps victura cum Filio.*

2 Quid per Euangelicam Paupertatem hic in-

intelligam, satis explico, dum addo; ut quis *vendat omnia quæ habet, & det pauperibus, ac deinceps vivat eleemosynis.* An hoc Christus diu fecerit antequam docuerit, non vidi hactenus à sanctis Patribus definitum. Neque ago de infantiâ Christi, seu tam tenerâ ætate, in qua pueri nihil solent habere proprium; & licet hanc suam Dominii negationem tunc Christus amaverit; cum tamen in hoc exterius se habuerit aliorum instar parvulorum; non videtur id proprie dici Euangelicam Paupertatem opere profiteri.

3 De adultâ ætate mihi sermo est: de hac autem audire juvat religiosissimum pariter ac doctissimum scriptorem Franciscum Suarez in 3 part. Tomo 2, quæst. 40, disp. 28, sect. 2. *Verisimilius*, inquit, *mihi est, in aliqua etiam parte illius temporis, habuisse* CHRISTUM DOMINIUM ALIQUARUM RERUM, PROPRIUM ET IN PARTICULARI. *Hoc probatur. Quia non statim ac baptizatus fuit, habuit discipulos quibuscum in communi viveret, ut eis statim essent omnia communia; sed aliquo tempore, saltem brevi, solus degebat: &, quando cœpit habere Sectatores, non statim habuit illos stabiles, & perfectionem profitentes. Unde legimus, semel atque iterum Apostolos vocasse; quia non statim à principio cum eo permanserunt, nec effecerunt unum veluti corpus politicum, quod esset capax Dominii communis: ergo necesse erat, ut eo tempore, eorum quæ Christus possidebat, & ad victum & vestitum ei donabantur*, PROPRIUM AC PECULIARE HABERET DOMINIUM, *ut eisdem rationibus ostendi potest. Quia* TUNC HABEBAT LIBERUM USUM ILLARUM RERUM; *nec potest fingi apud quem alium earum Dominium resideret. Propterea hoc nihil perfectioni derogat; quia pro temporis & status opportunitate, non poterat esse alia conveniens vivendi ratio. Denique hoc ipsum insinuat Ioannes Vigesimus secundus, dicens; cum hoc non sit per se malum, etiam decuisse, ut in hoc genere Paupertatis & moderati Dominii, Christus esset hominibus exemplo. Cum enim Christus esset commune omnium exemplar, & doctor; decuit, ut omnibus præberet exemplum, & iis qui perfectam, & iis qui minus rigidam Paupertatem profiterentur.* Hæc de ætate Christi, prædicationem Euangelicæ paupertatis immediate præcedenti.

4 Dicesne, R. Pater; hæc quidem de eo tempore non carere probabilitate; sed Christum antea opere professum Paupertatem perfectiorem? Ergone Christus, dum juxta Euangelium proficiebat sapientia & ætate apud Deum & homines, defecit in perfectione Paupertatis? Responsum hic simul habes ad id quod objicis de Paupertate Scholasticorum Societatis. *Cum*, inquis, *Societatis Scholares, non obstante omnium bonorum suorum Dominio, quod in particulari retinent, prætendant equidem opere profiteri Euangelicam Paupertatem, licet aliunde ipsis quoad victum & amictum bene sit provisum; quo fundamento Papebrochius negare potest, Christum Dominum, à prima suæ nativitatis momento & deinceps, opere professum fuisse Euangelicam Paupertatem, cum ab incunabulis vitam duxerit pauperrimam?*

5 Scholarium in Societate Paupertas in hoc consistit, quod, licet rerum suarum Dominium tantisper retineant, nullius tamen rei usum liberum habeant; atque ad ipsum Dominium à se abdicandum, quando Superioribus visum fuerit, parati esse debeant. Hæc paupertas, ut est à sancta Sede definitum, verè religiosa est, adeoque Euangelica; non tamen adeò perfecta quàm Professorum, qui nullius rei in particulari Dominium habent: de hac sola Paupertate agebam ego, ut ex meis verbis, sed nescio an fide satis bona à te prætermissis, manifestum est: *Ut venderent*, inquiebam, *quæ haberent omnia, darentque pauperibus: quod consilium mox amplexa Deipara sit, oblatis ultro eleemosynis deinceps victura cum Filio.*

6 Supponamus tamen, quod ne quidem istam agnoverim in Christo Paupertatem, ante-

antequam eam cœpit docere; sed putaverim, nullum in eo fore inconveniens, si diceretur, quod Christus rerum aliquarum mobilium, sive quas operando, sive quas rogando, aut alio modo licito accepisset, Dominium habuerit, imò & usum liberum, seu independentem ab alterius voluntate; quid in eo *sanctis Patribus & communi fidelium sensui* contrarium? Quotquot sancti Patres à te citantur, quotquot ab *Aurifodinæ* compilatore (ad quam me remittis) aliud non dicunt, quàm, Christum in ortu, in vita, & in morte pauperem fuisse, & amasse paupertatem, cum potuisset esse ditissimus. Etiamsi autem Patres dicerent, Christum totâ vitâ suâ mendicasse, nec nisi ex eleemosynis vixisse, atque hanc vitam Christum in ipso exordio seu conceptione non elegisse tantùm, sed etiam vovisse; non sequeretur, quòd Christus Paupertatem Euangelicam semper opere professus sit, sive quod earum rerum, quas mendicando acceperat, non haberet Dominium & usum liberum.

7 Quod Patern. vestra intexserit de Societatis Scholaribus, quasi *ipsis quoad victum & amictum bene sit provisum*, ad rem non pertinet; nam plurimis Professis, etiam vestris, non minus bene quàm Societatis Scholaribus *de victu & amictu provisum est*.

8 Paragraphum concludis, postulando judicium Sanctæ Sedis, *an & quantum differat Papebrochius a Wickleffistis, Erasmo, aliisque Sectariis, Christi paupertatem impugnantibus.* Ne autem perquirere nobis necesse sit, an & quomodo paupertatem Christi illi impugnaverint, remittis nos ad Thomam Waldensem, Carmelitanæ familiæ scriptorem, & ad Petrum Canisium Societatis. Citas itaque Waldensem, de Wickleffista dicentem: *Possit, si jam catholice crederet, conspicere Iesum nostrum in præsepi mendicum.* Et: *Quid ergo tergiversaris quid moleste fers, Christum actualiter mendicasse?*

9 Rev. Pater, *Christum actualiter mendicasse*, non nego: neque *actualiter mendicare* est totum id quod dicit Euangelicæ Paupertatis professio actualis. Mendicus enim non desinit habere Dominium & usum liberum eorum quæ mendicando accepit, quod Dominium cum usu libero conjunctum non consistit cum Euangelica Paupertate, in rigore intellecta, prout hic à me intelligi, perquam manifestum est. Sed an etiam, ut Catholici simus, necesse est nos credere, quod Christus infantulus (qui, in exteriori præsertim forma, & illius ætatis miseriis, similis apparere voluit ceteris infantibus) circa hoc usum rationis in præsepi ostendere voluerit, ut actu formaliter mendicaret? Certe, ut ceteros prætercam, acerrimus paupertatis & mendicitatis religiosæ, contra Wickleffum, Lutherum, aliosque assertor Alfonsus à Castro, Ordinis FF. Minorum, Lib. x adversus hæreses, verbo *Mendicitas*, sic scribit: *Quamvis de ipso Christo non sic legatur aut credatur, quod ipse aliquando mendicaverit; quia mulieres aliquæ probæ, quæ illius doctrinam audiebant & suscipiebant, illi de facultatibus suis, citra illius mendicitatem, ministrabãt; non tamen inde sequitur, mendicitatem non esse licitam ad vitæ sustentationem.*

10 Videamus modo quid objiciatur ex Canisio. *Illi*, inquit, (nempe Erasmo) *non placet tot seculis piorum opinio de singulari & eximia Virginis ac Christi pueri paupertate*: &, *Theologum certe hic Erasmus se præstare debebat, ac idcirco non casui, sed divino consilio adscribere, quod Messias vere pauper, & in laboribus à juventute sua, sicut prædictum fuerat, mortalibus voluerit apparere.* Respondeo, me admittere quidquid hic de Christo adstruit Canisius: nempe, Christum, ab ipsis incunabulis, non tantum paupertatem expertum, sed etiam ardentissimo affectu complexum: quod procul dubio *singulare in puero est ac eximium*: neque paupertatem hanc & laborem Christi à juventute *adscribo casui, sed divino consilio*, ut vidisti.

11 In hoc igitur error hæreticorū situs erat, quod dicerent, Christum, non tantum non mendicasse, sed nec approbasse mendicitatem; imo nec permisisse iis, qui laborando aut aliter victum sibi possint comparare: unde inter Wickleffi articulos, in Concilio Constantiensi damnatos, Tom. 12 editionis Labbe col. 46, est hic 24; *Fratres tenentur per labores manuum victum acquirere, & non per mendicitatem.* Et hic 20, *Conferens eleemosynam Fratribus, est excommunicatus eo facto.* Similiter Lutherus, apud à Castro loco cit. docet, *mendicitatem esse ex lege prohibitam.* Erasmus autem, uti Religiosis mendicantibus infensissimus, & Lutheri in multis defensor, mendicitatem Religiosorum invidiosissime traducebat; ita ut apud multos audierit Lutheranus, licet paululum reformatus, uti inter *Sectarios* à Patern. vestra numeratur.

12 Fateor equidem, R. Pater, si Christum asseras, in ipso præsepi & deinceps tota vita actualiter mendicasse, & Euangelicam paupertatem semper opere professum, adeoque nullius rei proprietatem in particulari simul & liberum usum habuisse: fateor, inquam, sic à Wickleffi, Lutheri, & Erasmi opinionibus hac in parte videri potes paulo quam ego remotior: sed an hoc ipso magis accedas ad veritatem, non satis liquet. Nam quandoque, nimium recedendo ab uno extremo falso, inciditur in aliud etiam falsum. E. G. Libertatem nimiam naturæ humanæ in hoc statu, post Adami peccatum, attribuit Pelagius; ab hoc quam longissime recedentes Calvinus & Lutherus, omnem libertatem ad bene vel male agendum eripiunt: an igitur hi censendi sunt propius accedere ad veritatem, eo ipso quod longius à Pelagio recedunt, quam Ecclesia Romana, libertatem admittens, sed debilitatam, & ad bonum salutiferum prorsus indigentem gratiæ adjutorio? Possuntne eorum sequaces merito exprobrare Patribus Tridentinis, & gloriari, quod Patres illi non tam remoti in hac parte sint à Pelagio, quam Lutherus & Calvinus? Hoc igitur mihi sufficiat, quod tantum ab hæreticis distem, quantum veritatis amans Catholicus; neque tam longe & cæce ab errore uno diffugiam, ut in alium me præcipitem.

13 Frustra etiam vociferaris, adversari me sanctis Patribus; qui ne unum quidem hactenus mihi adversantem protulisti, neque proferes qui dicat, Christum ea ætate, qua solent homines habere aliquarum rerum proprietatem in particulari, & liberum earum usum, eo prorsus caruisse antequam cœpit prædicare: neque id asserunt communiter fideles; sed tantummodo quod Christus pauperem semper vitam duxerit, in laboribus à juventute sua, paupertatem amaverit præ divitiis &c. Quæ, ut jam ostensum est, sententiæ meæ minimè repugnant.

§. II. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra communem Ecclesiæ sensum, cum Natale Alexandro ab Ecclesia damnato, sustinet Christum vixisse* 37 *annis.

RESPONSIO.

NEque id sustineo, R. Pater, neque sustinui unquā. Accusationē probas his verbis: „Papebrochius, patū cu„rans communē Ecclesiæ sensū, sanctorum „Patrum auctoritatem, ac Possini moni„tionem, sequitur novam Natalis Alexandri „ab Ecclesia damnati opinionē, ei q; Episto„la prima loco citato immediatè ante Epi„stolam

„ stolam secundam, applaudit, dicens: *Non* „ *potui non favere prædicto Alexandro, contra* „ *communem sententiam sustinenti, citius* „ *natum esse Christum, adeoque diutius vi-* „ *xisse inter mortales quam annis 33:* juxta „ Alexandrum autem *Christus mortuus est* „ *anno ætatis suæ 37 inchoato ,ut dictum est.*

15 Multi, locum hunc in libro vestro legentes, existimarunt,me, non tantùm dixisse, quod aliquando *favei im* prædicto Alexandro, tribuenti vitam Christo longiorem annis 33; sed etiam (ut ostenderem quantum ætatem illam superavit) mox subjunxisse; *Christus mortuus est anno ætatis 37 inchoato.* Sunt enim verba hæc eodem, quo mea, expressa charactere,& serie penè continuâ.Nosti autem,R.Pater,ea non à me,sed à Te addita esse: ut nempe persuaderes, me, *cum Natale Alexandro, ab Ecclesia damnato, sustinere,Christum vixisse* 37 *annis.*

16 Aliud est igitur *favere* alicui,sustinenti Christum vixisse plus quam 33 annis: aliud *favere* sustinenti vixisse annis 37: aliud, id ipsum per se *sustinere* atque docere. Primum fecisse me aliquando,fassus sum:secundũ fecĩ numquã; multo minus tertiũ.Primũ fatetur de se Baronius infra n.56 quoad reprobanda Acta Concilii Sinuessani,quæ deinde mutato judicio probat.Si autẽ ex me quæras,quantũ igitur vitę Christo tribuerim,ultra annos 33? Respondeo,non nisi tres menses.Hoc ne hodie primum à me excogitatũ quis autumet, adeat ipsum quẽ accusas Tomũ,& in eo Apparatum ad Chronologiam Pont.p.25,id est novem paginis post locum à te accusatum: ibi à me ad Possinum scriptum inveniet sic.

17 *Videor posse, saltem ut probabilem, sustinere sententiam, pridem mihi placitam; secundum quam, in meis ad Ephemerides Græco-Moscas observationibus statui, nati in terris Christi anniversarium diem ipsum esse, quo eumdem Bethleemi adoraverunt Magi, duce stellâ jam inde à mensibus viginti & uno, aut etiam tribus, videri ipsis in Oriente cœptâ; secundum quod tempus, ab iisdem Magis intellectum, occidi Herodes infantes jusserit à bimatu & infra, ipse peracta cædi vix totis tribus mensibus superstes; juxta quem calculũ baptismus Christi contigerit anno ætatis ejus* XXX *expleto, mors vero ætatis ejusdem anno* XXXIV *per tres menses inchoato.* Eamdem postea sententiam, non ut probabilem tantum; sed ut *visam nobis hactenus verosimiliorem*, declaravi,& multis stabilivi Epistola 3 consultatoria ad Schelstratium, in Paralipom.pag.149. Hoccine est sustinere, quod Christus vixerit annis 37?

18 Adeò autem non applaudo Natali Alexandro, hanc sententiam propugnanti, ut in eodem quem insectaris Tomo, Conatus Chronico-Historici pag.7 num.3, de eo dicam: *Videns, hinc sese constrictum teneri, ne ante annum vulgaris æræ 33 Christum mortuum fateretur; inde, ne Herodem statueret obiisse nisi anno ante æram vulgarem quarto; novam & nemini auditam hactenus sententiam adduxit in medium, ut Christum diceret obiisse anno ætatis suæ 37 inchoato.* Eamdem sententiam, in jam citatis Paralipomenis ad Conatum, pag. 19 & 20, voco *Paradoxon.* In notis vero marginalibus, quas addidi ad epistolam 2 Possini, dico,ab eo *ostendi, Canonem Neocæsareensem, sensumque totius Ecclesiæ, tali sententiæ adversari:* atque hæc dico eâ paginâ, quæ immediate sequitur eam,unde criminationis ansam desumpsisti.

19 Superest scrupulus de tribus mensibus, quos triginta tribus annis adjiciebam. *Certum enim,inquis, & indubitatum in Ecclesia hactenus fuit, Christum Dominum vixisse dumtaxat 33 annis. Ita sancti Patres.* Si per exclusivam particulam *Dumtaxat*, exclusos volueris plures, non modo annos,sed etiam menses, an hoc *certum & indubitatum in Ecclesia hactenus fuerit*, libenter intelligam, seu sanctæ Sedis, seu quorumvis eruditorum judicio. Testes mox audiemus aliquot, nec leves. Quid vero si contendat

quis, Christum propriè non annos 33 sed 32 vixisse? sentietne contra id, quod ais, *hactenus fuisse in Ecclesia certum & indubitatum?* Ita quidem videtur. Nam qui asserit annos *dumtaxat* 33, nec plures agnoscit, nec censetur agnoscere pauciores. Hujus autem tam *indubitatæ certitudinis* testes quidem appellas *sanctos Patres*, sed nullum determinando, nisi S. Epiphanium hæresi 51 num. 23.

20 Quis porro *hæresim* citari audiens, non vereatur, ne sententia, plures vel pauciores annos quã 33 numerãs, ab Epiphanio collocetur inter hæreses? Sed tantum agit contra Gnosticos, unicum Prædicationis Christi annum, adversus clarissimam Scripturam, agnoscentes. Imò potius manifestum est, S. Epiphanium, ipso loco quem citas, non nisi 32 annos & præterea 74 dies Christo tribuisse. *Compertum est*, inquit, *anno 33 suæ in carne præsentiæ passum Unigenitum.* Ibid. num. 27; *Triginta duos annos integros ac dies præterea septuaginta quatuor ab Epiphaniis implevit:* diem autem *Epiphaniorum* statuit eumdem quem Nativitatis. Atqui in vulgari sermone non dicetur, propriè & in rigore, vixisse annos triginta tres, qui mense tertio post annum trigesimum secundum mortuus est; sed magis obvie dicetur vixisse annos 32. Ergo unicus, quem pro te profers, S. Epiphanius, magis propriè & in rigore, censet, Christum non vixisse annos 33: pro quibus tamen eum citas, & solum.

21 Dicesne, cum Cardinali Baronio ad annum Christi 34, *plane constare, ipsum S. Epiphanium in mendaces fastos incidisse?* Sic unicum, quem protulisti, Patronum tuum destrueres. Sed & *sunt plerique alii*, inquit ibid. Baronius, *qui dixerunt Dominum nostrum passum anno 33 suæ ætatis, per tres menses inchoato: sed cum eo potissimum innitantur fundamento, quod Dominus fuerit baptizatus ipso trigesimi anni exordio, cum in hoc errent, in ceteris quoque deducendis annis errare, non mirum est.*

22 Citat deinde Baronius pro se S. Ignatium Martyrem ex Epistola ad Trallianos, post cujus verba sic concludit: *quibus plane significatur, Christum passum esse annos natum triginta quatuor. Itaque Ignatius, proximus ætati Christi, imo qui eâdem vixit ætate, qui & Christum post Resurrectionem se vidisse in carne testatur ..... nostra sententia non tantum assertor, sed & auctor habetur, qua dicitur Christus affectus supplicio Crucis, anno trigesimo tertio ac mense tertio suæ ætatis.* Confidentius Beda eidem sententiæ suffragatus est, de Ratione temp. cap. 45, his verbis; *Habet, ni fallor, Ecclesiæ fides, Dominum in carne paulo plus quam triginta tres annos, usque ad sua tempora passionis, vixisse.*

23 Contra testatur Paulus Middelburgensis, apud Petavium in animadversionibus ad hæresim Alogorum, se *neminem reperisse, qui quadraret* seu consentiret Bedæ. Atque ipse, in Chronologia & antiquitate versatissimus Petavius: *Quod Ecclesia*, inquit, *auctoritate, qui cum Beda sententiam illam adstruunt, niti se profitentur; velim Concilii alicujus Decretum, hoc est communem Ecclesiæ vocem, aut antiquorum certe Patrum constantem in illa tuenda consensionem proferant: quod nunquam omnino perficient. Nec enim ignorare possumus, quantopere à se invicem Patres omnes, cum in anno Passionis, tum in die ipso dissideant. Irenæus, Apostolorum propemodum æqualis, inter quadragesimum & quinquagesimum annum ætatis suæ passum esse Salvatorem asserit; idque se & ex Evangelio, & à Ioannis Evangelistæ discipulis, quod à Magistro acceperant, didicisse ostendit.*

24 Sententia hæc apud Irenæum legitur lib. 2 contra hæreses cap. 39, his verbis: *Triginta annorum ætas prima indolis est juvenis, & extenditur usque ad quadragesimum annum. A quadragesimo aut quinquagesimo anno, declinat jam in ætatem seniorem: quam habens*

bens docebat Christus, *sicut Euangelium & omnes Seniores testantur, qui in Asia apud Ioannem discipulum Domini convenerunt, id ipsum tradidisse eis Ioannem ..... Quidam autem non solum Ioannem, sed & alios Apostolos viderunt, & hæc ab eis audierunt, & testantur de hujusmodi relatione.* Et cap. 40. *Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti? Hoc dicitur ei qui jam quadraginta annos excessit, quinquaginta autem nondam attigit, non tamen multo à quinquagesimo abstitit.*

25 Contra eos, qui hæc Irenæi disputationi ab alio inserta fuisse putant, sic insurgit Petavius in Animadversionibus contra Hæresim Alogorum. *Tantum abest*, inquit, *ut hac Irenai propria non sint, ut aliter, quam si ita sentiret ac scriberet, illius procedere disputatio nullo modo potuerit*; quod pluribus illic nititur ostendere: rectene an secus, meâ hic non interest, qui nullam in particulari sententiam firmandam modo suscipio; sed tantum probandum, quod non adeo *certum & indubitatum hactenus in Ecclesia fuerit, Christum dumtaxat triginta tribus annis*, id est, neque plus neque minus, inter mortales *vixisse*.

26 Postquam Petavius loco citato variorum Patrum longe diversas sententias retulit; *Longum est*, inquit, *enumerare ceteros, qui 31, aut 32, aut ad summum triginta tres vitæ* annos Christo *arrogant*. Pro triginta annis *complures antiquos post Tertullianum* recenset Cardinalis Baronius ad annum Christi 34, eosque, *scriptores* (ut ait) *non ignobiles, sed spectatissimos in Ecclesia Dei; nimirum Iulium Africanum, Lactantium, Hieronymum, Augustinum, Severum, Clementem Alexandrinum.* Sed quantumcumque magna fuerit, & passim ab auctoribus referatur, antiquorum Ecclesiæ scriptorum in numerandis Christi annis dissensio; Patern. vestra omnes ab Ecclesia excludit, qui vel minimum dubitarint, an Christus *dumtaxat 33 annos vixerit*; id enim, inquis, *in Ecclesia hactenus certum fuit & indubitatum.* Contra me denique sic concludis: „ An autem in hoc „ *adversari communi Ecclesia consuetudini*, „ *insolentissima* non sit *insania*, prout asse„ rit Augustinus epist. 118; & juxta Sco„ tum, an non sit valde periculosum, cum „ asserat in 1 dist. 11, q. 1 in fine; *periculo*„ *sum est errare circa illa, qua non tantum* „ *ab Apostolis præscripta, sed etiam qua per* „ *consuetudinem universalis Ecclesia tenenda* „ *sunt*, judicet sancta Sedes.

27 Neque tamen conqueri possum de acerbitate & injuria; sic enim præfaris, post Præambulum 5 in *Protestatione* generali: „ „ Si hinc inde Papebrochius nimis acriter & „ dure corripi & redargui videatur, dum „ erroris, falsitatis, ac imposturæ passim „ arguitur; non habet quod inde conque„ ratur; cum illorum *plerumque evidenter* „ *convicatur*,„ Ac paulo ante: „ Protestor „ tamen me abstinere velle & præscindere „ ab omni censura, contentus demonstrare, „ quod Papebrochius non minus irreve„ renter, insolenter, & contemptim dicta „ Ecclesiæ monumenta (receptas Ecclesiæ „ historias, traditiones, aliaque) Sedis Apo„ stolicæ auctoritate communita, repudiet, „ quam hæretici „ Modum, Rev. Pater, hic sane commodum doces effutiendi quidlibet, & quidem sine censura. Atqui ego Patern. vestram de accusationibus iniquis *evidenter convinco.* Quid si igitur in eam evibrem quidquid sancti Patres & Legislatores de calumniatoribus pronuntiarunt? Sufficiat modo, quæ mihi objicis, Augustinus, Operis perf. l. 3, c. 36. *Sicut falsa sunt crimina qua objicitis, ita falsa sunt dogmata qua fingitis nobis. Sed dicite quantum potestis, omne malum adversum nos mentientes ..... Quid opus est vobis reddere similia maledicta, & non potius Euangelio credere, atque gaudere, quod ex istis falsissimis maledictis vestris nobis merces augeatur in cælis?* Quod ego *tali-*

bus passim non *utar censuris, censurando summorum Pontificum Bullas, Breviaria* &c. neque de *imposturis* & ceteris objectis mihi criminibus *convincar*, patebit ex totius operis decursu.

28 Nunc de duabus, quas mihi intorques, S. Augustini & Scoti sententiis aliquid dicendum. Pace tua, Rev. P. Professor, quærere mihi liceat, legistine locum Augustini in ipso fonte? aut eum bona fide descripsisti? Non existimo. Verba Augustini sunt: *Ita respondeo, ut quid horum sit faciendum, si divina Scriptura præscribit auctoritas, non sit dubitandum, quin ita facere debeamus ut legimus . . . . similiter etiam, si quid horum tota per orbem frequentat Ecclesia: nam & hinc, quin ita faciendum sit, disputare, insolentissimæ insaniæ est.* Vestra autem Paternitas, pro, *quod tota per orbem frequentat Ecclesia*, ponit *communem Ecclesiæ consuetudinem*; & quidem iis characteribus, qui indicant esse ipsa verba Augustini. Neque de materiali tantum verborum corruptione Te reum ago; sed vel maxime de formali, quæ ad mores pertineat. In primis Lectorem moneo, non agi ab Augustino de quæstione mere speculativa, ut est nostra; sed de maxime practica; an aliquid, & in quibus circumstantiis, agendum sit. Præcipua fraus est in *Communi*, posito pro *Tota*.

29 Quis neget *insolentissimam esse insaniam* velle agere contra *totius* Ecclesiæ praxim; quamvis non sit semper *insolentissima insania*, agere contra praxim Ecclesiæ *communem*? Sic nemini licet Sacrum celebrare contra consuetudinem *totius* per orbem Ecclesiæ; multis licet contra consuetudinẽ *communem*. Ita sanctissimo Ordini Patrum Carmelitarum, E. G. licet alio uti Missali, & aliis hinc inde ritibus, quam utatur Ecclesia *communiter*. Nemini licet vesci carnibus contra *totius* Ecclesiæ consuetudinem; licet Belgis, contra *communem* Ecclesiæ consuetudinem, diebus Sabbati post Christi Nativitatem, usque ad Purificationem Virginis. Centena ejusmodi exempla in promptu sunt.

30 Et quoniam vobis placuit, ea quæ de practicis ab Augustino dicuntur, transferre ad merè speculativa, ac nusquam definita aut revelata; supponamus, semper esse insolentissimam insaniam, etiam in illis sentire & loqui contra sensum *totius* Ecclesiæ; ideone insolentissima semper est insania, sentire & loqui contra *communem*? Pythagoram, Philosophum fuisse profanum, imo Ethnicum, *communis* (ni fallor) fuit sensus hactenus, estque etiamnum: ideone insolentissime insani dicendi sunt Carmelitæ illi, qui in Comitiis Provincialibus Provinciæ Tolosanæ Biterris, anno 1682 mense Aprili, triduo sustinuerunt, & typis ediderunt hanc inter ceteras Thesim V: *Valde probabile est, Pythagoram Philosophum etiam fuisse Carmelitam*. Ejusmodi assertionibus, contra *communem* sensum, Theses illæ refertæ sunt.

31 Non magis me ferit Scoti quã Augustini sententia. Scotus enim loco citato tantum dicit, *periculosum esse errare circa illa, quæ non tantum ab Apostolis descendunt per scripta; sed etiam, quæ per consuetudinem universalis Ecclesiæ, tenenda sunt*; unde, ut quid contra me inferas, subsumere debes: Atqui *Papebrochius errat circa ea quæ per consuetudinem universalis Ecclesiæ tenenda sunt*. Verum, R. P. Professor, negabo subsumptum. Nam neque errare me probas, neque universalis Ecclesiæ consuetudinem mihi adversari, neque contrarium tenendum præscribere.

32 Concedamus tibi, verum esse, *favisse* me sententiæ Natalis Alexandri de Christo inter mortales versato, non tantum ultra annos 33, sed etiam usque ad annum ætatis 37 mensibus aliquot inchoatum. *Favere* alicui sententiæ, non semper eam in rigore *sustinere* est. Sæpe inchoatam aliquam propensionem significat: contingit autem aliquando ut, propter rationes in speciem plausibiles, quis

in ſententiam nonnihil propendeat, quam tamen abſolutè ſuſtinere nolit, propter nimiam fortè illi adverſantem auctoritatem. Quod nullam hic opinionem *ſuſtinere* voluerim, patet ex iis quæ loco accuſato mox ſubjunxi: *Placuit igitur ſuper hac nova* de Chriſti vita ultra annum 33 *opinione, ejuſdem Poßini ſententiam exquirere:* & aliquot paginis pòſt, in *Epiſtola* mea *conſultatoria* ad Poſſinum, hæc legere eſt: *Qua de re, obſecro, ut, velut diſcipulum conſultabundum cum Magiſtro, tecum aliquantiſper diſcurrentem audias.* Ibidem in fine: *Hac habui, Pater optime, qua ternis tuis eruditiſſimis reponerem; non tam, quid ipſo actu fuerit, quam quid potuiſſet fuiſſe, explicans: neque Chronologiam, rectè conſtitutam a te, mutatam cupiens; ſed dumtaxat conſultans, teque interrogans, utrum* Ἀκολουθία *Euangelica non poßit commodius obtineri, intelligendo Lucam de anno trigeſimo ante tredecim dies recens completo, quam ſolum per dies totidem inchoato.* His ego timide & fluctuans, tamquam diſcipulus, Magiſtrum conſulo, an vitæ Chriſti ultra annum 33 non liceat addere tres menſes. Accuſator autem meus audet aſſerere, quod paucis paginis ante *ſuſtineam*, Chriſtum vixiſſe annis 37. Cur igitur, R. Pater, nuſquam numerum hunc à me expreſſum exhibes? Putaſne quod exprimere eum non potuiſſem, ſi voluiſſem *ſuſtinere?*

33 Denique, ut criminationē tuam de manifeſta iniquitate undequaque convincam; ſupponamus etiam quod loco à te citato poſitive ſuſtinuerim, Chriſtum vixiſſe, non modò annos 33 & menſes tres, ſed etiam uſque ad 37 inchoatum: ſaltem ignorare non poteras, me paulò poſt ſcripſiſſe oppoſitum, quoties totam Chriſti vitam concluſi *annis 33 & tribus menſibus*; & quidem adhuc dubitans, an tantum temporis Chriſto tribui poſſet. Si igitur librum meum accuſare ſalvâ æquitate voluiſſes, dicere non poteras; *Papebrochius ſuſtinet, Chriſtum vixiſſe 37 annis:* ſed dicere ut ſummum poteras; *Suſtinuit aliquando; poſtea tamen, & quidem in eodem libro ſæpe, retractavit.* Auctorem enim de quadam opinione præterita, tamquam ſi præſens eſſet, accuſare, ejuſque claram & ſæpius inculcatam retractationem celare, nemo dicet officium eſſe accuſatoris probi.

34 Hæc ut clarius perſpicias, revoca in memoriā, S. Auguſtinum Manichæorum hæreſi aliquando fuiſſe infectum, & poſt converſionem à Manichæiſmo incidiſſe in errorem Semipelagianorum, cum putaret initium fidei eſſe ex nobis. Quid tibi videtur, Pater? Si quis Auguſtinum, dein Epiſcopum, & poſt errorem ſcriptis publicis ſæpe retractatum, aggreſſus fuiſſet, atque in Concilio Epiſcoporum, vel coram ſummo Chriſti Vicario, retractationem Auguſtini callidè reticendo, eum accuſaſſet, dicens; *Suſtinet Auguſtinus, initium fidei eſſe ex nobis*; quod nomen tribuiſſes ejuſmodi accuſationi? Denuntiationiſne Chriſtianæ & Religioſæ, an criminationis putidæ & infidelis? Hæc ergo perpende, R. Pater, & accuſationis tuę, qualis ſit, judex ipſemet eſto. Obſcura quoque & fallax accuſatio eſt, dum me clamitas conſentire *Natali Alexandro, ab Eccleſia damnato*, quaſi damnatus fuiſſet ab Eccleſia priuſquam à me citaretur: quod tam à veritate alienum eſt, quam quod ei, in aſſignanda Chriſto ætate annorum 37, faveam aut faverim unquam; multo minus ſententiam hanc modo *ſuſtineo*.

§. III. ACCUSATIO.

Papebrochius, cum Hæreticis impugnat imagines Christi Domini, ac SS. Matris ejus Mariæ, à S. Luca Euangelista pictas.

RESPONSIO.

35 Quis, hæc audiens, non existimet, esse me de genere Iconoclastarum, imagines velut idola templis eliminantium & comminuentium? Tota autem tam fœdæ accusationis ratio in hoc sita est, quod Tomo 1 Maji, in Ephemeridibus pag. 45, dixerim: *Lucas Euangelista, Medicus fuisse scitur ex Paulo: Pictorē quoque eum facit pia fideliū credulitas, innixa variis Christi ac Deiparæ imaginibus, quæ Romæ & alibi venerationem habent, velut ab illius manu essent.* Quæ sequuntur, Accusator prætermittit: sequuntur autem hæc: *Fuerit operæ pretiū legere, quæ in hanc rem scripsit Abbas Paulus de Angelis, in descriptione Basilicæ S. Mariæ Majoris de Urbe, lib. 12 Cap. 2 & 3: egent tamē illa examine aliquo, quod non est hujus loci.*

36 Forte verebatur Accusator, ne si locū integrum reddidisset, non tam facilè Lectori persuadere posset, quod imagines illas impugnem; quando, ad confirmandā earum legitimā à S. Luca originem, videret me adducere Abbatē Paulū de Angelis, quo nemo magis in istarū imaginū commendationem scripsit; quæ erudito Lectori laudo, tamquā digna lectu; licet quædam in iis esse censeam, quæ *egeant examine aliquo.* Maluit Accusator, ceteris omissis, solum dicere, quod juxta me, *quæ de illis scribit Paulus de Angelis, egeant examine.* Mitius dico, *egere examine aliquo.* Quamvis enim in optimi cujusque historici narratione principale verum sit; subinde tamen erratur in aliqua circumstantia; & inter probationes multas, non omnes æque certæ sunt; subinde adfertur quidpiam pro confirmatione, quod ipsa assertione minus firmum sit, & *egeat examine aliquo*: hoc autem non facit, quo minus affectioni, propter alia rationis vel auctoritatis momenta, præbeatur assensus. Et quidem in casu præsenti, licet, propter communissimum fidelium consensū & receptissimam à multis seculis quodammodo traditionem, agnoscamus imaginum quarumdam à S. Luca originem; an tamen etiam id quod in Paulo Abbate jam allato dicitur pag. 245, quod *S. Leo* Papa *primus, cum propriam manum obtruncasset, ut libidinis ignem restingueret, per hanc Virginem* (sive, *per hanc imaginem*, ut titulus habet) *eam recuperavit?* Id certe (ipsomet Paulo fatente) *Baronio durum videtur*, nec valet credere, licet à S. Antonino aliisque relatum.

37 Sed video, R. Pater, præcipuum offensionis lapidem esse, quod communē fidelium de imaginibus istis consensum vocarim *piam credulitatem*: sic enim appellationem illam exagitas: „ Vox *Credulitas*, juxta interpretationem Calepini, error magis, quam culpa „ est. Et, *Credulus* dicitur, qui temerè credit: „ adeoque censet Papebrochius, non ex alio „ capite S. Lucam admittendum fuisse pictorem, quam ex eo quod Christi fideles „ temerè id credant. Plura ejusmodi addis, sed omnia nixa uno *Calepino*. Verius dixisses, interpretationem esse Plancī apud Ciceronē, à Calepino citati. Calepinus vero *credulitatē* aliter non definit, nec aliud de ea pronuntiat, quam esse *facilitatem credendi*.

38 Quædam *credulitas*, seu credendi facilitas, est *temeraria & levis*; quædam *probabilis & discreta*, teste Laurentio Beyerlinck in Theatro vitæ humanæ, verbo *Credulitas.* Non igitur rectè infers, fideles à me temerarios vocari, quod eorum de imaginibus istis

istis fidem vocaverim *piam credulitatem*. De credulitate, non *temeraria*, sed *probabili & discreta*, mihi sermonem esse, facile colligere poteras, Pater Professor; nam credulitas *levis & temeraria* proprie *pia* non est, quia *levitas & temeritas* vitium est, *pietas* virtus. Imo vero apud me discreta & pia credulitas certitudinem non excludit, nec quidquam vetat quo minus, positis motivis credibilitatis moraliter certis, *pia credulitas* assensum imperet motivis istis firmiorem. Nisi dicere malis, *voluntatem non posse efficere, ut assensus fidei in seipso sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium*, quæ est decima nona inter Propositiones ab Innocentio XI damnatas.

39 Contra argumentaris; *Vox illa, Credulitas, ordinarie importat vacillationem, etiam secundum Papebrochium, prout ex decursu patebit.* Respondeo, R. Pater Professor, negando assumptum. Probare niteris unice ex Tom. 2 Maji pag. 822, ubi (inquis), „ Papebrochius refert apparitionē Christi Domini, dicentis S. Angelo Carmelitæ, *Ibis in Siciliam cum imagine Deiparæ Matris meæ, quam depinxit S. Lucas*; quia apparitionem sic repudiat: *Utinam hæc, quam fidenter asseruntur, tam certo essent à Christo sic revelata! magnum utique præsidium adferrent confirmandæ vulgari fidelium credulitati de istiusmodi imaginibus*: unde mox infers, me de imaginibus istis *dubitare & hæsitare*.

40 Respondeo negando consequentiam, atque ipsum consequens. Nam primo, quomodo sequitur; Dubito, an revelatio illa facta sit S. Angelo Carmelitæ: ergo dubito, an S. Lucas depinxerit imagines Deiparæ? Nemo dubitat, quin possit veritas aliqua subsistere, etiamsi revelata non sit S. Angelo Carmelitæ. Secundo, cur E. G. Religiosi vestri, qui sine *dubitatione, hæsitatione, vacillatione* judicant, quod Ordinis sui institutio fuerit à tempore Eliæ; cur, inquam, illi dubitare simul non possent, an hoc Patern. vestræ sit divinitus revelatum? Aliud scilicet est, dubitare de veritate propositionis; aliud de ejus revelatione, præsertim quæ dicatur facta alicui determinatæ personæ.

41 Si constaret de apparitione & revelatione facta S. Angelo Carmelitæ, jam profecto imaginum istarum deducta à S. Luca origo non tantum moraliter certa foret, sed metaphysice; & quidem certitudine inter metaphysicas summa, quæ est fidei divinæ, propter auctoritatem Dei revelantis. An non igitur merito dixi, quod, si constaret, hæc *esse certo à Christo sic revelata, magnum utique præsidiū adferrent confirmandæ vulgari fidelium credulitati de istiusmodi imaginibus*? Quis dubitet, quin propositio, quæ prius tantum habebatur moraliter certa, *magnum* dein *præsidium* accipiat à revelatione divina, per quam ad certitudinem metaphysicam evehatur? Nec tamen *vacillasse, hæsitasse, dubitasse* de propositionis illius veritate dicendus est, quisquis eam tantum censuit moraliter certam, non revelatam divinitus.

42 Pudet me tam multis illa probare Professori Theologiæ, quæ vel tironibus perspecta sunt. Istud miror, quod litem mihi non móveris de τὸ *vulgari*, dum voco *vulgarem fidelium credulitatem*. Nam & vox ista apud Calepinum subinde sumitur in partem deteriorem: Sed respondissem, etiam Calepino interprete, eam accipi quoque pro *communi & pervulgato*: atque ita admitto esse communem & pervulgatam fidelium de istis imaginibus credulitatem.

43 Ast iterum te offendo voce *credulitatis*, atque hanc mihi, ubi de imaginibus istis agitur, plane cupis interdictam, quia Planco apud Calepinum, *errorem* sonat, tibi etiam *temeritatem*. R. Pater, si ostenderis, ita eam sonare omnibus, retractabo. Verùm jam inde propter vocem istam ad Sedis Apostolicæ Tribunal à Patern. vestra citatus, atque ibi accusatus sum, tamquā de ingenti crimine in genere scriptionis; quapropter cogor retricam.

cam de nomine quæstionem pluribus agitare.

44 *Temeritatem & errorem* esse vitia quædam animi, nullus Theologus aut Philosophus, saltem Christianus, iverit inficias, quamvis erroris vitium posse esse sine culpa omnes agnoscant. Atqui Christi judicio, credulitas, neque erronea videtur fuisse, neque temeraria, neque vitiosa, quando non tantum incredulitatem discipulis exprobravit, sed absolute & indefinite monuit Thomam, ne deinceps esset incredulus: *Noli esse incredulus.* Si omnis incredulitas vitium sit, videtur mihi non incongrue colligi, aliquam credulitatem non esse vitium; sed potius virtutem. Sicut ex eo quod omnis injustitia, omnis intemperantia, omnis imprudentia, vitia sint, non male colligitur, justitiam, temperantiam, prudentiam vitia non esse, sed virtutes; nam teste S. Basilio in Const. 1. c. 2, *Vitium nihil est aliud quam defectus virtutis:* & S. Joanne Damasceno, l. 2 de fide Orthod. cap. 30, *Vitium nihil quidquam aliud est, quam boni secessio; quemadmodum est caligo, lucis abscessus.* Unde non arbitror scandalizandum fuisse Basilium & Damascenum, si *piam* seu *discretam credulitatem*, cujus *defectus* & *secessio* est *incredulitas*, appellari audivissent virtutem, non *errorem*, non *temeritatem*.

45 Aliter quam Patern. vestra de pia credulitate loquitur S. Antoninus, parte 2 tit. 10 de mendacio cap. 10: *Sine mutua credulitate*, inquit, *nulla est fida societas, nulla in aliquo fides, nulla spes & confidentia firma, nulla amicitia vera, nullum pactum firmum, nulla concordia, nulla pax, nulla denique in aliquo bono firmitas.* Nulláne, Patet Professor, in aliquo fides, nulla spes, nulla in aliquo bono firmitas esse potest sine *errore & temeritate*? Similiter apud Auctorem tuum, Aurifodinæ compilatorem, verbo CREDULITAS, S. Cyprianus super Symbolum Apostolorum, aut quisquis alius est istius Tractatûs Auctor, patria S. Antonino paucis docet c. 4 in medio: *Nihil est*, inquiens, *quod in vita geri possit, si non credulitas ante præcesserit.* Hæc pro Achille tuo Calepino, & quidem perperam à te citato, plus quam satis sunt.

46 Jam monui verba à Patern. vestra allegata, esse Planci in Cicerone apud Calepinum, non ipsius Calepini. Sed cur falsum auctorem pro vero citare maluisti? Verebare scilicet, ne forte exprobrassem tibi, quod cum auctore Ethnico sentias contra Christianos; nihil enim simili exprobratione tibi familiarius est, nullum ad me prosternendum putas telum esse minus eluctabile: quod tamen, uti in casu præsenti, ita & in iis, in quibus mihi intorquetur, vel nullius esse roboris censeo, vel sane exigui. Auctarii interim loco sit, quod, ubi disceptatur de significatione vocum, quarum in Theologia, in Asceticis, aut aliis sacris & Ecclesiasticis scriptionibus usus est, non consulendi sint Plancus, Cicero, aut ejusmodi apud Calepinum scriptores profani, quantumvis Latini. Frustra ex his quæras, quid usu Ecclesiæ Christianæ significet E. G. *Spiritus*, quid *Spirituale*, quid *Humilitas* &c. *Animus humilis* vitium apud illos indicat, virtutem apud Christianos.

§. IV. ACCUSATIO.

Papebrochius præbet ansam dubitandi, an vera Christi facies sudario S. Veronicæ revera fuerit impressa.

RESPONSIO.

47 HÆc legens hæsi aliquamdiu; neque quid sibi vellet accusatio, satis assequebar; cum de Sudario isto, & Christi faciè illi impressa numquam me dubitasse meminissem; sed potius locutum semper, tamquam de re indubitata. Miraberis

raberis & tu, Lector, accusationis seu malignitatem seu obscuritatem, quando eam conferes cum ipsius Accusatoris confessione Art. 11 §. 2, ad quem nos remittit. Illic itaque sic scribit: *Fatetur citra ullam dubitationem Papebrochius, admittendum Sudarium, Christi faciem exprimens, quod haretici explodunt.* Quomodo, cogitabam, dubitandi ansam aliis præbeo, ubi tam clare Sudarium istud, & impressam ei Christi faciem contra hæreticos assero, tamquam rem *indubitatam*, ipso fatente Accusatore? An forte, quod uno loco affirmavi, deinde retractavi aut revocavi in dubium? Atqui de una eademque pagina & columna agit Adversarii confessio simul & accusatio.

48 Ne igitur te, Lector, pluribus suspensum teneam, in eo crimen meum versatur, quod Tomo VII Maji pag. 358 num. 26, de *S. Veronica*, ut piam Matronam significat, quæ Christo crucem bajulanti occurrisse, ejusque sanctissimam faciem Sudario tersisse vulgo creditur, dixerim, *qua an ulla unquam fuerit, dubitatur:* unde Adversarius concludit, ansam à me præberi dubitandi, an Christi facies impressa fuerit Sudario istius Matronæ. Si aliud non velit Accusator, non est cur tantopere repugnem, modo illud fixum & firmum maneat, admitti à me, tamquam *indubitatum*, quod Christi facies alicui Sudario verè impressa fuerit, neque de hoc dubitandi ullam à me ansam præberi. Ratio longe dispar est de Sudario isto, & de Matrona: quod pro illo, tamquam indubitato, constantissima traditio militet; non adeo pro hac, quin, antequam Tomum VII Maji, undè accusatio desumpta est, in lucem edidissem, de ea dubitari cœptum sit, nec inter solos Acatholicos.

49 Nomen *S. Veronica* reperitur quidem in Martyrologio Galesinii; at cur Baronius, qui tam multis Sanctis, etiam ex Galesinio desumptis, Romanum Martyrologium auxit, ausus non fuit ex eodem adjungere *Veronicam*? imo cur adjunctam tempore Gregorii XIII, expunxit idem Baronius; & in Martyrologio, à se aliisque viris eruditis reformato, eam pressit alto silentio? An non Baronius, cum suis in hoc opere adjutoribus, dubitationē suam de sanctitate hujus *Veronica*, factis ipsis satis loquitur? Licetne autem, P. Professor, dubitare de sanctitate *Veronica*, imo eam ex Albo Sanctorum in cælis viventium absolute expungere; non liceat eam expungere de numero viventium in mundo, adeo ut vel *dubitare* de ejus existentia nefas sit?

50 Edissere igitur nobis, cur de sanctitate ejus & gloria à Baronio dubitetur, nisi quia dubitat de ejus existentia. An fortè dices, Baronium sanctam hanc mulierem ex Sanctorum Catalogo sustulisse, non propter dubitationem suam, sed aliorum? Ita fit, R. Pater: jam habetur tota propositionis meæ, à te in crimem vocatæ, veritas: nam aliud isthic non asserui, quam quod, *an ulla unquam* (Veronica matrona) *fuerit, dubitatur:* à quibus, vel à quo, vel à quot, non dixi.

51 Quamquam non video, quomodo vos saltem dicturi sitis, expunctionem hanc, factam à Baronio ejusque adjutoribus, non esse ullum in illis dubitationis signum de sanctitate aut existentia *Veronica*, postquam nudum silentium nostrum de origine Ordinis Carmelitani in Martio, interpretatus est P. Franciscus Bonæ-spei, non tantum dubitationem de antiquitate Ordinis sui, sed & negationem ejusdem; uti videre est in Armamentario, ab ipso, rationem silentii exigente, mox edito, tota Provincia vestra approbante.

52 Hisce puto, satis superque persuasum esse æquo Lectori, nihil criminis committi ab illo, qui, appensis utrimque rei momentis, dubitaverit de sanctitate vel existentia alicujus, quem privatum cujusvis loci, diœcesis, regni, aut etiam ordinis religiosi Martyrologium habet pro Sancto, habuitque aliquamdiu; uti nihil committitur criminis ab illo, qui Sanctum, quem familia aliqua religiosa pro Martyre semper habuit coluitque,

que, monstraverit in pace obiisse, & ut Confessorem colendum esse. Taliter accidit S.Petro Thomæ, qui à vobis Officio de Martyre coli hoc seculo cœptus, à nobis demonstratus est vere Confessor fuisse, editis, quæ eatenus latuerant, ejus Vitis duabus.

53 Utinam non tam multa nobis quotidiè, inter gesta Sanctorum versantibus, occurrerent, de quibus rationabiliter dubitare debemus, imo quæ & reprobare! Talium autem plurima prætermittimus silentio, ut indigna quæ inter Acta Sanctorum legantur: aliqua autem indicare saltem inter scribendum debemus, & à verioribus secernere; si rationem muneris nostri, quod est indagare veritatem, velimus implere.

54 Dubitavit Bollandus, ad diem XX Februarii de sanctitate *Eleutherii, Episcopi Constantinopolitani*; ideoque ausus non fuit inter Sanctos eum reponere, licet in Martyrologium Romanum, etiam post emendationem ejus, relatus sit. Rationes cur ausus non fuerit, videre licet ad dictum diem inter Prætermissos pag. 168 col. 1; nec inventus hactenus Romæ est, qui ejus prætermissionis auctori ea causa litem moveret, vel de reverentia erga Romanum Martyrologium imminuta verbum faceret: quin potius fuit qui inde scripserit ad me, ut si plura ejusmodi longo usu notassem corrigenda, ea suggerem pro nova Martyrologii editione; quod facere detrectavi, quia currente adhuc opere, necdum plene informatus de singulis sum.

55 Numquid *Eusebium Cæsareensem* (ut nuper in Amica expostulatione num. 37 & seqq. ostensum est) perpetuis fere temporibus Gallicanæ Ecclesiæ Martyrologia & Missalia Sanctum dixere? Illum tamen eumdem, licitum sibi putat P. Sebastianus in Motivo Juris, non tantum expungere è numero Sanctorum, sed hæreticis etiam & in hæresi mortuis, atque adeo æternum damnatis, accensere. Quid ad facinus tam audax prædicta mea dubitatio?

56 Ostenditur similiter in eadem Expostulatione amica à num. 93, & confirmatur in Postscripto à num. 30 (utrumque opusculum legi potest in Apologia, Tomo 1 Junii præfixa) *Enochum ab Amathim*, quem Patres Carmelitæ Ordinis sui faciunt Eremitam, discipulum Christi ex 72, comitem S. Marci Euangelistæ, Episcopum Nicopoleos, ac denique Sanctum, & pro tali Kalendariis suis inserunt; ostenditur, inquam, Enochum istum à ducentis primum annis mundo innotuisse, antea ignotum omnibus, adeoque deficere fundamentum credendi, quod talis Carmelita, Christi discipulus, Episcopus, & Sanctus, unquam extiterit in rerum natura.

57 Denique sanctissimæ memoriæ Innocentius XI *Ioannem Calà*, pro sancto Anachoreta pluribus annis in regno Neapolitano habitum, veneratione aliqua impostèrum affici vetuit anno 1680; præcipiens expresse, *omnem cultum*, eatenus ei exhibitum, *penitus tolli, ossa etiam in sepulcro, ubi alia fidelium defunctorum cadavera quiescunt, recondi & cum illis confundi, numquam inde extrahenda: imagines vero ipsum repræsentantes, vestes, aliasque reliquias ab omnibus ecclesiis, oratoriis, & altaribus omnino tolli.*

58 Interea sanctam & indubitatam *Veronicam* admittimus, quæ sit ipsa Salvatoris nostri imago, à sanctissimo ejus vultu impressa Sudario, & *Veronica* nomine communiter appellata, teste Nicolao IV Pontifice, in litteris apud S. Mariam majorem idibus Aprilis 1290, ubi sic habet: *In ea namque Basilica sui pretiosissimi vultus imaginem, quam Veronicam fidelium vox communis appellat, in singularis amoris insigne tribuit venerari.* Complures præterea Pontifices Clementem VI, VII, VIII, Gregorium XIII aliósque, sacrosanctum Sudarium appellantes *Veronicam*, refert Jacobus Grimaldus, Basilicæ Vaticanæ chartophylacii Propræfectus,

ctus, apud Bzovium in Annalibus, ad annum 1216 num. 16,

59 Si autem in re obscura conjecturis uti liceat; non videtur ab omni verosimilitudine alienum, quod *Vera icon*, exigua litterarum transpositione, factum sit *Veronica*, ut vulgus in ejusmodi mutationibus facile est. Sic Bruxellis sacellum S. Mariæ *Finisterra* primitus appellatum, nunc vulgo dicitur *Venster-Sterre*, quasi Stella fenestræ, quare etiam Stella in apice frontispicii, intra summam fenestram, picta cernitur.

60 Si Etymologiam nominis *Veronicæ* aptiorem alii invenerint, avide amplectemur, qui soli veritati studemus, non novitati. Quidquid rationū excogitare potuimus, pro stabiliendo sanctæ mulieris *Veronicæ* cultu & veneratione, studiose congessimus ad diem 4 Februarii. Cum vero nobis deinde innotescerent Auctores non contemnendi, ut Joannes Mabilio & Lucas Holstenius, qui nixi Jacobo de Trecis, postea Urbano IV, & antiqua descriptione Basilicæ Vaticanæ, non parum de Veronica Matrona dubitarent (ut videre erit, Art. XI, §. 2) hanc etiam dubitationem verbo indicare visum nobis fuit: nunc autem provocati, fundamentum aliquod dubitandi exposuimus; non invidentes sanctæ mulieri cultum suum, sed gratissimum habituri, si Sedes Apostolica, ad eximendam omnibus qualemcumque dubitationem, nomen ejus Martyrologio Romano restitui curet, sanctitatemque supremâ definiat auctoritate.

§. V. *ACCVSATIO.*

Papebrochius arrodit Christi columam, Scalas sanctas, aliaque monumenta sacra, Romæ existentia.

RESPONSIO.

61 Mirabilis vir es, P. Sebastiane, qui me ais arrodere Christi columnam. Putasne, satis intelligis de qua columna agatur? Imo, inquis, *arrodis columnam Christi Domini*, Tom 1 Aprilis fol. 118 litt. *l*, his verbis: *Dicta vulgo Columna sancta, juxta sacellum Gregorianum posita in basilicâ Vaticanâ olim prope ipsam Sanctorum Apostolorum Confeßionem stabat, supra partem quamdam arcus triumphalis, prout eam describit Ioannes Severanus, in sacris Memoriis VII Ecclesiarum pag. 108, nunc autem submota est; uti & alia quædam à basilicis aliis, sanctitatis non satis certa monumenta.*

62 Columna hæc, vulgo dicta *Sancta*, de qua cum Joanne Severano hic ago, non est ea ad quam flagellatus est Christus; sed longe alia, de qua in Vita S. Francisci de Paula n. 31 legitur, quod ex ea *prædicans Salvator noster Iesus Christus in Hierusalem, convitium pertulit dicentium sibi, Dæmonium habes*: nam huc illa Annot. *l* refertur. Cur autem Paternitas vestra, citans verba mea, ait, me agere de *Columna Christi Domini*? An ut Romanis, de priori Columna, utpote pridem submota, nihil jam scientibus, honorantibus autem ad S. Praxedis, *Columnam*, ad quam Salvator noster flagellis cæsus est, stomachū contra me moveret, quasi hanc annumerem *non satis certa sanctitatis monumentis*? Ex aliis sinistris interpretationibus tuis Lectori præsumere licebit, non optima fide mutatum titulum: maxime cum legerit subjectum hoc epiphonema: *Sic Papebrochius quævis, etiam sacratißima, pro suo captu, absque probatione, suspectat monumenta. An recte; judicet sancta Sedes.*

63 Quid judicabit sancta Sedes? Utrum recte narrem, quod ipsa recte fecit, aut fieri permisit; ne prudentioribus peregrinis, &

non ita cæce credulis, ut omnes vellet esse Paternitas vestra scandalo esset tam incerta ac pene ridicula traditio vulgi? Potiori jure judicabit eadem sancta Sedes, quod sibi & Basilicæ Vaticanæ curatoribus, illius Columnæ aliorumque similium ab oculis removendorum suasoribus & ministris, injurius sit P. Sebastianus, dum sic remota, & in nescio quem angulum retrusa, pergit ipse vocare *sacratissima*; & indignatur, à me poni inter *alia sanctitatis non satis certa monumenta*.

64 Alia porro *monumenta sacra*, de quibus Titulus tuus, dic quæ sunt? Si ea nosti, cur non eodem zelo vindicas? Si non nosti, cur judicas satis certæ sanctitatis esse? De me alia ratio est: monumenta illa non duxi nominanda, ne iis, quorum laudabam judicium in illis amovendis, ægre facerem, refricando memoriam nimię credulitatis majorum suorum, ista olim, ut certissima, commonstrantium advenis.

65 Inter hæc sanctitatis non satis certæ monumenta haud numero *Scalas, quas passim Sanctas vocant, è Pilati Prætorio, ut creditur, advectas*; Tomo VII Maji pag. 467. Eæ etiamnum in pristina veneratione sunt. Vult tamen me de iis dubitare Accusator meus. „ Bene, inquit, expendendum istud dubitan- „ tis animi indicium, *ut creditur*: nam eo ver- „ bo aut simili solet Papebrochius uti, dum „ receptas historias ac traditiones molitur „ reddere suspectas, aut labefactare .... Ego quidem edoctus pridem sum, quod *credere* ex genere suo, differat essentialiter ab *opinari*, per hoc quod *opinari* importet necessario formidinem, saltem radicalem; *credere* autem non importet. Quamquam lubens fateor, fidem hanc de Scalis sanctis, moralem apud me certitudinem non excedere: atque per id, *ut creditur*, voluisse indicatum; si metaphysicam eis, & quæ sit fidei divinæ, deberi autumet Accusator, nescio an vel unum rationis compotem sibi habiturus sit consentientem; nisi forte ex vulgo nimis temerè credulo, ut alibi sæpe, sic & hic.

§. VI. ACCUSATIO.
Papebrochius impugnat merita Christi.

RESPONSIO.

66 Hoc si verum, R. Pater, fateor, me hæreticum, & inter hæreticos non vulgariter execrandum. Quid enim universo hominum generi salutis reliquum facit, qui Christi merita subvertit? Ast ubi tam stolide impingo in fidem & religionem? Mittis nos ad Tomum 6 Maji, ubi de vita S. Canionis, ad diem 25 Maji, refero Acta quædam, ex auctore inerudito, cujus varios lapsus historicos detego: simul etiam verbo attingo orationem hanc, quæ ab eo tribuitur S. Canioni: *Dominus Iesus Christus, qui aperuit oculos cæci Tobiæ Prophetæ, ipse te illuminet*: & circa eam orationem sic animadverto pag. 23 litt. h. *Cum illuminatio Tobiæ incarnationem Verbi præcesserit, parum aptè illa tribuitur Domino Iesu Christo.*

67 In hac sola Notula contendit Accusator, se manifeste prodere virus, quo Christi merita tollantur è medio. Ait, per hanc me *prætendere, quod Christi merita se non extendant ad dona naturæ & gratiæ, hominibus concessa ante ipsam incarnationem.* Non igitur impugno merita Christi indefinite & illimitate, ut arguebar in titulo; sed nunc restringitur accusatio ad tempus incarnationem præcedens: neque *impugno* reipsa, sed *prætendo* tantum ea impugnare: id de me, tamquam sibi exploratum, asserit religiosus Accusator. Ego vero testor, nihil hujusmodi me *prætendere*, nec in mentem incidisse unquã; neque id indicant verba ex me citata.

68 Agnosco, illuminationem Tobiæ, & quid-

quidquid donorum, præsertim supernaturalium, hominibus, saltem post Adæ peccatum, concessum est, acceptum referri debere meritis Christi. Verum superest mera quæstio de voce, an illa, quæ ante incarnationem facta sunt ex meritis Christi secuturis, communiter & in sensu obvio dicatur Christus fecisse: E. G. an, sicut revera ex meritis Christi prandium Danieli in lacu leonum delatum est, Susanna adversus calumnias defensa, Moyses accepit tabulas Legis, eductus Loth per Angelum est de urbe Sodoma, Tobiæ aperti sunt oculi; quæstio, inquam, est, an propterea sint valde aptæ, seu communi passim usu receptæ similes locutiones: *Christus tulit prandium Danieli, Christus defendit Susannam, Christus dedit Moysi tabulas legis, Christus aperuit oculos cæci Tobiæ.* Putavi ego, locutiones ejusmodi esse *parum aptas*, saltem ad captum vulgi, cui æque ac eruditis scribuntur leguntur que Sanctorum Vitæ, de quibus agimus: putoque etiamnum, illas ibi non minus *parum aptas* esse, seu parum usu receptas, quam sunt in vulgari sermone & in publica ad concionem dictione. Quis enim verbi divini præco, instructurus populum, dicat, *Christus locutus est per Prophetas; Ita Christus per os Davidis; Christus, tulit prandium Danieli* &c.?

69 Aliud est de miraculis, quæ Christus inter homines vivens, vel quæ ejus discipuli & sectatores patrarunt. Hæc enim facta sunt, non tantum ex ejus meritis; sed etiam ejus nomine, & ad explicitam ejus invocationem: nulla enim legitur in Ecclesia oratio, quæ non mediatione *Domini nostri Iesu Christi* terminetur. Habet quidem propositio illa, Christus aperuit oculos Tobiæ, sensum verum; tum quia Christi meritis aperti sunt, tum quia Christus est persona divina, seu Deus, qui operatur omnia in omnibus: & qui propositionem aliquam, non de falsitate arguit, sed de modo tantum *parum apto*, satis indicare ordinarie censetur, se eam habere ut veram. Neque eam voco prorsus *ineptam*, ut mihi affingis; sed *parum aptam*, præsertim vulgo; qui, nisi congrua accedat interpretatio, ejusmodi propositionibus feriri solet, quasi significaretur, quod eodem omnino sensu miracula ista Christo tribuantur, quo alia quæ à Christo vivente patrata sunt; adeoque quod Christus vere extitit tempore Tobiæ, Moysis, Danielis, &c.

70 Est & alia ratio, quâ subinde Scriptura Christo tribuit quædam in veteri Testamento acta per Angelos, ipsius incarnandi personam repræsentantes; puta Danielis 3, ℣. 92, ubi Nabuchodonosori in fornace apparuit *species quarti, similis filio Dei*: & hoc sensu Ecclesia, in Antiphona ad *Benedictus* tempori Paschali, canit, *Surrexit Christus de sepulcro, qui tres Pueros liberavit de camino ignis ardentis*, & Apostolus Judas in sua Can. Ep. cap. 1, ℣. 5, *Iesus*, inquit, *populum de terra Ægypti salvavit*. Sed hæc, & si qua alia pauca loca (absque eo quod diversimode ab Interpretibus explicantur) communis usûs intellectûsque non sunt: nec tu, Rev. Pater, ea mihi objicis, fortassis quia prævidebas responsionem ex vario Interpretum sensu dandam: sed unicam adversus me probationem adfers, &, ut quidem ais, *evidentissimã; ex Prosa, quæ ex ordinatione Ecclesiæ legitur in Missa ipso festo Nominis Iesu*: In Prosa autem illa seu Rythmo hæc habentur:

Cælos fecit, terra molem
Iesu nomen, atque solem,
Et cæleste gaudium:
Angelorum ingens cœtus,
Protoplastusque perfectus
Fuit Iesu nomine,
Ut aquarum magni fontes
Sunt immissi super montes,
Iusto rerum ordine.

71 Rhythmus hic legitur in ecclesia metropolitana Mechliniensi, non in diœcesi universa: legitur & in Antverpiensi à paucis annis. Admitto, nihil in eo esse falsum, nihil

ineptum: inde tamen non ſequitur, eſſe aptiſſime dictum. Conſtat multos Rhythmos, etiam ubique uſurpatos, dein à S. Congregatione Rituum eſſe correctos: an nihil hic etiam aliquando corrigendum ſit, quis divinabit? Interea, R. Pater, cenſeſne omnia & ſingula in Officiis & Miſſis particularium Eccleſiarum ac Ordinum eſſe talia, ut nullus apex ſit, de quo ſuſpicari liceat, poſitum eſſe *parum apte*? Certe in Officio ſolennis Commemorationis B. V. Mariæ de monte Carmelo, vobis proprio, & nunc per omnes Hiſpanicas ditiones communi, ſi aliquando in Romanum Breviarium recipiatur, prout optatis; vix dubito, quin multa reformanda ſint: ſcio autem paſſim diſplicere phraſim Reſponſorii 3 ad Matutinum, ut *minus aptam*, & Oedipo egentem, qua dicitur, quod Virginem Dei Genitricem.

---- Proceres comitantur heriles,
Per quos orbis ovans, Chriſto ſub Principe, pollet.

Quærunt enim, nec intelligunt, quinam illi ſint *Proceres*, quis ille *orbis*, qua in re *polleat*; neq; ſimplices Grammatici, mei ſimiles, intelligunt, quid tandem iſto verborũ ambiguorum circuitu indicatum velitis: nam ſi *Orbis* vobis eſt *Mundus*, hunc ſe viciſſe aut ſalvaturum, Chriſtus gloriatur; ovaturum autem ſeu triumphaturũ, nuſquam promittit. Ediſſere ergo nobis, Rev. Pater, parabolam iſtam.

72 Sed ad rem. Unde tibi conſtat, omnia quæ ex Rhythmo de Nomine Jeſu relata ſunt, ei Nomini tribui propter Chriſti merita? Quid ſi contendam, tribui ex illis quædam propter ſolam perſonalitatem & naturam divinã, ſive tribui Verbo, ut perſona divina eſt, non ut incarnata? Cælum, terra, ſol, &c. ſuntne creata propter merita Chriſti? Quid autẽ ſi contendam, cum S. Thoma ejuſque diſcipulis, & infinita aliorum Theologorum ac Patrum turba, Verbi incarnationem tantum decretam fuiſſe, poſt decretum abſolutum de condendo mundo, & præviſũ abſolute Adami peccatum? Quænã igitur ſpecies hic impugnandi Chriſti merita, atq; ea reſtringendi ad ſolum tempus incarnationem ſecutum? Si quid obſcurũ fuiſſet in propoſitione mea, neque caritatis erat neque æquitatis eam in deteriorem partem interpretari, præſertim dum circumſtantiæ loquentem ſatis alienum oſtendunt à ſenſu tam perverſo.

73 Abunde omnibus perſpectum eſt, me, Cenſores meos, ceteroſque Societatis Theologos, remotiſſimos eſſe ab opinando, quod Chriſtus pro ſolis incarnationem ſubſecutis mortuus fuerit: mortuum eſſe ac paſſum pro omnibus & ſingulis, etiam pro Caïno, eiſque auxilia ad ſalutem ſufficientia ex meritis Chriſti, partim reipſa collata, partim oblata fuiſſe, omnes conſtantiſſime ſuſtinemus; & quantũ pro hac doctrina ſtabilienda, ubique, ac præſertim in Belgio, à nobis pari conſenſu laboretur, non eſt quod commemorem; nemine id, præter veſtram forte Paternitatẽ, vocante in dubium. Dic modo, R. Pater, quis in tota mea doctrina apex ſit, qui non cum communiſſima Eccleſiæ & Scholarum, quoad rem ſeu ſubſtantiam, conveniat?

74 Denique verum non eſt quod P. Veſtra dicit, me propter orationem illam *reddere ſuſpectam Vitam S. Canionis*. Vitam hanc, ex probatis auctoribus deſcriptam, dedi tomo 6 Maji; relationem vero quorumdam, de pluribus circumſtantiis partim falſis, partim ſuſpectis à me convictam, non potui non ſaltẽ ſuſpectam vocare. Annotatiunculam autẽ de Oratione *parũ apta*, ut minutiam quamdam, quæ ad modum loquendi potius quam ſubſtantiam pertineret, uno tantũ alterove verbo interjeci. Quilibet igitur æquus arbiter judicet, an impugnem merita Chriſti, hoc ipſo quo cenſeo *parum apte dici*, quod Chriſtus tulerit prandium Danieli, exiſtenti in lacu leonum; quod Chriſtus eduxerit Loth de Sodoma, quod Chriſtus dederit Moyſi tabulas legis, quod *aperuerit oculos Tobiæ*; quamvis profitear, quod hæc & cetera bona, quæ hominibus poſt Adæ peccatum collata ſunt, ex Chriſti meritis proveniant.

§. VII.

§. VII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Historiam inventionis sanctæ Crucis, in Ecclesia receptissimam, & Romano Breviario insertam, repudiat tamquam fabulam.

RESPONSIO.

75 Historiam inventionis sanctæ Crucis, Rom. Breviario insertam, & (sicut ibi refertur) in Ecclesia receptissimam, nec verbo quidem uno attingo; haud solitus Lectiones Breviarii transcribere, cuivis obvias, nec adeo antiquas; sed quid ea de re habeant Theodoretus & Rufinus, trado x Martii, ubi de S. Macario Hierosolymitano Episcopo, præcipuo rei tunc gestæ adjutore: ad diem vero III Maji illuc me referens, addo quæ habet S. Theophanes, & quædam ex S. Paulino. Inde § 2 transeo ad *fabulosa inventa Crucis Acta*; quæ deinde sequenti die integra produco, eruditorumque judicio subdo ad Vitam S. Cyriaci: quem S. Macarii successorem fuisse non credo, aut ab eodem, sicut Acta fingunt, sanctam Crucem Helenæ indicatam fuisse; sed hujus ætate antiquiorem multo esse existimo.

76 Vultne Patern. vestra, hæc Acta esse *historiam, in Ecclesia receptissimam & Romano Breviario insertam*? Videtur id omnino velle; & nisi velit, accusat nihil. Nam & in tua Appendice ad Motivum juris num. 12 dicis, eamdem Historiam à S. Gelasio Papa & LXX Episcopis in Concilio Romano, annis abhinc 1200, *cum omni honore susceptam fuisse*: quod falso imponitur Gelasio & Episcopis. Tantum enim abest, ut *cum omni honore susceperint* Historiam illam; ut sub honestis terminis eam inter fabellas reponant, utpote eam vocantes *Novellam relationem*; ideoque monent Lectorem Catholicum, ut ne temere ad ejus lectionem accedat. Verba ipsa legi possunt in Decreto ejusdem Concilii Romani apud Labbeum Tomo. 4. Sunt autem hæc: *Scripta de Inventione Crucis Dominicæ, & alia scripta de inventione capitis S. Ioannis, novella quædam relationes sunt, & nonnulli eas Catholici legunt: sed cum hæc ad Catholicorum manus pervenerint, beati Pauli Apostoli præcedat sententia; Omnia probate, quod bonum est tenete.* Si monitu S. Gelasii hanc Apostoli sententiam adhibuisset Patern. vestra, non tanta ei venisset libido arguendi.

77 Eodem autem hic loco habentur Pontifici Historia de inventione Crucis Dominicæ & Historia de inventione Capitis S. Joannis Baptistæ: utramque vocat *Novellas relationes*. Hanc repudiat Baronius Notat. 6 ad Rom. Martyrologium 29 Augusti, ego alteram: uter gravius deliquit? Ita mihi quærendum ex Patern. vestra, delictum vidente, sed in me solo. Alii putant rectius te quæsiturum à magis eruditis, quam bene uterque, repudio tali, meriti simus de ecclesiastica historia. Item, peccaverimne ego, *Acta* prædicta nominans *fabulosa*, ac talia esse multipliciter demonstrans? Arguetur verius Patern. vestra, fingens historiam illis Actis contentam, à Gelasio & LXX Episcopis *cum honore susceptam* fuisse in Concilio Romano. Proba fictionem tuam si possis.

78 Ego Lectorem mitto ad Post-scriptum P. Janningi in Apologia ante Tomum I Junii, ubi ostendit num. 26, Auctorem Historiæ de inventione Dominicæ Crucis, quisquis ille demum fuerit, fingere loca, tempora, personas, & gesta. Fingit *anno* 223 *post Passionem D. N. Iesu Christi*, sive anno 266 ab ejus,

ejus Nativitate, ſanctam Crucem inventam fuiſſe; nempe annis ut minimum 70 antequam reipſa inventa ſit. Fingit eodem anno jam tum imperaſſe Conſtantinum Magnū, quando ſcilicet necdum natus erat, & vix aut ne vix quidem nata fuit mater ejus Helena, ſanctæ Crucis inventrix. Fingit eumdem Conſtantinum anno Imperii ſexto in Oriente ad Iſtrum barbaris gentibus ſe oppoſuiſſe; illo videlicet anno, quo cum magno apparatu in Occidente ad Tiberim contra Maxentium movit, eumque profligavit, non moturus in Orientem niſi multis poſt annis. Fingit, Conſtantino in Oriente agenti Crucem Domini in aëre conſpicuam apparuiſſe; quod conſtat factum in Occidente. Fingit eodem anno, Imperii ſexto, veniſſe *Conſtantinopolim* Conſtantinum, quam ipſe Imperii ſui anno 23 primum cœpit conſtruere, eo ubi Byzantium fuerat & nominabatur loco. Fingit, eòdem ab ipſo evocatum Roma veniſſe *Euſebium Papam*, qui in Pontificatu, quem paucos menſes ex ſupputatione noſtra tenuit, pedem non extulit ab Italia, & dubito an extulerit Roma. Fingit, eumdem Euſebium baptiſmo abluiſſe Conſtantinum, & quidem in urbe ſua Conſtantinopoli. Utrumque novum eſt, hiſtoricis antiquioribus inauditum, & recentioribus incredibile.

79 Ecce ſpecimen præclaræ hiſtoriæ de inventione Crucis Dominicæ, quam Patern. veſtra, pro meriſſima veritate reputat. Doceat nunc me, quid fabula ſit, ſi hoc non eſt. Doceat porro, cur Catholico ſcriptori non liceat, fabuloſam dicere hiſtoriam, multiplici fictione ſcatere demonſtratam. Doceat denique, cur, quod laudabiliter fecerunt ſancti Patres, id nobis non liceat. Certe D. Hieronymus ejuſmodi hiſtorias liberrime appellat *fabulas*, eaſque ad *apocryphas ſcripturas* amandat. Audi ipſum de itineribus Pauli & Theclæ ac baptizato Leone, in libro de Scriptoribus eccleſiaſticis, verbis etiam in Breviarium Romanum ad feſtum S. Lucæ relatis, ſic loquentem: *Periodos Pauli & Theclæ, & totam baptizati Leonis fabulam, inter apocryphas ſcripturas computamus.* Hunc ſanctum Eccleſiæ Doctorem imitatus ſum, repudians ut fabulam, hiſtoriam illam, quam ex pluribus fictionibus oſtendi fuiſſe compaginatam.

§. VIII. *ACCVSATIO.*

Papebrochius ex mera conjectura impugnat Præputium Chriſti Domini, Antverpiæ aſſervatum.

RESPONSIO.

80 NEgo omnia: & id hocce loci ſatis foret, ſi Lectoribus ad manum eſſet Apologia, pro Actis Sanctorum contra Exhibitionem errorum atque alios ei ſuccenturiatos libellos, præfixa tomo I Junii. Iſtic enim in Epiſt. Famil. num. 17, & ſubinde in amica Expoſtul. num. 26 commonſtrat Janningus, tantum abeſſe, ut *Præputium Chriſti Domini, Antverpiæ aſſervatum, impugnem*; ut ejus *perpetuam à ſeculis quinque poſſeſſionem, variis documentis teſtatā*, aſſeruerim *indubitabilem* eſſe. An hoc impugnare eſt? Ibidem Paternitatem veſtram Janningus provocavit ad ipſum Antverpienſis eccleſiæ Venerabile Capitulum, cujus præcipue intereſt; quodque iniqua interpretatione tua concitare in nos voluiſti: & provocare etiamnum pergimus, ut coram venerabilibus iſtis viris, ad quos tibi æque ac nobis aditus quotidie patet, expendas mea dicta; & tua vel confirmes, ſi poſſis; vel retractes, ſi non poſſis.

ARTICULUS SECUNDUS.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Sicut Papebrochius contra historiam Vitæ Christi Domini ausus est criticare & opponere; ita & à fortiori non erubescit contra supremos ejus in terris Vicarios, Pontifices Romanos, varia effutire, quæ gravem ipsis videntur inferre injuriam.

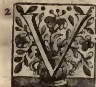
RESPONSIO.

1 Sicut nihil in Christi Vitam peccatum à me, luculenter demonstravi; ita & demonstrabo, nec circa ejus Vicarios scripsisse me aliquid, quod lectum cum antegressis & subsequentibus, censuram mereatur.

§. I. *ACCUSATIO.*

Papebrochius contra communem Ecclesiæ sensum sustinet, S. Petrum annis dumtaxat 15 Romæ sedisse.

RESPONSIO.

2 Vulgatum annorum 25 numerum exorbitare à vero, necesse est fateantur omnes, si velint sustinere, quod habent antiqui Catalogi, Petrum crucifixum *Nerva & Vestino Coss.* qui ex omnium Chronologorum consensu signant vulgaris æræ annum 65; cujus solius anni die 29 Junii, & numquam postea, fuisse Neronem Romæ, demonstrat Henschenius, ante tomum 1 Apr. pag. xv. Ducem illi habent antiquissimum, Epiphanium; qui (sicut notat Schelstratius Antiq. illustr. pag. xxx, alias 239) scribit, hær. 26 cap. 6, quod *Petri & Pauli mors in 12 Neronis annum incurrit*, qui omnibus est 65, durans illi usque ad 13 Octobris.

3 Hinc si retrogradiaris per annos 25, incurris in annum 41, quando, die 1 Februarii, Claudius imperare cœpit, nemine contradicente. Cum interim iidem omnes, qui annos 25 assignant Romanæ Cathedræ, eos numerare incipiant ex Eusebio, ab anno 2 Claudii; & sic solum reservent annos 24, eosque non integros. Da mihi nunc annos 7, Cathedræ Antiochenæ adscriptos; & utrique Cathedræ interjice annos aliquot liberæ per Asiam prædicationis; venerit Antiochiam Petrus, vivente adhuc Christo (quod est absurdum) si is, ut habet communis sententia, quò & ego nunc magis inclinor, dumtaxat est mortuus anno 33, aut etiam 34; eo, quod inter Crucifixionem illius atque Petri accessum Antiochiam, fluxerint anni tres vel quatuor, aut etiam plures.

4 Cum igitur teneri nequeat numerus annorum 25, quin tollantur aliqui ex tempore vel Romanæ vel Antiochenæ Sedis; quid ego hic pecco in sensum communem Ecclesiæ (qui ista tam accurate non discutit) si eos annos Romanæ Sedi potius, quam Antiochenæ detrahi posse censeo? Nihil autem in numeris facilius fuit, quam

notatis initio xv, addi x ab antiquo librario, perperam calculos subducente, & plures quam xv statuendos arbitrato; qui error sic ad posteros fluxerit. Talis autem animadversio optime conciliatur cum Actuum Apostolicorum Historia, ex qua constat, Paulum & Barnabam non potuisse Antiochiam ab Hierosolymis mitti, nisi 4 aut 5 anno post Passionem Domini; adeoque Petrum non venisse Antiochiam, nisi circa annum 38 aut etiam serius; atque ita oportet, sicut dixi, ut vel perdas septennium Antiochenæ Sedis, vel Petrum serius Romam adducas.

5 Quid autem facias illis 12 annis, quibus Apostolos, *ex Apollonii traditione*, mansisse Hierosolymis agnoscit Baronius? Atqui ille, Martyr obiit circa an. 185, & in libro contra Cataphrygas apud Eusebium lib. 5 cap. 18, *refert, tamquam ex veterum traditione, Dominum Apostolis suis præcepisse, ne intra duodecim annos Hierosolymis discederent.*

6 Non adstringebantur hoc præcepto Paulus & Barnabas supernumerarii, sed adstringebatur Petrus: & ut Hierosolymam latius sumas, pro tota circum Palæstina (quod tamen non fecit in Actis Lucas, dum narrata Stephani cæde dixit cap. 8, quod discipuli *omnes dispersi sunt per regiones Iudeæ & Samariæ, præter Apostolos*) ut, inquam, angustias illas laxes, intraque eas comprehendas etiam Antiochiam, non tamen excesserit Palæstinâ Petrus, ante annum 45; & ut tunc statim Romam accesserit, (quod non probatur, sed contrarium potius) non potuisset istic plus quam 20 annos numerasse.

7 Quid porro facias Lactantio, probatissimo auctore sub Constantino Magno, filii ejus Crispi Cæsaris magistro? qui lib. de Mortibus Persecutorum cap. 2, Petrum Romam demum adducit *Nerone jam imperante*, adeoque post annum 54. Verba Lactantii, è quibus etiam fluxisse per errorem potest opinio de xxv annis Cathedræ Romanæ, sunt hæc: *Dispersi sunt* (Apostoli) *per omnem terram ad Evangelium prædicandum, sicut illis Magister Dominus imperaverat; & per annos xxv, usque ad principium Neroniani imperii, per omnes provincias & civitates Ecclesiæ fundamenta miserunt. Cumque jam Nero imperaret, Petrus Romam advenit.* Ubi notanda est accuratio Lactantii, qui Christum *duobus Geminis Consulibus*, id est anno 29 vulgaris æræ, passum opinatus, post annos xxv præcise incidit in primum Neroniani imperii annum: ex qua accuratione ipsum ad verum Petri Romam adventum etiam propius accessisse cogitari potest. Sequitur certe ex sententia Lactantii, Petrum, Romæ anno 65 martyrio affectum, non potuisse illic præsidere Ecclesiæ ultra annos xi.

8 Hanc eamdem sententiam sequitur Pagius in Criticis ad 1 annum Neronis; citatque pro eadem ad annum 3 Claudii Ludovicum du Four, in Observationibus Mss. ad Chronol. Pontificiam. Henricus Valesius in Annotat. ad librum 2 Eusebii cap. 16, recedit pariter ab opinione vulgi, pauciores annos Petro tribuens Romæ; citatque pro se Chronicon Alexandrinum, à Cangio nuper *Chronicon Paschale* intitulatum: nullum tamen certum annorum numerum designat, quibus Romæ Petrus fuerit. Designo illum ego, ob rationes loco suo allatas. Si quis putet, numerum magis certum se invenisse, probaveritque rationibus magis solidis quam ego meum, facile ei cedam.

9 Interim noto, quod in secundum annum Neronis cadens dies 18 Januarii, quantum Romanam Cathedram Ecclesia celebrat, concurrerit cum Dominica: ut, quocumque me vertam, & vel xv vel xi annis Romæ teneam Petrum, potuerit is istic sibi Sedem in Dominica constituisse: quidni & fecerit, & po-

& posteris faciendum tradiderit; cum S. Leo infra n. 140 doceat, eam *legitimam Ordinationis* diem esse? Qui vero citius Romam sic adduxerit Petrum, ut ibi Cathedram constituerit interimque excurrerit aliò ad prædicandum; causam nullam inveniet, cur non etiam citius Vicarium, pro se abfuturo diutius, constituerit Linum: quem tamen Catalogi dumtaxat ordinatum dicunt, *Saturnino & Scipione Coss.* id est an. 56. Ita quotidie discere gaudeo, quantumvis senex, 36 annis versatus inter Acta Sanctorum; & novo accepto lumine mutare atque supplere festino qualescumque priorum lucubrationum defectus. Hoc si turpe sibi putat Theologus; non putat Historicus, sed laudi sibi ducit: cumque Conatus meus recudetur, fortassis Romano Petri Episcopatui, à die 18 Januarii anni 56 ad diem 29 Junii anni 65 ducto, adscribam dumtaxat annos novem, menses quinque, dies undecim. Neque enim opus est, ut ipso quo venerat Romam anno, Cathedram quoque constituerit, sed potius multa eò præordinaverit.

10 Deferendi hic sententiam Henschenii, magistri mei, quod mihi hic exprobrat Patern. vestra, præcisa plane necessitas fuit. Is enim Christum passum statuit anno 29 vulgaris æræ, *duobus Geminis Coss.* idque ex omnibus fere antiquioribus Patribus; quos nemo nunc negat ita sensisse, sed cuncti excusant illos, tamquam minus solicite punctum istud scrutatos. Hoc vero etiam facere debet Patern. vestra, si velit Christum mortuum retinere, anno saltem 33. Sed parum de hoc solicitus ipse, satis habes invenire quod carpas in me, ut *sanctis Patribus & communi sensui fidelium* contrarium; nec isti tantum, sed & Henschenio magistro meo; quasi ab hoc & illis non debuerim recedere, si vellem annum 33, cum communiori & fundatiori eruditorum nunc sensu, tenere.

11 Carpis insuper num. 9, R. Pater, Notulam ad Acta S. Alphei prorsus fabulosa; ubi dico, *Frustra est qui Apostoli Petri ædem ante Constantini tempora nobis proponit.* Objicis autem mihi Baronium atque Spondanum ad an. 106. Sed neque ipsos bene legisti, neque me intellexisti. Noto id ego ad eum locum, ubi dicitur quod missos ex Sicilia legatos excipiens *Papa, postridie deduxit ad ædem Apostoli Petri, convocans Episcopos vicinos & primarios Cleri.* Baronius autem conatur verificare auctorem libri Pontificalis, scribentem, quod *Anacletus B. Petri memoriam construxit atque composuit*, eoque adducit S. Augustinum dicentem; *Nos martyribus nostris, non templa, sed memorias fabricamus.* Quod Baronius explicat *ædificii structuram.* De his plura vide Art. 6, §. 5.

12 Distingue tempora, & intellige scripturas. Auctor (quem ut fabulosum refuto ex pluribus capitibus) tom. 2 Maji pag. 505 num. 16, *ædem* seu basilicam intelligit, palam extantem & Synodi capacem. Augustinus, saltem *Oratorium*, qualia Christianis semper fuisse, *Ecclesias* etiam ex re dictas, nemo inficias iverit. *S. Petri memoriam si construxit atque composuit Anacletus* (quod facile crediderim, etsi antiquiores Catalogi tale nihil habeant) *memoria* intelligitur *monumentum*, sive *sepulcrum*, jam inde ab Apostoli morte fidelibus venerabile, & decentius elaboratum; vel certe sacellum subterraneum, humile, exiguum, & angustum, ut nunc sunt quas vocamus *Confessiones*, Græce *Μαρτύρια*.

13 Denique, velut ad S. Petri injuriam dictum huc quoque, R. Pater, refers, negare me, *Petrum solum fuisse urbis Romæ Episcopum*, quod Art. 7 §. 1 pluribus exagitandum promittis, aculeum figens prius quam locum des responsioni, alibi scilicet expectandæ. Atque hoc tibi fere tota Exhibitione est usitatum; ut sic me cogas vel prævertere responsionem, postea latius iterandam, ac tempus perdere; vel dissimulare crimen,

men, per transennam impactum, & Lectoris animum tantisper præoccupatum tolerare.

14 Hac ego conditione nolim præeuntis vestigia semper premere, pro hac tamen vice intelligat Lector, *S. Petrum solum*, à me credi & coli *Romanum Pontificem*; cujus successores quia in usu habent usurpare *auctoritatem Petri & Pauli Apostolorum*, exhibeo Opusculum postumum Petri à Marca Archiepiscopi Parisiensis, oppositum cuidam Epistolæ, anonymisque nonnullis, Ecclesiam bicipitem facientibus; & parem Apostoli utriusque potestatem agnoscentibus: quam opinionem Marca damnat ut hæreticâ, sicut & ego. Constitutioni Innocentii X, contra bicipitis Ecclesiæ hæresim, datæ an. 1647, 24 Januarii, semper consensi, & ultro subscribo. Dum autem *Coëpiscopum* Petri Paulum dico, cum peculiari ad Urbem respectu, ut Petro summo Pontifici subjectum; non contradico Concilio Florentino, quod de tali acceptione nihil cogitavit; & dico aliquid multo minus, quam si *Coapostolum* nominarem; in quo tamen nullam Patern. vestra invenit difficultatem, licet id multo majus sit, nec in unam particularem Ecclesiam dumtaxat, sed in universam, jurisdictionis non parum Paulo det; & ideo istud quod minus erat, à Concilii Florentini Patribus consideratum non fuisse, credo.

15 Sic arbitror intelligi posse locum S. Epiphanii, hæresi 27 dicentis: *Romæ fuerunt primi Petrus & Paulus, Apostoli iidem ac Episcopi.* Interpretationem hanc, licet & alias adhibuerit, admitti posse, aperte docet præclarus Ordinis vestri scriptor, R. P. Mathias à Corona, Leodiensis, Lib. de *Potestate infallibili S. Petri & successorum contra hujus seculi novatores*, cap. 3 § 15 pag. 121; ubi eadem verba S. Epiphanii citans; *Non significant*, inquit, *Petrum & Paulum fuisse non tantum Apostolos, sed etiam Episcopos Romæ, hac particulâ sumptâ in genitivo possessionis; sed sumptâ pro in Româ; quia certum est, Paulum commoratum fuisse Romæ, & fuisse Episcopum dum ibi existeret, non illius civitatis, sed alterius. Vel dici potest, etiam priori sensu, Paulum fuisse Episcopum Romæ; quia commune fuit Apostolis, ut totius orbis Episcopi & Pastores dici possent habitualiter & in actu primo, non in actu secundo seu exercito. Vel dici possunt Episcopi & Pastores cum subordinatione ad Petrum, ut primarium Pastorem & Episcopum.* Ecce ipsissimam interpretationem nostram, ultimo loco clarissime expressam; directe autem oppositam æqualitati inter Petrum & Paulum in gubernanda Ecclesia Romana, tum particulari, tum universali, assertæ ab hujus temporis novatoribus, duce Marco Antonio de Dominis apostata.

16 Si vociferari pergas art. 7 § 5, hæc *enormissime derogare prærogativis unici ac supremi Ecclesiæ capitis*, rationes expectabo, non contentus clamoribus, in quos erumpis, propter *irrefragabilem* (ut jactas) *auctoritatem*. Talem non constituunt duo breve Theologi recentiores, quos solos adducis, & quorum ne unus quidem sententiam nostram reprobat, tamquam intolerabilem aut alia dignam censura. Si patern. vestra, omnibus perspicacior ac severior, eam ut *schismaticam* traducere pergat; viderit quam bene consulat famæ tam præclari sui scriptoris, quam bene honori Theologorum aliorum ex eodem vestro Ordine, qui librum ejus non approbarunt tantum, sed summis exornarunt encomiis, & (ut nihil dicam de R. P. Provinciali) Reverendissimus vester Generalis Matthæus Orlandus tanti fecit hunc P. Mathiæ Tractatum, ut *non licentiam ei fecerit modo, sed & præceptum adjecerit eum typis mandandi*, ut patet ex ejus diplomate, operi præfixo. Denique tu ipse, Reverende Pater, quod in me tantopere reprehendis art. 7 § 5 n. 39, ita S. Epiphanium interpretaris, ut *Paulum vocet Romanum Episcopum.* Addo, hoc *recte dici posse.* Quid enim? Dicamne, *non recte dici pos-*

se, quod dicit S. Epiphanius, à nemine Patrum aut Theologorum, ne à Paternitate quidem vestra, reprehensus? At, *recte*, inquis, significat idem quod, *proprie*; atqui non est dicendum, quod Paulus fuerit proprie Episcopus Romanus. Ideò, scilicet ad conflandam propositioni meæ invidiam, dum ajo, *dici posse recte*, addis tu, *seu proprie*. Ego vero R. Pater, nescio quo interprete didiceris, idem esse, *recte dici*; &c. *dici proprie*. Nonne plurima in omni scientia dicuntur *recte*, quæ non *proprie*? Fides docet, Christum rectè dici pastorē, panem, ostium, vitem; discipulos autem palmites, oves, sal terræ, &c. Quis tamen Catholicus admittet, hæc omnia dici in sensu proprio, & non potius metaphorico?

17 Neque ignorare potuisti, quod vocando Paulum cum Petro Episcopum Romanum, non voluerim inde inferri æqualitatem Pauli cum Petro; quandoquidem etiam SS. Linum, Cletum, Clementem dixerim vocari potuisse Episcopos Romanos; & quidem vivente Petro (prout pluribus dicetur Art. 7, §. 4) utpote ordinatos pro urbe Roma. Et hoc etiam satis ostendunt antiquiores Catalogi, quando de eo dicunt, *Hic fecit ordinationes tres, Presbyteros decem, Episcopos tres, Diaconos septem, per mensem Decembrem.* Episcopos utique, non *per diversa loca*, seu pro diversis locis (uti alii Pontifices fecisse leguntur) sed pro urbe Roma. Huic nempe primum providerit Petrus de *Presbyteris*; deinde, aucto intra extraque pomœrium in ipsoque Neroniano Palatio fidelium numero, pro tribus illis diœcesis tunc Romanæ partibus, totidem constituerit *Episcopos*; quos nunc Episcopos Vicarios diceremus: aliorum autem Episcoporum, quos pro variis locis Petrus ordinavit, omnino plurimos, nullam Auctor Catalogi habuit rationem: in successoribus vero, sic scribere solet; *Hic* V. G. Clemens *fecit Ordinationes tres, Presbyteros decē, Diaconos duos, Episcopos per diversa loca quinque, per mensem Decembrem*: ultimo loco Episcopos nominans, tamquam ad Clerum Romanum non spectantes. Ubi cum Ordinationes istas, usque ad Gelasium Papam factas, legis *per* solum *mensem Decembrem*, id est sub initium Adventus Dominici (Gelasius autem & Symmachus etiam *Februarium* adhibere cœperunt, cum in eum cadebat initium Quadragesimæ) obiter animadverte, hujus temporis ad sacras Ordinationes observantiam ab Apostolica traditione fluxisse; ut minus mireris idem à me dictum de observatione diei Dominicæ, ad Ordinationes Episcopales solitæ ac præscriptæ teneri; licet nunc etiam aliis festis & mensibus eæ fieri permittantur.

§. II & III. ACCUSATIO.

Papebrochius Acta S. Silvestri, cum Natale Alexandro, ab Ecclesia damnato, ablegat ad fabulas: &, Baptismum Constantini, à S. Silvestro susceptum, explodit tamquam fabulam.

RESPONSIO.

18 ITa tu quidem, R. P. Professor, interim nullum meum locum accusas, quo phrasi tam dura usus sim, nisi forte in simili casu de Marcellini lapsu. Quod addis num. 23, ita me loqui *pro meo beneplacito, absque ulla probatione*, nescio quomodo intelligas; cum disputationes meæ de illis rebus paginas plures impleant probationibus refertas. Quæ super iisdem punctis P. Janningus scripsit in Epistola famil. num. 8 & 50, nec non in Expostul. amica à num. 28; atque in Postscripto, à num. 19, non objicio Tibi, ante ipsum scribenti. Pluribus opus non esset nostra legenti,

 in-

insuperque scienti, quod omnes, qui nunc aliqua eruditionis laude clarent, in Italia ac Germania, atque potissimum in Gallia, Historico-critices studiosissimi, de Actis Silvestri & Baptismo Constantini eadem mecum sentiant. Talem sensum ibidem post me typis vulgarunt eruditissimi duo Cangius & Pagius; hic in sua ad Annales Baronii Critica anni 1689, ad ann. 315 num. 5, & an. 324 num. 4; iste in Notis ad Zonaram, anno 1687 illustratum pag. 28 num. 2. Romæ vero, ubi vulgo parum grata accidit opinio ista, eruditioribus tamen Cardinalibus Prælatisque exhibita P. Janningi Epistola sic placuit, ut is, cujus judicium in talibus ibi nunc præcipue auditur, nostro istic Pœnitentiario dixerit; utcumque antea hæsitaverit, jam non amplius dubitare se posse, quin Constantinus non nisi semel, & quidem Nicomediæ aut prope eam fuerit sub vitæ finem baptizatus.

19 Superest etiamnum Parisiis ædis Metropolitanæ Canonicus, Claudius Castellanus, ex Protestatione mea ante Apparatum posita noscendus, nec non ex Dedicatoria Paralipom. ad Conatum, qui mihi scripsit ex ore Cardinalis Bona p. m. *insupportabiles esse ipsi Lectiones professo S. Silvestri. Cumque reponerem,* inquit, *Si Constantinus Romæ baptizatus non est, cur appellatur communiter Baptisterium Constantini? Respondit: Quia ipsum construi fecit, quemadmodum ob eamdem causam Basilica Lateranensis, Constantiniana dicitur.* Hæc illius Cardinalis verba, legenda parte I Conatus pag. 212, Patern. vestra non tam invidiose adscripsisset mihi num. 17, si bona fide voluisset accusare. Non prætermisisset etiam expendere, quæ pro me eâdem pag. 212 allego duorum Dominicanorum illustrium testimonia, Cajetani scilicet Cardinalis & Melchioris Cani; quorum hic libro XI cap. 5, loquens *de leprâ Constantini,* in Actis Silvestri assertâ, & à Cajetano improbatâ, quia ipsam *apud probatos Auctores nusquam legerit,* sic scrib. t de ipso Cajetano: *habet hic scriptores omnes veteres ejus ætatis, qui tacuerunt; non omissuri, si scivissent; sciturі omnino rem, si fuisset.* Quis autem potius, quam S. Cyrillus Alexandrinus? qui scribens contra Julianum, Christianis objicientem, quod *leprosi lepram baptisma non adimit:* respondere debuisset; *Imo vero, socero tuo Constantino ademit, ut omnibus notum.* Baptismatis autem gratiam Constantino *in ultimis constituto,* ut S. Ambrosius loquitur, *collatam* Nicomediæ fuisse, scribit Eusebius, non clam & in abdito; quo casu posset aliquis suspicioni locus dari; sed cum tam publico apparatu talibusque circumstantiis, ut eas Eusebius comminisci non potuerit in cujuscumque gratiam, etsi maxime voluisset.

20 Porro ne probationum ipsarum cognoscendarum curiosus Lector, neque Majum nostrum aut Janningi Apologetica habens ad manum, desiderio suo frustratum se queratur; juvat earum præcipuas reproducere ex Schelstratio; ut vel inde constet quam mala fide accuser, *pro beneplacito meo, absque ulla probatione,* negasse Romanum Constantini Baptismum; cum ipsas probationes, septem annis prius quam ego eas Tomo 5 Maji proferrem, omnes fere viderit Accusator prolatas ab erudito illo viro, *Antiquitate illustrata* commerito Bibliothecarii Vaticani dignitatem. Sic autem ratiocinatur in præcitato opere; quod primam lucem vidit an. 1678, Parte 2 Dissert. 3 cap. 6 num. 327: „ Et hæc quidem momentosa „ pro Baptismo Romæ: at non minus ur- „ gentia pro Baptismo Constantini Nico- „ mediæ: de quo omnium præcipue Euse- „ bius, istorum temporum scriptor, lib. 4, „ de Vita Constantini cap. 61 & 62 testa- „ tur . . . . . ita scribens: *Cum ei in „ mentem veniret extremus ejus vitæ dies, „ existimaretque hoc tempus optimum esse ad* de-

„ *delenda ea errata; qua, quoniam mortalis* „ *erat, admiserat; crederetque arcanorum* „ *mysteriorum efficaciâ, & salutaris lavacri* „ *initiatione memem expiari: hæc, inquam,* „ *cum ei in mentem venirent, humi procumbens genibus, & in ipsa Martyrum ade* „ *errata sua confessus, supplicem se Deo offerebat. Ubi primum manuum per precationem impositione dignus habitus est: inde* „ *discedens, ad suburbana Nicomedia civitatis* „ *pervenit; & convocatis Episcopis ita fere* „ *ad eos locutus est. Quam ego, Fratres &c.* „ exponendo desiderium quod habuit suscipiendi in Jordane baptismum: & eo exposito, pergit Eusebius: *Illic vero sacrorum religione consummata, adhibitisque* „ *statis divina institutionis ceremoniis, arcanorum mysteriorum eum participem faciunt.*

21 „ Hæc Eusebius: quæ se in Eusebio „ legisse confirmat Photius, Cod. 127 pertractans Eusebii de vita Constantini libros: *Refert ergo hic, Nicomedia baptizatum Magnum Constantinum, hactenusque* „ *lavacrum distulisse, quod in votis haberet* „ *in Iordane Baptismo tingi: quis vero baptizarit silentio praeterit.* Eusebium secuti „ sunt Theodoretus Cyri Episcopus lib. 1 „ Historiæ cap. 32 versionis Valesianæ: *Imperator Nicomedia degens, morbo corripitur:* „ *cumque incertum esse vita exitum animadverteret, divini lavacri gratiam suscepit:* „ *quâ re mirum in modum exhilaratus gratias* „ *Deo egit.* Sozomenus lib. 2 cap. 34 *Constantinus, affectâ corporis valetudine, Helenopolim Bithynia perrexit, ut aquis illis* „ *suapte natura calidis uteretur: sed cum* „ *morbus ingravesceret, Nicomediam deportatus est. Ibi in suburbano degens, Christianum baptisma suscepit: quo vehementer* „ *exhilaratus, testamentum condidit.* Libellus „ Synodicus, ante annos 700 editus, apud „ Philippum Labbeum Tom. 2 Concil. col. „ 88. *Constantinus igitur Christianus Imperator, posteaquam exilio Athanasium mulctasset, Nicomediam veniens, cum in agritudinem incidisset, baptizatus est: & cum* „ *ad Dominum peregrinaturus esset, testamento facto revocari ab exilio divinum* „ *Athanasium jussit.* Ex Latinis magnus Mediolanensium Antistes Ambrosius, serm. „ de obitu Theodosii; *Quando* (inquit) *Constantino adhares, cui licet baptismatis* „ *gratia in ultimis constituto omnia peccata* „ *dimiserit; tamen quod primus Imperatorum* „ *credidit, & post se hereditatem filiis dereliquit, magni meriti locum reperit.* Notanda „ verba: *Baptismatis gratia in ultimis constituto*: hæc enim important, circa vitæ „ finem baptizatum fuisse. D. Hieronymus, „ in Chronico expresse scribens: *Constantinus, extremo vita sua tempore, ab Eusebio* „ *Nicomediensi Episcopo baptizatur*: quæ „ verba adeo clara sunt, ut Severinus Binius nihil aliud opponendum habuerit, „ quam subreptitia esse, & ab alio potius „ quam ab Hieronymo supposita. Verum „ cum absque ullo prorsus fundamento asseratur, hæc in Chronico D. Hieronymi „ supposita esse; manet testimonium Chronici inconcussum, & auctoritate D. Hieronymi fulsum. „ Ita Schelstratius: cui libenter ex Janningi Amica Expostul. num. 47 adjunxerim, Baptismi Constantiniani ministrum, Eusebio innominatum, non fuisse Nicomediensem Arianum, uti conjectando asseruit Hieronymus, vel apud aliquem Arianum legit; sed *Petrum, Solorum in Cypro Episcopum*, hoc titulo ad diem 2 Januarii celebratum in Hagiologio metrico Habessinorum, juxta Ecclesiæ Alexandrinæ fastos digesto. Hoc notato, ad Schelstratium redeo, probationes Nicomediensis baptismi sic prosequentem.

22 „ Demum Consilium Ariminense „ 400 Episcoporum, in Synodica ad Constantium Imperatorem anno 359, quam „ Theodoretus lib. 2 cap. 19, Socrates lib. 2 „ cap. 2.

„ cap.29, S. Hilarius Pictaviensis in Fragmentis, Cassiodorus in Hist. tripart, aliique, sed corruptè citarunt ... unde eorum versiones præteriens, epistolam illius Concilii, à Sozomeno lib. 4 cap. 18 accuratius editam, in medium affero: *Nefas duximus recte & juste sancitorum aliquid mutilare, & eorum qui in Nicæno Tractatu consederunt, una cum gloriosa memoria Constantino, patre Pietatis Tuæ. Qui Tractatus manifestatus est & insinuatus mentibus populorum, & contra hæresim Arianam tam appositus invenitur, ut non solum ipsa, sed etiam reliquæ hæreses inde sint expugnatæ: à quo si aliquid demptum fuerit, venenis hæreticorum aditus panditur ..... In hoc igitur Tractatu cum magno examine fuisset conscriptum, Constantino præsente, quod tenens baptizatus ad quietem Dei commigravit, nefas putamus inde aliquid mutilare.* Hæc Patres Ariminenses apud Sozomenum versionis Valesianæ, ex quibus corruptæ aliorum Auctorum lectiones nitide restituuntur. Hinc enim patet, Patres Ariminenses non voluisse, quod Constantinus adfuerit Mediolanensi Concilio, neque ibi conscriptam esse fidei formam cum magno examine, ut indicat Hilarius supra; sed Tractatum fidei Nicænæ, præsente Constantino Magno Constantii patre conscriptum, omnibus fuisse propositum ... & in hoc nihil se mutare velle profitentur Patres Ariminenses, Constantio Ariano Constantinum patrem opponentes, qui fidem illam tenens baptizatus, ad quietem Dei migravit; acsi dicerent, usque ad finem vitæ tenuisse, sicque baptizatum ad quietem Dei commigrasse. Hæc videtur genuina Patrum Ariminensium lectio; ut post tot veterum testimonia, non sine fundamento Theologi Parisienses inclinare videantur in hanc opinionē, quam Theophanes Orientalibus adscribit: *Orientales*, inquiens, *ajunt, apud Nicomediam eum circa mortē ab Eusebio Nicomediensi Ariano baptizatum, ubi & contigit eum dormivisse: differebat enim*, inquiunt, *Baptismū, sperans in Jordane flumine baptizari.*

23 „ Neque soli Orientales, sed cum Ambrosio, Hieronymo & Patribus Ariminensibus, id recentiores quoque Occidentales amplexi sunt, & inter alios Cuspinianus in Vita Constantini, *Quod lavacrū Baptismatis, in extremum vitæ tempus, distulerit.* Et Dionysius Petavius lib. 6 Rationarii temporum c. 1 an. 337: *Ipso Pentecostes die moritur Constantinus in suburbano Nicomediæ, ubi paulo ante mortem baptizatum esse plerique veterum affirmant: quibus Cardinalis Perronius nuper adstipulatus est, dum post Nicænam Synodum baptizatum ab Eusebio Nicomediensi Constantinū asserit.* „ Hactenus Schelstratius, cujus prolixiorem contextum transcripsi, ut appareat vel ignorantiæ vel malevolentiæ summæ fuisse, mihi unice crimini vertere sententiam, adeo antiquam fundatamque: quanta item pervicacia fuerit P. Sebastiani, in Motivo juris operose contra disputantis, & adeo certas clarasque auctoritates oppugnantis, per nugaces cavillos, quos in Expostulatione atque Postscripto suo Janningus discussit. Res autem adeo certa est, ut Schelstratius, ad Baptismum Romanum tenendum propensior, & Nicomediensem negare non valens, cœperit dubitare aliisque proposuerit considerandnm, an ea difficultas solvi non posset, sustinendo quod Constantinus, Romæ Catholice baptizatus, Nicomediæ rebaptizatus sit, more Arianorum. Sed hunc morem ego doceo tam antiquum non fuisse, adeoque effugium istud non valere, alioquin non omnino novum; cum apud Schelstratium auctores inveniantur, ante centum annos Cardinalis Jacobatius lib. 10 de Concilio, & Jacobus Zenus Episcopus Patavinus ante annos 250. Hoc autem si sanctæ Sedi placet (quamvis haud credo fu-

futurum ut placeat) non ero difficilis, ut, causis ad ceteras rationes oculis, traditionem qualemcumque recipiam.

24 Jam quod ad ipsa *Acta S. Silvestri* attinet, quæ Patern. vestra nititur persuadere, fuisse à Gelasio Papa & considentibus sibi Episcopis septuaginta *cum omni honore suscepta*, jam tertio te convicit Janningus, quam id falsum sit; coactus denique in Postscripto decretum Gelasianum expandere, ut vel modicum Latine scienti pateret, hoc de iis Actis non posse intelligi, nec aliud illis à Gelasio tribui, quam quod, *nonnulli ea Catholici legant*, ideoque non omnino prohiberi. Amplius inde nihil extundes; & (*sicut hodie extant*) ipso Baronio judice, ad an. 315 num. 17, sunt *deturpata compluribus mendaciis*: quæ ipse quidem *aliunde irrepsisse* censet, sed omnino gratis; cum in omnibus ubique MSS. Legendariis, etiam vetustissimis (extant enim fere in omnibus) inveniantur: & talia legit is qui Græca fecit ut sunt apud Lipomanum & Surium, non quidem Metaphrastes, sed sesquiseculo junior, Joannes Zonaras, Allatio teste.

25 Et alia quidem Actorum Silvestrinorum mendacia multa, cum Baronio expendi ego, expenditque Janningus; neq; hic debent iterari, ut fabulositas toties demonstrata iterum exponatur. Iis ergo omissis, lubet Prologum, hactenus intactum, considerare, sicut apud Mombritium excusus, & alibi passim est manu exaratus. Sic ille orditur, ad aliquem (ut videtur) Romanum Pontificem, à quo jussus erat *de Græco in Latinum transferre* quæ spectant Silvestrum: *Historiographus noster Eusebius, Cæsareæ Palæstinæ urbis Episcopus* (ubi *nostrum* appellans Eusebium, ostendit quo in pretio ille ipsismet Romanis esset; quamvis non haberetur genuinus, sed solum contractus & interpolatus ab interprete Rufino) *Historiographus*, inquit, *noster Eusebius, cum Historiam ecclesiasticam scriberet, prætermisit ea quæ in aliis opusculis sunt, vel quæ se jam meminit retulisse*. Tum, veluti indicaturus fontem, ab Historia ecclesiastica diversum, unde credi vult se ibidem prætermissa eruisse, addit: *Nam & viginti libros, omnium pene provinciarum passiones Martyrum & Episcoporum & Confessorum & sanctarum Virginum ac Mulierum continere fecit; deinde secutus, & ab Apostolo Petro omnium Episcoporum nomina & gesta conscripsit*, & in his scilicet etiam S. Silvestri.

26 Simile nihil habet de Eusebio Hieronymus, in libro de Scriptoribus, lucubrationes ejus, quotquot noverat, accurate enumerans, quarum etiam aliquot fecit Latinas. Interim non modo compilatorem istum, nihil verorum Eusebii operum cognoscentem; sed etiam Hieronymum latebant libri quatuor de Vita Constantini, in quibus tota Nicomediensis baptismi refertur historia; quos tamen libros Constantinopoli satis notos fuisse, apparet ex Photio, sub annum 885 ibidem Patriarcha (credo quia Constantio Imperatori oblati, & in Palatinã bibliothecam illati, in Palæstina parum noti fuerint) inde autem, capta à Latinis urbe ex tracti delatiq; in Angliam, superiori primum seculo Græce prodierunt: unde eos nunc habemus Latinitate donatos, habuitque Baronius; nec fuit inventus hactenus qui dubitaret, quin vere Eusebiani sint, cum id ipsum stylus faciat manifestum.

27 Tam diuturnas tamen librorum istorum latebras consideranti, & ad Romanum baptismum, excluso etiam Nicomediensi, tenendum obfirmato, præberi ansam video suspicandi, quod totum illud de Baptismo Caput attextum aliunde Eusebio sit. Sed ejusmodi dubitationem inutilem redderet ad finem intentum, consensus omnium exinde Græcorum, Socratis, Sozomeni, Theodoreti; quorum si aliquis genuinum Eusebii textum habuit, salva res est; si nemo, & tamen eadem cum illo scripserunt, nihilo minus, imo multo magis, salva manet: siquidem eorum

E ultimus

ultimus vix 100 annis junior Eusebio, alii etiam propiores fuere. His autem accedit ipsemetHieronymus,in Supplemento Chronici,quod ex Eusebiano Græco transtulerat eâdem,qua Rufinus historiam,libertate : ibi enim clare dicitur *Constantinus, extremo vitæ suæ tempore .... baptizatus.*

28 Hæc eo dicta sint, ut intelligat Lector, quam nihil boni verique sperandum fuerit ab auctore Actorum Silvestrinorum; qui, ut persuaderet, se ex Eusebio hausisse de Silvestro, ea quæ ille nec scripsit unquam, nec scribere cogitavit, imo quibus prorsus contraria scripsit (vere,an falso,jam non disputo) necesse habuerit ei affingere opera, nemini visa, nemini videnda. Bene igitur huic Auctori potest applicari,quod Hincmarus senior exprobrabat Juniori apud Theoph. Raynaudum in Syntagm. de libris propriis,cap.72,nempe quod *admissa in ipso aditu cæspitatione (*imo lapsu perquam fœdo*) non potuit expectari progressio melior.* Et tamen pro tali scriptore vindicando, reus accersor ad Apostolicam Sedem.

29 Additur quin etiam criminatio gravis ex Epistola Possini; & exagitatur sententia mea, tamquam *admodum scandalosa & periculosa in Ecclesia Dei : cum sic omnia primorum seculorum miracula ab hæreticis explodi possint*; eo quod cum Possino *inverecunde blaterans*,pag.213 dicam ; *Erant primis ecclesiæ seculis Christiani, qui fingere ac mentiri pro Religione pium crederent.* Fuerunt sane qui *quæstum æstimaverint pietatem esse*, teste Paulo ad Timoth.cur non & fingere ac mentiri pro Religione,pium putaverint ? Si tamen dubitas adhuc,inspice Breviariū tuum, & ex S.Hieronymo ad festum S.Lucæ, recordare quotannis tibi lectum ; *Presbyterum quemdam in Asia, amatorem Apostoli Pauli, convictum à Ioanne, quod auctor esset libri*,de periodis Pauli & Theclæ confic̄ti *& confessum,se hoc Pauli amore fecisse.* Idem dixerim de miraculis & disputationibus S. Petro afflictis, in libris Recognitionum Clementis, quos Baronius ad an. 51,n. 5, *manifesta impostura* argui dicit ; & in Indice, saltem *ab Hæreticis depravatos* ait. Idem de Vita S.Joannis per Prochorum,quasi unum ex VII Diaconis, cujus scripta idem Baronius ad anno 44 num. 30, *prorsus commentitia ac fabulosa, & indigna plane chartis* esse pronuntiat, & auctorem non nisi *Pseudo-Prochorum* appellat ; istic & alibi: interim tamen exculus habetur liber, tam in Orthodoxographia, quam in Bibliotheca Patrum. Similia autem inveniuntur plurima inter Martyrum Acta, veris aut numquam scriptis, aut deperditis supposita.

30 Quid vero miramur talia, etiam primis seculis, & minime toleranda putamus; cum similia facta demonstrentur etiam seculis posterioribus?Imo inter illos ipsos,qui ob istud assertū sic me meosq; libros exagitant, non ita pridem inventi sunt, qui non modo ignotis ac nullibi extantibus auctoribus, bibliopolis, & approbatoribus, supponerent libellos contra me; sed etiam Clariss. Viro D.Antonio Herovallio, viventi ac frendenti, publiceque de injuria contestanti , supponerent Epistolam bene prolixam; quam, etiam post detectam redargutamque fraudem, non dubitarunt Latinam facere ac late vulgare. Numquid non hoc est *pro religione(*si tamen pro religione)*fingere ac mentiri*: quos si volumus utcumque excusare, dicendo, quod crediderint *pium esse* illud; numquid non *pie* ipsi cum illis agimus, tam benigne accipiendo factum, per se alioquin detestabile ?

31 Ast hoc est præbere hæreticis ansam ad *omnia primorum seculorum* (dic, si vis, omnium *seculorum*) *miracula* explodenda. Distinguo, R.P. Professor. Est hæreticis, ex pervicaci malitia cæcutire, & quidlibet perperam , imo stulte arripere volentibus, ansam, non tam præbere,quam non eripere; transeat : de his enim præcipit Christus

Matth. 15.

Matth. 15. *Sinite illos: caeci sunt, & duces caecorum.* Haereticis, minus malis nec ineruditis; nego. Hi enim, deposita noxia & inveterata persuasione, qua putant Catholicam fidem teneri non posse, absque omnimoda credulitate eorum omnium, quae Papistarum Monachi (uti loquuntur) de Sanctorum suorum miraculis garriunt citra ullum veri falsique discrimen; cum hoc vident adhiberi ab eruditis Catholicis, non solum impune, sed etiam cum laude; & scriptores veros à suppositititiis distingui; mollescunt paulatim, & quae antea contempserant Sanctorum Acta, dum nihil distinguebatur, jam magni faciunt, emunt, legunt.

32. Sin autem ei, in quo id fit operi, utrique viderint, ab ipsa Apostolica Sede (id quod tota Exhibitione praetenditur) nigrum aliquod stigma inuri (quod Deus & Sancti omnes avertant), *novo fastidio Catholicam Ecclesiam aspernabuntur, longiusque animos ab ea avertent, quos de candore ac eruditione Orthodoxorum meliora ac propiora saluti sentire, lucubratio ista cogebat*, ut nuper Sanctitati suae scripsit Illustrissimus Archiepiscopus Sebastenus Petrus, Vicarius per Hollandiam Apostolicus, optimus utique talium arbiter & propria doctus experientia. Quapropter, in eadem Epistola, urgeri se dicit, *ratione muneris injuncti sibi*, *ad implorandum sanctae Sedis patrocinium operi* (ut intellexerat) alibi inique oppresso & ad Romanum quoque tribunal delato; *quod ubique terrarum ab eruditis piisque mire celebratur; quodque in tantum Ecclesiae, praesertim inter Acatholicos militantis, cedit utilitatem.* Hoc testimonium Antistitis, in nostris operibus minime rudis, habeat Accusator contra multos suae Exhibitionis Approbatores, de quibus satis dictum est in Epist. Familiari à num. 37, & Amica Expostulatione à n. 73; quod non tantum approbarint librum vestrum, quem poterant legisse; sed damnatint etiam libros nostros, quos non legerant, nobis non auditis; imprudenter fisi *citationibus* Accusatoris, ubique, uti haec Responsio plenibus docet, infidelibus.

§. IV. ACCUSATIO.

Papebrochius, cum Luthero aliisque haereticis, donationem Constantini Imp. Sedi Apostolicae factam, effutit esse fictitiam.

RESPONSIO.

33 Aut fallis, aut falleris, R. Pater, ambiguo *Donationis* vocabulo abusus aut deceptus; plane sicut Art. 1 §. 4 *in Veronica.* Deceptum falli, malim dicere, sed falli ex nimis ardenti accusandi zelo. Quamquam enim vox *Donatio* in Jure significet proprie Actionem, qua rei alicujus dominium à donatore transit in donatarium; & sic dicitur Ecclesia possidere multa *ex donatione Constantini*, quod neq haeretici quidem negabunt; vulgari tamen usu loquendi inter Historicos, *Donationis* nomine etiam venit Instrumentum authenticum, quo translatio talis ad fidem faciendā habetur consignata: & quia absque hoc subsistere potest ac frequentissime obtinet donatio, possessione immemorabili suffulta; ideo absque Ecclesiae injuria, quaeri potest de eo quod profertur instrumento, verumne, an supposititium sit. Sic in l. 12 Cod. *de fide instrumentorum* dicitur: *Non idcirco minus, in vacuam inductus possessionem donationis causa, quod ejus facti praetermissum instrumentum asseveratur, hanc obtinere potes.* Et, in l. 5 ff. cod.

ff. Cod. tit. : *Si res gesta, sine litterarum quoque consignatione, veritate factum suum probet, non ideo minus valebit, quod testamentum nullum de ea intercessit.* De hujusmodi *Donatione*, sive ut alias vocatur, *Edicto*, id est Donationis instrumento, omnis inter Catholicos quæstio est, fueritne revera conditum aliquod (ut est verosimile, non unum, sed plura condita fuisse, & forte quoties aliquis fundus vel possessio immobilis donabatur) & si fuerit, an ipsum sit, quod nunc eo nomine Latine vel Græce circumfertur; adeoque an eo doceri certo possit, quid quantumve Ecclesiæ donaverit Constantinus, præter prædia & dona, apud Anastasium Bibliothecarium recensita in Vita S. Silvestri.

34 In utraque acceptione agit de Constantini Donatione ad annum 324 Baronius, ex eoque verbotenus transcripto Binius, in Notis ad Scripturam sive *Edictum* (ut vulgo appellant) *Constantini*. Quid uterque scripserit, ne longus sim; indicatur in Indice post tom. 3 Annal. his verbis: *Donatio Constantini multis fulcitur verosimilibus conjecturis; haud probatur Edicto, à Græcis depravato*. An non melius dixisset, *confictо toto*, dijudicabis, si legas in suo contextu Baronium sic loquentem num. 118 : *Justa possessio (quam .... posteriores Reges ac Imperatores ratam habuere ....) ex depravato illo à Græcis mutuato donationis Edicto, ambigua potius redditur quam probetur.*

35 Hæc dicentem Baronium non accensebit, credo, Patern. vestra *Hæreticis*; quia Lutherus cum suis, simul negans & rem & scripturam, *Donationem* dicit *mendaci & stolidissimo diplomate confictam*. Si autem Patern. vestra dixerit, contra eum contendens, *Donationem veraci & sapientissimo diplomate confirmatam*; æque falsum dixerit atque ille; cum de verissima donatione falsissimum diploma, non solum fingi potuerit, sed reipsa confictum manibus teneatur. Frustra igitur pro te allegas, R. Pater, *Baronium* & *Binium*, qui tibi adversantur: frustra etiam *Labbeum* & *Cossartium*, quorum unius nec nomen quidem uspiam istic notatur; alter, scilicet Labbe, Observationem bene longam subjicit de Græco textu ejusque interpretatione, nihil addens, quo Edictum probet vel improbet.

36 Baronius porro, iterumque ex eo Binius, ad an. 1191 pluribus acturus de veteri ejusdem Edicti exemplo, circa id tempus reperto sub nomine Joannis Diaconi, & num. 61 longam excursionem finiturus, sic orditur: *Quamquam plerique Romanorum Pontificum, ut S. Gregorius & Hadrianus, nec non etiam Nicolaus vel alii, meminerint beneficentiæ Constantini erga Romanam Ecclesiam .... nullus tamen ante Leonem IX ejusdem Edicti aliquo modo fecisse mentionem reperitur.* Cum vero antea etiam num. 53 idem dixisset, addidit, quod Edictum ipsum, ex Leonis IX Epistola *haud modicum fidei incrementum accepit; unde posteri, absque aliqua Græcorum impostura suspicione & indagatione, bona fide, sicut ipsum legerint, ita receperint*: quod idem est ac fateri, quod Leonis IX, Edictum recipientis, auctoritas, & in hac fundata bona fides posterorum, solam imposturæ ignorantiam, & indagationis defectum pro fundamento habuerit; ac proinde eruditos dimovere non debeat ab agnitæ falsitatis reprobatione. Atque ita per Baronium ipsum difflatur tota illa, quam ex Coccio operose producis, nubes testium; nec non & tua accusatio, toties iterata, quod Pontifices dicam in puri facti quæstionibus falli posse, dum aliquid bona fide narrant ut acceperunt.

37 Instare tamen mihi videris, & amplius aliquid velle extundere ex Paralipomenis meis ad Conatum pag. 43, ubi *irreverenter* dicere arguor, quod *Pauli Papæ II dicta* (quibus asserit, Constantinū fecisse *translationem Patrimonii, quod Ecclesia sanctæ Sedi applicavit* ...) *numquam efficere poterunt, ut viri*

viri eruditi desinant de rei veritate dubitare, optentque videre certiora Constantiniana Donationis, etiam quoad solam substantiam, documenta. Hoc autem intorto velut peremptorio jaculo, quæris, R. Pater, quinam sint illi viri eruditi, præter hæreticos ante nominatos, nisi *Launoyus, Alexander, Quenellius:* quorum quia scripta nonnulla prohibita sunt legi, liberaliter ipsos & hic & alibi damnatos appellas, quasi eâdem censurâ omnia pariter eorum opera sint notata. Respondeo igitur, ipsummet inter illos numerandum Baronium; qui cum donationem prædictam dicit *verosimilibus conjecturis fulciri*, haud obscure indicat *certiora se optare documenta*, quoad res in specie donatas, eaque se producturum si posset. Notabis autem, quod ille amplam quidem & multam Constantini liberalitatem prædicet, nihil tamen in particulari definiat; quamvis non nescius prædicto Decreto contineri, non solum *Urbem Romam cum Palatio* Lateranensi, *sed & omnes totius Italiæ & Occidentalium regionum provincias & civitates.* Nicolaus Alemannus, sub auspiciis Francisci Card. Barberini parietinas Lateranenses Romæ perquam erudite illustrans an. 1625 cap. ult. & fuse de Patrimoniis S. Petri agens, sicut & Cangius in Glossario, nequidem semel Constantini meminerunt.

38 Istis accedunt à Cantelio nostro, in opere de historia Metropolitanarum urbium pag. 191 citati, ut Edictum improbantes, *Æneas Silvius*, postea Pius II, *S. Antoninus, Card. Cusanus, Baronius, Morinus, aliique,* quos nec Tu, credo, R. Pater, viros eruditos fuisse negâris; uti nec, propter commeritam censuram, tales esse & haberi desinunt illi quos mihi exprobras. Ipsos autem, inquit Cantelius ibidem, *si audias, in illâ Donatione absona sunt omnia; verba, quibus contexitur; stylus; scriptionis genus & character, à Constantini avo abhorrent; meraque fabula est; Historia fidei, Constantino, Græcis, Francis, summo Pontifici inimica; sequioribus seculis ab imperito nescio quo consuta.*

39 Nec pigebit etiam hic adscribere, quæ præiaudato Antiquitatis illstratæ opere, dictæ Dissertationis 3 cap. 7 num. 337, habet Schelstratius. Postquam enim de Decreti auctore & defensoribus ejus egit. „ Verum „ quidquid sit, inquit, de plurium hanc Do„ nationem defendentium zelo, & ardore; „ plurima in illa continentur, quæ aut in„ terpolatam aut suppositam certo confir„ ment, etiam in illa parte quam retulit „ Theodorus Balsamon, & in qua Constan„ tinus sic scripsisse fertur: *Tradimus itaque „ ipsis sanctis Apostolis Dominis meis Petro & „ Paulo, ac post illos B. Silvestro Patri nostro, „ magno Episcopo & catholico Papæ urbis Ro„ mæ, omnibusque successoribus ejus, qui ab „ hodierno die usque ad finem mundi in solio „ B. Petri præsidebunt, Imperatorium nostrum „ Palatium Lateranense, quod superat atque „ vincit totius mundi palatia.*

40 „ Sed errorem esse illius qui Dona„ tionem Constantino supposuit, clare ex „ Baronio ad an. 312 ostendit Christianus „ Lupus, parte 4 in Canon. 8 dictatus Gre„ gorii VII. *Etenim*, inquit, *Lateranense, „ Palatium possedit Melchiades Pontifex, & „ in ipso synodaliter damnavit Donatum Epi„ scopum in Casis-nigris & alios Donatistas; „ adeoque illud Constantinus non dedit S. Sil„ vestro. Nec verum est ipsum fuisse eminen„ tissimum cunctorum in toto mundo Palatio„ rum. Erat enim Plautii Laterani domus, de „ qua in litteris ad Oceanum S. Hieronymus;* „ In Basilica quondam Laterani, qui Cæ„ sariano truncatus est gladio. *Fuerat à Ne„ rone Augusto percussus; ideoque ipsius in fi„ scum redactas ædes vel Constantinus conjugi „ suæ, vel filiæ suæ Fausta dedit Herculius Ma„ ximianus; atque ita ipsas S. Optatus Mile„ vitanus Episcopus vocat* ædes Faustæ in „ Laterano. *Addit S. Hieronymus, ad Chro„ nici sui annum* 331, Constantinus uxorem

„ suam Faustam interficit; *adeoque non Constantinus, sed ipsa Fausta videtur suas ædes donasse Melchiadi. Hinc ipsas Romani Pontifices perrexerunt, in beneficii memoriam, titulare ædes Faustæ.* Huc usque Lupus, „ qui de Edicto scribit, *esse spurium & fictitium, nemo eruditus hodie dubitat.*

41 „ Ipsum Constantino quoque abjudicandum docet de Marca lib. 3 cap. 11 §. 1, asserens quod ea Donatio jam *à præclaris viris confossa & profligata* sit. Assumit „ autem hæc Edicti verba: *Decernentes sancimus, ut Principatum teneat* (Sedes Romana) *tam super quatuor præcipuas Sedes, Antiochenam, Alexandrinam, Hierosolymitanam, & Constantinopolitanam, quam etiam super omnes in universo orbe Ecclesias. Hic vero,* inquit Parisiensium Archiepiscopus de Marca, *Constantinopolitana Sedes post Antiochenam, Alexandrinam, & Hierosolymitanam recensetur; & Romano Pontifici non sola consessus prærogativa, sed etiam Principatus in omnes Ecclesias & Universalis Papæ appellatio tribuitur. Atqui ex hoc articulo maximum inscitiæ argumentum trahunt eruditi adversus interpolatorem Donationis, eo quod Constantinopolitanam Sedem inter Patriarchales recenseat tempore Constantini; cum certum sit, evectam tantum fuisse in eam dignitatem à Concilio Chalcedonensi, centum triginta & amplius annis post tempus Edicti.* Addo „ ego (nempe Schelstratius) hoc Edictum „ subnotatum esse *tertio die Kal. Apr. Domino nostro Flavio Constantino Augusto quater & Gallicano viris clarissimis Coss.* Et, licet „ hæc nota Consularis falsa sit, nec in Fastis „ reperta, Constantinus tamen quater, & „ Licinius Augustus quater, Consules dicuntur anno 315, S. Silvestri secundo, quo „ anno necdum Byzantium nomen Constantini mutuaverat, nec in thronum Imperialē evaserat: ut vel ex hac parte constet „ de suppositione Edicti. „ Hucusque Schelstratius: à quo citatus modo locus Petri de Marca, sumptus ex ejus censurato libro, satis indicat scriptorem istum, Romani moris satis peritum, non formidasse Auctorem talem usurpare in favorem Antiquitatis ecclesiasticæ, suppresso dumtaxat libri proscripti titulo, non autem Auctoris aliàs laudatissimi nomine: de quo pluribus infra Art. 7 §. 5.

42 Quibus ita stantibus, nec quoquam cui nomen inter eruditos sit, *Patrimonia S. Petri* aliter definiente, quam *Ecclesiæ Romanæ prædia, ditiones, vel census in Provinciis,* uti ea definit Cangius, qualia apud Anastasium bibliothecarium complura leguntur à Constantino donata; numquid non merito *viri eruditi* pergunt *dubitare de veritate Constantinianæ Donationis*, tam amplæ, quam facit Edictum istud suppositium; *optantque videre certiora, etiam quoad substantiam,* rerum donatarum documenta, unde intelligant distincte, quid ultra enumerata ab Anastasio, Ecclesiæ largitus sit Constantinus? Sed neque acquiescunt dictis Pauli II, eo sensu quo vellet Patern. Vestra; quasi is voluerit indicatum, totum id à Constantini dono esse, *quod Patrimonii* nomine *Ecclesiæ sanctæ Sedi applicavit in persona S. Silvestri;* quodque Paulus ipse sub eodem titulo possidebat.

§. V. A Ca-

§. V. *ACCUSATIO.*

Papebrochius negat, ex Natale Alexandro cum hæreticis, jus eligendi Imperatorem per septem Germaniæ Principes, profluere à Constitutione Apostolica.

RESPONSIO.

43 SI negassem, quod jus illud *ab Apostolica Sede manarit*, haberes, R. Pater, quod merito redargueres, veluti Apostolicæ Sedi injuriosum. Nunc cum id expresse asseram, quid est quod arguas? An quod subjungam, id non aliter factum, quam *quatenus Sedes illa, usu potius quam constitutione aliqua se obligavit, ad eum coronandum Imperatorem, qui fuerit rite electus Germaniæ Rex*? Id vero detrahit sanctæ Sedi nihil; sed quadamtenus facit liberiorem, ad jus istud Electoribus, solo usu & quasi conniventiâ creatum, si eo abusi fuerint, adimendum, quando pro Ecclesiæ grandi damno vitando fuerit necessarium.

44 Constitutionem tamen Patern. Vestra omnino vult aliquam, de qua constet *ex Concilio Romano, quod in hunc finem congregavit Gregorius* V *anno* 996. Hoc autem unde nosti? Nam Binius, quem pro te allegas, fatetur una cum Baronio, quod talis *Concilii Acta omnia interierunt*, Dicesne superesse Titulum, ex quo id habeatur? Quæram ego, quæ Tituli istius auctoritas sit? quando, & à quo scriptus? Nam facilius fuit Titulum fingi quam Acta; Titulum sine Actis reservari difficile, nisi in fide testis omni exceptione majoris, qui nusquam proditur. Interim illi ipsi, quos pro te citas, contra faciunt.

45 Audi Baronium num. 57, sicut eum transcribit Binius; *Etsi in controversiam venire non potest, id quod Ottonibus à Romano Pontifice tributum fuerat jus eligendi successores, per Gregorium* V *transfusum ad Germaniæ Principes* (uti creditur scilicet, propter Titulum præcitatum; qui quomodo extra controversiam id ponat, non satis video) .... *nemo jure inficias ire poterit, post tertii Ottonis obitum, ducentis & amplius annis, quotquot electi fuerunt Romanorum Reges, Imperatores designati, eosdem non septem dumtaxat Electorum, sed omnium Principum Germanorum, qui ad comitia convenissent, suffragiis fuisse ad regium culmen electos.*

46 Labbeus & Cossartius, quos similiter citat Patern. vestra, curatores quidem fuerunt novæ editionis Conciliorum; sed, ut alibi multa notarint sub nomine suo, ita hic omnino verbum nullum, quod facere ad rem possit. Desine porro, R. Pater, objectare mihi Alexandrum, qui mihi nec dux nec auctor sententiæ hujus fuit, sed adjutor dumtaxat, multa distinctius fundatiusque quam alii de hoc argumento disputans, idque in favorem Pontificis. Hic suggessit Innocentium III atque Clementem V, ex quibus eadem sententia, de jure electionis à Pontificia Sede orto, confirmetur; nec non ex ipsorummet Electorum, jus illud sic acceptum fatentium litteris, scriptis anno 1279 ad Nicolaum Papam III; quorum ego necdum repertas mihi auctoritates, Pontificiæ dignitati faventes, Alexandro Natali libenter imputabo, si per vos liceat.

47 Tali autem casu non puto contemnendum testimonium auxiliumque Alexandri, etiam post ejus prohibitionem, cum requisita facultate lecti ad ipsius Apostolicæ Sedis defensionem, neque ei sub-

ſubtrahendum doctrinæ excellentis elogium: quod eidem etiam nunc deberi censuit eruditiſſimus S.Galli Abbas, dein Eminentiſſimus Card. Sfondratus, in libro cui titulus, *Innocentia vindicata*, nuper in lucem dato, ubi pag. 38 citans eumdem *Natalem, celeberrimum noſtra ætate Theologum & Doctorem Pariſienſem*, ſine ſcrupulo appellat. Hæreticos, qui Pontificibus Romanis omnem in conſtituendis Electoribus partem ſublatam vellent, execror & refello, tantum abeſt ut ſequar: ſed tu libenter eos mecum componis, licet à te nec viſos nec lectos, quia nec nominari quidem eos ſuſtines, niſi quando pro te faciunt.

48 Ecce autem, ipſo quo hic Paragraphus recudebatur die 26 Septembris (nam primi ſecundique Articuli exempla, intra ſeptimum à cœpta impreſſione menſem diſtracta, neceſſitatem illos citius recudendi adduxerunt) accipio ex Abbatia Rodenſi prope Aquiſgranum litteras, ab Eximio Patre, Fr. Norberto Delbecque Ord. Prædicatorum S. Theologiæ Doctore atque ibidem Profeſſore, datas 22 hujus ipſius menſis, quibus moneor, nihil cauſæ eſſe, cur adeo timide frigideque excuſem uſum librorum Natalis Alexandri. *Habeo enim*, inquit, *datas Pariſiis anno* 1694, 1 *Februarii litteras, quibus ſecurus reddor, nequaquam id Curiæ Romanæ diſplicere. Nam cum R. P. Antonius Pagius, de hoc ipſo ſolicitus, quia primo Criticorum ſuorum Tomo plurimum ipſo Alexandro uſus fuerat, ſuppreſſo tamen Auctoris nomine, idque optabat poſſe palam exprimere in Tomo ſuo* 2; *cum, inquam, P. Pagius conſuluiſſet præcipuos Cardinalium, omnibus fere Congregationibus intereſſe ſolitos, quærens an id ſibi licitum eſſet; reſponſum accepit, nihil obeſſe, quo minus Natalem Alexandrum citare poſſet, etiam cum merito elogio: quippe cujus in Curia Romana nomen celebre eſt, & eruditio atque utilitas librorum ejus magni æſtimata, licet ipſi ibi fuerint improbati, quatenus tangunt famoſas propoſitiones Cleri Gallicani, anno* 1682 *editas*. Hactenus ille: quæ judicavi tantiſper communicanda Lectori, donec ipſius P. Pagii obtineatur teſtimonium, Cardinalium verba originalia exhibiturum, uſuique futurum ad Art. 24 §. 10, totius Exhibitionis ultimum: placuit enim P. Sebaſtiano eum §. ordiri ab inſectatione Auctorum, quorum nomina quomodocumque allegaſſe magno crimini vertendum mihi exiſtimat; etiam ubi allegantur pro auctoritate Eccleſiæ.

§. VI. ACCUSATIO.

Papebrochius cum Natale Alexandro ſuſtinet, Nicolaum Papam I erraſſe, recipiendo & approbando Acta Concilii Sinueſſani.

RESPONSIO.

49 MAlo videre verba mea, ex quibus accuſatio deſumpta eſt. In Propylæo Maji Conat. Chron. part. 1 fol. 44 hæc habeo: *Quid autem cunctabimur fateri, in recipiendis Sinueſſani Concilii ſuppoſititiis Actis, errare potuiſſe Nicolaum?* Pro *potuiſſe errare*, maluit Patern. veſtra ponere; *erraſſe* reipſa. Quod dictum ſaltem crudius eſt, & minus modeſtum; quamvis non diffitear, quod Acta Concilii Sinueſſani revera mihi ſuppoſititia viſa ſint, licet à Nicolao bona fide citata, ex communi tum temporis opinione.

50 Quid autem hic contra auctoritatem dignitatemque Sedis Apoſtolicæ à me peccatum? Ut S. Marcellinum, Pontificem & glorioſum Martyrem, liberem à crimine & infamia idololatriæ, dico Nicolaum I, in hoc

ei

ei crimine attribuendo, *errare potuisse. Quanto* autem *gravius*, *Pontificem aliquem thus obtulisse cum idololatris; quam in alicujus rei narratione erravisse, cum vulgo hominum ceterorum, etiam optimorum?* ut monebam loco cit. Præter idololatriæ crimen, putida manifestæ veritatis negatio, ac graviſſimum mendacium, Marcellino affricanda ſunt, ſi Acta à Nicolao I allegata ſubſiſtant. In his enim refertur Marcellinus, multorum teſtimoniis convictus, nihilominus thurificationem à ſe commiſſam negaſſe; dein plurium oculatorum teſtimoniis adactus, dixiſſe: *Non diis ſacrificavi; ſed tantum grana thuris levatis manibus ſuper prunas combuſſi.* Tandem, completo ſeptuaginta duorum teſtium numero, *cecidit in terram*, & crimen impoſitum confeſſus eſt, ac ſuo Epiſcoporumque judicio condemnatus.

51 Hæc, fateor, ducebam non eſſe, in ſummo & ſancto Pontifice, admittenda, niſi argumentis prorſus ineluctabilibus probarentur. Talia mihi hactenus viſa non ſunt, tum quæ ex communi fama, tum quæ ex Nicolao I, Concilium Sinueſſanum allegante, proferuntur: cum iis opponantur non pauca nec levia. Tu quidem, R. Pater, dicis, *ſolum Hæreticos & Novatores Acta illa impugnare, & tamquam fictitia rejicere;* me vero *ea impugnare ex meris conjecturis:* quod utrumque à te tam confidenter aſſertum, quomodo eruditorum oculis exponere non erubueris, vix aſſequor.

52 Longum eſſet hic repetere rationes omnes, quæ tum à me tum ab aliis pluribus, contra prætenſam iſtam Synodum, objectæ ſunt. Inter eas eſt auctoritas S. Auguſtini, qui totam iſtam Hiſtoriam thurificationis (præter quam nihil magnopere continet iſtud Concilium) aperte negat, tamquam commentum Donatiſtarum, quidlibet ſubdole fingentium ad criminandos Romanos Pontifices: ſic enim ſcribit Auguſtinus adverſus Petilianum, Donatiſtarum Epiſcopum, lib. de unico Baptiſmo cap. 18. *Quid jam opus eſt, ut Epiſcoporum Romanæ Eccleſiæ, quos incredibilibus calumniis inſeſtatus eſt, objecta ab eo crimina diluamus? Marcellinus & Presbyteri ejus, Melchiades, & Marcellus, & Silveſter, traditionis Codicum divinorum & thurificationis ab eo crimine arguuntur; ſed numquid ideo convincuntur, aut convicti aliqua documentorum firmitate monſtrantur? Ipſe ſceleratos & ſacrilegos fuiſſe dicit: ego innocentes fuiſſe reſpondeo. Quid laborem probare defenſionem meam, cum ille nec tenuiter probare conatus ſit accuſationem ſuam?*

53 Hæc ſcripſit ſummus Eccleſiæ Doctor, ſeculo ſolum uno poſt Synodum Sinueſſanam trecentorũ Epiſcoporum, contra Marcellinum, ut prætenditur, celebratam. Ignoravitne igitur Auguſtinus tantæ auctoritatis Concilium, aut contempſit? An & ignoravere illud Donatiſtæ? Idem argumentum, ex alio Auguſtini loco, urget Antonius Pagius, celeberrimus nunc in Francia Chronologus, in Criticis ſuis, communi totius Cleri Gallicani munificentia promotis & an. 1689 excuſis; ubi, quam alibi contra me libere, tam pro me ad an. 302 ſincere ſcribit omnia; & notat quod *in celeberrima illa, mandato Pontificis facta collatione Carthagine, Catholicos inter & Donatiſtas; cum ſe ſeparatos jactarent hæretici, ad convincendum traditionis Melchiadem Romanum Pontificem, & prolixa admodum Acta legi petiviſſent; nihil in eis, quo reus probaretur penitus inventum eſt, ut refert Auguſtinus in Breviculo Collat. cap.* 18, *& libro poſt Collationem cap.* 12 *&* 13. *At ſi vere lapſus eſſet Marcellinus, ibi lapſum ejus objicere non omiſiſſent, ad creandum negotium Melchiadi, qui ejus Presbyter fuerat; ſicut movevunt quæſtionem Cæciliano, quod ab eo fuiſſet ordinatus Felix Aprungitanus, qui fuerat ſacrorum librorum traditor.*

54 Cur autem Donatistæ, accusationis suæ probationem rogati supra ab Augustino, non adduxere auctoritatem Concilii? Respondet pro nobis Christianus Lupus, in notitia Conciliorum versatissimus, Tom. v Synodorum pag. 228 & sequentibus, fabulosam de Concilio Sinuessano historiam tantum postmodum fuisse confictam. *Probationes rogata fabula*, inquit Lupus, *sibi ipsi non constitit: protulit enim Acta, in quibus non Marcellinus, nec Marcellus, nec Melchiades, nec Silvester sub Diocletiano; sed nescio qui Straton & Cassianus asserebantur tradidisse sub Maxentio .... De Marcellini lapsu nullus antiquus scriptor meminit: quin & de illo scribit in Ecclesiastica Historia ... Theodoretus, lib. 1 cap. 3:* MARCELLINUS, VIR, PERSECUTIONIS TEMPORIBUS, MAGNA GLORIA PLENE NOBILITATUS. *Fuisse persecutionis certamine insigniter defunctum, addit Nicephorus Calixtus: quod ipsum scribunt & alii posteriores Græci. Nempe Isidori* adulterinas *merces hi non viderunt, ideoque nulla unquam ipsis fuit de Marcellini lapsu vel suspicio ..... Isidorianæ collectionis Auctor ignoravit hæc omnia: apud Donatistas legit lapsum Marcellinum ... & fabricavit Synodum Sinuessanam.* Ibid. *Sancti Marcellini lapsum esse calumniosum Donatistarum figmentum, constantissime docet S. Augustinus.* Denique, *esse non solum calumniosam, sed insuper novellam fabulam*, idem *Augustinus ostendit.*

55 Franciscus à Coriolano, ex Ordine S. Francisci, in Summa Conciliorum, edita non tantum cum Privilegio Cæsaris, Regum Hispaniæ & Galliæ, sed etiam summi Pontificis Gregorii XV; licet Acta Concilii Sinuessani propter antiquitatem admittat, fatetur tamen quod res est pag. 160; præter hæreticos & novatores, *virorum doctissimorum plurimos, ea spuria & nullius ponderis esse, validis argumentis probare conatos.* Idem iisdem verbis profitetur auctor editionis Conciliorum factæ anno 1644: vide Tom. 1 pag. 615. Atque ipse Cardinalis Baronius ad annum Christi 303 editione 3, non erubescit de se testari, quod in editione 1, *in eam proclivior visus fuerit sententiam, ut Acta Synodi fuerint commentitia.* Et paulò ante: *Quæ quidem Acta, cum multa habeant quæ ipsis jure objici posse videantur, ut in re valde dubiâ, quid de his sentiendum esset, noluimus in prima editione nostro arbitrio definire, sed cuncta subjecimus eruditorum judicio.* Tum dicit, sibi nunc videri deferendum antiquitati, ut Acta illa in sua possessione relinquantur; quamvis rursus fateatur; quod quæ *adversus Acta proponuntur, videantur fortia.*

56 Prælaudatus Pagius, cum ostendisset num. 19 ad an. 302, Baronium non tam proprio motu, quam aliorum pro Breviario sollicitorum impulsu, vacillasse in sententia de Marcellino; *Dicimus*, inquit, illum, dum eis satisfacere *conatus tantum est, non nisi paucas ex multis objectiones solvendas suscepisse, idq; languide satis & parum efficaciter, per dissimillima valde exempla.* Inter eas autem quas ne quidē tentavit solvere, imprimis considerari meretur, quam ab omni Conciliorum & veteris Ecclesiæ praxi abhorreat, ut adversus Pontificem admittatur testis, adulter notorius ipsius Concilii judicio. Quam parum quoque verisimile est, Pontificem voluisse in Concilio præfracte negare, quod in totius urbis conspectu, atque ipsorum Catholicorum confertâ multitudine palam perpetraverat, si Actis illis fides est?

57 Præterea, quis unquam legit in templis deorum, sacrificium oblatum aliis diis, quam quibus fuerant dicata; ut hic in templo Jovis, Vestæ, & Isidis sacrificatum Jovi, Herculi, & Saturno? Quale est etiam istud, quod dicatur Diocletianus in Perside existens audivisse Marcellini resipiscentiam; quando constat, Baronio consentiente, Diocletianum in Perside non fuisse? Vult scilicet Cardinalis id Actis Concilii aliunde adjectū;

&c.

&,ut consonet veritati, ponendum, *cum reversus esset ex bello Persarum.* Quam parum credibile etiam est, tempore sævissimæ persecutionis, convenisse trecentos Episcopos ad unam Campaniæ civitatem Sinuessam, neque quidquam sagacissimis persecutoribus de hoc subolruisse? Prætereo inauditam celebrandi Concilii formam, in crypta, quam propter ejus angustias quinquageni tantum simul occuparent.

58 Verum, quidquid rationum & auctoritatum contra Acta Synodi Sinuessanæ à me hactenus adductum est, & quantumvis plura, ubi opus foret, adduci possent; non desines equidem, R.P. contra me, velut fidei nostræ fundamenta subruentem, declamare; quid in fide tandem firmum esse possit, si Acta cujusdam Concilii, alicubi à Pontifice citati, dein rejiciuntur ut supposititia? Quasi vero, P. Professor, neque Scripturas sacras, neque Traditionem constantem, neque Concilia indubitata, neque definitiones Pontificum, neque unanimem totius Ecclesiæ sensum haberemus, quibus fides nostra satis firma consisteret. Nihil horum reperitur pro Sinuessana Synodo, qualem nobis vulgata ejus Acta depingunt.

59 Profecto, si fides nostra penderet ex Actis unius qualiscumque Concilii, à Pontifice alicubi memorati; supposita jam etiam Actorum Sinuessanorum veritate, non parum luxata foret religio, & quidem occasione ejusdem epistolæ Nicolai I ad Michaelem Imperatorem. Illic enim citatur etiam Concilium Romanum, sub Sixto III celebratum, in causa Polychronii Episcopi Hierosolymitani. Atqui longe verisimilius est Concilium istud esse fictitium, uti & Polychronium ipsum, quem numquam in rerum natura fuisse, agnoscit demonstratque Baronius ad annum Christi 433.

60 Fatetur nihilominus Cardinalis, scire se, Acta illa *ut legitima citata à Nicolao*: atque illo nequidquam obstante, fatetur, *multo circa illa studio nihil se consecutum, quam ut impoßibile esse repererit, eadem ad veritatis lineam revocari aliquo modo poße.* Hoc ipsum exemplum & iisdem verbis legit Patern. vestra, à me citatum eodem loco, quo Concilium Sinuessanum rejectum invenit. Cur non itaque accusasti pariter Baronium? cur non saltem attigisti secundum istud exemplum decepti ejusdem Pontificis, & quidem in eadem ad Michaelem Imperatorem Epistola, & in subjecto plane simili? Sed nimis clare vidisset quivis rationis compos lector, vociferationes tuas inanes esse; me autem ab omni irreverentiæ & temeritatis specie immunem, ac multo magis à succutiendis fidei basibus alienum.

61 Neque inde sequitur, quod, dum sic Marcellinum à tam infami crimine liberare conamur, Nicolaum I arguamus erroris in definiendo aliquo fidei vel morum dogmate, vel facto universali seu revelato. An putas, P. Professor, omnia Ecclesiæ universæ credenda præscribi à Pontifice, quæcumque is facta adducit ex Concilio aliquo, scribens ad Imperatorem vel quemcumque alium? Si affirmas, postulo mihi vel unum Theologum exhiberi qui consentiat. Multo minus arbitror singula Concilii alicujus Acta à Pontifice approbari, tamquam puncta fidei, hoc ipso quo forte aliquid ex Actis illis citaverit.

62 Invidiosior accusatio est, cum dicis Art. 5 §. 3, n. 17, me in margine Propylæi Maji, Conatu Chronico-Historico parte 1 pag. 43* num. 8 notare, quod *in Actis Synodi plane fabulosis falso asseratur, nullo casu Papam à quoquam judicandum.* Ais, me contradicere Gelasio Papæ dicenti, *Romanam Sedem de tota Ecclesia judicare, illam vero ad nullius commeare judicium:* & Euodio Diacono, asserenti in Concilio Romano IV, quod *Deus Sacrosanctæ Romanæ Sedis Præsulem suo sine quæstione reservavit arbitrio.*

63 Reverende Pater, cur non, ut fidelem

accusatorem decuit, retulisti simul casum unicum, quem eodem num. 8 à te citato adduxeram; in quo, & non in alio, possit Pontifex Ecclesiæ judicio subjacere? Casus est definitus Canone, SI PAPA, dist. 40, sumpto ex verbis S. Bonifacii Moguntini Archiepiscopi & Martyris, ubi statuitur, ut *Papa judicetur à nemine, nisi fuerit à fide devius.* Hunc Canonem ibidem proposui & approbavi. Sed & approbatum invenies ab omnibus passim Canonum sacrorum peritis; traditurque in Concilio V sub Symmacho, in Concilio VIII generali act. 7, ab Anacleto Epistola 3, & ab Eusebio Epistola 2. Has duas Epistolas cum objicio tibi, R. Pater, ne dicas, eas à me censeri spurias. Spuriæ certe non sunt Paternitati vestræ, quando me Art. 3 §. 1, reum agis, quod Decretales Pontificias ante Siricium, à variis subinde Pontificibus citatas, improbem. Ut autem dubiæ etiam tibi fiant, quia in illis non reperis quo me accuses; non fiet dubius Sermo 2, ab Innocentio III habitus de Consecratione Pontificis, quo Canon prædictus roboratur.

64 Si autem possit Pontifex aliquo casu, nempe *deviationis à fide*, alieno judicio subjacere, ut tam multiplici ac prorsus irrefragabili auctoritate demonstratum est; quid in eo dignum reprehensione, quod dixerim, *falso asseri, Papam nullo casu à quoquam judicari*? Ita semper in animum induxi, ex omnium plane Dialecticorum consensu, propositionem universalem negativam esse falsam, si particularis affirmativa, ei contradictoriè opposita, sit vera. Aliáne forsan penes te quam penes omnes sunt ratiocinationis principia? Casum quidem numquam eventurum confido, ut Pontifex aliquis à fide deviet; & firmiter censeo, numquam evenisse: idque multo facilius in mea sententia, fictitiam Synodum Sinuessanam rejiciente, quam in tua eam sustinente, intelligitur.

65 Si enim Marcellinus Pontifex publice thus obtulerit idolo, quamvis fidem animo retinuerit; censebitur tamen eam exterius negasse, æque ac si dixisset, Agnosco Jovem esse verum Deum; quandoquidem cultus ille, ex omnium gentium, etiam Christianarum acceptione, soli Deo proprius sit. Neque est Theologus, qui arbitretur, fidei seu professionem seu abnegationem solis vocibus fieri, & non etiam rebus. Quis autem magis à fide devius est, quam idololatra? Cumque Ecclesia de internis non judicet, sed de externis; difficulter se expedivisset Marcellinus, si de eo, tamquam in infidelitatem lapso, ferre judicium Episcopi voluissent. Quid vero refert, quod metu mortis infidelitatem opere fuisset professus? Nam etsi metus hic peccatum minuat, tamen non aufert: neque infidelis esse definit, sive timore, sive spe, sive aliâ ratione in infidelitatem pertractus.

66 Scio Theologos, Synodi Sinuessanæ assertores, communiter dicere, quod Marcellinus thurificando caritatem amiserit, non fidem; quod ipsum admitto, si agatur de fide interna & habituali: si autem de fide externa, difficilius probaveris; cum invicem opponantur, *infidelitatem exterius profiteri*, & *fidem exterius retinere*: præsertim cum de Marcellino non legatur, quod in thurificatione vel ad eam accedens, protestatus fuerit, se nullam in idolo isto divinitatem agnoscere, adeoque thurificationem esse mere materialem; Contendi igitur potuisset, Pontificem, qui fidem exterius negaverat, licet eam animo retineret, subjici judicio Ecclesiæ. Denique, nec scio an Marcellinus judicium effugisset dicendo, se resipuisse: nam forte aliqui dubitassent, an non posset de infidelitate immediate præterita judicari.

67 Quidquid sit, saltem ex hactenus dictis manifeste apparet. Primo, minime temerarium me fuisse, in negando lapsu Marcellini; quando, præter rationes multas &

& graves, secutus sum apertissimam sententiam S. Augustini, & *plurimorum doctissimorum virorum*, etiam Christiani Lupi. Secundo, nec temerarium fuisse, in negandis Actis Synodi Sinuessanæ: nam sublato Marcellini lapsu, nemo est qui Acta illa admiserit, cum is unicus perhibeatur convocatæ Synodi scopus; neque in ea quidquam, præter lapsum Marcellini & paucorum Presbyterorum, legatur agitatum. Tertio, non male me consuluisse dignitati Sedis Apostolicæ, quando propter rationis & auctoritatis momenta jam memorata, malui admittere, quod Nicolaus I, in citandis Actis istius Concilii Sinuessani suppositiis, tamquam genuinis, *errare potuerit*, nihil definiens circa quæstionem facti, ad fidem vel mores non pertinentis; quam quod S. Marcellinus, Pontifex & Martyr, in Concilio mentitus sit; & paulo ante, coram infinita multitudine, gentilismum opere professus.

68 Ex dictis etiam evidens est, nihil me derogare potestati Pontificis, quando eum submitto judicio Ecclesiæ, in casu unico *deviationis à fide*: in quo eum tali judicio subjici; totius Ecclesiæ atque omnium Romanorum Pontificum, allatos suprà Canones approbantium, indubitata sententia est. Hoc autem, simul cum pleniori Sinuessanæ Synodi excussione, fusius hic deducere volui, ut eâdem operâ refutarem Articuli 5 Paragraphos 2 ac 3 eodem spectantes; ne iterum cogerer recoquere cramben, à tam multis aliis eruditis viris ante me jam toties versatam; ut nesciam, qua fronte ausus sis, in facie totius Ecclesiæ, & ad tribunal summi Pontificis, mihi insultando asserere, *solum hæreticos & novatores Acta illa impugnare, & tamquam fictitia rejicere*; meque id cum illis facere *ex meris conjecturis*. Sed hæc phrasis Paternitati vestræ tam usitata est, etiam ubi firmissimas rationes produco, ut videatur calamo tuo sæpe effluere citra animi advertentiam. Plura de Marcellini lapsu fictitio vide Art. 11 §. 10.

§. VII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Felicem V Antipapam, à Conciliabulo Basileensi electum, asserit absque culpa admisisse Papatum contra Eugenium IV.

RESPONSIO.

69 A *Medeus Pacificus* (hoc libro nomen, quem secutum me profiteor in excusando *Felice*) Auctorem habet *Petrum Monodum*, Societatis Jesu Collegii Taurinensis Rectorem, multis laudatum in Bibliotheca ejusdem Societatis; unde nunc primum nomen disco, simulque quod liber ille Taurini impressus sit anno 1624, Parisiis recusus, sicut eum habeo, biennio post. Qui eum scribi & edi jussit Sabaudiæ tunc Dux, *Carolus Emmanuel* fuit: de quo Urbanus VIII, in quodam Brevi anni 1623 apud Guichenonem pag. 863, scribit, quod *Magnitudo virtutum ejus, & triumphi relati de hæresi, potentiam Domus Sabaudicæ, non solum gloriosam Religioni Catholicæ, sed necessariam fecerant.* Quem autem ille edi jussit *Commentarium, pene ad verbum descripsit, & ad calcem voluminis sui 17 Annalium Ecclesiasticorum adjecit Abrahamus Bzovius; ut quæ de Felice parum rei consentanea scripserat, castigaret*: ita Philippus Alegambe in Bibliotheca præcitata. Istud autem fecit Romæ, Ordinis Prædicatorum scriptor nobilis, mox atque ibi liber comparuit anno 1625.

70 Ast Odericus Raynaldus anno 1658 editurus Tomum 18 Annalium, ad annum 1439 num. 34 maluit Blondo credere, asserenti, *Amedeum, à pythonibus persuasum, Papales sibi apices auguratum, multis ideo annis hypocrisis larvam gessisse*; item Poggio Florentino, describentem *fraudes, quibus Amedeus in Papatum irrepsit*. Sit ita sane. Non idem sensus iis fuit, qui Ciacconium auctiorem ediderunt, Victorello & Oldoino. Hic anno 1677 Romæ excusus, sic finit Historiam Felicis. *Scriptores aliqui, vel maledicendi lascivia, vel veri ignorantia, Amedeum hunc .... fœdis calumniis lacerarunt; sed injuste. Nam Amedeus, non modo Sedem Apostolicam, sed ipsum Eugenium tantis cumulavit beneficiis, ut idem Eugenius fassus sit, Amedeum reliquos omnes Christianos Principes in hoc officii genere facile superasse.* Omitto Nicolai, post Eugenium Pontificis, de Amedeo judicia cum suis sequacibus.

71 Quod si Eugenius, in ipso fervore contentionis, eum vocavit *filium damnationis*; ignoscendum quidem justo zelo est, sed non habendum pro oraculo: & ut omnino damnabilis fuerit electio Amedei, sicut eam gravissimis verbis execratur B. Joannes Capistranus apud eumdem Raynaldum, quibus illum appellat *abominationem desolationis*, & sedisse ait, *non in loco sancto Romano throno; sed in loco profano, excommunicato, & interdicto, basiliscorum spelunca, dæmonum caverna*; ut, inquam, damnabilis fuerit schismatica Amedei electio; atque etiam ipsum Basileense Concilium, in quo & à quo electus fuit; non tamen continuo damnanda criminis electi conscientia, nixa Electorum suorum auctoritate, in quibus præcipuum hortatorem & suasorem Papatus talis suscipiendi habuit Ludovicum Alemannum, Arelatensem Episcopum, quem pridem cultum ut Sanctum, fastis demum adscripsisse dicitur Clemens VII: & sic in Amedei epitaphio, publice in Cathedrali Taurinensi exposito, dicitur, ipsum, *non regnandi libidine, sed obsequendi necessitate impositum orbem sustinuisse ne rueret.*

72 Monodus num. 82 sic concludit: *Amedeus, nisi Pontificiam Provinciam, ab omni temeritatis labe nitidissimus, adiisse credatur; nullus sane conscientiis nostris securitatis locus superesse videbitur. Quis enim vel plura unquam humana sapientia præsidia adhibuit, vel sponsoribus usus est locupletioribus, quam Amedeus? Quid igitur? Alia sunt divinæ, aliæ humanæ sapientiæ leges. Ludit illa in orbe terrarum, & illudit vel oculatissimis, ne plus à quo sibi placeant; tuncque se maxime cæcutire intelligant, cum lynceos habere oculos opinantur. Verum, ut hoc agnoscere, demissi animi est; ita errare, hominis: sed neque hic error innocentiam exuit, neque hominem reum facit. . . . Dabo igitur, Amedeo contigisse quod sanctissimis viris, ut innoxio errore hominem se esse testatus sit; at temere fecisse, vel culpam contraxisse aliquam, jure inficiabor.*

73 Ita Monodus: ego tantum non petii; solum putavi coram Deo peccatum ab Amedeo non fuisse, utcumque de eo homines adversæ partis, ipseque Eugenius judicaverint aliquando; aliter opinati, postquam deferbuit æstus contentionis; & ideo Nicolaus V, *severe jussit* (teste Oldoino) *ut ea omnia inducerentur, quæ vel temporum iniquitas, vel malevolorum protervia, in tantum Principem excogitasset*. Eumdem autem jam mortuum expressius laudans ipse Nicolaus: *Talem*, inquit, *se ad unionem & pacificationem Ecclesiæ in oculis nostris, & omnium Christi fidelium exhibuit, ut quidquid nobis factu possibile viderimus, suæ recordationi & honori libenter tribuamus.*

74 Hæc omnia facile invenire potuisset Accusator meus, si tantâ curâ incubuisset in cognoscenda penitius Amedei causa, quantam adhibuit ut undecumque arriperet ansam mei insimulandi. Si ei ad manum non erat Amadeus Pacificus, aderat Bzovius, aderat

adeunt Oldoinus, laudatores Amedei sup.a viginti enumerans, catholicissimos omnes; quos mihi allegare necesse non credidi eo in tractatu, ubi satis habui quarumcumque rerum capita summatim delibare curioso lectori, non integram historiam texere Pontificum Romanorum. Non tamen eo loci omittere volui quod scribit Guichenonus, Historiæ Sabaudiæ conditor, *defuncti corpus, ut Sancti, fuisse in honore habitum Ripaliæ, usque dum Bernates hæretici sepulcrum everterunt: ex cujus ruderibus collecta ossa, Caroli Emmanuelis Ducis curâ, deportata sunt Taurinum*, cum Epitaphio in quo dicitur, quod *ejus gesta & acta Ecclesia saluberrima Nicolaus decretis, populus plausu, cælum miraculis comprobavit.* Marmorea quoq; statua Amedeo in ecclesia Cariniani à Mauritio Principe erecta est cum epigraphe, qua nominatur *vita, obitu, miraculis ter sanctus*; cui (*cum in Augustiniani tirocinii secretiori delubro ad vivū expictus, immemorabili sed privata pietate coleretur*) *imaginem istam, ab illa exsculptam, publice collocavit Mauritius an.*1656. Et hunc Tu, Pater Rev. in opprobrium prædictorum Principum, totiusque Sabaudicæ Domus dedecus, nobis audes denigrare, rapto ex flamma titione pro calamo usus, ex iis dumtaxat quæ fervente dissidio à parte adversâ scripta reperisti? Judicet, quam appellas, sancta Sedes, Sabaudicæ Domus fautrix semper præcipua, factum tuum.

§. VIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius antiquum Sergii Papæ sigillum, in Vaticano asservatum, adscribit Sergio hæretico.

RESPONSIO.

75 Vere operosum est disputare cum homine, qui carpens omnia, nescit ipse quid carpat. Accusas me, P. Sebastiane, quod antiquum Sergii Papæ sigillum, cum hac inscriptione, SERGII PAPÆ, adscribam Sergio hæretico. R. Pater, ut mitissime dicam, falleris. Relinquo enim Sergio Papæ suum Sigillum cum inscriptione SERGII PAPÆ, nec verbulo quidem contradico; uti nec alteri sigillo, ibidem à me proposito, & ZACCHARIÆ inscripto hâc formâ, quam hic versâ paginâ spectandam reproduco, ex Paralipomenis meis ad Conatum pag. 59.

76 Tertium sigillum ex Ciaconio additum, Græcis characteribus est notatum, ΒΟΗΘΗ ΣΕΡΓΙΟΥ. In hoc nec nomen PAPÆ, uti in prioribus, invenitur; nec vestigium ullum est, ex quo Romani Pontificis putetur esse; nec ullus auctor est, qui esse putet; ne quidem ipse Ciacconius, qui illud protulit forte primus. Simpliciter enim illud profert, non ausus dicere cujus sit. Si P. Sebastianus asserere ausit esse Sergii Papæ, quia servatur in Vaticano; dicat primo, cujus Sergii Papæ: plures enim fuere. Deinde probet, nullas ibi nisi Pontificum bullas litterasque servari. Ego sigillum hoc, quia nimium discrepat ab aliis Sergii Papæ & istius temporis Latinorum sigillis, merito abjudicasse me credo Latinis: & quia Græca inscriptio est, æque merito transtulisse ad Græcos: ad quem autem eorum potius, quam ad Sergium Patriarcham Constantinopolitanum, qui & ante & post suum lapsum & condemnationem frequenter scripsisse Romam potuit & debuit, litteris, aut avulso inde sigillo, adhuc superstitibus, ut crebro solet.

77 Si

77 Si alium noverit Accuſator, cui conveniat magis Græcum iſtud ſigillum, doceat me potius quam culpet, in cauſa nihil ad Romanos Pontifices ſpectante. Verum dum attentius diſcutio, unde viro Religioſo in mentem venire potuerit tam confidenter ſcribere, quod ſigillum à me tributum Sergio Patriarchæ hæretico, habeat *inſcriptionem* SERGII PAPÆ, ubi tamen conſtat aliam ejus *inſcriptionem* non eſſe quam ΒΟΗΘΗ ΣΕΡΓΙΟΥ ex una parte, ΘΕΟΣ ex altera; quod latinis eſt ADIUTOR SERGII DEUS: malo credere, erratum ex ignoratione linguæ Græcæ, quam ex cæca calumniandi libidine. Quamquam nec probum nec ſapientem accuſatorem deceat, ex idiomate quod ignorat, accuſationem inſtituere, & quidem tanto cum ſtrepitu.

§. IX. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Formoſi Papæ Epiſtolam temere ſuſpicatur eſſe merum figmentum.

RESPONSIO.

78 Quam multa ſunt monumenta, ſcripta ac litteræ, etiam pro Pontificiis diu habita; quæ poſtera ætas deprehendit Pontificibus ſuppoſita fuiſſe! Illa inter numerari poteſt Epiſtola Formoſi, de qua hic neque inde periculum incurres hæreſeos aut ſchiſmatis. Arguor ſuſpicari, illam eſſe merum figmentum. *Suſpicor*, vel *eſſe merum figmentum ſeculi* XI, vel *ſaltem eſſe interpolatam epiſtolam.*

79 Ratio ita ſuſpicandi eſt. 1. Quia Epiſtola ſcripta fuit poſt Synodum Anglicanam (de qua Labbeus Tomo 9 Concil. col. 429) anno 905 ſub Rege Eduardo, novem ab obitu Formoſi annis, celebratam. Quo igitur pacto Formoſi ſit? 2. Quia, ut in citata Synodo narratur, *Septem annos plene deſtituta* tum fuerat *regio Geviſſorum ab omni Epiſcopo*: quæ deſtitutio ſolummodo cœpit anno 899, biennio poſt mortem Formoſi. 3. Quia auctores Angli paſſim hanc Synodum ponunt anno 905. 4. Quia utitur vocabulo *Cantorberia*, quod nondum reperi apud Auctores, tempore Formoſi & aliquanto poſt ſcribentes. Erat tunc in uſu vox *Doroberniа*. Denique multis inculcat Epiſtola, poſteriore ſui parte, Primatum Cantuarienſis Eccleſiæ ſupra Eboracenſem; cum de illo, nec ſub Formoſo Papa, nec ſub Eduardo Rege, nec in memorata Synodo, ulla ſciatur controverſia fuiſſe: fuit autem ſeculo XI, ſub S. Lanfranco

franco Archiepiscopo Cantuariensi: quamobrem otiosum fuerit sub annum 900 inculcare talia, quæ ad rem non erant.

80 Neque sec. XI controversia illa agitari potuisset, si jam ante per Formosum in tam perspicuis & gravibus verbis fuisset decisa, constitutaque *separatio perpetua à corpore S. Ecclesiæ*, ei qui huic de Primatu determinationi pertinaciter obniti præsumeret. Si quis autem contenderit, priorem Epistolæ partem, non quidem Formosi, sed Sergii III esse, non reluctabor. Scripta esse potuit statim post Synodum Anglicanam, cujus statuta de novis Episcopis satisfecerint querelis Pontificis, atque hinc ipse Epistolam hanc dederit; quam seculo XI aliquis aptam putaverit, ut alteram partem ei adjiceret, controversiam de Primatu pro Cantuariensi decisuram; addito per errorem nomine *Formosi* Papæ, cum posterioris esset, puta Sergii III, anno 905 ad Cathedram Apostolicam provecti.

81 Fide autem non bona accusor, quasi epistolam suspectam habuerim eâ solum ratione, quod non videretur satis congruere Pontificiæ lenitati & prudentiæ, *propter simplicem cujuscumque officii neglectum, tempore bellicis tumultibus facilè excusabilem, omnes integri unius Regni Episcopos, ne semel quidem monitos, excommunicatos velle, uti voluisse fingitur ipso epistolæ exordio Formosus.* Plura alia à me indicata sunt. Neque satisfacit Adversarius rationi ultimæ, dicendo *quod Formosus* tantum *deliberaverit eos excommunicare*: nam & deliberatio talis apparet mirabilis, cum neq; tempore Formosi defectus extiterit de quo querebatur, vel certe non fuerit adeò communis, & fuerit turbato bellis tempore faciius excusandus; neque Formosi mansuetudini convenire videatur, de excommunicandis propter negligentiam omnibus totius Regni Episcopis *deliberare*, antequam eos semel monuisset. Sic opinando, etiamsi me, quod humanum est, à veritate historica alicubi aberrare contingeret; quid male, & non potius bene mereor de Ecclesiæ dignitate, dum & Formosi lenitatem, prudentiam, æquitatem Pontifice dignam prædico, & orthodoxos Angliæ Episcopos citra ullius injuriam utcumque conor excusare?

§. X. *ACCUSATIO.*

Papebrochius summos Pontifices erroris arguere non veretur in materia Religionis.

RESPONSIO.

82 GRavis sane accusatio est, sive materia, sive personarum dignitas, in quas perhibeor peccasse, sive illimitatus accusationis modus attendatur. Quis non suspicetur, me de summis Pontificibus scripsisse, quod in fidei vel morum definitionibus erraverint, vel approbarint religiosos Ordines noxios, & ex instituto à salutis ac perfectionis tramite aberrantes; vel quod solenni canonizatione homines quosdam in Sanctorum numerum retulerint, quos constet æternis suppliciis addictos; vel saltem, quod, ut privatæ personæ, errores contra fidem amplexi sint? Nihil istorum unquam de Pontificibus scripsi, nihil simile dixi, nihil cogitavi. Sinam igitur te, R. Pater, accusationem prosequi, eamque distinctius explicare:

83 „ Imprimis (inquis) generaliter asse„rit Papebrochius, se aliosque *Historicos* „ *nullatenus auctoritate constringi Pontificia*; „ qualescumque Pontifices edant Bullas, „Bre-

„ Brevia, aliasque litteras Apostolicas, quibus antiquas Historias aut alia quævis monumenta, pro veris recipiunt & approbant; idque, sive *proprio motu & certa scientia*, nec non prævio rigoroso virorum in Historiis versatissimorum examine, sive alio quocumque modo procedant. Egone, id *assero*, & quidem *generaliter*? Imo, inquis, prorsus *generaliter*. Hic itaque, Accusator, gradum fige: & *assertionem generalem*, mihi apud suprema Christiani orbis Tribunalia tam audacter imputatam, aut proba, aut revoca. Ubi, quando, quibus verbis tradita est hæc à me *generalis assertio*?

84 Tradita est, inquis,,, in Propylæo Maji conatu Chronico-Hist. ad Catal. Pont. Rom. part. I pag. 32 num. 16 (his verbis) *Historici non existimant, Pontificia auctoritate se constringi, ad habendum pro canonizato, quidquid quomodocumque probatum improbatumve Romæ fuerit.* Ego vero Dialecticos omnes appello, ut ex verbis hisce meis propositionem si possint eliciant, æquivalentem ei quam finxisti *generalem*. Cum dico: *Historici non existimant*, subjectum quidem confusum est, & indefinitum; sed in ejusmodi propositionibus, narrativis uon dogmaticis, supponere potest tantum particulariter: saltem necesse non est supponat universaliter absolute.

85 Sicut cum dicitur, *Grammatici certant*, sensus non est, quod omnes omnino Grammatici certent. *Interpretes S. Scripturæ sic locũ istum explicant*; non significat semper, quod Interpretes omnes, nemine excepto, eum sic accipiant: similia dari possent exempla innumera, in quibus dicuntur *Philosophi putare, Theologi docere* quidpiam,, ubi subjectum tantum supponit pro multis, vel ad summum pro plerisque. Sed necesse fuit, appellationem *Historici* à Patern. vestra accipi generaliter, ne censereris processisse à non distributo ad distributum, quando termino illo etiam me involvisti, dicens, *Generaliter asserit* (Papebrochius) *se aliosque Historicos* &c.

86 Verum supponamus, quod Historicorum nomine omnes Historicos, etiam me, comprehendi patiar hoc loco; estne alia præterea generalitas, ob quam tibi propositio mea tam vehementer displiceat? Est, inquis, valde multiplex & horrenda, cum Papebrochius *dicit, se nullatenus constringi auctoritate Pontificia*, QVALESCVMQVE *Pontifices edant Bullas, Brevia, aliasve litteras Apostolicas, quibus antiquas Historias, aut alia* QVÆVIS *monumenta, pro veris recipiunt & approbant, sive motu proprio & certa scientia ... sive alio* QVOCVMQVE *modo procedant.*

87 R. Pater, quid aliud hic tibi respondeam, quam, in tota accusatione tua non esse vel micam, vel speciem veritatis aut fidelitatis? Pro, *Non existimant se constringi*, aïs, me asserere, eos *nullatenus constringi*. Multa *multi existimant*, quæ à me non *asseruntur*. Demus tamen etiam me asserere: cur pro *Non*, posuisti *Nullatenus*? Hæc scilicet tibi corruptela necessaria erat, ut accusatio quo magis *generalis* appareret, eo majorem crearet adversus me indignationem. Si idem tibi utraque negatione significatur, cur non retinuisti particulam à me expressam? Si autem aliud significetur, qua fide mutasti? Inter negationes istas discrimen quale sit, percipies, si, postquam te in accusando fidelem *non esse* ostendi, dicerem, te nullatenus fidelem esse. Ut quempiam dicam fidelem *non esse*, sufficit si malæ fidei eum vel in paucis convicero; *nullatenus* autem fidelem esse, significat infidelitatem in omnibus. Sic prorsus aliud est Historicos, ut ipsi existimant, *non* constringi Pontificis auctoritate ad omnia, quæ quomodocumque Romæ approbantur vel improbantur; aliud, eos *nullatenus* constringi ullis Pontificum Bullis, ut me jactas asserere.

88 Inter propositionem utramque palpabile discrimen est, quod accusatio tua, secundum

cundum omnes particulas, à te operose inculcatas, generalis sit; propositio autem mea, non nisi particularis. Generalitatem accusationis non est quod probem, utpote à te tot particularum universalium additione studiose quæsitam: hanc tantum necesse est ab assertione mea alienam ostendere. Quare iterum verba mea repeto: *Historici non existimant, Pontificia auctoritate se constringi, ad habendum pro canonizato, quidquid quomodocumque probatum improbatumve Romæ fuerit.* An non verum existimant Historici, si quidpiam aliquo modo approbatum fuerit vel improbatum, ad quod pro canonizato habendum non obstringantur? Solum enim negant, teneri se universaliter *ad habendum pro canonizato, quidquid Romæ fuerit quomodocumque approbatum improbatumve*: cum quo optime consistit, quod agnoscant, teneri se ad habenda aliqua, imo plurima, pro canonizatis, quæ Romæ fuerint probata. Præterea ubinam propositio mea dicit, non obstringi eos auctoritate Pontificum, *qualescumque edant Bullas*? Ubinam dico, rejicere eos posse *quævis monumenta, quocumque modo procedant Pontifices*, etiam definiendo ex instinctu Spiritus sancti? Ut autem sensus scriptorum meorum innocuus, magis perspicuus fiat, exhibeo ea cum circumstantiis omnibus.

89 Loco citato agebam de Glossa, Decreto Gratiani quidem appositâ à Joanne Andrea celebri Juris-consulto, sed à Gregorio XIII deinde erasâ, quia falsò annumerabat Cyriacum quemdam inter Pontifices Romanos, qui dimisso Papatu, comitatus fuisset virgines Ursulanas, cum iisque prope Coloniam Martyr obiisset. De auctoritate istius Glossæ consultus pridem Petrus Marionus, juris-prudentia in urbe Romana, patrum nostrorum memoria, clarissimus, respondit; Glossam illam Joannis Andreæ non habere eamdem vim & auctoritatem quam reliqua ejus scripta, in quibus Juris-consultus *de Juris Pontificii quæstione tractat*; sed *eam* tantum, *quam habent Iuris-consulti, de aliena professione tractantes, qualis est historiarum cognitio, quæ pro temporum conditione non potuit ad Ioannem Andreæ, nec ad ceteros ejus ætatis exacta pervenire.*

90 Hic continuo subjungo: *Non poterat ipsamet Iuris-prudentia aptius respondere in Historicorum favorem, qui non existimant, Pontificia auctoritate se constringi, ad habendum pro canonizato, quidquid quomodocumque probatum improbatumve Romæ fuerit.* Cujus rei confirmationem mox annecto dicens: *Nec sane, quia ex lectionibus de S. Brunone, ad instantiam Academiæ Parisiensis, expuncta est occasio conversionis vulgo jactata, desinit religiosissimus Patrum Carthusianorum Ordo eamdem adhuc ut veram tueri.* Præcipua tamen confirmatio, à me ibidem allata, imo potius omnium illic dictorum occasio est Historia S. Cyriaci Pontificis, de quo supra, qui medius refertur ab aliquibus inter SS. Pontianum & Anterum. Habebatur is in Breviario Romano anni 1522 Venetiis excuso, uti & in alio anni 1550; denique & in Glossa ordinaria in 6 Decretal. Lib. 1. tit. 7 *de renuntiatione.* Nihilominus Cardinalis Baronius Pontificem illum, velut fictitium, expungit ex Historia Ecclesiastica his verbis: *Non audiendi penitus recentiores quidam, qui post Pontianum introducunt Cyriacum quemdam Pontificem, cujus nulla prorsus extat mentio in serie Romanorum Pontificum; vel apud Optatum Milevitanum, vel Augustinum, vel Cresconium, aliosve indices Vaticanos; nec apud Græcos, ut Eusebium, Nicephorum vel alios; adeo ut ne digna quidem sit quæ pluribus confutetur sententia, quippe quæ nulla penitus nitatur ratione.*

91 Idem Cyriacus ex Glossa ordinaria jussu Pontificis erasus est. Non desiit tamen propterea Hermannus Crombachius eum retinere, ut sanctum Pontificem. Joannes Columbus etiam, non sine indignatione re-

prehendit eos qui anastasim damnati Doctoris ut fictitiā rejiciunt. An *existimare* debent Historici, *constringi se auctoritate Pontificia* ad credendum, quod historia de damnato Doctore Parisiensi vera sit, quia aliquo modo Romæ probata fuit, dum Romano Breviario aliquando inserta & ex eo tamdiu recitata? Debentne pariter existimare, se *constringi auctoritate Pontificia*, ad retinendum inter Sanctos & Romanos Pontifices Cyriacum, quia aliquando relatus in Breviarium Romanum, & expressus in Glossa Decretalium, adeoque videri aliquando potuit utcumque Romæ probatus? Fallor, si ullus id censeat hoc tempore.

92 Vertamus modo nos in oppositum: *Constringunturne Historici auctoritate Pontificia*, ad rejiciendam resuscitationem Doctoris Sorbonici, & expungendum ex Historia Ecclesiastica Cyriacum Pontificem; quia apparitio illa ex Romano Breviario expuncta est, & tam ex Breviario quam ex Glossa expunctus Cyriacus, atque ita Cyriaci Historia & resuscitatio Doctoris aliquo modo Romæ improbata; saltem velut incerta? Atqui multi, etiam hoc tempore, utramque historiam tenent, tamquam indubitatam; neque propterea Pontificum irreverentes sunt, aut tales habentur. Rectius itaque statues, Pontifices nolle in similibus adstringere Historicos, sive ad unam partem sive ad alteram, utramque eorum studio magis discutiendam & disputationibus pacificis agitandam relinquentes.

93 Denique, R. Pater, ut clarius pateat, propositionem meam non habere istam *generalitatem*, quam ei affingis; ago contra eos, qui volunt, Historicos generaliter *constringi auctoritate Pontificia*, ad tradendum, tamquam infallibile, *quidquid & quomodocumque Roma probatum fuerit*; similiter ad rejiciendum, tamquam certo falsum, *quidquid & quomodocumque Roma fuerit improbatum*. His contradico. Nego propositionem eorum universalem affirmativam, esse veram. Atqui nemo tam ratiocinandi imperitus est, saltem Professor esse minime potest, qui nesciat, contradictoriam propositionis universalis affirmativæ, non esse *generalem*, sed particularem negativam. Ideo non præposui particulam *quidquid & quomodolibet* negationi; sed postposui. Non enim dixi: *Quidquid quomodolibet probatum improbatumve Romæ fuerit, non existimant Historici auctoritate Pontificia se constringi ad habendum pro canonizato*; sed: *Non existimant Historici, auctoritate Pontificia se constringi, ad habendum pro canonizato, quidquid quomodocumque probatum improbatumve Roma fuerit.* Quid multis opus, R. P. Professor? Scis, aut scire debes, quod nulli Dialecticæ tirones ignorant; particulam *Quidquid non*, esse universalem; *Non quidquid* esse particularem.

94 Nunc accusatio, etiam de ineptia convincenda est, ex hac particula, *habendum pro canonizato*. Procul dubio Romæ aliquo modo approbantur, quotquot accensentur Beatis: ideòne hoc ipso *habendi sunt pro Canonizatis*? Si affirmas; cur pro canonizatione novum & tam solicitum examen instituitur? Deinde contradicis Romanis Pontificibus, Cardinalibus, & sensui Ecclesiæ. Putasne habendum ab omnibus Christi fidelibus pro canonizato (id est pro tam certo, quam quod Maria Magdalena de Pazzis sit Sancta) quod cum sacra *Pentecostes die Apostoli, cælitus afflati, variis linguis loquerentur .... viri* Carmelitæ *plurimi, qui vestigiis sanctorum Prophetarum Eliæ ac Elisei institerant, & Ioannis Baptistæ præconio ad Christi adventum comparati fuerant .... evangelicam fidem confestim amplexati sint*: quodque iidem Carmelitæ, *peculiari quodam affectu, beatissimam Virginem* (& quidem adhuc in vivis agentem, utpote *cujus colloquiis ac familiaritate frui poterant*) *adeo venerari cæperint, ut primi om-*

omnium eidem sacellum construxerint; idque *in monte Carmelo*, & in *eo* præcise *montis loco, ubi Elias olim ascendentem nebulam, Virginis typo insignem, conspexerat?* Atqui hæc in Breviario vestro tam bene Romæ probata sunt, ut tu quidem clamitare, non cessas, quam quod Maria Magd. de Pazzis sit *Sancta*. Cur igitur utraque non æque habeas pro canonizatis? Quod si habere ausis, ipsa Roma tibi refragabitur: si non ausis, cur me accusas, quod nec ego ausim, illa & alia quædam Romæ *quomodocumque* probata pro canonizatis habere?

95 Discrimen ingens certitudinis, inter illa vestra & sanctitatem Mariæ Magdal. prædictæ oritur, non solum ex diversitate personæ probantis, & probantis per se aut per alium, sed etiam ex modo probandi: ideoque non otiose scripsi τὸ *Quomodocumque*: nam approbationem tantum imperfectam importat, quâ approbantur plurima, non ut propterea pro canonizatis habeantur, dubitareque de veritate eorum historica non liceat; sed ut tuto, sine fidei jactura, legi possint aut debeant; debeant quidem, si de præcepto; possint vero, si tantum ad libitum legenda inferantur Breviario. Sed hæc ipsa Patern. vestra omnia æqualiter recipit pro canonizatis, dum me accusat quod pro talibus non admittam, quidquid quomodocumque Roma probaverit.

96 Alteram criminationis tuæ probationem profers ex Tomi 7 Maji Paralip. ad Conat. in Catalogos Pontificum pag. 38, unde te ais excerpsisse hæc: *Historiis, in Bullis Pontificum relatis, nec minimum quidem punctum majoris, quam antea habuerint, probabilitatis, inde accedere*. Quis non arbitretur eam esse propositionem meam? Falsificatio in hoc consistit, quod ubi habebam, *Ejusmodi sic relatis*, omissâ geminâ voce, *Ejusmodi*, & *Sic*, posuerit Patern. vestra, eodem quo verba mea charactere: *Historiis, in Bullis Pontificum relatis.*

97 Disputabam, an Congregatio Crucigerorum in Italia, nunc extincta, instituta fuerit à S. Cleto Pontifice S. Petri discipulo, &, post unum alterumve, in Pontificatu successore; ita opinantibus, contra plerosque alios, non antiquis scriptoribus, & fere istius Congregationis; de quibus, uti de multis aliis, verificari etiam possit illud Baronii ad annum 444; *Flagrans cupido nobilitatis avitæ*, uti & antiquitatis, *cogit interdum homines delirare*. Altius enim repeti origo Crucigerorum istorum vere non potest, quam à seculo XII, Latinis in Terra-sancta dominantibus. Prætendentibus igitur scriptoribus dictæ Congregationis, se à B. Cleto Papa institutos, & ab Alexandro III reformatos esse, idque probari putantibus ex Bullis Pontificum posteriorum; demonstro ego, nihil ex Bullis istis probari posse, producens verba huc pertinentia, ex Bulla Gregorii XIV anno 1591 data, quâ is Pontifex, privilegia Congregationis confirmaturus, aucturusque per communicationem privilegiorum, Ordinibus Mendicantibus concessorum, præfatur; quod *Magister generalis & Fratres Congregationis Cruciferorum exponi sibi fecerunt, quod .... prædicta Congregatio per B. Cletum instituta, & per Alexandrum III, Romanos Pontifices .... reformata fuit.*

98 Istis continuo sic ego subjungo: *Hæc verba qui acciperet, velut Gregorii ipsius assertum, cum tantum referantur ut assertum supplicantium, næ is vehementer aberraret; seque ostenderet ignarum styli, in similibus teneri soliti: cum ejusmodi sic relatis, nec minimum quidem punctum majoris, quam antea habuerint, probabilitatis inde accedat; aliud omnino agentibus & intendentibus Bullarum scriptoribus ac largitoribus, quam definire quæstiones historicas, numquam examini suo oblatas.* Hactenus mea verba: ubi vides illud, *Ejusmodi sic relatis*: pro quo, ut accusa-

re me possit Professor Theologiæ, substituit auctoritate suâ, & quidem meorum characterum formâ, illud, *Historiis in Bullis Pontificum relatis*, supponens propositionem suam indefinitam pro meâ, per particulas, *Ejusmodi* & *Sic*, admodum restrictâ, & ad ea quæ præcedunt relatâ: in qua æquo Lectori nihil (ut mihi quidem videtur) displicere merito potest; sub altera vero contineri possunt, quæ merito displiceant, plurima.

99 Clemens Papa IX suo Brevi, dato die 24 Septembris 1668, inserit quod Patres Carmelitæ Discalceati sibi retulerint, quod *à civibus & incolis loci de Bilbao desideratur nova fundatio* Conventûs Ordinis sui; quodque *reditus, ex legato seu hereditate Mariæ de Aguirre provenientes, & civium pietas, ad alendos duodecim Fratres sufficere possent.* Huic relationi credens Pontifex, *direxit specialem commissionem* ad Ordinarium loci, in favorem dictorum Patrum ac petitæ fundationis; uti refert Clemens X in suo Brevi, hac de re dato, quod est 34 in Appendice Bullarii editionis Romanæ. Nunc quæro, an Patern. vestra habeat illam Clementis IX historicam relationem pro re canonizata & vera? Debes utique ex principiis tuis; quibus & nos prætendis adstingendos. Igitur repudias auctoritatem Clementis X, qui improbat dictam relationem Clementis IX decessoris sui, ut subdolè obtentam, & specialiter, ut *falsam*; sicque Patres Carmelitas, ait, *extorsisse* à Clemente IX specialem commissionem, de qua supra.

100 De actis S. Silvestri, per eaque decepto Nicolao I, quæ more tuo iterum inculcas, adhuc sæpius inculcaturus, jam tibi, R. Pater, respondi ad §§ 2 & 6. Inde transis ad *Bonifacium VIII*, confirmantem Indulgentias Stationarias, veluti à S. Gregorio concessas: quas cum parte 1 Conatus pag. 132 à num. 7 usque ad 15, expensis utrimque rationibus & auctoritatibus, ostendissem non posse tam antiquas credi (in hoc ipso tamen ratiocinium & judicium meum subjicere sanctæ Sedi paratus, quandocumque contrarium teneri voluerit) tandem securus de convicto Lectoris æqui intellectu, & quod consequens erat de demonstrato aliter sentientium errore; subjungo, quod „ ex confirmatione illa Bonifacii, errorem „ quoad factum Gregorii continente, disci- „ mus, posse Pontifici, etiam *frequenti con-* „ *siderationis indagine aliquid perlustranti, &* „ *intra claustra pectoris solicita meditatione* „ *discutienti* (his nempe verbis utitur Bonifacius) „ obrepere quidpiam in iis quæ pure historica sunt, cujus falsitas non obsit „ principali ejus intento.

101 Ob hæc aliaque, Rev. Pater, dignum me judicas, quem Theophilus Raynaudus noster dicat esse *conculcatorem Pontificiæ auctoritatis, Pontifici impingentem colaphum, ac injuriosum Sedis Apostolicæ illusorem* &c. Bona verba quæso, R. Pater. Didicisti jam ex Brevi Clementis X, errasse quoad factum decessorem ejus Clementem IX, *ex falsa narratione* Patrum vestrorum. Pone jam, Clementem IX in Brevi suo loqui iisdem verbis, quibus utitur Bonifacius VIII; *Frequenti considerationis indagine perlustramus, & intra claustra pectoris solicita meditatione discutimus*, qualiter Prior Generalis & Fratres Ordinis Carmelitani exponi nobis fecerunt, &c. Si, inquam, ita ordiretur Clemens IX, an propterea minus errasset *ex falsa narratione* vestra?

102 Potest similiter falsam narrationem Chartophylax proposuisse Bonifacio VIII; potest ipse in scriptis legisse; potest per vulgi errorem primum cœpisse, deinde ad prudentiores etiam serpsisse, ac tandem passim invaluisse error, si revera error fuit; ut ego probasse me puto, correcturus si ipsemet errasse docear. Interim illo ipso loco, qui mihi tam invidiose & præter rationem objicitur, vide, obsecro, Lector, quomodo de servandâ iis quibus debetur reverentiâ solicitus,

citus, num. 16 dicam „ Ceterum non obstantibus iis, quæ supra disputavimus de Pontificum in rebus historicis fallibilitate, manet manebitque, quod, ubi cetera paria sunt, *Bullis, Brevibus, Constitutionibus, Decretis* eorumdem *summorum Pontificum*, & cum proportione etiam, *Eminentissimorum Dominorum S.R.E. Cardinalium* &c. *etiam extra casum & materiam fidei aut morum salutarium emanatis, maximam, saltem intra lineam auctoritatis humanæ, universi Catholici debent deferentiam, fidem, ac observantiam*. Et hanc servant, qui nihil eorum quæ istic dicuntur, aut vera esse supponuntur, in dubium revocant, nisi moti magnis & quemcumque rationabiliter movere natis, antea autem minus consideratis aut eatenus prorsus ignoratis rationibus & auctoritatibus.

103 Claudit hanc Accusationem Patern. vestra cum admiratione, quod Societas, *quæ adeo generose ubique Sedis Apostolicæ invasores conatur reprimere*, permittat istæc à me scribi, nosque remittis ad Imaginem primi seculi nostri, ubi pag. 89, post enumeratas Constitutiones Pontificum, Institutum nostrum confirmantium, sic concludit Auctor: *Hæc tot Pontificum tanta animorum consensione conspirans auctoritas, Societatem ita stabilivit, ut eam jam nulla malevolentia invidia convellere possit aut labefactare, sed neque invadere, nisi per pontificia majestatis, atque adeo divinæ humanaque, contemptum.*

104 Sic est, ex Bullis Romanorum Pontificum sequitur, Societatis Institutum, tanta auctoritate approbatum, convelli non posse, nisi convulsa constitutionum Apostolicarum infallibilitate. Injurius fit sanctæ Sedi, & ejus notorius contemptor, qui etiamnum effutire audeat, Societatis Institutum perniciosum esse, paupertatem ejus in Scholaribus non esse religiosam, adeoque neminem in Societate religiosum esse, ante Professionem solennem vel vota ultima. Idem censeo de aliorum Religiosorum Institutis ab Ecclesia approbatis; salubria esse, viam pandere ad salutem & perfectionem, adeoque ea *neque labefactari neque invadi posse, nisi per Pontificia majestatis, atque adeo divina humanaque contemptum*, uti dicebam de Societate. Si vero in Pontificum pro Societate Bullis quidpiam contineatur, quod Pontifices non asserant; sed, uti forte à Superioribus Societatis dictum, referant; ajo, historiæ sic relatæ non deberi fidem indubitatam, saltem si graves aliunde dubitandi rationes occurrerint.

105 Ut autem, R.P. Professor, scias, quid de Pontificum infallibilitate censeam, dico; Pontificem Romanum esse infallibilem in definiendis quæstionibus fidei & morum, uti & in approbandis religiosis Ordinibus, & in Sanctorum canonizatione. Inter quæstiones autem fidei numero, non tantum dogmaticas, sed etiam versantes circa facta, seu in Scripturis seu alibi revelata, & quæ universæ Ecclesiæ credenda proponuntur. Hæc facta, licet subjecti particularis, voco universalia; quia circa ea universæ Ecclesiæ fides à Christo; vel ejus nomine, à summo ejus Vicario, exigitur. Circa facta particularia, sive circa ea quæ Ecclesia vel Apostolica Sedes non sic credenda proponit, quamvis ea in judicio quodam decernat, existimo errorem accidere posse: multo magis in iis quæ Pontifex non decernit, sed tantum ex sententia aliorum narrando, non asserendo refert.

106 Ast istud concoquere non potes, quod dicam, *hujusmodi sic relatis, nec minimum quidem punctum majoris, quam antea habuerint, probabilitatis inde accedere*; ut dicebam de institutione Crucigerorum, quam ajebat Gregorius XIV, à Magistro Generali & ejusdem Congregationis Fratribus

bus sibi propositam, quasi ipsa Congregatio orta fuisset à B. Cleto, & ab Alexandro III approbata. Vereris scilicet, ne forte probationes, ad stabiliendā Ordinis vestri antiquitatem proferri solitæ, inde debilitentur. Contendit itaque Patern. vestra, quod, etiamsi aliquid in Pontificum diplomatibus, tantum narrative, & non assertive, referatur; pondus tamen grave inde accipiat, & quidem tale, ut de ejus veritate dubitare non nisi temerarius possit.

107 Quæro igitur, an quotiescumque favorem aliquem seu privilegium à Pontifice quis petit, titulo singularis nobilitatis, aliorumve quæ adferri solent multa & speciosa; quæro, inquam, an si Pontifex in diplomate indulti respondeat, Cajum E. G. *exponi sibi fecisse, quod sit ex illustrissima natus prosapia* &c. propterea tanta Caji nobilitas Pontificio oraculo confirmata sit, aut etiam plus, quam antea habuerit, accipiat probabilitatis? Profecto, qui Regiis nobilitatis Censoribus aliud nobilitatis suæ testimonium non proferret, an non is sibilis hominum exciperetur?

108 Quam multa refert Scriptura sacra, quæ non asserit! E. G. ubi legitur: *Dixit insipiens in corde suo, Non est Deus.* Fateor disparitatem esse inter narrationem hanc, quam Scriptura testatur esse *insipientis*; & alias, quas Pontifex non reprehendit. Faciet tamen hæc comparatio, ut Patern. vestra criminationis suæ apertissimam ineptiam cogatur perspicere. Accipitne propositio hæc, *Non est Deus*, probabilitatem aliquam, quia sic refertur in Scriptura sancta? Nonne verissimè dicam, propositionibus *hujusmodi, sic relatis in Scriptura sacra, nec minimum quidem punctum majoris, quam antea habuerint* (ut hæc nullum habuit unquam) *probabilitatis inde accedere?*

109 Quid si modo accusandum me, coram Ecclesia universâ, scripto publico suscipias; atque, omissis vocibus, *Hujusmodi*, & *Sic*, truncatam & corruptam exhibeas propositionem meam hoc modo: Papebrochius dicit; *propositionibus relatis in Scriptura sacra nec minimum quidem punctum majoris, quam antea habuerint, probabilitatis inde accedere*; profecto accusatio hæc omnibus horrorem incutiet; meque ad insaniam hæreticum esse merito dicent, quicumque Paternitatis V. auctoritate permoti, credent propositionem, tam distinctis characteribus notatam, à me profluxisse. Ast ubi corruptionem & fraudem detexerint, fallor, si vel unus rationis compos, & non odio adversus me excæcatus, inveniendus sit, qui accusationem hanc judicaverit viro sensato dignam esse, multo minus Christiano & Religioso. Quis enim scriptor unquam satis tutus erit, si talis accusandi ratio invaluerit? Evidens est, nullum esse volumen tam sanctum, nullam Constitutionem Pontificiam, nullum Scripturæ librum quantumvis à Spiritu sancto dictatum, quæ, unius voculæ additione vel expunctione, converti non possint in sensum à vero alienissimum. Et taliter tu accusando bene mereri de Religione speras?

§. XI. A C-

§. XI. ACCUSATIO.

Papebrochius Clementem X indirecte arguit imprudentiæ.

RESPONSIO.

110 Nec directe, nec indirecte arguitur imprudentiæ, qui negatur id *intendisse, quod intendere prudenter non potuit.* Hoc nego, intendisse Clementem X. Non etiam arguitur imprudentiæ, qui supposita efficaci intentione finis, supponitur intendere omne medium eo necessarium, si id in sua est potestate. Hoc affirmo de Clemente. Pontifex oblatas sibi ab Ordine aliquo Indulgentias confirmans, intendit securos & certos reddere Christi fideles, quod ponendo opera pietatis præscripta, obtineant gratiam desideratam. Interim tale obtinere nequit, nisi supplendo quemcumque juris vel facti defectum, si quis forte subest priori concessioni: supplere autem eum potest confirmatione sua: ergo intendit, quatenus opus est, eum supplere. Et hoc ex natura rei semper petit, quisquis sibi petit confirmationem puri alicujus beneficii, nulli gravis, multis vero proficui, quale sunt Indulgentiæ.

111 Econtrario, posito casu, quod Indulgentia, quæ creditur olim data, revera non fuerit data; fieri non potest, nequidem divinitus, per confirmationem quamcumque, ut data tunc fuerit. Hoc ergo nemo potest prudenter intendere: ergo non debet præsumi hoc intendisse Pontifex; maxime cum id ad intentum finem, qui est certus & indubitabilis fructus Indulgentiæ, necessarium non sit: talis enim fructus per confirmationem sic explicatam obtinebitur, non obstante prioris concessionis incertitudine vel etiam nullitate.

112 Quod ipsasmet Indulgentias attinet, quales jam inde à Leonis Papæ IV ætate, seculo IX medio, Ordini suo cœptas concedi prætendunt Patres Carmelitæ, & Clementi præfato confirmandas obtulerunt, agam loco proprio: nempe Art.3, §.9, 10 & 11, nec enim placet sequi exemplum P. Sebastiani, quæstionum confusione obscuritatem captantis, sub qua securius fallat ac noceat; dum idem decies resumendo, iisdem fere argumentis crimina mihi afficta probare conatur Lectori, incauto ad talia, & ex numero titulorum æstimanti errores.

§. XII. ACCUSATIO.

Papebrochius Alexandrum VII, perorantem in Consistorio semipublico ad Cardinales & Episcopos, arguit erroris, uti & Nicolaum I, in recipiendis Actis Concilii Sinuessani.

RESPONSIO.

113 Acta Sanctorum, à PP. Bollando & Henschenio illustrata, quanti faceret *Alexander VII*, tunc vel maxime declaravit, quando secundum ista tulit sententiam de corpore S. Antonii, adjudicans illud Archimonasterio Antoniano, sicut dixi ad Vitam Bollandi ante primum tomum Martii num. 46. Non fuerat ergo

sapientissimus Pontifex contempturus extremum ejus Commentarium de Actis & Canonizatione S.Suiberti, cui vir tantus extremos quinque vitæ annos impendit, alteri nulli studio intentus, sicut legitur in eadem Bollandi Vita num. 142. Sed Commentarius is necdum prodierat, quando prædictus Pontifex, incompertam adhuc habens Actorum istorum fabulositatem, ea, ut passim recepta invenerat, sed accuratius examinata à nemine, allegavit, agens de initio Canonizationum. Hinc loco, per P. Sebastianum accusato, scripsi, nihil dubitare me, *quin si sapientissimus Pontifex Epistolam de prædictis legere postea potuisset, ut est à Bollando examinata,* (non potuit autem, prius mortuus quam Martius ederetur) *optavisset ea*, quæ de Canonizatione S.Suiberti, ut à Leone III celebratâ, dixerat, *numquam à se fuisse dicta.*

114 Hic P. Sebastianus, ut Bollando parcat (cui parcitum equidem non ægre fero) & invidiam mihi conciliet; pro ejus tam claro ipsisque Carmelitis caro nomine, distinctè à se bis lecto, Parte 1 Conatus pag. 121, tertio me inducit in scenam, num. 74 sic exordiens; *Refutaverat Papebrochius S. Suiberti canonizationem:* deinde bis accusat epistolam, *ut est à Papebrochio refutata, à Papebrochio correcta*: cum ego totum illud opus, Bollandi esse, ubique profitear. Addidi autem ibi, quod Alexander *non credidisset, illa refutatione quidquam detractum suæ Pontificiæ auctoritati: neque enim hac uti se putabat, cum in argumento pure historico ea protulit, quæ plurimi ante ipsum alii in tali occasione.* Nunc insuper dico, eum tanto pronius mutaturum fuisse opinionem, quanto pluris faciebat in talibus judicium Bollandi, experientia annorum fere triginta ad talia dijudicanda omnium quos noverat aptissimi; & cujus epistolas ad suum Theologum P. Vekenum, quasi ad se datas, hebdomadatim legi audiebat; auditasque reponi jubebat in bibliotheca sua domestica, ubi collectas vidimus in plura volumina, prout etiam ipsas haberi, credo, apud Cardinalem Chisium ejus nepotem.

Ad Objectum de Nicolao, supra respondi §. 6.

§. XIII. ACCUSATIO.

Papebrochius Clementis IX electionem asserit præominatam ex Malachiæ Vaticiniis, quæ alibi tamquam figmenta explodit.

RESPONSIO.

115 EGóne id assero? Applaudo Auctori Anagrammatis, bono cum omine inde tracti, cui ipsemet applauserat Pontifex: non tamen aut hic aut ego propterea credidimus, *ea qua sub nomine Malachiæ circumferuntur Vaticinia*, aut divina esse, aut saltem sancti Episcopi Malachiæ. Tam promptus alibi P. Sebastianus, ut ex similibus ancipitis sententiæ verbis, *Dicuntur, Creduntur,* &c. crimen mihi faciat; nihil invenit nunc in verbo *Circumferuntur*, unde argueret, illis qualiscumque Malachiæ vaticiniis nihil aut parum me credidisse, etiam tunc, quando 1 Tomum Martii Clementi IX dedicavi sub annum 1668, adhuc tiro, & in luto (ut loquimur) figlinam discens.

116 Revera autem credebam illis nihil, & hunc meum primum sensum confirmavi ac prompsi post annos abinde plures quindecim, quando ad primam partem Conatus quæsivi *de ætate & auctoribus Prophetiarum,*

B.Ioachimo

B. Ioachimo & S. Malachiæ imputatarum; & judicium tunc explicatum renovavi quinto post anno in Paralipomenis. Judicium hoc secutus antiquarius in Gallia laudatissimus, Claudius Meneſtrier, peculiari libro iſtorum figmentorum inanitatem explosit, cui hactenus à nemine contradicitur. Eſto autem putaſſem cum vulgo, & S. Malachiæ eſſe, & divinitus accepta vaticinia fuiſſe; an turpe eſt ſtudendo proficere, & vulgo relicto, ſapientioribus tandem adhærere?

§. XIV. *ACCUSATIO.*

Papebrochius imponit Sedi Apoſtolicæ, dum aſſerit, ſe illam revereri ut veritatis Magiſtram.

RESPONSIO.

117 Catholicus non ſit, qui hoc non aſſerat: Theologorum tamen Catholicorum nemo eſt, qui aſſerat infallibilis auctoritatis Pontificem eſſe in meris factis, ex alieno relatu & communi pro tempore opinione referendis ſine definitione: nemo item, qui neget fieri poſſe, aut fieri ſubinde, ut facta vulgo putata vera, poſtea deprehendantur non eſſe talia: hoc autem dum contingit, non putant talis erroris demonſtratores, minus revereri ſe Apoſtolicam Sedem ut *veritatis Magiſtram* in rebus fidei, morum, ac rituum. Sane neque Cardinalis Baronius propterea dubitavit allegatam à Nicolao I Polychronii damnationem repudiare, ut gratis confictam; neque nunc Cardinalis Urſinus, cum ſuſtinet, contra quam legitur in Breviariis Martyrologiiſque, corpus S. Bartholomæi Apoſtoli non fuiſſe tranſlatum Romam, ſed Beneventi remanſiſſe, & contrariæ relationis fundamenta radicitus ſuffodit.

118 Poſterioris ſententiam infra ponam, ubi de Breviariis, &c. ſolum dico, quod etiam iſtic, ubi Breviario contradicimus, licet à ſancta Sede approbato, ipſam agnoſcimus *Magiſtram veritatis*; dum expoſitis contrariæ noſtræ ſententiæ rationibus, quas ſcimus vel credimus talium Lectionum auctoribus vel omnino non viſas, vel certe non ſatis expenſas fuiſſe; nos noſtraque & ſcripta & ſenſa, ipſius Sedis judicio, melius tandem (ut credimus) informandæ, omnino ſubjicimus. Nam quis dicat nobiliſſimos Burgheſios, dum querebantur, S. Catharinam Senenſem, quam ipſi ſciebant genere plebeo natam, in Breviario dici *ex Benincaſia, una cum Burgheſia familia, ex eodem ſtipite provenientem*: quis, inquam, dicat, non reveritos Burgheſios *Apoſtolicam Sedem ut Magiſtram veritatis*? Quin potius cenſeo reveritos quam maxime, poſtulando ab ea correctionem promptam manifeſti erroris. Ego mihi tantum nullibi ſumo: ſatis habeo indicaſſe quid invenerim, & omnibus mature expenſis dixiſſe quid ſentiam; abſolutam autem ac finalem deciſionem à Pontifice expectabo, quando & quomodo ei viſum fuerit: & hoc ſignificatum volunt omnes proteſtationes meæ, non vero cæcam credulitatem ad quæcumque verba Breviarii, ſæpe correcti & veroſimiliter adhuc corrigendi in multis, quæ veteribus correctoribus necdum erant comperta.

119 Næ hic iterum bilem moveo Accuſatori; hoc enim illi eſt „Turpiter & irreverenter Sedem Apoſtolicam taxare & „ cenſurare; ut merito ſancta Sedes ambige-

„ re possit, an Papebrochius non agat cum „ illa, sicut olim Judæi egerunt cum Chri- „ sto Domino, dum verbis reverentialibus „ genuflexi tamquam Regem adorabant, di- „ centes, *Ave Rex*, & interea dabant ei „ alapas, & spuebant in faciem ejus: nam „ Papebrochius satis reverenter quidem ver- „ bis Sedem Apostolicam tractat, tamquam „ veritatis Magistram: at dum illam tam ir- „ reverenter censurat, an non censeatur illi „ impingere colaphum, judicet sancta Se- „ des. „ Atqui ne unum quidem verbum irreverens, multo minus *irreverentem censuram* à me in summos Christi Vicarios prolatam esse, unquam ostenderis, R.Pater. Ais quidem à me asseri „ Pontifices *turpiter* „ *errare, approbare imposturas, illorum Bullas* „ *esse nullius fidei, impostura convictas*, *ne* „ *vel minimum probabilitatis punctum adferre* „ *historiis*. „

120 Hæc, R.Pater, si verba mea sint, ut characteribus indicas, nullam pœnam refugio; si à te per calumniam mihi afficta, Sedi Apostolicæ relinquo judicandum, quid merearis. Cur locum non designas unum vel plures, unde hæc verba descripsisti? Ratio alia, cur non designaveris, subesse non potest, nisi quod timeres calumniam nimis facile à me detegendam. Ajo itaque, totam irreverentium verborum congeriem, à Te mihi imputatam, esse merum figmentum tuum, perquam malignum, & famæ meæ (ut cuivis patet) gravissime noxium.

121 Scio quid responsurus sis; certè aliud non potes; quam quod facta aliqua particularia, à quibusdam Sedi Apostolicæ oblata, dixerim esse *imposturas*, ac dein ut tales *convictas*, ideoque nullam deinceps fidem mereri. Adidi insuper, ea quæ à Pontifice, non assertive, sed mere narrative, tamquam ab aliis dicta referuntur, ne vel minimum probabilitatis punctum ex tali relatione accipere, ut fuse ostendi § x hujus Articuli. Verum an fieri non potest, & reipsa fit, ut aliqui turpiter mentiantur & imponant Pontifici, fraudem non suspicanti, quamvis Pontifex fraudem, imposturam, mendacium minime approbet? Aliud scilicet est mendacio & impostura circumveniri; aliud illa, cognita ut talia, approbare.

122 *Bullas Pontificum esse nullius fidei*, ais, à me dictum: ego inficior: & nisi accusationem probaveris, quod certus sum te non posse, calumniæ perniciosissimæ infamiam non effugies. Captabis quidem rursus effugium, dicendo, à me subinde in dubium vocari vel etiam absolute negari factum aliquod particulare, quod in Bulla seu diplomate attingitur & recipitur tamquam verum: inde inferes, *Bullas Pontificum* juxta me *esse nullius fidei*. Hæc quidem, R.Pater, illatio tua est; sed ideone illa, singulari charactere, tamquam verbis meis concepta, fuit exprimenda? Si talis accusandi modus admittatur, quis erit auctor, quem non propositionibus maxime enormibus valeas onerare?

123 Nullus Theologus non probat conclusiones suas vel probare conatur ex sacra Scriptura, ex Conciliis, ex Pontificum definitionibus, ex sanctorum Patrum sententiis; adeoque ea censet cum sui adversarii placitis non convenire: atqui tamen, ut sæpe fit, controversia utrimque disceptatur probabiliter, adversario etiam sententiam suam stabiliente locis sacrarum Paginarum, Conciliorum, Pontificum, & sanctorum Patrum effatis: uterque igitur concludit, non modo sententiam suam veram esse, sed oppositam etiam non congruere auctoritati tam multiplici inter probationes adductæ; quisquamne propterea ferat, alterutrum adversariorum ab altero accusari, tamquam asserentem, *posse contradici oraculis Scripturarum, Conciliorum & Pontificum definitionibus, traditioni Patrũ, eaq; omnia errare turpiter, approbare imposturas, nullius fidei esse* &c?

124 Ut

124 Ut Bullæ Pontificum nullius fidei essent, deberent non tantum errores subinde aliquos continere circa facta particularia, circa quæ nullam à nobis fidem Pontifices exigunt; sed deberent errores illi & admodum frequentes esse, & versari circa substantiam seu punctum principale quod deciditur; denique deberent iidem esse subdole & nequiter à Pontificibus contra propriam conscientiam quæsiti, & constitutionibus eisdem inserti. Sic de quolibet viro honesto & probo, qui nunquam mentitus est, non dicetur esse homo *nullius fidei*; licet aliquando (quod cuivis etiam sanctissimo & sapientissimo accidit) in fraudem inductus sit; maxime si ab aliis dolose conficta, ipse fide optimâ susceperit, ac narraverit ut vera. Sed neque id est, *errare turpiter*, aut *approbare imposturas*. Nemo enim probat, quod vel ignorat, vel detestatur, ut omnem imposturam detestantur Pontifices; neque ullum unquam factum recipiunt, nisi propositum ut verum, & uti tale bona fide à se creditum, licet forte dolo pessimo ab aliis adornatum.

125 Fallis etiam, R. Pater, & (pace tua dixero) *evidenter* ac gravissime calumniaris, cum ais; *evidens esse, quod pluris faciam hæreticorum aliorumque ab Ecclesia damnatorum, quam Sedis Apostolicæ auctoritatem*. Hæc apud me omnem aliam superat; quamquam & in puris factis particularibus locum esse censeam rationi; atque ubi probationes ab inferioris notæ auctoribus prolatæ falsitatem ejusmodi facti evincunt, non arbitrer indecorum, salvâ Pontifici reverentiâ, illud inter supposititia ablegare. Neque deserendam puto veritatem, quia ab hæreticis alicubi defenditur; nec enim hæreticum est aut falsum, quidquid hæreticis verum sonat; neque de falsitate suspectum est, quidquid sustinetur ab iis, qui alicubi forte in errorem lapsi sunt, quem sive ante sive post Ecclesia condemnavit. Quorsum enim alioquin Theologi passim, & sacræ Scripturæ Interpretes, etiam sancti Patres, citarent S. Cyprianum, Origenem, Tertullianum, aliosque, quos constat in errorem aliquando lapsos, & quorum forte non omnes post damnationem Ecclesiasticam resipuerunt?

126 Instat tamen P. Sebastianus, & more suo judicium sanctæ Sedis appellat, an alicubi recedere à sententia Pontificis in quæstione facti particularis, non sit ei more Judæorum *colaphum impingere*, atque *insigniter imponere Sedi Apostolicæ*, dum eam voco *veritatis Magistram*. Respondeo, nullam hic speciem esse *imposturæ*, nullam irreverentiæ, multò minus *colaphi*. Sedem Apostolicam esse *veritatis Magistram*, non significat Catholicis, Pontificem nusquam errare posse in factis particularibus, circa quæ fidem universæ Ecclesiæ Pontifices non exigunt, neque ad ejus spectant incolumitatem; sed, errare non posse in fidei & morum definitionibus, in approbandis Religiosorum Ordinibus, Sanctorum canonizatione, libris hæreticis reprobandis, vel approbandis catholicis. An *colaphum Sedi Apostolicæ impingit*, an eam negat *veritatis Magistram* S. Bernardus epistola 180, cum dicit; *Hoc solet habere præcipuum Apostolica Sedes, ut non pigeat revocare quod esse à se forte deprehenderit fraude elicitum, non veritate promeritum. Res plena æquitate & laude digna, ut de mendacio nemo lucretur, præsertim apud sanctam & summam Sedem.* Si hoc *soleat habere præcipuum Apostolica Sedes, ut revocare non pigeat* &c. ergo aliquando saltem fallitur, quorumdam *fraude & mendacio* circumventa.

127 Imo quædam pravâ insinuatione mandata particularia Pontifici extorqueri posse, fatetur Alexander III in cap. 5 § de rescript. dicens: *Si quando aliqua tua Fraternitati*

nitati dirigimus, quæ animum exasperare videntur, turbari non debes; qualitatem negotii, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans, aut mandatum nostrum diligenter adimpleas; aut per litteras, quare adimplere non possis, rationabilem causam prætendas: quia patienter sustinebimus, si non feceris quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum. Ad quę Glossa, casum exponens; *Aliquis*, inquit, *habens plura beneficia, impetravit litteras contra Archiepiscopum Ravennatem super obtinendo beneficio in Ecclesia Ravennate, tacito de beneficiis suis. Archiepiscopus multum miratus fuit, quod Papa scribebat pro habente sufficiens beneficium, & super hoc scripsit Papa.* An Alexander III Pontifex sibi suisque tum prædecessoribus tum successoribus judaico more *colaphum impegit*, eosque negavit *Magistros veritatis*, quia in aliquibus deceptioni fraudulentorum obnoxios arbitratus est?

128 Ejusdem pariter criminis reus erit Gregorius, lib. 1 Dialog. de Romanis Pontificibus dicens; *Quid miraris, Petre, quia fallimur, qui homines sumus? An mente excidit, quod David, qui Prophetiæ spiritum habere consueverat, contra innocentem Ionathæ filium sententiam dedit, cum verba pueri mentientis audivit? quod tamen quia per David factum est, & occulto Dei judicio, justum credimus; & tamen humanâ ratione, qualiter justum fuerit, non videmus: Quid ergo mirum, si ore mentientium aliquando in aliud ducimur, qui Prophetæ non sumus? Multum vero est, quod uniuscujusque Præsulis mentem curarum densitas vastat; cumque animus dividitur ad multa, fit minor ad singula; tantoque ei in una qualibet re surripitur, quanto latius multis occupatur.*

129 Ne tamen vel ex his criminandi ansam assumas, quasi hæc Sedi Apostolicæ (ut quidem putabis) minus honorifica ex pravo affectu operose collegerim; omnia hæc & longe plura inveni apud vestrum Mathiam à Corona, in opere supra cit. cui titulus, *Potestas infallibilis S. Petri & successorum Romanorum Pontificum in rebus Fidei, Morum, Regimine Ecclesiæ, &c. contra hujus seculi Novatores.* Ibi Tract. 2 cap. 17 sententias omnes, de factis particularibus à me adductas probans, dicit: *Ratio est, quia in similibus negotiis possunt testes facile corrumpi, vel laborare lapsu memoriæ, vel procedere ex amore aut odio; vel Procuratores partium negare concedenda, etiam medio juramento, vel neganda concedere. Idem contingit in gratiosis, ut in collatione beneficii, matrimonii dispensatione, pro cujus impetratione sæpe repræsentantur falsa, paupertas, nobilitas, ætas, gradus; vel solicitatores, dum procurant dispensationem matrimonialem, allegant quod per conjugium graves lites componentur, quod puella gravem patietur infamiam, quod difficile alteri nubere poterit.* Aut igitur me absolvas necesse est, aut (nisi personarum acceptor esse malis) accuses simul tam illustrem vestrum scriptorem, & cum eo S. Bernardum, Alexandrum III, Gregorium, Glossam, & reliquos ad unum omnes sacrorum Canonum peritos.

§. XV. AC-

§. XV. *ACCUSATIO.*

Papebrochius fingit, summorum Pontificum Coronationes seu Ordinationes, ex traditione Apostolica, ipsis etiam in persecutionibus, celebratas semper fuisse in Dominica.

RESPONSIO.

130 Respondeat hic pro me S. Leo, ex epistola sua vulgo 89 ad Episcopos Provinciæ Viennensis: *Non passim, sed die legitimo Ordinatio celebretur: nec sibi constare status sui noverit firmitatem, qui Sabbati vesperi, quod lucescit in prima Sabbati, vel ipso Dominico die non fuerit ordinatus*: quatenus scilicet, ex antiquo Ecclesiæ ritu, utrasque Vesperas unus dies festus includit. Rationem addit Pontifex, sub annum 445 ista scribens; *Solum enim majores nostri Resurrectionis Dominicæ diem hoc honore dignum judicaverunt.*

131 Habes legem, & quidem tam absolutam, ut qui eam neglexerit, *sui status firmitatem sibi noverit non constare.* Eam etiam à Romanis Pontificibus fuisse observatam anterioribus seculis, variis ex Anastasio Bibliothecario exemplis probo. Quæris, à quo tempore? Canonem ex antiquis nullum invenis, qui eam sanxerit, ideoque, velut rem novam nec antea usurpatam explodis. Respondeo cum Augustino libro 2 contra Donatistas, tum aliis capitibus, tum cap. 24 sic loquente: *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum, rectissime creditur.* Atqui tempore S. Leonis & ante illum, ut ex irrefragabili ejus testimonio constat, semper hoc *retentum* est, *neque Conciliis* reperitur *institutum*: ergo *non nisi Apostolica auctoritate traditum rectissime creditur.*

132 Negas, nunc & ultimis hisce seculis retentum ac retineri, sed ais arbitrarium censeri. Hoc tibi assentior: ast quam multa olim in electionibus Pontificum observata doceo, & quidem ut tunc necessaria, quæ frequenti relaxatione legis paulatim exoleverunt! Miraris, quod nemo alius id ante me detexerit. Quid tum, si nemo alius studium suum eo vertit? In copiosa segete semper locus est diligentiæ spicilegorum. Utrum ego, eam adhibendo, bene an male meritus de Historia Pontificia sim, judicent Eruditi.

133 Alia hic inseritur accusatio, quod visus mihi sim, ex Consulatibus, cujusque Pontificis initio ac fini additis, tamquam certissimâ juxta Baronium notâ temporum, utrumque posse definire, etiam contra Baronium, talibus notis cum scriberet destitutum; ac denique coactum in Sotere successorem optare feliciorem, qui nodos sibi insolubiles solveret. Ad dies Pontificiarum Ordinationum consequenter digerendos nec aspiravit quidem ille. Et erat res ardua: eo magis, quod Catalogi eorumque ecgrapha plurimum in numeris variarent; nihil enim à librariis facilius alteratur depravaturque quam numeri. Conari tamen volui aliquid, per verosimilitudinem conjectando, & verosimilitudinem fundando in lege prædicta; itáque inveni, quod, modica subinde correctione adhibita numeris, aut omnium aut plerorumque Pontificiorum initia illuc pos-

sent adduci; conjecturam meam cessurus alteri, verosimiliorem daturo, uti profiteor parte 1 in Præfat. num. 12. Interea temporis displicet tibi Regula, quia à me inventa. Meliorem ergo suggere: sequar libenter. Si nullam habes, & habere desperas cum Baronio, fac ut voles: me finito conari quousque possum; neque *insulsæ temeritatis* argue, qui, cum certa non suppetunt, verosimilia doceo; sed tantum doceo ut verosimilia: quod perpetuus meus in istis stylus adeo frequenter probat, ut illum ipsum mihi vertas crimini, velut *Historico conjecturali*.

134 De *tempore persecutionis*, quod in titulo assumitur, velut patentis erroris convincendum, nihil extra titulum lego toto textu. An forte credidisti, P. Professor, per se evidens esse, quod saltem tunc non potuerit Dominica expectari? Mihi è contrario videtur evidens, quod fideles, etiam tali tempore & inter quoscumque metus, convenire ad synaxes suas soliti, saltem in cryptis, potissimum curaverint convenire in Dominicâ, aliis diebus non item. Ordinationes itaque Episcoporum, quas oportebat agi in cœtu fidelium quam poterat numerosissimo, nulla die congruentius factas credideris, etiam tunc, quam in Dominica.

§. XVI. ACCUSATIO.

Papebrochius, cum Clemente Scoto Apostata, prætendit esse summorum Pontificum instructor.

RESPONSIO.

135 INdex Prohibitorum, impressus an. 1683, post enumerata sex opera seu opuscula cujusdam *Iulii Clementis Scotti Placentini*, septimum indicat *De potestate Pontificis in Societatem Iesu*. Contra hoc calamum strinxit Theophilus Raynaudus, consueta sibi acrimonia scripsit libellum, qui est inter ejus Polemica Tomo 18 tertius: ubi illum arguit §. 2, quod prætendat esse *Instructor summorum Pontificum*, ad reformandam Societatem, ipse ab ea bis fugitivus. Tale sarcasma quomodo in me quadrare velit Accusator, nescio. Nam quod demonstravi Pontificias Ordinationes fieri olim solitas in Dominica, non eo feci ut docerem, diem istum etiam nunc semper esse observandum; sed solum, quid fuerit moris antiqui, nulla cujusquam culpa honeste mutati. Estne aliud, in quo videar comparandus Clementi Scoto? Est, inquis: Quia hic *præsumit Pontifices docere potestatis suæ fines*; & ego parte 1 fol. 5 dico, *Innocentium XI optime intellexisse, in iis quæ fidem aut mores non spectant, nec à Theologis vel Canonistis, sed ab Historicis sunt discenda, nihil sibi facultatis competere humanâ majoris*. Quod intelligebat ille optime, id utique à me docendus non fuit. Si dubitas, an in quæstionibus Historicis consulturus ille Historicos fuerit; mitte qui litterarū Bollandi volumina, si supersint, scrutentur apud Cardinalē Chisium; ibi centies invenies proposita ipsi per P. Vekenum ab Alexandro VII dubia istiusmodi.

136 Consultationibus talibus detraxit nimium auctoritati suæ Pontifex, juxta P. Sebastianum; quia crimen ei apparet, inter Catholicos inauditum, quod in iis quæ *ad fidem aut mores non spectant*, Pontifici nihil

hil facultatis dicatur *competere humana majoris* : propter hoc *Apostata* comparandus fui. Ergóne in factis omnibus particularibus & Historiis, quamvis nec revelatis nec definitis, neque ad fidem aut mores spectantibus, necessario tribuenda Pontifici auctoritas divina? Scimus quidem orasse Christum, ut fides Petri, neque in ipso, neque in successoribus deficeret; verum orasse, ut notitia Historiarum & quorumlibet factorum particularium in nullo unquam Pontifice, circa nullum apicem deficeret, fateor me nusquam legisse. Doceri cupio, P. Professor; si tua hic forte Theologia plus aliquid, quam ceterorum omnium detexerit.

137 Contradicis ipsis quoque Romanis Pontificibus, dum facultatem *humanâ majorem* eis vendicas in ejusmodi materia, in qua se homines esse, & humani nihil à se alienum putare profitentur; ut eorum verbis demonstrarum est § 14. Tu autem videris, an non scandali occasionem præbeas hæreticis, Catholicos insimulare solitis, quasi plus Pontifici tribuerent, quam sacrarum Scripturarum vel Patrum auctoritas unquam concesserit; & quasi Pontificem, ut Numen alterum, in omnibus infallibile, cæci revereantur. Quod circa S. Suiberti Canonizationem & Clementis X Indulgentias ad nauseam repetis, in superioribus abunde refutavi.

138 Novam accusationis materiam arripis ex Propylæo Maji, Conatu Chronico-Hist. part. 1 pag. 136 n. 4. ubi (ut ex circumstantiis evidens est) ago de historiis, nec definitis, nec revelatis, de quibus sic pronuntio: *Quis à Romanis Pontificibus, in quantumcumque momenti negotio, majorem exigat distinctioremque rerum præteritarum scientiam, quam sua cujusque ferebant tempora?* Inde concludis; *iterum indirecte instrui & moneri Romanos Pontifices; se prudenter non posse præteritarum rerum perhibere testimonium.* Hoc qua ratione ex dictis meis sequatur, non percipio; neque præter te quemquam percipere, autumo. Aio, Pontifices, circa historica, sequi sententias suo tempore passim receptas, neque in ejusmodi caussis plus ab eis exigendum. Quomodo inde sequitur, quod de *rebus præteritis prudenter testari*, seu judicare non possint?

139 In Historicis *prudenter* sequimur communem sententiam, quamdiu nihil occurrit, quod eam vocet in suspicionem erroris. Sic *prudenter* aliquando judicari potuit, Constantinum à Silvestro baptizatum, Marcellinum idolo thus obtulisse, accusatum dein damnatumque in Concilio Sinuessano, uti & quæ de Polychronio Episcopo Hierosolymitano à Nicolao I referuntur. Quamquam & posteris, dein multo studio omnia pervestigantibus, quædam innotescere possint, quæ dubium moveant minime temerarium circa ea, quæ aliquando habita sunt tamquam indubitata, & pro illis circumstantiis non imprudenter credita.

140 Possunt itaque *Pontifices præteritarum rerum*, aliquando certum, aliquando mere probabile, *prudens* tamen, *testimonium perhibere*: metaphysice certum, rerum divinitus revelatarum; physice certum, rerum quas immediate sensibus usurparunt; moraliter certum vel probabile, pro majori minorive pondere motivorum. Si igitur ex dictis meis intulisses, Pontificem non quarumcumque rerum præterirarum posse prudenter testimonium ferre metaphysice infallibile, sequelam admisissem: nunc autem cum infers, Pontifices juxta me *non posse prudenter* ullarum *rerum præteritarum perhibere testimonium*, sive certum, sive probabile; judicet sancta Sedes & quilibet æquus Lector, an hæc illatio, sensato & religioso Accusatore digna sit.

§. XVII *ACCUSATIO.*

Papebrochius asserit, sumptus in solenni Canonizatione fieri solitos, esse quasi alienos à sanctimonia & puritate Canonizationis.

RESPONSIO.

141 TOmo 7 Maji pag. 555, quæ accusatur, affero nihil; simpliciter narro, Adrianum Pontificem, teste Blasio Ortizio, in canonizatione SS. Antonini & Bennonis, tales sumptus *fieri vetuisse*; idque eam ob causam, quam refert idem Ortizius, Adriani, à tempore acceptati Pontificatus usque ad obitum, comes individuus, ac secretorum omnium conscius; qui id ex ore ipsiusmet Adriani audivisse præsumitur. Verba ejus sunt: *Quamvis summa pecuniarum non exigua in ejusmodi actu, tum in Pontificiâ familia togandâ, tum in aliis impendiis soleat consumi; circumspectissimus tamen Papa, tales sumptus, quasi alienos à sanctimonia & puritate Canonizationis, fieri vetuit.*

142 Hæc loco accusato exprimo distinctis plane characteribus, ut pateat, Ortizii esse. Tu autem, R. Pater, suppresso Ortizii nomine, ais, me illa dicere. *Noto* quidem istud *cum Ortizio*; verum cum hæc ejus fide & testimonio referam, cur me, tamquam illius sententiæ auctorem, citas? Dum quasi primus & solus ista *notans* accusor, videbor multis *notasse* temere; si autem testem addidisses à me nominatum, omni exceptione majorem, *Ortizium, Canonicum Toletanum, Adriani Papæ ex Hispania in Italiam comitem, & quamdiu is fuit in vivis domesticum*, temeritatis notam apud neminem incurrissem. An ignoras, P. Professor, certam esse apud Theologos sententiam, quod accusatio esse possit graviter injusta, non tantum ex falsi impositione, sed etiam ex reticentia veri? Fateor etiam, me istud cum Ortizio notasse *ad laudem Adriani*. Quid enim? An notassem istud ad opprobrium Adriani? Quanto tum majori jure me accusasses, quam soles aliàs, ut irreverentem Pontificum!

143 Sed, inquis, Adrianum VI hic laudando, *censet Papebrochius, ceteros errasse & errare Pontifices, qui tales ordinant fieri sumptus.* Respondeo, negando consequentiam. Laudo Adrianum VI, quia id fecit zelo bono & secundum conscientiam, quam inculpabiliter errantem sequi cum laude possumus, & sæpe debemus. Si ex sententia Adriani sequatur, *alios Pontifices errasse, & errare, qui tales ordinant fieri sumptus*; cur prætermisso Adriano imputatur mihi sententia, qui Adrianum laudo propter zelum bonum, modestiam, pietatem, intentionis denique rectitudinem in sumptibus Canonizationum minuendis; quamvis rationem ab ipso allatam, *quasi sumptus illi alieni sint à sanctimonia & puritate Canonizationis*, numquam probaverim. Laudavit Dominus Jehu, Scriptura teste, quod studiose fecisset, quamvis non omnes facti circumstantias laudaverit.

144 Censeo ergo, multas & graves causas esse, quæ sumptus fieri solitos probent, ut valde congruos; quos Adrianus VI improbans ut privatus doctor, falli potuit sine ullo Apostolicæ Sedis, ex Cathedra infallibiliter definientis, præjudicio. Procul igitur absum ab *asserendo, sumptus in solenni Canonizationis actu fieri solitos, esse quasi alienos à sanctimonia & puritate Canonizationis.* Tua vero iterum accusatio, R. Pater, nullam

lem habet speciem bonæ fidei aut veritatis.

145 Quid miramur, Adrianum Papam, privatam illam suam & communi judicio oppositam opinionem, ex laudabili turpis quæstus odio procedere visam, fuisse secutum; cum sciamus, Pontifices aliquos, in multo gravioris momenti negotiis, tales opiniones privatim tenuisse? Exempla sunt obvia in Baronio. Tomo ejus decimo ad annum Christi 897 & seqq. abominatur facinus Stephani VI, commissum in cadaver Formosi decessoris sui; quem ille damnaverat veluti illegitime factum Pontificem; quia persuadebat sibi, contra Canones peccasse, translatum ab Ecclesia Portuensi ad universalem Romanam. Illam tamen persuasionem Stephani, adeo non probavit successor ejus Joannes Papa IX, ut damnationis acta resciderit, Formosum ab injuria vindicaverit, & pro indubitabili Papa habuerit, cum approbatione Ecclesiæ universæ. Aliud exemplum passim notum videre licet in Joanne XXII, quem ut privatum Doctorem constat in illa fuisse sententia, quod animæ Beatorum in cælis non fruerentur, nec ante extremi judicii diem fruituræ essent beatifica divinæ essentiæ visione: cujus sententiæ contrarium postea definivit Benedictus XII. Ejusmodi quæstionum, prima juris, secunda facti erat, sed ad fidem pertinentis: neutrius tamen Pontificis privatus error, quidquam offecit infallibilitati alterutrius, quatenus Pontifex erat: neque qui eam retulit in Annales Baronius, arguitur velut Apostolicæ Sedi injurius.

§. XVIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius contra Innocentium III & Honorium III, damnantes libellum Joachimi Abbatis, illum approbat & laudat.

RESPONSIO.

146 Libellum, quem prior Pontifex in Concilio damnavit, & posterior damnatum fuisse dicit, nec approbo nec laudo; merito damnatum fuisse, agnosco. Cur ergo Tomo 7 Maji pag. 131, in Disquis. Hist. post miracula Joachimi, §. 4 doceo, *quam solide Catholiceque de mysterio Trinitatis in Psalterio scripserit Ioachimus?*

146 Placeat obsecro istius §4 synopsim ex margine accipere, quæ sic habet: *Ioachimus in libro Psalterii, contra solas Arii, Sabellii, & Gilberti hæreses disputans, clarißime docet unam trium Personarum substantiam, eamque nulla similitudine explicabilem, & prorsus individuam Trinitatem; in qua non sit essentia distincta à Personis, sed tribus una communis & eadem cum ipsis Deitas; ideoque veritas trium Personarum, non autem unius Personæ singularitas: nec usquam jam dictis contraria in Psalterio docet; licet iisdem cum libello damnato Scripturis & similitudinibus utens; quia in Psalterio illis utitur sensu plane diverso, ut patet ex locis, ubi Christus unitatem suis petit, & Ioachim unitatem non nisi inter plures esse docet; aut, quomodo alia sit hujus vocis significatio, quam qua dicitur Trinitas.*

147 His fuse probatis, quibus nihil adhuc opposuit quisquam, num. 40 sic exordior: *Ex dictis satis liquido constat, quam pura & orthodoxa fuerit Ioachimi Abbatis doctrina, circa mysteria sanctißima & individuæ Trinitatis; saltem ultimis quindecim aut sedecim vitæ annis, intra quos elaboratum Psalterium fuit* (non libellus, sed justæ molis & ma-

gnitudinis liber) *quacumque demum fuerit sententia junioris. Et hoc posito, subnascitur quæstio circa* LIBELLUM, *citra controversiam* HÆRETICISSIMUM, *meritoque damnatum, ipsiusne revera, an alterius auctoris, Ioachimi nomine & auctoritate abusi, fuerit .... Verum nulla hactenus occurrente ratione, quæ omnibus omnino faciat difficultatibus satis, tantisper supersedendam mihi censeo disquisitione, non admodum necessaria.*

148 Minus formidolosus Theophilus Raynaudus, Carmelitis carum nomen (nisi cum aliquid contra librum de Institutione Monachorum dicit, ipsis minime gratum) in *Hoplotheca contra ictum Calumniæ* tomo 12 operum pag. 150, *iis quibus falso imponitur noxa in Deum*, annumerans Joachimum; *Eâdem*, inquit, *cum piis quibusdam Franciscanis, sorte anterius fuerat Ioachimus Calaber, Abbas Florensis .... Damnatus est in libro abs se edito de Unitate Trinitatis, sed per calumniam, à domesticis concinnatam (ut multorum vehemens suspicio tulit) ex occasione quam subjicio. Professus Cistercienses institutum Ioachimus in Calabria monasterio, cui nomen de Curatio, reformationem sui Ordinis molitus, Florense monasterium, in quod eam induceret, facta à Curatianis secessione, fabricavit. Hinc eorum à quibus secesserat lacryma crocodilina, & odia, deque ejus vaticiniis sanna, & in scripta flagrans zelus amarus. Quare ipso demortuo, ad Concilium, ab Innocentio III indictum, detulere criminationem in eum, quem dixi, Ioachimi librum; &, ut in sensu reprobo, quem aliqua (forte supposititi(a) verba præferebant, damnaretur, evicerunt .... At reipsa, & illo libro, qui damnatus est, & alibi sanam de Trinitate doctrinam tradit.*

149 Hæc & plura Theophilus Raynaudus, in eamdem mecum damnationem trahendus (quod Carmelitæ nolint) & quidem majori jure. Siquidem ipse non distinguit inter *Psalterium*, & inter *libellum* Concilio oblatum; quod ego nolui definire, quia hic dicitur scriptus *contra Petrum Lombardum*, in Psalterio autem (quod solum potuit legisse Theophilus, cum alius nullus inveniatur de isto argumento) *neque Petrum Lombardum de nomine expressit* Joachimus; *neque sententiam retulit, quæ apud Lombardum habeatur*. Et quis scit, an alium quam istum, vel suppositiium, vel depravatum libellum legerit S. Thomas, dum, *ubi aliquod erroneum reperit vel suspectum, lineâ subductâ damnavit?*

150 Ego, iterum dico, nihil definio; & quidquid de libello illo sit (quem si scripsit, admodum juvenis scripsisse debuit, in ipso Curatii monasterio, unde accusatio prodiit) laudo catholicum in Psalterio spiritum, à nullo orthodoxo scriptore hactenus improbatum, quod sciam. Similis autem sibi Joachimus est in aliis quoque suis operibus, Lucii II & Urbanii III mandato, atque Clementis III suasu elaboratis. Dico quidem num. 29, quod eluceat *in omnibus ingens & sublimis spiritus*; in omnibus scilicet quæ Joachimi esse constat. Et quamquam neque ejusmodi elogium auctorem eximere, aut declarare soleat exemptum omni errore seu lapsu (ut innumeris exemplis facile, ubi opus erit, demonstrabitur) omnem tamen errorem, saltem gravem sive substantialem, abesse puto à Psalterio, de quo, ex ipsius verbis fuse relatis, in margine noto num. 23, quod, *cum esset in Casa-Marii in Pentecoste, post molestam in fide hæsitationem, mysterium Trinitatis divinitus edoctus, de eodem scribere Psalterium incepit.*

151 Quid tibi videtur, R. P. Professor, an non insignis *impostor* fuisset *Ioachimus*, aut insigniter illusus, si Psalterium illud fuisset libellus à Concilio damnatus? Hoc ipsum, dices, volo cum Baronio, *Pseudo-prophetam*; cum Spondano, *Impostorem* appellantibus; cum Guldone etiam de Perpiniano, qui de ipso & quodam Joanne ait, quod *isti duo multa fatua & fabulosa, blasphema & hæretica dixerunt & scripserunt.* Ita sane locuti sint: sed

ſed te quoque, P. Sebaſtiane, bis Provincialem Carmelitarum, & omnium bis non conſentientium Hiſtoricorum hypercriticum, eo uſque abripi mei accuſandi libidine, ut ne quidem meminiſſe volueris, quantopere Religioſi tui glorientur teſtimoniis Joachimi de ſuo, ut putant, Ordine? Saltem Annaliſtam veſtrum Lezanam conſuluiſſes: didiciſſes ex eo, ad annum 1201 num. 2, moderatius ſentire de Joachimo; & cum illo dixiſſes: *Verum Prophetam fuiſſe, fama paſſim percrebuit; idque plura ipſius exarata monumenta teſtari videntur. An id verum, judicio Eccleſiæ mittendum.*

152 Interim cum eodem voluiſſes *in medium afferre, quæ de Ordine ab Elia inſtituto dixit*: quem, *modo Virginalem, modo Monaſticum, modo Contemplativum appellat*; quem prophetaſſe videtur cum ait: *Surget Ordo, qui videtur novus & non eſt, induti nigris veſtibus & accincti deſuper zona. Hi creſcent, & fama eorum divulgabitur; & prædicabunt fidem, quam & defendent uſque ad conſummationem mundi in ſpiritu Eliæ: qui erit Ordo Eremitarum, imitantium vitam Angelorum.* Si ego hæc, Carmelitis attributa in clauſtro Diſcalceatorum veſtrorum Bruxellis, ipſis erepta applicarem Auguſtinianis Eremitis, quomodo id Fratres tui ferrent? Et putas hunc tantum ſuum encomiaſten, cui & S. Cyrillus tertius Prior veſter ſcribit, tamquam *Domui totius ſapientiæ, ſeptiformi columnâ ſancti Spiritus, qui à Patre luminum ineffabiliter promanat, fuſfultæ*; qui etiam ejuſdem Cyrilli Oraculum ſuo illuſtraturus Commentario decuplum plus elogiorum illi retribuit, tam humilis, ut ejus reſpectu *ſcurra & ethnicus* dici voluerit; hunc, inquam, à te ferent *Impoſtorem* dici & *Pſeudo-prophetam?*

153 Ego quidem nihil iſtorum ad ejus defenſionem aſſumo; tantum non perſuaſus, & Epiſtolam utramque, plenam vaniſſimæ adulationis Sanctiſque indignæ, & Oraculum, & expoſitionem Oraculi, ejuſdem omnes figlinæ eſſe. Sufficit mihi dicere, quod in Calabria, in ſui quondam Ordinis monaſteriis, nunc Ciſtercienſium, antea Florenſium, idem Joachimus colitur ut *Sanctus* aut *Beatus*, atque miraculis quæ prolixe leguntur clarus. Ex antiquis autem Florenſis monaſterii manuſcriptis apparet (ut noto in margine §. 1 Comm. prævii) *arſiſſe ad ſepulcrum lampades, Miſſam dici, raſuram ſarcophagi eſſe in pretio, Commemorationem in divinis peri, imagines cum radiis & titulo Beati pingi; in monaſterio Floris, in natali domo jam verſa in templum, in æde Parochiali, & alibi; inter Reliquias autem Sanctorum honorari mentum, dentem, veſtes; nomen referri in Hagiologiis Benedictinis & Ciſtercienſibus*, aliaque hujuſmodi, nullo Pontificum vel Epiſcoporum per tot ſecula contradicente; Luca etiam Archiepiſcopo Conſentino, viro ſancto, luculentum teſtimonium præbente de Joachimo, cujus fuerat ſcriba familiaris.

154 Quis autem nunc magis peccat? An Accuſator meus, qui hæc omnia legerit tomo 7 Maji pag. 92, una cum Vita & Miraculis: & nihilominus pergit *Impoſtorem* ac *Pſeudo prophetam* dicere *Joachimum*? an ego, qui tota Calabria notam & honoratam ſanctitatem revereor, una tamen cum Honorio III agnoſco, libellum, ſub ejus nomine damnatum, ſicut damnatus eſt, eumque appello *hæreticiſſimum*; abſtrahendo an fuerit ejus, vel non, (quod neque Honorius voluit excutere, ſed ſententiam Concilii ſimpliciter retulit, ut invenit) Joachimi autem perſonam omni crimine eximo; inſuper etiam oſtendo innocentiam ejus quem habemus libri; Doctores vero, etiam ſanctos & magnos, aliter de Joachimo locutos excuſo, ut minus bene informatos; nego denique ab illo eſſe pſeudoprophetias, ipſi vulgo attributas, & ob quas ita fœde traducitur.

 155 Ad-

155 Adeòne grave erit fateri, S.Thomam E. G. ex frequenti commercio cum quibusdam Cistercienſibus, tunc Florentium æmulis, humanum aliquid paſſum; ut potius eligas, R.Pater, ex numero Beatorum expungere integri Ordinis & à Pontificibus Romanis laudatiſſimi Fundatorem; eumque damnatiſſimis hæreticis adſcribere, contra nationis totius Calabræ judicium, Apoſtolicæ Sedis diuturna ſcientia & tolerantia confirmatum, juxta decretum Urbani VIII, talia nolentis vocari in controverſiam?

156 Bene habet, inquies, quod demortui, & cultu publico apud multos celebrati tamquam Sancti, fama, quantum fides patitur, defendatur; verum *facta ad fidem pertinentia* propterea revocare in dubium, quæ dementia eſt? *Atqui* (proſequeris) *Papebrochius libellum de unitate ſeu eſſentia Trinitatis .... cenſet non eſſe revera Ioachimi, contra auctoritatem Concilii & Pontificum, expreſſe aſſerentium dictum libellum ab ipſo Ioachimo eſſe editum: adeoque cenſet Papebrochius, prout ſufficienter indicat, Concilium & Pontificem in illo erraſſe quoad factum Ioachimi Abbatis; ac proinde Pontificem in quæſtionibus facti, etiam ad fidem ſpectantis, eſſe fallibilem.* R. Pater, etiamſi omnes nervos & funes adhibueris, numquam mea dicta eo pertrahes, ut ſignificent, *Pontificem in quæſtionibus facti, ad fidem ſpectantis, eſſe fallibilem.* Si dubites; experire. Stamus ad Tribunal Innocentii XII, quoniam eo me provocaſti. Diſceptantes nos intuetur univerſa Eccleſia. Ut, accuſationem tuam quaquaverſus diſtraxiſti, apologiam hanc publici juris facio. Proba igitur, quod tanta confidentia aſſeris, *quæſtionem hanc ad fidem ſpectare*, an revera Joachimus, an alius ſuppoſititius, librum *de unitate ſeu eſſentia Trinitatis*, à Lateranenſi IV damnatum, compoſuerit.

157 Agnoſco ad fidem ſpectare quæſtionem, an propoſitio aliqua, de hæreſi à Pontifice condemnata, hæreſim contineat: idem eſt de epiſtolis, libris, & quibuſcumque tractatibus eâdem cenſurâ à Pontifice definiente notatis. Præterea ad fidem juxta me pertinet, an propoſitio aliqua, in certo libro, ſenſum habeat hæreticum; atque adeo, an propoſitio in ſenſu Auctoris ſit hæretica, per Auctorem intelligendo librum ipſum, ut librum Ciceronis, exempli cauſa, vocamus paſſim Auctorem, cum dicimus: vide Ciceronem, Lege Ciceronem, Accipe Ciceronem in manus, &c. Verum quid Auctor ſeu Scriptor in animo habuerit, ſatiſne clare, ſatiſne ſincere ſenſum ſuum expreſſerit; an contra mentem & conſcientiam locutus ſit; an etiam is, cujus nomen libro inſcribitur, eum compoſuerit, an alius; uti &, an librum ab eo ſcriptum nemo fraudulenter vitiaverit; quæſtio facti particularis, ad fidem non ſpectantis, eſt; neque juxta me ſolum, ſed Theologos paſſim.

158 Si contra ſententiam communiſſimam neges, quod quæſtio illa ſit facti particularis; velim unum mihi factum particulare in rerum natura exhibeas. Facta ejuſmodi diſerte vocantur particularia à Cardinalibus, Bellarmino, Baronio, Pallavicino, Turrecremata, Richelio, &c. Pontificem autem & Concilium Generale cum Pontifice, errori obnoxium eſſe in judicandis facti particularis quæſtionibus, omnes fatentur tum Catholici, tum Hæretici, teſte Bellarmino lib.4 de Pontifice cap.2. *Conveniunt*, inquit, *omnes Catholici & Hæretici in duobus. Primo; poſſe Pontificem, etiam ut Pontificem, & cum ſuo cœtu Conſiliariorum, vel cum generali Concilio, errare in controverſiis facti particularibus, quæ ex informatione teſtimoniiſque hominum præcipue pendent*; quemadmodum pendet quæſtio, an liber damnatus à Lateranenſi IV ſcriptus ſit à Joachimo, an ab alio inſidias ei ſtruente; & an, ſi Joachimi ſit, nullæ ſenten-

tiæ

tiæ ei ab adversariis ingestæ fuerint.

159 Ego libellum, sub Joachimi nomine damnatum, existimo Joachimi genuinum non esse fœtum, sed suppositititium. Primo, quia libellus iste *editus est contra Petrum Lombardum, eum appellans hæreticum & insanum*, ut habetur in Lateranensi IV. cap. 2. Atqui hoc non reperitur in Psalterio Joachimi, neque in aliis ejus indubitatis tractatibus. Secundo, quia in libello damnato *manifeste protestatur* Auctor, *quod nulla res est, quæ sit Pater, & Filius, & Spiritus* sanctus; *nec est essentia, nec substantia, nec natura*; teste eodem Concilio ibidem.

160 Tertio, quia libellus damnatus *docet in Trinitate tres distinctas essentias*; ut refertur à Possevino, libro cui titulus *Moscovia* &c. *adversus Catholicæ Ecclesiæ hostes*, editionis anni 1597 pag. 179. Atqui neque secundum, neque tertium, sed oppositum docet Joachimus in libris à se editis: ut videre est in dissertatione mea, quæ ab Adversario accusatur. Quarto, quia apud summos Pontifices sui temporis tanto in pretio fuit Joachimus, ut ad scribendum & scriptionem usq; ad senium prosequendam, non semel ab illis instigatus fuerit. Vide quæ de Lucio, Urbano, & Clemente superius dicta sunt. Plura ad Joachimi laudem ac defensionem tradidere Lucas Consentimus Archiepiscopus, Jacobus cognomento Græcus, &c. Denique loco accusato non dico, Joachimum numquam aliquid contra sanctissimæ Trinitatis fidem docuisse; sed non docuisse in libris qui extant; &, si docuerit juvenis, in adultiori ætate (cujus sunt libri à me laudati) oppositum docendo retractasse.

161 Quivis nunc æquus arbiter statuat, an merito Patern. Vestra me in facie totius Ecclesiæ accuset, quasi *contra Innocentium III & Honorium III, damnantes libellum Joachimi Abbatis, illum approbem & laudem*: dum ignorare non potes, quod tantum absim ab eo libello laudando & probando, ut in eâdem, quam accusas, dissertatione expresse eum vocem, non modo perversum & hæreticum, sed *hæreticissimum*; utpote continentem gravissimos in fide errores, relatos & damnatos in Concilio Lateranensi IV cap. 2.

162 Statuat præterea quilibet in controversiis non plane rudis Theologus, an negare *dictum libellum* ab ipso *Joachimo esse editum*, sit *sufficienter indicare, quod Concilium & Pontifex erraverint in quæstione facti, ad fidem pertinentis*: cum manifestum sit, quæstionem hanc à Theologis communissime numerari inter quæstiones facti particularis, circa quod neque Concilium neque Pontifex assensum fidei divinæ à fidelibus exigit. Profer factum aliquod particulare, si hoc non sit: aut saltem profer rationem aliquam, ob quam, contra communissimum Theologorum sensum, dicas, quæstionem hanc esse *facti, ad fidem pertinentis*.

163 Quamquam neque absolute assero, libellum non esse Joachimi; sed tantum, vel non esse ejus, vel ab aliquo corruptum, vel non amplius extare. Nullus enim Joachimi liber extat sub hoc titulo, *de unitate seu essentia Trinitatis*; nullus, qui censuras contineat in Petrum Lombardum; nullus, qui errores de Trinitate in Lateranensi damnatos; adeoque, Reverende Pater, quocumque te verteris, vides accusationem tuam nullo fundamento niti; sed undequaque convinci de falsitate manifestâ.

APPENDIX.

Comparantur breviter aliquot magis graves Propositiones P.Papebrochii, cum aliis Apostolicæ Sedis.

164 Finieram hunc circa Pontifices summos Articulum, cum Roma nuntiatur, ibidem circumferri, sub Titulo præfato, Comparationem quamdam Pontificiarum mearumque Propositionum, invidiosissimis conceptarum terminis, & cuicumque viro probo stomachum moturarum, si tales à meo calamo crederentur profluxisse. Atque utinam brevis istæc scheda jam nunc non plus attulerit damni, quam contraria protestatione possit cito reparari! Sistam tamen illud, qua possum; & sensum meum, quamvis in libris meis satis clare apparentem; sed tam multa volumina grandia non legentibus minus forte notum, omnibus quam sincerissime candidissimeque exponam. Sunt autem Propositionum sic inter se comparatarum Parallela decem; ne scilicet multitudo gravis esset describturis lecturisque. Nec sane pluribus opus videbatur; cum sola illa essent ad præjudicium sufficientia. Singula discutiamus.

PARALLELUM PRIMUM.

ACCUSATIO.

Quindecim summi Pontifices asserunt in Bullis, Carmelitas esse hereditarios successores SS. Prophetarum Eliæ & Elisei. Ita Gregorius XIII, & alii quatuordecim. At juxta Papebrochium, *Carmelitæ, asserentes se esse hereditarios successores SS. Eliæ & Elisei, sunt fabulatores, falsarii & impostores.* Ita quoque cum Papebrochio *Wickleff & Heroldus hæretici, & Sabellicus Rhapsodiator.*

RESPONSIO.

165 Ubinam hæc ego de Carmelitis, & quidem indefinitè seu illimitatè? Locum nullum citat Adversarius, quia nullum habet. De Wickleffo, Heroldo, Sabellico mox videbimus. Aio de Carmelitis, quod asserentes, se, secundum Bullas Sixti IV, ab aliis deinde confirmatas, *sanctorum Prophetarum Eliæ, Elisei, & Enoch, nec non aliorum Sanctorum Patrum, qui montem sanctum Carmeli juxta Eliæ fontem inhabitarunt* (scilicet SS. Bertholdi, Brocardi & Cyrilli, primorum eo loco Priorum) *successione hereditatem*, vel *successionem hereditariam tenere*, commodo sensu, & cum respectu ad eorum qui nominantur ætatem ac statum; tali titulo recte gloriari possint: aliter sentientes excusabit simplex sua ac levis credulitas, modo ex eo affectu nihil falsi comminiscantur. An autem hoc fecerint eorum aliqui, res, non verba decident.

166 Cur

166 Cur maluerit Accusator nominare Gregorium XIII, potius quam Sixtum IV, si roges Collatorem, non facile rationem reddet; nisi fateatur, quod noluerit argui, haud integre ejus verba retulisse omisso *Enocho*, annis 650 ante Diluvium translato, quando ille gratis fingeretur in monte sancto habitasse, in eoque vitam eremiticam duxisse: alium autem *sanctum Prophetam*, non erat facile invenire.

167 Sed si consuluisset Auctorem famosarum Thesium Biterrensiū anni 1682, vidisset ibi Theologice propugnatam Thesim 4, quæ ita habet: *Mihi certum videtur, Patriarcham nostrum, vel ab ipso Christo, vel ab Angelo, vel ab Henoch fuisse baptizatum, cui vicissim gratiam baptismatis rependit*: quidni etiam eidem contulerit habitum sui Ordinis, ejusque professionem exceperit? Ita potuit ac debuit nominari tertius ordine Professionis, qui fuerat ordine vitæ prior. Quidni autem habitarit in monte Carmeli, si Adam habitavit & sepultus est in monte Calvariæ, uti censent Origenes, Epiphanius, Tertullianus, Athanasius, Augustinus, Cyrillus apud Corn. à Lapide?

168 Quod Auctores pseudo-Papebrochio præcinentes attinet, laborabit Accusator, ut probet scommata talia in Carmelitas jactata ab eis esse. *Wickleff*, mendicitatis religiosæ & Ordinum Mendicantium universim gravis insectator, contra Carmelitas aliquid specialiter scripsisse non dicitur ab eis qui Catalogum operum ejus texuerunt. Waldensis vester, loco à Patern. vestra indicato, antea mihi numquam lecto, quia fori mei non est, citat ex ejus libro de Ecclesia & membris ejus cap. 6, hæc verba: *Carmelitæ, cum ante incarnationem Domini fundati beatam Virginem Patronam habeant singularem, patet eorum excellentia supra cunctos; nam, ut fingunt, Elias fundavit eos in monte Carmelo tamquam filios Prophetarum. Sequitur: Fratres etiam beatæ Virginis debent dici.* Ista à Carmelitis dici, non debebamus ex Wickleffo discere, satis id omnibus notum erat; nec etiam, vere an falso id dicerent, ex ejus testimonio definietur. Doctoribus istis res & causa non eget.

169 Quo jure vel teste Heroldum voces, non solum *hæreticum* pag. 634, sed etiam infestissimum *Sedis Apostolicæ hostem*, hactenus non capio; nolim tamen spondere, quod extremis vitæ annis in Lutheranam hæresim non declinarit. Continuatio belli sacri, post Guilielmum Tyrium (ex cujus lib. 5 lineas aliquot descripsi, S. Antonino, Baronio, Spondano, aliisque conformes) à Catholico S. Morandi Præposito edi curata, Catholicoque Episcopo Basileensi aliisque Præsulibus quinque successive dicata, Carmelitas verbo nullo lædit; uti nec *Sabellicus*, cujus libros Petrus Card. Bembus maximi se facere ostendit; mortuum autem post Gallicam legationem Venetiis, laudavit eruditus Sacerdos Baptista Egnatius. Is, ut Homerus Poëmata sua, sic Enneades suas Historiarum, appellavit *Rhapsodias*, alio sensu quam intelligit parum eruditus Accusator.

PARALLELUM SECUNDUM.

ACCUSATIO.

170 *Quindecim summi Pontifices approbant & confirmant Summarium Indulgentiarum, quod est hujusmodi*, Leo Papa IV *&c. Ita* Clemens X *& alii* XIV. At juxta Papebrochium, *Summarium indulgentiarum quod est hujusmodi*, Leo Papa VI *&c. est apocryphum, & à pseudo-Leone confictum. Colligit* hæc Papebrochius *ex Wicleffo, Luthero, & Heroldo Lutherano.*

RESPONSIO.

171 LEo Papa IV sedit ab anno 847 ad 855, quando vel Carmelitas in Europa fuisse, vel Indulgentias loca pia visitantibus concedi solitas, nullo ejus ætatis testimonio probatur: merito igitur Bulla de iis censetur *apocrypha*, & auctor potest *pseudo-Leo* vocari. Pontifices autem citra curiosam indaginem confirmando oblatas sibi sub nomine Leonis IV Indulgentias, cum intenderent fideles certificare de sperata gratia in ecclesiis Carmelitarum impetranda; recte præsumuntur voluisse ipso facto supplere quemcumque defectum in ea concessione, quæ præjudicare nemini, prodesse autem multis posset.

172 Si vere hujusmodi indulgentias Leo IV concessisset, juvantibus vel visitantibus Carmelitarum ecclesias; multo magis & ipse & decessores ac successores ejus similes dedissent, modo huic, modo illi Romanæ ecclesiæ: quod fecisse probari nequit, sed potius contrarium. Etenim Leoni isti coævus fuit Anastasius Bibliothecarius, ejusque Vitam prolixissime descripsit; nec omisit donaria ecclesiis Romanis collata, accurate notans quid & cui largitus sit: nec tamen, vel in ipso, vel in ullo antecedentium omnium, aut sequentium quatuor vel quinque Vitis, levissima fit mentio alicujus Indulgentiæ; nulla etiam in antiquis Pontificum Romanorum formulariis, qualia in Vaticana extant, etiam ad Leonis usque tempora, pro quocumque argumento Brevium conscribendorum, multo etiam levioris momenti, quam sit Indulgentiarum, & quidem perpetuarum, concessio, quales se à Leone IV accepisse prætendunt Carmelitæ. Quod autem nulli Romanæ ecclesiæ adhuc datum scitur, non debet præsumi petitum à Carmelitis, quos in Europa pro eadem ætate nullus uspiam scriptor novit.

173 Neque recurras ad Syro-Græcos, qui forte in Carmelo tunc habitarint, Monachos; nullo enim auctore probabis, vel ipsos, vel alios ullos in totis quatuor Patriarchatibus Orientalibus, Romam recurrisse pro aliqua gratia suis ecclesiis obtinenda; omnibus suos Patriarchas unice respicientibus, in negotiis aut rebus ecclesiasticis quibuscumque, nisi quæstio iis esset de fide; in qua optime tunc erant cum Leone uniti, mediante fidei professione; quam, mox ut erant ordinati Patriarchæ, manu sua signatam mittebant Pontifici; & eamdem à subditis sibi Episcopis, hi à Clericis Monachisque, exigebant.

173 Quod spectat prænominatos Hæreticos,

ticos, neminem eorum puto de Summario controverso vel somniando cogitasse. Qui illud ampliori Bullæ inseruisse dicitur Sixtus IV anno 1477, post ipsum ponit nuda quinque nomina, *Adriani* II, *Stephani* V, *Sergilii* (imo Sergii) III, *Ioannis* X, *Ioannis* XI, *Sergii* V (imo IV) qui omnes intra annos 160 à Leonis IV obitu sederunt; nec addit quid concesserint; sed transit ad *Innocentium* IV *qui Ordinem confirmavit* seculo 13, annis 240 posteriorem Sergio.

175 Si quæras, unde habeatur, quod priores isti cum Leone IV aliquid Indulgentiarum largiti sint (æque ac alii duodecim post Innocentium IV per annos circiter 100, quorum Indulgentiæ summatim indicantur) nihil aliud respondetur, quam quod, *propter singularitatem privilegiorum, originales desuper littera ad manus Generalis* (Martignoni) *non pervenerunt, nec de illis aliter quam ut præfertur doceri potest;* simpliciter scilicet asserendo, quod *multi Romani Pontifices* .. . *diversas Indulgentias & peccatorum remissiones, ac privilegia & indulta, ipsi Ordini & illius domibus concesserant, quæ in eisdem domibus sunt recepta, & quorum continentia publicis scripturis in dicti Ordinis ecclesiis aptissime reperiuntur.*

176 Credemusne tot in locis nullos fuisse Notarios publicos, qui transcribere ab originalibus possent exhibenda Pontifici exemplaria? Id certe prætermissum non fuit in alia ejusdem Sixti Bulla, qua confirmantur vetera Ordinis privilegia, ad verbum insertis totis Pontificum præcedentium diplomatis, sed incipiendo duntaxat à Nicolao IV & anno 1288. An tanto majoris momenti Bullæ originales Romam transferri potuere, aut omnes ibidem ab olim servabantur, Indulgentiarum omnino nullæ? Suspecta merito ea res est; nisi concedas, Pontificem parum curasse de Auctore Indulgentiarum; quas omnino volebat ratas esse, quomodocumque vel undecumque eas haberent vel non haberent Carmelitæ; ac voluisse pro indubitatis teneri, propter *nonnulla dubia suborta* circà illas, *aliaque indies formidanda*, supplendo eorumdem quemcumque defectum.

177 Est sane mirabilis temporum, rerum, ac personarum in ista Sixtina secunda confusio: siquidem post indicatas Indulgentias à quatuor Innocentii IV successoribus obtentas, venitur ad Privilegium Lucii Papæ IV (qui nullus hactenus extitit) velut unius ex decessoribus Innocentii quarti, ad quem ejusque Indulgentias tandem reditur.

178 Et hoc agnoscens Ordinis Annalista Lezana, Indulgentias Lucio quarto male imputatas, adscripsit Lucio III ad annum 1182, quando jam indubitabiles Carmelitæ aliqui, iique Latini & bene Catholici, sub Latino Priore in sacro monte ad fontem Eliæ habitabant; qui aliis sacris Palæstinæ locis dari cœptas Indulgentias, petere pro suo etiam sacello potuerunt à Lucio III: cujus Bulla aliqua, decursu seculorum fere quinque vix amplius legibilis, solam initialem nominis litteram L retinuerit, vel (ex usu illorum temporum) solam habuerit ab initio scriptam loco nominis: ex qua littera nimius aliquis prætensæ vetustatis amator, *Leonem* sibi fuerit imaginatus: qui ne tanto ante Innocentium IV intervallo nullos habuerit auctores similis gratiæ, istis præmature nominatis Carmelitis concessæ, addiderit nuda istæc quæ dixi nomina.

179 Dico igitur fidenter, cum omni tamen qua par est erga successores Pontifices reverentia; qui (sicut de suppositio Constantini edicto loquitur Baronius) *absque aliqua impostura suspicione & indagatione, bona fide, sicut legerint, ita receperint*. Dico, inquam, secundam Sixtinam vel totam suppositiam esse, sumptis ex prima & genuina ad initium & finem verbotenus iisdem terminis formulisque, vel saltem interpola-

tam ex parte, quæ continet Pontifices Lucio III anteriores.

180 Cum autem hoc dico, non puto me facere injuriam ceteris fraudis ignaris; non magis quam fecerit prælaudatus Lezana, qui primigeniæ Ordinis Regulæ, ab Alberto Patriarcha scriptæ, & à variis Pontificibus confirmatæ, agnoscit additum temere annum datæ, & quidem à vero alienissimum; qui in vetustioribus exemplis non reperitur, invenitur tamen in ecgraphis Bullarum Innocentii IV & Honorii III, apud eumdem Lezanam ad an. 1171, male adscriptus Regulæ prædictæ. Quare excandescens ille, sic exclamat, *Qui quod in registro non extat, in exemplari apponere non verentur, non dum corrigendi, sed expuniendi sunt.* Nolim ego tam severus esse. Corrigatur quod peccatum est, & qui peccavit excusetur qua potest, atque cum Accusatore meo, liberaliter verbis meis addente ac detrahente quod lubet, omnes simul scribantur in libro viventium.

PARALLELUM TERTIUM.

ACCUSATIO.

181 *Quindecim summi Pontifices approbant & confirmant constantem ac perpetuam traditionem Ordinis Carmelitarum, extenti à mari usque ad mare, propter antiquitatem suam. Sixtus & IV alii XIV. Ast Carmelitarum de sua antiquitate traditio, traditiunculis male consutis levissimisque fundatur conjecturis. Ita cum Papebrochio Heroldus, & Centuriatores per consequentiam.*

RESPONSIO.

182 Carmelitarum de sua antiquitate non antiquissimam traditionem, eo sensu acceptam, ac si Ordo suus ab annis ante Christum 900 cœptus, & citra interruptionem fuerit usque modo continuatus; non approbavit nec confirmavit Sixtus IV, verbis supra ad Parallelum I productis, & commode explicatis: & quæ pro summa illa antiquitate dicuntur, parum solidis nituntur fundamentis.

183 Traditionem dico *non antiquissimam*, utpote natam in Europa ab iis, qui, cum à majoribus audivissent Ordinem Elia auctore institutum (per revelationem scilicet Monacho cuidam Calabro factam) neque id scirent distinctius explicare; interrogati, unde vel à quo essent; institutionem illam nimis crude acceperunt, & ad modum aliorum Ordinum (puta Prædicatorum à S. Dominico, Minorum à S. Francisco) imaginati sibi sunt in Elia plus quam exemplum solitariæ vitæ, ratione cujus dicatur *Princeps, Dux, Pater Monachorum*; quomodo in Lectionibus 15 Januarii, S. Paulus vocatur *Eremitarum auctor & magister*, licet discipulos habuerit & reliquerit nullos.

184 Nihilominus sic conceptæ Institutioni veteris in lege antiqua monachismi, sub tribus religiosis votis probandæ, adducuntur veluti certissima documenta; primum, Latini nec vetusti hominis liber de institutione Monachorum, tamquam à Joanne Hierosolymitano,

lymitano, Hieronymi coævo; deinde Joannes Antiochenus, qui usque ad annum 1300; ignotus scriptoribus omnibus, quam nulla verisimilitudine adscribatur anno 130, ostendam Att. 13, §. 3. Tertio Cyrilli epistola, quæ nec ipsam quidem Carmelitarum veterum Carpitam apte describit; denique S. Angeli vita, per nescio quem Enochum, fictitium Patriarcham, nihilo minus quam ipsa conficta est tota.

185 Pro continuatione vero asserenda, in Ordinem Carmeliticum involvuntur omnes in Scriptura nominati Prophetæ & filii Prophetarum, Nazaræni insuper, Rechabitæ & Esseni; & tantum non Pythagoras cum discipulis; item Enoch ab Amarhum, ante finem seculi 15 notus nemini; Basilides quoque, Serapidis Sacerdos Tacito & Suetonio, fausta Vespasiano Imp. inspectis extis vaticinatus; nec interim apud Scriptores sacrarum in Terram sanctam peregrinationum ulla montis Carmeli notitia, nulla apud alios habitantium in eo Religiosorum invenitur mentio, à tempore S. Hieronymi.

186 Hæc ego animadvertens, nec iis satisfieri posse censens; cum inveni scriptorem, primo Priori coævum, Joannem Phocæ, qui anno 1185 juxta Græcos, juxta Latinos 1193 Terram sanctam, uti invenerat, sic fidelissime describens, primus fecit mentionem Carmeli, ut sanctorum locorum ultimi; numquid non merito dicere potui, quod, omissis *traditiunculis male consutis levissimisque conjecturis*, certiora docere possem de vero Ordinis præstantissimi (saltem ut est Latinus) initio?

187 Juvat omnino ejus verba, Cangio aliisque eruditis æstimatissima, hic reproducere. Num. 26. post descriptum eleganter locum ejusque diutinam desolationem, sic habet: *Πρό τινων χρόνων ἀνὴρ μοναχὸς, ἱερεὺς τὴν ἀξίαν, πολιὸς τὴν τρίχα, Καλαυρηθόθεν ὁρμώμενος ἐξ ἀποκαλύψεως τοῦ προφήτου τῷ τόπῳ ἐπιδημήσας, ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις καὶ ὡς ἐν τοῖς τῆς μονῆς καταλύμασι, θριγγίον τειχίας μικρὸν, καὶ πύργον οἰκοδομήσας, καὶ ναὸν ἀνεγείρας μικρὸν, καὶ ἀδελφοὺς ὡσεὶ δέκα συνάξας, νῦν τὸν ἅγιον χῶρον ἐκεῖνον οἰκεῖ.* Ante aliquot annos (puta circa 1155, uti ex Chronologia Priorum ibidem, colligo ante Tomum 3 Maji pag. XLIX) *homo Monachus* (Bertholdum vel Brocardum omnino indicant locus & tempus, licet barbarum sibi nomen memoriæ non mandaverit Græcus advena) *dignitate Sacerdos, capillitio canus, è Calabria oriundus, ex revelatione Prophetæ, immigravit in hunc locum; & ibidem, veluti in cujusdam monasterii reliquiis, parvo defixo vallo ac turri ædificatâ, ædiculâ etiam excitatâ, & collectis quasi decem Fratribus, nunc locum illum sanctum habitat.* Dixi *Bertholdum vel Brocardum*, quia Att. 11 num. 177 & 78 ostendam, non plane certum esse, quod ante Brocardum fuerit aliquis Prior Bertholdus, & quod diu ante annum 1175 primus in Carmelo Prior cœperit sibi socios aggregare, qui proinde potuit fuisse *Brocardus*, si is ante Albertum Legislatorem obiit (ut volunt Carmelitæ) & annis 33 rexerit novum Ordinem, cujus initia ita cadent, non in priores, sed in posteriores annos Alexandri III & Amalrici Antiocheni, quæ est Baronii aliorumque plurium communior opinio.

188 Porro initia illa tam distincte & ab auctore tam vicino scripta inveniens, potui scribere Tom. 1 Aprilis pag. 779: *Quomodo illi* (novissimi scilicet incolæ Carmeli, pluribus seculis desolati) *locum cœperint habitare; quo primum vitæ magistro usi, quot numero fuerint; non ego per abrupta gratuitarum conjecturarum, nec per lubrica traditionum incertarum requiram, sed audiam irrefragabilem atque oculatum testem.* Isti scilicet, quos ille indicat, sunt *sancti Patres, qui montem sanctum Carmeli, juxta Eliæ fontem, inhabitarunt*; postquam eumdem à S. Elia habitandum acceperant (sicut ipse & Eliseus

in eo habitarant olim) & posteris suis Carmelitis *successione hereditaria* tenendum reliquerunt. Intermedios, & quidem successione continua ab usque Elia, nec unquam interruptâ, frustra requires; & cum inveneris, necdum invenies tales ibidem, seculo x atque xi, à quibus RR.PP. Carmelitæ possint honeste dicere se processisse, ut mox ad Parallelum 8, 9, 10 apparebit.

PARALLELUM QUARTUM.

ACCUSATIO.

189 *Trecentis annis ante Alexandrum Papam, Leo Papa* IV *dedit Indulgentias visitantibus ecclesias B.M.Virginis de monte Carmelo. Ita Clemens* X *& alii* XII. *Econtra Papebrochius:* Ordo *inquit Carmelitarum non præcessit Alexandrum* III, *nec Haymericum Patriarcham Antiochenum, viventem sub Alexandro* III. *Id à Papebrochio. Colligitur ex Wicleffo & Heroldo Luthterano.*

RESPONSIO.

190 NOn Leo IV, sed verosimiliter Lucius III, potuit circa annum 1183 dedisse indulgentias Carmelitis, Latinis & Orthodoxis, qui circa annum 1155, paulo ante Alexandrum III & Aymericum Patriarcham Antiochenum; vel potius circa 1175 & posteriores eorumdem annos, incolere Montem sanctum cœperunt: Sixtinam autem supposititiam vel interpolatam Bullam, potuit Clemens X, aliique confirmasse bona fide, sicut decessor ejus Clemens IX, bona fide probaverat fundationem Carmelitarum Bilbai, *falsis relationibus* inductus, Clemente X ipsomet teste.

PARALLELUM QUINTUM.

ACCUSATIO.

191 *Carmelitæ, qui dicunt Patrem se habere Eliam, quam plurimis religiosis eruditis & doctrina præstantibus vigent ac reflorent. Ita Joannes* XXII, *Paulus* V, *Sixtus* IV, *Clemens* VIII. *At Papebrochius,* Carmelitæ, *inquit, qui dicunt se Patrem habere Eliam, sunt ignorantes, ineruditi, garruli, nugatores, & commentorum figuli. Ita tum Papebrochio Wicleff & alii hæretici.*

RESPONSIO.

192 FRustra hic iterum quæram, ubinam id à me dicatur: nam certus sum Accusatori locum ad manum non esse, aliàs non omisisset, quo artificio nullum ad calumniandum opportunius est. Cum autem in decem parallelis eumdem semper modum teneat criminandi, semel indicasse sufficiat, non vanis clamoribus, sed de-

designatis ex aliquo libro meo locis, accusationem instituendam, esse alioquin nullam fidem mereri. Ad præsentem autem quæstionem quod attinet, mea quidem sententia est, & fuit hactenus, quod Carmelitæ, qui dicunt se habere Patrem Eliam, id vere dicant; sicut & ipsi & Servitæ & Mercenarii dicunt, se Matrem habere Mariam. Addo quod, quam plurimis Religiosis eruditis & doctrina præstantibus in facultate Philosophica, Theologica, aliisque gravioribus scientiis viguerunt & vigeant; neque id debemus ex Pontificum Bullis discere, cum opera ipsa id palam loquantur: at in facultate Historico-critica, superiori seculo primum excoli cœpta, desiderari quidpiam in ipsis poterit, quamdiu contrariis prorsus nitentur principiis, quam passim in illâ eruditi solent sequi. Si qui autem inter illos etiam crediderunt, licitum pro pietate mentiri, & falsas scripturas comminisci; eos relinquo censuræ altiori.

193 In meis scriptis non facile invenias nomini alicujus Carmelitæ, nedum Carmelitarum in genere, apposita epitheta ex præmissis: sed ejusmodi titulis (una cum Nicolao Antonio, auctore Bibliothecæ Hispanicæ; & Cardinali d'Aguirre, ipsius Bibliothecæ partem 2 Romæ imprimi faciente) soleo designare Auctores pseudo-chronicorum, quæ ab annis circiter 100 in Hispania cœperunt legi, & pene tamquam altera Evangelia haberi; quibus sub initium decepti quoque fuere viri alias eruditi, Salianus, Cornelius à Lapide, &c. æque ac libro de institutione Monachorum. Fraude tamen paulatim detecta, *nemo jam fere extra Hispaniam est, qui illis fidem habeat*, præter Carmelitas.

194 Hi nempe fidem etiam habent nugacissimo Pseudo-Antonini Itinerario, à me ante tom. 2 Maji producto, & comparato cum Joannis Phocæ Hodœporico, gravissime ac religiosissime scripto, ut supra vidimus. Cur autem hunc ipsi suspectum habeant, de illo nequiverint dubitare, alia nulla adferri potest ratio, quam diversus in utrumque scriptorem affectus; eo quod hic non placeat in descriptione Carmeli, licet à Leone Allatio Latinitate donatus, à Bartoldo Nihusio publicatus (viris utique eruditissimis) & Augustino Chisio Nepoti Fabii Chisii tunc Cardinalis, postea Papæ Alexandri VII, dedicatus, atque inter litteratorum manus ab annis 40 versatus, cum approbatione communi; meritus etiam bene de ipso Carmelo; pridem quippe desitum locis sacris annumerari, primus in eorumdem censum retulit.

195 Suspectandi causam rogati Carmelitæ, aliam nullam sciunt adferre, quam quod scriptor sit Græcus, & liber ejus excusus in Hollandia. Nempe ibi degebat pius Sacerdos Nihusius, & copia suppetebat pulcherrimorum typorum; ubi similiter excusum antea fuerat pulcherrimum & grande opus ejusdem Allatii, de Ecclesiæ Occidentalis & Orientalis perpetua consensione, eodem Nihusio curatore. Deinde, *præterquam quod Manuscripta Allatii* (ut cum Cangio loquar) *adhuc Romæ invenire sit; quid, quæso, Hollandorum aut Protestantium interest de origine Ordinis Carmelitarum? An praviderunt illi hanc controversiam, ut Auctorem apud se impressum falsificarent?* Quod autem scriptor Græcus sit, quem id sapientem movere possit, ad dubitandum de illius fide circa Carmelum, quando in toto ejus libro nihil est, in quo fundari possit aliqua suspicio fraudis? Hæc si subesset aliqua, pluribus locis ipsa se proderet, sicut ea se prodit in pseudo-Antonini Itinerario ad singulos fere passus, Carmelitis tamen non improbato.

196 Sed redeo ad commentorum pseudo-dextrinorum figulos, ne quis eos putet Carmelitas fuisse: Alii omnino illi sunt, atque utinam nomina eorum possent latere, quos prudentiores Hispani præfati, cum iisque Marchio Agropolitanus, nunc etiam de Mon-

Mondexar, & Comes Teudiliæ, atque utroque titulo ex Magnatibus Hispaniæ, aliique post illum protraxerunt in lucem, ex propriis scriptis convincendos. Non sunt illi, inquam, ex Ordine Carmelitarum: sed hi studiosissime propugnant supposititia istæc Chronica, vel non volentes, vel non valentes ea à verioribus secernere; eorumque auctoritates adhibent, ad probandam Ordinis antiquitatem: quos equidem commiseratione potius, quam objurgatione dignos censeo.

197 Talis anno 1690 prodiit Fr. Hieronymus à Conceptione, Historiæ Gaditanæ compilator, professus *specialiter* sequi *Dexterum, Iulianum, Aubertum*, velut *hoc tempore maxime usitatos, maxime receptos, maxime graves Annalistas*. Ex quibus scilicet nobis producit *Hispanam Reginam Amarillem, filiam Hesperi & Leocadiæ, domitricem Italiæ, & multarum in ea urbium fundatricem, longe prius quam Romulus Romam conderet*; tum *Nabuchodonosorem, qui subacta post Asiam totam, Hispania, in hanc traduxerit captivos Iudæos; cum iisque Samuelem vel Malachiam, Uria Prophetæ filium, atque adeo Carmelitam; quem ibi mortuum ac sepultum, non jam quatriduanum, ut Christus Lazarum, sed seculorum ferme sex resuscitarit S. Iacobus, & Petrum nominatum consecrarit Episcopum*, eum scilicet, de quo egi tomo 3 Apr. pag. 1001. Omitto simili auctoritate assertam *Christi Genealogiam ex Machabæis, Machabæorum ex muliere Gaditana; Magos, Christi adoratores, Gaditanis navibus advectos in Iudæam revectosque in regionem suam; Consultos de Christi nece per epistolam, Hierosolymis missam, Hispanos Iudæos, ab eadem prorsus alienos*; aliaque hujusmodi plura, magnis encomiis plausuque excepta quidem à Doctoribus & Qualificatoribus extra Italiam non paucis, sed apud sapientiores non excusatura & hos & Hieronymum illum Carmelitam, quo minus *Commentorum*, non quidem *figuli* (nec enim istorum, quæ dixi, fabricatores sunt) sed *approbatores* nominentur.

PARALLELUM SEXTUM.

ACCUSATIO.

198 *Carmelitæ sunt speciali caritate fulgentes, & imitatores Patris sui & Prophetæ Eliæ. Ita Sixtus* IV, *Gregorius* XIII, *Paulus* V, *Clemens* VIII, *& Alexander* VII. *Juxta Papebrochium verò Carmelitæ sunt passione excæcati, furiosi Poëtæ, suæ rabiei spumam evomentes. Hoc à Papebrochio colligitur ex Wicleff & aliis hæreticis.*

RESPONSIO.

199 Nihil titulis illis detractum volo, quos Pontifices isti veraciter dare Carmelitis potuere: sed neque excusatum Poëtam eorum unum, qui suis Epigrammatis, non me solum, sed etiam S. P. N. Ignatium fundatamque ab eo Societatem maledictis incessit. *vide Tom. 2 Maji p.714 & 715.* Dubito interim, an idem quod prænominati Pontifices, dicturus sit hodiernus Innocentius XII, cum ante 1 Tomum Junii (præter libellum Accusatoris supplicem, Innocentio XI inscriptum, sed pro-

probatum numquam, & hanc noviſſimam Exhibitionem errorum) explicatam videbit longam ſeriem famoſorum contra me meaque opera libellorum, & audiet hujus ipſius anni triumphalia geſta.

200 Si hæc ſit caritas Eliæ, quam imitantur; neſcio quid futurus ſit zelus, quo ille uſus in peccatores, ipſi abutuntur in omnes, etiam amiciſſimos ſibi & quantævis dignitatis viros, quos antiquitati à ſe prætenſæ experiuntur contrarios: quo fit ut plurimi malint tolerare eos, quidlibet publice ac privatim jactantes pro ſua ſententia; quã contradicendo, tam impotenter diſputantium dentes calamoſque provocare. Nobis non licuit eſſe tam beatis, quibus tacere de iſta antiquitate volentibus, innocens ſilentium crimini tanto datum eſt, ut prorſus inexcuſabiles videremur, niſi illius rationem dediſſemus, ſicut late deduxi in Apologia præliminari ante Acta B. Aloyſii Carmelitæ tom. 2 Maji pag. 709 & ſeqq.

201 Quod attinet ad ſcommata, quæ impegiſſe dicor Carmelitis; ſi Accuſator meus totum Ordinem repræſentaret, fortaſſis ei non male quadraret epithetum primum, quo *paſſione excæcatus* diceretur, æque ac alii ei ſimiles multi. Nunc bene, quod propter ipſum & complices ejus, non debeant tales audire omnes alii, præſertim ante editum Aprilem noſtrum; licet plerique poſtea, excitati criminibus & erroribus, mihi contra veritatem imputatis, caritatis religioſæ limites, in ipſis etiam contentionibus litterariis tenendos, haud parum cognoſcantur exceſſiſſe.

202 Similiter dico, non debere alios turpi nota à me affectos dici, quam merebatur Poëta ille, cujus in me Epigrammata obiter delibavi, citato Tom. 2 Maji pag. 715. Si Collator expreſſiſſet integrum tenorem verborum meorum, quibus dico, quod *Poëta furioſus, rabiei ſuæ ſpumam evomuit in noſtram Societatem, ejuſque Inſtitutorem Ignatium*; non fuiſſet viſa juſto acerbior cenſura, neque in omnes aut multos intorta; ſed in unum unicum Auctorem, qui ceteris ibi relatis etiam hoc ſubjungebat (Ignoſcite, Patres, proferre cogitis quæ tacita volueram, ipſe autem in quodam famoſo libello integre imprimenda dedit) ſubjungebat, inquam, etiam hoc:

Quas Benedictinis Ignatius abſtulit ædes,
An bene facta putas? Ne bene dicta quidem.

203 Age: ſi ego ſic luderem in *S. P. V. Eliam*, propter cœnobia quædam, quæ Lezana veſter narrat, ex voluntate Magiſtratuum & Pontificis Romani conſenſu, ſumma cum Ordinis commendatione, ipſi collata, veteribus incolis vel extinctis vel alio amandatis, pro cauſa publicæ utilitatis; idque facerem, ut Poëtæ iſti par referrem; nonne & ego merito dicerer inſanire ac furere?

PARALLELUM SEPTIMUM.

ACCUSATIO.

204 *Carmelitæ ſunt virtutibus & ſinceritate vitæ pollentes. Ita Sixtus* IV, *& alii quam plurimi Pontifices.* Alia longe Papebrochio ſententia eſt; nempe *Carmelitæ ſunt impoſtores, qui Bullas finxerunt, & Apoſtolica diplomata falſificarunt.* Id à Papebrochio *colligitur ex hæreticis.*

RESPONSIO.

205 Tales sunt Carmelitæ plerique, quales summi Pontifices esse ex merito dicunt; *sed non omnes*; sicuti & Apostoli, *Ioan.* 13, quando Jesus eis dixit, *Iam vos mundi estis.* Nescio autem quinam sint hæretici, ex quibus colligatur, Carmelitas Pontificum Bullas falsificasse; cum neminem illorum sciam, qui suspectatum mihi Bullarum fecerit aliquam mentionem. Carmelitarum quoque neminem memini appellatum à me *Impostorem*; si feci usspiam, emendatum cupio. Certe sic non potui, nec volui appellare multos, nedum plerosque, nedum omnes, prout indefinita propositio sonare aliquibus videtur.

206 Fuisse tamen inter omnes subinde aliquem, non eâdem *sinceritate pollentem*, qui fingeret quidpiam, patet ex ipsorum Annalista Lezana ad annum 1171, qui annus Regulæ, ab Alberto Patriarcha Carmelitis datæ, subscribitur in Bullario; & tamen ipse, ex fide antiquiorum exemplarium, probat, nullius anni notam Regulæ adscriptam originaliter fuisse. Quare inquit, *qui Innocentii IV Bullam, cum Regula Datâ subscribunt, nedum corrigendi, sed expuniendi sunt; cum, quod in registro non extat, in exemplari apponere non verentur.* Factum id putatur zelo nimis simplici, quo Ordo videretur Dominicanis & Franciscanis antiquior plus quam annis 40. Ut ut est; factum agnoscit Lezana, nec quidquam addit, quo præsumptioni eximat Carmelitas; cum ipsorum Regula toties transscripta, & annum Datæ expressum passim habens, præsumi non debeat, alibi quam in ipsorum monasteriis, & ab aliis quam à Carmelitis, fuisse additione Datæ falsificata. Quiscumque eo ausu primus illusit Ordini, ut per duo deinde vel tria secula, etiam in exemplaribus Sedi Apostolicæ oblatis, legeretur annus 1171 subscriptus Regulæ, noxam sane minime levem commisit in se, & intulit aliis errorem.

PARALLELUM VIII, IX, X.

ACCUSATIONES.

207 *Carmelitæ sunt Religionis speculum & exemplum. Ita Sixtus* IV, *Gregorius* XIII, *& alii*: quibus contradicens Papebrochius; *Carmelitæ*, inquit, *Religionis & nominis religiosi jus amisere. Nullus sane hæreticorum in talem audaciam prosilivit*, in qualem hic Papebrochius.

208 *Carmelitæ sunt morum sanctitate, ac propagatione fidei orthodoxæ conspicui. Ita Sixtus* IV *& Clemens* VIII. Papebrochius docet: *Carmelitæ sunt moribus ac fide diversi, ut sunt hæretici.*

209 *Carmelitæ, fructuosis ministeriis & pene innumeris pietatis operibus, uberes fructus in agro militantis Ecclesiæ producunt utiliter, ita Sixtus* IV, *Sixtus* V, *Paulus* V, *& Clemens* VIII. Oppositum placet Papebrochio, juxta quem *Carmelitæ, tamquam inutiles rami, ab Ecclesiæ agro, una cum suo trunco (scilicet S. Propheta Elia) per schisma scissi sunt, sicut schismatici.*

RE-

RESPONSIO.

210 Quam libens subscribo præmissis omnibus RR. PP. Carmelitarum laudibus tantum abominor opposita, quæ numquam ego contra illos cogitavi. Detestor ergo audaciam hominis, *in qualem nullus hæreticorum prosilivit*; & velim ipsi Patres Carmelitæ vicissim abominentur titulum, libro *Exhibitionis errorum* præfixum, & enormitatem censurarum ex eodem desumptarum, quales hæreticorum nullus, nequidem Lutherus atque Calvinus, unquam ab Apostolica Sede tulerunt; & qualem Catholicus scriptor nullus contra hæreticum quemcumque pessimum, nec scio an hæreticus contra Catholicum, unquam libro suo præfixit.

211 Locus, unde sumptæ sint horribiles istæ mihique imputatæ contra Carmelitas blasphemiæ, non indicatur quidem ab Accusatore, uti nec alii ulli tota Comparatione præmissa; inveniuntur tamen tom. 1 Aprilis pag. 777 verba quædam, in eum sensum, à meo diversissimum, traducta per moram calumniam. Etenim ibi non loquor de Carmelitis, sed de Pseudo-monachis Syro-Græcis, quales soli in Palæstina ac Syria erant, quando in montem Carmelum venit Monachus quidam Calaber, habitaturus ad fontem Eliæ, & socios ibidem primos collecturus. Ibi ego, Carmelitarum Ordinem, ex tam exiguis principiis vel natum, vel (ut ipsi mallent audire) renatum, comparo Euangelico grano Sinapis; nolens quidquam dixisse *in præjudicium Elianæ successionis*, sicut hæc à PP. Carmelitis prætenditur, neque vel ibi vel alibi eatenus à me absolute negabatur; sed tantum asserebatur talibus argumentis niti, quibus non cogatur hominis vel modice eruditi intellectus ad assensum, ne probabilem quidem.

212 Hoc ubi feci loco citato, continuo subjungo n. 42, „ Cum autem dico semen „ exiguum, in Carmeli solitudine silvarumque condensis, cælo propemodū solo conscio jactum; & usque dum Regula tenero „ germini congrua adjungeretur, lentis au„ ctum progressibus; soli autem nativi mali„ gnitate victa, in ramosam denique excre„ visse arborem: hæc cum dico, nolo sic ac„ cipi, quasi intendam negare, ipsum illud „ exiguum semen decisum fuisse ex vastâ „ aliqua & annosa arbore, quæ (sicut habet „ Ordinis Carmelitici qualiscumq; traditio) „ ab Elia quondam plantata fuerit; & legi „ gratiæ per Apostolos inserta feliciusque „ revirescens, Orientem implerit Monachis; „ quorum successores ac posteri Elianum in„ stitutum propagarint; donec inutiles rami, „ ab Ecclesiæ agro una cum suo trunco per „ schisma excisi, nominis tanti jus amisere; „ quod tamen conservatum sit in semine, in „ illis, inquam, pauculis sub Bertholdo ere„ mitis; qui licet lingua, ritu, fide, mori„ busque diversi ab iis, in quorum locum „ successisse præsumuntur, possunt tamen „ dici etiam ipsi Eliani instituti propago.

213 Non video cui debeant displicere hæc, S. Bertholdi socios secernentia à schismaticis, qui tunc fuere toto Oriente Monachis; quos tamen permitto concipi ut arborem annosam, cujus truncus non sit S. Propheta Elias (uti calumniatur Collator, eum per schisma scissum dici) sed plantator illius: truncus autem sit monasticus in Oriente status, in varia instituta velut ramos diffusus. Poteram S. Eliam etiam trunci illius nominasse radicem, ex qua (illis propter schisma excisis) per memoriam actæ ab eo Eremiticæ vitæ, non jam decisum sit exiguum semen, sed novus surrexerit ac felicior surculus; Ordo scilicet Carmelitanus modernus, quem amamus ac reveremur.

214 De Monachorum Syro-Græcorum in schismate & hæresi pertinacia, vide di-

cta Tomo 3 Maji pag. 806 num. 7 ex Jacobo Vitriaco, talium rerum certissimo teste. Quomodo autem ipsorum tunc ultimus Patriarcha Simon, fuerit erga Latinos affectus, testatur ejusdem liber, contra illos in azymo sacrificantes, repertus à R. P. Mabilione, & allegatus tomo 7 Maji pag. 702, ubi additamentum istud, Chronologiæ Hierosolymitanæ inserendum, sic concludo.

215 *Cum Patriarchæ & Episcopi Syro-Græcorum, medio ævo, ferme acciperentur ex Monachis, & hi ut plurimum ejusdem essent cum suis Prælatis sententiæ; atque alienationem à Latinis multo manifestius & liberius profiterentur; videant Religiosi quidam Ordines, inde in Europam traducti, utrum tantopere laborandum sibi sit, ut ab antiquis in Syria & Palæstina Monachis se processisse persuadeant; & an non honestius assererent, primos ibi Latinos Eremitas, habuisse commune nihil cum Syro-Græcis Monachis* (addo nunc, *Quibus mediantibus prætensa cum antiquissimis Sanctis connexio facienda esset*) nihil, inquam, habuisse cum illis commune, *præter exemplum & patrocinium Eliæ in Carmelo.* Quod si etiam per tales tenere & continuare successionem suam malint RR. Patres, saltem non ægre ferant meam bonam voluntatem, majores eorum Latinos & Catholicos, à Syro-Græcis schismaticis secernendi; neque putent quæ de his tam diserte pronuntiavi, sibi me applicata voluisse.

EPILOGUS ACCUSATORIS.

216 HAc ratione poteramus conferre plurimas Papebrochii Propositiones, alias cum articulis sanctæ Fidei nostræ, alias cum Scripturis sacris, multas cum traditionibus Ecclesiæ, nec paucas cum doctrina sanctorum Patrum; inventuri omnes ut minimum suspectas, & infamium hæreticorum auctoritate subnixas; quemadmodum huic superstruuntur omnes jam relatæ.

217 Neque stylus videtur non dignus censura; cui merito applicaveris hunc Hieronymi, contra Jovinianum scribere incipientis, textum: *Cum legissem* (Commentariolos Joviniani) *& omnino non intelligerem, cæpi revolvere crebrius; & non verba modo atque sententias, sed singulas pene syllabas discutere; volens prius scire quid diceret; & sic vel reprobare vel redarguere quod dixisset. Verum scriptorum tanta barbaries est, & tantis vitiis spurcissimus sermo confusus, ut, nec quid loquatur, nec quibus argumentis velit probare quod loquitur, potuerim intelligere. Totus enim tumet, totus jacet: attollit se per singula; &, quasi debilitatus coluber, in ipso conatu frangitur: non est contentus nostro, id est humano more loqui; altius quiddam aggreditur: parturiunt*

riunt montes, nascetur ridiculus mus . . . .
Quotiescumque eum legero, ubi me defecerit spiritus, ibi est distinctio. Totum incipit, totum pendet ex altero; nescias quid cui cohæreat, & exceptis testimoniis Scripturæ, quæ . . . mutare non ausus est, reliquus sermo omni materiæ convenit, quia convenit nulli.

218 Omnia verba descripsi (*etiam illa quæ brevitatis studio hic prætermissa sunt, Iovinianarum elegantiarum specimina*) quia nullum abundat verbum, & singula selecta videntur ad propositum casum.

RESPONSIO.

219 Quam nullo juris ordine servato hæc fiant, publicenturque in vulgus, quæ Judex primum videre solus, tum reo deberet communicare, *etiam in causis quæ Romani Pontificis judicio subjiciuntur*, docet P. Janningus, in sua amica Expostulatione, ante tomum I Junii legenda n. 12 & seqq. De stylo Latino non puto ex Hispania expectandum judicium, ubi oportuit loca ex meis libris accusanda vulgari linguæ reddere omnia; quam bona autem id fide factum sit, judicabunt ii, qui textũ textui conferre scient & dignabuntur.

220 Porro ut Collatori facile fuit ex Hieronymo arripere aliquid, quod ipsemet forsitan non satis intelligebat, apte tamen videbatur posse intorqueri in eum, cujus non tam stylus quam argumentum displicet; sic ego non ægre multo plura, sumpta ex eodem Hieronymo, retorserim in Exhibitorem errorum mihi imputatorum; neque enim possum in præsentem Accusatorem, cujus nomen nosse mihi necdum contigit. In hunc tamen possum conferre illud S. Basilii Epist. 82 ad Patrophilum: *Homines illi, qui nos odio persequuntur, . . . assiduis nos calumniis gravarunt. Purgavimus quidem nos semel atque iterum . . . nec aliquid prodesset si perpetuo nos defenderemus, propterea quod, nobis procul dissitis* (addo ego, & quid alibi spargatur sæpe diu ignorantibus, certe promptam defensionem non ubique terrarum habentibus) *mendacibus nostris detractoribus in promptu sit è vicino, suis adversum nos delationibus, vulnerare cor facile, & conviciis credendis expositum, neque doctum, alteram auriculam absenti illibatam esse servandam.* Hujusmodi cor utinam solum vulgus haberet! & quandoque non haberent etiam illi quibus de aliena fama committitur judicium.

221 Hic mihi ad extremum monendus es, Lector, quod ea cui respondi hactenus Comparatio propositionum Pontificiarum, eisque oppositarum & mihi perperam imputatarum, missa sit Romã, sicut ibi circumferebatur manuscripta, absque Auctoris nomine, aliove indicio quo intelligatur unde fuerit accepta. Anonymo igitur pasquillo, absque verborum meorum exhibitione sincerã, & locorum assignatione distinctã, perniciosius grassanti, continuo reposui breve responsum, sub hoc titulo. *Fraus captiosa Collationis Elogiorum à S. Sede datorum Carmelitis, & scommatum pseudo-Papebrochii contra eosdem, Urbis & Orbis judicio exposita.* Ipsam autem expositionem, claritatis causa, distinxi in *Protheses summorum Pontificum*, & *Antitheses pseudo-Papebrochii*; utrisque vero subjunxi *Theses Danielis Papebrochii*, ut veraciter meas, & tam consonas Pontificiis, quam

quam pſeudo-Papebrochianis contrarias, vel etiam contradictorias. Eadem nomenclatura manſit in primâ hujus Appendicis poſt Articulum 2 editione, licet aliis ſæpe verbis, iiſque modo contradictioribus, modo prolixioribus. Nunc vero in hac ſecunda Reſponſionum primarum editione, mutata eſt etiam nomenclatura prior, quia minus commoda videbatur Lectoribus, vocum Græcarum vim non bene capientibus; & in *Accuſationes Reſponſioneſque* diſtinguitur etiam hæc Appendix, ad normam reliqui totius libri.

222 Porro cum illa Appendix prælum quoque jam eſſet ſubitura, intelligo Collationem præfatam & hic diſcuſſam, verbotenus reperiri impreſſam in libro Delationum, ſacræ Inquiſitioni lingua Hiſpanica oblatarum anno 1691; reperiri autem poſt Prologum Partis 2, ſubſcriptum à Fr. Didaco de Jeſu Diſcalceato, Hiſtorico Generali Ordinis Carmelitani, veluti continuatore Delationum earum, quas contra noſtros libros, eodem anno ſimiliter impreſſas, obtulerant, cum ipſo Fr. Didaco, utriuſque Ordinis Procuratores Generales, Obſervantium quidem Fr. Joannes Gomez de Barrientos, Diſcalceatorum vero Fr. Joſephus de Jeſus-Maria. Qua auctoritate vel licentia tales libros (nam ſecundũ, priori ſimilem, excuſum ferunt anno 1694) iſti imprimi fecerint, & aliis quam deputatis à ſacra Inquiſitione judicibus communicaverint exempla, uſque in Italiam Belgiumque fuſa, contra Tribunalis illius ſacratiſſimas leges, viderint ii quorum intereſt; quam non bona fide me accuſarint, declarat Libellus ſupplex, ſub titulo *Memorialis*, Regi Hiſpaniarum oblatus, à noſtræ Provinciæ Toletanæ Procuratore Antonio Beltran, compoſitus autem à P. Antonio Xaramillo, Provinciarum Indicarum Procuratore Madriti. Ambo libri dicuntur pro parte majori ſumpti ex libro P. Sebaſtiani: quapropter præſumere licet, eâdem ſpongiâ, qua Exhibitiones Errorum diluuntur, dilutas & diluendas calumnias, inde in Hiſpanicam linguam traductas.

223 Igitur, ne cœptum opus Reſponſionũ interturbem, Articulos proſequar eoſdem & eodẽ ordine, quo ipſos mihi objicit P. Sebaſtianus: & huic cum reſpondero, prædictos Delationum libros excutiam; quidquid à P. Sebaſtiano intactum objici videro explicaturus, ſimulque laboris & chartæ facturus compendium, & daturus tertiam partem Reſponſionum ad Delationes Hiſpanicas, Interim fortaſſis Latine publicandas. Etenim pridem eſt quod traductioni illi ſcio incumbi, forſitan eo fine, ut cum ego, curſu operis medio jam confecto, nonnihil reſpirare voluero, videantur Adverſarii novas copias ex Hiſpania in campum educere, Reſponſionibus meis oppoſitas. *Populo impoſuimus, & oratores viſi ſumus*, inquiebat ille. Sic & iſti, etiam cum nihil adducunt novi, videri volunt novis armis pugnare; quos juſtius erat, per ingenuam abdicationem calumniarum, mihi à P. Sebaſtiano impactarum, reſtituere famam injuſte læſam; aut certe ad ſingula Apologiæ meæ capita reponere, ſi quid habere ſibi videantur ad priores Accuſationes ſuſtinendas, meque fraudis & malæ fidei convincendum.

ART. III.

ARTICULUS TERTIUS.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Exhibentur illa, quæ inter Acta Sanctorum habet Papebrochius, contra Summorum Pontificum Bullas, aliasque litteras Apostolicas.

RESPONSIO.

1 QUænam ea sint, expectabo; responsionem ad singula, explanationemque dilucidam paratus statim præstare. *Quantam*, inquis, *deferentiam, fidem & observantiam universi Catholici debeant Bullis, aliisque Apostolicis litteris, ostendit Iacobus à S. Antonio in Appendice consultatoria*, edita anno 1682: sed & ostendunt alii plures, non minoris quam Jacobus ille auctoritatis. Quid tamen & quam efficaciter contra me ostendat, non invitus edocebor.

2 Ais, *Societatem docere*, quod nemo, *nisi per Pontificiæ Majestatis, ac Vicarii Dei contemptum, recedere possit à Bullis aliisque litteris Apostolicis.* Cur tenebras & confusionem ubique amas, Rev. Pater, accusatoris non admodum recti ac fidelis indicia? Ubinam hoc Societas tecum docet indefinitè? Quænam id indefinitè docet schola in Ecclesia? Omnes asserunt, recedi non posse à Bullis aliisque litteris Apostolicis in quibusdam causis: in nullis recedi ulla ratione vel auctoritate posse, neminem præter te, qui asserat, legisse vel audivisse me memini.

3 Satis sibi constat excellens Sanctæ Sedis auctoritas, exoticis ejusmodi & passim rejectis extensionum figmentis minime indigens. Nihil me ei infallibilitatis, nihil reverentiæ à Catholicis tribui solitæ negasse memini. Nihil reipsa negasse, cœpi ostendere paragrapho superiore, & pergam deinceps, refutando accusationes tuas circa singula. I præ, Accusator: nil morabor, premam ubique ductoris vestigia.

§. I. *ACCUSATIO.*

Papebrochius impugnat cum Hæreticis epistolas Decretales Summorum Pontificum.

RESPONSIO.

4 EXpectas procul dubio, Lector, fore ut Adversarius probandum suscipiat, quod vel omnes Epistolas Decretales rejiciam, vel saltem aliquas, tamquam catholicæ fidei vel christianis moribus non satis convenientes. Omnes in Ecclesia receptas, tamquam doctrinam sanam continentes, etiam ut tales recipio: sed teneo, non omnes eorum Pontificum esse, quorum nominibus insigniuntur. Hoc Epistolas Decretales Summorum Pontificum impugnare est, juxta Adversarium. De inscriptione falsa suspectæ mihi sunt, quæ præcedunt Siricium Papam; ante quem licet non negem scriptas aliquas fuisse, nego tamen haberi genuinas, sed assero vel suppositas esse, vel in-

interpolatas; idque eo fidentius, quod ipsas ignoraverit diligentissimus talium Romæ collector primus, Dionysius Exiguus, sesquisæculo non integro post Siricium, à cujus indubitabili Epistola ille incipit, data Arcadio & Bautone Coss. id est an. 385.

5 De utrisque pag. 136 parte 1 Con. Chronicohist. sic loquor: „ *Decretales Epi-* „ *stolas, quas Beatissimi Papæ diversis tempo-* „ *ribus ab urbe Romana, pro diversorum Pa-* „ *trum consultatione dederunt, venerabiliter* „ *suscipiendas*, mandaverat olim *Gelasius Pa-* „ *pa I*; eas scilicet intelligens, *quas dumtaxat* „ *& antiquitus sancta Romana Ecclesia con-* „ *servans* (uti loquitur *Nicolaus I* in Episto- „ la 47 ad Galliæ Episcopos) *nobis quoque* „ *custodiendas mandavit, & penes se in suis* „ *archivis & vetustis rite monumentis recon-* „ *ditas veneratur.* Tales haud dubie erant „ quas Dionysius Exiguus collegit, à litteris „ *Siricii* Papæ incipiens, sicut dixi. Sed plus „ videtur voluisse *Nicolaus*, & veris illis „ indubitatisque Decretalibus etiam accen- „ suisse omnes illas anteriorum Pontificum, „ quas veluti Romæ deperditas & in Hispania „ repertas, Isidoriana collectio insuper ha- „ bet, seculo VIII exeunte vel ingrediente „ IX, primum nominari & legi cœptas: sic „ enim pergit Nicolaus: *Absit ut scripta eo-* „ *rum quoquo modo parvi pendenda ducamus,* „ *quorum videmus Deo auctore sanctam Eccle-* „ *siam, aut roseo cruore floridam, aut rorifluis* „ *sudoribus & salutaribus eloquiis adornatam.* „ Nam quos alios habuit Romana Ecclesia „ Pontifices Martyres, nisi eos sub quorum „ nominibus tunc circumferebantur, & pas- „ sim ab omnibus suscipiebantur, ut veræ „ Decretales Epistolæ, nunc autem convi- „ ctæ tenentur suppositionis certissimæ?

6 Non mei unius hunc sensum esse, licet solus accuses, poteras, Rev. Pater, discere, ex toties à te citata Labbeana Conciliorum editione: ubi Tom. 1 col. 78 legisses prolixam ipsius Philippi Labbe Observationem, cujus hic initium cogor exhibere: *Mirum est* (inquit) *viris doctissimis, Turriano, Binio, & quibusdam aliis, in tanta eruditionis ecclesiastica luce* (quantâ scilicet hoc seculo gaudemus) *probari potuisse Decretales illas Epistolas, à quocumque seu Mercatore seu Peccatore* (alterutro enim cognomine in Mss. dictus invenitur Isidorus) *& antiquis Romanæ urbis Pontificibus suppositas circiter an. 800: adeo enim perspicacibus viris deformes videntur, hoc saltem tempore, ut nulla arte, nulla cerussa, aut purpurisso fucari possint.* Isti autem perspicaces viri, ex multis pauci, Labbeo sunt, *Baronius, Bellarminus, Peronius, Coiutius, Antonius Augustinus, Lorinus, Sirmondus, Ducaus, Petavius, Marca, Bosquetus.*

7 Hos si non legeras, R. Pater; saltem apud me, parte 1 Conatus pag. 18, non potuisti non legisse verba Baronii ad an. 530 num. 5 sic stomachantis: *Eant procul à fidelium cœtu, qui in Ecclesiam .... ejusmodi conantur inferre quisquilias; longeque longius exulent à Catholico orbe, qui, quæ corruere videntur mendaciis suffulcire nituntur.* Quod si hæc quoque oculos tuos fugerunt, quomodo in eâdem quam accusas pag. 4 non vidisti, quod verbis quidem meis, sed sensu allegati istic Illustriss. Schelstratii, dicantur omnia? Vide Antiquitatis ab eo illustratæ partem 2 dissert. 3 cap. 5. Quare, ut dissimulares tantorum virorum à me referri sententias, & in me solum torqueres invidiam, eamque omni ex parte injustam, locum exhibuisti mutilum; & ex ipso contextu ea quoque omisisti, quibus majorum credulitas circa Decretales istas excusatur? Non enim tantum dico, *multas Epistolas Romanorum Pontificum falsis inscriptas nominibus*; sed addo, *doctrina alioqui & sententia veraces, ideoque non agnitas* fuisse, atque ita [*diu illusisse credulitati Christiani orbis*] &c: quæ sola ultima verba Tu allegas, usque ad mentionem Schelstratii, fusius eadem tradentis: ex cujus denique disputatione concludo;

cludo; *eas nunc viles Historicis haberi*; & Chronologica dumtaxat errata indicanda mihi sumo, quæ & Labbeus notat sigillatim.

8 Quid autem ego in illis carpo? Nominis inscriptionem falsam. Baronius ad an. 865 num. 8, cum pluribus ostendisset suppositit'ias, iisque Ecclesiam non egere, *quod excerpta*, inquit, *ex illis capita, a Benedicto Levita primum, ut Canonibus consentientia, probata essent (ut ipse testatur) auctoritate Romanorum Pontificum (quod & a posterioribus factum est collectoribus) eadem usu potius recipi contigerunt, quam constanti ipsorum firmitate.* Hæc verba describens ex Baronio à Marca Parisiensis Archiepiscopus, apud Labbeum col. 79, negat se posse consentire Baronio, *quod acrioribus verbis Epistolas dilaceret, quas è sententiis & verbis Legum, Canonum antiquorum, & Sanctorum Patrum, qui quarto & quinto seculo floruerunt, si pauca demas, concinnatas esse constat.*

9 Hoc cum primus mundo ostendisset David Blondellus, diligenter fontes scrutatus, sicut ex ipso illos transcripsit in sua editione Labbeus; potui & debui eidem, licet heterodoxo, dare laudem, quam merebatur, & quam talibus non solent invidere scriptores Catholici. Quemadmodum nec Blondello invidit Labbeus post tom. I de scriptoribus Ecclesiasticis in Cœnotaphio Joannæ Papissæ subverso pag. 840. Nam, cum dixisset, paucos reperiri hæreticos, qui velint fateri, fabulose confictam Papissam esse, aut agnitam ut talem damnare, *saltem publice, propter metum Collegarum, aut insanæ plebeculæ, similibus jam pridem neniis assuefactæ. Unus*, inquit, *David Blondellus, Catalauniensis, Calvinianæ hæreseos administer, hanc spartam exornandam suscepit, conquisitis ex historicæ antiquitatis penu pluribus argumentis.*

10 Neque in laudandis sic heterodoxis Philologis, Antiquariis, Poëtis, Criticis, Medicis, Juristis quidquam peccare se credunt Orthodoxi, contra Instructionem Clementis VIII, quem ais præcepisse, ut è libris Catholicorum deleantur *Epitheta honorifica, & omnia in laudem hæreticorum dicta.* Usus enim proborum Catholicorum id intelligit, de ea dumtaxat laude, quæ posset in ipsius hæreseos commendationem verti, quando laudarentur ipsi nimis illimitate, vel in materia religionis, sanctitatis &c. vel ipsorum libri in defensionem pravæ, vel vituperium sanæ doctrinæ sunt conscripti. Nec tu ipse, Pater R. in scholis humanioribus didicisti, e manibus abjicere Notas Farnabii in Virgilium, Senecam, Horatium, quod heterodoxus auctor fuerit.

11 Ast intolerabile videtur, & *horrent Catholicæ aures*, dum ipsis, ex pag. mea 18 præcitata, legitur, quod Blondello, sic merito de Decretalibus istis suppositittiis, *debitores se agnoscunt Scriptores Catholici; pro eo quo tenentur veritatis studio, etiam à Wicleffo gratanter suscepturi correctionem inveterati erroris, si primus imposturam detexisset.* Nunc ea laus Hincmaro Remensi Archiepiscopo, à multis tribuitur; qui postquã illæ in Galliam Decretales illatæ fuerant, contradixit novitiæ tunc fictioni, sed frustra. Horrent, R. Pater Professor, aures vestræ ad Davidis Blondelli elogia: qui tamen, velis nolis, vir fuit & semper habebitur eruditus; neque pervicaci mentis errore abstractus in hæresim est, sed ei innutritus, totum se studio historico dedit, & solius veritatis amore decantatissimam hæreticis Joannam Papissam exsufflavit, *sinceritatem viri honesti præstans*, ut in Dict. Hist. ait Morerius, Presbyter & Doctor Parisiensis.

12 Horrent, inquam, aures vestræ ad elogia Blondelli; & non horrent ad nomen *Ioannis Balæi*, turpissimi Apostatæ Carmelitani Ordinis, cujus omnes paginæ scatent invectivis & sarcasmis in Papas, Papismum, & Papistas. Cur autem Balæi nomen non horrent Patres Carmelitæ, sed apud P. Fran-

M ciscum

ciscum Bonæ-Spei, in sui Armamentarii Carmelitici parte 2, quam totam placuit in novo Speculo Carmelitano reproducere, quatuor omnino locis meretur nominari? Nempe quia (sicut in Indice legitur) *testatur, Joannem* XLIV *Patriarcham Ierosol. composuisse librum de institutione primorum Monachorum, & asserit Carmelitas anno* 1212 *venisse in Angliam, multaque passos a Rectoribus & Curatis ecclesiarum parochialium.*

13 Si Balæus vixisset cum S. Hieronymo in Palæstina, contra hunc, tam diserte affirmantem in Vita Hilarionis cap. 10, quod *ante S. Hilarionem necdum Monasteria in Palæstina erant, nec quisquam Monachum in Syria noverat,* quodque *ille fundator & eruditor hujus conversationis & studii in provincia fuit*; contra Hieronymum, inquam, recensentem opera Joannis adversarii sui, & ista affirmantem, & ut affirmare tutius posset dissimulantem, notum sibi esse istum sui adversarii librum *de institutione Monachorum*, valeret Balæi pro libri auctore testimonium: item, si pro anno 1212 instrumentum aliquod authenticum allegasset, valeret pro constituenda epocha adventus Carmelitarum in Angliam. Nunc de homine, à tirocinio solicitius ideis Carmeliticis imbuto, quid aliud exspectes, quam ut, licet Wicleffi discipulus esset ex primariis unus, verificari in se monstraret illud vulgo dici solitum:

Quo semel est imbuta recens servabit odorem
Testa diu ---

14 Wicleffo nullam debent Catholici gratiam: quia crisim suam, quæ fuisset in quibusdam pseudonymis Decretalibus tolerabilis, contra omnes extendit, causa stabiliendæ hæreseos, quando docuit, Propos. 18 damnatâ in Concilio Constantiensi, non tantum quod *Decretales Epistolæ sunt apocryphæ*, per propositionem indefinitam; sed insuper addidit; *Et seducunt à Christi fide: & Clerici, qui eis studen, sunt stulti.* Dum hæc Wicleffi memoras; *Iudicet*, inquis, *sancta Sedes, an & quousque accedat Papebrochius ad hanc Wicleffi propositionem, in Concilio Constantia damnatam.*

15 Respondeo paucis; non magis me ad Wicleffi doctrinam accedere, quam Labbeum, Petavium, Peronium, Lorinnm, Sirmondum, Baronium, Bellarminum, Schelstratium, aliosque supra adductos; & ni, fallar, omnes qui hoc tempore antiquitatum studiosi sunt. Cur igitur, omnibus illis prætertitis, me solum accusas? atque ubi tot legisti in dissertatione mea socios catholicos, cur nullos alios citas quam *hæreticos*? Cur non indicas varium & patentissimum discrimen inter meam & hæreticorum sententiam? Cur dicis, à me ut *illusorias* & *viles* traduci Pontificum Decretales, qui non nisi de supposititiis loquor: & non ex mea, sed Schelstratii Bibliothecæ Vaticanæ Præfecti sententia, Dissertationem ejus citans & in ea caput 3? Cur graviorem contra Decretales illas censuram Baronii prætermittis? Denique, R. Pater, tot ubique se produnt infidelis & iniquissimæ criminationis tuæ argumenta, ut non videam quomodo eam concipere, nedum in publicum protrudere potuerit Accusator Christianus, Religiosus, Sacerdos, &c.

§. II,

§. II. *ACCUSATIO.*

Papebrochius asserit, summorum Pontificum Bullas ne vel minimum punctum probabilitatis adferre Historiis, quas referunt & approbant.

RESPONSIO.

16 Confutata hæc calumnia est Articulo 2 §. 10. Cum autem jubeas eamdem crambem recoquere, illic ostendi, quod, si ejusmodi accusandi ratio invalescat, nullus sit liber, ne Sanctorum quidem Patrum, aut etiam Scripturæ sacræ, cui gravissimus error imputari non possit. Ubinam enim *assero*, *summorum Pontificum Bullas ne vel minimum punctum probabilitatis adferre historiis, quas referunt & approbant?* Ubinam, quod ais, num. 14, idem *assero de aliis quibusvis, in Bullis Pontificum relatis?* Ubinam *censeo, Pontifices per Bullas suas, historiis quas in illis referunt & approbant, non plus auctoritatis ac probabilitatis adferre, quam si Mahometus in suo Alcorano, aut Hæresiarcha in suo libro eas referret?* Remittis lectorem ad Paralipomena Conatus Chronico-Hist. pag. 35. Atqui neque illic, neque usquam alibi comparationem instituo inter *Bullas Apostolicas* & *Mahometi Alcoranum*, aut *librum* ullius *Hæresiarchæ*; neque *Mahometi*, neque *Alcorani*, neque *Hæresiarchæ* illic memini. Peegis tamen eamdem comparationem objicere frustra, ter in eodem Paragrapho.

17 Hic ergo Patern. Tuam arguo de calumnia: non enim ais id me aperte asserere; sed tantum *censere*, scilicet in animo. *Papebrochius*, inquis, *censet Pontifices* &c. Quomodo autem probare possum id me in animo non *censere*? Proferamne locos amplissimos, ubi Pontificiam auctoritatem etiam in facti quæstionibus summi momenti esse prædico; neque ab ea vel in historicis recedendum, nisi ubi error indicio minime levi sit detectus? Si referam ex 1 parte Conatus n. 16 quod *Bullis, Brevibus, Constitutionibus, Decretis summorum Pontificum* &c. *etiam extra casum & materiam fidei aut morum salutarium emanatis, maximam, saltem intra lineam auctoritatis humanæ, universi Catholici debent deferentiam, fidem, ac observantiam*; ita quidem me verbis asserere rursum dices, non tamen ita *censere*. *Papebrochius* enim *censet, Pontifices per Bullas suas historiis, quas in illis referunt & approbant, non plus auctoritatis ac probabilitatis adferre, quam si Mahometus in suo Alcorano, aut Hæresiarcha in suo libro illas referret*. Undenam igitur habes, R. Pater, me ita *censere*?

17 Ex eo, inquis, quod „ *in Paralipomenis* ad Conatum in Catalogum Pontif. „ pag. 35 asseritur, quod historiis aut aliis „ quibusvis, in Bullis Pontificum relatis, *nec* „ *minimum quidem punctum majoris, quam* „ *antea habuerunt probabilitatis inde accedat.* Atqui loco citato, ut patet, agitur de factis tantummodo relatis, non de *approbatis*, quemadmodum perperam mihi affingis. Approbationis enim nullius memini; imo expresse dico, *Aliud agere & intendere Bullarum scriptores ac largitores, quam definire quæstiones numquam examini suo oblatas, nec (si offerantur) recipiendas ab ipsis, nedum decidendas.* Qua igitur fronte dicis, me agere de historiis à Sede Apostolica *approbatis*? Præterea à veritate alienum est, quod agam

 illi-

illimitate seu indefinite de *historiis*, & *aliis quibusvis in Bullis Pontificum relatis*; cum agam de solis *ejusmodi sic relatis*, ut sunt quæ non assertive, sed mere narrative, & aliorum nomine, in Bullis Pontificum continentur.

19 Casus erat de Gregorio XIV, qui in Bullâ an. 1591 præfatur, quod *Magister Generalis & Fratres Congregationis Cruciferorũ exponi sibi fecerunt, quod .... prædicta Congregatio per B. Cletum instituta, & per Alexandrum III, Romanos Pontifices .... reformata fuit*: quibus relatis sic animadverto: *Hæc verba qui acciperet, velut Gregorii ipsius assertum, cum tantum referantur ut assertum supplicantium, næ is vehementer aberraret, seque ostenderet ignarum styli in similibus teneri soliti*. Pontifex E. G. concedit Cajo privilegium sacelli domestici, quia *exponi curavit Cajus Pontifici, se esse prænobilem, valetudine infirmum* &c. Quid si autem Cajus, ut quandoque in similibus solicitationibus fit, revera non sit nobilis, eritne sufficiens diploma Pontificis ad probandam Caji nobilitatem? imo an illi propterea *vel minimum punctum majoris probabilitatis quam antea habuerat, inde accedet*? De his & *ejusmodi sic relatis*, respondeo negative.

20 Quid hic contra communem sapientum sententiam? quid adversus auctoritatem Sedis Apostolicæ? Imo, inquiet P. Sebastianus, hoc ipso quo habetur in Pontificio diplomate quod Cajus exponi sibi curaverit se nobilem, valetudine infirmum, &c. nefas est dicere quod Caji nobilitas non sit reddita magis probabilis. Reverende Pater, si hæc ad probandam nobilitatem aliquid conducerent, quanto frequentiores forent fraudulentæ ejusmodi diplomatum solicitationes!

21 Ne totius accusationis scopum ignoremus, hic & ubique interseris, *hereditariam Carmelitarum ab Eliâ successionem, fide humana*, ut ais, *dignissimam*. De hac suo loco. A Carmelo dilaberis ad minimam Societatem nostram, argumento quod vocant *à pari*. Citas Imaginem primi seculi, in qua de Societate habetur pag. 89; *Hac tot Pontificum, tantâ animorum consensione, in idem conspirans auctoritas, Societatem ita stabilivit, ut eam nulla jam malevolorum invidia convellere possit aut labefactare; sed neque invadere, nisi per Pontificiæ Majestatis, atque adeo Divinæ humanæque contemptum*. Inde inevitabili consecutione deduci posse arbitraris, *hereditariam & coævam Carmelitarum ab Eliâ successionem*. Disparitas, R. Pater, est; quod in priori casu agatur *de Societatis instituto, à Sede Apostolica confirmato*, ut vel ex titulo capitis est evidens: quæ cum sit quæstio juris & morum, in ea definienda Pontifex errare non potest, ex communi Theologorum sententia; an autem ab Eliæ tempore Ordo vester exciterit, mera facti, non morum, quæstio est, neque usquam à Pontificibus definita.

22 Ut legitime argumentum deduceres, inferre debebas; *ergo etiam Carmelitarum Ordinem, quem tot Pontificum tanta animorum in idem conspirans auctoritas ita stabilivit, nulla jam malevolorum invidia convellere potest aut labefactare*. Totum sine cunctatione admisissem; spectat enim ad quæstionem juris & morum, an religiosus Ordo, seu ejus institutum viam pandat ad salutem & perfectionem. Vetustas autem & successio hereditaria ad factum pertinent, circa quod nihil hactenus reperitur auctoritate Apostolica definitum.

23 Instas ex P. Cornelio Hazart, asserente, Xaverium fuisse Societatis, *idque negari non posse absque evidenti contemptu Vicarii Dei*. Respondeo, & hic disparitatem esse manifestam. Xaverium enim Societatis fuisse, facile & sine morali periculo errandi declarare potuerunt Romani Pontifices, utpote rem temporibus suis proximam, innumeris stabilitam testimoniis, atque ipsius Xaverii manuscriptis litteris; neque aliunde ulla

ulla ratione suspectam aut dubitabilem. Aliud est de institutione vestra Eliana, tam remotam à nostris & Pontificum temporibus, tot supposititiis actis suspecta, tot argumentis impugnata, tot adornata falsis & incredibilibus circumstantiis. Contradicere autem Pontifici sine ulla ratione, imo contra rationem manifestam, quis non interpretetur quemdam Pontificis contemptum? At ubi rationes dissentiendi graves sunt, recedere à Pontifice cum reverentia, in quæstione puri facti, non definiti, & ad fidem aut mores minime pertinentis, semper licuit.

24 In hoc itaque accusationis tuæ, in titulo propositæ, infidelitas præcipue consistit: primo, quod dicas indefinite, me agere de *Historiis, quas summi Pontifices referunt & approbant*; cum loco à te citato diserte agam de iis solis Historiis, quas Pontifices tantum *referunt, non recipiunt, nedum decidunt.* Secundo, quod cum tantum agam de *ejusmodi sic relatis*; omittas utramque particulam restringentem, *ejusmodi*, & *sic*; quibus significabam, me tantum loqui de iis, quæ à Pontifice mere narrative & aliorum nomine, non suo referuntur, neque ullatenus asseruntur; uti Gregorius XIV non asserit, quod Cruciferi à Cleto instituti sint, & ab Alexandro III approbati; sed tantum, quod *Magister Generales & Fratres Congregationis Cruciferorum* hoc *exponi sibi fecerint.* Quare & doctrinam hanc meam sanctæ Sedis judicio sisto intrepidus, Teque ego, Rev. Pater, gravissimæ calumniæ & infidelitatis reum ago.

§. III. *ACCUSATIO.*

Aliæ quædam argutiunculæ refutantur, & in Societatem retorquentur, quibus Papebrochius aliorum Bullas, Brevia, aliasque litteras Apostolicas molitur invadere & suspectare.

RESPONSIO.

25 Quod ad *Argutias* mihi objectas attinet, quid quæso argutiæ in eo est, quod parte 1 Con. pag. 5 num. 17 dicam; *Non indignabitur* Innocentius XI, *si quibusdam decessorum suorum litteris subinde dicatur contineri quidpiam, non alia quam quæ à supplicantibus suggestum est, accipiendum fide?* Atque hæc magis innocua judicabit is, qui non crude avulsa à textu, sed cum antecedentibus consideraverit, & minime scandalizabitur. Præter ea quæ de Decretalibus ex Schelstratio supra relata sunt, præmiseram Epistolam Illustriss. Augustini Favoriti (ad ipsum enim propter famosos infamesque libellos ac minas Patrum Carmelitarum scribere coactus fueram) sic inter alia mihi rescribentis: *Significavi Sanctitati suæ* (Innocentio XI) *quam injuste de vobis querantur Religiosi nonnulli viri; qui si ad Pontificem querelas detulerint, ne illi rem sibi esse sentient cum Principe, acri hominum & negotiorum æstimatore.* Hinc ego de eodem sanctissimo Pontifice subjungo, quod, cum optime intelligeret, *in iis quæ fidem aut mores non spectant, nec à Theologis vel Canonistis, sed ab Historicis sunt discutienda, nihil sibi facultatis competere humana majoris, non indignaretur &c.*

26 Alia sane plura quotidie occurrunt, & Pontifices etiam ipsi testantur, querentes Decessoribus suis à supplicantibus impositum fuisse; nec tantum in simplici relatione Historica, cum gratia aut privilegio concesso non connexa; sed etiam in tali relatione-

ne, quæ motivum sit præstandi gratiam, & sine quo non præstaretur. Ejusmodi relationem Clementi IX obtrusam fuisse à PP. Carmelitis in Hispania, testatur, indignatur, & damnat Clemens X; uti Paternitas vestra non ignorat, & Art. 2 §. 10 n. 99 ostendimus ex Bullario.

27 Argutiunculam secundam reperisin verbis, quibus pag. 91 num. 9 propono exemplum Angeli de Nuce Abbatis Casinensis, qui monasterii sui Chronicon egregiis Commentariis illustrans, noluit uti Bullis S. Gregorii, in capite Bullarii Casinensis legendis; uti neque Joannes Mabilio, in prolixa Præfatione ad opus suum; eo quod illas suspectas falsitatis haberent. Clarius apparuisset, Rev. Pater, frustra te nodum in scirpo quærere, si locum integrum protulisses. Hunc ergo accipe. *Certis verisque testimoniis ipsius quoque S. Gregorii, commendatissimam Regulam, sciebant viri sapientissimi, non egere ficta ejusmodi laude; quos utinam omnes ii imitarentur, quibus subinde detrahuntur falsa & Eruditis hominibus stomachum moventia, ut vera decora appareant in luce majori. Id si facerent, non ita, velut pro aris ac focis, inveherentur in nostros Conatus; nec tam pervicaciter sibi putarent propugnandum, quidquid nimia majorum simplicitas quocumque modo in lucem protulit de sua origine; non etiam talia ponerent in capite Privilegiorum suorum, neque canonizata omnia esse putarent, si alicui Pontificum, benigne inclinato ad illa sibi confirmanda, cura non fuit quam severissime excutere singula.*

28 Hæc scribens nihil equidem argutabar, sed consequens esse volebam, *ejusmodi fictitia laude* (quam Benedictini repudiabant) non egere Ordinem Carmelitarum, qui veris encomiis ex merito ornari potest per secula omnino quinque, à Sancto scilicet Bertholdo vel Brocardo; tanto alioquin obscurior futurus, quanto altius justo repetere exordium suum conabitur. Hoc autem dum ipsi nihilominus fundant in Bullis, supradictæ non dissimilibus, aut in aliarum parte mere historica & narrativa, easque in capite Privilegiorum suorum ponunt; moneo, non propterea *canonizata omnia esse* quæ illis narrantur; idque exemplo Bullæ Bonifacii VIII, de qua supra, confirmantis Indulgentias stationarias, tamquam à Gregorio Magno concessas, uti illa ætate passim credebatur. Neque hoc ad culpam verti Bonifacio, aut piæ seculi istius credulitati potest; uti potest verti, non quidem Clementi IX, sed viris alias Religiosis, quorum falsa relatione inductus ipse, facultatem petitam concessit, à successore, fraude detectâ, paulo post revocandam. Hinc colliges, textum meum quem num. 19 producis, nihil contra me, nihil pro te facere: & Breve Clementinum, de quo loquor, non esse *argutiunculam, in Societatem nostram à te retorquendam.*

29 Placeat etiam Patern. Tuæ integrum locum relegere, ex parte 2 pag. 79, à te omissione Parenthesis meæ mutilatum; ubi post allatam quamdam Sixti Bullam, narrantis ecclesiam Avenionensem extructam fuisse à S. Martha Christi hospita, *ut fama est, & antiquorum habet relatio, & aliquorum Romanorum Pontificum litteræ attestantur*, ita subjungo: *Non existimo quemquam esse, qui hujusmodi factis, sicut ea hic à Sixto afferuntur, & afferta dicuntur à decessoribus ejus aliis, putet indubitatam fidem adhibendam; quique velit ab ista Avenionensium traditione, undequaque incertissima (quod probare alterius loci ac temporis est) consequentiam duci ad similes alias, simili occasione aut modo, ab eodem* Sixto IV *aliisve Romanis Pontificibus, attestatas. Nam ex talibus aliud ad quæstionem facti sequitur nihil, quam Sixti ætate (dum nimis quam enormiter neglecta jacebant bonarum litterarum, & sacræ Historiæ studia) ejusmodi narratiunculas, nemine illas discutiente, fidem habuisse majorem, quam hodie impetrarent*

rent à viris eruditis; aut saltem auditas patientius, & indulgentius fuisse etiam à Pontificibus Romanis receptas, quam nunc audirentur reciperenturque, si proponerentur contradictorio judicio ventilanda.

30 Venio nunc, R. Pater, ad tuas in Societatem retorsiones. *Profecto*, inquis, *si hoc, aut simile argumentandi genus, quo Papebrochius Pontificum invadit diplomata, & in illis contenta molitur reddere suspecta, valeat, & Societas ipsa approbet; poterunt similiter Societatis æmuli ac adversarii, Pontificum Bullas in favorem Societatis datas, undequaque corrodere, & omnia illis contenta trahere in dubium, & suspecta reddere; nihilque quod a sacro-sancta Sede Apostolica procedet, præter fide divina credendum, à similibus cavillis erit tutum.*

31 Pone, quæso, metum istum, quo nemo hactenus Societatis pulsari se sentit; neque, quod sciam, amicorum ullus de hoc periculo nos unquã commonuit; quosdam Patres vestros excipio, de quibus minus constat, nostræne incolumitatis, an prætensæ vetustatis suæ amore, tam solicite hic nos cohortentur. Si metum autumes rationi consentaneum, proba, P. Professor, syllogismo aliquo, aut quovis alio legitimo ratiocinandi genere, ex dictis meis consequi, quod assumis; nimirum, quod *Societatis æmuli possint omnia, Bullis Ponntificum in Societatis favorem datis contenta, trahere in dubium, & suspecta reddere.* &c.

32 De *S. Francisco Xaverio*, & de *B. Stanislao Kostka*, quod Societatis fuerint, uti & quod *libellus Exercitiorum* compositus sit à S. Ignatio, satis secura est Societas. Tot enim argumentis undequaque evidentibus pridem stabilita sunt ista, ut contemptu potius quam refutatione dignus ab omnibus censeretur, qui aliquid eorum etiamnum revocare vellet in dubium. Nullum ex his factis incredibile est, nihil repugnans communi hominum sensui, nihil supposititiis actis probatum, nihil nixum solis litteris Apostolicis ab omni definitione abstinentibus, nihil demum aliunde innumeris argumentis suspectum, ut subinde in aliorum factis accidit. Sic pariter habes, R. Pater, responsum congruum ad numerum tuum 23 & 24.

33 Deterius est quod intorques num. 25. *Quod Societas*, inquis, *jam eximatur ab onere chori, dicet quis provenire à Pontifice benigne ei inclinato, cui cura non fuit, quam severissime excutere singula; idem dici poterit quoad privilegium Scholaribus ejus concessum de non legendis Horis canonicis, donec sint in Sacris; & retinendo bonorum suorum dominio, cum religiosa paupertate, ut prætendunt.* Quæro, an tria puncta hic memorata, de Choro, de Horis canonicis, de Dominio bonorum, juris sint, an facti? Juris esse, nemo inficiabitur. Atqui à quæstionibus facti, & quidem particularis, nec revelati nec definiti, nullum esse argumentum ad quæstiones juris, etiam evidens est. Quid ergo ex negata à me Pontificis infallibilitate in quæstionibus facti particularis, non revelati, non definiti, arguis me quasi Instituti nostri, seu totius, seu quoad partem, ejusque approbationis subversorem? Bonorum dominium cum religiosa paupertate consistere, non à Pontificibus tantum definitum est, sed & à Tridentino approbatum: neque Catholicus hoc tempore est, qui de hac juris definitione ambigat. Idoneæ paris auctoritatis est quodlibet factum particulare, quale est prætensa vestri Ordinis antiquitas, vel *Indulgentiarum Stationariarum* orta à *S. Gregorio Magno* institutio?

34 De Societatis primum ortæ *interitu* aliquando *actum est* ne extingueretur. *Cur igitur*, inquis, *non interiit?* Mox tibi ipsi respondes *Poterit quis respondere juxta Papebrochianam argutiam, quia ab aliquo Pontifice benigne ei inclinato fuit confirmata, cui*

cura non fuit quam severißime excuteres singula. Agebam ego de Indulgentiis stationariis, essentue à S. Gregorio institutæ, ut supponebat Bonifacius VIII. Non institutas ab eo fuisse, probavi argumentis minime levibus; Societatem autem immerito confirmatam fuisse, debuisseque in cunis aut postmodum suffocari, potius quam Carmelitarum Ordinem, non ostendes, etiamsi utrimque *severißime excuteres singula.*

35 Ineptior est argumenti tui prosecutio, cum dicis: *Numquid enim Urbanus VIII extinxit Iesuitissas?* Quid inde, P. Professor, concludes? An extingui debuisse eâdem operâ etiam Jesuitas? Cur non eâdem ratione infers, Diaconos & Presbyteros extingui in Ecclesia debere, quia extinctæ sunt Presbyteræ & Diaconissæ. Nihil nobis cum Jesuitissis, uti neque cum Marollis, neque cum Apostolinis, per Belgium nostrum nunc notissimis. Sicut hæ non sunt, ita illæ, Religiosæ non erant, neque à Sede Apostolica approbatæ, licet Instituti nostri observationem in multis affectarent. Multa conveniunt viris & expediunt, quæ non mulieribus, & contra.

36 Denique retorsionem totam ita terminas: *Profecto, si quis his aut similibus argutiis ausus foret Iesuitarum invadere Institutum, tot summorum Pontificum munitum Bullis, quasi sub- & obreptitie illius foret obtenta approbatio & confirmatio absque debito examine, ab aliquibus Pontificibus Societati bene affectis; non absque fundamento ambigerem, an talis foret Catholicus: & Societas ipsa indubie judicaret reum læsæ Majestatis Pontificiæ, nec non insolentem & impudentem Vicarii Dei contemptorem.* Recte ambigeres, P. Professor; & recte *judicaret Societas* de homine, Sedem Apostolicam temere arguente erroris in approbatione Ordinis religiosi, quæ ad jus & mores pertinet. Sed quid inde contra me? Plurimum, inquis; *Cum enim Novatoriens Papebrochius similibus argutiunculis passim Apostolica Diplomata corrodat, & impugnet; quin imo eorum contenta, tamquam commenta & figmenta, explodere audeat; an non sit pariter reus læsæ Majestatis Pontificiæ, nec non insolens ac impudens Vicarii Dei contemptor, Societati considerandum relinquo, & sacrosanctæ Sedi Apostolicæ judicandum.*

37 Respondeo primo; me nusquam improbare Institutum Carmelitanum, quemadmodum in casu posito accusabatur Institutum Societatis: adeoque manifesta est disparitas. Secundo, solum nego facta quædam particularia, neque revelata, neque definita, sed relata aliorum fide. Tertio, ea quæ sic referuntur, non voco *commenta* aut *figmenta* Pontificum; sed aliorum, qui primi commentorum & figmentorum illorum auctores sunt, ut favorum petitores nonnumquam in libellis supplicibus, ad faciliorem gratiæ impetrationem, comminiscuntur & fingunt quædam non vera, atque ita auctores sunt, cur in diplomate quo gratia conceditur, motivum vel circumstantia non vera inferatur. Hæc dum assero, quæ species *læsæ Majestatis Pontificiæ*? quid contra sanam Theologiam, aut sensum communem? quid cur vocari merear *insolens* & *impudens*? Quam potius censuram mereatur tot ubique plena contumeliis & calumniis accusatio, consideret æquus Lector, & Sedes Apostolica decernat.

§. IV. AC-

§. IV. ACCUSATIO.

Papebrochius fidem infringere molitur eorum, quæ Sixtus IV refert in quadam Bulla.

RESPONSIO.

38 SAmmarthani Tomo 1 Galliæ Christianæ, in Episcopis Avenionensibus, sic loquuntur de famoso apud illos ponte : *Utramque Rhodani ripam pons 23 arcuum seu fornicum amplectitur; de cujus fundatione à Benedicto puero, Amilatensis in Burgundia oppidi indigenâ, commemorant plura, sed, ut credunt, commentitia : quamquam & Card. Baronius Annalium Tomo 12 plura tanta rei veritatisque Pontificum Romanorum diplomata enumeret*, videlicet Innocentii IV, Clementis item IV & V, Bonifacii VIII atque Joannis XXII. Si ego sic loquerer, aut de ponte illo, aut de ecclesia, ibidem Avenione, veluti à S. Martha fundata, attestante Bulla Sixti IV; gravior in caput meum cusa fuisset accusatio.

39 Ad diem 14 Aprilis, *Benedicti* illius ut Sancti historiam & cultum, in ipsomet ponte illo continuatum, probo; adeoque & Bullas omnes, illius ut talis mentionem facientes. De Bulla Sixti IV, in cujus narrativa parte plus aliquid Historicæ verisimilitudinis requiro, supra memini; & locum meum à Patern. vestra perperam accusatum, integre produxi § superiore. Cur autem argumentum facti, à me rejecti, non adduxisti in medium? Timebas, ne hac cultiore ætate, primo intuitu stomachum homini prudenti & utcumque historico moveret, quod Cathedralis Ecclesia Avenione *à B. Martha, Iesu Christi hospita, ad laudem ejus & gloriosæ Virginis primum extructa, manu Dei consecrata extiterit*, tam multo antè quam Christiani inciperent habere ecclesias publicas, & quidem Cathedrales.

40 Hoc tamen in Bullæ istius parte narrativa dicitur, cum addito, *ut fama est & antiquorum habet traditio*; ab eo scilicet tempore, quo per Provinciam invalescere opinio cœpit, quod Maria, Martha, & Lazarus, cum Marcella ipsorum famula, & Maximino Christi discipulo, ab Judæa Massiliam, inermi vecti cymba venerint; quæ quam male consuta sint omnia, & propter synonymiam aptata personis ex Euangelio celebribus, suo tempore docebo. Interim noto, quod ita persuasi doctissimi viri, correctores Breviarii Parisiensis an. 1680, nihil ejusmodi passi sint in Lectionibus suis recitari, ad dies festos SS. Magdalenæ & Marthæ. Id vero cum dico, nolim me accuset Patern. vestra, quasi majorem novo isti Parisiensi Breviario auctoritatem tribuam, quam Romano. Solum intendo significare, quod, sicuti in hoc magna cum prudentia prætermissæ sunt historiæ omnes, inter eruditos controversæ, multoque magis passim nunc habitæ falsæ; ita aliquando fieri poterit in Romano, sicut antea sub Gregorio XIII aliisque Pontificibus plus semel factum est. Hoc autem cum fiet, sperare ausim, meorum de Sanctis Commentariorum & in Acta Annotationum majorem habendam rationem, quam Accusatores mei volent; mundo persuasum cupientes, quod post novissimam Breviarii reformationem nihil amplius reformabile supersit.

§. V. ACCUSATIO.

Papebrochius, contra Bullam Eugenii IV, asserit, Episcopos esse in sublimiori gradu quam Cardinales.

RESPONSIO.

42 Si titulum legas, ac deinde num. 34 verba ejusdem P. Sebastiani, quasi ex parte 2 Conat. pag. 13 num. 19 descripta, quibus asseruerim, *Episcopos esse in sublimiori gradu positos, quam Eminentissimos Dominos S. R. E. Cardinales*; nihil videbitur esse evidentius, quam quod omnes quoscumque Episcopos Cardinalibus non Episcopis præposuerim, etiam pro hoc tempore. Ast si omnia antecedentia consideres, manifeste apparebit falsitas criminis mihi impacti.

43 Nusquam enim in tota Gelasii II historia, à Pandulfo Aletrino familiari ejus scripta, quam illustro, agitur de Episcopis in genere; sed de *Episcopis, Romani Pontificis Suffraganeis*: iis scilicet, qui nunc inter Cardinales primum Ordinem constituunt pari cum ceteris suffragii jure; anno autem 1118 neque Cardinales dicebantur, neque votum ferebant; Portuensi Episcopo Petro, ad quosdam Consuffraganeos suos schismaticos sic scribente: *Nec vestrum, sicuti nec meum fuit, eligere; sed potius electum à Fratribus* (Cardinalibus) *approbare.*

44 Cum ergo Cardinales decretum electionis à se factæ mitterent Lothario Imperatori, primum quidem illi, tamquam Electores; ex ordine subscribunt. Deinde decretum approbari faciunt à *Petro Portuensi cum reliquis Romanæ Ecclesiæ Suffraganeis*, iis scilicet qui antea nominati erant primi, veluti vocati, ad præsidendum electioni *Petrus Portuensis, Centius Sabinensis, Vitalis Albanensis, Lambertus Ostiensis, Episcopi*: quibus aliisque auctoritatibus expensis, verissime subjungo, quod *in Synodalibus* (Conciliorum scilicet Romæ celebratorum) *subscriptionibus, & Pontificiorum Privilegiorum subsignationibus, videas semper priori loco nomina Episcoporum*, scilicet Romanæ Sedis Suffraganeorum, *utpote in sublimiori gradu positorum*, nempe in ordine eorum qui viventi Pontifici à consiliis erant, & mortuo eligi faciebant successorem; *deinde Cardinalium*, Presbyterorum & Diaconorum S.R.E. In Paralipomenis porro ad hunc locum pag. 97, ex veteri apud P. Mabillionem inscriptione, atque ex Abbatiæ Farfensis carthulario, doceo, ejusmodi Episcopos vocatos etiam an. 1090 *Episcopos Urbis*, & *Episcopos sanctæ Romanæ Ecclesiæ.*

45 Horum quin tunc fuerit major dignitas, quam Cardinalium Presbyterorum & Diaconorum, dubitare non sinit, tum subscribendi ordo, tum præcellentius officium in conclavi, tum etiam præcitatus Pandulphus, qui de illorum seniore Petro (Decanum nunc appellant) scribit, quod *Primatum post Papam, per longa jam diutius tempora, detinuerat.* Idem confirmo pag. 20 ex S. Petro Damiani Diacono Cardinali, dicente, quod Pontificis *Electio per Episcoporũ & Cardinalium fieri debeat principale judiciũ.* Ac deniq; pag. 24 ostendo, quod circa medium ejusdem seculi factum videatur, ut duobus Cardinalium veterum ordinibus adjungeretur & præponeretur ordo Episcopalis, ac deinceps *Episcopi Cardinales* dicerentur. Quando etiam factum puto, ut iisdem, veluti

in

in Clerum Romanum cooptatis, communicaretur jus ferendi in electionibus suffragii, quo antea caruerant. Itaque cum in Catalogis Pontificalibus, per novem prima secula, legis, primo dici, quot quisque Pontifex ordinarit *Presbyteros*; deinde, quot *Diaconos*; ac denique quot *per diversa loca Episcopos*; non ita id accipias, quasi omnes Episcopi, etiam *Suffraganei S. R. E.* fuerint Presbyteris & Diaconis, postea Cardinalibus dici cœptis, post habiti; sed quia pauci eorum, imo nulli, tunc accensebantur Romano Clero.

46 Contra hæc tam distincte explicata, quid facit Eugenii IV Breve, anno 1438 scribentis Henrico Cantuariensi Archiepiscopo, dubitanti de jure præcellentiæ, eatenus Cardinalibus, etiamsi dumtaxat Presbyteris, deferri solito? Nihil ea Declaratio tangit istos, qui anno 1118, licet Cardinales nondum appellarentur, plus tamen erant quam Cardinales tunc dicti; & æque aut magis, quam illi, à consiliis Pontificis; ac reipsa tempore Eugenii IV, æque ac nostro, in Cardinalium numerum assumpti, primum eorum Ordinem constituunt. Quid dicam, R. Pater, ad istam voluntariam in accusando cæcitatem? Eodem quem accusas numero, paucis lineis ante verba à te citata, expressissimis terminis declarabam, me non agere de quibuslibet Episcopis; sed de solis *Episcopis Suffraganeis Romanæ Sedis*, qui & nunc primi inter Cardinales sunt, & olim Cardinalibus, licet ipsi Cardinales non essent, præferebantur. Idem, si voluisses, videre poteras in margine ejusdem numeri. Vidisti procul dubio; sed nisi dissimulasses, non potuisses criminari, quod ponam *Episcopos in sublimiori gradu quam Cardinales*. Visne autem, Rev. Pater, Auctorem non ignobilem, de Archiepiscopis & Episcopis asserentem, id quod ego de solis Episcopis, Romani Pontificis Suffraganeis? Is est Eximius P. Christianus Lupus tomo 5. Synodorum. Vide apud eum in primis verbum *Cardinales* in Indice: *Cardinales*, inquit, *olim Archiepiscopis & Episcopis postpositi*. In dissertatione autem de peccatorum ac satisfactionum indulgentiis pag. 617, agens de Epistola S. Lugderi Episcopi Monasteriensis, ad Rixfridum Trajectensem Episcopum, *Habet* inquit, *quasdam spuriæ suppositionis notas. Etenim Romanos Cardinales, contra istius seculi morem, præponit Archiepiscopis & Episcopis*. Cur non in Eximium hunc scriptorem inveheris, tribuentem omnibus illius temporis Episcopis, quod ego solis Romani Pontificis Suffraganeis? Et quidem hoc adeo non novum illi visum est, ut epistola oppositum continens, vel hoc ipso *Spuriæ suppositionis notam* mereatur. De hoc porro argumento iterum me respondentem lege Articulo 3. §. 5 & Art. 8. §. 4, ubi tertium eamdem Accusationem, veluti novam resumis, more tuo mihi molestiam, lectori fastidium, Tibi contemptum creans.

§. VI. ACCUSATIO.

Papebrochius, ex damnatis Natalis Alexandri libris, recipit & admittit Æneæ Silvii Dialogos, contra Bullam Pii II, illos expresse damnantis & reprobantis.

RESPONSIO.

47 REv. Pater, si ea me respondere deceret, quæ te audire; non deesset hic locus novæ expostulationi. *Æneas Silvius*, prius Clericus Ceremoniarum (ut vocant) & omnibus Concilii Basileensis Sessionibus præsens, Schismatisque ab eodem suscitati acer propugnator; anno 1445, ætatis suæ 40, resipuit; & quidquid juvenili fervore ante id tempus scripserat, factus anno 1458 Pontifex retractavit, per propriam ea de re Bullam, quam allegas. In hac prolixe explicat suam de suprema Pontificis Romani potestate doctrinam, atque sic concludit: *Si quid adversus hanc doctrinam inveneritis, aut in Dialogis aut in Epistolis nostris (multa enim scripsimus adhuc juvenes) respuite atque contemnite, sequimini quæ nunc dicimus, & seni magis quam juveni credite. Æneam rejicite, Pium recipite.*

48 Hæc ille, nec verbum amplius de Dialogis, utique juvenilibus illis; nihil de aliis, quos solos citavi, quosque *biennio ante Pontificatum susceptum edidit*, jam quinquagenarius, & pridem Episcopus Senensis, ac forte etiam Cardinalis. In his posterioris ætatis Dialogis (quos mihi videre necdum contigit, sed in aliis Auctoribus palam laudatos invenire) fuerit etiam is, quem, teste Philippo Labbe tomo 2 de scriptoribus, edidit *adversus falsam donationem Constantini, cujus meminisse volunt Hieronymum Occalum, Catalanum; Ioannem Felinum, ad Cap.* Solitæ, *tit.* de majoritate & obedientia; *& Balbum Episcopum, libro de coronatione*: auctores utique antiquos & probatos. In illo autem Æneas rejecerit etiam baptismum Constantini Romanum, post quem fingitur scripta donatio, idque legerit Natalis Alexander; non solum Æneam, sed etiam Cardinalem Cusanum allegans, juris Pontificii scientissimum, qui libro septimo Decretalium compilando, operam Ecclesiæ utilissimam præstitit; quem Patern. Tua caute prætermittit.

49 Nunc ego ex te quæro, R. Pater, quis sit *infamis iste Dialogorum libellus, quem Æneas, factus postea Pontifex & Pius II dictus, retractavit & condemnavit*? Non is potuit esse, quem edidit post resipiscentiam; non enim in abdicatos semel errores relapsus est: & licet Deus (qui momento uno ex lapidibus istis potest suscitare filios Abrahæ, & ex persecutore Ecclesiæ statim fecit Apostolum) posset etiam ex persecutore immediate facere Pontificem; non tamen solet Ecclesia, nisi fidei satis probatæ viros, ad summi Pontificatus apicem evehere; adeóque nec verisimile est, Æneam Silvium eo fuisse promovendum, si immediate ante, tam absurda & damnabilia, contra Sedem Apostolicam evulgasset.

50 Sed neque Dialogum, qui male à te accusatur, debebam ex Natale Alexandro discere, qui notitiam ejus habebam in libro Labbe, edito anno 1660, priusquam aliquid scribere cœpissemus aut ego aut Natalis Alexander. Cum tamen eodem tempore, quo

quo Commentarium de S.Constantino imprimendum dabam,id est an. 1683, Antverpiam allata essent prima decem secula præfati Alexandri, Historiæ ecclesiasticæ præcipua capita ordine commodissimo complexa, post annum deinde unum prohibita Romæ; ego, nihil minus tunc suspicans de libris istis, quam quod evenit, novo hospiti honorem eum habendum credidi, ut in tam celebri argumento de vita primi Christiani Imperatoris, ipsum etiam consulerem, & ex eo aliquid mutuarem.

51 Quod ita fecerim, ne nunc quidem me pudere debet, propter postea secutum eruditi alioquin viri miserabilem casum, qui nomen ejus famamque afflixit anno 1684, cum ista mea jam ab anno impressa habebantur. Nam tomi Majalis quinti impressio quadriennium integrum tenuit, & ejus rei distinctissimam notitiam ex paternis ephemeridibus dare tibi potest, simul & rationes tam diu protractæ sæpiusque interruptæ impressionis, filius Michaelis Cnobbari Typographi, Frater vester Isidorus à S. Maria Magd. de Pazzis.

52 Ast etiam, postquam in recuso parte 1 Conatus folio 5, Decretum mihi innotuisse, dico; Auctorem jam damnatum bis allegavi tom. 6 aut 7 Maji, imprimi cœptis post istam damnationem, contra quam me facturum pollicitus eram. Nempe in Commentariis pridem ad prælum paratis, facile fuit semel iterumque relinqui nomen inobservatum. Id quam innocue fieri possit in majoribus Tomis, exemplo tuo te convinco in libro tuo non adeo magno. Neque multa opus erit disquisitione. In hoc ipso tuo §. graviter & immerito accusas *Eugenium* Pontificem, his verbis: ,, Sic enim ,,in dicta Bulla ait Eugenius: *Seducti peccavimus ut Paulus, & ignoranter persecuti ,,sumus Ecclesiam Dei, & Romanam primamque Sedem*,, Scio id à te factum per inadvertentiam, & pro *Eugenio* positum voluisse *Pium II*, alias Æneam Silvium: verum cum error tam palpabilis oculos tuos fugerit, etiam ubi nævos omnes Typographicos tam studiose colligere in unum folium conatus es, noli mirari simile quidpiam alteri contingere.

53 Magis dubito, an per inadvertentiam acciderit, ut Dialogos ab Ænea Silvio editos *in juventute*, quando Romanæ Sedis Primatum impugnavit, confuderis cum iis quos composuit ætate provectior, anno circiter decimo post suam resipiscentiam, & paulo ante Pontificatum. Priores retractavit & reprobavit Pontifex, posteriores numquam. Quid igitur censeas de hac tua criminatione: *Papebrochius ex damnatis Natalis Alexandri libris recipit & admittit Æneæ Silvii Dialogos, contra Bullam Pii II, illos expresse reprobantis & damnantis?*

§. VII. ACCUSATIO.

Papebrochius, contra Breve Apostolicum Gregorii XIII, explodit translationem corporis S. Monicæ Romam.

RESPONSIO.

54 Nihil eorum, quæ de S. Monica bona fide ac graviter scripta reperio, *explodo* aut *explosi* uspiam. Geminæ translationis Historiam, sicut accepi, sic trado & examino, cum summa utrimque reverentia. Tu autem, Rev. Pater, quasi de priori nihil legisses, de sola secunda loqueris, quò scilicet existimer ex mera controvertendi libidine, in dubium revocare qualitatem ejus quod Romæ est corporis. Si enim de utrâque pariter retulisses, apparuisset illico, Romanam translationem, sic à Martino Papa V describi, ut si per eam allatum corpus, verè sit corpus S. Monicæ, nequeat ejusdem esse illud, quod anno 1162 translatum Arroasiam in Belgium, scribit idem qui transtulit Walterus, ibidem Regularium Canonicorum Prior; de qua re Comment. Præv. num. 3, sic loquor: *Habet ea* (Historia) *notas omnes fidelis & coævi scriptoris, ab exque translatione initium sumpsit totus S. Monicæ cultus, ignotus antiquioribus Martyrologiis omnibus, & ab Arroasiensibus ad ceteros Regulares Canonicos per Belgium, Galliam, & Germaniam, inde etiam ad Eremitas Augustinianos, ac denique ad Ecclesiam universam transfusus*, una cum Romano Martyrologio.

55 Nunc à te quæro, quid egisset Patern. vestra, si anno 1430 Romæ præsens fuisset, quando *Petrus Episcopus Alectensis, Apostolicæ Capellæ Sacrista & Confessor Papæ*, ex ordine Eremitarum, *pro parte Prioris Generalis & universorum Fratrum*, licentiam petiit ad corpus *S. Monicæ, à loco civitatis Ostiensis*, tunc & pridem desolato, *transferendum ad ecclesiam Domus Fratrum de Urbe*. Quid, inquam, tunc egisses, si interveniens ex Belgio Arroasiensis Prior opposuisset sese petitioni illi; exhibens vetus suæ ecclesiæ Martyrologium, ab annis 200 aut pluribus scriptum, ex eoque legenda dedisset hæc verba: XIII *Kalend. Maji, translatio corporis sanctissimæ Monicæ, ab Ostia Tiberina, in hanc Dei & S. Nicolai ecclesiam, manu Domni Walteri Prioris Arroasiæ, Anno Domini* ∞.C.LXII.

56 Hæsisses, credo, ad tam improvisam objectionem attonitus; hæsisset & Prior Generalis Eremitarum, hæsisset ipse Martinus Papa, & rem maturiori examine dignam judicasset. Difficile est, aut etiam impossibile, hoc erudito seculo, quo Critica, superiori ætate fermè neglecta, tam studiose exercetur, scriptum aliquod alieno tempori auctorique supponere tam feliciter, temporumque, locorum, ac personarum circumstantias sic aptare, ut diu lateat impostura. Fallet illa quidem aliquamdiu; sed cum impegerit in alia certiora & nemini indubitata criteria, tandem deprehendetur, & in lucem protrahetur falsitas.

57 Arroasiensis interim Historia annum jam decimum sextum legitur Romæ, nunc si unquam Historicis criticis instructa Urbe: nec tamen hactenus inventus est, qui ansam in ea reperiret aliquam, ob quam suspecta haberi possit. Ego ipse, judicio vestro plus quam nimium criticus, in omnem partem

tem versavi historiam eamdem, cupiens reperire quod in dubium vocare possem, atque ita stabilire possessionem Romanam. Tu denique, Rev. Pater, & tui adjutores, quos audio fuisse plurimos ex Carmelitano Ordine utroque, neque hic, neque Artic. 12 §. 2, ubi iterum eumdem lapidem versasti, mutire contra es ausus, vel exigere ut eamdem Historiam rejiciam: quomodo ergo vis, ut hac rejecta Romanam translationem incunctanter suscipiam, neque in ea suspicer aliquem facti errorem?

58 Hic autem tanto facilius potuit Eremitarum Generali, & per eum Martino Papæ obrepere; quod (sicuti Martinus Papa narrat) neque Ostiæ, jam ut dixi desolatæ, quisquam præter unum senem esset, qui acceptam à decessore notitiam loci, quo Monicæ corpus jacebat, aut jacere credebatur, traderet successori. Accedit quod, juxta Arroasiensem Historiam, dum Walterus Ostiam venit, ibi tam confusa habebatur memoria S. Monicæ, ut hæc, alio nomine dicta crederetur *S. Prima*.

59 Tam temere ab Ostiensibus asserta gemini nominis identitas, occasionem mihi dedit opinandi; confusionem istam nominum processisse ex confusione Personarum, quarum unius ejusque veræ *Monicæ* corpus, secundum ipsiusmet revelationem, translatum sit Arroasiam; alterum alterius Sanctæ, vero nomine *Primæ*, inventum Ostiæ, & anno 1260 translatum sit ad ecclesiam S. Aureæ, atque sub titulo nominis *S. Monicæ* suppositum arcæ S. Aureæ (sub hac enim inventum corpus dicit Martinus) ab iis qui duplici nomine unam eamdemque signari sibi persuaserant. Talis vero notitia, sic per manus tradita, Martino Papæ potuit videri indubitabilis, nulla ablati alio corporis notitia ad Italos ex Belgio perlata.

60 Equidem semper eo propendeo, ut acta circa Sanctos eorumque cultum, si non possim eximere à convictione erroris, in alterutris eorum, qui de uno eodemque corpore certant; reperiam in utrisque bonam fidem, quæ cultum justificet, & per hunc salvet patrata divinitus utrobique beneficia. Ideo in præsenti casu amplexus sum viam (ut mihi videbatur) expeditiorem, qua Arroasienses vacarent culpa turpissimæ aliàs imposturæ; Romanorum vero pro tunc invincibilem errorem, si error fuerit, bona fides excusaret.

61 Cur Accusator hic, & iterum Art. 12 §. 2 (cui pariter hic responsum cupio) in titulo nominat *Gregorium XIII*, quia testatur sese ex capite prædicti corporis acceptam particulam misisse Bononiam; & non potius Martinum V, haud satis capio, nec scire magnopere refert. Illud majorem vim habere forsitan videatur, quod idem Martinus, post narratam translationem sua concessione factam, sic concludat: *desiderantes, quod ob translationem prædictam, de sanctitate hujusmodi corporis major, apud omnes fideles Christi, notitia haberi possit; translationem & repositionem hujusmodi corporis ratas habentes & gratas, eas ex certa scientia, auctoritate Apostolica, tenore præsentium confirmamus; &, ut erga dictam S. Monicam magis confirmetur eorum devotio, quasi patulo præconio ad omnium notitiam deduci volumus per præsentes.*

62 Verum hæc *certa scientia* Pontificis, acta approbantis & confirmantis, non ultra se extendit, quam quod corpus sub arca S. Aureæ repertum, & habitum pro corpore S. Monicæ; Pontificia concessione & voluntate fuerit Romam translatum, debeatque ut sanctum honorari, sicut pro tali fuit Ostiæ habitum, & sub dicta arca collocatum.

63 Egimus ad 21 Martii de S. Benedicti corpore, inter Italos Gallosque controverso: quorum utrique similes Bullas pro se habent & allegant; imo & prohibitiones, ne trans-

translatio in Gallias annue celebretur, quod tamen hodiedum fit; & è contrario, ne alibi quam in Gallia esse dicatur idem corpus, rescripta similia prohibent. Quare prudentissimus Mabilio, Seculo suo 2 pag. 338 pro suis acturus Gallis, ita loquitur num. 7: *Quam firma sint, quæ à Bullis Pontificiis (si modo ex certa scientia data, ac legitima sunt) petuntur argumenta, nemo ignorat Catholicorum .... at cum in ea quam tractamus quæstione Bulla Bullis, nonnumquam ejusdem Pontificis, opponantur, huic argumento supersedemus.*

64 Sicut ergo alterutras necesse est aliquem errorem involvere, in facto quod narrant, cum nequeant duæ contradictoriæ simul esse veræ; sic potest etiam contingere in casu, quo dictæ Bullæ pro una dumtaxat parte faciunt; Pontificibus, earumdem auctoribus, nihil scientibus vel cogitantibus de alia, quæ idem posset prætendere; idque ex possessione longe antiquiori, qualis Arroasiensium, sed longe absentium, erat. Horum possessionem ita tueri nolo contra Romanos, ut putem illam tam certam esse, quin falsa esse possit, & vera Romana.

65 Itaque modo dicta sufficiant ad amoliendam invidiam, quam Accusator ciere nititur ex hisce terminis; *Creditum*, vel, *Ut prætenditur*, dubitationem insinuantibus & ingerentibus. Quare sicut S. Benedictum paratus sum venerari; tam in eo quod in Italia, quam quod in Gallia est corpore; sic & S. Monicam, tam in eo quod in Italia est, quam quod in Belgio; nihil dubitans, quin id gratum Deo sit, non nimium scrupulosos nos volenti esse in hac parte, ne, dum locus deligitur, religio minuatur. Satis sit utrobique esse veri alicujus Sancti corpus, quamvis unum pro alio haberi subinde Deus patiatur. Puto tamen inter eruditos haud inutiliter disputari, cujus Sancti corpus sit, quod ostenditur, ut veritas magis elucescat.

66 Falsum est itaque primo, dubitationem à me indicatam, vel motam suspicionem esse, *absque ulla prorsus ratione & fundamento.* Falsum est secundo, me *explodere translationem corporis S. Monicæ Romam.* Magis vero subdola, odiosa, noxia, injusta, ac minime tolerabilis calumnia est, qua tum hic, tum passim alibi distinctis characteribus, tamquam si verba mea forent, dicis hæc à me asseri juxta *novum criterium, neque Henschenio, neque ulli priorum animadversum.* Quæ ineptia & infidelitas est, de casu aliquo singulari, & momenti non magni, à me alicubi dictum, ingerere ubique, tamquam dictum de singulis, etiam maxime diversis!

67 Majorem fraudem, & magis ferire atque offendere natam, de *Bullis Pontificum, ne minimum quidem probabilitatis punctum afferentibus,* notavi semel iterumque; sæpius neglexi seu præterivi tacitus, ne tædium parerem lectori. Tu vero, Rev. Pater, hæc verba identidem infarcis, & applicas locis omnibus; ut ii qui fraudis ignari sunt, & forte non nisi lineas aliquot obiter, vel Paragraphos paucos Responsionis nostræ legunt, eosque vobis suggerentibus conferunt cum accusatione vestrâ, arbitrentur toties agnitam & admissam à nobis accusationem, quoties non deprehenditur refutata; quamvis luce meridiana clarius de multiplici calumnia plus quam semel convicta sit.

§. VIII. AC-

§. VIII. ACCUSATIO.

Papebrochius, contra diversa diplomata Apostolica, explodit Reliquias ecclesiæ S. Aphræ Brixiensis, tamquam fictas.

RESPONSIO.

68 NEscio, Pater Rev. an auctor sis famosi illius libelli, cui titulus, *Papebrochius bombardizans:* ita familiare tibi est illud, insolitum mihi verbum, *Explodere.* Si quæram, quinam sint Pontifices, quorum diplomata eas Reliquias approbarint; non solum invenio à te nominatos *Sixtum V.* pro annis 1586 & 1587, & *Clementem VIII.* pro 1602; quia permiserunt aliquas inde transferri; sed etiam *Honorium III.* idque ex Abbatis Stellæ Responso, ad meum de prædictis Commentarium. Verum in Stellæ libro pag. 14 aliud nihil invenio, quam quod Pontifici isti, circa annum 1225, oblata sit supplica, indicans, quod *non solum ex scripturis & indiciis multis, verum etiam ex antecessorum processis, fit clarum, corpora SS. Faustini & Iovitæ ... in ecclesia juxta viam Cremonensem esse recondita:* &, *ab Episcopo*, qui tunc sedebat, *in majori altari reposita.*

69 Quid autem ad hæc responderit Honorius, contradicentibus verosimiliter Benedictinis, eáque corpora, pridem inde ablata, in suâ SS. Faustini & Jovitæ ecclesiâ haberi asserentibus, nec Stella indicat, neque ego divinaverim; neque affirmare potes, Rev. Pater, nisi more tuo plus scribendo quam legeris. Additur quidem, in eadem supplica etiam hæc verba subjungi: *Cumque in ipsâ ecclesiâ, antiquissimâ procul dubio, multa aliorum Sanctorum corpora requiescant.* Verum gratis assumit D. Abbas, de his quoque intelligi, id clarum esse *ex scripturis, indiciis, & processis*; atque adeo videtur τὸ *procul dubio,* referri ad sequens verbum *corpora*, potius quam ad *ecclesiam, antiquissimam procul dubio.* Sed de hoc ei litem non movero; cum nec ipse dubitem, quin Sanctorum corpora ibidem maximo numero condita antiquitus aut sint aut fuerint.

70 Præcipua autem, imo tota nostra controversia est, an ea ibi antiquitus habeantur sub istis nominibus & cognominibus, sub quibus eorum multos referunt Catalogi S. Aphræ, unde auctum est Brixiensis Ecclesiæ Martyrologium. Causa dubitandi erat, quod istius Martyrologii Auctor, operis nostri promovendi studiosissimus, Bernardinus Faynus, rogatus submittere, sicut de aliis Sanctis fecerat, documenta, quibus niteretur fides prædictorum Catalogorum, aliud non potuerit invenire quam cujusdam Notarii *Guerrini Cereti* Commentariolum de hoc argumento: cui cum multa per litteras opponerem, quibus ille respondebat nihil, silentium amici accepi pro verecunda confessione agnitæ ad ulteriorem probationem insufficientiæ. Deinde suspectum jam Guerrini scriptum examinandum sumpsi, propter acceptos ex eo ad 19 Aprilis *SS. Angelinum & Orieldam ac filios*, de quibus merito dubitabam. Inveniens autem fabulosum totum, Exegesim de eo compilavi, qualem habes in Propylæo antiquario ad Tom. 2 Aprilis; futurum sperans, ut labor is subserviret prædicto Martyrologio, etiam post mortem Auctoris, corrigendo.

71 Verum contra accidit: quia id Reverendiss. Abbati S. Aphræ Onuphrio Stellæ occasionem dedit scribendi contra me, tam-

O quam

quam pro aris & focis, majori cum fiducia causæ, & minori cum modestia, quam ejus nota aliàs prudentia & humanitas, resque ipsa patiebantur. Me tamen parum aut nihil id commovebat, cum viderem, aliosque crederem æque visuros, etiam sic mihi concedi quod unice postulabam; & magna cum diligentia hinc quidem coacervari, quidquid ad censuram amoliendam, veramque dubiorum sanctitatem suadendam conducturum, à me autem inculpabiliter ignoratum videbatur: inde vero Guerrini opusculum *fabulosum* dici p. 61 in titulo sui capitis 5; in contextu autem expressius notari, quod *Revera Chronica Guerrini Cereti, velut in scena tragica plus continet mendaciorum quam veritatis; introducitque personas, quæ neque actis, neque tempori, neque loco conveniunt; & sub larvâ fictitiâ narrat miracula numquam audita, martyria non usitata, rerum uniones prorsus chimericas.*

72 Ante istud Responsum Abbatiale, nemo erat qui non me excusaret; considerans, præter illud Cereti Chronicon nihil probationis à me fuisse Brixiâ impetratum. Quid enim poteram aliter, quam feci, de dubiis mihi nominibus cognominibusque judicare, quæ videbam hodierni usus esse pleraque, quam gratis ab Guerrino esse antiquis Sanctis attributa? Non aliud etiam potui inde concludere; quam quod, si revera eorum ista fuerint corpora, quorum legebantur nomina & cognomina; ipsa quoque longe sequioris ævi sint, adeoque dubitabilis eorumdem sanctitas, quicumque eamdem bona fide susceperint Episcopi & Pontifices, arbitrati rem à satis peritis Antiquariis examinatam fuisse.

73 Huic definitioni contrarius, in suo anni 1687 opere Abbas Stella, innititur decreto anni 1529 die 9 Martii sic formato: *Cum notum sit, superioribus diebus, in ecclesiâ, olim SS. Faustini & Iovitæ ad sanguinem, in præsentiarum vero D. Aphræ in civitate nostra nuncupatâ, quod reperta fuerint multa corpora Sanctorum; conveniatque Reipublicæ nostræ curam aliquam adhibere circa præmissa: idcirco vadit pars, quod in Concilio generali, scrutinio eligantur tres cives, qui habeant interesse fossionibus seu excavationibus faciendis prædictis corporibus, & tam hactenus repertis quam in futurum reperiendis, ac de omnibus aliis circa prædicta opportunis; & invigilare debeant omni eorum industria & ingenio, quod quidam liber Chronicarum, medio cujus asseritur talia corpora inveniri, in lucem prodeat & habeatur. Et quod prædicti sic eligendi debitis mediis provideant, ne dicti Patres præfata ecclesia fodiant seu fodere faciant, sine licentia, præsentia, & consensu ipsorum DD. Deputatorum.*

74 Factum sane & consultum prudenter: sed an inventus denique liber est diversus à Chronica Guerrini? Hoc supponit Stella: quia hanc, utpote fabulosam, non fuissent ab probationem adhibituri Deputati: quippe quibus Provisionalis actus deputationis ipsorum testimonium dat, quod fuerint *sapientissimi cives, D. Ioannes Chizzius, D. Laurentius Patusius, Iurisconsulti, & Ioannes Paulus Averoldus.* Proinde vult Reverendiss. Abbas in iis servatam Juris regulam, sumptam ex causa 14 quæst. 2 c. 1 *super prudentia*; quod *in possessione vel hujusmodi negotiis hi potissimum assumendi sunt, qui eadem negotia tractaverint, de quorum auditu & visu hæsitatio esse non debeat.* Insuper adducit pag. 23 morositatem Episcopi Brixiensis Pauli Zani, qui eodem ipso anno rogatus à Franciscanis Observantibus licentiam, alio transferendi quædam corpora, sub altari destructo reperta, eamdem negarit ex consilio Mathiæ Ugonis Episcopi Famagustani.

75 Verum quam gratis præsumitur, licentia illa negata, propter defectus repertos in prætensis de veritate & sanctitate corporum, sub isto altari quiescentium, monumentis; cum aliæ diversissimæ causæ plures

res potuerint adfuisse, ob quas petita licentia negatur; tam improbabile mihi videtur, tres illos cives, utcumque petitos Juris civilis, fuisse etiam peritissimos Antiquarios, quales tunc erant tota Europa admodum pauci, & Brixiæ forsitan ne unus quidem.

76 Sicuti autem hoc ipso seculo, annis abhinc tantum 25, vir inter suos eruditissimus Faynus, non prius agnovit insufficientiam Chronicæ Guerrini, quam de ea moneretur à me; sed ejus auctoritate usus sine scrupulo est in Notis ad suum Martyrologium; sic multo facilius potuerint illi, sesquiseculo seniores, quando summa regnabit ubique talium rerum imperitia, eamdem Chronicam suscepisse, ut rem undequaque certissimam. Nec scio quomodo in virum prudentem cadere possit, quod velit supponere aliisque persuadere, meliorem certioremque Chronicam ab iis inventam, cujus nulla uspiam extet memoria. Inventa enim fuisset eo loci, ubi debuissent eamdem transcripsisse tot illustres familiæ, quot erant ex ipsa probaturæ stirpis ac nominis sui antiquitatem, à primis usque Christianæ religionis seculis deductam.

77 Illustriss. Comes Valerius de Zanis, variis opusculis editis Bononiæ notus, & familiarissimus Comiti Carolo Cæsari Malvasiæ, antiquariæ rei studiosissimo, uti probant illustrata ab eo nuper Marmora Felsinea; rogatus ad me perscribere suum aliorumque in illa Academia antiquariorum sensum de opere prælaudati Abbatis; respondit anno 1692, 14 Sept. in hæc verba; *Convenit inter nos, ipsum non aliud fundamentum habere, neque approbationem aliunde, quam ab interessatis in causa earum familiarum, quas delectat fumus apocryphorum istarum antiqualium: & hoc est judicium universale eruditorum.* In eumdem sensum, de judicio Florentinæ Nobilitatis totius, à multiplici eruditione una cum Magno suo Duce celebratæ, scripsit mihi Illustrissimus Antonius Magliabechius, ipsius Serenissimi Bibliothecarius, ad quem in talibus ex tota fere Europa consulendum accurritur, velut ad commune oraculum litteratorum.

78 Nec dispar fuit judicium Primi Aloysii de Tattis, Annalium Comensium scriptoris sinceri, non tamen adeo perspicacis Critici, ut sciverit habere suspecta Fragmenta pseudo-Luitprandi, Plinium secundum Comensem facientia, & quidem pro Christo Martyrem; donec de pseudodextrinis ex Hispania commentis cavendis moneretur à me, quod etiam gratissimum habuit. Pridem tamen ille per se ipse cognoverat, & prima Decade suorum Annalium pag. 527 studiose refutaverat familiarum nobilium vanitatem, ab adulatoribus lucripetis ingestam, qua sibi patiuntur persuaderi, nomina sua gentilitia antiquissima esse. Verba ejus ex Italico placet Latina reddere, & Abbati Stellæ consideranda proponere, ne bene impensam à se operam credat, in propugnanda talium nominum vetustate; in quo vano labore maxima pars scriptionis, alias non ineruditæ, consumitur.

79 *Hic*, inquit (id est sub initium seculi 6, quo Ecclesiæ Comensi præsidebat Eusebius) *incipiunt scriptores moderni aliqui* (quos in margine nominat, alioqui satis bonos, sed in isto nimis credulos) *incipiunt*, inquit, *designare familiam, ex qua quisque Episcopus natus sit; idque fecerunt per omnes Insubria Antistites, Mediolanenses, Novarienses, Vercellenses, aliosque*, poterat addidisse etiam Brixienses, si Fayni Martyrologium vidisset. *Verum quod hoc cum ratione & veritate haudquaquam consistat, facile conspiciet, quisquis citra passionem & cum prudentia consideraverit hujusmodi vanitatem. Non scribuntur Historiæ, sicut fabulæ. Hæ in chimericis fundantur conceptibus; istæ postulant solidas rationes: quæ cum nostri temporis Chronographis hic desunt, compositiones eorum*

rum æstimantur à sapientibus, velut poëtica, & intestabiles fiunt, etiam ubi continent veritatem; quæ, tot phaleris onerata magis quam ornata, multum amittit gratiæ naturalis.

80 *Concedimus libenter, quod ante & post nativitatem Servatoris, apud Romanos aliosque Italiæ populos sua quæque nobiliores familia cognomina usurparint; nec eget probatione istiusmodi usus, ex historiis antiquis, sed maxime Romanis certissimus. Verum illa non perenvarunt usque modo. Nam post invasionem barbarorum, cum hi in Italia pedem fixissent, ea omnia sic evanuerunt, ut eorum nec minima quidem memoria reperiatur in libris, publicisve instrumentis vel inscriptionibus; & in ævi medii antiquitate aliud non videas, quam purum ac simplex nomen personæ, de qua agitur. Cum hoc igitur certum sit, & plus quam certum, cuicumque habenti aliquam notitiam seculorum ante annum millesimum præteritorum; quanto altius ascendimus ad nonum, octavum & priora secula; tanto minus videmus, quomodo boni isti scriptores tam secure possint affirmare, de Episcopis nostris, quod de suis numquam præsumpsit Roma; licet Romanorum acta à pluribus descripta habeantur antiquitus, nostrorum non item.*

81 Sic ille, nihil reformidans paratam sibi à nobilitate invidiam, cui *nihil intendit præjudicare, quoad suas bene ac solide fundatas probatasque traditiones:* quod nec ego intendo, nec eruditissimus Joannes Mabilio in opere de re diplomatica, hanc de cognominibus quæstionem tractans lib. 2 cap. 7, plane ex mea sententia, sed multo quam ego plenius distinctiusque, pro singulari sua, cui libenter cessero, antiquariæ rei peritia. Ad Martyres autem antiquos quod spectat, hoc insuper observo; neque in eorum Passionibus, sive sinceris, sive apocryphis, neque in Martyrologiis, neque in monumentis eorum aliis, communiter apparere cognomina; quamquam tempore martyriorum plerique sua, eaque Romana fuisse, dubitare non possimus. Causa hæc esse videtur, quia in medio persecutionum æstu nemini curæ erat talia notare; ipsique Christiani fortasse contemnebant istas gentilitiæ nobilitatis appellationes, solo nomine baptismali contenti, satisque gloriosi titulo Christianitatis. Et credemus nos, solis Brixiensibus eam curam fuisse? neque merito dubitabimus de sic repertis Reliquiis?

82 Dignetur Reverendiss. Abbas legere 21 Maji Appendicem ad Commentarium de S. Lucifero, Episcopo Calaritano; nec non eodem spectantem insignem locum post tomum 7 Maji pag. 819. Agitur in dicta Appendice de epitaphiis, hoc seculo refossis in Sardinia; quæ cum Martyrum esse præsumerentur, prohibuit Bollandum iis fidem habere peritissimus tunc Romæ Antiquarius, Franciscus Cardinalis Barberinus. Multa istic Reverendissimus Abbas reperiet, fortunæ corporum Brixiensium simillima; ex iisque discet suo in patriæ favorem præjudicio diffidere, nec ægre ferre quæ de suis scripsi, eodem quo ista candore Belgico, nesciente adulari.

83 Si illis anni 1529 Deputatis par cura fuisset, quæ Sardis, referendi in acta publica circumstantias omnes curatæ sua auctoritate refossionis, eaque acta commentariis, quam speciosissimis possent, illustrandi; & sic digesta, illustrata, ac Romam missa venissent in manus tam eruditi Pontificis, quam fuit Urbanus VIII, ejusque Nepotes Barberini; existimo non facile Episcopo concedendam fuisse licentiam sic inventa corpora transferendi; quam Sardis concessam hactenus non comperi.

84 His non tam tecum, R. P. Sebastiane, quam cum Reverendiss. D. Onuphrio Abbate collatis, puto manifestum fecisse me, si non Tibi, saltem ipsi aliisque intelligentioribus, quam nihil temere factum sit à me, quod Brixiano Martyrologio, eatenus nixo

solius Guerrini Cereti Chronica, ipsomet Abbate assentiente fabulosâ, fidem habere non potuerim; & cur ne quidem nunc possim prudenter ad summam primorum seculorum ætatem recipere nomina & cognomina usus hodierni, ut sunt Lombardica & Teutonica, aut etiam Italica illis recentiora, puta in nominibus, *Albertus, Alventus, Bonacursius, Bonfantus, Corradus, Henricus, Bernardinus, Franciscbinus, Iacobinus* &c; in cognominibus, *de Scaligeris, Brusatis, Bornatis, Blausanis, Duchis, Martinenghis*; aliisque quam plurimis. Interim Apostolicæ Sedi considerandum relinquo, quam temere feceris ipse, assumendo alienam causam, tibi ab iis quos attinet non commissam, Advocatus minime vocatus & rogatus; ne semel quidem expendere dignatus invicta prorsus argumenta, quibus num. 37. & 38. demonstro, fabulosam esse totam *Vitam* anno 1415 confictam, sub nomine *SS. Nicolai & Hieronymi de Pedrocchis*, quasi anno 133 martyrizatorum: demonstrationem autem istam iterabo & confirmabo Art. 11, §. similiter 11, à num. 59, usque ad finem, quoniam istic Tibi placuit accusationem hanc resumere. Demonstratione tamen illa non obstante, hic fidenter pronuntias num. 48, quod ista *effutiam absque ullo fundamento ex meris conjecturis*; & ab Apostolica Sede dijudicari petis, *an ea quæ dico non potius exsibilationem, quam responsionem mereantur.*

§. IX. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Bullam Leonis IV, *à variis Romanis Pontificibus receptam & confirmatam, arguit imposturæ.*

RESPONSIO.

85 Saltem à Leone IV similes Indulgentias datas esse nego; à Lucio III potuisse emanare concedo; quodque eas, à quocumque olim datas vel non datas, varii deinde Pontifices bonâ fide confirmarunt, supplendo quemcumque facti defectum. Quod in Paralipomenis ad Conatum pag. 93 jusserim alio transferri, vel potius expungi locum, ubi quæritur, *quomodo nominis Pontificii numerus inveniatur ante aliqua exgrapha Bullarum* istius aut vicini ævi; non ideo feci, quod me censuræ, de Leonina in Aprili latæ, puderet (ut præsumis, R. Pater) sed quia illud, quod passim nominatis *Bullam Leonis* IV, quodque nullam Bullæ formam habere ostensum volebam contra Patrem Bonæ-Spei, jam patemini dici *Summarium*, adeoque cessabat totum censuræ fundamentum. Et hac de causa etiam in Supplemento, ad 1 tomum Aprilis pag. 792, pro instructione mea vel successorum scripto, hæc numeri 103 verba, *Convincenda impostura*, omissis intermediis, jussi cum sequenti numero sic connecti: *Convincenda impostura sufficit quærere, quænam sint illæ Domus vel Ecclesiæ, in quarum favorem statutæ hæ* [Indulgentiæ] *forent.*

86 Hinc etiam nunc superfluum puto de eo tecum, Rev. Pater, disputare, quod ad controversiam nostram non amplius facit; quamvis etiam hic pergas vocare *Bullam*, quod *Summarium* Bullæ dumtaxat esse mihi concedis. Interim gratulor tibi mihique, saltem in hac libri tui plagulâ repertum aliquid, non prorsus contemnendum, quo moverer ad expungendam censuram, quasi contra Bullam, quæ quidem reipsâ nulla est, sed fuisse præsumitur ex Sixtinâ, Summarium illius referente, de quâ supra Art. 2 num. 174 & mox iterum plenius.

 87 Istum

87 Istum meum candorem tribuendi tibi quantum possum; nescio quomodo sis accepturus; cum etiam ex ipsa quasi retractatione ansam novæ criminationis arripias, quærendo, cur Leoninæ qualiscumque Bullæ in theatrum reducendæ, occasio sumpta sit ad Pontificatum Paschalis II, cum ejus rei proprius locus esset in Leone IV. Respondeo, id eo factum, quia scribenti de Paschale primum innotuerunt ex Armamentario Bullarum quarumdem ecgrapha imperfecta, & ad rem vestram facere visa; de quibus putabam mihi reddendam rationem; scribenti autem Paralipomena innotuit, vos non persistere in sustinendo quod haberetis integrum & genuinum Bullæ prætensæ textum, sed velle contentos esse titulo Summarii.

88 Ast alteram hinc arripis mei explodendi ansam, quod exempla Bullarum, incipientium à numero nominis Pontificii, idque sine consueta seculis istis formula, *N. Episcopus, servus servorum Dei*, non quæsiverim in Bullario, sed in Italia sacra Ughelli, cum hic non habeat omnes Pontificum Bullas.

89 Ad hoc respondeo. Quia quæstio mihi erat de Bulla, quæ data fuisset seculo nono; adeoque quærendæ erant tales quæ posteriores essent anno Christi sexcentesimo, anteriores autem millesimo: hujusmodi autem non nisi unicam, scilicet Joannis XV, habet Cherubini Bullarium; & hanc ipsam, eâ, quam in Leonina vestra desiderabam, forma prætitulatam, *Joannes Episcopus, servus servorum Dei.* Sciens autem quid mihi responderi à vobis posset, ex Cherubini Bullario unam solam pro tot seculis allleganti; abstinui eo nominando; & remisi vos ad Ughellum. Hic enim ejusmodi plurimas pro seculo 7, 8, 9 & 10 describit fide optima ex originalibus, estque ad formulas omnes, in quibus sæpe Cherubinus deficit, accuratus.

90 Tuam ergo, R. Pater, non meam accusa ignorantiam, seu oscitantiam in tractando Bullario; & imprudentiam in objiciendo tot Bullas, eo seculo de quo agimus tanto posteriores, ut quantumvis integra in iis forent omnia, probationem nullam facerent; occasionem tamen mihi darent observandi ad Pontificatum Paschalis istam posteriorem Bullarum à prioribus vel differentiam vel defectum, sicut eum vester Pater Bonæ-spei suggerebat.

91 Quod in conclusione mihi tribuas *blasphemiam*, & quidem *eam qua nihil possit excogitari absurdius:* quod me iterum iterumque voces *insolentem ac impudentem Vicarii Dei contemptorem, adeoque reum læsæ Majestatis Pontificiæ*, refutatione non eget; atque ad ejusmodi intemperiem malo silere, quam respondere Tibi pro merito. Tantum pergo postulare, primo ut Bullam Leonis integram, non autem ejus Summarium, à nescio quo confictum, exhibeas. Secundo ut ostendas, *quænam sint illæ Domus, vel Ecclesiæ, in quarum favorem statuta ha* [indulgentiæ] *forent*. Tertio quinam Generales, quinam Provinciales vestri fuerint seculo Leonis IV, id est seculis aliquot antequam religiosus Ordo vester notus fuit, saltem in Europa.

92 Non satis etiam capio, quomodo vigilans scribere hic potueris: *Papebrochius nescit pœnitere; &, cum non sit musicus, non novit canere palinodiam.* Quando tu ipse mihi exprobras Art. 23 §. 5 retractationes frequentiores quam in ullo alio hactenus legeris Auctore; dicens in ipso titulo: *Papebrochius proprio motu retractat ultra bis mille errores, quos ipse inter Acta Sanctorum ex ignorantia commiserat.* Hos quam recte numeraris, hic non discutio: neque ostendo, quod inconsiderate ansam capias accusandi me ex promptitudine corrigendi errata, quæ ingenuis non minus in me, quam in D. Augustino, Baronio, aliisque laudanda videtur.

Solum

Solum pono Te juxta Te, ut videas Te Tibi contradicere manifeste, dum reprehendis quod nihil noverim retractare, & reprehendis pariter, quod retractem plurima.

§. X. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, per evidentem imposturam, machinatur certam & indubitatam Sixti IV *Bullam reddere suspectam.*

RESPONSIO.

93 Forte multis hæc legentibus inciderit suspicari, quod Sixti IV Bullam fraudulentâ additióne, mutilatione, vel mutatione aliâ vitiaverim. Verum non istud est, quod vult Accusator. Ægre fert, quod non omnia, quæ in Bulla ista continentur, habeam pro indubitatis; maxime illud, quod citetur in ea Leo IV, tamquam qui certas Carmelitanis conventibus Indulgentias concesserit: cujus facti veritas si subsistat, Carmelitanus Ordo necessario extiterit saltem à seculo 9: quod mihi hactenus non vidi sicut oporteret probatum. Ad Bullam autem Sixtinam puto me respondere posse, vel eam non extare, saltem incorruptam, vel non in omnibus quos citat Pontificum nominibus esse plane erroris expertem.

94 Nam (ut omittam varia suppositionis indicia, quæ hic expendi non satis clare possunt, nisi exhibito toto illius Bullæ tenore) debeóne credere, *Honorium decimum & Nicolaum quintum*, *insuper Honorium nonum* in illa recte referri? Juxta te quidem, Pater Rev. nefas sit de hoc vel minimum dubitare, ut nefas est dubitare de nomine Leonis IV. Atqui tamen evidens est, errorem esse tam in nomine Honorii noni, quam Honorii decimi; cum constet neque Honorium decimum, neque Honorium nonum unquam extitisse, imo non nisi quatuor Honorios passim comparere in Catalogis Pontificum; uti etiam nusquam comparet ibidem scriptus Lucius IV, cui adscriptas Indulgentias Lezana, Bullam corrigens, adscribit Lucio III.

95 Post tales tamque manifestos in Pontificum nominibus errores, quomodo evinces, nihil erroris esse in nomine Leonis IV? Argumentum igitur sumptum ex Bulla Sixtina, citante Leonem IV, quasi is Indulgentias Carmelitis concesserit, non est argumentum, ut putas, irrefragabile, ad probandum, quod Ordo vester tempore Leonis IV certo extiterit; qui nusquam apparuerit seculo isto, aut etiam uno alterove ex subsequentibus. Indulgentiarum tamen, quas à Leone IV concessas cupitis, valorem in dubium numquam vocavi: nam quidquid sit de prima illa concessione, certum est, ab aliquibus ejus successoribus confirmatas, aut, si non fuerint, datas fuisse, & quidem, ut in Bulla Sixtina legitur, *supplendo omnes & singulos defectus*, *si qui forsan quoque modo intervenerint in eisdem*; qua ratione censetur Pontifex certos velle reddere fideles de Indulgentiarum istarum valore; adeo ut, si prior concessio non subsisteret, vel nulla fuisset, eas ipse largiatur.

96 Multum vociferatis de vestro Lezana, quod dixerim aliquando me ejus *Annales evolvisse & studiose scrutatum*, nec tamen apud eum Bullam hanc Sixtinam reperisse. Hoc scilicet ita accipis, ac si Lezanam totum perlegerim. Sed aliud est, R. Pater, librum aliquem *evolvere*, aliud totum perlegere. *Evolvere* dicitur etiam qui summaria seu titulos capitum percurrit, vel indices, si quis habet

habet accuratos, ut habet Lezana: is autem solus perlegit, qui omnia & singula, libro & capite quovis contenta, legit, nihil prætermittens. Posteriori modo neque circa Lezanam versatus sum, neque soleo aut possum circa alios sic versari, nisi totam vitam meam velim soli librorum Lectioni impendere, nihil unquam compositurus ipse vel daturus in lucem. Eorum, quos habeo necesse consulere, passim indices lustro, ut videam an & quid in rem, quam tunc ago, contineant. Hoc modo *solicite scrutatus* sum vestrum *Lezanam*, ut, *quo nihil optabam magis*, *Carmelitarum de suis ante seculum* XII *in Europa conventibus opinioni firmandæ aliquod invenirem fundamentum*; ita ipso loco accusato testabar. Verum quid tota hac vociferatione contendis? Imposturæ crimen me scilicet commisisse, dum negavi Bullam Sixtinam me apud Lezanam conspicatum. Ais, fieri non potuisse quin conspicatus sim: idque colligis ex eo, quod dixerim, me Annales Lezanæ *evolvisse*. R. Pater, quilibet verborum suorum optimus est interpres, ut habet juris Regula, & communis Jurisperitorum sensus, atque ipsum lumen rationis dictat. Quomodo Lezanam *evolverim*, jam dixi, ut non [illegible]

97 Quid autem tanta, quam mihi affingis, in *evolvendo* Lezana accuratione impactum; vis criminis? Imposturæ, inquis, in eo situm; quod dixerim non reperisse me apud eum Bullam Sixtinam. Numquid mirabile est, tantum à te strepitus excitari in re minima, & quidem contra rationem & æquitatem naturalem? Jam ante tibi exposui, me non lustrasse singulos Annalium Lezaneorum angulos. Statim ac monitus sum Bullam apud ipsum extare, agnovi palam sine cunctatione; typis edidi; quid vis amplius? Non credis, id me ante ignorare potuisse; ubi tu, Rev. Pater, in libris meis, quos ad accusandum tanto studio perscrutatus es, & quidem in iisdem paginis, in iisdem columnis quas accusas, tam multas ignoras circumstantias, quæ nisi cæcus sis, te effugere non potuerunt: atque ex iis manifestum tibi esse debuit, nihil istiusmodi à me assertum quod mihi attribuis. Sed parum ad rem facit, sive ad probandam prætensam Ordinis vestri antiquitatem, sive ad ostendendum Indulgentias à Leone IV vobis esse concessas, quod Lezana vester Bullam hanc in suis referat Annalibus.

98 Suggessi nonnulla, quæ saltem suspectam reddant Bullæ istius, prout nunc extat, quoad facta aliqua veritatem, imo apertam probent falsitatem. Irrefragabile igitur quoad alia facta illic relata testimonium, & magis convincentem probationem necesse est aliunde accersas. Si neges; ostende, quis sit ille Romanus Pontifex *Honorius nonus*, quis *Honorius decimus*, Ecclesiâ ultra quatuor Honorios non agnoscente? Plures circa Bullam hanc, prout hoc tempore extat, difficultates moveri possent; sed cum hæ ad defensionem meam sufficiant, nolo plus quam necesse est videri Bullæ cuicumque adversarius. Miror autem Paternitatem Tuam tantopere commoveri errore meo levissimo & maxime innocuo circa Lezanam, neque retractationi meæ, tam promptè pridem factæ velle acquiescere; sed identidem exprobrare imposturam & pertinaciam; ubi nostri, tuos in tam multis à me de falsitate manifeste convictos, ac te in primis à Janningo, hactenus tamen adduci nulla convictione posse, ut manus dedis apertæ veritati; neque satis scio an sperare possim fore, ut, post innumeras & continuas pessimæ fidei tuæ convictiones, ullam unquam criminationem tuam retractaturus sis. *Ejice primo trabem de oculo tuo, & tunc perspicies ut educas festucam de oculo fratris tui.* Luc. VI.

§. XI. ACCUSATIO.

Ut Papebrochius infundatas suas, contra Sedis Apostolicæ auctoritatem, palliare valeat argutiunculas, falsum Bullæ Clementis X affingit sensum, eamque enervare molitur.

RESPONSIO.

99 UT novum aliquod crimen, ab eo quod jam diluimus, objicere videatur Accusator; dissimulat in titulo, quæstionem esse de Bulla Sixtina; & in genere fingit, me, contra auctoritatem Sedis Apostolicæ, abuti Bulla Clementis X; quæ aliud nihil est quam confirmatio Summarii, referente Cardinale Bona edita an. 1673: & hanc antea etiam sub alio titulo in scenam adduxerat Art. 2 §. 11. Sed quod ei tunc ibi respondimus, non debet hic iterari: nec responsum meretur, quod objicitur de Clemente Pontifice, nullam faciente in Bulla sua mentionem *de supplendo juris & facti defectu*: quamquam de hoc mox responsurus sum.

100 Quod Cardinalem Bona attinet, revereor singularem ejus doctrinam, & magnam in rebus antiquis peritiam, æque ac memoriam Cardinalium Bellarmini & de Torres; qui, sicut & ipse, Lectiones, in Commemoratione S. Mariæ de Monte Carmelo recitandas, antea probaverunt; non tamen obligari me credo, ad affirmanda continuo omnia in Lectionibus illis contenta. Si contradictorio judicio (quod in gratiis concedendis non fit) res acta; & Promotor fidei, instructus iis quæ proposui dubiis, ad opponendum vocatus fuisset; non ita expedite forsitan concessa foret approbatio. Nunc vero prædicti Cardinales gratiam, quam Ordo Religiosus petebat, nulli futuram damno, nihil contra fidem aut mores continentem, tanto gratiosius poterant decernere concedendam; quanto odiosior fuisset ejusdem negatio; utpote non minus ægre ferenda, quam lata fuit Baroniana, negantis antiquitatem Ordini justo majorem.

101 Hic, ob nonnulla quæ sub ultimos vitæ annos, jam Deo studiorum suorum omnium rationes redditurus, scripserat parum grata Carmelitis, etiam post mortem apud eos vapulat, tamquam Ordinis inimicus. Sic enim Generalis eorum Matthæus Orlandus, litteris ad P. Henschenium datis 14 Novembris 1671: *Non ambigo Vestræ Patern. notum esse, ipsum Baronium, Ordini Carmelitano, ob aliquam causam, offensum, & inde etiam infensum fuisse; & de eo quædam scripsisse, non sine grandi & patenti passione.* Tam benevole tractant Patres Carmelitæ, cum suo Reverendissimo Generali, contrarios antiquitati suæ, ut patet ex prima parte Armamentarii Patris Bonæ-spei, contra Patres nostros Salinas, Vega, Redanum, Suarez; Mirandam item & Bordonum Ordinis S. Francisci; Baronium denique Cardinalem, quorum omnium pharetras evacuat, tela retundit bellator iste; nec non contra prætensiones Laurentii Landmeter Præmonstratensis, Bivarii Cisterciensis, Bollandi, Henschenii & Papebrochii Jesuitarum; Jo. Petri Crescentii Romani: & quidem contra me ac decessores meos in iis, quæ non scripseramus, sed tacueramus.

102 Interim nihil affingo Clementi, qui, confirmatâ à Sixto IV Bullâ cum suppletione cujuscumque defectus, non debuit eum-

dem iterum supplere; quamvis & hoc fecisse dicendus est, intendens omnem, quem Sixtus intenderat finem, id est certificationem fidelium de obtinendis Indulgentiis, à quocumque primum impetratis. *Gratis dato*, inquis, *quod talis clausula in Bullâ haberetur, non censeretur equidem alios juris positivi supplere defectus, quam in Bullâ expressos, ut docet Barbosa clausulâ* 178 *num.* 2 & 10: unde concludis, quod, si Leo IV Indulgentias illas non concesserit, non reddantur validæ per confirmationem Sixti IV, & Clementis V, cum defectum illum non expresserint.

103 R. Pater, quo non adigit hominem libido contradicendi? Ut mihi contradicas, vestras ipse Indulgentias, à tot Pontificibus confirmatas, convellis. Clausulam, qua Sixtus IV disertè profitetur, *se supplere omnes & singulos defectus, si qui forsan quoquo modo intervenerint in eisdem*, nosti in Bullâ ejus contineri: quid modo ad rem facit, quod eadem clausula non addatur etiam in Bullâ Clementis X, quæ Sixtinâ posterior est? Defectus, quos prior Pontifex abunde suppleverat, quid necesse fuit iterum suppleri à successore? Visne itaque, suppletos non fuisse defectus, quos intervenisse verisimile est; atque ita in dubium revocari Indulgentiarum vestrarum valorem?

104 Imo defectus aliquos certo intervenisse demonstravi § superiore, ubi de *Honorio nono* & *Honorio decimo*, qui numquam extiterunt, dicitur in Sixtina Bulla, quod Indulgentias vestras approbaverint. Atqui non minus juris positivi est approbatio Indulgentiarum, quam earum prima concessio. Si igitur, ut ais, juxta Barbosam, non censeatur defectus primæ concessionis suppleri per clausulam illam generalem, non censebitur etiam suppletus defectus approbationis seu confirmationis. Unde autem nosti, quod non æque, imo forte magis, Sixtum IV & Clementem X permoverint tot superiorum Pontificum confirmationes, quam solius Leonis IV concessio? Ergo si ejusmodi defectus per clausulam memoratam non suppleantur, atque hi reddant confirmationem quamcumque invalidam; vides quid contra Indulgentias vestras ex tua accusatione sequatur.

105 Ego vero Indulgentiarum vestrarum, Te eas sic pessumdante, defensionem suscipiens, dico, præcipuum motivum illas confirmandi fuisse præclara Ordinis vestri in Ecclesiam merita; causam finalem, paupertatis vestræ subsidium, templorum ædificationem, eorum frequentationem, cultus divini incrementum, animarum utilitatem, Dei gloriam. His subsistentibus, videntur cetera minus principalia, etiamsi aliquid in eis subreptionis deprehendatur, Indulgentiarum valorem non evertere. Ad Barbosam quod attinet, cur ejus verba non adducis? Sed neque numerum citatum reperio. In Votis decisivis & consultivis Voto 99 n. 32, dicit quidem Barbosa, quod *clausula* SUPPLENTES *non operetur, ubi processum fuit sine causæ cognitione*. Verum, Pater Professor, agitur hic de concessione alicujus quod est conjunctum cum damno tertii. Alia autem ratio est eorum quæ mere favorabilia sunt, alia eorum quæ aliquibus odiosa. Deinde etiamsi Leo IV Indulgentias non concessisset, non tamen ideo Sixtus IV, & qui eum secutus est Clemens X, processissent sine cognitione causæ principalis, ut jam ostensum est.

106 Videamus modo Te probantem, quod Bulla Clementis X, quatenus refert concessionem Indulgentiarum factam à Leone IV, sit infallibilis: *Nec dicat Papebrochius*, inquis, *partem narrativam Bullæ non plene probare; quia etsi hoc verum sit de narrativa in facto alieno, dum Pontifex in illa non fundat suam intentionem; falsum tamen est, quando Pontifex in illa fundat*

suam

in intentionem, prout hic contingit. Quæro ego, P. Professor, an Pontifex non æque intentionem suam fundaverit in Honorio nono, & Honorio decimo, quam in Leone IV? Ideóne *plene probatur* quod Honorii isti, qui numquam fuerunt, Indulgentias istas confirmaverint? Quomodo igitur *plenam*, ex simili *intentionis fundatione*, *probationem* elicies, quod Leo IV illis aliquando concesserit? Et nonne Pontifex Clemens IX intentionem suam fundaverat in eo, quod sibi persuaserant Patres Carmelitæ? Et tamen Clemens X falsitatem relationis istius detexit & reprobavit. Visne igitur etiam ex Bulla Clementis IX contendere contra Clementem X, relationem Patrum vestrorum esse *plene probatam*?

107 Ridicula probatio est, quam formas ex regulis juris, quibus dicitur, *quod verisimile non est; nec credendum, nec dicendum; imo nec attendi debet.* Subsumis: Atqui Pontifices Sixtus IV & Clemens X dixerunt, Indulgentias illas esse à Leone IV concessas. Quid autem aliud inferre potes, quam, Ergo hoc fuit Sixto IV & Clementi X *verisimile*? Respondeo concedendo totum. Sed & verisimilia alia quibusdam Pontificibus visa sunt, & quidem ipsi Sixto IV & Clementi IX, ut jam de Honoriis &c. demonstratum est, quæ tamen postea deprehensa sunt non fuisse vera.

108 Quod in fine addis, sic Pontifices à me argui *imprudentiæ*, falsum est: viros prudentes etiam errare subinde in factis, est notorium. Fuitne Sixtus IV imprudens, quando adduxit Honorios nonum & decimum? Fuitne Clemens IX imprudens, quando credidit Patrum vestrorum falsæ persuasioni? Indigna autem viro religioso infidelitas est, distinctis characteribus exprimere vocem *imprudentiæ*, quasi hanc ego in Clementem X contumeliam effutiissem. De hoc nullus dubitabit qui librum tuum leget, existimabitque à Religioso Provinciali alienum esse, calumniari tam turpiter, in re tam gravi, apud Sedis Apostolicæ tribunal, & scriptis publicis apud omnes Ecclesiæ sacras Inquisitiones, coram toto orbe Christiano.

109 Quod sequitur, etiam odiosum est; sed post responsionem ad superiora, contemptu potius quam operosiore refutatione dignum. Vis, me *portam aperire, ad quævis Pontificum diplomata, etiam in favorem Societatis à Sede Apostolica indulta, similiter interpretandum, & intentum tam Societatis quam Pontificis explodendum.* O præclarum Sedis Apostolicæ defensorem! qui *quævis Pontificum diplomata explodi* posse arbitraris, si in aliquibus diplomatibus error aliquis circa factum deprehendatur, ut in aliquibus reperiri, jam aliquoties apertissime ostensum est; neque ullus Juris canonici vel Historiæ peritus inficiabitur. Verum nescio an præter te ullus admissurus sit, hanc esse sequelam legitimam: Si in aliquo diplomate aliquis error circa factum contineatur, *diplomata quævis Pontificum explodenda sunt.*

110 Nos verò dicimus, diplomata quævis Pontificia, etiam ea in quibus facti error aliquis deprehenditur, summam mereri observantiam & reverentiam; neque propterea ulli alteri Bullæ errorem affingi posse, neque sine notabilis momenti ratione licere eam in suspicionem erroris vocare, etiam circa meras facti quæstiones. Et quidem à fortiori hoc dicendum est de Bullis Pontificiis: quandoquidem nemo tam temerarius sit, qui audeat asserere, inferiorum Tribunalium, etiamsi tantum secularium, *diplomata quævis explodenda* esse, quia in aliquibus subinde contingit erroris quidpiam deprehendi. Semper præsumuntur nihil præter veritatem continere, nisi oppositum probetur, vel ob fundamentum non leve suspicio prudens ingeratur.

111 De *Societate* nostra aliàs te monebam, R. Pater, ut metum poneres; ipsam de

Privilegiis suis curam satis solicitam gerere, nec tamen hactenus quidpiam in meis libris, quibus tantopere commoveris, invenisse, quod *portam aperiret ad quævis Pontificum diplomata, etiam in favorem Societatis à Sede Apostolica indulta, similiter interpretandum.* Sed & sui satis secura Societas est, quod Pontificem ad obtinendum pro se diplomata non deceperit; uti alios decepisse nosti Clementem nonum. Quapropter non ægre ferat, quæso, Patern. tua; quod ex antecedentibus tam manifestis aperte concludam, in tota præsenti accusatione nihil apparere rationis solidæ, nihil sinceritatis aut fidei, nihil prudentiæ, saltem Christianæ.

§. XII. *ACCVSATIO.*

Papebrochius passim impingit in Brevia Clementis X *& Innocentii* XI.

RESPONSIO.

112 Quænam ea Brevia sint, indicat Accusator in contextu, ea scilicet, quibus confirmatur & extenditur usus Lectionum, pro Commemoratione festi S. Mariæ de Monte Carmelo approbatarum, & ad XVI Julii recitandarum: quas vul canonizatas ob hoc credi, atque indubitabilis veritatis. Sed respondeo, utrumque Ordinem, in suo responso ad querelas Illustriss. Auberti Episcopi Antverpiensis de Lectionibus illis, professum esse an. 1677, aliud se non prætendere (sicut legere est tom. 2 Maji pag. 716 num. 3) quam quod Officium istud *eodem loco & gradu repositum censeatur, quem possident quam plurima consimilia Officia, in Romano Breviario sine ullâ jam controversiâ existentia.*

113 Atqui sic ibi jam existunt (ut alias plures taceam) Lectiones de S. Dionysio Episcopo Parisiensi, ad IX Octobris; nec tamen propterea creditur illius approbatoribus Pontificibus ulla fieri injuria, à dubitantibus, an idem is Dionysius sit, quem in Areopago convertit S. Paulus, an à S. Clemente in Gallias missus, an abscissum suum caput sustulerit, & ad duo millia passuum in manibus gestarit: quæ omnia indubitanter antehac credita à Francis, iisdem nunc videntur tam incerta, ut in novo Parisiensi Breviario anni 1680 omissa sint omnia.

114 Si quando visum fuerit Sanctissimo, Breviarium Romanum omni nævo (quantum quidem per imbecillitatem humanam fieri potest) expurgandum porro jubere, poterunt tunc etiam conniti PP. Carmelitæ, ut eidem suæ, si per Correctores liceat, pro usu Ecclesiæ universæ, inserantur Lectiones: tametsi ostendere non possint tam antiquum earum, etiam in solo suo Ordine usum, quam ostendere possunt Gallicanæ Ecclesiæ, pro suis de S. Dionysio traditionibus, stabilitis per octo secula; cum ostendi non possit ipsamet Commemoratio, cui Lectiones istæ serviunt, antiquior esse seculo 16. Extat enim apud nos membrana, impressa Venetiis sub finem seculi 15, omnium tunc propriorum Ordini festorum, prout sunt ex Martyrologio annuntianda, ubi ejusmodi Commemoratio non invenitur; adest autem B. Albertus Drepanitanus, ex Brevi Sixti IV anno 1476 permissus publice coli in ecclesiis Ordinis, quod solo antea vivæ vocis oraculo permiserat Callistus III ab annis tunc circiter viginti.

115 *Dum Papa*, inquis, *aut Sacra Rituum Con-*

Congregatio concedit & approbat aliquod Officium in Ecclesia recitandum, hoc ipso censetur etiam approbare & confirmare contenta in eodem; nam unum cum altero adeo est connexum, ut unum sine altero probari aut reprobari non possit; quia connexorum idem est judicium, ut fuse probat Barbosa.

116 Video, P. Professor, quod non satis distinguas inter approbationes juris & facti; cum tamen Juris peritiam, & non tantum Theologiæ, hic profitearis. Dum Sacra Rituum Congregatio approbat aliquod Officium ut recitandum, certum nobis & prorsus infallibile est, omnes eos quibus hoc Officium à S. Congregatione *recitandum* proponitur, ab omni errore juris remotos esse, sive licite illud & sine culpæ periculo recitaturos; imo ad illud teneri, si eos S. Congregatio obstrinxerit. Non autem certum nobis est & infallibile, omnes eos qui ad Officium *recitandum* præcepto obligantur, hoc ipso obstringi ad certò & infallibiliter credendum quidquid in isto Officio continetur: imo hanc obligationem nescio an ullus hoc tempore, Te forte excepto, agnoscat. Exempla quæ talem fidem impediant nimis multa occurrent, & passim nota sunt, quædam etiam à nobis jam declarata.

117 *Connexorum* itaque *idem est judicium*, sed proportione servatâ connexionis, & materiæ seu ordinis. Hinc, licet metaphysice certo sequatur, Animal rationale est, ergo risibile est; quia proprietas metaphysica *connexionem* cum natura habet, etiam metaphysice inseparabilem; non tamen hoc ipso sequitur eâdem certitudine, homo Belga est, ergo albus est. Sacerdos & religiosus est, ergo fidelis & verax. Cum enim connexio hæc mere accidentalis sit, & à subjecto separabilis, imo reipsa separari eam aliquando contingat; à veritate antecedentis ad veritatem consequentis deductio non potest esse infallibilis. Dico ergo, obligationem legendi Horas canonicas non esse essentialiter, sed tantum accidentaliter connexam cum veritate singulorum, quæ in Horis canonicis continentur. Similiter approbatio, qua Sacra Rituum Congregatio declarat Officium aliquod ad libitum legi posse, vel etiam debere ex præcepto; non hoc ipso omnibus imponit præceptum credendi singula quæ Officio illo continentur. Sic nemo dubitat, quin Confessarius pœnitenti imponere pro satisfactione possit lectionem libri Spiritualis vel Historici sacri, E. G. Vitas Sanctorum descriptas à Ribadineira, vel audiendam concionem sacram; licet non hoc ipso imponat ei præceptum credendi singula, quæ in libro continentur vel dicentur in concione.

118 Illustrissimus Aubertus Episcopus Antverpiensis, immediatus Illustrissimi D. Ferdinandi nostri Prædecessor, questus per litteras Cardinalibus fuerat, *Carmelitas dicere, scribere, & prædicare, per hujusmodi Officii Lectiones proprias,* quales habent pro festo B. Mariæ de Monte Carmelo, *sic affirmari traditiones suas, circa processionem Ordinis sui ab Elia Propheta, & nomen Fratrum B. Mariæ Virginis de Monte Carmelo, jam inde à temporibus Apostolorum eidem inditum, ut de eadem veritate amplius nequeat dubitari, absque injuria Congregationis, ipsiusque Apostolicæ Sedis.* Ad quod responsio liquida est P. Sebastiani. *Respondent Carmelitæ,* inquit, *Se hic nihil insolitum dicere, scribere, & prædicare.*

119 Ego vero, R. P. ex ejusmodi S. Congregationis approbationibus nullum sufficiens fundamentum deduci posse ostendi, quo cogamur singula Lectionibus Officii canonici contenta habere pro indubitatis. Atqui sine gravi & quodammodo patenti ratione, qualis hic non occurrit, non sunt multiplicanda in immensum præcepta seu positiva seu negativa, ut vos hic multiplicanda contenditis. Et quanti, obsecro, peccati reos statuetis, quotquot de vestra ab Elia

Propheta in veteri Testamento processione dubitaverint? Mortalis procul dubio; non enim res levis est de antiquitatis vestræ gloria ambigere: adeoque Absolutionis sacramentalis omnes illi incapaces sunt, qui de antiquitate, tam mirabili & passim incredibili, vel minimum deinceps *dubitaverint*. Ecclesiæ igitur est, fideles suos de tanti momenti, quod passim ignoratur, præcepto instruere: hoc nisi auctoritate majori declaretur, vereor ut vestrum *dicere, scribere, prædicare* sufficiat.

120 *Hoc interim*, inquis, *certum videtur, Papebrochium nihil prorsus curare Sedis Apostolicæ auctoritatem*. Quæ objectio si quid responsi mereatur, absolvi istud deberet uno verbo, quamvis forte minus urbano. Criminationem probas iteratâ centies & abunde refutatâ calumniâ, quasi *asseram, historias à Sede Apostolica eas approbante nullum prorsus accipere robur, firmitatem, aut vel minimum punctum probabilitatis*. Atqui expresse agebam de iis, quæ mere narrative & nullo modo assertive, ac sine ulla Pontificis approbatione, in ejus Bulla referuntur. Sic me cogis in omnibus Articulis easdem calumnias identidem refutare, ne Lector, superiores responsiones non legens, aut earum non reminiscens, putet, hæc à me silentio, quasi tacita confessione agnosci. Sic, cum æquitate non potes, malis ubique artibus insidias mihi struis. Atque utinam citius periculum detexissem! non tantam famæ meæ labem, nec tamdiu impune intulisses. Ad *Ioannem Bacho*, quem vocas, *Doctorem Resolutum*, & similes quos pro antiquitate vestrâ citas, nihil hic attinet respondere, ubi de sola agitur *Bullarum Pontificiarum* auctoritate.

§. XIII & XIV. ACCUSATIO.

Papebrochius negat, contra septem summorum Pontificum Bullas, Carmelitas Religionis suæ originem, & quasi hereditariam à S. Propheta Elia trahere successionem. &, Præsumit, ausu prorsus erubescendo, contra summos Pontifices, Carmelitis rapere S. Eliam Prophetam, proprium institutorem; eisque obtrudere quemdam Anonymum, plane inauditum, & à se confictum.

RESPONSIO.

121 IAm ad scommata Pseudo-papebrochii respondi; quod nolim me operose opponere iis, qui volunt omnino sustinere, verum aliquem monasticum statum à S. Propheta Elia institutum fuisse; non etiam velle repugnare, quo minus omnes in Syria ac Palæstina Monachi, quos illuc advenientes Latini Cruciati invenerunt, dicantur illius instituti propago: Latinorum autem, qui Eremiticam vitam eodem tempore in Carmelo cœperunt ducere, *fundatorem* quoque agnosco *S. Prophetam Eliam*, & quidem immediatum, qui S. Bertholdo vel Brocardo per visionem apparens, eum in vacuam pridem possessionem immiserit; hunc verò hereditaria successione secuti sint ceteri Sancti vestrorum Carmelitarum Patres.

122 Hoc porro totum fumo (si solum nomen, quod ibi deest excipias) ex idoneo

&

& nulla parte, nisi per meram contradicendi libidinem, suspectabili auctore; cui nulla cum Carmelitis contentio aut lis, nec ulla eis adulandi falsisque laudibus ornandi caussa fuit; sed breviter scripsit, quæ præsens vidit vel audivit de sacro monte ex novis incolis, plena reverentiæ atque honoris, ut supra vidimus. Ast bonus ille Græcus Prioris in Carmelo reperti nomen, sibi barbarum, vel non curavit, vel non scivit memoria retinere: & intolerabile Accusatori videtur in eo legere indefinitum istud, *Quidam Monachus.*

123 Quam trivola querimonia! Quasi verò vox *Quidam* necessariò vituperium tignificet. Sed quidquid sit de imperita multitudine, quæ volumina nostra nec emit, nec legit; nemo vir sapiens terminum hunc universaliter accipiet tamquam contumeliosum. Circumstantiæ attendendæ sunt, in quibus quid pronuntiatur. Proferens nullo modo infensus est ei quem nominat, sed in omnibus honorifice de eo loquitur: cur igitur vocem indifferentem interpretemur hic in partem deteriorem? Censesne Matthæum Euangelistam injurium fuisse Josepho ab Arimathæa, quod de eo dixerit cap. 27. *Venit quidam homo dives?* aut injurium fuisse Lucam Zachariæ patri Joannis Baptistæ, cum de eo scripsit cap. 1: *Sacerdos quidam nomine Zacharias.?* Neque *Regulus, cujus filius infirmabatur Capharnaum,* litem tamquam de contumelia intentavit Euangelistæ, scribenti, *erat Regulus quidam.* Nihil Christo familiarius in parabolis quam se vocare *hominem quemdam.* E. G. cum dixit: *Homo quidam fecit cœnam magnam; Homo quidam plantavit vineam: Homo quidam nobilis: Samaritanus quidam iter faciens* &c.

124 Cur igitur hæc offendunt novorum sub Bertholdo vel Brocardo Carmeli incolarum successores, tanta cum suorum commendatione, citra fucum scripta ab homine Græco, in quo nihil omnino quod culpent, reperient; multum autem, quo sibi gratulentur discere, quo speciali jure illi suum Institutorem agnoverint dixerintque Eliam; neque jam ipsis necesse esse altiores scrutari origines, ut veri *Eliani* vocentur & sint? Cur hic in Titulo accusas, quod ex isto testimonio *præsumit Papebrochius Carmelitis rapere S. Eliam Prophetam proprium Institutorem, eisque obtrudere quemdam Anonymum, plane inauditum & à se confictum.* Si Joannes Phocæ eum nominare nescivit, nominavit Papebrochius eumdem quem vestri omnes Historici *Bertholdum*; &, si quid nunc dubitet, solum dubitat, an non sit vocandus *Brocardus.* Neutrum, si vultis agnoscere *proprium Institutorem*, sed titulum hunc relinqui *Eliæ*; relinquit, ut vultis, Joannes Phocæ; relinquit Papebrochius, neque comfingit ex se alium pro illo; sed executorem Prophetici mandati nominat eumdem quem vos *primum Priorem*, studiose abstinens ab adscribendo eidem titulo *Fundatoris* vel *Institutoris*, cum id vobis displiciturum intelligat, & satis caussæ habeat cur eum titulum Eliæ relinquat. Hoc vero quo magis placeat Carmelitis, habent in eodem Joannis Phocæ testimonio *quasdam veluti monasterii*, licet pridem diruti, *reliquias*; quas credere possint fuisse Monachorum, exemplo S. Hilarionis institutorum, qui fere usque ad ætatem S. Hieronymi in Carmelo habitaverint & non ultra: nam eâdem ætate S. Hieronymi, mons sacer barbarorum latronum receptaculum factus, desiit frequentari à fidelibus. Si autem quæras, cujusmodi fuerint reliquiæ illæ, & an alterius quam Eliani monasterii? dicam, me nescire, neque id scire vel primum ibi Latinorum Priorem vel Joannem Phocæ potuisse, tot jam tum elapsis seculis: illis tamen, pro suo ergà monachismum affectu, visas potius *reliquias monasterii* qualiscumque, quam habitationis

pro-

profanæ vel etiam idololatricæ, istic stantis cum locum adivit Vespasianus Imp. per Aruspicem suum Basilidem inspectis extis sortes capturus, prout scriptores actorum ejus narrant.

125 Forte etiam non placet, quod verbum Καλαυρηδόθεν Allatius verterit *ex Calabria*, cum Carmelitani scriptores *Bertholdum* velint credi *Lemovicensem* ex Gallia, idque per varias & incertas conjecturas, quas Henschenius expendit Tom. 3 Martii pag. 971. Ad hunc quoque scrupulum omnino removendum patiar ego libens Calabriæ nomen, quæ prima Occidentalium provinciarum occurrit ab Oriente navigantibus, latius sumi pro tota trans mare Europa; sicuti Hispani & Franci totum Belgium appellant Flandriam; Turcæ & Palæstini Latinos omnes vocant Francos; Belgæ Germanos quidquid trans Rhenum est nationum.

126 Pergis nihilominus, R. Pater, Amstelodamensem Joannis Phocæ impressionem ex altero quoque capite suspectam habere, quod Typographus celeberrimus Joannes Blau, libentius Catholicorum quam Acatholicorum libros assumere solitus (ex quo affectu etiam nostra Sanctorum Acta ambivit) more sibi in iis consueto libris, quos oportebat per Italiam & Hispaniam distrahi, Symmicta Allatiana, Augustino Chisio Romanæ juventutis principi dedicata, ediderit sub nomine *Kalkovii Coloniensis*. Multa in Patern. Vestra dissimulare possum & soleo: sed quod alios arguere præsumas in eo, in quo ipse & tui Fratres, si culpa est, culpabiles estis quam qui maxime, sane nequeo tolerare. Tot libellis contra me famosis imprimendis ecquis typos suos commodavit, eisque ausus est verum suum nomen apponere? Vix unum alterumve invenimus: ceteri aliena aut sumpserunt, aut etiam nusquam invenienda finxerunt: sed latere non potuerunt, typis suis prodentibus ipsos, non valde invitos aut non multum solicitos ut laterent.

127 An putat Patern. vestra, adeo hebetes esse bibliopolas nostrates, ut nequeant ex notis quibusdam characteristicis, & maxime ex ligneis figurarum cuique propriarum ornamentis, scire ex qua typographia libri singuli prodierint? *Libellus* tuus *supplex* dicit se impressum *Francofurti apud viduam Zubrodt*; Exhibitio errorum, *Coloniæ Agrippinæ apud Servatium Noethen*. Utrumque falsum est. Constat enim alibi impressos esse, & scitur ubi.

128 Quid vero dicam de supra memorato Hieronymo à Conceptione Carmelita Discalceato? Nonne is, desiderio melioris chartæ typique, suam historiam Gaditanam Amstelodamum misit, excudendam *in ea Typographia quam administrat Ioannes Buz*, pro domino suo, famoso ac potenti tunc ibidem Judæo Joseph Athias? Dignus scilicet erat liber qui Judæo committeretur, cujus olim in Hispania contribulibus tantum laudis dabat, quantum nulli indigenarum; quasi in illorum gratiam S. Jacobus suscitarit mortuum sex fere seculorum, Historiis inserendum cum vilipendio Christi, cujus laus summa sit quatriduanum Lazarum suscitasse: quæ omnia si non inducant auctorem historiæ prædictæ in suspicionem Judaismi, potest sane fictio, Catholicis tam peregrina, inducere in talem suspicionem illum quem iste secutus est, primum totius fabulæ conditorem, plurima ejusmodi alia in gratiam Judæorum commentum, quæ vulgus ineruditorum temere credulum pro oraculis habet, & pro egregiis Christianæ religionis ornamentis, eruditioribus nequidquam refragantibus: quem enim non capiat istud elogium ex Dextro, Historiæ Gadit. pag. 148, *Hispania, prima provinciarum mundi, post Galilæam, Iudæam ac Samariam, in partibus Occidentalibus Christi fidem amplexa est?*

129 Pater Bonæ-spei his non contentus, quærit,

quærit, si Monachus erat Bertholdus cum venit in Syriam, cujus fuerit Ordinis, & cujus ii quos sibi adscivit Socios. Respondeo, non esse me Prophetam nec filium Prophetæ. Plures tam in Lemovicibus quam apud Calabros seculo XII floruerunt Ordines Religiosi, & ex Guilielmo Tyrio atque Vitriaco scimus omnis generis homines illuc cum Episcopis & Principibus confluxisse. Ultimus eorum cap. 54 Hist. Orient. *De Ordinibus*, inquit, *etiam Cistercienfium & Pramonstratensium in locis idoneis monasteria construxerunt. Multi autem ex his qui desiderio sanctæ Terræ, de terra sua, & de cognatione sua, & de domibus patrum suorum exierunt; licet turba & tumultus hominum plerumque religioni sint impedimento; maluerunt tamen inter turbas populorum corporaliter habitare, quam a Sanctarum civitatum Hierusalem, Bethlem, & Nazareth habitatione privari.*

130 Ex his ergo vel similibus fuerit is, cui Elias Propheta dignatus est apparere, Bertholdus vel Brocardus. Socii autem, ab eo in Carmelum allecti, vitæ Eremiticæ ad Eliæ fontem ducendæ desiderio, partim ex veteribus in Occidente Ordinibus, partim ex piis & novum institutum amplexis laicis secularibus: quorum etiam varia loca, quæ ante & post Regulam ab Alberto præscriptam novis Carmelitis, speciem aliquam monasteriorum vel eremitoriorum assumpserant, iisdem se aggregaverint, atque ita Ordo eorum cito per Terram-sanctam fuerit vehementer propagatus. Magis verosimilia in rebus obscuris si ipsi suggerant, libenter amplectar; modo se cum Syro-Græcis schismaticis non misceant, quod debent (si sapiant) omni conatu fugere.

131 His tamen omnibus non obstantibus, recusant Patres Carmelitæ suscipere Joannem Phocæ pro auctore irrefragabili, quia primo Priori eorum coævus fuit: nam si hoc, inquiunt, satis est; credenda Jesuitis etiam erit *origo Sacerdotum Societatis Iesu*, à *Collegio Montis-acuti*, qualem describit seu verus seu fictitius *Ioannes Boulese Presbyter, Professor sacræ Hebraicæ linguæ & perpetuus Pauper Collegii Montis-acuti, in Historia triumphantis de Beelzebub Christi corporis*, an. 1566 impressa, & Gregorio XIII inscripta an. 1578. Disparitas undequaque palpabilis est; quod Joannes Phocæ de suo *Monacho quodam* nihil indignum, nihil ex pravo animi affectu, nihil contradictorium, nihil aliunde testimonio ullius coævi scriptoris de falsitate suspectum habeat; totâ autem Joannis Boulese de Societatis origine narratione nihil cogitari possit ineptius. Nam non tantum coævorum omnium de Societate scriptorum testimonio convincitur de apertis mendaciis; sed ipsum se destruit, sibique vel in eadem periodo contradicit, adeo ut in paucis lineis, quibus institutionem Societatis narrat, affectum ubique perversum prodat, nec verbum quidem habeat verisimilitudinis.

132 Imo merito dubites, plurane verba, an notoria mendacia oratio tota contineat; sic enim ait: *Mihi molestum est, quod inde duxerint originem, & id effecerunt ut homines lateat: nam revera duxerunt suæ pietatis & doctrinæ originem in nostra hujusce Collegii Montis-acuti communitate Pauperum, à bono Patre nostro Standonck .... ex qua, ejus & statutorum causantes austeritatem, ægre ferentesque, ut dicebant, Fundatorum intentionem non servari, egressi sunt uno die quatuordecim, primariæ pietatis & doctrinæ viri, Statuta & Bullam nostram secum ferentes: & hinc nomen Societatis triplici ratione acceperunt* &c.

133 Vide, Lector, calumniatoris ineptiam. Vocat *primariæ pietatis & doctrinæ viros*, quos simul describit ut seditiosos, disciplinæ impatientes, imo gravissimi furti reos. Constat primos Ignatii Socios, qui cum eo Societatem fundarunt, non fuisse nisi novem, adeoque cum Ignatio decem:

ex his *quatuordecim* facit hic Historicus. Quo die, quo mense, aut anno egressi communitate illa sint, non meminit; neque quibus appellati illi fuerint nominibus; credo quia cum *Statutis & Bullis* omnia etiam Regesta & omnem nominum suorum memoriam abstulerunt. Sic *effecerunt ut homines lateat, quod inde duxerint originem.* Ut prætercam, quod plerique è primis Sociis, non tam miseræ ante conversionem fortunæ fuerint, E. G. Ignatius, Xaverius, Lainius, Bobadilla, Rodericius, Salmeron, ut domo pauperum opus habuerint: neque probatum hactenus invenio, quod vel unus ex decem Sociis domum memoratam incoluerit. Quam parum etiam verisimile est, quod neque communitatis illius Præses eos, apud Academicos vel alios judices, de tanto furto accusasset; nemo adversariorum, ad præfocanda Societatis initia, id Romæ adduxisset; nemo in processu Canonizationis SS. Ignatii & Xaverii objecisset.

134 Denique quam ridiculum est, omnes simul tam famosos novi Ordinis, tam undique impugnati Institutores, simul in Universitate Parisiensi in uno Collegio habitasse, simul ex eo tamquam fures ablatis *Statutis & Bullis* fundationis profugisse, sic instituisse Societatem, sic Curiam Romanam & totum Orbem Christianum decepisse, *efficientes ut homines lateat, quod inde duxerint originem*, tam scandalosam, tam infamem. Piger ejusmodi quisquiliis refutandis tam diu immorari; quas, uti & ceteras *novi Ismaelis*, vestri seu Fratris seu Advocati, ac similium Pasquinorum calumnias, nimio dignari honore est, earum vel meminisse.

135 Miseras profecto habet Eliana successio vindicias, si non alias habet quam tales! Undenam, à quibus, & qualem ortum habuerit Societas, non ex solis probamus Pontificum Constitutionibus aut Horis canonicis: innumera sunt coævorum testimonia, aliaque indubitata monumenta. Neque res hæc à parentum nostrorum temporibus tam remota est, ut in hac adeo sit mentiri facile, quam in Eliana Historia, multo plusquam mille annis post Eliæ mortem fabricata, circa religiosum Ordinem, qui tot seculis mediis nusquam comparuit; & ut aliquos semper habuisse videatur sectatores, arrogat sibi sanctos Patres fere omnes, atque adoptat quidquid olim fuit Monachorum & Eremitarum, etiam Monachos Syro-Græcos Schismaticos, atque ipsos, ubi alii defecerint, Philosophos Ethnicos, *Pythagoram ejusque discipulos.*

136 Sed & longe alia est Joannis Phocæ & Boulesiii ratio. In illius tota scriptione, per annos 20 à vobis examinata (nam & ego ipse aliquando vestris commodavi exemplar, quo non segniter usi sunt) nihil hactenus potuistis invenire quod carperetur; &, ut dixi, nihil causæ habuit ipse Auctor, cur novos Cameli incolas laudans, mentiri vellet: Boulesius vero, eo præcise scripsit tempore, quo gravissima contra Parisiense nostrum collegium, propter apertas scholas, fervebat persecutio; ad veteres adversarios nostros, civitatis istius Parochos, jungentibus sese Academicis, & scholas nostras volentibus jurisdictioni suæ subjicere.

137 Hac occasione, ut antea sæpe, volitabant famosi contra nos libelli & schediasmata, collaborantibus haud segniter hæreticis tunc præpotentibus. Sed talibus à sui initio assueta Societas, & hodiedum probe exercitata; ad patientiam & silentium (quod nunc etiam à nobis, per tot libellos vestros provocatis, præstitum doluisti) libentius, quam ad Apologias recurrebat; unde harum nullum vestigium extat in quatuor primis tomis Historiæ nostræ. Sed neque in Historia ipsius Collegii, quæ annuatim pertexitur ex more nostro, quidquam invenitur de fabula Bouleſiana: & vel ex hoc liquet,

liquet, omnino neglectam contemptamque fuisse; quippe quæ tot testibus revincebatur falsa. quot erant Parisiis, qui meminerant se primos nostros Patres istic studentes vidisse, & diversis in domibus habitantes.

138 Si litterarum cultus & posteritatis cura eadem priscis Carmeli Eremitis fuisset, quæ nostris fuit inter studia natis nutritisque; non esset eorum posteris tam curta monumentorum antiquorum supellex, ut ex Joanne Phocæ deberent discere quomodo cœperint, & quot numero fuerint Elianæ anachoreseos restauratores. Primus ex vestris, qui aliquid in hoc argumento litteris consignavit (nam attributam S. Cyrillo epistolam, ob rationes alibi indicatas, non recipimus) fuit Guilielmus *de Sanvico*, vel *Sammuco*, cujus *Chronica de multiplicatione Religionis Carmelitarum, per Provincias Syriæ & Europæ. & de perditione monasteriorum in terra Sancta*, scripta est post annum 1291, aut forte integro sesquisæculo post aditum à novis incolis Carmelum.

139 Chronica hæc digna nobis visa quæ tota insereretur Historiæ Patriarch. Hierosf. pag. LX ante Tomum 3 Maji, cum propriis ad eamdem Annotatis; & Apologia pro eadem, quatenus asserit, quod primum anno 1237 deliberatum sit, an *res licita* foret extra Terram-sanctam monasteria habere, sententibus *nonnullis, nullas extra eam mansiones hujus Religionis habendas*; aliis, saltem Pontificem Romanum consulendum, *priusquam præsumerent Religionem suam quoad monasteria notabiliter multiplicare*. Tali deliberationi cum potuerit interfuisse ipse Sanvicus, aut saltem ex iis qui interfuerant audivisse; irrefragabilis ejus videtur auctoritas, in iis quæ circa migrationem scribit, contra prætensas nonnullorum in Europa Conventuum antiquitates.

140 Ast in iis quæ Ordinis initium spectant, utpote tanto prius gestis, non eadem ipsi auctoritas est: quippe in illis patenter hallucinatur, ac nominatim in Legislatore Alberto, ubi ait, quod is *anno Domini* 1199 *in monte Carmeli .... monasterium ædificavit, secundum formulam figuræ in Regula descripta*: quia ante annum 1206 non venit in Palæstinam Albertus: ut multum sit si is anno 1209 Regulam dederit, & aliquid contulerit ad fabricam monasterii. Error igitur manifestus est: qui si Sanvici ipsius est, ostendit exiguam, etiam isto seculo, rerum non admodum diu præteritarum notitiam apud Carmelitas extitisse: si ab interpolatrice manu est, qualis fuit quæ ipsimet Regulæ annum falsum addidit, multo magis suspecta redduntur pauca illa verba initialia, quibus dicitur, quod *Religiosi Carmelitæ .... anno Domini* 630 .... *compulsi fuerunt mansiones, quas in urbibus habebant dimittere, & solum in monte Carmeli & in quibusdam aliis Terræ-sanctæ solitudinibus residere*.

141 Interim iidem, qui non alii quam Syro-Græci potuerunt fuisse, denique in pertinax schisma collapsi, debuissent juxta Sanvicum in illa sua paucitate mansisse, donec post recuperatam à Latinis Hierusalem, multi ex peregrinis in Palæstina vitam eremiticam susciperent, *sequentes vestigia sanctorum Patrum hujus Religionis, videlicet B. Ioannis Baptistæ & filiorum Prophetarum*. Ubi tamen nihil dicitur de perpetua illa & indeficienti successione ab Elia, quam τὸ *sequi vestigia* nullo modo importat; & multo minus importat religiosa vota in veteri Testamento, aut Monachos in Palæstina ante S. Hilarionem; aut denique vivendi formam & regulam habitumque ab inventis in Carmelo Syro-Græcis traditum primo Priori ac Sociis. Unde apparet, tam vastas hodiernorum Carmelitarum prætensiones, in Europa primum natas esse, cum ipsimet jam fere nescirent, quomodo in Terra-sancta ad fontem Eliæ majores sui fuissent exorti.

§. XV. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Bullam Joannis XXII *Sabbatinam, à pluribus Pontificibus confirmatam, cum Launoyo, ab Ecclesia damnato, asserit esse nullius fidei.*

RESPONSIO.

142 IOannem Launoy, Doctorem Parisiensem, inter opuscula, plura quam septuaginta, etiam aliquid scripsisse de *Sabbatina Bulla privilegio*, scivi equidem, ejusque dissertationes quinque eo spectantes habui, impressas anno 1653. Vociferaris eas damnatas fuisse anno 1690 29. Maji; sed cur non addis, damnatas tantum fuisse annis omnino quinque post editum à me, qui hic accusatur, *Conatum?* Nec tamen inde sequitur, ejus de Bulla Sabbatina sententiam damnatam esse, quamvis vi talis Decretis, appelletur Launoyus à Patern. vestra; non solum, *Damnatus ab Ecclesia*, sed etiam passim *Infamis*...

143 Quid autem *P. Theophilus Raynaudus*, toties à vobis laudatus, dignusque etiam habitus, quem totus per Europam Ordo Officio funebri prosequeretur mortuum an. 1663? Audit is in libris vestris *Celeberrimus Societatis Iesu scriptor*; & revera id esse non desiisset, etiamsi tria ejus opuscula, olim à sacra Congregatione Indicis prohibita vel suspensa, magnoque plurium annorum molimine defensa ab ipso, adhuc vivente, sub aliqua emendatione non fuissent permissa recudi anno 16.9.

144 Sed ab omni labe apud vos immunis est Raynaudus, quia scripsit librum quem habemus, sub hoc titulo, *Scapulare Partheno-Carmeliticum, propugnatum & defensum.* Verum nostin' etiam quid de libro isto, vestræ fidei commisso, questus sit Auctor? Docebo id ego Patern. Tuam ex ipsius Syntagmate de libris propriis, rejecto illo quidem in primis, quia multa illic sunt quæ nollet Societas vulgata; vel ex eo tamen, quod Societatis censuræ exposita non fuerint, atque adeo mauserint incorrecta, tanto certius mentem Auctoris exprimere deprehenduntur. Hinc ergo accipe descriptum, ex autographo §. 72, sub hoc titulo, *Scapulare Stochianum illustratum & defensum. Hoc*, inquit, *opusculum, quale Parisiis è meo manuscripto prodiit anno* 1654 *apud Antonium de Padelou, abjudico, tamquam spurium & alienum. Irruit enim in illud Leo, à quo misere deformatum est, ne dicam discerptum & dilaceratum. Recisa plerisque locis, me inconsulto, multa; addita ex mente interpolatorio alia, quæ plane improbo. Titulus ipse libri (ut ab ipso limine fieret perversionis exordium) immutatus est. Hiat passim oratio, ob prætermissionem vel recisionem unius aut alterius vocula. Menda ubique densa. Sic rependitur gratia?*

145 Hactenus Raynaudus, tantopere à vobis prædicatus. De Bulla autem Joanni XXII adscripta, quod sensi alias, iterum dico, nec ad hoc egeo magistro Launoyo, cum mihi res per se clara videatur; ut autem talis videatur omnibus, vel ipsius Bullæ controversæ textum legere sufficiet, sicut

ſicut ille ex Genuenſi & Meſſanenſi apographis, tamquam vetuſtioribus & probatioribus inter ſe collatis; ſumptus, legitur tom. 1 Speculi veſtri novi anno 1680 Antverpiæ excuſi pag. 549.

146 „ Joannes Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, univerſis & ſingulis Chriſti fidelibus, tam præſentibus quam futuris, præſentes litteras inſpecturis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

„ Sacratiſſimo uti culmine paradiſi, Angelorum tam ſuavis & dulcis reperitur melodia, modulamine viſionis, dum paterno Jeſus numini conſpicitur adunatus; dicente Domino; Ego & Pater unum ſumus: &, Qui videt me, & meum videt Patrem: & Angelorum non deſinit chorus dicere, Sanctus, Sanctus, Sanctus: ita Synodus non ceſſat laudes effundere celſæ Virgini, dicendo: Virgo, Virgo, Virgo, ſis ſpeculum noſtrum pariter & exemplum (quoniam munere munitur gratiarum, ſicut ſancta cantat Eccleſia; Maria, gratiâ plena & Mater miſericordiæ) ſic iſte ille mons reputatus de Carmelo Ordine, cantibus extollendo, & hanc gratiarum Genitricem commendando, & dicendo; Salve Regina, Mater miſericordiæ, & ſpes noſtra.

147 „ Sic mihi flexis genibus ſupplicanti Virgo viſa fuit Carmelita, ſequentem effata ſermonem: O Joannes, ô Joannes, Vicarie mei dilecti Filii, veluti à tuo te eripiam adverſario, te Papam, facio ſolemni dono Vicarium, meis coadjuvantibus ſupplicationibus; à dulciſſimo meo Filio petens, quod gratioſe obtinui, ita gratiam & amplam meo ſancto ac devoto Carmelitarum Ordini confirmationem debeas præconcedere, per Eliam & Eliſeum in monte Carmeli inchoato; quod unuſquiſque profeſſionem faciens, Regulam à meo ſervo Alberto Patriarcha ordinatam obſervabit, & inviolatam obtinebit, & per meum dilectum Filium Innocentium approbatam, ut veri mei Filii Vicarium debeas in terris aſſentire, quod in cælis meus ſtatuit ſemel & ordinavit Filius: quod qui in ſancta perſeverabit obedientia, paupertate, & caſtitate, vel qui ſanctum intrabit Ordinem, ſalvabitur: &, ſi alii devotionis cauſa in ſanctam ingrediantur Religionem, ſancti Habitus ſignum ferentes, appellantes ſe Confratres & Conſorores mei Ordinis prænominati; liberentur & abſolvantur tertia eorum peccatorum portione, à die quo præfatum Ordinem intrahunt, caſtitatem, ſi vidua eſt, promittendo; virginitatis, ſi eſt virgo, fidem præſtando; ſi eſt conjugata, inviolati conſervationem matrimonii adhibendo, ut ſancta Mater imperat Eccleſia.

148 „ Fratres profeſſi dicti Ordinis ſupplicio ſolvantur & culpa, & die quo ipſi ſeculo recedunt ab iſto, & properato gradu accelerant Purgatorium; ego Mater gratioſe deſcendam Sabbato poſt eorum obitum; & quot inveniam in Purgatorio liberabo, & eos in montem ſanctum vitæ æternæ reducam. Verum quod iſti Confratres & Conſorores, teneantur Horas dicere Canonicales, ut opus fuerit, ſecundum Regulam datam ab Alberto; illi qui ignari ſunt, debeant vitam jejunam ducere in diebus, quos ſacra jubet Eccleſia, niſi neceſſitatis cauſa alicui eſſent traditi impedimento; Mercurio & Sabbato debeant ſe à carnibus abſtinere, præterquam in mei Filii nativitate. Et hoc dicto evanuit iſta ſancta viſio.

149 „ Iſtam ergo ſanctam Indulgen-

„ tiam accepto, roboro, & in terris confirmo: sicut, propter merita Virginis Matris, gratiose Jesus Christus concessit „ in cælis. Nulli ergo hominum liceat, hanc „ paginam nostræ Indulgentiæ seu Statuti „ & Ordinationis irritare, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc „ attentare præsumpserit, indignationem „ Omnipotentis Dei, & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli se noverit incursurum. Datum Avenione, 3 die Martii, Pontificatus nostri anno sexto, *qui esset annus* „ *Christi* 1322.

150 Pater Daniel à Virgine Maria, novi Speculi compilator, Bullâ sic relatâ: *Animadvertendum*, inquit, *Bulla hujus stylum videri aliquanto insolitum, ut conveniat subjecto insolito; ac simplicem, ut convenit consuetudini sanctorum & piorum, revelationes aut pios affectus consulto describentum simplici sermone; qualis etiam plerumque est in ipsis sacris Litteris.* Insolitum agnoscunt, quotquot Joannis stylum ex Epistolis ejus noverunt. Si dicas in Epistolis stylum esse Secretariorum, in hac Bulla proprium Joannis; quam, quæso, idoneam reddes rationem, cur in hac, ad omnes Christi fideles expedienda, rem tam incongruam, præter Curiæ praxim, ipse voluerit suamet manu exarare.

151 Simplicitatem styli, qualem excusat P. Daniel, nullam hic video; nisi barbariem & solœcismos, quibus Bulla abundat, ac veluti studio quæsitam obscuritatem, placeat vocare simplicitatem; turgidum alioquin grandibus, sed male tornatis phrasibus exordium, nihil minus refert, quam quem R.P. Daniel hic nititur invenire, styli familiaris candorem; quo ut simplici usus fuisset Pontifex, non fuisset tamen usus barbaro, ipse tam bene litteratus.

152 Non vacat mihi nunc deducere minutim singula, quibus suppositionem moraliter certam ostendere non sit difficile, quæque ut levi manu excutiat Raynaudus, non tamen satisfacit animo æqui lectoris, etiam apud ipsum solum ea legentis. Nam quid est hoc, quod, assumpto communi & Carmelitis usitatissimo loco, contra vim argumenti negativi, veniens ad objectos sibi ab adversario auctores, Carmelitas coævos, nihil de tali Bulla locutos pag. 203 recurrat ad *toties sugillatam Carmelitarum indiligentiam*? quasi hæc esse potuerit in re tanti momenti, & non unius alteriusve sed universim communis omnium. Liceat ergo hic mihi suæ Sanctitati & sacræ Congregationi recognoscendum exhibere Syllabum eorum Auctorum, qui Sabbatinæ bullæ debuissent, si potuissent, meminisse.

153 Philippus Ribotus, Provincialis Catalauniæ anno circiter 1340, *de institutione & peculiaribus gestis Carmelitarum libros decem* scripsit. Joannes Chimetensis, sub idem tempus composuit duos libros, videlicet *Speculum historiale, declarativum statûs Fratrum Ordinis B. Mariæ de monte Carmelo*: &, *Speculum Ordinis B. Mariæ de monte Carmelo.* Generalis quidam hactenus anonymus, lucubrando edidit *Opusculum sive tractatus de tribus articulis, de successione, intitulatione & confirmatione Ordinis B. Mariæ de monte Carmelo.* Vetus quoque est *Compendium historiæ & jurium, pro defensione institutionis & ordinationis Ordinis B. Mariæ de monte Carmeli*, & in istis sunt sex omnino privilegia, à Joanne XXII Ordini concessa, quorum unum est anni 6 Pontificatus, ejusdem nempe quo data prætenditur Bulla controversa .... Cantabrigiensis Academia Decretum edidit an. 1374, super *Origine, titulo, & confirmatione*

matione Ordinis Carmelitici. Joannes Grossus, pro defensione etiam Ordinis librum suum *Viridarium* scripsit circa annum 1400. Omnes autem sunt impressi Venetiis anno 1507. Denique Thomas Waldensis supra laudatus, Angliæ Provincialis, in libro de Sacramentalibus tit. 9 cap. 92 agit ex professo *de Religiosorum vestibus*; tit. 10 cap. 93, *De suffragiorum Ordinis participatione*: & nemo omnium Bullæ meminit.

154 Horum sic enumeratorum librorum argumenta consideranti, prorsus talia apparent, ut locum in iis habere non potuerit solum, sed etiam debuerit Bulla Sabbatina, si extabat; non poterat autem non extare, si erat in Conventibus singulis. Non est igitur opus Launoyo doctore, ut cum Melchiore Cano Art. 2 num. 22 supra, concludat quis & dicat: *Habes hic scriptores omnes* Carmeliticos *ejus ætatis, qui tacuerunt* de Bulla ista, *non omissuri, si scivissent; scituri autem, si fuisset.*

155 Vis quidem negativi argumenti haud est eadem ubique; sed pro diversis circumstantiis, in aliis prægnans & valida, in aliis straminea & nulla: quas circumstantias qui non distinguunt, uti subinde non satis distinguit Launoyus, peccant contra illa ex eo loco argumentandi principia, quæ postea exposuit, egregio opusculo *de auctoritate negantis argumenti*, sub annum 1662 edito, nec unquam censurato aut refutato à quoquam. Istâ autem auctoritate, uti jure suo postulat, hic admissâ; revalescunt pleraque argumentorum, quibus Bullæ Sabbatinæ authentia impugnatur. Imprimis id quod sumitur ex magna textuum, nusquam uniformiter transscriptorum, diversitate.

156 Elucet hæc diversitas maxime in longe prolixiori quam hic dedimus contextu apud Alegrium de Casanate, cujus Paradisum Carmelitici decoris, licet non sciatur sacra Congregatio proscripsisse propter fraudem in Bulla Sabbatina interpolanda, lævigandoque ejus stylo commissam (proscriptum enim Raynaudus ait pag. 175, *propter farragines ineptiarum, in allegendis ad Ordinem suum variis Sanctis*) confirmat tamen suspicionem de facilitate quorumdam Carmelitarum, ad falsificandas etiam Bullas, quas protestantur genuinas se dare. Ita Saracenus in Menologio Carmelitano, pollicetur *Sanctorum originaria, è genuinis fontibus, robusta & constanti fide, proprio recudere stylo, apocryphis omnino exulare jussis*: quibus tamen vel aliunde acceptis, vel à se excogitatis liberaliter eum indulsisse apparuit in Vitis S. Petri Thomæ & B. Alberti Legislatoris; quæ, nisi ipsas Carmelitis, ob oculos posuissem originarias, à coævis auctoribus sincerissime descriptas, & oppositas Saraceni figmentis, fidem hæc etiamnum apud illos obtinerent.

157 Nonnulli, ut excusent diversitatem Datæ, sub Bulla Sabbatina notatæ (sunt enim ecgrapha, *annum primum Pontificatus* notantia, qui fuisset Christi 1317) præsumunt, bis promulgatam à Joanne Bullam; qua ratione etiam excusari posset diversitas textuum. Sed hæc aliaque minoris momenti discutiant alii: unum addiderim, frustra prætextus quæri, per quos originalis Bulla Joannis credatur in Anglia periisse; postquam Gabriel Cossartius noster certos nos fecit, tomo XI Conciliorum Labbei parte 2 col. 1643 & seqq. adhuc haberi Regestum integrum Bullarum Joannis, fere ducentarum, in quarum argumentis, istic propositis, cum cujusque initio nihil ejusmodi videre sit.

158 Sed quid ad Bullam *Alexandri Papæ*, quibusdam *Tertii*, aliis *Quarti*, sed plerisque

plerisque & melius *Quinti* dicti, ipsam Sabbatinam totam transcribentis & inserentis Bullæ suæ? Ipsam videamus ex Novo speculo Carmelitano parte 1 num. 2162 & seqq. *Alexander Episcopus, servus servorum Dei, &c. . . . tenore cujusdam privilegii, à fel. record. Ioannis vigesimi secundi Prædecessoris nostri, dilectis filiis Priori Generali & Fratribus & dilectis in Christo filiabus Sororibus, Confratribus & Confratria Fratrum dicti Ordinis Carmelitarum concessi, per nos visi & diligenter inspecti, de dicto Originali sumpto* (lege *sumpti*) *, ut de ipso impostérum certitudo plenior habeatur, præsentes fecimus annotari, qui talis est : Ioannes Episcopus* &c.

159 Hic ponitur textus Bullæ supra relatæ, quo prætermisso, juvat ad ipsum Alexandrinæ Bullæ exordium notare scribentium vel transcribentium perplexitatem, dum ponitur, *dicti Ordinis*, &, *dicto originali*, quæ verba debuerunt festinantibus excidisse, sic ut legendum fuerit, *cujusdam Privilegii originalis*, & infra, *Priori Generali Ordinis Fratrum Carmelitarum* : sic enim postea aptè sequetur, *dicti*, &, *dicto*; intelligetur autem ipsa Originalis Bulla Joannis XXII, Alexandro V visa & inspecta fuisse. Sed ubi? Hoc indicat Data sic descripta : *Datum Romæ 7 Decembris, apud sanctam Mariam Majorem, Pontificatus nostri anno primo.*

160 Atqui electus fuit Alexander V in Concilio Pisano die 26 Junii 1409, mortuus Bononiæ 1410. 3 Maji, quo brevi tempore (quantum ex historicis tunc scribentibus scire possumus) Romam ipse vidit numquam, multo minus istic fuit die 7 *Decembris*, ejus, quo creatus est, anni. Lucas Waddingus, post tomum 5 Annalium Minoriticorum, ex Regesto Vaticano producit Pontificis prænominati Brevia omnino decem, omnia data Pisis, quorum ultimum signatur x *Kal. Nov.* Inde profectum Bononiam scribit auctor Brevis vitæ, à me editæ ex Manuscripto parte 2 Conatus p. 108. Raynaudus quidem contendit eum prius excurrisse Romam, cum ejus obedientiam Urbs suscepisset, excusso jugo Ladislai Regis Hungariæ & Neapolis, licet ad brevissimum tempus; allegatque *Diploma, datum Romæ ad sanctos XII Apostolos, Kal. Dec. quod penes se habet Fr. Ioannes Iacobus Ordinis S. Augustini, inserendum suæ Historiæ Provinciæ Salyum.* Sed mallem integrum produxisset, una cum argumentis quibus credat Alexandri V ipsum esse: neque enim nominis Pontificii numerus solebat nomini ipsi adjungi, uti neque hic fit in Bulla de qua agimus.

161 Fesajus, Aquensis Theologus Carmelita, in suo, quod mihi ad manum non est, de Privilegiis Scapularis ingenti contra Launoyum opere, & ab ipso Launoyo citatur pag. 164 allegat aliam, *datam Pistorii* (qua scilicet Pisis Bononiam transitus erat) v *Idus Dec.* id est die nona : & tamen, juxta Datam prætensæ Bullæ, fuisset Romæ *die septima* mensis ejusdem; ac Roma Pistorium redivisset, unum tantum diem moratus in via. Atqui, iter Roma Pistorium est centum quinquaginta milliarium Italicorum, id est leucarum Belgicarum plurium quam quinquaginta, & quidem montibus non raris impeditum; ut nisi alas habuerit Pontifex, conciliari hæc neutiquam possint.

162 Credamne Raynaudum hoc non vidisse? an dissimulasse nodum, sibi prorsus insolubilem? Quas ex Cheroneo adducit auctoritates cujusdam Jacobi Esprinchardi in Vita Ruperti Imp. quod *novus Papa, post multam ultro citroque negotiationem, Romæ fuit receptus*; & Meyeri in in Annalibus Flandriæ, quod, eum *Ladislaus Rex Apuliæ Urbe exclusit*; quis, nisi

nisi præoccupatus, judicabit *de receptione & exclusione personali* ac physica intelligendum necessario esse, in tanta rerum temporumque angustia? cum utrumque sine incommodo videatur posse & debere intelligi, de receptione & exclusione morali.

163 Citat etiam Raynaudus Cochlæum, quasi is lib. I Hist. Hussitarum dicat, quod *Alexander Romæ admisit Hussi citationem, & contra eum rescripsit.* Cur non ipsa Cochlæi verba dat, & rescriptum Alexandri? Nam paucis illis diebus, quibus Romæ fuit Alexander (si tamen fuit) non crediderim ejusmodi negotiis multum ei temporis fuisse, nedum cognoscendæ accuratius Bullæ, quæ Joannis XXII esse dicebatur: & in tali casu, valere hic deberet, quod de Pontificibus, oblatas sibi Indulgentias confirmantibus, in genere dictum est supra; multoque magis, de aliis aliorum Pontificum sequentium Bullis, eodem spectantibus. Has tamen ne inutiles esse dicas, nisi sua Sabbatinæ Bullæ constet authentia: efficiunt enim id quod potissimum intendebatur, ut Carmelitæ absque scrupulo prædicare possint, ac dicere, sicut habet Lectio VI in Commemoratione solenni B.M. Virginis de Monte Carmelo; quod ipsa *filios, in Societatem Scapularis relatos, qui abstinentiam modicam precesque paucas eis præscriptas frequentarunt, ac pro sui status ratione castitatem coluerunt, materno plane affectu, dum igne purgatorio expiantur, solari, ac in cælestem patriam, obtentu suo, quantocius pie creditur efferre.*

164 Neque periculum est, ne talia prædicantem Sorbona cogat revocare, sicut ab eadem coactus anno 1624 die 23 Novembris *Frater Petrus Arcis*, ad Doctoratum *præsentatus Carmelita*, inter *multa quæ* suis *in Thesibus, quorumdam auctorum lectione deceptus, inconsiderate nimis & imprudenter se scripsisse* fatetur, solenniter revocat suam hanc Propositionem: *Beata Virgo imperium .... spiritale in animas demonstravit, cum ... pollicita est morientibus in habitu Carmelitarum ex purgatoriis flammis ereptionem.* Talia aliaque, identidem pro concione inculcata, sacri Scapularis devotionem non promovent, sed elevant, ac subinde (quod dolemus) exponunt contemptui; certe magis eidem apud sapientes æque ac insipientes nocent, quam modesta disquisitio de veritate Bullæ Sabbatinæ.

165 Porro ad vanam pompam, non autem ad probationem facit authenticum ecgraphum prætensæ Alexandrinæ, factum Agrigenti in Sicilia anno 1430, includens aliam authenticationem priorem, factam anno 1421 Majoricæ, renovatum etiam Genuæ anno 1668, & Antverpiæ anno 1671. Chartam ista implent, non fidem earum, de quibus hactenus tanto jure controvertitur Bullarum *Joannis XXII* & *Alexandri V.* Interim nota, in his omnibus per tot testes signatis apographis, & tanto cum apparatu productis in Speculo, semper nominari *Alexandrum quartum*, cujus obitus annis 55 electionem Joannis XXII præcessit; multoque magis hunc præcessit *Tertius*, totidem annis quarto senior: sed quin ii Romæ vixerint obierintque dubitare nemo potest.

166 Judicium modo non diffugio Apostolicæ Sedis, & cujuslibet æqui lectoris, meritone hic iterum in me Patern. vestra debacchetur, & jure vocet *Novatorem, reum læsæ Majestatis Pontificiæ, nec non insolentem ac impudentem Vicarii Dei contemptorem*, ideo, quia suspecta mihi est Bulla vulgo Sabbatina, superius relata; quæ à Joannis XXII cultiore stylo & ordinaria Pontificiarum Bullarum majestate ac scri-

ptionis norma, tam aliena est, ut sola sui lectione, sine ullis notis, suspicionem minime levem movere nata sit. Quid autem consideranti Regestum integrum Bullarum Joannis XXII, complectens Bullas fere ducentas, in quo hæc sola scilicet desideretur. Jubent interim nos PP. Carmelitæ captivare intellectum, ut credamus originalem Bullam sibi traditam, à se avectam in Angliam, illic periisse. Prætereo variationem datæ, textuum mutationem, & alia ejusmodi.

167 Hæc omnia simul sumpta ne minimam quidem dubitationem movere possunt circa Bullæ Sabbatinæ à Joanne XXII originem, nisi *insolens & impudens*, juxta Patern. vestram, haberi quis malit, *Vicarii Dei contemptor*, & *reus læsæ Majestatis Pontificiæ*, non tantum Joannis XXII, sed etiam Alexandri V. Hic enim, non Alexander quartus, plusquam medio seculo præmortuus Joanni XXII, Romæ, ubi verisimiliter numquam fuit, Bullam Sabbatinam confirmaverit; vel potius, juxta Confirmationis exemplaria, à vobis tamquam legitima ubique jactata & variis temporibus authenticata, Bullam illam confirmaverit. Frustra etiam quæramus Bullam hanc Alexandrinam, prioris confirmatoriam; nam ut ait Patern. vestra, *R. P. Alphonsus de Theranno secum in Angliam asportavit originalem Alexandri Bullam, una cum originali Bulla Sabbatina* Joannis XXII, atque ibi utraque, nescio quo infortunio, periit. Credite posteri.

168 Hactenus de veritate historica utriusque Bullæ, quarum tamen Indulgentias, utpote à successoribus Pontificibus confirmatas, non impugno; nam licet subsequentium Pontificum Bullæ factis particularibus veritatem non tribuant, Indulgentiis tamen etiam suppositititiis valorem indere possunt, cum primò eas possint concedere.

ART. IV.

ARTICULUS QUARTUS.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Exhibentur ea quæ Papebrochius inter Acta Sanctorum habet contra Summorum Pontificum Decreta.

RESPONSIO.

1 DUm singula circa Pontifices, eorumque Bullas mihi objecta discusseram, dilueramque tam accurate; non expectabam, novas rursus accusationes circa Decreta. Verum Accusator, ut est S. Theologiæ Professor emeritus, acutius novit Decreta à Bullis distinguere, & consequenter accusationes. Videamus itaque quid proferat novi.

§. I. *ACCUSATIO.*

Papebrochius videtur in multis contravenisse Decreto, seu Instructioni Clementis VIII, ad Regulas Indicis librorum prohibitorum.

RESPONSIO.

2 NOlim tecum contendere de Instructione Pontificia, eamdemne vim habeat, quam Decretum. Hoc obligare fideles, satis certum est. An æque semper obstringit Instructio? Nemo certe obstringi se credit ad ponendum annum impressionis *in fine libri*, postquam semel positus est *in principio*; quamvis Clementis VIII Instructio à te citata, expresse moneat *annotandum annum in principio & in fine.* Demus tamen, Instructionem semper & in omnibus apicibus obligare; neque hanc Clementinam differre à Decreto; hoc enim tibi, Reverende P. necessarium est, ne accusatio frivola appareat, & Titulo generali de Summorum Pontificum Decretis, parum conveniens.

3 Quid modo? „ Clemens VIII (inquis) in sua Instructione decernit, „ quænam imposterum in libris impressis „ & imprimendis sint expungenda & corrigenda: inter cetera *de correctione librorum* §. 2. decernit, nullatenus in libris „ esse tolerandas *propositiones, hæresim sapientes, scandalosas, piarum aurium offensivas, ac temerarias*: Item, *quæ legentium animos à recto catholicoque sensu, ad nefarias opiniones adducere possint.* „ An autem similes propositiones non „ habeat Papebrochius, ex dicendis judicabit sancta Sedes.

4 Respondeo, judicium istud à me nequaquam recusari; sed vel ultro appellari adversus qualescumque tuas, vel aliorum censuras. Verùm, quidni pariter accusas me, quod peccaverim contra legem naturæ? Hæc enim omnibus evidenter dictat,

ctat, *nullatenus in libris esse tolerandas propositiones, haresim sapientes, scandalosas*, & alias quascumque in Clementina Instructione superius nominatas. Sed quænam in libris meis propositiones sunt *haresim sapientes, scandalosa* &c?

5 „In primis (inquis) Fermosinus di„cit: *Constantini donatio Ecclesia facta va„luit; & aliud asserere, non est procul ab „haresi; & gravius est dicere, numquam „factam fuisse*. Papebrochius autem, cum „Luthero aliisque hæreticis, donationem „illam reprobans, vocat illam *fictitiam*, „*pudendam, suppotititiam, commentum*, „*confictam*;ita ut dictum est Art. 2 §. 4, „& dicetur Art. 15 §. 24. An autem, & „quam procul sit ab hæresi, donationem „illam tam insolenter & effrænate censura„re, judicet S. Sedes.

6 Respondeo. *Constantini donationem Ecclesia factam fuisse, & valuisse*, teneo: neque oppositum unquam asserui, imo nec dubitavi, quin ea donatio & insignis valde & multiplex fuerit, legitimisque tabulis consignata: existimo tamen sine temeritate disputari & dubitari, utrum diploma vulgo *Edictum Constantini* appellatum, donationem quamdam continens, sit certæ fidei instrumentum, cum gravibus de causis rejicatur à Cardinale Baronio, tanquam *à Gracis depravatum*; improbeturque à S. Antonino, Cardinali Cusano, Morino, aliisque apud Cantelium; & quidem à Cantelio afficiatur plerisque censuris, quas ais à me inustas fuisse in Propylæo, parte 1 Conatus pag. 123. Ceterum totam de Constantini donatione accusationem abunde refutatam habes Lector art. 2 §. 4. An Censura Fermosini in rigore Theologico vera sit, cum contra me minime faciat, non est cur discutiam. Audiamus accusationem secundam.

7 „Bordonus (inquis) Tom. 1 cap. „41 num. 38 asserit, propositiones nega„tive oppositas illis, *qua in Missali, Brevia„rio atque Conciliis exprimuntur, extra ma„teriam fidei & S. Scriptura, sapere haresim.* Ut videas, R. Pater, me nihil velle dissimulare, referam sententiam Bordoni integram. „Propositio (inquit) sapiens fidem, est „illa quæ non est revelata, neque deducta „formaliter ex revelatis, sed recepta com„muniter ab Ecclesia; ut, *Maria Virgo „assumpta est in cælum: Est immunis à pec„cato originali: Abstinendum est ab esu car„nium & lacticiniorum in Quadragesima.* „Hæ & similes non sunt revelatæ, non „sunt deductæ, sed Ecclesia eas amplecti„tur uti Catholicas: quarum negativæ sa„piunt hæresim. Hujus generis sunt om„nes quæ in Missali, & Breviario, atque in „Conciliis exprimuntur, extra materiam „fidei & S. Scripturæ. Hactenus Bordo„nus; cujus utpote privati Theologi auctoritas, non est irrefragabilis.

8 Ejus itaque pace & tuâ, P. Professor, dico 1, Nullam propositionem sapere fidem, nisi aliquam cum revelatione divina connexionem habeat; sicut nulla propositio fidei est, nisi sit vel explicite, vel saltem implicite revelata, & quidem formaliter; adeo ut virtualiter tantum revelatam esse non sufficiat, virtuali revelatione solum fundante assensum Theologicum.

9 Dico secundo: Nulla propositio, in rigore & proprie est *sapiens haresim*, nisi propositioni fidem sapienti contradicat. Assertio hæc apparet evidens ex terminis. Neque displicet quod apud Bordonum loco citato dicunt Suarez, Lorca, Palaus, quod *propositio haresim sapiens sit ea, qua non per evidentem consequentiam, sed per probabilissimas consequentias moraliter certas, objecto fidei contradicit.* Nunc Tibi, P. Professor, vel etiam Bordono probandum relinquo, quod hoc ipso, quo aliquid negatur, quod *in Missali*, vel *Breviario*, vel aliquo *Concilio exprimitur, contradicatur objecto fidei.*

Aveo videre *probabilissimas consequentias*, & *moraliter certas*, *per quas contradicere* ostendatur. Si de quæstionibus dogmaticis sermo esset, non refragarer: verum factis quibuscumque particularibus, solum quia *in Breviario*, vel *in Missali*, vel *in Concilio* aliquo referuntur, tantam tribuere auctoritatem ut eis sine hæresis suspicione contradicere quis nequeat, quantumvis multis nixus rationibus auctoribusque gravissimis & apud omnes catholicissimis, hoc mihi, fateor, apparet tam à ratione alienum, quam quod maxime.

10 Audesne etiam cum Bordono doctrinam Thomistarum, Immaculatæ conceptioni oppositam, censurare tamquam quæ sapiat hæresim? Atqui tam graviter eam censurari vetuit Sixtus IV & Alexander VII: neque dubitant Thomistæ, quin fuerit doctrina Angelici Doctoris. Et tamen non omnia facta particularia, quæ sive in Breviario, sive in Concilio aliquo continentur, tot tantisque credibilitatis signis firmata reperiuntur, quot & quantis immaculata B. Virginis conceptio. Quare autem, citans Bordonum de *propositionibus expressis in Missali, Breviario, & Conciliis*, omisisti particulam, *Omnes*? Verebaris scilicet, ne hoc tempore apud admodum paucos tibi similes fidem invenisset hæc assertio, tam aperte universalis. Denique in eo fallitur Bordonus, quod putet, Ecclesiam eas omnes propositiones *amplecti ut catholicas*. Nam *catholicum*, apud me & Theologos passim, imo & Grammaticos, idem significat quod *universale*. Putasne autem, *Universa Ecclesia* certum & indubitatum apparere, quidquid forte de antiquitate vestra Eliana & Enochiana aliisque controversis, in aliqua Officii canonici lectione recitatur? Rationes dubitandi variæ superius allatæ sunt, quas, Te semper eadem accusationis capita ad nauseam repetente, non lubet mihi toties scribendo, uti nec Lectori toties legendo iterare.

11 Ne tamen quidquam à me prætermissum queraris, videamus quid objicias ex Sinnichio. „ Hic, inquis, S. T. Doctor in suo „ Saule ex-Rege lib. 1 cap. 68 §. 264, dicit: „ *Quis enim Catholicus in dubium revocet* „ *veteres ac novas Sanctorum Historias, ab* „ *Ecclesia approbatas & ecclesiastico Offi-* „ *cio authentice insertas*? quod passim tamen audet Papebrochius, ut me pudeat „ exorbitantias ejus referre, quas ipsum „ non puduit contra hujusmodi Historias „ ebuccinare.

12 Cur Sinnichii sententiam refers mutilatam? Ut scilicet persuaderes sermonem esse illimitatum de quibuslibet Historiis, ab Ecclesia quomodolibet probatis, & ecclesiastico Officio authentice insertis; ubi tamen in eadem periodo, post *authentice insertas*, immediate subjungit, *quibus nonnullorum pie defunctorum animæ perhibentur visæ in cælum conscendere*, ita ut Pontifices illorum factorum veritate ex *peculiaribus*, inquit, *revelationibus, cælestibus apparitionibus, aut miraculosis quibusdam operationibus legitime probatis, ad taliter canonizandum permoti sint*. Cum autem Pontifices, in canonizatione Sanctorum sint infallibiles; neque tantum definiant, Sanctos in gratia mortuos esse; sed etiam beatitudine seu visione Dei jam potiri, atque (ut ait Sinnichius) *peculiaribus revelationibus, cælestibus apparitionibus, aut miraculosis quibusdam operationibus legitime probatis ad talem canonizationem permoti fuerint*; quis tales *Historias in dubium revocet*, nisi Sanctorum pariter in cælis existentiam reddere dubiam decreverit.

13 Non eadem factorum quorumdam aliorum ratio est, quæ neque tam authentice probantur, neque definitionis metaphysice infallibilis fundamenta sunt; adeoque ex quorum falsitate non tantum inconveniens sequeretur, quantum ex falsitate historiarum de quibus Sinnichius. Quamquam ad ejusmodi objectionem aliud respondere non

debui, quam esse argumentum ab auctoritate exigui ponderis. Nosti enim probe quam parum honorifice de relatis in numerum Sanctorum scripserit Sinnichius, & quam alia multa docuerit, etiam Ordinis vestri Theologis vehementissime improbata.

14 Post hæc, plures simul accusationes, quasi in cumulum conjicis: videlicet, de lapsu ac pœnitentia Marcellini Papæ, de Synodo Sinuessana, de Actis S. Silvestri, de electione Imperatoris per septem Germaniæ Principes ex Constitutione Apostolica, de Canone Concilii Nycæni ficto, de Petro & Paulo urbis Romæ Episcopis, de Libris quibusdam S. Dionysio Areopagitæ vulgo attributis, de Romano Pontifice Petri & Pauli successore, de Actis S. Procopii, de Sanctis qui numquam fuerint in rerum natura, de Reliquiis S. Mariæ Magdalenæ in Gallia, de Traditionibus Ecclesiasticis aut potius Carmelitanis circa successionem suam ab Elia Propheta, de litteris ac diplomatibus Pontificum suppositítiis, de libro S. Joachimi Abbatis: quæ quia partim refutata sunt superius, partim refutabuntur in sequentibus, ubi de singulis occurret locus proprius & separatus, supervacaneum foret, nec nisi creando tædio lectori idoneum, hic iterum agitare.

15 In uno inficiari non possum me à Paternitate tua redactum ad angustias, novo scilicet de causa Joachimi argumento: *An*, inquis, *non prætendat Papebrochius Innocentium III in Concilio Lateranensi, damnando librum Ioachimi Abbatis, errasse quoad factum Ioachimi, prout Iansenii fautores contendunt, Pontificem errasse quoad factum Iansenii, Sedi Apostolicæ judicandum relinquo*. Iterum fateor angustias hic mihi esse undique: non quidem ex argumenti subtilitate, quæ nulla est; sed ex eo quod S. Congregatio cum Innocentio XII silere Theologos de Jansenianis controversiis cupiat: si autem taceam, videbor objectam paritatem admisisse. Verum cum accusatio tam gravis sit, spero fore, ut nemo mihi vitio vertat, si necessitate compulsus, unum alterumve verbum dedero justæ defensioni.

16 Ajo itaque, disparitatem esse, quod librum ab Innocentio III damnatum, pariter damnem & semper damnaverim tamquam hæreticum, imo, ut alias dixi, *hæreticissimum*, sive à Joachimo in juventute, sive ab alio sub Joachimi nomine corruptus fuerit; Jansenii autem fautores librum, Jansenii nomen præferentem, & à Pontificibus variis damnatum, tamquam continentem articulos perversos, nihilominus defendere pergunt tamquam injuste damnatum, & in omni dogmate sanum, Catholicum, Augustinianum. Dum istud tuum *argumentum*, P. Professor, *novum* vocavi, nolui indicare, quod à te primum esset inventum; sed quod, ubi ex Professo de Joachimo agebas, argumenti istius non memineris; nam quisquis aliquid controversiarum Jansenianarum novit, ignorare non potest, vetus illud esse, & centies in libellis expressum *à Iansenii fautoribus. Erravit*, inquiunt, *Innocentius III in facto Ioachimi Abbatis, ergo etiam errare potuit Alexander VII in facto Iansenii.*

17 Centies autem ostensa est manifesta disparitas, ex eo quod Jansenii fautores non modo velint Jansenii personam, sed etiam librum sub ejus nomine editum defendere; Defensores vero Joachimi, condemnent librum à Pontifice damnatum; personam autem Joachimi ab hæresios labe tuentur. Unde patet, quod Jansenii fautores non in sola quæstione facti, sed maxime juris, qualis est de sensu libri sano vel noxio, Pontificibus errorem tribuant; dum Joachimi patroni solum adscribant errorem facti, quo Innocentius III putavit, librum sibi oblatum, esse genuinum fœtum Joachimi, & à nemine corruptum. Satisne autem honorificum est S. Theologiæ Professori, Religioso & Provinciali, *à Iansenii fautoribus* emendicare cavillationem, ab anti-Jansenianis scriptoribus centies elisam?

§. 11.

§. II. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra Clementis VIII *Decretum seu Instructionem, varia attribuit hæreticis Epitheta honorifica.*

RESPONSIO.

18 Nullum hæreticum laudo à religione, à doctrina Theologica, ab ullo dono supernaturali. Talenta quædam naturalia, studium, diligentiam, eruditionem in historicis, ingenium in philosophicis, aliaque ejusmodi agnoscimus ac laudamus in ethnicis; cur non possimus in hæreticis? Talem laudem non vetuit eis tribui Clemens Pontifex, neque aliam eis adscribo.

19 Tertullianum in Montani hæresim, quam antea fortissime oppugnaverat, fœde dein prolapsum fuisse, constat, scriptisque adversus Ecclesiam libris pertinaciter defendisse. Quisquamne ideo religioni sibi ducat, prædicare ejus ingenium, eruditionem, plurimarumque scientiarum eminentem peritiam? Testatur Eusebius Cæsareensis in Chronico, eum *omnium Ecclesiarum sermone celebrari*: S. Hieronymus in litteris ad Magnum, *Quid Tertulliano eruditius? quid acutius?* Vincentius Lerinensis, *Quid hoc viro doctius? quid in humanis atque divinis rebus exercitatius?* Et quamvis S. Hilarius Episcopus Pictaviensis vere scripserit, *consequens Tertulliani error detraxit scriptis probabilibus auctoritatem: Nihilominus* (prosequitur Christianus Lupus, in Epistola dedicatoria ad librum Tertulliani de Præscriptionibus) *& ipsa erroris scripta hodiernis ac novissimis Ecclesiæ temporibus sunt adeo utilia, ut Martini Lutheri ac Ioannis Calvini commenta possimus ex ipsis solis potentissime contundere. Uti ejus de Oratione librum laudat Hilarius, ita ego ejusdem Præscriptiones appello Volumen aptissimum ad eosdem errores, si suadentem audire nolint, opprimendos.*

20 In Origenem quoque scimus anathema hoc à quinta Synodo generali Constantinopolitana vibratum fuisse: *Anathema sit Origeni, qui & Adamantius dictus est, & hæc promulgavit, una cum detestandis ejus & execrandis dogmatibus.* Sed idcóne desierunt ab omnibus laudari quæ in eo erant sublimia? Vincentius Lerinensis, apud Nicephorum Callistum Historiæ Eccles. Lib. 5 cap. 2, & apud Prateolum Lib. 13 hæresum pag. 370, de Origene sic loquitur: *In quo plura adeo præclara, adeo singularia, adeo mira exstiterunt, ut inter initia habendam cunctis assertionibus ejus fidem, quivis facile judicaret. Nam, si vita facit auctoritatem, magna illi industria, magna pudicitia, patientia, tolerantia: si genus vel eruditio, quid eo nobilius?* &c.

21 Haud equidem ignoro, abstinendum prorsus ab omni hæreticorum elogio, unde periculum emergere possit, ne personarum commendatio pondus aliquod doctrinæ erroneæ additura sit: ideoque sapientissime monuit Clemens VIII, ut in libris approbandis ejusmodi elogia expungantur. Si Apostolica Sedes aut S. Congregatio ita Clementinam Instructionem aliquando interpretetur (quod hactenus eam fecisse non intellexi) ut nullum qualecumque verbum patiatur, quod vel minimam alicujus hæretici laudem in ulla materia sapiat; nullus me erit in parendo

rendo promptior, quamvis huc usque an Clemens VIII Instructioni suæ vim præcepti, quoad omnia & singula, inesse voluerit, non constet; imo certum sit, quoad annum impressionis, etiam *in fine libri annotandum*, vix ab ullo, quantumvis timorato, neque à Paternitate quidem vestra observari. De Heroldo de quo ibidem mentionem facis, videri potest art. 2 num. 169. De Salmasio agam ubi de *Essenis*, seu *Essæis* quos non ipse, sed Eusebius lib. 4 cap. 22 ex Hegesippo annumerat *Sectis in Iudaico populo prosemi-natis . . . . adversus tribum Iuda & adversus Christum*; ut pudeat eos facere Carmelitas.

22 Uti non omne quod in Catholicis est, aut subinde etiam in Religiosis, hoc ipso conspicitur laude dignum; ita nec vituperio, quidquid in gentilibus aut hæreticis. Lucæ 16. *Laudavit Dominus villicum iniquitatis, quia prudenter fecisset; quia filii hujus seculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt.* In quæ postrema verba sic Maldonatus: *Nemo Interpretum quærit, cujus hæc sint verba; hominisne illius divitis, an Christi, an Evangelistæ; quod tamen ad intelligendam hujus loci sententiam maxime pertinet. Mihi Christi videntur esse, opinionem hominis illius divitis, qui villicum iniquitatis laudaverat, approbantis: quasi diceret, Et merito quidem illius prudentiam laudavit: nam, quod ad prudentiam attinet, filii hujus seculi filiis lucis plurimum præstant. Eodem plane modo, quo serpens, omnium animalium quæ in paradiso fuerunt, fuisse dicitur sapientissimus. Genes. 3 ℣. 1. In hanc enim sententiam D. Augustinus lib. 2 de Genesi ad litteram cap. 2, & Basilius in Psalmum 48, & Origines Hom. 8 in Isaiam, hunc locum inducunt. Ac Origines quidem recte ad hæreticos refert, qui in confandis tuendisque erroribus suis mire ingeniosi, mire prudentes sunt.* Hactenus Maldonatus. An recte P. Professor? Possentne hæc epitheta, *Ingeniosi & Prudentes*, manere in libro Maldonati, si Paternitati vestræ offerretur approbandus? Sic existimo; uti neque expungendum titulum *Sapientissimi*, attributum serpenti, quamvis, quia prima malorum nostrorum causa movens fuit, mereatur mille opprobria & execrationes; neque te offenderet laus à Domino data villico iniquitatis; neque *prudentia* à Christo prædicata de filiis hujus seculi, quamvis inter illos procul dubio, imo & principaliter, hæreticos atque his similes intellexerit.

23 Igitur hæc verba Clementinæ Instructionis; *Epitheta honorifica, & omnia in laudem hæreticorum dicta*, explicationem commodam, qualem superius dedimus, videntur admittere; certe non tam universaliter necessario accipienda, quam contendis. Quam autem recte sub titulo hæreticorum comprehendas, & diserte exprimas *Natalem Alexandrum*, viderit sacer Ordo Dominicanorum. An non autem insignis irreligio est, S. Joachimum Abbatem inter hæreticos collocare? Supponamus etiam eum tradidisse propositionem aliquam, quæ postea ut hæretica condemnata est; ideóne vir sanctus & publice cultus, appellandus est hæreticus? Quidni pariter S. Cyprianum, imo & S. Augustinum inter hæreticos recenseas, quia errorem in fide aliquando, saltem antequam damnaretur, sustinuerunt? An hic zelus tuus, R. Pater, sit secundum scientiam; an approbationem, pœnamve mereatur, judicet Ecclesia; ad quam identidem tu appellas. Et recte quidem, in quantum illam agnoscis supremum judicem; non recte, in quantum ipsam vindicem facis causæ tam malæ, quam tua hic est.

§. III.

§. III. *ACCUSATIO.*

Papebrochius contra Clementis VIII *Instructionem varia effutivit, quæ Religiosorum ordines, statum, dignitatem, ac personas lædunt & violant.*

RESPONSIO.

24 POst titulum tam odiosum, atque in partes tam multas divisum, expectas procul dubio, Lector, ingentem congeriem locorum, ex omnibus nostris Tomis excerptorum, quibus Accusator probet, me Religiosos Ordines, si non omnes, complures saltem, læsisse. Ecce autem, præter confusos clamores, de injuriis illatis Carmelitano Ordini, nullâ citatâ ex me paginâ, nullo Tomo, nullâ propositione, unicum tandem producit locum de Religiosis aliquibus seculi XI. „Eo (inquit) insolentiæ Papebrochius devenit, „Tomo 2 Aprilis in Propyl. parte 1 num. „123, ut contra Religiosorum Ordines, „statum, dignitatem, ac personas effutire „non erubescat, quod *Undecimo ævo Christiana seculo eaerat morum corruptela, ut „qui Dei famulatum erant professi ... non „magno crimini sibi ducerent, ... pro tuendis possessionibus suis, fingere .... quemadmodum monasteriorum Superiores innocens quædam, ut ipsi putabant, vafrities permovebat ad ejusmodi fictiones procurandas.*

25 Suspecta mihi sunt ista, quatuor locis notata puncta, ne scilicet eorum omissionem indicent, quæ maxime intererat non omitti, & multum imminuunt malitiam fictionis de qua agitur. Ergo locum integrum relege; & quæ omisisti, R. Pater, vide an bonâ fide omitti potuerint. *Undecimo*, inquiebam, *Æra Christianæ seculo & sequentibus, dum Ecclesiæ universalis pacem tot undique schismata seditionesque turbarent, eaerat morum corruptela, ut qui Dei famulatum erant professi, & videbant à potestatibus secularibus undique accidi immunitates & possessiones suas, non magno crimine sibi ducerent, pro tuendis ipsis fingere, quæ in nullius præjudicium, solum videbantur cessura tuendæ æquitati: quemadmodum monasteriorum Superiores innocens quædam, ut ipsi putabant, vafrities permovebat ad ejusmodi fictiones procurandas.*

26 Eruditissimus Joannes Mabilio, in suo de re diplomatica insigni opere, ostendit, antiquata monasteriorum instrumenta, etiam permissu Principum, ita sæpe fuisse reparata; quod satis quidem erat ad jus tenendum, non item ad historicam veritatem; unde ipsum illud Dagobertinum diploma, quod ego pro exemplo summæ ea in re sinceritatis assumpseram, perspicacior ipse lib. 3 cap. 1 excutiendum suscipit, & varie vitiatum interpolatumque ostendit; tantum abest ut teneat, indubitatam fidem omnibus antiquis chartis indifferenter habendam; aut neget iis rescribendis quidquam aliquando fraudis vel erroris intervenisse. Merito tamen excusat Monachos, quorum culpâ id potissimum factum videbar dicere, quod ista communis infelicitas erat medii ævi. Utinam mihi tam facile cum Carmelitis, quam cum Benedictinis conveniret! Non volitarent Europâ totâ tot famosi contra me libelli vestri; sed mutuis honoribus

S bene-

beneficiisque certaremus, invicem juvantes; invicem docentes, invicem reverenter amanterque compellantes privatim ac publice: quod utique virorum honestorum officium est, etiam ubi contingit aliquid litterariæ disputationis intercedere.

27 Quod de seculo XI scripsi, nihil existimavi nocere Ordini vestro, qui juxta me necdum prodierat: nullus autem alius se mihi propterea infensum ostendit, nullus mihi apud Apostolicam Sedem litem movisse scitur. Sed & quantulum est, inter tot seculi illius vitia, inter tam depravatos, etiam Ecclesiasticorum mores, solam fictionem nulli noxiam, & *tenendæ æquitati conducturam,* tribuere Religiosis! Inter *Christianos & Catholicos*, qui (teste Laurentio Beyerlinck in Theatro Vitæ humanæ Titulo de Mendacio) illud aliquando licere arbitrabantur, *Abbas Ioseph, apud Cassianum Collatione 17 cap. 8, dicebat, mendacio utendum tamquam elleboro, quod sumitur imminente aliquo exitiali morbo: cui videtur Cassianus assentiri.* Ego quoque in tomo I Junii pag. 398, ubi de S. Alonio, necesse habui excusare, ut melius potui, & explicare hoc ejus responsum; *Nisi mentitus fueris, multa peccata commissurus es*; quod responsum ibidem ipse confirmat, allegato casu, quo Prætori necesse habeas respondere de homicida, in tua cella latente; quod si fatearis, ipsemet in mortem trades sic requisitum.

28 Si de seculo XI, ejusque statu Ecclesiastico, de Religiosis, de Sacerdotibus etiam in altiore gradu constitutis, scripsissem ego, quæ Cardinales Bellarminus in Chronologia, & Baronius in Historia, atque apud hunc Petrus Damiani, quanto gravior apparuisset accusandi mei materia; quandoquidem hic & nunc sola *fictio, in nullius cedens præjudicium, & solum cessura tuendæ æquitati,* Religiosis quibusdam confuse adscripta, pro seculo tam notorie corrupto, tantos Accusatori clamores eliciat! Cogis me, R. Pater, tam importunis vociferationibus, ut, quod maluissem perpetuo silentio involutum, in memoriam iterum revocem *fictionem* vestram Bilbaënsem. Quid enim miri, si seculo tam corrupto, quale fuit undecimum, reperti fuissent Religiosi & Religiosorum Superiores, qui, *pro tuenda æquitate & tuendis immunitatibus suis ac possessionibus, non magno crimini sibi duxissent fingere, quæ in nullius cessura præjudicium videbantur*; cum hoc præsenti seculo & oculis sub ipsis tuis, exemplum habeas pene domesticum, quo Pontifex Romanus Clemens X, quem propterea potius quam me accusare debueras, dolens scribit in speciali Brevi, Religiosos viros Ordinis Carmelitani, pro acquirendo Bilbai conventu obtulisse Clementi IX relationes falsas. Vide quæ diximus Art. 2 n. 99. Item, quæ de adjecta Regulæ falsa Data, ex Lezana auctoribus indignante, retulimus; aliaque hujus generis in prætensis Joannis XXII & Alexandri V Bullis.

29 Denique non est quod ab aliis petamus ejusmodi fictionum exempla, cum, (quod bona pace R. Patern. Vestræ dixero, quoniam ita jubes) obvia nobis sint centena in ipso libro tuo, quem vocas *Exhibitionem errorum.* Jam inde enim *fictiones* tuas plures quam centum ad oculum demonstravi, nec tam innocuas, quam attribueram seculo XI. Tuæ enim, R. Pater, fictiones non sunt sine *ullius præjudicio*, non sunt *ad tuendam æquitatem*; sed ad pessumdanda nostra tot annis elaborata, tot impressa sumptibus volumina, & perdendam famam nostram, odiumque nobis creandum apud summos & infimos. An hoc non est *contra Clementis VIII Instructionem, varia effutire, quæ Religiosum Ordinem, statum, dignitatem, ac personas lædunt & violant*, & quidem

dem multo gravius quam impositio mendacii officiosi? De injuriis à me, ut ais, illatis Carmelitano Ordini; cum nullum textum meum cites, nullum designes locum, sed in sequentibus exhibendum spondeas; responsum quoque differam: nec enim solet accusationi præmitti defensio.

30 Unum miror, quod occasione memoratæ modo fictionis, quæ a Religiosis viris subornata fuerit, non recoquas mea ex Possino dicta, toties alibi objecta, de quibus Art. 2 num. 31; videlicet, quod fateor cum Possino, *fuisse primis Ecclesiæ seculis Christianos, qui fingere ac mentiri pro Religione pium crederent*, supponendo libros suos aliorum nominibus, fingendo Religioni proficua, narrando falsa. In ejusmodi Christianos atque Catholicos acrius invehitur Baronius, cum scribit, ipsos quæstus causa finxisse talia; & *quæstum*, inde sibi proventurum, *pietatem putasse*; atque ita eorumdem *zelum non fuisse secundum scientiam*. Audi Baronium ipsum, in Actis Sanctorum, atque Historiis ecclesiasticis si quis alius versatum. Quanta ipse te docebit recte reprobari à scriptore Catholico, qualia inique reprobari à me circa Acta Sanctorum apocrypha, passim per totam Exhibitionem criminaris!

31 Accipe igitur textum Baronianum, prolixiorem illum quidem, quia sæpius alibi usu venturum, ex Præcapitulatione dicendorum ad Martyrologium Romanum cap. 2. cujus titulus est: *Quæ de Sanctorum Historiis ab hæreticis vel aliis falsa scripta sunt*; sub quo sic orditur: *Sed quid? Quamvis optimi Patres-familias (ut habet parabola evangelica) bonum semen seminassent in agro; nihilominus inimicus homo, qui fuit homicida ab initio, veritatis adversarius, ipse Sathan superseminavit zizania, ipsoque pene initio exurgentis Ecclesiæ falsa veris, inania atque incerta certis ac solidà firmitate constantibus, admiscenda curavit; idque non tantum per hæreticos Catholicæ fidei perduelles, sed & per Catholicos ipsos; eos tamen, qui quæstum pietatem putarent, vel qui zelum quidem haberent sed non secundum scientiam. Satis modo sit de his unum tantum in exemplum adducere Asianum Presbyterum, de quo Tertullianus hæc scribit in libro de baptismo: Si qui Pauli perperam scripta legunt, exemplum Theclæ ad licentiam mulierum docendi tingendique defendunt; sciant, in Asia Presbyterum, qui eam scripturam construxit, quasi titulos Pauli de suo cumulans, convictum atque confessum id se amore Pauli fecisse, loco excidisse. Hæc Tertullianus. Inscriptus erat liber ille, περίοδος Pauli & Theclæ, continens & baptizati Leonis fabulam, ut testatur S. Hieronymus de Script. eccles. in Luca.*

32 Ejusdem generis illa erant insomnia, nimirum Circuitus Petri, Circuitus Ioannis, Circuitus Thomæ, Actus Andreæ, Actus Ioannis, Actus Philippi, Actus Petri, Actus Pauli, Itinerarium Clementis: quæ omnia damnant Athanasius in Synopsi, Philaster de Hæresibus, & Gelasius in Concilio Romano; Hæc enim, & alia hujuscemodi ab hæreticis esse excogitata, certissimum est. Ab Ebione in primis hæc factitata, adeoque falsa Acta Apostolorum inventa, & Circuitus Petri esse corruptos, & Pauli Acta referta blasphemiis introducta, tradit Epiphanius in Panario Hæresi 30. A Gnosticis de Sancta Dei genitrice Maria portentosum librum esse conscriptum, testatur idem Epiphanius Hæresi 26. Encratitas in medium adduxisse, ad stabiliendam suam ipsorum hæresim, Actus Andreæ, Ioannis, & Thomæ, & alia hujuscemodi, idem auctor narrat Hæresi 47. Manichæos id generis commenta excogitasse, Apostolorumque nomine conscripsisse falsas Historias,

storias, fidem facit Augustinus Lib. de Fide contra Manichæos aliisque in locis: idemque Philaster, Cyrillus Hierosolymitanus, & alii, Priscillianistas & ipsos alios adinvenisse Actus Apostolorum, Orosius affirmat in Epist. ad Augustinum de errore Priscill. Exempla alia plura hic omittimus.

33 *Sane quidem, qui talia præsumpserunt de Sanctis Apostolis, nequaquam putandum erga Sanctorum Martyrum Acta fuisse modestiores; quæ sic corruperunt depravaruntque, ut eorumdem quam plurima in suspicionem adduxerint; adeo ut S. R. Ecclesia ab illis abstinere consultius aliquando esse putarit. Unde Gelasius in Romano Concilio; Gesta, inquit, Sanctorum Martyrum, secundum antiquam consuetudinem, singulari cautela in S. R. Ecclesia non leguntur; quia eorum, qui conscripsere, nomina penitus ignorantur; & ab infidelibus aut idiotis superflua, & minus apta quam rei ordo fuerit, scripta esse putantur. Sicut cujusdam Quirici & Iulittæ, sicut Georgii, aliorumque hujusmodi Passiones, quæ ab hæreticis perhibentur compositæ. Propter quod, ut dictum est, ne vel levis subsannandi oriretur occasio, in S. R. Ecclesia non leguntur. Hæc Gelasius de Romana Ecclesia in recipiendis ac promulgandis Actis Martyrum disciplina.* Deinde etiam de sanctorum Patrum, non Martyrum, Actis similia docet ex Epistola Adriani Papæ ad Carolum Magnum, alia sic scribentis: *Vita Patrum, sine probabilibus auctoribus, minime in Ecclesia leguntur: nam ab orthodoxis titulata suscipiuntur, & leguntur.*

34 Ac denique post pauca sic progreditur: *Sed ut de Actis Martyrum, per hæreticos depravatis, cœptam sequamur narrationem, est de his Canon 63 sextæ Synodi, his verbis conscriptus. Quæ à Veritatis hostibus falso conficta sunt Martyrum historiæ, ut Dei Martyres ignominia afficerent, & qui eas audituri essent ad infidelitatem deducerent, in Ecclesia non publicari jubemus, sed eas igni tradi: qui autem eas admittunt, vel tamquam veris his mentem adhibent, anathematizamus. Hæc sancta Synodus, cujus auctoritate Græci Episcopi exactiorem curam adhibere consueverunt, ut dum suas Ecclesias visitarent, de sanctorum Martyrum Actis conscriptis subtilius inquirerent; unde Theodorus Balsamo, eo in loco hæc de Nicolao Muzalo Patriarcha testatur: Cum ille, inquit, Vitam S. Parasceves, quæ in quodam Callicratiæ vico colebatur, à quodam Vicano inepte ac indocte, & sanctæ angelicæ vivendi rationе indigne compositam invenisset, eam igni mandari jussit; & Diacono illi Basilico mandavit, Deo gratiam & acceptam ejus vitam conscribere. Hæc ille* apud Baronium.

§. IV.

§. IV. ACCUSATIO.

Papebrochius, contra Clementis VIII *Instructionem, varia effutit, quæ famæ proximorum, & præsertim Ecclesiasticorum detrahunt.*

RESPONSIO.

35 EJusmodi detractio, non soli Clementinæ Instructioni, sed ipsi legi divinæ & naturali adversatur. Ubi autem eam in libris meis reperies? „In primis (inquis) tomo 2 Maji „ad diem 11 Maji in Vita S. Liceriæ fol. „626 num. 1 sic ait (Papebrochius) *Senonensem urbem Archiepiscopalem transeuntibus nobis anno* 1661, *non libuit licuitve Reliquiarum, ibidem multarum & insignium, thesauros scrutari accuratius; propterea quod eam tunc Sedem obtineret vir, in fide non satis catholice sentiens, præ Ianseniana factionis studio; nostra autem Societati eo affectus animo, quo posset maximis ab ea affectus injuriis; cum tamen publice notum esset, quanto ea beneficio sibi haberet obligatum.*

36 Sic est: hæc scripsi loco citato, quæ Galliam peragrantes illic tamquam publica & notoria acceperamus. Verum, Reverende Pater, nosti quoque, me totum hunc locum ad finem Tomi IV posuisse inter *Errata corrigenda*, ac *prætermissum voluisse, posterisque delendum in ipso Commentario, cum recuderetur, præscripsisse.* Estne autem officium viri probi, & accusatoris fidelis, ne dicam Christiani, Religiosi, Sacerdotis, & Provincialis, accusare adversarium suum de dicto aliquo vel scripto, ejusque celare retractationem? Causari hic non potes retractationis ignorantiam, utpote qui & volumina mea omnia tam studiose scrutatus es, & quidem errata quæ voluminibus in singulorum fine adnectere soleo, tam accurate dinumerasti, ut millena te deprehendisse glorieris, & palam jactes in hoc ipso libro tuo, quem de meis, ut ais, erroribus conscripsisti.

37 A Senonensi Antistite dilaberis ad P. Carolum ab Assumptione. Ais me „similem infamiæ notam inurere venerabili viro, P. Carolo ab Assumptione „Walo-Belgæ, Carmelitarum Discalceatorum Exprovinciali; eumque traducere „tamquam obstinatum hæreticum. Pace tua, Rev. Pater, numquam P. Carolum dixi esse *obstinatum hæreticum*, *neque tamquam* talem in libris meis unquam *traduxi*, neque id probant verba quæ ex Tomo 2 Maji descripsisti: Tantum dixi, eum fuisse *Propugnatorem doctrinæ ab Ecclesia damnatæ*, neque verbum aliud ex me adducis. Idemne autem tibi sonant phrases istæ, *Obstinatus hæreticus*, & *Propugnator doctrinæ ab Ecclesia damnatæ*? Non omnis censura, quæ propositionibus infligitur, *hæresis* maculam inurit: quam multæ enim damnantur ut *scandalosæ*, vel *piarum aurium offensivæ*, *male sonantes*, vel *periculosæ*! Sustineat itaque aliquis propositionem *scandalosam* vel *periculosam*, ideóne *obstinatus hæreticus* proclamabitur? P. Professor, legistine unquam Theologum qui sic concludat, & omne periculosum vel scandalosum confundat cum hæretico?

38 Præterea, non omnis qui doctrinam hæreticam ab Ecclesia damnatam propugnat, hoc ipso est *hæreticus obstinatus*. Num-

quid doctrinæ de præceptis homini justo impossibilibus anathema dictum fuit à Tridentino, ut prætercam propositiones multas à Pio V & Gregorio XIII damnatas? Fuitne proptèrea Iprensis Episcopus, qui eamdem doctrinam infeliciter suscitavit, verùm se suaque scripta omnia submisit judicio Sedis Apostolicæ; fuitne, inquam, *hæreticus obstinatus?* Aliud scilicet est propugnare simpliciter doctrinam damnatam, aliud eam propugnare pertinaciter, & cognitam ut damnatam. Unde nullus tiro Theologus, nisi admodum rudis, ignorat fieri posse, ut quis propugnet doctrinam damnatam, quam putet damnatam non esse, vel non esse damnatam tali sensu; & tamen à formali crimine hæresios immunis fit, nedum vocari debeat *hæreticus obstinatus.*

39 „ Sed, inquis, P. Carolum pro„ pugnasse doctrinam damnatam negat P. „ Maximilianus, ejusdem Ordinis Pro„vincialis Flandro-Belgæ, in suo *Harpo„crate, ostendens esse meras Papebrochianas „calumnias.* Reverende Pater, legi Harpocratem, neque hunc efficaciorem P. Caroli defensorem invenio, quam fui ipsius fuerit P. Carolus, tot scriptis ab aliis impugnatus, quorum vindicias suscipere non mihi difficilius foret, quam tibi P. Caroli aut Harpocratis tantopere à te jactati. Quidquid sit. An expendisti libros P. Fourmestraux aliorumque contra P. Carolum, & propositiones omnes in ipso pridem publice accusatas, antequam ullam ejus in libris meis feci mentionem? Quomodo igitur scribere potuisti, aut quomodo potuit alius *ostendere, esse meras calumnias Papebrochianas?*

40 An non legeras judicium Doctorum Duacensium de quodam libro ejusdem P. Caroli? En istud tibi iterum considerandum: *Nos infrascripti, S. Theologiæ Doctores & Professores Regii ac Ordinarii in Universitate Duacensi, diligenter perlectis quibusdam casibus circa librum nuper Duaci editum, cui titulus,* SCIENTIA MEDIA AD EXAMEN REVOCATA, &c. *nobis propositis, una cum suppositis, quæsitis, responsis, & rationibus subjunctis, omnibusque serio ac mature perpensis, judicamus, præfatum librum pluribus nominibus esse prohibendum ac damnandum.*

Nempe 1. Quia continet varias censuras, & injuriosas qualificationes Scientiæ mediæ, summorum Pontificum decretis prohibitas.

2. Quia respersus est verbis contumeliosis adversus Auctores Scientiæ mediæ, ac nominatim adversus Patres Societatis Iesu, contra eadem Pontificum Decreta.

3. Denique, quia continet nonnulla suspecta in fide, & Iansenismo affinia, circa possibilitatem mandatorum Dei, circa resistentiam naturæ lapsæ respectu gratiæ interioris, & libertatem voluntatis ad actus bonos.

Ita resolutum Duaci, die 22 Augusti 1671, salvo meliori judicio.

MATTHIAS GERTMAN, *S. Theologiæ Doctor, ejusdemque Professor Regius ac Primarius, Regii bonorum Pastorum Seminarii Præses, Librorum Censor ac Visitator, nec non insignis Ecclesiæ* S. AMATI PRÆPOSITUS, *atque* UNIVERSITATIS DUACENÆ CANCELLARIUS.

PETRUS DE LALAING, *S. Theol. Doctor, ejusdemque Regius & Ordinarius Professor, Seminarii S. Salvatoris, vulgo Henniniani Præses, nec non insignis Ecclesiæ Collegiatæ S. Petri Canonicus &* PRÆPOSITUS, *eâque ratione etiam* UNIVERSITATIS DUACENÆ CANCELLARIUS.

41 Judicium hoc, ut patet, datum fuit anno 1671: Tomus autem 2 Maji tantum prodiit 1680, adeoque 9 annis post judicium Doctorum; quomodo igitur accusor, quasi primus & unicus P. Caroli accusator? Decreveram

creveram ejus manes relinquere in sancta pace, ideoque ad Tomum IV Maji, inter *errata corrigenda*, locum à Paternitate vestra allegatum expresse posui, jussique totum expungi. Hoc quoque nosti, & nihilominus me accusare pergis, nullâ factâ correctionis expunctionisque mentione. Pudet me, Rev. Pater Provincialis, quod tantam infidelitatem tuam cogar scriptis publicis committere; sed & doleo vehementius, quod importunitate tua, & defensionis meæ necessitate compulsus, videar pacem, defuncti manibus concessam, iterum turbare.

§. V. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra Clementis VIII *instructionem, in Propylæo Maji omisit annum impressionis.*

42 PRopylæum sub duobus titulis paulò diversis prodiit; sub uno, ad usum eorum qui separatum vellent à ceteris operum nostrorum Tomis; sub altero, ad commodum aliorum qui istud cum alio ejusdem mensis volumine essent compacturi. Primo modo editum expresse præ se fert notatum impressionis annum 1685, ut testari possunt, quotquot ejusmodi exempla emerunt, atque in primis vester P. Isidorus, Michaelis Knobbari Typographi & Bibliopolæ filius, qui tot jam annos Bibliopolium paternum curans ipsa exemplaria venalia habet. Secundo modo editum, non præfert annum; quia incongruum videbatur, quod Tomo I Maji impresso anno 1680, præfigeretur Pars seu Introductio, in fronte habens annum tanto posteriorem; aut, si adderetur Tomis quarto & quinto Conatus Chronicohistoricus in Catalogos Pontificum, separatus à Propylæo, superfluum videbatur utrique illius Conatus parti apponere annum 1685, cum is in titulo Tomi IV & V expressus conspiceretur.

43 Hoc ne à me hodie excogitatum dicas, legisti in Propylæo, immediate post titulum, in aversa facie quæ sequuntur: *Propylæum hoc, ante Tomum I religari curetur ab iis, quibus id integrum adhuc est; quibus non est, ii ipsum collocari jubeant ante quemcumque alium ex septem Tomis. Quod si pro majori commodo suo quispiam voluerit utramque partem Conatus nostri Chronico-Historici ad Catalogum Romanorum Pontificum, cum suo Apparatu suisque Indicibus separare à Tomis quarto ac quinto, quibus ex nostra designatione præmittitur, & in unum volumen compaginare, ante omnes septem Tomos locandum, habebit aptissimum etiam locum, ubi Propylæum ipsum ponat, in fronte scilicet Tractatus illius.* Atque ipse operis titulus satis indicat, Introductionem esse ad ceteros Tomos, *Propylæum ad Acta Sanctorum Maji, in septem Tomos digesta.* Cum igitur videretur inconcinnum Introductioni præfigere annum 1685, ubi reliquo Tomo appositus jam esset annus anterior, & ut quilibet pro commodo suo cuivis alteri Tomo Tractatum prædictum jungere posset, omissus in titulo est annus. Quo facto, ut patet, nihil potest esse magis innocuum.

44 At, inquis, *Clemens VIII, in sua Instructione ad Regulas Concilii Tridentini, § 3 de impressione librorum, ordinavit, quod annus quo liber est impressus, in principio ejus & fine annotari debeat.* Respondeo primo, Propylæum non fuisse impressum ut esset liber, sed Introductio ad librum, sub cujus

anno-

anno tamquam pars contineretur; quod autem Bibliopola majori sibi emolumento futurum duxerit, Propylæum cum quibusdam aliis quos dixi tractatibus in unum minoris molis volumen compingere, quam Propylæi additione augere Tomos alios; alienum id à prima intentione mea est, ut jam ostendi. Secundo: annum impressionis satis manifeste indico in utraque Epistola dedicatoria ad Innocentium XI Pontificem & Carolum II Hispaniarum Regem, dum in fine utriusque epistolæ distinctissime noto annum 1685. Eumdem annum clarissime videre est in approbatione Censoris Ordinarii. Atqui Epistola utraque dedicatoria, est plane, ut solet, *in principio* Propylæi: adeoque & annus *in principio* positus: Clementina autem Instructio non dicit annum exprimendum in titulo, sed *in libri principio & in fine*.

45 Saltem, inquis, *solet annus impressionis poni in frontispicio libri*. Jam rationem dedi cur hic positus non sit: nequescio quod consuetudo illa tam gravem afferat obligationem, ut nulla causa possit excusare, præsertim quando annus immediate post additur. Sed quia molestus esse pergis, meque propterea tamquam ingentis criminis reum citas ad *Apostolicæ Sedis judicium*, habetne liber tuus, R. Pater, quem vocas *Libellum supplicem*, habetne, inquam, liber iste *annum impressionis positum in frontispicio*, ut termino tuo utar? Sane non habet. Ecce igitur, Accusator, *in quo alterum judicas, te ipsum condemnas*. Habetne etiam hic ipse liber tuus *Exhibitio errorum* annum impressionis *annotatum in fine*? Atqui Clemens VIII in Instructione à te citata expresse dicit, annum impressionis *annotari* debere *in principio libri & in fine*. In te itaque accusationem mutato nomine sic converte: Sebastianus à S. Paulo, contra Clementis VIII instructionem, in suo libro, quem vocat *Libellum supplicem*, omisit annum impressionis: & in ipsa sua *Exhibitione errorum* omisit eum *in fine*. Nonne etiam jubemur addere semper locum impressionis & nomen Typographi? Da autem gloriam Deo, an liber tuus in Belgio impressus non est? &, tamen præfert Coloniam, & illic Servatium Noethen.

46 Accusationi addis suspicionem. Suspicaris scilicet, annum 1685 impressionis in titulo fuisse prætermissum *ex astutia quadam, ne quis Propylæum Maji venire videns in lucem uno alterove anno post decretum Innocentii XI*, prohibens libros Natalis Alaxandri, *& nihilominus in dicto Propylæo reperiens dictos Alexandri libros toties citatos, præsumeret Papebrochium esse inobedientem, & dicto Pontificio Decreto refractarium; sed, ut Lector sibi persuaderet, Propylæum fuisse scriptum & editum ante Innocentii Decretum*. Hinc dicis, etiam te *suspicari, astute factum esse, quod ipsa Approbatio, seu Censura Ordinarii non sit posita ante initium operis; sed in medio libri, loco vere abscondito*: finem autem imponis provocatione ordinaria, dicens, *De hac re judicabit sancta Sedes*.

47 De anno impressionis jam respondi, ad Approbationem quod attinet, non est illa in *loco vere abscondito* collocata, sed statim initio Partis 2 in aversa facie post titulum, loco maxime conspicuo, una cum Privilegio Regis & Facultate nostri P. Provincialis; & quidem tam amplis characteribus, ut impleantur tres integræ facies; neque ulla soleat Approbatio, ullum diploma Regis, ulla Superiorum Facultas apponi libris modo illustriori.

48 At cur apposita initio 2 Partis potius quam primæ? Quia, Rev. Pater, Censura ejusmodi erat, ut licet utramque Partem approbaret, non potuerit tamen convenienter initio primæ Partis apponi, ut vel ex primis Censuræ verbis clarum est; sic enim

enim habet: *Equidem hunc Chronico-Historicum Conatum R.P. Danielis Papebrochii, Societatis Iesu Theologi, cum pravio & alias approbato Apparatu, comprehensum volui eâ laude, quam dedi ipsi continuationi Actorum Maji, legendâ ante ejus Tomum 1 v.* Fuissetne conveniens, ante omnem *Apparatum*, qui in prima libri parte continetur, mentionem facere *Apparatus pravii*, ubi nullus fuisset *pravius*? Unam autem approbationem, ad omnes partes se extendentem, sufficere arbitrabar: & circumstantiam loci quo approbatio ponenda esset, non obligare tam graviter, quin justa ratio eam in alium locum congruum & satis conspicuum transferri pateretur. Etiamne quæres, cur ab initio talis approbatio petita non fit, quæ initio libri congrue præfigeretur? Rationem habes superius abunde explicatam probatamque, quod primum nobis consilium non fuerit Propylæum tamquam librum separatum edere, neque augere tot tractatibus ut minoris saltem molis volumen constitueret.

49 Nulla hic, mi Pater, *astutia* est, nulla fraus: & sane parum apta esset ad finem, quem à me intentum suspicaris. Voluissem scilicet occultare annum impressionis 1685, ne accusari possem quod libros Natalis Alexandri, uno anno postquam prohibiti Romæ fuerant, aliquoties citassem; sed quomodo annum illum impressionis, prohibitione Natalis Alexandri posteriorem, occultare volui? quomodo suspicari potes id me voluisse, cum non tantum in Approbatione Censoris Ordinarii, uti & in Facultate Provincialis, afficientibus utramque partem, & conspicue positis, annum 1685 clarissime expresserim; sed etiam initio totius Propylæi in utraque Epistola dedicatoria ad summum Pontificem & Regem Catholicum? Quam facile in his annum prætermittere poteram, si voluissem? cum prætermissio anni in ejusmodi epistolis non plane inusitata sit. Quapropter intentio quam hic mihi affingis, nimis stolida fuisset, quam ut *industria & astutia* appellationem mereretur. De Natalis Alexandri libris, post condemnationem à me citatis, respondi jam in præmissis hujus scriptionis; & ante me plura respondit Janningus in Epist. familiari à num. 20, atque iterum in amica Expostul. à num. 69, ut nihil attineat cramben istam recoquere.

50 Hic tantum considera, Rev. Pater Provincialis. Primo, an merito in me inveharis, propterea quod non posuerim annum impressionis in prima libri pagina, sed tantum in sequentibus; cum ipse in superiore libro, & forte non tam rationabili causa, idem feceris quod in me reprehendis. Secundo, an Paternitas Tua, aut alii passim vestri Ordinis scriptores annum impressionis ponant quoque *in fine libri*. Atqui tamen id faciendum monet in eadem Instructione sua Clemens VIII. Tertio, an postulari debuerim, tamquam de ingenti crimine, quod Approbationem Censoris, propter rationes allegatas, non præposuerim primæ parti, sed secundæ.

51 An non difficilius capient alii, ægriusque à *fraudis suspicione* liberabunt Speculum Carmelitanum, prout illud in quatuor volumina divisum prodiit an. 1680, quomodo eidem bis præfigatur *Approbatio Auberti vanden Eeden*, signata anno 1672; quando R. P. Danielis à Virgine Maria auctoris cogitatio necdum se extendebat ultra antiqua Ordinis monumenta, volumine uno comprehendenda, qualem ipse, jam luci paratum, nobis utendum commodavit, tunc adhuc amicissimus; & qualem etiam vidimus sub ejusdem D. Auberti manibus an. 1677; simulque intelleximus, sub prælo haberi alteram ejusdem speculi partem, in qua per anni cursum digererentur

rerentur Acta Sanctorum Carmelitico-rum.

52 Interim anno 1678 obierunt, tam Aubertus ad Episcopatum evectus, quam libri Auctor: & biennio post (ut dixi) prodiit opus, non jam bipartitum, sed quadripartitum. In tantam scilicet molem excrescere ipsum fecerant adjuncta alia, integrique contra me apologetici libri; quibus ne congruus desit apparatus, præmittuntur Tomo I virulentissima quædam poëmata, cum duabus in speciem approbationibus Doctorum Ordinis, revera acerbissimis invectivis, quas nec P. Daniel imprimi permisisset (si nota mihi viri modestia fuit) neque Aubertus Episcopus sibi dedicari, totus (sicut vos quidem dicitis) in nostras transgressus partes. Sane ut ejusdem Speculi dedicationi sibi faciendæ annueret (quamvis ea ob mortem supervenientem facta non sit) memini suasisse Patrem Henschenium, eo potissimum argumento, quod totum evolvissemus, optandumque videretur, ut illa toties jactata momumenta, in quibus tanta fundabatur antiquitas, omnium oculis judiciisque exponerentur; quibus si accederent, ut fama erat, Acta Sanctorum Ordinis, id nobis quoque commodum futurum.

53 Quanto igitur prudentius, R. Pater, hic iram tuam cohibuisses; aut si zelus te ferebat ad vindicandam quoad omnes apices Clementinam Instructionem, nulla admissa exceptione, nulla excusatione, quanto æquiori jure zelum convertisses in vestros illos Elianæ successionis vindices, qui tot libellis infamibus, nulla nominis proprii, nulla loci, aut typographi, multo minus Censoris adscriptione notatis, non me tantum, sed & propter me Societatem universam proscinderunt, contra Clementinam Instructionem, contra Tridentini Indicis regulas, contra jus omne humanum & divinum, non positivum solum, sed etiam naturale? Sic nempe tua, R.P. Provincialis, præteriens corvos, vexat censura columbas.

54 Illud autem quis satis mirabitur, Tuam Patern. tantopere in me debacchari, quasi *varia effutiam quæ famam proximorum, & præsertim Ecclesiasticorum detrahunt*, dum non nisi duos locos, eosque à me inter *errata corrigenda* dein collocatos, & pro sequentibus editionibus *totos omitti* jussos, proferre potuisti; Te vero tuosque Socios tam infamia ubique de me effutire: & (ut nihil dicam de tot libellis famosis & satyris, propter me adversus Societatem editis) nullus est in toto hoc accusationis tuæ libro articulus, nullus paragraphus, nulla pagina, & vix ulla periodus, quæ non contumeliis & plerumque calumniis scateat. Hactenus tamen reparationem honoris, crescentibus quotidie injuriis, nullam videre licuit, nec hodiedum satis scio, an ullam liceat exspectare.

ACCUSATIONES.

ACCUSATIONES.

§. VI. *Papebrochius, contra Decretum Alexandri VII, suis Actis Sanctorum varia inseruit non toleranda.*

§. VII. *Papebrochius, contra Decretum Innocentii XI, citat, sequitur, laudat, & describit damnatos libros Natalis Alexandri.*

§. VIII. *Papebrochius, contra Decretum Innocentii XI, non abstinet ab injuriosis censuris.*

RESPONSIO.

55 EOs hic, R. Pater, & deinceps imitaris belli Duces, qui ut copiarum suarum speciem in immensum augeant, easdem turmas sæpe stationes & signa mutare jubent, atque ita singulos pene milites supponere pro viginti. Imo Duces illos longe superas, qui accusationes easdem sub variis titulis ostentas plus quam centies. Et quidem his tribus paragraphis innumera simul conglomeras; sed quorum nullum video, quod jam ante refutatum non sit, vel non recursurum in sequentibus, atque illic loco proprio & distinctius convellendum.

56 Paragraphum sextum sic inchoas: „ in Appendice Indicis Concilii Tridentini „ librorum prohibitorum, editi ab Alexan„ dro VII, verbo *Prohibiti*, sic statuitur: „ *Prohibiti sunt Pasquilli omnes, omnesque* „ *conscriptiones, in quibus Deo, aut Sanctis,* „ *aut Sacramentis, aut Ecclesia Catholica,* „ *& ejus cultui, aut Apostolica Sedi quo-* „ *modocumque detrahatur.* Tum promittis *specimina aliquot notabiliora* ex libris meis *proferenda*, quibus in Decretum illud censear impegisse. Hæc autem, inquis, sunt 1. de paupertate Christi Evangelica, 2. de annis ejus vitæ, 3. de ejus meritis: quæ, ut dixi, pluribus refutata sunt, tum addis alia quædam postmodum suo loco refutanda. Quod de Pasquillis omnibus ab Alexandro VII prohibitis Paternitas vestra memorat, statuet meorum vestrorumque operum lector, studio partium liber, utrum meis lucubrationibus, non sine Auctoris nomine & Ordinarii Censoris approbatione editis, an potius tot vestris anonymis & pseudonymis libellis, sine ullius Censoris approbatione, sine ullo vero loci aut typographi nomine, contra me in lucem protrusis, Pasquillorum appellatio conveniat.

57 Paragraphus VII nihil continet præter accusationem de citato à me Natale Alexandro; ad quod satis superque responsum est, uti videre licet suprà num. 49.

58 Paragrapho VIII ais, me *relationes* quasdam vocare *falsas, commentitias, fabulosas*. Ita soleo, R. Pater, scapham scapham vocare, & ligonem ligonem. Atqui, inquis, hoc est contra Innocentii XI Decretum, editum anno 1679 die 4 Martii, quo præcipitur *in virtute S. Obedientiæ, ut ab injuriosis contentionibus Doctores seu Scholastici aut alii quicumque imposterum se abstineant; & ut paci & charitati consulatur, idem Sanctissimus in virtute S. Obedientiæ eisdem præcipit, ut tam in libris imprimendis, ac manuscriptis, quam in thesibus, disputationibus ac prædicationibus caveant ab omni censura & nota, nec non à quibuscumque conviciis con-*

tra easdem propositiones, quæ adhuc inter Catholicos controvertuntur.

59 Admitto Decretum Innocentii XI, eique quoad singula obedientiam præstandam esse, semper censui; atque adeo, neminem posse adversariorum suorum sententias, ab Ecclesia non damnatas, vocare hæreticas, erroneas, suspectas de hæresi, hæresim sapientes, scandalosas, piarum aurium offensivas; denique abstinendum ab omnibus censuris, quæ solent ægre ferri, & sine quibus veritas discuti sufficienter potest, & inter viros graves ac modestos solet. Quis tamen vir prudens ægre ferat, sententias suas probabiles, ab adversario vocari falsas? Quomodo enim alioquin potest quis sententiam suam adstruere ut veram, nisi contradictoriam ejus consequenter pronuntiet falsam? Duarum contradictoriarum, quantumvis contingentium, altera necessario vera est, altera falsa. Neque ullius scholæ Professor tam scrupulosus est, qui si sic urgeatur; *Tua juxta te sententia est vera, ergo contradictoria adversariorum est falsa*, non facile admittat totum. Ridiculus autem apparebis & exploderis ab omnibus, si propterea contra respondentem excandescas, tamquam contra prævaricatorem Decreti Pontificii, de non censurandis mutuis sententiis.

60 Adi quoque, si lubet, Historicum quemcumque: objice Acta seu Historias, ab ipso rationabiliter rejectas, & quære, an igitur habeat illas ut *commentitias & fabulosas*? Sine cunctatione respondebit affirmative: neque ullus ei propterea scrupulum movebit de transgressione Decreti Innocentiani. Ejusmodi locutiones ubique obviæ sunt in Cardinali Baronio, & Christiano Lupo; & quidem de Actis Sinuessanæ Synodi, quæ maxime à me appellata *commentitia & fabulosa* quereris. Inspice tantum Indicem Tomi 5 Conciliorum Christiani Lupi, verbo *Marcellinus*: illic invenies, *Marcellini Pontificis lapsum, esse calumniosum Donatistarum figmentum*; atque ita *docere Augustinum*. Neque hoc tempore putant S. Augustini & Patris Lupi Discipuli, non licere sibi eamdem Augustini sententiam usurpare, atque rejicere Acta Concilii Sinuessani tamquam fictitia, utpote quæ vix quidquam præter lapsum Marcellini contineant.

61 Ego vero cuilibet æquo lectori expendendum relinquo, an tuus potius liber, à capite ad calcem, non sit perpetua & manifesta Innocentiani Decreti transgressio; dum tam liberaliter ubique gravissimis conviciis & censuris indulges, & quidem, ne longius abeamus, in his duobus ultimis §§. Nam § septimo in terminis dicis, *Papebrochius delirat, effutivit vere paradoxa, imo heterodoxa*. § octavo ais, me quædam *præfidenter & ausu schismatico asserere, garrire* &c. quare concludis: *Indicet S. Sedes, an rem non fit criminis ac pœna rebellantium contra Apostolica præcepta, in virtute S. Obedientiæ observari jussa.* Sic nempe Decreti Innocentiani observantiam nos doces; sic juxta Decretum mones, *abstinendum ab injuriosis contentionibus*; sic, *paci & caritati consulendum.* Numquid cum me, ais, *delirare*, peccasti manifeste, non tantum contra Decretum Innocentii XI, sed etiam contra gravissimum Christi Domini Præceptum, *Qui dixerit Fratri suo, Fatue* &c?

ART. V.

ARTICULUS QUINTUS

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Exhibentur quæ Papebrochius inter Acta Sanctorum habet contra Sacra Concilia.

RESPONSIO.

1 DUm te ad exhibitionem accingis, duo te monitum, vel etiam rogatum velim: 1, ut facta cum dogmatibus non confundas; confusio enim tenebras parit, non nisi ad fallendum utiles. Alterum, ut nova accusationis capita proferas, ne tam frequens eorumdem repetitio & mihi tædium pariat & lectori. Sed vel in ipso Articuli procemio peccas contra utrumque; nam & Bordoni sententiam, Articulo superiore §. 1 à me refutatam, iterum objicis; & propositiones dogmaticas cum iis quæ ad factum pertinent confundens, sustines cum Bordono, *tantam observantiam omnibus quæ in Conciliis, etiam extra materiam fidei & S. Scripturæ referuntur & exprimuntur, deberi, ut propositio negativè seu contradictoriè opposita ei quæ in Concilio exprimitur, sapiat heresim.* Quæ censura uti verissima est, intellecta de propositionibus dogmaticis; sic universaliter accepta, ut se extendat ad propositiones omnes, etiam mera facta particularia continentes, plane exotica est, nec ab ullo hodie Theologo, extra forte scholam vestram, admittenda.

2 Quis enim dicet (ut innumeros alios passim obvios prætercam) Cardinalem Bellarminum; Cardinalem Turrecrematam eximium ex Ordine S. Dominici Theologum & Jurisconsultum, Joannem Malderum Episcopum Antverpiensem, fuisse suspectos de hæresi, sive, eorum doctrinam *heresim sapuisse*? Et tamen sustinuerunt, Concilium generale sextum, damnando Honorium Pontificem tamquam Monothelitam, *errasse*. Sic enim Bellarminus Lib. IV de Pontifice cap. XI aperte enuntiat: *Quod si aliquis adhuc non possit adduci, ut credat corruptam esse Synodum VI; is accipiat alteram solutionem, quæ est Ioannis à Turrecremata lib. 2 de Ecclesia cap. 93, qui docet, Patres sextæ Synodi damnasse quidem Honorium, sed ex falsa informatione, ac proinde in eo judicio errasse. ... Itaque tuto dicere possumus, hos Patres deceptos ex falsis rumoribus, & non intellectis Honorii epistolis, immerito cum hæreticis connumerasse Honorium.* Et paulo post: *Ad Tertium respondeo, Patres VII Synodi secutos esse Synodum sextam, & solum repetivisse quod in ea legerant. Proinde deceptos fuisse ex sexta Synodo, quæ vel corrupta erat, vel per errorem Honorium damnaverat.*

3 Malderus autem, de objecto Fidei, disputatione VII pag. 47, *omissâ*, ut ait, *tergiversatione Alberti Pighii, qui frustra conatur ostendere acta VI Synodi in hac damnatione à Græcis esse corrupta... Honorii bina epistola ad Sergium scripta, lecta*

in

in VI Synodo, & falso ita intellecta, quasi Honorius Monothelitarum hæresim fovisset, occasionem dederunt, ut ei diceretur anathema... quem facti errorem potuerunt sequi aliqui etiam Romani Pontifices, damnando Honorium. En, R. Pater, propositionem contradictorie oppositam duobus Conciliis sexto & septimo; sed, ut dixi, circa factum particulare, nec revelatum. Numquid igitur ridiculum est, quod propter auctoritatem solius Francisci Bordoni sic exclames: *Quibus non obstantibus*, hoc est, non obstante auctoritate Bordoni, *Papebrochius eo præsumptionis & audaciæ devenit, ut etiam ad ipsa SS. Concilia virgam suam censoriam extendere non vereatur*, putans, ea in facto quodam particulari non revelato errasse?

4 Non meministi autem quod Bordonus in eadem sententia, quam citas Art. 4 §. 1 eodem prorsus modo loquatur, de iis quæ *in Breviario*, sicut quæ *in Conciliis exprimuntur*? Quæro nunc, an is qui anno 1630 Senis negasset S. Catharinam nobili genere natam fuisse, dici debuisset hæresim sapere, quia tenuisset *propositionem negative oppositam ei quæ exprimebatur in Breviario*? Atqui tamen Breviarium rogatu Burghesiorum correctum est, & illa afficta Sanctæ nobilitas generis expuncta evanuit. Noli itaque, R. Pater, tam altum clamare, & propter dictum aliquod unius Theologi, tam atrociter censurare, non me tantum, sed Eminentissimos quoque Cardinales, Episcopos, & Theologos hujus temporis passim omnes.

ACCUSATIONES.

§. I. *Papebrochius, cum hæreticis, Acta Sinuessani Concilii explodit, tamquam fabulosa.*

§. II. *Papebrochius, Historiam S. Marcellini, inter acta Concilii Sinuessani relatam, vocat fabulam.*

§. III. *Papebrochius, secutus hæreticos & damnatum Natalem Alexandrum, asserit hanc Propositionem*, Prima Sedes non judicabitur à quoquam, *relatam in Concilio Sinuessano, esse falsam.*

§. IV. *Papebrochius; contra Concilium Nicænum & Romanum, ex damnatis Natalis Alexandri, libris gesta S. Silvestri explodit tamquam fictitia.*

§. V. *Papebrochius, negat cum hæreticis, contra Concilium Romanum & Viennense, jus eligendi Imperatorem per septem Germaniæ Principes, profluere à Constitutione Apostolica.*

§. VI. *Papebrochius, molitur acta indubitati Concilii Romani, sub Zacharia Papa celebrati, ad ineptias ablegare.*

§. VII. *Papebrochius, Concilio Nicæno falsum adscribit Canonem, ut imperitis imponat, Paulum cum Petro urbis Romæ fuisse Episcopum.*

RESPONSIO

RESPONSIO.

5 VEre molestus Accusator es, non argumentorum difficultatibus, quæ hactenus nullæ sunt; sed continua earumdem criminationum, quantumvis evidenter convictarum, iteratione. Ego vero, uti nullum accusationis punctum dissimulare statui, sed respondere accuratissime ad singula; ita inutilibus & tetricis responsionum iterationibus tempus perdere non amo, neque lectoris patientia abuti. Quapropter septem paragraphorum, vix quidquam novi continentium accusationes hic congerere placuit, & ad sola ante non refutata respondere. Quæ spectant Concilium Sinuessanum; lapsum S. Marcellini; Pontificem à nemine judicandum, nisi fuerit à fide devius (quo solo casu judicandum agnovi cum Jure canonico, & omnibus sive SS. Canonum sive Theologiæ peritis) vidisti dilucide discussa Art. 2 § 6: quæ spectant institutionem septem Electorum, § 5: quæ spectant gesta S. Silvestri, §. 2 & 3.

6 De Concilii Romani sub Zacharia Pontifice celebrati Actis, id est, Capitulis in eo constitutis (hæc enim sola ut sincera laudantur à Baronio, & iis qui ex Baronio illa inseruerunt Tomis Conciliorum) de Actis, inquam, istius Concilii dubitavi numquam, nedum ea ad ineptias relegavi; neque tu, Pater R. id me voluisse probas, imo nec probare conaris: ut quid igitur sic me calumniaris in titulo ejus Paragraphi, ubi solum niteris verificare Appendiculam subscriptionum Episcopalium, quam num. 28 *mendosissime esse scriptam*, fateris ipse cum Baronio & sequacibus, illius censuram verbotenus referentibus? *Sed mendorum nomine intelligunt*, inquis, *errores Chronologicos, & eos tantum, qui in characteres nominum Patrum subscriptorum irrepserunt.* Displicet autem Paternitati Vestræ, quod eo non contentus, dicam. *Appendicula ista inepti cujusdam hominis est.* Hoc scilicet est, *Acta ipsa ad ineptias relegare.*

7 Quam multa in Tomis Conciliorum sunt Acta, à nemine dubitata, quæ subscriptionibus careant, iis avulsis aut neglectis! quam multorum subsignationes depravatæ, nominibus vel titulis Episcoporum turbatis! quod si sæpius una in serie contingat, quis *inepti hominis* manum non agnoscat & doleat? Interim, quis exinde certo probet veram alicujus sic nominati existentiam, donec aliunde fidelior notitia offeratur, vel Episcopi vel Tituli?

8 Illa quæ Capitulis XV illius Romanæ Synodi subnectitur pars narrativa, *in omnibus quæ extant exemplaribus mendosissime* descripta (ut loquuntur editores præfati) in principio nomina refert Episcoporum, ad prædicta Capitula tractanda confidentium, in quibus quintus *Thomas Florentinus.* Sed eo tempore, id est, anno 743, *Florentina civitas tota pene jacebat diruta, & populus omnis erat dispersus*, sicut mihi manu sua scribit Ughellus, in Propylæo Aprilis num. 15 relatus; *ipsique Episcopi, non se Episcopos Florentinos, sed B. Ioannis Episcopos scribebant.* Ab omnibus etiam Florentinorum Episcoporum Catalogis, à Tiberio Petraccio Valumbrosano diligenter inter se collatis, abest istius *Thomæ* nomen.

9 Istis autem consideratis, numquid opinari possumus, quod ineptus scriba, sicut ex membranis male servatis, nominat *Bladerum*, *Conselinum*, *Bisuntianum* Episcopatus, nusquam in tota sacra Geographia veteri ac nova inveniendos; sed per conjecturam referibiles ad *Bleranum*, *Cornetinum*,

tinum, *Buxentianum*; ita etiam *Florentinum* suppoluerit pro *Ferentino*? Cum autem inter hujus Sedis Episcopos pro anno 721 habeamus Agnellum, pro 771 Stephanum; aptus videtur locus *Thomæ*, inter ipsos potius reponendo, quam inter Florentinos, tot contra hos stantibus; & eâ quam signasse prætenditur Attestatione, nullum inter eruditos Florentinos per tot annos inveniente, qui fide dignam censeat: & Lucio vestro Belga, Bibliothecæ Carmelitanæ auctore, qui hanc Florentiæ scripsit & edidit anno 1595, nullam ejus mentionem faciente, istic ubi maxime poterat & debebat, narrans ædificationem ecclesiæ, factam anno 1268, & alterius majoris ac novæ dedicationem, an. 1422, uti latius *deduxi* inter Patriarchas Hierosolymitanos num. 163.

10 Porro cum in fine istius tam mendosæ Appendiculæ etiam legatur, teste Baronio: *Factum est hoc Concilium anno* * *secundo Artabasdi Imperatoris* (qui esset 742) *nec non & Luitprandi Regis anno trigesimo secundo, Indictione duodecima* (quomodo notatur annus 743.) Cum, inquam, sic legatur signatum tempus apud Baronium, neque hic indicet in margine, uti alias solet, stellâ * istâ ut supra positâ ad numerum anni Imperialis, aliquid correctionis necessariæ significari, sed quasi in Manuscripto repertam; quomodo miraris, quod à Baronio non accipiam correctionem, de qua ille verosimiliter numquam cogitavit? sed intellecto per Indictionem 12 anno 743, satis habuerit hunc tenere, omisso ceterorum characterum examine? An, quia non vidi quod nusquam erat, debeo audire à Paternitate Tua, quod *oculos nullos passio habet*?

11 Quin & impostorem me facis, quia de clausula prædicta agens, exercitante præter mentem calamo, scripsi, *exordientis*, pro *finientis*. Hoc me voluisse res ipsa monstrat, dum sequitur, *Factum est hoc Concilium*: nam prænomen *Hoc* passim solet referri, non ad aliquid subsequens, sed præcedens. Tibi interim, Pater Rev. citanti num. 27 hujus Articuli censuram meam, obrepsit *Indictio* X pro *XII*, in quo nullam suspicor imposturam tuam, quia non video cui tuo bono mihi voluisses imponere: uti neque cur Articulo 3 numero 36 reum facere Eugenium IV eorum delictorum, quæ Pius II se fatetur ante Pontificatum commisisse: verum cupio ut eodem modo mecum agas, dum occurret aliquis scriptorius vel typotheticus error, nihil ad rem faciens de qua agitur. Nam scriptoribus & correctoribus subinde obrepere omissionis vel mutationis aliquid, præter mentem eorum, *Scimus, & hanc veniam petimusque damusque vicissim.*

12 De Romano Pauli Episcopatu, vicario & subjecto Episcopatui Petri, egi Art. 2 §. 9, & porro agam Art. 7. Interim hunc S. Bernardi locum hic appendo, sic alloquentis Romanos, Pontifici rebelles, Ep. 242: *Reconciliamini Principibus vestris, Petrum loquor & Paulum, quos utique in vicario & successore suo Eugenio, suis Sedibus effugastis.* Ergo etiam Paulus Sedem habuit Romæ, inquam juxta S. Bernardum Eugenius successit, adeoque Paulus etiam Episcopus Romanus fuit, quamvis Petro subjectus, ejusque tantum Vicarius.

13 Cur autem in titulo calumniaris, me *Concilio Nicæno falsum adscribere Canonem*, cum ipsemet cites Can. 8, qui est apud Rufinum decimus, & ab eo sic exprimitur, *Ne in una civitate duo Episcopi sint?* Caput autem 50 inter Arabicos Canones ipso statim principio mandat, *Ut non sit nisi unus Episcopus unius civitatis, nec in una ecclesia villâ sint duo Sacerdotes.* Utrumque textum videre potuisti Tom. 2 Concil. col. 56

col. 56 & 306. Si dicas Concilium non prohibere quod aliquando factum sit, sed cavere ne fiat; hoc tuum interpretamentum tibi habe, & sine Petrum de Marca (ipsius enim est inventum, non meum) tenere id quod ex naturali verborum sensu facilius educitur, canonis ejus causam non fuisse solum metum futuri, sed remedium etiam præsentis incommodi. Si in hoc eum errasse judicas, non tamen finxisse, debueras dicere; multo minus, me, qui solum illius Exercitationem reddo ut accepi, hactenus à nemine præterquam à Te improbatam, nedum damnatam ab Ecclesia, uti fingis ipse, sicut mox probabo ante Articulum 7.

§. VIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra Concilia, Romanum & alia, cum hæreticis abnegat S. Dionysio Areopagitæ libros de Hierarchia.

RESPONSIO.

14 TOmo 3 Maji ad diem 14 pag. 295, ipso scilicet loco quem accusas, profiteor, me *libros illos suspicere & venerari, ut divino spiritu scriptos*: sed in margine noto, eorum auctorem *non esse Dionysium Areopagitam.* Idem ante me suspicati sunt plures, in Historicis diu multumque versati, Catholici scriptores. Idem superiore seculo sustinuerunt Lutherus & Calvinus, sed longe alio ducti spiritu, quam Catholici: illos enim urebat, *Hierarchiam Ecclesiasticam*, quam cane pejus & angue oderant, comparari *Hierarchiæ Cælesti*; neque contenti libros illos abjudicasse Dionysio Areopagitæ, eos etiam de gravissimis erroribus accusare temere præsumpserunt. Nos, solo veritatis studio, in auctorem inquirimus; &, ut jam indicatum est, salvo meliori, non putamus fuisse Dionysium Areopagitam, quamvis pro eo stet plurium seculorum possessio, & sub ejus nomine citentur à quibusdam Patribus & Conciliis.

15 An opinio nostra plane temeraria sit, ut contendit Accusator, expensis rationibus, Lector, statuê. Librorum istorum, Areopagitæ attributorum, neque Eusebius meminit, neque Hieronymus, quoscumque scriptores Ecclesiasticos diligentissime recensentes. Ipse Bellarminus, licet libros illos Areopagitæ adscribat, ait tamen lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis, quod *ante S. Gregorium Romanum nemo horum operum nomine S. Dionysii Areopagitæ meminerit*, videlicet quatuor integris seculis inter Areopagitam & Gregorium mediis.

16 Verum annis aliquot ante Gregorium, vocatus eorum Auctor deprehenditur idem Dionysius; & primum quidem à Severianis hæreticis, qui anno 533, in Collatione habita cum Catholicis, usi sunt testimoniis inde petitis. Sed reposuit Episcopus Catholicus in dicta Collatione Tomo IV Conc. Labbe col. 1763: *Illa testimonia, quæ vos Dionysii Areopagitæ esse dicitis, unde potestis ostendere vera esse, sicut suspicamini? Si enim ejus erant, non potuissent latere B. Cyrillum. Quid enim de B. Cyrillo dico? quando & B. Athanasius, si pro certo scivisset ejus fuisse, ante omnia in Niceno Concilio de Consubstantiali Trinitate eadem testimonia protulisset, adversus Arii*

diversa substantia blasphemias. Si autem nullus ex antiquis recordatus est ea, unde scitis, quia ejus sunt? Ecce, Rev. Pater Professor, argumentum negativum à Catholico disputatore antiquo & Episcopo, contra antiquos hæreticos productum, & quidem tam validum, ut hi, qui ad alias pro aliis sanctis Patribus Catholicorum exceptiones, invenirent aliquid quod reponerent, pro Areopagita obmutuerint.

17 Invaluit tamen paulatim ea credulitas Constantinopoli; unde factum, ut eodem sexto seculo ad finem vergente, reversus inde S. Gregorius, Pelagii Papæ Apocrisiarius, ejus notitiam aliquam, dubiam tamen, attulerit Romam; quam & inseruit suæ homiliæ 34 his verbis: *Fertur Dionysius Areopagita, antiquus scilicet & venerabilis Pater, dicere, quod ex minorum Angelorum agminibus, foras, ad explendum ministerium, vel visibiliter vel invisibiliter mittuntur, scilicet quia ad humana solatia vel Angeli vel Archangeli veniunt: nam superiora illa agmina ab intimis numquam recedunt, quoniam ea quæ præeminent, usum exterioris ministerii nequaquam habent.* Verum hæc & alia quæ sequuntur, non tam verba Dionysii sunt, quam sensus, ex pluribus capitibus collectus: quem Gregorius ab alio, libros diligentius scrutato, acceperit.

18 Exhinc tamen Latinis etiam innotuit auctor Dionysius, ut Areopagita: neque de hoc dubitatum deinde videtur fuisse ante seculum 16, quando, occasione hæreticorum libros illos impugnantium, Catholici seposito præjudicio eos excutere penitius coacti sunt. Horum unus Petavius, inter nostri seculi eruditos nominatissimus, in opere Theologicorum dogmatum, de veritate istius opinionis admodum dubius, nusquam absolute Areopagitam nominat, sed *Dionysium, qui Areopagita vulgo dicitur*; semper autem eum postponit Dionysio Alexandrino, tamquam multo juniorem; atque tom. 2 lib. 6 cap. 6 n. 6 probat, etiam Guilielmum Estium aliter quam vulgus de ætate alterius Dionysii sensisse. Petavii discipulus Philippus Labbe, in magistri sui sententiam pronior, noluit tamen quidquam definire.

19 Idem fecisse videri quidem vult Joannes Morinus Oratorista, Petavii æqualis, in opere de sacris Ordinationibus; duobus nihilominus integris capitibus 5 & 6 partis 2, operose probat Areopagitæ adscribi non posse eos libros, in quibus & S. Ignatii epistola an. 108 scripta, & Apocalypsis S. Joannis, ut indubitanter Canonica, citatur identidem; quam tamen Græci tempore S. Hieronymi (ut testatur ipse Epist. 129 ad Dardanum) nondum suscipiebant ut talem; propter Chiliastarum hæresim, ex illius pravo intellectu natam, quam etiam hic Dionysius insectatur. Postquam tamen hæc aliaque multa, ex ipsorum librorum contextu tota petita argumenta exposuit, eorumque summam antiquitatem perplexis plerumque difficultatibus ostendit Morinus; *Unusquisque*, inquit, *de hac quæstione ut libuerit opinetur. Experientia quotidie discitur, plerosque homines ægre admodum ferre, cadnicum quodlibet auctoritatis vel pietatis præpostera fundamentum sibi subduci.* Ita profecto est. Sed quid agas, si vel ipsa ratio suscepti operis te cogat verum à falso secernere; vel adversariorum importunitas adigat ad categoricum in controversia aliqua responsum, prout mihi utrumque contingit?

20 Mortuis Petavio atque Morino successit in eamdem arenam Joannes Launoyus, cui hic non magis quam Theophilo Raynaudo aliisque nocere debet,

quod

quod aliqua alia ejus opuscula censurata sint: quod enim de hoc argumento scripsit ediditque anno 1660, non modo prohibitum non est (quod sciam) sed ita etiam placuit, ut plures sequaces habuerit, & nemo inventus Parisiis sit, qui libros istos contra Morinum defenderet usque ad annum 1679, quo Morino respondere conatus est Chiffletius noster: sed minus felici successu, talique ut hujus responsionis nullam sibi rationem habendam duxerint Parisiensis Breviarii, proximo deinde anno editi, reformatores: Chiffletium vero egregia Epistola, sed nondum, quod sciam, edita, refutavit Quenellius: cujus quidem synopsim aliquam dedi ad Ephemerides Græco-Moschas ante Tom. I Maji, nihil tamen ibi definivi: multo minus consensi Quenellio, juniorem Eutyche & Nestorio auctorem facienti, & nescio quid circa ejus orthodoxiam dubitanti; quia non dubito quin Auctor Concilio Chalcedonensi sit prior; nec miror eos, qui ante hæreses quasdam damnatas scripsere, non ita circumspecte semper loqui, ut non aliquando videantur iisdem, licet post natis, favere.

21 Ast Tomo 3 Maji, quæsiturus, an cœnobialis vitæ seu perfectioris monasticæ initium & exemplum à S. Pachomio sumptum sit, sicuti in hujus Actis num. 76 asseruisse dicitur S. Antonius; non potui declinare objectionem, in contrarium formandam ex libris de Hierarchia, ubi caput 6 de Monachis agit, eorumque consecratione. Respondeo ergo ibi, quod libri illi *movere eos solos poterunt, quibus poterit persuaderi, ecclesiasticas omnes ceremonias, atque ritus in sacrorum Ordinum collatione, Sacramentorumque susceptione, tam fuisse distinctos, fixos, & regulatos initio Ecclesiæ, quam fuerunt deinde quarto aut quinto seculo &c.* Multa addo in laudem auctoris, tamquam *absolutissimi Magistri Theologiæ jam plene constitutæ, atque (ut sic loquar) scholasticæ, ad subtiliores quæstiones evagantis.* Simul in margine pono hanc synopsim: *Dionysius de Hierarchia non est Areopagita.*

22 Magna certe perspicacia opus non erat, ad hoc saltem videndum, quod non potuerit Apostolorum coævus fuisse, qui prolixe agit, de puerorum baptismo, tamquam de re indubitata; de qua tamen dubitatum fuit, testibus Tertulliano & Cypriano, usque ad definitionem Concilii Carthaginensis sub ipso Cypriano an. 252. Quid? quod Auctor ipsemet ibidem, quasi oblitus suam dissimulare ætatem, sic loquatur: *Hac de re* (baptismo parvulorum) *dicimus, quod divini nostri Pontifices, ab antiqua traditione mystice edocti, ad nos usque produxerunt.* Ne quis autem obtrudere nobis posset aliam quampiam & interpolatam versionem ex Lansello; accipe ipsa verba Græca, &, si Græce nosti, vide an cum Latinis satis conveniant. *Περὶ τούτου πάντα φαμὲν, ὅπερ οἱ θεοειδεῖς ἡμῶν ἱεροτελεσταὶ, πρὸς τῆς ἀρχαίας μυηθέντες παραδόσεως, εἰς ἡμᾶς κατήγαγον.* Quinam, obsecro, Pontifices isti? An S. Paulus aliique Apostoli, institutores Dionysii? An hi de puerorum baptismo *ex antiqua traditione* potuerunt dici duxisse quidpiam? & non potius intelligentur aliquot secula jam tum fluxisse, cum ista scriberet quiscumque Dionysius?

23 S. Maximus, ut expediat se ab Epistola S. Ignatii, sub Trajano (ut apud omnes constat) passi, cum Areopagita sub Domitiano coronatus credatur; dubitare mavult, an revera sub Trajano passus Ignatius sit; alii, an sub Domitiano, Areopagita: neque huic effugio satis fidentes, addunt, illum S. Ignatii locum, ab alio adscriptum margini, & in textum translatum

tum à librariis. Sed si hoc admittimus, etiam cetera omnia quæ objicientur loca, dicere poteris interpolata, & sic toti operi nulla manebit certa fides; sicut nec manet libro de Institutione Monachorum, quem ut Joannis Hierosolymitani esse teneatis, dicitis ab editore Riboto interpolatum iis Sanctorum Patrum locis, qui post Joannem istum scripserunt; & mavultis non habere librum sincerum, quam non habere librum Joannis Patriarchæ, etiamsi Joannem illum Hieronymus faciat de hæresi suspectum.

24 Quod porro S. Maximum attinet, huic, licet in expositione librorum omnino maximo, in ætate tamen Auctoris hallucinato, respondere malo verbis Baronii, ad annum 604 num. 40, objicientis sibi auctoritatem S. Joannis Damasceni, allatam pro verificanda fabula de cranio Trajani, per S. Gregorium post annos 500 baptizati, & de anima ejus ab inferno liberatâ, quam rem iste S. Joannes, ut certissimam refert. *In his quæ rerum gestarum veritatem spectant, frequenter accidit falli etiam prudentissimos .... ob idque nihil est, ut quantavis sanctitatis sive doctrinæ cujuslibet prærogativa viri, quod non factum est unquam, ut factum asserentis, ipsi veritati possit præjudicium afferre: cum in his quæ sunt facti, non dogmatis, potuerit quisque sanctissimus atq; doctissimus fidei orthodoxæ professor atque defensor, aliquando falli.* Ita Baronius: quod ad objecta ex S. Thoma etiam valet.

ACCVSATIONES.

§. IX. *Papebrochius, contra Concilium Florentinum asserit, Romanum Pontificem esse Petri & Pauli successorem*

§. X. *Papebrochius, contra* II *Nicænam Synodum, Acta S. Procopii; ab ipsa Synodo laudata, de fictione habet suspecta; & contra Lateranense* IV *contendit, libellum de unitate seu essentia Trinitatis non esse Joachimi Abbatis.*

RESPONSIO.

25 UBinam contradictorium assertioni meæ definivit Concilium Florentinum? Sessione ultima, inquis, his verbis: *Definimus, ipsum Pontificem Romanum successorem esse B. Petri Principis Apostolorum.* Admitto, Pater Professor, definitionem Florentini; sed consequentiam hanc non video: *Ergo definit Florentinum, Pontificem non esse successorem etiam Pauli.* Cur consequentiam illam non probas? An tam clara est, ut nulla egeat probatione? Atqui millena ejusmodi antecedentia vera sunt, quorum conclusiones similes forent falsissimæ. Supponamus verum esse, quod Patres Carmelitæ sunt successores Eliæ; sequiturne inde, non esse successores etiam Enochi? Non vocantur passim Pontifices, successores Pauli, sed Petri; sicut nec vos vultis Enochi esse, sed Eliæ, atque inde vocari Eliani; quia à principali seu potiori prædecessore potius sumitur denominatio.

26 Non acquiescis; sed, *Romanum*, inquis, *Pontificem esse solius Petri successorem, non*

vero Petri & Pauli, sustinet omnis probus Catholicus. Legistine, R.P. Professor, libros omnes *omnium proborum Catholicorum?* aut saltem habesne testes aliquos irrefragabiles, qui dicant, non esse *probum Catholicum* qui hoc non credat? Nullum ego quidem tam severum censorem hactenus deprehendi. Numquid tibi & mihi optandum est, ut tam *probi Catholici* simus quam Doctor Mellifluus S. Bernardus? Atqui illum superius dedi, & iterum exhibeo sic alloquentem Romanos, Pontifici rebelles, Epist. 242: *Reconciliamini Principibus vestris, Petrum loquor & Paulum, quos utique in Vicario & Successore suo Eugenio suis sedibus effugastis.* Ecce Eugenium, non tantum *Petri*, sed & *Pauli successorem*; & quidem, non tantum in laboribus Apostolicis, sed etiam in *Sedibus*. Animadverto nunc ex Art. VII §. V quod præcipuus hic auctor tibi fuerit Diana, quamquam neque hic ullâ censurâ notet meam, imo S. Bernardi sententiam. Quæro igitur, an vidisti Dianam, initio disceptationis de Primatu solius D. Petri fatentem, quod Anonymus in epistola Parisiis impressa anno 1645 *coacervarit quam plurimas SS. Patrum auctoritates, in quibus asserunt, Pontifices esse Successores & Vicarios D. Petri & D. Pauli: in quibus etiam asserunt D. Petrum & D. Paulum fuisse Episcopos Romanos.*

27 In disceptatione 2 num. 12, citatum à Diana vidisti Cardinalem Bellarminum lib. 1 de Pontifice cap. 27; sed verba ejus Diana non protulit, forte quia videbantur minis faventia. Sic autem habet Cardinalis loco citato: *Satis constat Petrum Paulo auctoritate majorem fuisse .... tamen etiamsi constaret, Paulum Petro omnibus nominibus anteponendum esse, nihil id Romanis Pontificibus officeret, aut ipsi etiam Petri summo Pontificatui. Non quidem Pontificibus Romanis; quoniam ipsi tam Petrum quam Paulum Prædecessorem & Parentem agnoscunt. Siquidem uterque Apostolus Romanam Ecclesiam fundavit, & gubernavit, ut præter alios testatur Irenæus lib. 3 cap. 3, & in urbe Roma uterque per martyrium vitam finivit: itáque omnis Pauli gloria ad Romanos Pontifices pertinet. Nihil etiam Petri Pontificatui officeret summa dignitas & auctoritas Pauli: quoniam extraordinaria erat, quanta tandem esset.*

28 Habes hic, non solum *Petrum*, sed etiam *Paulum Prædecessorem Pontificum Romanorum.* Numquid, R. P. Professor, hinc bene sequitur: Ergo juxta Cardinalem Bellarminum, Romanus Pontifex est, non solius Petri, sed etiam Pauli successor? Ista quidem mihi videtur tam necessaria & evidens consecutio, quam hæc, Titius est pater Caji, ergo Cajus est filius Titii. Sed an Cardinalis hic, tam pius & doctus Catholicæ fidei adversus hæreses defensor, à Te excluditur è numero *proborum Catholicorum?* Si excluditur; hoc illi solatio esse poterit, quod à Te solo, & cum S. Bernardo, cum S. Irenæo, aliisque SS. Patribus, excludatur.

29 Ad alteram nunc accusationem veniamus. In Concilio Nicæno II, contra Iconoclastas coacto ad annum 787 Actione 4, allata fuerunt, & uno simul die legendo delibata volumina minimum quadraginta, in quibus etiam Vitæ quorumdam Sanctorum, pleræque scriptæ seculo 7: ut sunt S. Mariæ Ægyptiacæ, S. Joannis Jejunatoris, S. Theodori Sicensis, & loco 58, quasi ceteris recentior, producitur *Passio S. Procopii.* Evidens est autem legenti Acta Concilii, tum isto tum aliis diebus, nullam discussionem habitam super cujusque libri auctoritate, ætate, fide: satis erat in eo contineri aliquid, quod Sanctarum imaginum cultum videbatur confirmare. Sic ibidem Col. 218 lectus est sermo S. P. N. Athanasii (utique ab

Alexandrino diversissimi) de miraculo Crucis Berytensis, quod paulo ante Concilium contigerat.

39 Ne autem hæc à me dicta averseris, Pater R. ut scriptore Catholico indigna; accipe quid in simili casu respondeat Fronto Ducæus; ille de tota Ecclesia tam bene meritus, Græco-latine excudendis operibus Sanctorum Patrum, utriusque Gregorii Nazianzeni & Nysseni, Basilii, Chrysostomi, aliorumque; ille Card. Baronio tomo 9 Annalium laudatissimus, & Urbano VIII eximie carus. Is in Notis ad tomum 6 Chrysostomi, agens de suppositis huic Sancto sermonibus quibusdam, sic loquitur: *Neque vero mirum, quosdam ex illis, in antiquis etiam Synodis, sub nomine Chrysostomi citari; cum jam in usu essent in ecclesiis; neque soleant Concilia, dum testimonia proferunt, in auctores inquirere, aut alias quæstiones excitare, ab ea diversas, quam præ manibus habent, sed qua passim offeruntur usurpare; & quacumque ratione receptos scriptores hæreticorum commentis opponere; quemadmodum & Apostoli & reliqui Patres apocryphos libros citarunt ....*

31 Igitur ex Concilio Nicæno laudante, id est, legi coram se permittente Passionem S. Procopii (nam aliam laudem inde non extundas) hoc solum habemus; jam tum extitisse Passionem aliquam S. Procopii Martyris Cæsareensis, eâ, quæ apud Lipomanum & Surium sub nomine Metaphrastæ extat, antiquiorem; non multum tamen diversam quoad substantiam, ignotam autem Eusebio Episcopo Cæsareensi, describenti singulari libro Martyres Palæstinæ sub Diocletiano passos: quorum primus Procopius, Cæsareæ captus, & mox capite plexus, nihil commune habet cum ea tragœdia, quæ in editis longe lateque deducitur, & in qua leguntur recitata in Nicæno Concilio, occasione Crucis, ab isto, nobis dubio, S. Procopio fabricati jussæ. Capere certe non possum, quomodo Eusebius, annis vix 30 scribens post passionem cujuscumque Procopii in sua urbe peractam, unius martyrii, non valde memorabilis, fecisset mentionem; prætérito altero, tam variis tamque mirabilibus eventibus & certaminibus ad omnem posteritatem memorabili; si (quod plerique cum Baronio malunt) duo Procopii Martyres, in eadem civitate, sub eodem persecutore extiterint: maxime cum vetustissimum Martyrologium, quod Eusebio & Hieronymo adscribitur, non nisi unius *in Cæsarea Procopii* faciat mentionem, idque ad VIII *Idus Iulii*. Quid hic contra reverentiam Nicæno concilio debitam? De libello Joachimi Abbatis abunde supra responsum est.

§. XI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius impingit in Concilium Tridentinum;

RESPONSIO.

32 Vix usquam alias festinavi magis ad legenda accusationis capita: nam ne remotissima quidem mihi unquam inciderat suspicio, posse criminationis quidpiam, vel ab acutissimo Accusatore, adversus me procedi ex hoc Concilio. Dum igitur avide paragraphum inspicio, nihil occurrit nisi futile, & partim antea pluribus refutatum. Primum est de anno impressionis, & Censoris approbatione non posita in fronte Propylæi: ad quod respondi Art. 4 § 5. ubi de Instructione Clementis VIII.

33 Se-

33 Secundum est de septimo Tomo Maji, cui dicis *nullam appositam esse Approbationem*: Cur non accusas etiam Tomum 3 & 5? quam etiam in illis nulla conspicitur: aut potius cur non credis legitimo librorum Censori, cujus Approbationes, cuique Parti, ut edebantur, præfixas, negare non audebis te vidisse aut etiam legisse. Meminit Censor in Approbatione Partis primæ, trium Tomorum, quot simul prodibant, dicens: *Hos tres Tomos .... publicam lucem mereri tanto propensius censeo, quanto accuratioribus commentariis observationibusque singula invenio discussa atque expensa.* In Approbatione Partis secundæ, duos Tomos complexæ, ita loquitur: *Accepi quam pridem optaveram, & diligenter legi, Partem alteram de Actis Sanctorum Maji .... Auctorum in hisce, qui nunc prodeunt, duobus Tomis, Quarto & Quinto, laboriosam industriam & eruditionem multiplicem, ... laudatam in primis tribus ejusdem mensis Tomis, nihil attinet iterum commendare pluribus.* In tertia Parte approbantur, & laudantur etiam à Censore *Tomi* SEXTUS ET SEPTIMUS, *nec non Appendices ad Tomos priores, atque Paralipomena ad Conatum Chronico-historicum de Romanis Pontificibus.* Habent ergo singulæ Partes Maji, suam singularem, licet pluribus Tomis eamdem Partem constituentibus communem, Approbationem. Nec plus habet Novum Ordinis vestri Speculum, anno 1680 tandem editum, Tomis quidem quatuor, sed Partibus solum duabus. Liceat tamen de eo mihi quærere, quando tam severus exactor Approbationum es, Rev. Pater, an ipsum Speculum saltem duas habeat, & loco tam conspicuo, & fide tam integra?

34 Finis Decreti Tridentini est, *coërcere petulantia ingenia, ut nemo sua prudentia innitatur in rebus fidei & morum: impressoribus modum in hac parte, ut par est, imponere; qui jam sine modo, hoc est, putantes sibi licere quidquid libet, sine licentia Superiorum Ecclesiasticorum, ipsos S. Scripturæ libros & super illos annotationes & expositiones quorumlibet indifferenter, sæpe tacito, sæpe etiam ementito prælo, & quod gravius est sine nomine Auctoris imprimunt, alibi etiam impressos libros hujusmodi temere venales habent.* Atqui certum est, utrumque hunc finem obtineri, sive ad singulos Tomos, sive ad singulas Partes, Approbatio distincta apponatur; modo, nullus liber, nullus tomus aut pars libri prodeat sine Approbatione. Dicesne, R. Pater, etiam in hac responsione me contra Tridentinum delinquere, quia non singulis Partibus, quæ seorsim eduntur, singulas appono Approbationes; sed in initio totius operis unam tantummodo generalem, omnes & singulas Partes complectentem? Quod in fronte libri exprimi debeat Approbatio, decernit Tridentinum; quod autem, si liber aliquis in diversos Tomos dividatur, una Approbatio singulos Tomos distinctissime exprimens & approbans, præfixa Tomo 1, non sufficiat, nusquam hactenus clare video constitutum.

35 Estne aliud præterea, in quo contra Tridentinum videar peccavisse? Est, inquis. Prohibet illud Sess. 4 *sacram Scripturam ad suos sensus contorquere, contra eum sensum, quem tenuit & tenet sancta mater Ecclesia, ... aut etiam contra unanimem consensum Patrum.* Ita contorsisse me dicis in adstruendo Romano Episcopatu SS. Petri & Pauli, ad quod respondi Art. 2, num. 13; & respondebitur porro suo loco, ubi ex professo de illa quæstione agis. Item in restringenda Christi paupertate, de qua actum Art. 1 § 1. Denique circa locum Pauli ad Hebræos *Circumierunt in melotis, in pellibus caprinis*: quem ego locum nusquam attigi omnibus meis scriptis, nedum de ejus sensu disputavi.

36 Tu eum locum, Pater Rev. ex arbitrio &

& phantasia tua, trahis ad habitum Eliæ; non eum quem revera gestavit, sed quem vestri Carmelitæ, rationem reddere requisiti cappæ suæ barratæ (quæ erat ex *Syrico cum largis quibusdam virgis, scilicet albis & griseis, circulato*) dicebant se gestare *more Eliæ prophetæ*, uti testatur Jacobus Philippus Bergomensis, idoneus utique auctor ad fidem faciendam de eo, quod, seculo 15 adhuc currente, dicebant PP. Carmelitæ de illa sua veste. Hoc tamen quantum à vero abesse ego judico, tantum absum à tribuendo ejusmodi vestitu Eliæ Prophetæ & discipulis ejus, quos ab Apostolo in Epist. ad Hebræos ais designari. Ut igitur Articulum hunc à splendida exorsus es calumnia, quasi *scripta mea scateant propositionibus*, quas *nullatenus tolerandas* edicit Clemens VIII, scilicet *hæresim sapientibus, scandalosis, piarum aurium offensivis ac temerariis*; eumdem finis cum nihilo minus splendido, ut mitissime dicam, commento, quasi locum Scripturæ de melotis aliorsum detorserim; qui neque de illis melotis quarum meminit Paulus, verbum usquam feci; & Eliæ melotem defendi, contra ineptissimam, quæ olim à Carmelitis prætexebatur, nunc vero ab eorum posteris ac nominatim à Lezana vestro exufflatur, traditionem.

ART. VI.

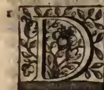
ARTICULUS SEXTUS.

Exhibentur ea quæ Papebrochius inter Acta Sanctorum habet contra S.Scripturam.

§. I. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra S. Scripturam, Eliæ Prophetæ vestem mollem & delicatam affingit; sicut Chytræus hæreticus Joannem Baptistam, etiam contra S.Scripturam, mollibus vestivit.

RESPONSIO.

1 De habitu S.Eliæ Prophetæ nihil aliud asserui usquam, quam quod in Scripturis nobis exhibeatur lib.4 Regum cap. 1, *Vir pilosus & zona pellicea accinctus renibus*, quodque etiam Pallio usum sciamus. Album an nigrum illud fuerit, non discussi: solum negavi, ipsi similem fuisse veterem *Carpitam Carmeliticam*, sive *cappam Barratam*, id est, *albis & griseis virgis quibusdam circulatam*, sicuti eam describunt S. Antoninus & Jacobus Philippus Bergomensis; quam etiam Carpitam Capitulum vestrum Londinense anni 1281 definivit esse suæ *Religionis insigne*; & septem dumtaxat radiis intexi debere statuit, ut esset uniformitas.

2 Interrogati autem illius temporis Carmelitæ, unde talem habitum, oculis Europæis peregrinum, gestarent; *asserebant, habitum istum fuisse Eliæ Prophetæ, habitantis in monte Carmelo in Syria.* Hoc eos asseruisse testatur S. Antoninus, meritò subjungens: quod illud neque *in sacra, neque in authentica scriptura reperitur.* Multo minus sic reperitur, quod *Eliæ pallium, de curru dimissum, tactum ab igne, fuit modicum denigratum, sive discoloratum in partibus extrinsecis, sed retinuit colorem pristinum in partibus involutis*, sicuti scripsit Joannes Hildeshemiensis Carmelita sub annum 1370, quasi hac de causa Carmelitæ illud sic variegatum gestarent. Neutrum ego admittere volui, sed credidi, Eliæ pallium non minus formâ & colore diversum fuisse à Carpita seu Barrata cappa veterum istorum Carmelitarum, quam fuit diversum materiâ; siquidem Carmelitarum ex Syrico fuisse dicit Bergomensis; Pallium autem Eliæ putant Carmelitæ fuisse *Melotam* sive pellem ovinam.

3 Nihil igitur ad vestem Prophetæ Eliæ, secundum meam quidem sententiam, facit *Syricum* seu pannus Syriacus, ex quo Bergomensis confectam fuisse asserit cappam illam, quam, ut ait ipse, *Albertus Hierosolymitanus Patriarcha Fratribus Ordinis Carmelitarum assignavit & deferendam constituit.* Proinde cùm quæsivi, quid esset *Syricum* seu *pannus Syriacus*;

& cum docui differre à Serico, & contexi solitum ex lana caprina, quam vulgus Belgarum *Kemelshayr* nominat, ex qua etiam texitur splendidior ille ac mollior pannus, vulgo dictus *Kamelot*; nihil minus cogitavi, quam ejusmodi pannum aptare Eliæ; imò nec Carmelitis, quamvis *Syrico* indutis; sciens, quod sicut ex ovilla, sic ex caprina lana diversissimi generis pannus texatur; adeoque *Syricum* multiplex detur, majoris minorisque pretii, asperitatis vel mollitiei, obscuritatis vel splendoris.

4 Ista tamen occasione monui etymologiarum studiosos, ne, cum audiunt dici *Kemelshayr* & *Kamelót*, putent significari pilos & pannos Camelinos, quales usitata textrina non novit; sed sciant usu corruptas deflexasque voces, pro *Kepers-hayr* & *Kapelót*. In quo toto discursu nihil videbit, credo, æquus Lector, quod vel asperitati vestitus Eliani contrarium sit vel Scripturæ. Istæc autem scribens Tomo 1 Aprilis, ubi de Alberto cap. 12 num. 128, nec minimum quidem de Joanne Baptista, vel de hæretici Chytræi delirio cogitabam. Sed ut de utroque cogitarem Tom. 3 Maji pag. 294, fecit Patris Bonæ-spei cavillatio, quam ab eo mutuatur Accusator meus, assumens eam pro hujus sui Paragraphi titulo. Mihi enim imponit, quod *contra S. Scripturam, Eliæ Prophetæ affingo vestem mollem & pretiosam:* ubi solum dixi, Carmelitas, qui olim Syrico-barrato pallio utebantur, cùm venirent in Europam, affirmasse, eam pallii formam esse ad exemplum Pallii Eliani, quod videbatur, uti nullo adstrui fundamento, ita nec admittendum.

5 Aptius tamen eo loci docuissem, & citra periculum reprehensionis tam injustæ, non, quam delicatus pannus ex pilis caprinis conficiatur; sed quam durus & asper alius ex iisdem texi possit, quando rudis pilus & nulla subactus arte, in fila ducitur; unde confecta sub Moyse cilicia, quibus extrinsecus operiebatur Tabernaculum fœderis; & quorum usum Monachis frequentem probat Epistola S. Pachomii *ad Fratres, qui tondebant in deserto capras, de quarum pilis texuntur cilicia.* Volui ergo ex hoc loco suppleri priorem; ne Carmelitæ pergerent queri, quod eorum majoribus, Syrico-barrato vestitis, injecerim vestem mollem & pretiosam. Sed & hanc supplendi defectus prioris curam in crimen vertens Accusator, ac nominatim quod dixerim, istam de Kamelotti etymologia notitiam, *in gratiam curiosorum* additam fuisse à me; *Quis ferat*, inquit, *similia, contra sacram Scripturam & unanimem sanctorum Patrum consensum, fingi ad gratificandum curiosis... Chytræus poterit se eodem astu excusare, & quilibet hæreticus absurdissimas suas excusare hæreses.*

6 Si Chytræus non alio modo, nec alia occasione meminisset Kamelotti quam ego; neque asseruisset, eo usum Joannem Baptistam; non habuisset quod reprehenderetur. Verum, incensus odio in Religiosos, & in Gregorium Magnum ex Monacho Pontificem, dicebat, fuisse primum Antichristi Papam, vitam autem monasticam & religiosam (ut hæreticorum superioris seculi mos erat) calumnians, vestium asperitatem in illis aspernabatur: & ne Joannis Baptistæ exemplo convinceretur, vestem ei mollem & splendidam tribuebat, contra certam traditionem & Scripturam. Ego autem, eo ipso qui accusatur loco, absolute nego & pernego, quod Elias Propheta, Carpitam Carmeliticam, ex qualicumque Syrico factam, gestaverit unquam: adeoque judicet

judicet *sancta Sedes*, an P. Sebastianus *non malignetur* & imponat, insimulans me de eo quod cogitavi numquam, & cujus contrarium docui tam operose.

7 Ut autem scias, R. Pater, ad quid, cum libuerit, respondere debeas; paucis dico, ne unam quidem totius accusationis tuæ particulam veram esse, aut verisimilem; adeoque omni sensato apparere hic undequaque & manifeste fidem pessimam. Nam, ut dicta iterum repetam, ubinam vel per umbram dico, vel videor dicere, quod *Elias Propheta gestaverit vestem mollem & pretiosam*, sive *ex pilis mollissimis, mirâ venustate splendentibus*? Citas Tomum 1 Aprilis ad diem 8 in vita S. Alberti n. 128. Atqui cuilibet, numerum illum inspicienti, evidens est, nullam illic fieri mentionem, sive explicitam, sive implicitam, de veste Eliæ Prophetæ: sed tantummodo de veste Carmelitarum circa annum 1209, sub Alberto Patriarcha Hierosolymitano. Putasne autem, Rev. Pater, me ubique aut saltem hic eadem sentire de de Elia Propheta & de veste Carmelitarum?

8 Num. 121 citavi Philippum Bergomensem, ita scribentem ad annum 1200: *Ordo Carmelitarum per hoc ipsum tempus in Syria, apud Carmelum montem, ab Alberto Hierosolymitano Patriarcha excitatur, & multis Privilegiis ab eo sublimatur; atque eidem regulam, suo jure confectam, conservandam primo obtulit, & confirmavit: in qua pro habitu Fratribus ejusdem Ordinis cappam superiorem ex Syrico, cum quibusdam largis virgis, scilicet albis & griseis circulatam, more Eliæ Prophetæ, ut tradunt* (scilicet Carmelitæ) *assignavit, & deferendam constituit.* Mox addo, *eâdem ferè descriptione uti S. Antoninum*; quem cum Lezana ad an. 1159 num. 13 culpat & rejicit, eo quod *verba Ioannis Heroldi ad verbum referat nec refellat*, ostendit nescire se, quod Heroldus centum annis fuerit S. Antonino junior, utpote qui suum *Principem juventutis, sive Panegyricum* (ut ait Gesnerus in Bibliotheca) *Ferdinando Archiduci Austriæ dicatum, cum historiola Turcici belli, anno 1556 gesti, Basileæ 1557* impressit; patetque ex eorum ætate quibus suos ipse libros dedicat, sub an. 1550 & ultra. Nam S. Antoninus Historias suas scribere simul & vivere desiit anno 1459, quando jam fortassis suum Supplementum Chronicarum colligere cœperat Bergomensis, nescio quando prima vice impressum. Ipsemet in editione Brixiensi anni 1485 ad calcem profitetur, se illud eo anno, ætatis suæ 51, *castigatum, auctum jam secundo tradere, cum omni diligentia & veritate.* Quare dubitare non possum, quin sub ipsiusmet oculis curata impressio recte habeat *ex Syrico*, licet in Parisiensi, facta post obitum auctoris an. 1535 legatur *ex Serico*. Quod autem talis habitus datus ab Alberto dicatur *in Regula*; quæ tamen nullam habitus mentionem facit, facilem habet excusationem, in eo qui refert audita à Carmelitis, tam varia de illo suo habitu narrantibus; aliàs melius dixisset, datum habitum *cum Regula*: neque propterea dici meretur Bergomensis meram fabulam scripsisse, in ceteris tam conformis S. Antonino.

9 Verum quod talem habitum acceperint illi gestandum, *more Eliæ Prophetæ*, non magis credo quam aliis similibus traditionibus de Elia: itaque n. 138 expresse enuntio, *Melotam Eliæ attributam, fuisse pellem ovinam*: idque ex eo probavi, quod *μῆλον*, *unde μηλωτὴ dici omnes Lexicographi consentiunt, propriissime ovem significet*. Ubinam hic vestis mollis & pretiosa, ex pilis mollissimis, mirâ venustate splendentibus? Sed neque Carmelitis, ab Alberto regulâ donatis, dixi vestem fuisse *mollem & pretiosam*,

X 2 licet

licet probaverim fuisse ex panno Syrico seu Syriaco, non Serico. Nam quamvis pannus Syriacus aliquis sit mollis & pretiosus, non sequitur, omnem Syriacum, mollem & pretiosum esse. Fit quidem pannus Syriacus ex pilis caprarum, atque hos prædicavi *mollißimos ac mirâ venustate splendentes*; non tamen ideo juxta me omnis ex iis pannus confectus, multum mollis est aut pretiosus. Quapropter clarissime enuntiavi Tomo III Maji pag. 294 n. 26, pannum *Syricum, uti & cilicinum, non male ex caprarum pilis contextum dici, sic ut non continuo delicias oporteat suspicari* hoc ipso, quo aliquid ex caprarum pilis contextum scribitur.

10 Denique ubinam locum ad Hebræos, de *melotis & pellibus caprinis*, explicui contra communem SS. Patrum aut Interpretum sententiam? imo ubinam eum explicandum suscepi? Atque adeo, quid mihi potius quam tibi, R. Pater, commune est cum Cythræo hæretico? Dic modo, quænam in totâ accusatione particula est, non convicta de apertâ calumniâ aut falsitate?

§. II. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra Sacram Scripturam negat, Carmeli montem fuisse antiquitus singularis devotionis locum.

RESPONSIO.

11 AVeo discere, R. Pater, ubi, & quibus verbis. *Referam*, inquis, verba ex *Tom. I Apr. ad diem* 8 *num.* 57. Audiamus. *Dico & assero*, inquit Papebrochius, *nullo idoneo teste probari posse, quod ipsa Eliæ Prophetæ in Carmelo memoria olim à Christianis annumerata sit locis, in sacra peregrinatione adeundis.* Quid hic Paternitas vestra invenit *contra sacram Scripturam*? quando nulla ejus pars de primis Christi & Apostolorum discipulis (ultra quos Apostolorum Actus omniumque extrema Apocalypsis non pertingit) nulla, inquam, Scripturæ pars de primis Christi & Apostolorum discipulis ait, quod consueverunt loca sacra Terræ sanctæ, peregrinando adire.

12 Cœperunt peregrinationes istæ sacræ frequentari primum sub Constantino Magno, postquam ejus mater Helena, humanæ redemptionis mysteriis sanctificata loca, ab idolorum inquinamentis repurgata, ædificiis ecclesiisque ornavit. Horum plura Eusebius nominat. Carmeli non meminit. Non integro post Eusebium seculo Hieronymus, S. Paulam per eadem loca peregrinabundam circumducens, usque ad ipsa circum Carmelum sparsa oppida, non facit eam ad Eliæ habitationem ascendere. Suas deinde peregrinationes illuc institutas describunt per se aliosque, S. Adamnanus Scotus, per Bedam sec. 7; S. Willibaldus Episcopus Eystettensis in Germania, per Sanctimonialem consanguineam, seculo 8; Epiphanius Hagiopolita & Anonymus quidam inter Symmicta Allatiana, seculo forsassis 9 aut 10; tum Pseudo-Antoninus Placentinus; ac denique sub annum 1130 S. Theotonius Lusitanus, paucis annis ante adventum S. Bertholdi vel Brocardi in Carmelum. Nemo horum meminit adiri à se aut alio peregrinante Carmeli: tu, P. Rev. vel unicum profer, qui istuc devotionis causa accesserit, à Constantino usque ad primum istic Priorem vestrum. Si non potes vel unum.

unum nominare, fatere me verum scripsisse; & ut hoc non esset, nihil tamen scripsisse contra sacram Scripturam; de quâ solâ nunc est quæstio; deque seculo 4 Christiano & sequentibus usque ad seculum 12.

13 Allegas Sanctos Basilium & Gregorium Nyssenum; quorum priori *Carmelus* dicitur *mons celebris, in quo Elias perplacuit Deo*; alteri, *Clarus mons, propter virtutem inhabitantis & fama celebratus*. Erat sane Mons ille celebris, in scripturis tam sacris quam profanis, & quidem propter ejus olim habitatorem Eliam; sed an ideo ad eum patebat accessus Peregrinis, alia loca sacra obeuntibus, antequam eum Latini, exturbatis latronibus Arabibus vel Saracenis, in suam redegerunt potestatem, una cum subjecta ei Accone vel Ptolemaide? Hoc ut probes, peto & expecto.

14 Epigramma de templo Eliæ scripsit Nazianzenus. Scio: sed hoc erat in Sarepta Sidoniorum, ea in domo quæ Prophetæ hospitium olim præbuerat: sic enim incipit ex Billii versione. *Hospes Sareptam cernis hic Sidoniam* &c. Basilius Macedo Imp. *Eliæ Vatis fanum condidit*, teste Cedreno; sed *in Petrio*, urbis Constantinopolitanæ notissimo loco; *instauravit etiam templum, Eliæ Vati dedicatum; & de nomine Eliæ Vatis condidit delubrum*: sed utrumque *in Palatio*. Interim Tu, Rev. Pater, ex Baronio, talia recensente, ad probandum Eliæ Prophetæ inter Græcos & Orientales cultum; profers eadem, velut demonstrativa perpetuæ in Carmelo devotionis peregrinantium illuc Christianorum: quod quid aliud est quam quidlibet referre quolibet, nec ipsosmet qui allegantur auctores inspicere, sed temere in chartam conferre nomina, sive ea ad rem faciant sive non?

15 Ita initio Paragraphi operose probas, fideles ad Eliam & Eliseum accedere in Carmelum solitos; sed ad tunc viventes, quod unicum ex Scripturis habetur; nec à me negatur usquam, cum sit indubitatum. Erantne autem isti, qui illic adibant Prophetas, Christiani, de quibus mihi sermo est? Quid porro, si quis neget, post obitum Prophetarum continuatum illuc populi accessum fuisse; dicatque omnia illa cessasse, & sanctum Montem (translato in Assyriam Israele universo ab Salmanassare Rege) amisisse quadamtenus ejus nominis dignitatem, quando cœpit ipsemet Mons haberi à Gentilibus Deus; extinctoque ibi, quisquis eatenus fuerat veri Dei cultu, servire superstitionibus dæmoniacis: qualem invenit Pythagoras annis circiter 250 post transmigrationem prædictam, sicut persuadent expiationum divinationumque ritus, quos inde in Græciam reversus ordinavit. Sic Vespasianus Imperator non consuluit in Carmelo veri Dei oraculum, per Eliæ discipulos; sed per Basilidem, magum & Serapidis Sacerdotem, inspectis extis didicit eventura prosperè quæ facere cogitabat.

16 Allegas insuper mihi, Balbini nescio cujus, Epistolam ad Imperatorem Antoninum, ubi ille dicat; *O Antonine, Inter mirabilia in hac regione mons est Carmelus, in quo & vetus religio, & sanctitas ab Elia antiqua est*. Philippus Ribotus lib. 3 cap. 5 Speculi sui, primus Balbini istius meminit, & ejus verba sic nobis exhibet. *Mons est Carmelus, in quo vetus religio, & sanctitas antiqua est. Elias illic sacrificia semper Deo offerebat: apparent etiam & nunc vestigia de ara sacrificiorum*. Apparere hæc dicuntur etiam nunc: sed quid inde habes, nisi memoriam aliquam rerum ibi gestarum semper apud accolas qualescumque viguisse? Nunc vero si requiram quis sit iste Balbinus? ubi invenienda integra talis Epistola? quis antiquorum ejus meminerit?

neminem indicare poteris ante Philippum Ribotum, scriptorem anni 1345: cujus fides non major est in nominando *Antonino* aliquo *Imperatore*, cui Epistola scripta sit, quam in eo quod *Ioannem Hierosolymitanum*, prætensum auctorem libri de Institutione Monachorum, faciat sanctæ urbis *Patriarcham*. Sed quidquid de Balbino sit, nihil iste facit ad verba mea, Rev. Pater, nihil ad accusationem tuam, non ex illis sed ex cerebro tuo formatam.

17 Edoce me igitur, cui *S. Scriptura* loco repugnent hæc mea verba, à te accusata: *Nullo idoneo teste probari potest, quod ipsa Elia Propheta in Carmelo memoria olim à Christianis annumerata sit locis in sacra peregrinatione adeundis.* Libris Regum, inquis; nam Lib. 3 Cap. 20. *Dixerunt Syri, Deus montium Dominus.* Lib. 4 Reg. cap. 4. *Quamobrem vadis ad eum?* nempe ad Eliseum: *hodie non sunt Kalendæ, nec Sabbatum*; & postea: *Venit ad virum Dei in montem Carmeli.* Ibidem cap. 6, *dixerunt Filii Prophetarum ad Eliseum: Ecce locus, in quo habitamus coram te, angustus est nobis: eamus usque ad Iordanem.* Nihil amplius allatum video ex S. Scriptura. Næ autem ego tardi ingenii sum, & tu, Lector, cæcus es, si non percipiamus argumenti hujus sequelam tamquam legitimam. Habetur in libris Regum, quod tempore Eliæ & Elisei, multæ personæ piæ adiverint montem Carmeli; ergo Papebrochius loquitur *contra Scripturam sacram*, quando negat, eumdem montem olim à Christianis peregrinantibus passim frequentatum fuisse. Fueruntne ergo, R. P. Professor, Christiani tempore Eliæ & Elisei? Loquiturne locis illis Scriptura de Christianis? Si affirmas, vide an ea interpretatio sit communis SS. Patrum aliorumque Interpretum, aut fatere te toto, non cælo, sed monte erravisse.

ACCUSATIONES.

§. III. *Papebrochius, contra S. Scripturam, asserit, nomen Doctoris secundo Christi seculo non fuisse in usu.*

§. IV. *Papebrochius, contra S. Scripturam, negat secundo Christi seculo cognomina fuisse in usu.*

RESPONSIO.

18 Utraque hæc accusatio similis est superiori. Quemadmodum enim illic, ut probares, Montem Carmeli olim *Christianorum peregrinationibus* celebrem fuisse, idque probares ex S. Scriptura, solum adferebas vetus Testamentum, atque ex eo solos libros Regum, aliud non testantes quam quod tempore Eliæ & Elisei montem illum multi pietatis causa adiverint: sic modo, demonstraturus me contradicere S. Scripturæ, dum de quibusdam titulis & cognominibus nego quod in usu fuerint secundo seculo, adducis Scripturam, quam constat scriptam esse diu ante finem primi seculi. Quam multa subinde vocabula in usu sunt uno seculo, quæ usurpari desinunt in alio, juxta illud Poëtæ:

Multa renascentur, quæ jam cecidere, cadentque

Quæ

Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est, & jus, & norma loquendi.

19 Sic olim *in Sacris Canonibus*, teste Benedicto Justiniano, in Caput 16 Epist. ad Rom. *Sæpe nominabantur Episcopæ, Presbyteræ, Diaconissæ, Hypodiaconissæ*; & addit idem Justinianus, *plerumque Episcoporum, Presbyterorum, ac Diaconorum uxores iis nominibus appellatas fuisse*; idque probat ex Patribus & Conciliis; quamvis etiam munus quoddam feminarum in Ecclesia appellationes istæ significabant. Sic Apostolus ad Rom. 1 commendat *Phœben, quæ est in ministerio Ecclesiæ*; ubi Phœben *Diaconissam*, ut est in Græco Διάκονον appellari passim consentiunt Interpretes. Quid autem si me, dicentem ejusmodi munia & nomina hoc seculo 17 in usu non esse, accusaret aliquis, tamquam contemptorem Scripturæ, veterum Conciliorum & Patrum, ex eo quod in illis respective prædicta cognomina vel munia inveniantur? quis non cum indignatione repelleret tam ineptam criminandi rationem? Sic ritus aliqui primo Ecclesiæ seculo aliquamdiu in usu fuere, quos constat abrogatos ante usum seculi secundi. S. Paulus, ut Apostolorum acta testantur, discipulum Timotheum circumcidit, quia natus erat ex patre gentili: si quis hunc ricum in usu non fuisse dicat seculo secundo, poteſtne ab ullo rationis compote accusari, tamquam contradicens Scripturæ sacræ?

20 Objicis 1. Deuteronomium, ubi variis locis reperitur nomen *Doctoris*. Sed quid hic veteris Testamenti liber, & non propheticus, facit ad probandum, quod nomen illud in usu fuerit seculo secundo post Incarnationem? Objicis 2. In novo „Testamento (ut videre est in Concordan„tia Bibliorum, & ipse Apostolus testa„tur dicens 1. Cor. 12) Deum posuisse *in* „*Ecclesia Doctores*: & ipse ab initio Eccle„siæ *Doctor gentium* usque modo dictus „fuit, Diciturne, Rev. Pater Professor, locis illis Scripturæ, semper vocandos Doctores, etiam seculo secundo? Quamquam Apostolum semper Doctorem gentium fuisse appellatum admitto, neque dubito quin semper aliqui in Ecclesia Doctores fuerint in lata significatione, dum sumitur pro iis qui alios docent.

21 Verum de Doctoribus ago, prout à Laurentio Beyerlinck definiuntur, & accipiuntur passim pro iis, *qui per varios eruditionis gradus, summum in aliqua superiori Facultate apicem, in aliqua Academia, consecuti sunt*. Tali enim modo accipi plane videtur titulus Doctoris, in Martyrii Brixiani Chronica sub nomine Guerrini Cereti; in qua Beatus Joannes Æmilius vocatur *Doctor & Eques*; eodem, ut autumo, sensu, quo ipse Guerrini liber offertur: *Excellentissimo Doctori & Equiti, Anciano Excellentissimi Consilii Magnificæ Communitatis Brixianæ, D. Pandulfo de Arigonis, & Excellenti Cancellario dictæ Magnificæ Communitatis, D. Oysato Chyzola, & Excellentissimo Comiti Æmiliano Scaligero* &c. ubi titulus *Doctoris*, junctus Equiti & tot *Excellentissimis*; item titulus *Anciani*, pro Senatore; *Doctor & Eques*, pro nobili Medico; uti & cognomen *de Arigonis* cum *Ioanne Æmilio*, non seculum secundum, sed longe posterius sapere mihi videntur, & forte ex Epitaphio ævi alicujus recentioris desumpta sunt.

22 Hæc parte 3 Propylæi antiquarii ante Tom. 2 Aprilis pluribus deduco, addens *Doctoris titulum*, sic nempe acceptum & in talibus circumstantiis, *satis esse ut legas & rideas, videns eum seculo 2 aptari.* Nam & Joannes ille dicitur fuisse affinis *Naymi de Mazis*, & baptizatus à *Stephano de*

de Marinis: quæ Patronymica cognomina, ſumpta ab aliquo proavorum, *Mazo* id eſt *Tomazo* & *Marino*, nego fuiſſe in uſu ſeculo Chriſti 2, ac vix demum 13 ſeculo puto accepiſſe ſtabilitatem ſuam; Imo velim aliquis mihi probet, etiam tali ætati, nedum antiquiori ſub Imperio Romanorum, congruenter aptari junctos *Doctoris* & *Equitis* titulos, probet autem ex diplomatis teſtamentiſque vetuſtis. Illud hic non prætereundum, quod de Chronica attributa Guerrino Cerreto, in qua *B. Ioannes Æmilius Doctor & Eques* refertur, fateatur ipſe Abbas Stella, Martyrii Brixiani defenſor, eam *plus continere mendaciorum, quam veritatis.* Nihilominus arguor à Patern. Tua, num. 28 & 31, *hæreticis latam aperire portam, quavis Sanctorum maxime antiquorum geſta, miracula, & cultum explodendi*; & num. 31 *ineptire*, atque *ſacræ Scripturæ contradicere*: an recte, judicent veritatis, quam vanitatis amantiores Antiquarii.

23 Neque verum eſt, quod ais, Rev. Pater, me *negare antiquitatem uſus cognominum*; ſola nego recentiora affixa ſeculo ſecundo, atque ita *ab uſu iſtius temporis abhorrentia.* Verba mea à te accuſata ſunt hæc: *Taceo cetera æque ridicula figmenta, tantum conſiderandum Lectori relinquo, quam inepte ſeculo Chriſti ſecundo affinguntur nomina & cognomina, ab uſu iſtius temporis abhorrentia*: ubi ſicut manifeſtum eſt, non rejicere me à ſeculo ſecundo quævis *nomina*, ita neque quævis *cognomina*; ſed ea tantum, quæ iſti *ſeculo affinguntur*, & revera *ab uſu iſtius temporis abhorrent*, quam quæ maxime.

ART. VII.

ARTICULUS SEPTIMUS

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Referuntur ea, quæ inter Acta Sanctorum habet Papebrochius, contra Primatum & Unitatem Capitis Ecclesiæ.

RESPONSIO.

Nihil est toto hoc articulo, & parum admodum reliqua totius libri parte, quamvis majori, quod non in superioribus refutatum sit. Decreveram quidem à tetricis responsionum iterationibus abstinere; ne tamen integrum hic Articulum præteream, & quia accusationes antea convulsas, novis subinde fallaciis potius quam argumentis instaurare Adversarius conatur, ac censuras horribiles intorquet; ignosce, amabo, Lector, si hic & propositum meum violare, & patientia tua abuti videar.

2 Objectio prima & Procemialis, sic procedit: *Licet Papebrochius, expresse & in terminis, non impugnet Primatum & Unitatem Capitis Ecclesiæ; admittit tamen & tuetur principia, ex quibus hæretici, & alii Auctores ab Ecclesia damnati, Primatum illum ac Unitatem evertere moliuntur.* Distinguo assumptum. Admitto principia quædam, ex quibus hæretici & alii Auctores ab Ecclesia damnati Primatum illum ac Unitatem evertere moliuntur, per legitimas consequentias & nullo coassumpto principio falso, nego; per consequentias ineptas, vel coassumendo principium falsum, concedo. Sed quid inde? Visne itaque, P. Professor, dignam esse accusatione materiam, quotiescumque aliquis principium tradit, quo hæretici ad fidei subversionem pessime abutuntur?

3 Igitur quilibet Catholicus, dicendo, hominem liberum esse, non tantum ad malum, sed etiam ad bonum, reus est juxta Te, & summo Pontifici denuntiandus: nam principio illo Pelagius *molitur evertere* necessitatem gratiæ ad omne opus salutiferum. Reus est omnis Catholicus, asserendo unitatem essentiæ & naturæ in Deo; nam inde *evertere molitur* Sabellius Trinitatem personarum. Reus est omnis Catholicus, admittendo duas in Christo naturas; quia hinc Nestorius in Christo *evertere molitur* personæ unitatem. Denique vix ullus est fidei nostræ articulus, aut ullum principium, quo hæreticus aliquis non abutatur, solitus abuti Ipsismet sacris Scripturis contra Catholicos. Quapropter ut accusatio tua, R. P. Professor, rationabilis sit; teneris ostendere, quod hæretici ex solis meis principiis, nihil aliunde falsi accersendo, legitime concludant, subsistere suam hæresim.

4 Unum, inquis, ex ejusmodi Papebrochii principiis est, quod habet in Propylæo Maji parte 2 fol. 7 num. 1, his verbis: *Initio nascentis Ecclesiæ, primus Romanus Pontifex Petrus non incongruum, imo necessarium duxit, plures pro sola urbe Roma consecrare Episcopos.* Ex hoc principio, tamquam clarissimo specimine, judicandum relinquis

relinquis sanctæ Sedi, *an Papebrochius non censeatur recte & astute, tamquam occultus adversarius, Primatum & Unitatem Capitis Ecclesiæ arrodere*: quod ne temere jactasse existimeris, probare aggrederis quinque Paragraphis sequentibus.

§. I. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra communem Ecclesiæ sensum, asserit, Paulum recte dici posse Episcopum Romanum cum Petro fuisse.

RESPONSIO.

5 AN communem Ecclesiæ, aut etiam meum sensum, satis assequaris, non scio; nam eamdem, quam in me §. 1 locutionem reprehendis, admittis ipse §. 5 n. 38, *Paulum dici posse Episcopum Romanum.* Addo quidem ego, *recte dici posse*; verum, cum ais *dici posse*, numquid intendis, & omnes intelligunt, *recte dici posse?* Numquid recte dicitur, quod dixerunt Eminentissimi Cardinales, sancti Patres passim, atque ipsi Romani Pontifices, auctoresque alii graves? Audi igitur Gregorium VII, in Concilio Romano: *Beate Petre, Princeps Apostolorum, & tu B. Paule, Doctor Gentium .... ad vestram specialem Ecclesiam redii.... in Throno vestro valde indignus sum collocatus..... gravissimum pondus Ecclesiæ vestræ supra me posuistis.* S. Leo Serm. de Natali Apostolorum: *Hi sunt Patres tui, Roma, verique Pastores.* Adrianus I, Epistola ad Constantinum & Irenen: *Hi siquidem Principes Apostolorum sunt, qui Catholicam orthodoxam fidem auspicati, per scripta quidem, veluti legibus latis, fidem suam servandum præceperunt, omnibus scilicet qui in Sedes illorum (Romanas) successuri erant.* Nicolaus I, Epist. 42, ad Episcopos Galliæ: *Dei auctoritate, & Beatissimorum Petri ac Pauli, Principum Apostolorum, seu omnium Decessorum meorum.* Ubi inter suos in Romana Sede Prædecessores numerat, non modo Petrum, sed & Paulum.

6 Goffridus Abbas Vindocinensis Cardinalis S. Priscæ, ad Paschalem Papam II, seculo XI exeunte scribens, lib. 1 Ep. 7. *Firmiter credimus*, inquit, *Dominum nostrum duobus discipulis, Petro scilicet & Paulo, Ecclesiæ dedisse Principatum.... Hi sancti viri.... beatam immortalitatem adepti, suos, sed non degeneres successores expectant .... à quorum sorte beata qui, in eorum Sede residens & aliter agens, se privavit, factum suum ipse dissolvat, & velut alter Petrus lacrymando corrigat quod fecit.* Ita ille, Petro & Paulo collatum à Christo Ecclesiæ *Principatum*, eorumque *Successores* & *Sedem* eorumdem communiter nominans. Ante lib. 1 Moralium S. Gregorii; sic legitur: *Duo illi, quos præcedentes, seque invicem manu inserta vides complectentes, Beati Apostoli sunt, Petrus & Paulus. Reliqui vero, quos post eos cernis stantes, ipsi sunt Successores eorum, hujus Apostolicæ Sedis Pontifices; & eodem ordine, quo eos in Episcopatu Romano sunt secuti, etiam nunc eos sequuntur.* S. Bernardus Epistola 242, sic ad Romanos scribit: *Petrum & Paulum in Vicario & Successore suo Eugenio Sedibus suis effugastis.* S. Irenæus, libro 3 cap. 3, teste Cardinale Bellar-

Bellarmino lib. 2 de Romano Pontifice cap. 4, *texit Catalogum Romanorum Episcoporum, & primo loco ponit Petrum & Paulum, secundo Linum, tertio Anacletum.* Idem Cardinalis, lib. 1 de Rom. Pontif. cap. 27, *Uterque*, inquit, *Apostolus Romanam Ecclesiam fundavit & gubernavit.*

7 Et ne singulis Patribus ac Pontificibus recensendis, quorum adhuc plurimi in promptu sunt, tædium Lectori pariam; ipse, quo tantopere gloriaris, Reverende Pater, Antoninus Diana, initio disceptationis Apologeticæ de Primatu solius Petri, fatetur, Anonymum in Epistola Parisiis impressa anno 1645 coacervare, plurimas SS. Patrum auctoritates, in quibus asserunt, Pontifices esse Successores & Vicarios D. Petri & D. Pauli, atque Divos Petrum & Paulum fuisse Episcopos Romanos. Denique de communi veterum judicio testantem audiamus Cardinalem Bellarminum, lib. 3 de Romano Pontifice cap. 2, *Diserte affirmat Ireuaus lib. 3, à Petro & Paulo Sedem Romanam fundatam, & primos in ea Episcopos sedisse. Quod idem omnes veteres docent, quos supra citavimus.* Ita Bellarminus. Theophilus Raynaudus de Ecclesia bicipiti puncto 10 pag. 246 hæc habet: *Theodoretus S. Leoni gratulatus est, quod SS. Petri & Pauli Throno insedisset; id quod etiam Hormisda gratulatur Dorotheus, nec aliud habent Drepanius & Sarisberiensis.* Quæ quidem Raynaudus ita explicat, quasi Paulus in Throno illo *fundando & collocando plurimum laboraverit*, non autem in eo unquam sederit. Verum an Thronus alicujus communiter & sensu obvio vocetur, si in eo numquam sederit, nec ullum sedendi jus, dependens saltem & subordinatum habuerit, statuat quivis Lector, communis loquendi usus haud ignarus. Vocaturne Thronus artificis, qui in eo conficiendo *plurimum laboravit*; an Principis, qui ei insidet? Quidni alioqui pariter vestis qualibet dicatur sartoris, quia in ea scindenda, consuenda, aptanda *plurimum laboravit?* &c, ut in casu proposito maneamus, sicubi novus erigitur Episcopatus *adlaborantibus plurimum* quibusdam Canonicis & Sacellanis, quis propterea Episcopalem Sedem vocet *Thronum* eorumdem Canonicorum & Sacellanorum?

8 Quid ad hæc, R. P. Professor? Pergesne etiamnum asserere, quod dicebas §. 2 num. 2, *S. Paulum non fuisse Romanum Episcopum, sustinent omnes Catholici Auctores, Sedi Apostolicæ bene affecti?* Et num. 12. *Nulli nisi Hæretici, Schismatici, Gallo-graculi, & alii Auctores ab Ecclesia damnati, aut similis furfuris homines sustinent, Paulum Urbis Romæ fuisse Episcopum?* Suntne omnes illi Pontifices & Sancti Patres, ut nihil dicam de Cardinale Bellarmino aliisque, suntne, inquam, omnes illi *Hæretici, Schismatici, Gallo-graculi, damnati ab Ecclesia Auctores, aut similis furfuris homines?* Quos tu, quæso, profers tantis Auctoribus opponendos? Producis quatuor recentiores hujus seculi Theologos, quos honoris & reverentiæ causâ malo non nominare, quam de eorum aliquibus dicere quod jure possem, quædam eorum scripta, theses, dogmata respective à Sede Apostolica reprobata aliquando fuisse; multo minus propterea eos nominabo, Auctores ab Ecclesia damnatos; ut tu soles passim notare Scriptores mihi consentientes, si quæ eorum lucubratio Romæ censurata est.

9 Age, quoniam tam præfidenter vociferari audes, *quod nullis nisi Hæreticis, Schismaticis, Gallo-graculis, & aliis auctoribus ab Ecclesia damnatis, aut similis furfuris hominibus, se jungit Papebrochius, cum eisdem pugnaturus pro dogmate novo, certissime falso, ac evidenter schismatico*; postulo vel-

vel unum sanctum Patrem, vel unum Pontificem, vel unum antiquum scriptorem exhiberi sententiæ meæ refragantem. Citas Pium II, Bonifacium VIII, Concilium Florentinum, S.Cyprianum, & S.Augustinum; sed quorum sententiæ propositam à nobis quæstionem non attingunt. Pius II dicit; *Unus Pastor & omnium Episcoporum unus Episcopus, Romanus Præsul, B.Petri Successor.* Atqui, ut ex ipsis verbis patet, agitur de solis Petri successoribus; Paulus autem inter Petri successores numerari non potest; adeoque nihil ad præsentem quæstionem facit, sive post S.Petrum plures simul Episcopi Romani fuerint, sive unus tantum. Sed neque in verbis Pii II agitur de uno Pastore & uno Episcopo Romano simpliciter; sed de uno Pastore, qui sit *omnium Episcoporum unus Episcopus;* fateor autem talem esse solum Pontificem, & fuisse solum Petrum, qui fuit Episcopus etiam S.Pauli, ejusque Pastor. Ast hoc non obest, quo minus Petrus & Paulus dicantur fuisse duo Pastores Romani, teste S.Leone supra: *Isti sunt Patres tui, Roma, uterique Pastores.*

10 Eodem sensu, quo Pius II, loquitur quoque Bonifacius VIII; *Ecclesia unius & unicæ unum corpus, unum caput, non duo capita, quasi monstrum; Christus videlicet, & Christi Vicarius Petrus, Petrique successor.* Quî tibi in mentem venit, R. P. Professor, hanc mihi objicere sententiam, quam evidens est ad statum quæstionis non pertinere? Agit Bonifacius, non de Ecclesia Romana, ut particulari; sed de Ecclesia Catholica seu universali. Certum est, Ecclesiam Catholicam non habere, nisi unum caput, quod fuit Christus, post Christum Petrus, post Petrum singuli successive Romani Pontifices. Sed neque admitto Paulum fuisse Caput Ecclesiæ Romanæ, ut Ecclesia particularis est; nam etiam in hujus Ecclesiæ regimine subjectus erat S. Petro, & ab eo poterat amoveri atque alio transferri, prout visum fuisset communi bono expedire. Et certe *Episcopus*, si etymologiam nominis spectes, non Caput, sed *Inspectorem* significat.

11 Ad Concilium Florentinum, *definiens Pontificem Romanum esse successorem B. Petri*, alias respondi, esse argumentum mere negativum, quod in his circumstantiis nullum est. Sicut enim non sequitur, Innocentius XII est successor Petri, ergo non est successor Lini, Cleti, aliorumque; sic neque in rigore sequitur, Innocentius XII est successor Petri, ergo non est successor Pauli: præsertim cum S.Epiphanius, S. Gregorius, S. Bernardus, S.Primatius, S.Vincentius Lirinensis, Eusebius, aliique auctores præcipui, Sancti Patres & Pontifices, vocent Episcopos Romanos, *Successores Petri & Pauli.* Quamquam ultro concedo, & constantissime teneo, Pontificem Romanum esse successorem Petri solius in Episcopatu universali, summo Pontificatu, Primatu Ecclesiæ. Si hoc in Florentino definitum esse contenderes, non reluctaret.

12 Frustra etiam chartam imples citando S.Cyprianum, & S. Augustinum. S. Cyprianus dicit; *Non ignoramus unum Deum esse, unum Christum esse Dominum, unum Spiritum sanctum, unum Episcopum in Ecclesia Catholica esse debere.* Poteſtne S.Cyprianus clarius exprimere, quod agat, non de Ecclesia aliqua particulari, sed de *Catholica* seu universali? Deinde, quid per unum Episcopum intelligit, nisi unum Episcopum Episcoporum, seu supremum? Nam alioquin Ecclesiæ sic propagatæ consuetudini, utilitati, & necessitati, ac consequenter veritati minime consentaneum est, non nisi unum simpliciter in tota Ecclesia Catholica Episcopum esse posse, aut debere. Neque Augustinus Epistola 165, quæ apud

Te

Te est 164, agit de Episcopatu Romano, sed de Universali: quod ne appareret nimis manifestum, sententiam multis truncatam descripsisti. En integram: *Si tibi Angelus de cælo diceret, Dimitte* CHRISTIANITATEM ORBIS TERRÆ, *& tene partes Donati, cujus Ordo tibi exponitur in Epistola Episcopi tuæ civitatis, anathema esse deberet; quia te* A TOTO *præcidere, & in partem contrudere conaretur*, & *alienare à promissis Dei. Si enim ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quanto certius & vere salubriter ab ipso Petro numeramus, cui*, TOTIVS ECCLESIÆ *figuram gerenti, Dominus ait, Super hanc Petrā ædificabo* ECCLESIAM MEAM, *& portæ inferi non vincent* EAM. *Petro enim successit Linus, Lino Clemens, Clementi Anacletus &c.*

13 Quamvis autem Pontificum, non ut summorum Ecclesiæ Moderatorum; sed ut Episcoporum Romanorum successionem hic describere Augustinus voluisset; ideòne censendus fuisset positive exclusisse Paulum? Consilium Augustini erat, contra Donatistas, ostendere seriem rectam Episcoporum Romanorum, à Christo per Petrum descendentium; huic porro cum Paulus non esset prædecessor neque successor; sed socius, inferior, & subditus; necesse non erat Pauli meminisse; utpote sine quo legitima Romanorum Pontificum in illa usque tempora successio, à Petro & Christo legitime deducta, satis probabatur. Quemadmodum autem certa apud Jurisconsultos regula est, non opponendas leges legibus, sed conciliandas; sic & Theologis erga sanctos Patres ea est reverentia, ut ipsos inter se componere studeant, & ab omni dissidio vindicare. Atqui sancti Patres, à Bellarmino & à me allegati, disertissime docent, etiam Paulum fuisse Romanum Episcopum: ergo alii, qui posteriores Episcopos Romanos dicunt successisse Petro, nulla mentione facta Pauli, non debent dici Paulum positive excludere; sed negative tantum, seu præcisive.

14 Num. 14 rursus sententiam meam vocas *Schismaticam novitatem*. Respondeo primò, cum Augustino Hom. 50; *Quis sibi utrumque audeat assumere, ut cuiquam ipse sit & accusator & judex?* Accusas me apud Apostolicam Sedem, sed non expectata ejus sententia, de doctrina schismatica me condemnas. An hoc satis conforme est Augustino? an Innocentio XI? *in virtute sanctæ Obedientiæ præcipienti, ut Doctores, seu Scholastici, aut alii quicumque, caveant sibi ab omni censura & nota, nec non à quibuscumque convitiis, contra eas propositiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec à S. Sede recognitæ, super iisdem propositionibus judicium proferatur?* Eratne judicium de ista propositione mea à S. Sede prolatum, cum hæc scriberes? Estne jam saltem? Et tu mihi, Reverende Pater Art. 4 §. 8, quam pathetice objiciebas Decretum Innocentii XI, quia fabulam vocabam fabulam? Dicesne te etiam Schismaticam novitatem vocare *Schismaticam novitatem*? Disparitas manifesta est, quod factum aliquod vocari fabulosum, non censeatur censura Theologica, neque convitium apud historicos; sicut nec falsum aliquid dici, censetur convitium apud Theologos: alioquin neque Theologicæ neque Historicæ quæstiones possent polemice agitari; unde disputator nimis morosus & intractabilis passim haberetur, qui in probabilibus ob ejusmodi vocem excandesceret; secus, si de *novitate schismatica* arguatur.

15 Respondeo 2. Quodnam hic periculum Schismatis, in propositione à tot sanctis Patribus & Romanis Pontificibus, tam disertè & perspicue tradita; nullo hactenus contradicente, præter Theologos aliquot neotericos; qui tamen etiam ipsi, postquam in omnem se versarunt partem, si unum

unum forte alterumve excipias, fatentur aliquo sensu dici posse, Paulum cum Petro fuisse Romanum Episcopum? Ast unus Lovaniensis Doctor, pro sua auctoritate, sententiam hanc, inquis, pronuntiat *certissime falsam*. Quaero an etiam probet; & quorum Pontificum, quorum Patrum sententiis? Vel unum mihi ostende: quod frustra tentabis. Sed tolerabilior mihi istius Doctoris censura est, quam Tua *schismaticae novitatis*. Si propterea me à Tua communione discreveris, solatio mihi erit tot sanctorum Patrum & Romanorum Pontificum societas; horum singulos alloquar verbis S. Hieronymi Epist. ad Damasum: *Ego, nullum primum nisi Christum sequens, Beatitudini Tuae, id est Cathedrae Petri communione consocior .... Non novi Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum; quicumque tecum non colligit, spargit.*

16 Denique, *judicet*, inquis, *S. Sedes, an Papebrochius ... non sit censendus recte & astute reipsa Primatum & Unitatem Capitis Ecclesiae invadere, divellere, ac destruere, aut saltem istis Sedis Apostolicae hostibus plus aequo favere, ut latius patebit ex sequentibus.* Sequentia igitur videamus, an forte illic accusationem tam enormem probaturus sis; aut se prodirurum sit aliquod, quod hactenus ignoravi, hujus dogmatis venenum, quodque ante Te nemo alius potuit deprehendere.

§. II. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra communem Ecclesiae sensum asserit, Episcopalem auctoritatem à Petro & Paulo profluere in eorum successores Romanos Pontifices.

RESPONSIO.

17 Anhelo ad probationes, quibus ostendas id esse contra communem Ecclesiae sensum. Vel enim agis, R. Pater, de sensu Ecclesiae veteris, vel de hodiernae. Si de veteri sermo est, sensus is extare debet in Patrum libris, vel Decretis Pontificum, aliisve monumentis. Enimvero, inquis, *Romanum Pontificem solius Petri esse successorem, non vero Petri & Pauli, constanter clamant Pontifices & SS. Patres.* Solius Petri? *Solius*, inquis; & ne amplius dubitem, citas Anselmum, ubi Pontificem vocat *Petri Apostoli successorem*; citas Hieronymum, ubi vocat *successorem Piscatoris*; similiter Synodum Tarraconensem, Pium II, & Florentinum, quod definit Pontificem Romanum *successorem* esse *B. Petri*. Sed nondum video vocem *Solius*, quae sit exclusiva Pauli. Sufficit, inquis, *nullam factam* esse *mentionem Pauli*, ut censeatur Pontifex non esse ejus successor, *quia alioquin definitio* Florentini *foret manca*. Reverende Pater Professor, estne definitio Apostoli manca, quando definit *fidem esse qua justificat?* Rectene hinc inferunt cum magistro suo Lutherani, *fidem solam* justificare, & *sine operibus*; atque hoc debere subintelligi, *quia alioquin definitio Apostoli foret manca?* An itaque haec potius ratiocinatio Tua *manca* non sit, & an non magis *faveat Sedis Apostolicae* & Catholicae Ecclesiae *hostibus*, quam mea assertio, judicent alii.

18 Num. 19, sic prosequeris: *Ne vero propterea arguatur cum Haereticis, aliisque*

Sedis Apostolicæ hostibus, intendere & moliri Ecclesiasticæ Monarchiæ eversionem, aut constituere Ecclesiam bicipitem; astute inauditam excogitavit limitationem; id est, *intendit* quidem Papebrochius *cum hæreticis, & cum illis molitur Ecclesiasticæ Monarchiæ eversionem aut constituere Ecclesiam bicipitem*; sed *ne* de hoc *arguatur*, *astute excogitavit limitationem inauditam*. Reverende Pater, de intentione non judicat Ecclesia. Tuum vero non erat, neque est ullius probe Christiani & Religiosi, tam sinistram imprimere suspicionem, nullo nixam fundamento, imo contra claram & publicam professionem meam, ipsoquem citas loco ex Propylæo Maji Conatu Chronico-Historico parte 1 fol. 14 num. 9, his verbis expressam: „Licet Romani Pontifices, ab annis pluribus quam octingentis, in more habuerint, *Petri & Pauli auctoritatem* in iis omnibus allegare, quæ faciunt ex Pontificalis potestatis plenitudine: licet etiam *Paulus* recte dici possit *Episcopus Romanus* cum *Petro* fuisse, sicuti erudite ostendit Petrus de Marca in singulari Exercitatione, *de singulari Primatu Petri*, nuper in lucem data; eorum tamen nomina hic non composuimus: quia utriusque auctoritas non *ex æquo* (sicuti recentior quidam somniavit, aut potius blasphemavit) neque eodem modo in eorum successores Romanos Pontifices fluxit: sed *Episcopalis* quidem, ab utroque; à *Petro* autem singulariter *Apostolica*, conjuncta cum prærogativa supremi Capitis. Et hoc quidem jure divino penes unum solum necessario statui, Catholicorum omnium est consensus.

19 An hoc tibi est *Ecclesiasticæ Monarchiæ eversionem moliri*, aut *constituere Ecclesiam Bicipitem*? Ego vero non intelligo, quomodo quis clarius possit Ecclesiasticam Monarchiam asserere, & negare Ecclesiam bicipitem, quam affirmando in solis Romanis Pontificibus esse *auctoritatem Apostolicam, conjunctam cum prærogativa supremi Capitis: & hoc quidem jure divino penes unum solum necessario statui*: atque de hoc *esse Catholicorum omnium consensum*. Quænam autem ea limitatio est, quam ais esse inauditam? *Quod utriusque*, inquis, scillicet Petri & Pauli, *auctoritas non ex æquo, neque eodem modo in eorum successores Romanos Pontifices fluxit; sed Episcopalis quidem ab utroque, à Petro autem singulariter Apostolica, conjuncta cum prærogativa Capitis*. Cur hic sistis Rev. Pater? cur non prosequeris in citandis verbis pauculis, quæ immediate sequuntur, & Monarchiam Ecclesiæ tam dilucide asserunt, negantque Ecclesiam bicipitem, & quidem ex jure Divino, statuente ut ratio Capitis sit *penes unum solum*, idque constare *Catholicorum omnium consensu*?

20 Ad accusationem de *limitatione inaudita* facilior mihi & brevior posset esse responsio, si dignatus fuisses significare distinctius, quid in memorata *limitatione* appareret *inauditum*. Estne inauditum, quod non *ex æquo*, sive non æqualis auctoritas sit Petri & Pauli, quæ in successores profluxit? An quod dixerim, *non fluxisse eodem modo*? Primum inauditum esse non potest, utpote definitum ab Innocentio X, hæresios damnante propositionem, quæ *omnimodam inter Petrum & Paulum æqualitatem* asserebat, *sine subordinatione & subjectione S. Pauli ad S. Petrum, in potestate suprema & regimine universalis Ecclesiæ*. Neque inauditum esse potuit secundum; est enim inter Theologos receptissimum atque inprimis apud Te, quod Auctoritas Pauli, saltem non integre, ad secuturos Episcopos devenerit, & ne ad Romanos quidem jure divino. Fuit quippe in potestate

potestate Petri, Paulum in Episcopatus Romani societatem non admittere, sed alio destinare, & imperio cogere ad erigendam alibi Cathedram, vel sine stabili Sede ubique gentium prædicandum. Neque Apostolatus Pauli ad successores derivatus est, sed Episcopatus tantum. Petri autem, & Episcopatus, & Apostolica auctoritas, & Primatus Jurisdictio integra, & quidem jure divino, ad omnes & singulos Romanos Pontifices Petri successores dimanavit.

21 Quod in Episcopalem, non Petri tantum, sed etiam Pauli auctoritatem Pontifices successerint, patet ex tot Patrum sententiis, vocantium utrumque Apostolum Episcopum Romanum; Pontifices vero, utriusque in sedem seu Episcopatum, Successores: Successorem enim, uti in locum, ita & in auctoritatem Prædecessorum succedere, exploratum est. Ideo Gregorius VII Lib. I Epist. 34 scribens Remedio Episcopo: *Auctoritate*, inquit, *Principum Apostolorum Petri & Pauli fulti, quorum vice quamvis indigni fungimur.* Et nihil hodiedum Pontificibus est familiarius, quam præcipere vel statuere aliquid auctoritate eorumdem Principum Apostolorum. Quid igitur in tota oratione mea vocaveris *limitationem inauditam*, non intelligo. Si etiam verba mea referens non prætermisisses parenthesim hanc (*sicut recentior quidam somniavit, aut potius blasphemavit*) clarius patuisset, quantum non modo remotus sim, sed etiam abhorream ab assertione Paulum Petro adæquante, & consequenter à novitate Ecclesiæ bicipitis. Verum qui male agit, odit lucem; & quivis criminari certus, debet ubique veritati tenebras offundere, vel truncando, vel addendo, vel aliter immutando scripta adversarii sui, alioquin innocua, & nulli per se obnoxia censuræ.

22 Paragraphum, & me, (ut quidem gloriaris) argumento concludis *evidenti. Cum*, inquis, *Primatus & Eminentia super omnes Ecclesias, seu prærogativa supremi Capitis, sit jure divino Sedi Romanæ annexa ... & cum aliunde Papebrochius asserat, Paulum cum Petro Romanum fuisse Episcopum, sequitur evidenter, ex variis & peregrinis ipsius doctrinis, Paulum æque ac Petrum fuisse Ecclesiæ Caput; & quod utriusque auctoritas ex æquo fluxerit in eorum Successores Romanos Pontifices cum prærogativa supremi Capitis.* Respondeo, distinguendo assumptum: Primatus & Eminentia super omnes Ecclesias, seu Prærogativa supremi Capitis, est jure divino Sedi Romanæ annexa, in Episcopo ejus primario S. Petro, ejusque successoribus, admitto assumptum; est Sedi Romanæ annexa, in Episcopo ejus secundario S. Paulo, ejusque successoribus, in quantum præcise successores sunt S. Pauli, nego & pernego, uti & negavi semper, etiam consequens. Disparitas manifestè fundatur in eo, quod Petrus Primatum Ecclesiæ diu ante à Christo acceperit, quam Romanam Cathedram erigeret, & antequam ex jussione divina constitueret, ut omnes sui in eamdem Cathedram successores simul heredes fierent auctoritatis Apostolicæ & Primatus. Atqui Paulus neque Primatum antea à Christo accepit, neque successit Petro in Romanam Cathedram, sed ab eo tantum in socium Episcopum, non æqualem, sed subordinatum & subditum assumptus est; adeoque nullo jure, poterat sibi Paulus, vivente Petro, Primatum arrogare: cumque Paulus simul cum Petro extinctus sit, non potuit ejus Primatus, qui nullus erat, devolvi ad successores.

23 Hæc non obscure traduntur à Bellarmino L. 2 de Rom. Pontifice C. 12 dicentes:

Quoniam

Quoniam S. Marcellus Papa in epistola ad Antiochenos scribit, Petrum Domino jubente venisse Romam; & S. Ambrosius in Oratione contra Auxentium, & Athanasius in Apologia pro fuga sua, dicunt, Petrum Christi jussu Romæ Martyrium pertulisse; non est improbabile, Dominum etiam aperte jussisse, ut Sedem suam Petrus ita figeret Romæ, ut Romanus Episcopus absolute ei succederet. Sed quidquid de hoc sit, saltem ista ratio successionis non est ex prima institutione Pontificatus, quæ in Evangelio legitur, quando Petrus accepit à Christo Claves Regni cælorum, & universalem curam pascendi oves; quia nullum illic legitur expressum præceptum instituendi Episcopatum Romanum; nedum statutum illic reperitur, Petri in illam Cathedram successores summum consecuturos Pontificatum. An igitur in tota accusatione tua, in gravissimis censuris & invectivis, sit vel mica veritatis aut æquitatis, an in citanda mea sententia fidelitas, an in argumentis ratio, an ullius Patris aut Pontificis meritò objecta auctoritas, utinam judicet, à te rursus appellata, Sancta Sedes!

§. III. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra communem Ecclesiæ sensum, sustinet cum Hæreticis, Primatum Ecclesiæ, ejusque prærogativam supremi Capitis annecti Apostolatui Petri, non vero Cathedræ Romanæ.

RESPONSIO.

24 EQuidem ignoravi hactenus, R. P. Professor, *hæreticos sustinere, Primatum Ecclesiæ ejusque prærogativam supremi Capitis annecti Apostolatui Petri.* Quapropter edoceri à te percupio, quinam illi sint hæretici, & ubi id sustineant? *Wickleffus*, inquis, *Calvinus, Lutherus, & eorum asseclæ, fingentes principium Ecclesiasticæ auctoritatis & regiminis fundari in munere Apostolatus, insanierunt nullum supremum in Ecclesia esse Caput seu Monarcham.* Respondeo, his verbis adeo non probari titulum, ut potius evertatur. In titulo enim ais, *Hæreticos sustinere, Primatum Ecclesiæ ejusque prærogativam supremi Capitis annecti Apostolatui Petri*, in probatione autem asseris, *Hæreticos fingere, nullum supremum in Ecclesia esse Caput.* Quomodo autem *prærogativa supremi Capitis annectitur* alicui, si *nullum supremum Caput sit*, nec ejus prærogativa agnoscatur?

25 Wickleffus, Lutherus, & Calvinus nullum post Christum admiserunt in Ecclesia Caput supremum; sed omnes Apostolos statuerunt æquales Petro, uti & Episcopos Romanis Pontificibus: à quo utroque errore alienissimum me esse, ex scriptis meis, & quidem ex pagina à te citata, manifestum est; sed tam assuevisti me cum hæreticis componere, ut hæc comparatio vel somniantis calamo excidere debuerit. Deinde quomodo dicis, *sustinere me, Ecclesiæ Primatum ejusque prærogativam supremi Capitis annecti Apostolatui Petri, non vero Cathedræ Romanæ?* De *Apostolatu Petri*, non ago; sed de *Apostolica auctoritate*: neque dico *annexam huic prærogativam supremi Capitis*; sed *auctoritatem illam, cum hac prærogativa conjunctam, fluere in Romanos Pontifices.*

26 Si *Apostolatui Petri*, & non *Romanæ*

Cathedra, annexa fuisset *prarogativa supremi Capitis*, recte sequeretur quod mihi affingis, destrui *Ecclesia Monarchiam & supremi Capitis* in Petri successoribus *prarogativam*. Cum enim Apostolatus Petri ad successores non transierit, sed tantum Apostolica auctoritas; evidens est, quod in sententia, quam per calumniam mihi tribuis, nec prærogativa supremi Capitis, utpote *Apostolatui annexa*, in subsequentes Romanos Episcopos profluere potuisset. Vide Laurentium Beyerlinck, in Theatro Vitæ humanæ titulo *Apostolus*: *Communis*, inquit, *usus vocis istius est, ut accipiatur tantum pro primis illis Euangelii legatis, quos misit Christus ad prædicandum omni creaturæ, & testificandum, quod ipse esset judex vivorum & mortuorum, testesque essent resurrectionis ipsius. Matth.* 28, *Marci* 16, *Act. cap.* 1 *&* 10. Robertus Cameracensis ad *officium Apostoli* requirit præterea, ex D.Thoma super 1 Cor.Cap.12 lect.3, *potestatem faciendi miracula*. Benedictus Justinianus, in Epistolas Pauli disp.10 pag.40, ad Apostolatum cum communi requirit potestatem *scribendi libros canonicos*, seu libros qui sint Scriptura sacra. Atqui hæc omnia Petri successoribus convenire nemo dixerit. Quapropter, si Prærogativam supremi Ecclesiæ Capitis docuissem *annexam esse Apostolatui Petri*, quod mihi adscribis, haberi merito potuissem prærogativæ illius in Petri successoribus destructor.

27 Admitto itaque in omnibus Romanis Pontificibus, licet non Apostolatum jam descriptum, tamen Apostolicam Petri auctoritatem, in hoc consistentem, quod possint fidem ubique gentium jure suo prædicare, ubique novas Ecclesias instituere, institutas confirmare, collapsas erigere, errantes ad rectum veritatis tramitem revocare, ferre leges, judicia exercere, controversias dirimere, dogmata infallibili judicio definire, suprema in omnes potestate Ecclesiam administrare universam. Si usus tantum fuisses voce *conjungi*, quam adhibui, & non substituisses *annecti*, eatenus non patuisset locus calumniæ; verum enim est quod prærogativa supremi Capitis *conjuncta*, sive simul, in Petro fuerit cum Apostolatu; unde tamen non sequitur, quod cum Petro extincta sit; sicut sequeretur, si *Apostolatui Petri* fuisset *annexa*. Quam multa in quolibet homine conjuncta sunt, quæ non invicem annexa! Vitia & virtutes conjuncta sæpe sunt, sive simul existunt in eodem subjecto; suntne propterea virtutes vitiis, aut vitia virtutibus *annexa*? Annexio quælibet unionem significat, non conjunctio: neque magis sequitur; Sunt conjuncta, ergo sunt annexa: quam sequatur; Sunt animalia, ergo sunt homines: tam enim conjunctio genus est respectu unionis, quam animal respectu hominis. Denique innumeris si opus foret exemplis, tum in Theologia tum in Philosophia, tum in Jure civili & canonico, convincere te possem de latissimo inter utramque vocem discrimine; sed cum non posses veritate, ubique ad fraudes confugere debuisti, ut criminationem adornares.

28 Deinde ubinam dico, quod *Primatus Ecclesiæ non sit annexus Cathedræ Romanæ*? Ibi, inquis, ubi *Novaturiens Papebrochius dogmatizat, Romanos Pontifices Petri & Pauli esse successores, & utriusque Episcopalem in illos influere auctoritatem, à Petro autem singulariter Apostolicam, conjunctam cum prærogativa supremi Capitis.* Rev. Pater Professor, nondum video sequi quod promittebas. Loco à te citato exponebam primo, quid Romani Pontifices haberent cum utroque Apostolorum Principe commune, Episcopatum videlicet Romanum; inde gradum faciebam ad id quod haberent commune cum solo Petro, sive quod

quod *singulariter per Petrum in eos influeret*, atque hoc certum est esse *Apostolicam auctoritatem, conjunctam cum prærogativa supremi Capitis*. Ne autem criminari aut hallucinari pergas in voce *conjunctam*, hæc apud me unionem seu annexionem non importat; sed mere adhibetur, ut solet usu receptissimo pro conjunctione; ut sensus sit, *utriusque Episcopalem in illos influere auctoritatem, à Petro autem singulariter Apostolicam & prærogativam supremi Capitis*, sive *unà cum prærogativa supremi Capitis*. Quænam hic *schismatica & blasphema dogmata*, in quæ an *prolapsus* non sim, judicium appellas Apostolicæ Sedis? *Revera*, inquis, *si munus Apostolicum annexam habeat prærogativam supremi Capitis Ecclesiæ; tot fuerint suprema Capita, ac totius Ecclesiæ Rectores, quot fuerunt Apostoli: & omnes qui in eorum locum successerint, eâdem prærogativâ gaudebunt: quæ sunt portentosa commenta, in Dei Ecclesiâ inaudita, ac prorsus schismatica.* Ego vero rursus queror de infidelitate tua, mox etiam de falso seu dogmate seu supposito te convicturus.

29 Cur *munus Apostolicum*, tamquam si utraque vox mea esset, charactere distincto exprimis. De munere Apostolico locutus non sum, sed de *Apostolica auctoritate*, quæ rursus multum differunt. Nam munus Apostolicum, idem est quod Apostolatus; cumque Apostolatus ad successores Episcopos non transierit, non transiisset etiam supremi Capitis prærogativa, si hæc Apostolatui, vel muneri Apostolico fuisset *annexa*. Sed tum *munus*, tum *annexio*, mihi afficta sunt; quibus sublatis, nihil ex tota sententia mea elici potest, quod in Theologia sana & maxime orthodoxa receptissimum non sit. Cum Benedicto Justiniano, de Apostolatu disp. 1 cap. 10, detestor *hæreticos*, qui *ferre non possunt, Romanum Pontificem, Apostoli Petri successorem appellari*, & Apostolica præditum auctoritate; *atque idcirco neminem simpliciter putant esse Apostolorum successorem, qui non sit idem Apostolus.*

30 Vindicato abunde dogmate meo, tuum modo contemplemur. *Si munus*, inquis, *Apostolicum annexam habeat prærogativam supremi Ecclesiæ Capitis, tot fuerunt suprema Capita, ac totius Ecclesiæ Rectores, quot fuerunt Apostoli; & omnes qui in eorum locum successerint, eâdem prærogativâ gaudebunt.* Successerunt autem in Apostolorum locum Episcopi, sed valde limitate, ut docetur communiter; adeoque in illa sententia, omnes Episcopi eâdem prærogativâ gaudebunt, sive erunt suprema Capita ac totius Ecclesiæ Rectores. Verum, P. Professor, ut hæc conclusio legitima sit, supponere debes, quod, sicut potestas Petri fuit ordinaria, etiam aliorum Apostolorum ordinaria fuerit; nam extraordinaria non transit ad successores. Deinde supponere debes, quod potestas ea, seu auctoritas adæquate ad successores derivetur; nam si derivetur inadæquate tantum, sive secundum aliqua, quomodo inferre poteris derivari prærogativam supremi Capitis & totius Ecclesiæ regimen? Nosti enim, apud omnes Dialecticos nullam esse argumentationem à propositione particulari affirmativa ad singularem. Exempli gratia, nemo admittet valere hanc consequentiam: Aliquis homo est albus: ergo Petrus est albus. Non minus certum est, sequelam hanc nullam fore: Omnes Episcopi sunt successores Apostolorum in aliquibus, ergo si Apostoli omnes fuerint præditi prærogativa supremi Capitis, etiam omnes Episcopi eâdem prærogativâ potiuntur.

31 Cum autem supponendum sit, Philosophiæ & Thologiæ Professorem emeritum argumentari non velle, nisi legitime; supponere judicandus es, R. Pater, quod omnis Apostolorum auctoritas pervenerit

ad eorum successores Episcopos, adeoque Apostolorum jurisdictio omnis fuerit ordinaria; consequens inde fit, quod in Paternitatis Tuæ sententia, jam Episcopi omnes distributive accepti, seu singuli, habeant absolute omnem auctoritatem, quam habuerunt Apostoli præter Petrum; adeoque jure suo ubique terrarum Euangelium prædicare possint, ubique administrare Sacramenta, novos Episcopatus condere; ubique excommunicare, ferre leges, & auctoritatem sibi Apostolicam passim vindicare: quæ quantum à communi Ecclesiæ sensu, à sana Theologia, & veritate catholica remota sint, nemo Theologus non videt.

32 Rectius Nicolaus Coeffeteau, Sacræ Monarchiæ pag. 329; *Apostolorum auctoritas nullis erat definita sedibus, sed longe lateque se per totum orbem, & ad omnium gentium fundebat populos: at intra certos cancellos cohibetur Episcoporum potestas, suosque terminos habet, extra quos ei vagari non liceat; namque usu, etiam jam ab initio nascentis Ecclesiæ, receptum est, ut certis Ecclesiis singuli Episcopi præficiantur.* Et pag. 343 *Procul dubio distincta res sunt Apostolatus & Episcopatus. Præterea, immediate mitti à Christo, Christo etiam convixisse, de essentia est Apostolatus; esse vero de essentia Episcopatus nemo prudens pronuntiarit. Rursus Apostoli Episcopatum successoribus suis tradiderunt; sed ad eos Apostolatum non transmiserunt.* Unde evidenter infero primo: Ergo, etiamsi Primatus Ecclesiæ annexus fuisset Apostolatui, & Episcopi sint Apostolorum successores, non propterea ad eos devenisset Primatus; cum Apostolatus ipse ad eos transmissus non sit; sed solum Episcopatus, atque ex hoc vocentur Apostolorum successores. Infero secundo: Ergo, Patern. vestra, supponendo quod Apostolatus ad Episcopos transierit, potestatem eis tribuit, quam nullus in eis Catholicus admittere potest, & Sedes Apostolica usurpari non pateretur. De tali itaque opinione tua operæ pretium foret Sedem Apostolicam consulere. Quomodo eam in fide tutam esse probaturus sis, aveo intelligere.

33 Disce etiam disparitatem inter Apostolatum & Apostolicam auctoritatem: & quando accusare vis, noli confundere quæ inter se plurimum differunt; noli attribuere mihi voces à me nunquam adhibitas; multo magis abstine à sententiis mihi affingendis, quas nosti, ex ipsa pagina accusata, esse à sensu meo non tantum remotas, sed ei etiam directe contradictorias: denique noli ea verba omittere, quæ innocentiam & sanam doctrinam meam clarissime demonstrant, ut sunt ea, quę immediate sequuntur: *A Petro autem in Romanos Pontifices singulariter fluxit auctoritas Apostolica, conjuncta cum prærogativa supremi Capitis. Et hoc quidem jure divino penes unum solum necessario statui, Catholicorum omnium est consensus.*

§. IV.

§. IV. ACCUSATIO.

Papebrochius, ut imperitis imponat Paulum cum Petro Romanum fuisse Episcopum, fingit plures unius Ecclesiæ fuisse Episcopos, usque ad Nicæni Concilii tempora.

RESPONSIO.

34 NOn *imposuisse* me, vocando Paulum cum Petro Episcopum Romanum, patet ex tribus superioribus paragraphis. Si impostura foret, non foret mea; sed Cardinalis Bellarmini, aliorumque quos retuli gravissimorum auctorum, sanctorum Patrum & Pontificum summorum, quorum clarissima verba retuli & secutus sum. Quis autem, R. Pater, Te constituit non meum solummodo, sed omnium etiam illorum judicem, ut tanta auctoritate fultam sententiam ablegare audeas inter *imposturas*. Neque *fingo plures unius Ecclesiæ Episcopos usque ad Nicæni Concilii tempora*, neque absolute assero quod plures usque ad illa tempora unius Ecclesiæ Episcopi fuerint; sed tantum, quod *videantur* fuisse. Rationes protuli tres præcipue. Prima erat, quod Petrus plures pro Urbe Roma ordinaverit Episcopos. Secunda, quod Paulus Actorum 20 plures simul alloquatur Episcopos Ephesinos. Tertia, quod Nicænus Canon, juxta Ruffini ex Græco in Latinum interpretationem, videatur consuetudinem illam abrogare.

35 Ad primum respondes „ *De tribus* „ *Episcopis à S. Petro pro urbe Roma ordina-* „ *tis &c.* pro nunc oppono hæc pauca verba Illustrissimi Domini à Schelstraten, „ Antiquitatis illustratæ Dissertatione 3. „ Cap. 2. *Nec Linus, nec Cletus, vivente Petro, Pontificatum obtinuere.* „ Huc scilicet auctoritas sola, sine ulla ratione, ad me convincendum censeri debet abunde sufficiens. Si de summo *Pontificatu* sive universalis Ecclesiæ regimine sermo sit; ultro assentior Schelstratio, *nec Linum, nec Cletum, vivente Petro, Pontificatum obtinuisse*: nego autem, si de Episcopatu particulari in urbe Roma intelligatur. Et quidem Lino & Cleto addo Clementem, quem ea intentione à Petro ordinatum existimo, ut in supremum Pontificatum succederet. Esto enim Clementis ad Jacobum Epistola, ubi postremum asseritur, sit supposititia; non tamen probatur, non fuisse ea opinio antiquorum etiam ante illam fictionem, maxime si prima pars antiquissimi Catalogi apud Henschenium & Schelstratium, fuit conscripta tempore Anteri Papæ, id est paulo post annum 230.

36 Neque Schelstratius debet præferri Venerabili Bedæ, cujus hæc sunt formalia verba lib. 2 Hist. Angl. cap. 4: *Successit Augustino in Episcopatum* (Cantuariensem) *Laurentius: quem ipse idcirco vivens ordinaverat, ne se defuncto status Ecclesiæ tam rudis, vel ad horam Pastore destitutus, vacillare inciperet. In quo & exemplum sequebatur primi Pastoris Ecclesiæ, qui fundatâ Romæ Ecclesiâ Christi, Clementem sibi adjutorem evangelizandi, simul & successorem consecrasse perhibetur.* Quia vero multo major & gravior Petro fuit ratio, sic prospiciendi Romanæ Ecclesiæ; dixi parte 2 Conatus pag. 1 num. 1, quod *initio nascentis Ecclesiæ, primus Ro-*

manus Pontifex Petrus non incongruum, imo necessarium duxit, plures pro sola urbe Roma consecrare Episcopos, qui ipso vivente, sed ad prædicationem Evangelii diutius absfuturo, Episcopalia obirent munia intra extraque Urbem; mortuo autem sibi succederent, accedente tamen novo Cleri Romani Populique consensu: & hæc ultima verba patet adjecisse me, ut & electionis libertati, & Primatui Electi expressius consulerem.

37 Schelstratio autem oppono præterea Cardinalem Bellarminum, & antiquiores complures ab hoc citatos lib. 2 de Romano Pontifice Cap. 8. *Etsi* Petrus, inquit, *Romæ Sedem suam fixerat, tamen sæpissime aberat, cum oporteret eum in variis locis Ecclesias constituere, ut Epiphanius annotavit hæresi 27; nam propterea Petrus assumpsit sibi in coadjutores Linum & Cletum, qui in absentia sua Romæ Episcopalia munera obirent.* Eodem lib. Cap. 5: *Apostolus Petrus, passione sua imminente, beato Clementi Sedem Episcopalem reliquit. Id testantur gravissimi Auctores, Tertullianus de Præscriptionibus; Hieronymus lib. 1 in Iovinianum, & in Caput 52 Isaiæ; Ruffinus Præfatione Recognitionum & invectiva in Hieronymum; Ioannes III Papa in Epistola ad Episcopos Germaniæ; & præterea Clemens ipse lib. 7 Constitutionum Apostol. Cap. 37; Anacletus Epistola 1; Alexander epist. 1; & Damasus in vita Petri. Ceterum Petro mortuo Clemens in Sede Apostolica sedere noluit, donec vixerunt Linus & Cletus, qui ipsius B. Petri adjutores in Episcopali officio fuerant.* Hactenus Bellarminus. Satisne hæc ut apponantur unius Schelstratii auctoritati;

38 Quid si autem ipse Schelstratius contra se fateatur, sententiam meam esse communissimam, ei suffragari Cardinalem *Baronium*, *Binium*, & *plerosque peritos*? Schelstratium itaque audiamus, Antiquitatis illustratæ parte 2, Dissertatione 3 cap. 2 num. 254: „ Plerique eorum sustinent Linum & Cletum à S. Petro ante Clementem fuisse electos Vicarios, aut Chorepiscopos. Ita indicaverat S. Epiphanius hæresi 27 & tamquam veterum traditionem statim usurpaverat Auctor præfationis ad libros Recognitionum, Ruffino attributæ: *Quod Linus & Cletus fuerint quidem ante Clementem Episcopi in urbe Roma, sed superstite Petro.* Idem, Auctor Pontificalis in Petro: *Hic ordinavit duos Episcopos, Linum & Cletum, qui præsentialiter omne ministerium Sacerdotale in urbe Roma populo, vel ad se venientibus exhiberent,* Idem plane Chronicon Guilielmi de Nangis: *Cessit Clemens Lino & Cleto, qui ante eum scribuntur, eo quod ab ipso Principe Apostolorum fuerant ad Sacerdotale ministerium habendum Episcopi ordinati.* Idem demum, Albertus Stadensis in Chronico per Patricium Junium relato: Clemens, *quamvis à Beato Petro esset electus, tamen coëgit Linum & Cletum ante se pontificari.* Et sic quoque Cardinales Baronius & Bellarminus, quos cum Binio secuti sunt plerique periti, idque moti eo fundamento, quod attingit Chronicon Episcoporum Metensium, relatum à Christiano Lupo in cap. 32 Tertulliani: ubi scribit, tempus Lini & Cleti incurrere in Petri Episcopatum, & addit: *Nisi tempora Pontificatûs Lini atque Cleti, sub spatio Præsulatus B. Petri comprehenderis; non sibi consonè respondebunt anni Pontificum Romanorum annis Imperatorum.*" Ad quæ hic aliud non respondet Schelstratius, quam *Vicariatum hunc gravissimis difficultatibus obnoxium, & ob plures rationes à se rejectum esse.* Nobis vero nulla apparet difficultas, quæ commode non solvatur. Experire, Reverende Pater, si lubet.

39 Ad secundam probationem de Episcopis

scopis Ephesinis sic respondes num. 28: *Non minus infeliciter & ignoranter ex Actor. 20 num. 28 probare molitur Papebrochius, unius ejusdemque Ecclesiæ Episcoporum pluralitatem.* Locus Actorum est, ubi Paulus Ephesios alloquens, dicit: *Attendite vobis & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Pro quorum verborum interpretatione remittis me ad Raynaudum, qui citans Benedictum Justinianum, Estium & Cornelium à Lapide, ait, *Apostolum per Episcopos designare Sacerdotes.* Quod mox probare niteris ex Capitis titulo, in quo nulla mentio fit de Episcopis; sed dicitur, quod *Paulus advocatos ex Ephesto Presbyteros exhortatur, ut vigilantes sint in regenda Ecclesia.* Tum tibi ipse jus dicens; sic concludis: *Quæ sufficiunt ad confundendum Papebrochium, cum non nisi ex Petro de Marca, Auctore Ecclesiæ bicipitis, Marco Antonio de Dominis, & similibus damnatis Auctoribus, allatum Apostoli locum interpretando argutetur.*

40 Reverende Pater Professor, hanc accepi ab omnibus passim S. Scripturæ interpretibus receptam regulam, verba S. Scripturæ accipienda esse in sensu proprio, plano & magis obvio, nisi ex eo absoni quidpiam inferri posset; quod in casu hic controverso non posse inferri, patet ex iis quæ de pluralitate Episcoporum in una civitate hactenus disseruimus, & mox sequentur. Nomen Episcopi in primitiva Ecclesia usurpatum fuisse significatione magis ampla, ut complecteretur etiam Presbyteros, non inficior; uti & nomen Presbyteri acceptum, non pro secundi tantum, sed pro primi quoque ordinis Sacerdotibus seu Episcopis. Verum quidni in stricta significatione accipiamus voces, ubi latiorem non suadent circumstantiæ? Ais, titulum Capitis meminisse Presbyterorum, non autem Episcoporum. Quid inde? Ideóne de Episcopis non agitur in textu? Titulus non debet referre distincte singulos gradus eorum qui textu comprehenduntur. Sub termino generali Presbyterorum, qui numerum longe majorem conficiebant, complectitur auctor tituli etiam Episcopos, qui pauci aderant. Sic cum in textu versu 17 dicitur: Paulus *à Mileto mittens Ephesum, vocavit Majores natu Ecclesiæ;* intellexit Episcopos & Presbyteros teste Estio; quem perperam mihi objicis, tamquam si solos Presbyteros intelligeret. Utriusque ordinis Sacerdotes hic admittit etiam a Lapide, quamvis cum Estio putet non solius civitatis Ephesinæ, sed aliarum etiam Asiæ civitatum Episcopos designari.

41 Tu autem, Reverende Pater, mordicus sustines, solos designari Presbyteros; neque tum ex Titulo, qui neque Scriptura sacra est, neque mihi contradicit; tum ex trium aut quatuor recentiorum explicatione, statuis *confundendum.* Confusionem si merear, non subterfugio; sed memineris, quam contra argumenta negativa invehi soleas. Atqui hic argumentum negativum est, petitum à titulo Capitis, non faciente explicitam mentionem Episcoporum. Quid si autem etiam demonstrem, locum illum de Episcopis strictè dictis, & ut modo loquimur, intelligi communiter à Doctoribus & Episcopis, atque ab ipsa Sede Apostolica; deberemne adhuc obrui *confusione*? Hoc me numquam demonstraturum tam confidenter asseris; ut certus sis, me *non nisi ex Petro de Marca, Auctore Ecclesiæ bicipitis, Marco Antonio de Dominis, & similibus damnatis Auctoribus, allatum Apostoli locum interpretando, argutari* posse. Quæro igitur, an omnes Concilii Tridentini Patres sint *damnati*, aut ejusdem farinæ cum *Marco Antonio de Dominis, heretico Auctore bi-*

bicipitis Ecclesiæ, & similibus? Atqui Concilium Tridentinum diserte locum illum Apostoli, ex Actorum capite 20, interpretatur de Episcopis, prout vox hæc hodie in usu est. Inspiciatur tantummodo Concilii illius Sessio 23, capite 4 de Sacramento Ordinis, ubi sic definitur: *Sacrosancta Synodus declarat, præter ceteros Ecclesiasticos gradus, Episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, ad hunc Hierarchicum ordinem præcipue pertinere, & POSITOS, sicut idem Apostolus ait, à SPIRITU SANCTO REGERE ECCLSIAM DEI, eosque Presbyteris superiores esse, ac Sacramentum Confirmationis conferre.* In margine notatur, *Actor.* 20; atque inde verba desumpta esse, per se evidens est. Undenam autem communem Ecclesiæ sensum certius discas, quam ex Concilio œcumenico?

42 Alia nunc superest quæstio, an Episcopi, quos Apostolus alloquitur, fuerint civitatis Ephesinæ tantum, an totius Asiæ. Respondet Estius, quod *Apostolus mittens Ephesum, quæ erat Metropolis Asiæ, jusserit vocari Episcopos singularum Urbium, ut ad se venirent.* Hoc quidem Estii effugium est, ut non cogatur admittere plures ejusdem civitatis Ephesinæ Episcopos; verum si attentius consideretur textus Scripturæ, nihil ejusmodi apparebit; sed potius convocatos tantum esse Ephesinos; cumque inter hos quosdam vocet Apostolus *Episcopos* veros, & Presbyteris majores, ut interpretatur Tridentinum; sequitur plures fuisse Ecclesiæ Ephesinæ Antistites. Repetamus Scripturæ verba: Paulus *à Mileto mittens Ephesum vocavit Majores natu Ecclesiæ*, nempe Ephesinæ, non ait *Ecclesiarum*. Neque ex eo quod Ephesus Metropolis modo sit, sequitur fuisse ab illo tempore; &, si fuisset, nondum foret evidens, vocatos esse omnes illius regionis Episcopos,

43 Restat verbum de Canone 8 Concilii Nicæni, quem adeo non favere mihi & Petro de Marca dicis, ut potius adversetur. Adversitatem non video; fateor tamen Canonem illum, ut inter 20 vulgatos Latine passim legitur, sic esse conceptum, ut videatur positus ex occasione Novatianorum Episcoporum pœnitentium, quos cum ad Ecclesiam redeuntes statuisset Synodus *honorem Presbyterii possidere*; mox addit, *nisi forte placuisset Episcopo*, Catholice instituto, *nominis cum honore censeri. Si vero hoc ei minime placuerit, providebit ei aut Chorepiscopatus aut Presbyterii locum, ne in una civitate duo Episcopi probentur existere.* Sed qui Schelstratium allegas, Pater Rev. potuisti apud eum legere in libro, quem edidit primum sub titulo *Antiquitas illustrata* an. 1678 parte 2 num. 166; Canones illos Nicænos latinitate donatos fuisse à Dionysio Exiguo, centum & amplius annis juniore, nec tam perito Græcæ linguæ quam fuerit Rufinus, eosdem Canones haud paulo clarius interpretatus: legere etiam ibidem potuisti, Græcum & originarium eorumdem Canonum contextum adhuc requiri, unde definiatur, rectène Rufinus veluti Canonem, à priori distinctum, posuerit, *Ne in una civitate duo Episcopi sint.* Cum autem præter solius Raynaudi auctoritatem, nihil adversus me & Petrum de Marca proferas, non est cur me defendam operosius. Nam quidquid contra Illustrissimum auctorem illum debaccheris; aio, non minori apud omnes antiquitatum notitia instructum censeri quam Raynaudum. Sed de Marcâ pluribus sequenti paragrapho.

44 Denique quod legitima Ecclesiæ auctoritate plures aliquando fuerint ejusdem civitatis Antistites, confirmat Cardinalis Baronius apud Eximium P. Christianum

ſtianum Lupum in Notis ad Tertull. capite 32 pag. 524: „ Ad hæc, inquit, „ ſcribit in ſuis Annalibus D. Cardinalis „ Cæſar Baronius: *Legimus apud Clementis Conſtitutiones, quibus interdum uſi ſunt viri ſanctiſsimi, nec non eruditiſsimi, Eccleſiæ Antiochenæ à Petro Euodium, Ignatium vero à Paulo eſſe creatos Epiſcopos: nec ſane unum poſt alium, ut de ceteris ibi dicitur, ſed ſimul. Quod tunc quidem factum ibi videtur, quod diſſenſio inter fideles qui ex circumciſione, & eos qui ex gentibus ad fidem venerant, eſſet concitata; quocirca, quamdiu illa perduravit, illud remedium fuiſſe adhibitum, ut uterque ſederet, alterque eorum præeſſet eis, qui ex Gentibus ad Eccleſiam veniſſent. Verum eo tandem ſublato diſtinctionis pariete, ſub uno eodemque Paſtore utráque collectâ Eccleſiâ, non amplius duobus, ſed uno tantum fuit opus Epiſcopo.* Quod (pergit Lupus) an ſubſiſtat ignoro „. Neque ego tamquam certum affirmo; ſed, quid, ſal- vo meliori, *videatur*, tamquam veriſimile, propono, ſapientum trutina diſcutiendum.

45 Hoc exploratum apud omnes eſt, ob nimiam diœceſium amplitudinem ordinatos multo tempore fuiſſe *Chorepiſcopos*; non ἀπὸ τοῦ χόρου choro, ſed χώρου *regione* dictos, quaſi *Epiſcopos regionarios*, de quibus multa erudite Cangius in Gloſſario. Atque iſto modo etiam nunc Romæ, præter ſummum Pontificem, ſunt alii duo Epiſcopi, unus dictus *Vicarius*, qui pro Papa exercet omnia Ordinarii munia in Urbe, tamquam in Epiſcopatu Romano; alter *Vices-gerens*, qui & ipſe Epiſcopalia obit, Ordines ſacros confert, Reliquias approbat; ipſi Vicario, qui ſub Pio IV cœpit ex Cardinalibus ſumi, ſubordinatus. Et hic quidem nunc ordinari ſolet ad titulum alicujus in partibus infidelium deſolatæ Eccleſiæ: ſed primis decem aut duodecim ſeculis id in uſu fuiſſe haud quaquam reperi; adeoque ſic ordinatus, cenſebatur ejus urbis Epiſcopus ſecundarius, ad cujus ſubſidium unice ordinabatur.

§. V. *ACCUSATIO.*

Papebrochius cum Marco Antonio de Dominis, & Auctore Eccleſiæ bicipitis, ex S. Epiphanio perverſè intellecto, molitur probare, Paulum cum Petro Romanum fuiſſe Epiſcopum.

RESPONSIO.

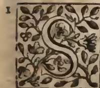
46 Quid eſt homines importunis repetitionibus, non ad nauſeam tantum provocare, ſed quodammodo mactare; ſi hoc non eſt? Paucis tibi repeto, quod pro tribus aut quatuor Neotericis, quos mihi objicis, tot repoſuerim Patres, Romanos Pontifices, Cardinales, alioſque ſummæ auctoritatis Scriptores, ut tui cum his nulla ratione conferri mereantur. Quis igitur cenſuram hanc tuam non rideat iterum inculcatam? *Unanimis omnium proborum Catholicorum conſenſus eſt, S. Epiphanium nequaquam intendiſſe aſſerere, Paulum cum Petro urbis Romæ fuiſſe Epiſcopum.* Nimis reſtrictum facis numerum proborum Catholicorum, dum ab eo tot tantoſque & ſanctiſſimos viros, atque ipſum Epiphanium excludis. Hic hæreſi 27, non tantum dixit; *Romæ primum omnium Petrus & Paulus fuerunt Apoſtoli*; ſed addit, *pariter & Epiſcopi*, Recentiores quidem aliqui hoc torquen-

ARTICULUS OCTAVUS.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Exhibentur illa quæ Papebrochius habet inter Acta Sanctorum, contra Emm. DD. Cardinales eorumque dignitatem.

RESPONSIO.

1 Ummam deberi venerationem Eminentissimis Dominis S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, nemo Catholicus negat; immunitatem tamen ab omni erroris aut defectus periculo nullus tribuit: & quis Polemicus scriptor judicium suum ita semper noverit inflectere, ut cuilibet quantumvis eminentis dignitatis auctori, privata auctoritate scribenti, in omnibus consentiat? aut quis Historicus vitas & electiones Romanorum Pontificum ita temperaverit, ut nihil uspiam labis aut nævi in ullo eligentium appareat, vel ab alio scriptum referatur?

2 Quemadmodum tamen in dogmatibus, ita & in factis numquam erro volens; nedum in iis, in quibus maculæ aliquid proximi famæ aspergeretur. Hinc si quid ex ignoratione detractum, præsertim si viri Principis, & quidem Purpurati Patris læsa dignitas; non alia responsio adhibenda est. quam prompta & perspicua retractatio. Porro quam ego hactenus, in retractando vel minimo lapsu, haud segnis fuerim, agnoscunt omnes, veritatis quam criminationis amantiores. Videamus numquid à me ulterius merito requiri possit. *Cum Papebrochius*, inquis, *nemini parcat, nequidem summis Christi in terris Vicariis Pontificibus Romanis, ut patet ex dictis Art. 3; non erubescit etiam Eminentissimos Dominos S. R. E. Cardinales, nulla servata religiosa modestia & reverentia illis debita, taxare; nunc simonia illos insimulans, nunc ignorantia arguens, nunc aliter censurans; quasi ipsi essent similes, ipseque solus etiam supra illos sapientissimos saperet.* Ita pro sua sapientia & modestia, religioso Superiore digna, loquitur R. P. Provincialis; addens, futurum ut probationes *pateant ex decursu.*

§. I. ACCUSATIO.

Papebrochius varios producit libellos Anonymos, derogantes honori Eminentissimorum Dominorum S. R. E. Cardinalium.

RESPONSIO.

3 CUm frequentius contingat monumentorum veterum Auctores, solo nominis titulo expressos, ab hoc nihil ponderis accipere, nisi ipsi aliunde noti laudatique habeantur; sed quidquid merentur æstimationis debeant plerumque sumere ab ipso quod posteris reliquerunt scripto; hinc fit ut Historici, talibus monumentis usuri, non multum angantur defectu nominis proprii (quamvis hoc quoque soleant indagare & proferre, cum possunt) magis autem laborent, ut definiant, quam prope præsens vel longe absens factis relatis Auctor quisque fuerit; quam graviter, quamque prudenter scripserit; quam nullo sinistro affectu abreptus.

4 Hæ tam necessariæ ad fidem promerendam qualitates, vix hoc seculo creduntur inveniri in iis, qui Acta Conclavium Pontificiorum litteris mandant; licet præsentes fuerint in Conclavi, communi vel privato Cardinalium inclusorum ministerio servientes. Tales enim sæpenunc deprehenduntur, falsa cum veris, certo compertá cum vanis rumoribus, non raro miscere. Continuaturus igitur Pontificum Historiam, eorumque Chronologicam tractationem, per se inamœnam, condire volens variarum rerum eo spectantium notitiis, & veteribus Latinis, qua scriptis, qua impressis relationibus; progressus eo modo scribendi sum, usque ad Nicolai V Pontificatum, & annum 1447. Studui etiam cum optimis quibusque Auctoribus declarare, non solum quo anno & die decessor Pontifex obierit, & successor sedere cœperit; sed etiam quid intermedio tempore actum sit.

5 Animadvertens autem, quod historiæ Conclavium, Roma mihi missæ, & Clemente VII posteriores, non eâdem procedebant simplicitate, qua priores; & quod eadem nimis prope accederent ad præsentia tempora, incurrendæ alicui offensioni magis obnoxia; nolui tali periculo me meumque librum exponere, & á reddendis Latine iis quæ solum Italice scripta inveniebam, abstinere statui; exceptis paucis, prædicto Clemente VII antiquioribus; quarum aliquas satis fideles existimabam; eas scilicet, quibus continebatur creatio Nicolai V & Callisti III; eas item quas Joannes Brocardus Clericus Cameralis, magnæ vir auctoritatis, post obitum Alexandri VI ac Pii III conscripsit, aliasque nonnullas; deinde, ut cœpta rerum series pertexeretur, addidi paucas quasdam alias.

6 In his ultimis, liberiori exaratis stylo, nonnulla continebantur, electis quidem non indecora, sed eligentium, uti & aspirantium aliquibus, vel hos præ aliis eligi cupientibus, haud æque honorifica: quæ tamen minime resecanda tunc putavi; ratus, quod ad fidelitatem pertineret, nihil mutilum dare. Nam ex talibus fructus videbatur posse existere, quem indico parte 2 pag. 127; ut scilicet appareret, quomodo *divina sapientia quandoque, ad stuporem omnium, confundat humanam; manibusque palpari faciat, maxime secretas dissimulatasque negotiationes, quibus politica ratio impendit* quidquid

teſt qu'n plurima, & quidem imprimis in ſacra Scriptura, dicantur non proprie, *Recte* illic idem eſt, quod *Vere*: ſic dicit Chriſtus. *Caro mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus: Ego ſum vitis vera.* Dicitne propterea carnem ſuam eſſe proprie cibum, ſe eſſe vitem proprie dictam? Utrumque quidem terminum, *vere & proprie*, uſurpat Petrus de Marca Archiepiſcopus Pariſienſis; ego tamen, quamvis Diſſertationem ejus laudaverim, utpote ex profeſſo ſcriptam contra bicipitis Eccleſiæ Auctores, ſponſorem ſeu vadem me præſtare nolui ſingulorum ab eo dictorum; ideo ſtudioſe prætermiſi vocem *Proprie*, quia vulgari uſu, hoc ſaltem tempore, Paulus, Romanus Epiſcopus, proprie vocari non ſolet.

49 Multum quoque ſcandalizaris ex his duabus ſequentibus Petri de Marca propoſitionibus: *Ex æquo ſuper omnes Apoſtolos Eccleſiæ ſoliditas fundata* eſt: &, *Nulla itaque poteſt reperiri in Petro prærogativa, quod attinet ad Prædicationis vel Sacerdotii munus, nec etiam quoad poteſtatem Eccleſiarum inſtituendarum, nempe præficiendo illis Presbyteros & Epiſcopos, vel etiam in reos animadvertendo monitionibus & cenſura divina.* Sed cur, R. Pater, omittis quod illic interjicitur, *Caput in Petro inter duodecim conſtitutum, ut Schiſmatis tolleretur occaſio?* Sic itaque Antiſtitem hunc interpretor, ut Apoſtoli omnes ex æquo acceperint Sacerdotii & Epiſcopatus characterem, præterea poteſtatem prædicandi ubique Euangelium, ubique adminiſtrandi Sacramenta, ubique erigendi Epiſcopatus, corripiendi & puniendi Epiſcopos; ita tamen, ut ſupremæ Petri directioni & juriſdictioni obnoxii ipſi quoque Apoſtoli eſſent, poſſet ab eorum ſententia ad eum appellari, atque ipſi à Petro poſſent huc illuc mitti, &, ubi opus foret, etiam adigi præcepto. Si aliter explicari Marca voluerit, ab eo recedo. Sic etiam in Paralipomenis ad Conatum pag. 32 eum interpretor, ut velit, *Supremi judicii infallibilitatem à Sede Romana peti.* Quam ob cauſam litem à Paternitate veſtra non expecto: ſi intentent alii, reſpondebo ut ad quæſtionem præcedentem.

50 Quoniam vero Petrum de Marca appellare non deſinis *Auctorem malæ notæ, utpote damnatum ab Eccleſia*; ex eruditiſſimi totaque Gallia celeberrimi Stephani Baluzii Præfatione, intellige, quo impulſore ſcriptum, & quomodo acceptum Romæ opuſculum iſtud ſit, de quo præter Patern. Tuam hactenus queri auditus eſt nemo. *Opuſculum*, inquit, DE SINGULARI PRIMATU PETRI, *ſcriptum eſt occaſione graviſſimæ quæſtionis, de duplici Capite in Eccleſia, quæ anno* 1647 *mota eſt in Gallia; pleriſque unicum tantum Caput, videlicet Petrum, in ea conſtituentibus; quibuſdam vero cenſentibus, Paulum quoque Eccleſiæ Caput cum Petro fuiſſe. Cum hæc quæſtio diſtraheret in partes ingenia eruditorum, Innocentius Papa X à Marca impetravit Exercitationem illam, quam is ſcripſit Barcinonæ v Kalendas Iunias. Ea porro ſic placuit Innocentio, ut eam publice legi juſſerit, atque hinc ſingularem quamdam, de Marcæ in Sedem Romanam propenſione, acceperit opinionem.*

51 Hanc opinionem luculentius etiam Innocentius declaravit, quando proximi Januarii Idibus eundem Petrum de Marca inſtituit Epiſcopum Conſeranenſis Eccleſiæ, ad quam fuerat jam ante quadriennium nominatus à Rege; quin etiam anno 1654 placuit Patribus Purpuratis & eorum Patri Innocentio, ut vir ſummus Eccleſiæ Toloſanæ præficeretur Archiepiſcopus; ac denique die quarto prius quam moreretur Petrus de Marca (obiit autem 29 Junii 1662) accepit *Alexandri VII* litteras, quibus eum faciebat certiorem de tranſlatione ejus ab Eccleſia Toloſana ad Pariſienſem. Quid vero

quidquid habet oculorum, momento dissipari; & cælesti quadam operante virtute, in effectum ab intento diversissimum evadere.

7 Verum hoc consilium, quantumcumque recta mente susceptum, improbari intelligens; suggerentibus Dominis Cardinalibus, quibus displicuit talia in libro meo Latine legi, Protestationem scripsi imprimendamque curavi, ut, si ita videretur sacræ Congregationi, sub cujus examine iste aliique mei libri erant, ponatur ante Tomum 2 Junii, nunc sub prælo sudantem. Hæc Protestatio, præter alia haud inutilia, docebat imprimis meam ad correctiones suscipiendas promptitudinem; quantumque absit ut præsumam, *solus supra sapientissimos sapere*, & *nulla servata religionis modestia & reverentia illis debita*, *taxare Emm. Dominos Cardinales*: ita enim ordior.

8 *Non solum verbis professi sæpius, sed rebus etiam ipsis testati, quod de aliquo nostro defectu moniti, cum velimus prima data occasione supplere; idem iterato hic facimus; quando Sacra Indicis Congregatio gratia desideratissima nos dignatur, Acta Sanctorum recognoscens, per deputatos à se Censores. Tantum dolemus, quod qui defectuum talium notitiam accipiunt, non simul etiam semper accipiant notitiam pridem præstitæ, ut pollicebamur, correctionis:*

9 Hæc præfatus, queror ex talis correctionis pridem præstitæ ignoratione fieri, ut etiam nunc arguar de vario vel claritatis, vel veritatis, vel etiam lenitatis defectu, quem tamen mox alio loco vel Tomo supplevimus & emendavimus; prout etiam aliquoties in his ipsis meis responsionibus factum, ac specialiter Art. 4 §. 4.

10 Idem feci in aliis pluribus, puta de Officio SS. Sacramenti, à S. Thoma composito, parte 2 Conatus pag. 51; de Ætate S. Francisci Paulani Tom. 7 Maji pag. 658, &c.) eàdemque promptitudine per dictam Protestationem mandavi expungi totas Historias Conclavium, ut quæ plane nullius auctoritatis Romæ sint; multaque aut ex ignorantia aut ex partialitate narrent, de quibus merito subinde queri possit Illustrissima Posteritas.

11 Denique declaro, *consilii quoque nostri esse, totum ad Catalogos Pontificios Chronico-historicum Conatum, novo studio recognoscere, ac denuo imprimendum dare; omissis Conclavistarum narrationibus omnibus, suppletisque defectibus, tum iis, quos Paralipomena notant, tum aliis, quos vel ipsi interim observavimus observabimusque, vel Eminentissimi Patres, Sacra Indicis Congregationi præpositi, aliive suggerere nobis dignabuntur.*

12 Hæc aliaque istic deducta, si Eminentissimis Dominis monitoribus meis fecerunt satis, uti fecisse spero, nihil est cur ultra purgare me coner Accusatori meo, nescio an ullius de me bonæ cogitationis capaci, quin potius novam hinc ansam criminandi sumpturo. Numquid enim suam vel malevolentiam, vel rerum ignorantiam manifestat; cum indignatur, & quasi *ad dehonestandum infamandumque sacrum Purpuratorum Patrum Collegium effutire* me ait, in Joanne XIX, *Vacationem Sedis prorogatam esse ad integrum mensem, ut interea largitionibus & muneribus expugnarentur Electorum animi, & sic coëmptis per nefas suffragiis eligeretur ineptus?*

13 Produxeram è manuscripto nostro tempus Pontificatus Benedicti IX, idq; cum ejusdem conferens; *Puto*, inquiebam, *Sedis vacationem* (ab obitu Joannis XIX usque ad prætatum Benedictum) *prorogari posse ad integrum mensem & dies duos; qui facile effluxerunt, priusquam defuncti Pontificis frater electorum animos eatenus expugnaret largitionibus suis, quatenus opus fuit, ut coëmpta per nefas suffragia in favorem filii, omnimodis ad tale munus inepti, superarent*

justam

pistam refragationem meliorum & saniorum. Quantum hæc differunt, mi Pater, à fictione tua! Fingis à me vacationem Sedis *prorogatam esse* ad integrum mensem; ubi tantum puto ad istud spatium temporis *prorogari posse* ex calculo meo, non ex prava Cardinalium intentione. Fingis præterea pessimam hic particulam causalem, *Ut*: quasi asseruerim prorogatum à Cardinalibus tempus vacationis, *ut interea* muneribus cumularentur: ubi è contra totius artificii auctorem statuo Principem laicum, *defuncti Pontificis fratrem*. De hoc fratre altum siles, Rev. Pater, ut crimen, quod hic commisit corrumpendo, à me conjici videretur in Cardinales.

14 Tantum igitur ostendo, ad salvandam sententiam citati manuscripti, quomodo potuerit ad mensem prorogari electio artibus fratris defuncti Pontificis, filium suum modis omnibus in Sedem Patrui Pontificiam intrudere satagentis, solicitando animos Electorum, promittendo, largiendo. Factum id est anno 1033, mortuis Benedicto VIII & Joanne XIX, filiis Gregorii Comitis Tusculani, non minus virtute quam nobilitate claris; sed in hoc vel infelicibus vel male consultis, quod fratri suo Alberico Comiti Tusculano, tantam reliquerint potentiam, in summa illius seculi corruptela, ut per illam ejus filius Theophylactus, *puer annorum circiter duodecim*, *ordinatus* fit Pontifex *contra jus fasque: quem scilicet sola pecunia auri & argenti plus commendavit quam ætas aut sanctitas.* Ita Glaber Rodulfus, hoc ipso tempore vivens; cujus hanc sententiam, tam apud Cardinalem Baronium, quam apud me legere potuisti.

15 Quando electus puer est, non plures quam novem Cardinales scitur Romana Ecclesia habuisse; præter Episcopos suffraganeos Pontificis, tunc quidem in consessu priores, necdum tamen Cardinalibus adnumeratos. Ad istorum vero tam paucorum & debilium commendationem, potius quam ad eorum vituperium facit, quod integro mense opus habuerit Albericus, ut eos induceret (si tamen inducti revera fuerunt) ad faciendam vel tolerandam ordinationem hominis tam inepti. Baronius certe sic scribit num. 5. *Albericus Romanos, quos novit potentiores, aggreditur, quos expugnatos auro sibi devincit, quorum emptione suffragiorum, quam conceperat, parit iniquitatem.* De hoc Pontifice non magis honorifice loquitur S. Petrus Damiani, dicens, quod *usque ad finem, semper luxuriis inquinatus fuit.*

16 Quid? quod ego non dico, expugnandos fuisse *Cardinalium*, sed *Electorum* animos? Hi autem tunc temporis non erant soli Cardinales: nam Joannes IX in Concilio Romano anni 904 apud Labbeum tom. 9, col. 505 Canone 10, sanxerat, ut *constituendus Pontifex, convenientibus Episcopis & universo Clero eligatur, expetente Senatu & Populo.* Et in Conatu part. 1 fol. 117. num. 9, ex formula Decreti de Electione, ad Imperatorem vel ejus Exarchum mittendi, noto; pro ejusdem confirmatione supplicare solitos, *Presbyteros, Diaconos, & universum Clerum, Axiomaticos etiam seu Exercitum & Populum Romanæ Urbis*; velut aliquam partem, pro suo quique gradu & ordine, in ipsa habentes electione, quam postulant confirmari. Et hoc posito, etiam in ista intrusione Benedicti IX (nam hoc nomine dictus Papa fuit) locum habere potuit, quod de simili alia post annos circiter 50 scribit S. Petrus Damiani apud Baronium, ad annum 1033. n. 6, ut illa quoque facta sit *Cardinalibus*, saltem aliquibus & melioribus, *reclamantibus, obsistentibus, & terribiliter anathematizantibus. ... dum*

pecunia

pecunia per regiones, andronas, vel angiportus in populo erogatur.

17 Hujus temporis calamitates, per Principum secularium potentiam inductas, multis deplorans Baronius, dolet etiam miseram Cardinalium tunc conditionem, *ut vel pati cogerentur intrusum, aut alium eligendo schisma conflarent.* Dolet etiam pluribus prælaudatus Glaber, quod *Romana Sedes morbo isto pestifero* (Simoniæ) *per viginti quinque annorum spatia miserrime laboraverat*, patiens potius quam faciens malum: & tu, Rev. Pater, (quem meus à Te accusatus locus manu ducebat, ad ista omnia & longe plura apud Baronium anno præcitato legenda) apud Collegium Cardinalium, hoc, tam longe alio ac feliciori tempore, calumniaris me, quasi ad eorum infamiam pro nunc dixerim, quæ jam cogitare sit nefas.

18 Hoc nempe solenne est Tuæ Patern. res te mporaque confundere, ut lectoribus tuis offundas tenebras, per quas nihil nisi fœdum & dictu horridum in libris meis videant; ubi alias agnovissent rerum humanarum conditionem semper variam; & in omnibus divinam providentiam, Ecclesiæ suæ conservationi semper & mirabiliter prospicientem, per quam (sicuti recte animadvertit Baronius num. 6) *tanta tunc vigebat observantia toto Catholico orbe erga Romanam Ecclesiam, ut quemcumque audirent Throno insidere Petri, colere eum & venerari non detrectarent; cum non ipsum sedentem, sed eum cujus vice sederet imprimis intenderent.* Hujusmodi mella, etiam inter spinas, legere apiculæ norunt, unde venenum araneæ; tantum interest quo animo quis quid legat. Ego infelicem istum Papatum paucis perstrinxeram, de sola solicitus chronotaxi, cetera probra dimiseram legenda apud Baronium: sed Paternitas tua, istis omnibus dissimulatis, proponendo verba mea illam solam spectantia, quasi totam turpis facti invidiam in Cardinales contulissem; coëgisti me, ut ex Baronio hic reproducerem facti totius veritatem; quod quam mihi molestum fuit, tam venia dignum (ut confido) videbitur Dominis Cardinalibus.

§. II. ACCUSATIO.

Papebrochius meris figmentis, injuriosis censuris & satyris, evertere molitur Em. D. Card. Baronii Annales, & Chronologiam Romanorum Pontificum.

RESPONSIO.

19 Quam magnifice censeam de Herculeo illo, Ecclesiæque universæ utilissimo Annalium Baronianorum labore, tum alibi sæpe, tum dilucidius declaravi in Præfatione ante partem 1 Conatus mei ad Catalogos Pontificum, ubi num. 11 reproduco locum meum ex Vita Bollandi, ab annis triginta sic excusum: *Fidenter sæpe, sed semper reverenter, à sententia magni illius Auctoris recedimus, idque absque ulla nota vel injuria accipi volumus. Fatemur enim fieri posse, ut magni alicujus gigantis humeris insidens quantumvis pumilus, prospiciat longius aliquanto, & qua ipsam latent intueatur.* Id autem dico, *nunc etiam fieri facilius,*

imprudentiam calamo excidisse Baronio quidpiam: hoc autem quid sit, taces Rev. Pater; ne appareat, benignam eam esse excusationem. Ex Eutropio indicare volens Baronius, *numerosos amicos*, à Constantino Magno interfici jussos, *innumeros* legi fecit. Quid ego in tam gravi tanti, tamque præstantis Imperatoris criminatione facere lenius poteram, pro *numerosos* legens *innumeros*, quam excusare id factum, *per imprudentiam* sive inadvertentiam, *calamo exerrante*, & gravius aliquid quam legebatur, scribente.

30 Denique arguor num. 18 dicere, quædam ex unius Baronii auctoritate mutata in Breviario Romano, juxta eam quam tunc veriorem putabat Chronologiam, licet ab ipsomet agnitam non esse valde certam; quæ, si nostra Chronologia obtineat, rursum erunt in antiquum reducenda statum. Id si gratis dicerem, aut etiam fingerem, merito arguerer: non item exemplum ponens irrefragabile atque certissimum in Sotere, de quo nunc legitur, quod *sedit annos tres, menses undecim*; pro quibus olim legebantur *anni novem, menses tres:* sicut habet antiquissimus, & sub Antero Papa annis post Soterem circiter 50 scribi cœptus Catalogus, omnesque post illum alii. Id enim cum teneri posse aliquatenus, sub iis, quas Baronius exigit conditionibus, demonstret P. Henschenius; numquid non merito sperare potui, aliquando restituendũ majorẽ annorum numerum, pro quo tanta vetustas facit, assensu tot seculorum roborata? Illuc certe nunc proxime accedunt, rebus diu examinatis, Henschenianæ sententiæ subscribentes, Schelstratius in novissimo suo & Romæ excuso opere Dissert. 2 Cap. 4, & Pagius ad an. 177 num. 11.

31 Iidem, cum Henschenio & ex antiquis Catalogis ac Breviariis antiquis, tenent, *Trajano Principe* passum S. Alexandrum Papam; nos tamen in hodierno Breviario jubemur legere, id factum *Adriano Imperatore*. Quid si isti addidissent, idquoque restituendum, quando denuo reformaretur Breviarium, an ideo accusarentur *effrenis* in Baronio censurando *licentia*? Hunc *turpiter* errasse nusquam dico; errasse demonstro, idque in re *quæ proxime ad Ecclesiam Romanam spectabat*; non ut exaggerem erroris gravitatem; sed ut ostendam, novissimam Romani Breviarii correctionem, non esse tam absolutam numeris omnibus, quin adhuc aliqua corrigenda supersint, etiam istic ubi studiosius correctum putabatur, idest in Historia Romanorum Pontificum. *Dicteria, vituperia, insolentes censura contra tam illustrem scriptorem*, in opere meo, non reperientur ab eo qui integros contextus leget: neque, præter ea ad quæ responsum jam est, ullum Accusator notat locum, unde alia probet: quare excusari operosius non debent, sed pro calumniis reputari, donec locum aliquem designaverit. Ostende ubinam *Socordia, Levitatis, Ignorantia* vocabula usurpem impingamque Cardinali Baronio. Fieri potuit ut dixerim, Cardinalem aliquid *ignorasse*, vel in aliquo laborasse *Ignorantiâ*. Verum aliud est, in casu aliquo particulari *laborare ignorantiâ*, aliud simpliciter *ignorantem* prædicari. Prior ignorantia, est tantum secundum quid; posterior est absoluta. A priori nullus mortalium immunis est, neque ullum pudebit eam in se agnoscere: posterior rudibus tantum convenit, & gravis censetur in virum doctum contumelia.

32 Nec minor impudentia fuisset, si Baronium appellassem, quod mihi affingis, scriptorem *insulsissimum*. Aliud est assere-

re quod censura *insulsitatis & ineptiæ* à Baronio intorta assertioni cujusdam celeberrimi Auctoris, retorqueri posset; aliud quod Baronius ipse sit *insulsissimus.* Quam multas Paternitatis Tuæ censuras de ineptia & insulsitate convici! quam multas calumnias detexi, nec religiosas, nec Christianas! nusquam tamen, quod inhumanum esset, vocavi Paternitatem Tuam *Scriptorem insulsissimum, ineptissimum, non religiosum, non Christianum*; quamquam longe difficilius sit in tam frequentatis actibus auctorem à macula excusare. Denique scandalizaris in participio *desperans*: atque illud quidem majusculis notas, *tamquam si contineret* crimen præ ceteris enormius, & Cardinalem statuerem *desperantem* de sua salute. Atqui tantum agitur de *aliorum erroribus* quibusdam, de quibus *corrigendis* suspicor eum *desperasse*, quemadmodum de me ipse fateri cogor, quod *desperem* de reperienda uspiam in accusationibus tuis fide & veritate. *An vero*, inquis, *effrenis censurandi licentia sit supportabilis in Actis Sanctorum, judicet S. Sedes.* Utinam, R. Pater, judicet S. Sedes de propositionibus meis singulis, præsertim à te accusatis! Sed & de tuis ac quorumcumque aliorum adversus me censuris utinam *judicet* judicio publico & definitivo!

§. III. *ACCUSATIO.*

Papebrochius contendit Card. Bellarminum, contra hæreticos pro Indulgentiarum antiquitate certantem, ab illis fuisse superatum.

RESPONSIO.

33 QUæstionem nobis esse intelligat Lector, non de potestate quam habet semperque exercuit Ecclesia, remittendi pœnas, post remissa peccata solvendas in hac vel altera vita, quamque hæretici negabant; sed de tempore quo illam potestatem ipsa cœpit exercere, non quomodocumque, sed ea forma qua hisce postremis seculis usa est tam frequenter & utitur hodiedum, largiendo Indulgentias, quibus fideles stimulentur, ad quædam bona & aliàs etiam satisfactoria opera, præsertim ad visitandas eleemosynisque juvandas ecclesias aliaque loca pia. Posterior quæstio censeri inter eas potest, quas Bellarminus, in Præfatione ad Tract. de Indulg. ait, *inter Catholicos salva fide, veritatis indagandæ vel illustrandæ gratia, disputari.* Hæc autem iis, quos Bellarminus invictissime refutat Hæreticis, adeo cordi non fuit: ut ex illo nullum noverimus, præter unicum Kemnitium, qui Catholicis objecerit illius usus novitatem, affirmare ausus, & probare nisus cap. 4 disputationis suæ, *Indulgentias Pontificias (qualescumque) veteri Ecclesiæ, per annos mille ducentos fuisse incognitas.*

34 Hunc esse certissimum in Historia errorem, exemplis seculi undecimi ac duodecimi omnino irrefragabilibus lib. 2 cap. 16, demonstrat Bellarminus; neque in libris meis verbum ullum reperias, quo ea in dubium revocentur. Deinde cap. 20 eidem Kemnitio, neganti Indulgentias Stationarias à S. Gregorio Magno institutas, Bellarminus respondet, non valde premere illius argumentum, à silentio ipsiusmet Gregorii, quodque de illis nihil inveniatur in scriptis Burchardi,

peccavit Baronius. Antea tamen num. 17, professus erat idem Pagius, eamdem quam & ego atque iisdem fere verbis, Baronio haberi à se reverentiam, ita scribens: *Tantum abest ut Baronium & Spondanum minoris habendos putem, quod illum dum Annales conderet, huncque dum eos abbreviaret, notasque aliquas adjiceret, multa fugerint; ut è contra magis temporum nostrorum felicitati, quam propria industria attribuendum arbitrer, quod res nunc magis aperta & manifestiores sint, quam eo tempore quo ambo scripserunt ... Nunquam utrumque sine elogio citassem, nisi brevitati mihi studendum fuisset ... quare utrumque Historicum, omni laude majorem, nominare, laudare erit.*

23 Ita Pagius, ita ego supra, nihil magni nobis ex eo arrogantes, quod Chronologiam Baronii, omnium judicio defectuosam, partim supplere, partim corrigere conati simus. Defectus illos & eorum fontes, in nostra utriusque Præfatione notatos invenies, sed absque jactatione & convitio; nisi convitium sit, aliquid prætermissum vel erratum dicere, quod vere prætermissum erratumque monstratur. Plura etiam notat Pagius, ac specialiter num. 18 varios temporum characteres indicat, qui *omnes,* inquit, *certissimi, ac subinde necessarii, in Annalibus desiderantur; Indictionibus exceptis, qua etiam in eisdem ante seculi sexti finem non habentur; licet jam à Constantini Magni Imperio viguerint, multaque identidem concurrant, qua quo anno contigerint, non nisi earum beneficio detegi possit.*

24 Idem num. 9 significans, deproperandi sibi operis auctores fuisse imprimis Eminentissimos Cardinales tres, Casanatam, Barbarigum, Lauream, eorum judicio satis se præmunitum credit, adversus *opinamenta vulgi, quod inde Baronio decrementum, imò & injuriam inuri somniat, unde sapientissimi illi rerum æstimatores decoris titulos accrescere putant; ...* quod *ejusdem operi illustrando perennandoque litatum fuerit.* Nihil simile factum ab hæreticis, Baronii adversariis; qui tantum abest ut Chronologiæ defectus corrigendos supplendosque sibi sumpserint, ut eorum præcipuus *Hottius*, professus se dare *Examen perpetuum Historico-theologicum in Annales Baronii,* in sua apud Pagium præfatione, dicat; *Quid curem, hoc vel illo anno, prius an posterius, hoc vel illud negotium, hanc vel illam rem, in qua nihil periculi, nihil fraudis, gestam? ... Baronium me tractare, atque res ipsas me spectare, meminerit lector.*

25 Calumniaris igitur, P. Professor, cum dicis num. 8 *ad hæreticos,* qui *præclarissimo scriptori furiose sese opposuerunt, non erubescit accedere Papebrochius;* & n. 13, *summo tum applausu hæreticorum, Baronii Romanorum Pontificum evertit Chronologiam,* cum eamdem scilicet vel corrigit vel supplet. Quibusnam in libris hæreticorum applausus istos, vel mihi, vel Pagio Schelstratioque datos legeris, nescio; aut unde eos probaturum te speres. Ut horum laboribus, sic & Conatui meo plauserunt Romæ viri eruditissimi; in quo etiam potui videri modestius præ aliis agere, quod consummatam Chronologiam daturum me non sim ausus polliceri; sed simplicem ad eam dederim Conatum, *ubi injuriosas censuras & satyras* ante Patern. Tuam nemo legere se putavit. *In eo si scopum non attigero; alterque, feliciori id faciens successu, meos siquos invenerit errores corrigat, adeo non feram id ægre, ut cum animi gratulatione sincera cessurum me ei palmam* profitear in Præf. præcitata num. 12.

26 Sané nihil dubito, quin in secunda ejusdem Conatus editione multa sumpturus sim, contemptis tuis tuorumque sannis, ex insigni Pagii Schelstratiique labore, utroque post meam scriptionem edito, neque semper mihi consentiente. Cum bona tamen utriusque venia, conabor ad salvandam an-

Burchardi, Gratiani, atque Petri Lombardi: censetque *ejusmodi concessiones, non libris, sed usu & consuetudine conservari.* Talem autem consuetudinem prætendit probare Bellarminus, ex iis quarum Vita S. Suiberti meminit, Indulgentiis, à Leone III Aquisgrani concessis: in quibus, aliisque Sergio ipsique S. Silvestro attributis, fateor me illi non assentiri; sed rationes de singulis reddendas reservo Articulo 14 §. 3, ubi hoc saxum operose & ex protesso volvit Accusator.

35 Hic mihi sufficit Baronii sententia, ad an. 604 num. 4 dicentis, quod *in hisque sunt facti non dogmatis, potuit quisque sanctissimus atque doctissimus fidei orthodoxæ professor atque defensor aliquando falli.* Id accidisse Bellarmino in libro de Scriptoribus ecclesiasticis, contendant Patres Carmelitæ necesse est; nisi fateri velint, recte ab eo scriptum, quod liber, quem ipsi tribuunt Joanni 44, ejus non sit, *sed alterius longe posterioris: siquidem in eo libro dicit auctor se esse Ordinis Carmelitarum, & describit habitum Carmelitarum: at illis temporibus,* inquit ibidem Bellarminus, *nomen Religiosorum Carmelitarum erat plane inauditum.* Sane scripta de S. Suiberto valde parum nota videntur fuisse Bellarmino, qui loco præcitato cap. 19 dicit, quod ejus *Vitam scribendam suscepit S. Luidgerus;* cum huic solum tribuatur Epistola de illius Canonizatione; sed etiam hanc æque suppositiam esse atque est Vita, ostendit utriusque examinator Bollandus ad 1 & XXVI Martii.

36 Et hic quidem, ad Epistolæ fabulositatem convincendam, Tom. 3 Martii pag. 639, non putavit sibi necessarium quærere, *an moris tunc fuerit tam multis Ecclesiis Indulgentias conferendi? aut an ipsum Indulgentiæ nomen tunc fuerit in Ecclesia usitatum hoc sensu?* utpote magis evidentia habens convincendæ imposturæ argumenta. Interim tamen satis indicat, iis de rebus etiam inter Catholicos dubitari, cum pag. 140 num. 41 allegat viri gravis Epistolam, scilicet Joannis Mariæ Sanfelicii, Apostolici ad inferioris Germaniæ Principes Nuntii, anno 1659 ad quemdam Coloniensem Doctorem datam, secumque communicatam. Hanc Epistolam ego etiam eatenus delibavi, in Conatu p. 1. pag. 132. n. 7, quatenus negat, *Indulgentiarum usum, hodie in Ecclesia tam frequentem*, comperiri *ante Urbanum II, qui anno 1086 proficiscentibus ad expeditionem Hierosolymitanam Indulgentias, seu pœnitentiarum alterius speciei relaxationem concessit*: ante quem tamen initium aliquod talis usus invenio pro anno 1070 sub Alexandro II.

37 Quomodo autem relaxatio injunctarum pœnitentiarum paulatim ad alterius generis satisfactiones, per opera pia præstandas transierit, circa idem fere tempus; prolixe tractat Joannes Morinus, in Comm. Hist. de disciplina in administratione pœnitentiæ lib. 10 cap. 17 & seqq. quod opus anno 1651 editum valde nobis laudabatur Romæ à Cardinali Francisco Barberino, & etiamnum in magna æstimatione habetur. Desinat ergo Accusator quærere, quinam *alii quam heretici* sint, quibus *insufficientes* videantur probationes à Bellarmino adductæ, pro seculis undecimum prægressis, nedum pro ætate SS. Silvestri & Gregorii. Istæ enim passim notæ erant Eruditis in Curia Pontificia viris, Augustino Favorito, Joanni de Luciis, Michaeli Angelo Riccio postea Cardinali, aliisque, quorum sententias pro me exquisivit noster P. Possinus.

38 Necdum scio aliquem, præter Te Tuosque, R. Pater, qui Bellarmini de hæreticis triumphos, quidquam putet imminutos, si aliquid ille, ex communi sui temporis opinione credidit, illisque opposuit, quod postea minus solidum inventum sit.

Triumphat

Triumphat & triumphabit ille, quamdiu suum propositum tenet tenebitque, contra quoscumque adversarios, docendo potestatem largiendi Indulgentias, in Romanos Pontifices à S. Petro fluxisse, cui specialiter à Christo potestas ligandi atque solvendi est tradita, designata per Claves; licet modus & forma his utendi, per decursum temporis variaverit; ac denique circa seculum undecimum, & serius quam Bellarminus credidit, usurpari cœperit in favorem locorum piorum, juvandorum vel honorandorum, eo quo nunc usurpatur modo. De hoc sustineo anteriora nulla extare exempla, nisi incertissima meritoque suspectanda, in tam constanti silentio Anastasii Bibliothecarii, Formularis Pontificii, aliorumque similium, apud quos moraliter impossibile fuit nullum talis usus indicium reperiri, si quis seculo octavo aut nono fuisset, multoque magis si sub S. Gregorio, id inveniretur alicubi in epistolis.

§. IV. *ACCUSATIO.*

Papebrochius dogmatizat, contra Bullam Eugenii, Episcopos in sublimiori gradu positos quam Cardinales.

RESPONSIO.

39 HUic Accusationi, iisdem terminis objectæ Art. 3 § 5, adæquate respondi, detexique calumniam in eo sitam, quod à me dicta de septem Episcopis, Romani Pontificis Suffraganeis initio seculi XI, nunc primum Ordinem Cardinalium constituentibus, extenderit Patern. tua ad quoscumque alios Episcopos, quomodo de his agit eosque Cardinalibus cedere jubet Eugenius IV anno 1438. Decreveram igitur abstinere hoc loco ab argumento jam soluto, nisi te viderem specialiter hinc judicum gratiam captare, mihi vero odium ac invidiam machinari. Habe itaque tibi Notitiam Congregationum & Tribunalium Curiæ Romanæ, ab Hunoldo Plettenbergio nostro editam an. 1693, quæ propter summam utilitatem quam præstat omnibus aliquid negotii ea in Curia habentibus, tum alibi tum etiam Romæ acceptissima est. Ejus libri Caput 1 *de Cardinalibus*, confirmat quidquid antea de his scripseram: ideoque ex eo placet paucula dare.

40 „Si quis (*Presbyterorum Cardinalium*) in Episcopum eligeretur, eo ipso „vacabat dignitas Cardinalitia, tamquam „inferior .... Postmodum vero promoti „ad Episcopatum retinuerunt, primum ex „gratia, nomen Cardinalitium, relinquendo titulum Presbyterii; solumque dicebantur, *S. R. E. Cardinales* vel *Cardinales in Ecclesia Dei.* Deinde sub Alexandro „III, cum viderent Cardinalatum gradum „esse ad Papatum, & jus tribuere ad eligendum Pontificem, retinuerunt cum „Episcopatu & nomen & Titulum Cardinalis: nemo tamen, qui ante Episcopus „consecratus esset, assumebatur ad Cardinalatum, usque ad tempora Clementis V, „ut refert Jo. Andreas *in C. cum aliquibus*, „*de rescrip. in 6*, cum putarent per hoc descensum fieri ad gradum inferiorem. At „processu temporis, cum Episcopi quoque „ambirent dignitatem Cardinalitiam, repertus est modus Avenione, quo Sedes „Apostolica translata erat, ut fierent etiam

„ & dicerentur Cardinales, alii Episcopi, alii
„ Presbyteri, alii Diaconi.

41 Ita ille, pro temporibus diu antegressis Eugenii IV Pontificatum; quæ omnia an nota fuerint Eugenio, nihil opus est discutere, neque ad rem nostram facit; eatenus enim agit Plettenbergius de Episcopis, nunc primum Cardinalium ordinem constituentibus; de ordinum autem trium distinctione, hujusque distinctionis initio, agens §.5, ita loquitur „ Consecrabant quidem Pontificem Romanum Episcopi septem, Ostiensis, Portuensis, S.Rufinæ, Tusculanus, Prænestinus, Sabinensis, Albanensis: & ante Leonis IX tempora (*id est ante annum* 1050) dicebantur *Cardinales Episcopi*, hoc est primarii sive principales Episcopi, eo quod essent ceteris Episcopis celebriores & insigniores; sed ad electionem novi Pontificis non admittebantur; cui primum tamquam electores intervenerunt, tempore Alexandri III, *Barbosa lib.*1 *Iur. Eccl. cap.* 3 *num.*45. *Lunadorus in Relat.*

42 Porro, quemadmodum contra prædicta nihil facit Bulla Eugenii IV, tam diu post edita in favorem Cardinalium, aliis quibusvis Episcopis, qui Cardinales non essent, tunc temporis præponendorum; ita multo adhuc minus ordo sessionis & subscriptionis, in Concilio Tridentino servatus, facit ad evertendum, quod dixi, illos eosdem septem Episcopos, prius etiam quam Cardinalibus accenserentur, ut dignitate potiores, sic priores subscribere solitos Actis Synodalibus & Bullis Pontificiis; quod non dicebam solum, sed exemplis probabam, & pluribus probari poterit ex collectione & corpore Conciliorum, & ex Ughello, ita subscriptas Bullas multas exhibente. Tu tamen, Rev. Pater, ex Tridentino argumentatis ad secula adeo pridem elapsa; fidenterque pronuntias, *causam, ob quam Papebrochius finxit eos Episcopis esse inferiores*, (quasi vero ego de Episcopis quibusvis & de proxime elapsis seculis egerim) *evidenter etiam esse falsam.* Tum vero petulanter insultans: *Sed infelicissimus Historicus*, inquis, *novis suis criteriis, nulli priorum agnitis, fascinatus; & qualibet pene, quamtumvis certa ac in Ecclesia recepta carpendi ac reprehendendi libidine exagitatus, Eminentissimorum Patrum Purpuratorum dignitatem, quantumvis etiam certam, notam & reverendam, nequivit aut noluit dimittere intactam & inconcussam.* In quibus, aliisque etiam asperioribus ad finem additis, utrum plus ignorantiæ quam maledicentiæ invenire sit; & quam nullo jure me reum feceris Eminentissimis DD. Cardinalibus, ipsorum, quos appellas, *judicio committo.*

43 Hæc de Episcopis Romani Pontificis Suffraganeis, de quibus solis egeram, ut cuilibet textum inspicienti patet. Verum credesne, tantum etiam crimen fore, si asfererem, *Episcopos*, etiam alios, *in sublimiori olim gradu positos fuisse quam Cardinales*? Ideone proclamari deberem *Novaturiens*? Imo, inquis, nam juxta Waldensem, *Cardinales dicuntur à Cardine, quia mediis eorum officiis & industria volvitur ostium Militantis Ecclesiæ.* Juxta alios dicuntur *Pontificis Assistentes, Consules & Provisores, Collaterales & Coadjutores, Principes terræ, Columna Ecclesiæ* &c. Respondeo me & etymologiam nominis, & quoscumque alios titulos adductos, & plures qui adduci possent, admittere, tamquam Cardinalitio gradui apprime convenientes. Item, revereri Bullam Eugenii IV, & revereri Eminentissimos Dominos Cardinales, post Bullam istam atque antea, si ita vis, positos in sublimiori gradu, quam sint Episcopi ut sic.

44 Nihilominus, ut exerceam eruditionem tuam historicam (recte enim pronuntiavit

tiavit Janningus in Epistola Fam. quan. unvis ægre tuleris, *non una nocte aut subita metamorphosi Theologum bonum, bonum evadere Historicum*) propono tibi sequentia. An *Novaturiens* tibi videtur Christianus Lupus, Ordinis Augustiniani grande decus? Estne *ignorans* ac *temerarius*, quia dixit, *Cardinales olim Archiepiscopis & Episcopis postpositos*? Imo de quadam Epistola apud Surium post Vitam S. Suiberti extante dicit Tomo 5 Synodorum pag. 617: *habet hac Epistola quasdam spuria suppositionis notas; etenim Romanos Cardinales, contra istius seculi morem, praponit Archiepiscopis & Episcopis.* Estne *Novaturiens*, *ignorans*, & *temerarius* Cardinalis Bellarminus? Atqui tamen hic, Tomo 1 Controversiarum lib. 1 de Clericis cap. 16, respondens Calvino: *Fateor*, inquit, *olim Episcopos quoscumque, pralatos fuisse Cardinalibus non Episcopis, imo etiam Cardinalatum gradum fuisse ad Episcopatum, ut Onuphrius recte docet, in libro de Cardinalibus; & apertissime colligitur ex libro 1 cap. 7 Vita S. Gregorii. Postea tamen mutatus est ordo, & cæpti sunt Cardinales Episcopis anteponi, & Episcopatus gradus esse ad Cardinalatum.*

45 *Cujus mutationis duplex ratio assignari potest: una, quod ad solos Cardinales devoluta sit electio summi Pontificis; nam quo tempore Pontifices eligebant Imperatores, vel Clerus & Populus, non est mirum, si non tanti fierent Cardinales: at posteaquam cæperunt soli ipsi eligere, & etiam soli ipsi ut plurimum eligi, non sine causa cæpit dignitas Cardinalitia pluris fieri quam antea. Altera causa est, quod soli Cardinales cæperint adesse summo Pontifici in consiliis; nam antea Cardinales, neque soli, neque primarii consiliarii Pontificis erant.* Hunoldus quoque Capite supra citato simpliciter asserit, *alias majorem fuisse dignitatem Episcopi quam Cardinalis*, idque colligi putat ex sexta Synodo Rom. & jure Canonico.

46 Saltem inter *Novaturientes, ignorantes* & *temerarios* non rejicies Illustrissimum Coeffeteau, ex Ordine S. Dominici Episcopum Massiliensem designatum, cum eum mihi supra objeceris, tamquam præcipuum sacræ Monarchiæ adversus Marcum Antonium de Dominis assertorem. Sic habet in discussione libri 4 cap. 5 pag. 395: *Nullus sana mentis negaverit, priscis temporibus Episcoporum dignitatem majorem fuisse, quam Cardinalium; id enim tum ex multis aliis, tum ex eo potissimum constat, quod & in Conciliis adhuc eorum extant nomina digniori loco subscripta, & in Vita S. Gregorii memoria proditum est, solitum illum ex Cardinalibus facere Episcopos: quod etiam observavit Illustrissimus Bellarminus. Igitur prioribus illis temporibus antesteterunt Episcopi, ac dignitate Cardinales anteverterunt, postea vero mutata ratio est.* Ipse Ludovicus Cellotius, quo nullus acrior est Hierarchiæ Ecclesiasticæ ac nominatim dignitatis Cardinalitiæ contra Petrum Aurelium vindex, fatetur nihilominus lib. 4 cap. 8 pag. 189. *Primis temporibus non eam fuisse Cardinalibus dignitatem auctoritatemque, qua modo est; cum olim Cardinalitia inter suos, hoc est pracipua dignitas ad Episcopatum gradus esset, nunc Episcopatus ad Cardinalatum. Unde intelligis & Romanos sape Presbyteros aut Diaconos* Cardinales *Episcopis, & non raro istos illis fuisse prapositos ob causas omnino diversas.*

47 Placetne audire etiam Gabrielem Vasquez, in 3 Partem Tomo 3 Disp. 242 cap. 6? *In secunda*, inquit, *Synodo Romana sub Symmacho Papa, post omnes Episcopos subscripsere primum Presbyteri titulorum Roma, deinde vero Diaconi Regionarii, qui jam à tempore Silvestri Cardinales dicebantur. Credibile autem non est, inter eos Presbyteros nullum fuisse titularem pracipuum, qui tunc Cardinalis*

Cardinalis diceretur. Et in Synodo Romana sub Gregorio Magno, quæ est inter ejus opera liber 4 Registri Capitulo 88, alias Epistola 44, post Episcopos omnes subscripsere Presbyteri titulorum Romæ. Et cum sub aliquibus titulis duo aut plures Presbyteri subscripserint, dubitari non potest, Cardinales Presbyteros subscripsisse. Adde etiam quod in Concilio 2 sub Silvestro, Episcopi Diaconis Cardinalibus manifeste præferuntur; nam cum Canone 3 decretum fuisset, ut Episcopus non nisi septuaginta duobus testibus damnari possit; subjungitur, Presbyterum non nisi quadraginta quatuor; Diaconum vero Cardini adstrictum, hoc est, Cardinalem, non nisi triginta sex, damnandum esse. Hactenus Vasquez.

48 Ad Concilia autem Florentino antiquiora, in quibus deprehenduntur nomina Cardinalium ante Episcopos, respondet, illos fuisse Sedis Apostolicæ Legatos, atque ea ratione Episcopis præpositos. Alioquin, inquit, *solum invenio in Concilio Florentino, Actione 24 in subscriptionibus Latinorum Patrum pro litteris unionis, Presbyteros Cardinales, qui non erant Legati Sedis Apostolicæ, cum ibi interesset Eugenius quartus, Romanus Pontifex, ante Episcopos sedisse & subscripsisse.* Rursus *tamen*, inquit, *negare non possumus, antiquis temporibus Episcopos ante omnes Presbyteros, etiam Romanos* Cardinales, *nisi essent Romani Pontificis Legati, sedere consuevisse: neque ante Concilium Florentinum ullum assignari poterit, in quo illi Presbyteri Episcopos præcesserint: quin imo oppositum invenimus, non solum in illo Concilio 6 Carthaginensi, sed etiam in aliis.* Neque ignorarunt Auctores illi Epistolam Eugenii IV ad Archiepiscopum Cantuariensem, quam Bullam appellare mavis, Rev. Pater, atque eam expresse citat Vasquez eadem Disput. cap. 5.

49 At quomodo, inquies, respondere illi possunt ad hæc Eugenii verba? *Quantum autem hac Cardinalatus dignitas sit sublimis, & aliis excellentior, & ita hactenus in Ecclesia reputata, si ejus officium ac SS. Patrum statuta, & consuetudinem tam apud S. Sedem, quam generalia Concilia semper observatam, sciveris diligenter scrutari, facile tibi innotesceret?* Quid respondere ad hæc possint Vasquez, Hunoldus, Lupus, Coëffeteau, Bellarminus, Cellotius, aliique; ipsi viderint; neque ad me inquirere attinet, qui loco accusato, de solis egi Pontificis Suffraganeis, de quibus nullus Eugenio sermo est; sed de communi tantum Episcopali & Archiepiscopali dignitate, ut liquet ex occasione & scopo scriptionis. Vasquez quidem, quod de Cardinalibus Episcopos præcedentibus etiam in antiquioribus Florentino Conciliis refert, interpretatur de Cardinalibus, qui simul essent Legati Pontificii: Bellarminus vero aliique, qui Cardinalium supra Episcopos eminentiam antiquiorem sustinent, atque in hoc facilius cum Eugenio conciliantur, omni eo tempore Episcopos Cardinalibus submittunt, quo Cardinalitia dignitas ad tantum fastigium evecta est, ut soli Pontificem eligant, & ex ipsis pene solis eligatur; à quo etiam tempore universam cum Pontifice Ecclesiam regunt, neque solum primi, sed & quodammodo soli ejus consiliarii sunt, qui Romanarum Synodorum suppleant vices. Talis explicatio auctoribus illis necessario admittenda est, vel neganda infallibilitas Eugenio IV, nihil supremâ auctoritate circa facta quædam non revelata definienti, sed bonâ fide referenti quæ ab aliis acceperat.

50 Hæc utcumque se habeant, nihil ad me. Satis est Patern. Tuam & Lectorem scire, quod sententia, asserens Episcopos

ſcopos Romæ, Suffraganeos ſummi Pontificis, potiores fuiſſe Cardinalibus, adeo non ſit nova & temeraria, ut de aliis etiam quibuſcumque Epiſcopis, etiam poſt Eugenii IV ad Cantuarienſem Archiepiſcopum epiſtolam, ſuſtinere non dubitaverint Theologi, omnium pene Ordinum graviſſimi, cum Eminentiſſimo Cardinali Bellarmino Lib. 1 Cap. 16 de Clericis, *olim Epiſcopos quoſcumque prælatos fuiſſe Cardinalibus non Epiſcopis.* Chriſtianus Lupus aſſerit, *ſpuriæ ſuppoſitionis notam* eſſe in Epiſtola, quæ aſſertioni huic contradixerit: ipſa eſt autem quæ in argumento de Indulgentiis toties mihi objicitur objicieturque à Tua Paternitate. Denique ſufficit Illuſtriſſimus Coëffeteau, quo tantopere gloriaris, ſic incunctanter pronuntians parte 2 pag. 395; *Nullus ſanæ mentis negaverit, priſcis temporibus Epiſcoporum dignitatem majorem fuiſſe quam Cardinalium.* Quid igitur de Te cenſeat, cujus Te eſſe *mentis* dicat? cum de *temeritate* & *novitate* intolerabili me reum agis, propter prælatos veteres, non *quoſcumque Epiſcopos*, ſed *Pontificis Suffraganeos,* Cardinalibus non Epiſcopis, cum id ille de omnibus univerſim aſſerat?

ART. IX.

ARTICULUS NONUS.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Exhibentur ea quæ Papebrochius, inter Acta Sanctorum, habet contra Sacras Congregationes Emm. DD. S.R.E. Cardinalium.

RESPONSIO.

Unoldus Plettenbergius, sub finem Articuli præcedentis laudatus, viginti quinque enumerat Congregationes, à summis Pontificibus ad varios fines institutas, quibus præsideant ex Emm. DD. Cardinalibus aliqui, à sua Sanctitate designati. Has omnes ut simul in me concites, Rev. Pater, indefinito uteris termino *Congregationum*; cum interim omnes Accusationes tuæ spectent Historias contentas in Breviariis vel Officiis propriis, ad usum totius Ecclesiæ, vel Ordinum Ecclesiarumve particularium approbatis: quæ approbatio fere tantum spectat *Congregationem Rituum*, in qua ad ejusmodi Approbationes *proceditur forma extrajudiciali, præviis extrajudicialibus informationibus, ab Ordinario loci vel à Superiore Regulari pro qualitate causæ adeptis*; secus ac fit in causis Canonizationum, ad quas, extra ordinem aliarum decidendas, multo plures quam ad ordinarias illas adsciscuntur *Prælati, Officiales & Theologi, nec non tres seniores Rotæ Auditores*, ac denique *Promotor fidei*, paratus judicio contradictorio contendere, & contra veritatem certitudinemve aut supernaturalitatem factorum allegandorum opponere, quæ videntur opponi posse.

2 Hoc prænotato, & ad unicam fere eamque ordinariam Congregationem, forma extrájudiciali procedentem, restrictis Accusationibus tuis, etiam hoc adjecerim, nihil à te toto hoc Articulo fere dici, quod ex dictis ad Artic. 2 §. 10, aliisque prægressis solutionem suam non habeat, vel porro non debeat habere iis locis, ubi ex professo tractabis singula, hic veluti in unum congesta temere, solum ad invidiam ciendam, librumque fallaci specie augendum. Excutiamus, tamen Paragraphos singulos.

§. I. ACCUSATIO.

Papebrochius molitur undequaque minuere fidem, observantiam, ac deferentiam, sacrae Rituum Congregationi debitam.

RESPONSIO.

3 Multa eaque varii generis argumenta, à Tua Patern. collecta haberi ex libris meis oportet, quibus *molitionem* istam meam, tam universalem, facias *undequaque* patentem. Ea dum non assignas, sed ex Tomis meis quatuordecim duo vel tria dumtaxat assumis, eaque necesse habes confirmare ex iis quae contra Pontifices molitum me dixeras, confusus in singulis; nescio quid responsurus sis miranti, sub Titulo tam universali tam pauca referri, nisi forte, quod inopem te copia fecerit. Verum Lector prudens, & fidem Tuam jam expertus, non facile credet, quod probatum non viderit.

4 Primo arguis, quod eum qui S. Congregationi obtulit Lectiones quasdam de S. Alberto Legislatore vestro ad Ordinem Carmelitarum extendendas, veluti Canonicis Regularibus jam olim concessas indulto Pii V; dixerim, non *modo fidem nullam, sed etiam poenam gravissimam commeruisse*. Ita scripsi Tomo 1 Aprilis pag. 776 num. 38. Certus scilicet Pium V, eo quod Canonici Regulares ante Ordinis Officia propria allegare solent, Brevi anni 1570, nihil de Alberto Patriarcha Hierosolymitano dicere; neque ejusmodi de illo Lectiones, quales mihi scriptas exhibebat P. Daniel à Virgine Maria, contineri in ullis editionibus Officiorum apud Regulares Canonicos usurpatorum (cujusmodi editiones varias ostendebam) usque ad an. 1645.

5 Accedebat quod à nostro tunc Romae Poenitentiario P. Carolo Alexandro à Manderscheit piae memoriae, interrogatus aliquoties Regularium Canonicorum, ut dicebatur, Procurator Generalis, negaret ejusmodi Lectiones sibi notas esse, aut ipsum etiam S. Albertum; quodque Ordo Carmelitanus, in novo mox excuso Breviario, diversas ab illis Lectiones, magisque verosimiles posuisset. Verum cum aliquot post annis innotuit, eum qui erat interrogatus, Procuratorem, non fuisse Congregationis (uti opinabar) Lateranensis, sed Gallicanae, cui revera eatenus ignota tunc erant Officia nova, ad usum Lateranensium circa annum 1658 nescio ubi excusa in Italia, & Mediolani recusa anno 1666, mihi quoque tum primum indicata; fategi ut eorumdem obtinerem exemplar. Hoc autem viso, nihil prius habui quam ut pro edendâ ante 3 Tomum Maji Chronologica Patriarcharum Hierosolymitanorum Historia, componerem eidem inserendum Parergon XI, *de cultu S. Alberti apud Carmelitas & Canonicos Lateranenses*; quo Parergo tum alia nonnulla in Aprili praetermissa supplerentur, tum corrigeretur memorata censura.

6 Ipsum porro Parergon sic composui, ut appareret, eum qui S. Congregationi dictas obtulit Lectiones, malae fidei culpa & poenae merito liberum esse; indicaretur tamen, & ipsum & inductam ab ipso S. Congregationem, erravisse in facto Pii V, si crediderunt, eum ipsas Lectiones sic approbasse, quomodo talia nunc solent approbari. Videtur quidem hoc praeferre titulus, *Officia propria Sanctorum, ex speciali S.D.N.*

Pii Papa V concessio: sed cum ad referenti Breve ipsius Pii præfixum libello, patet ab illo concedi facultatem componendi Lectiones, non solum pro 16 Sanctis num. 5 nominatis, idque independenter à Congregatione Rituum, tunc necdum instituta; sed etiam, juxta num.6. *Omnium quoque aliorum dicta Congregationis & Ordinis Sanctorum.* Ex qua concessione composita Officia cœptaque usurpari, cum essent recudenda Romæ anno 1613, fuerunt modice *amplificata, & à sacra Rituum Congregatione emendata, approbata, & concessa.* Variis deinde locis, identidem prodierunt auctiora illa, ac denique in ultima Mediolanensi ad nonaginta excreverunt; in quibus etiam apparuernnt tunc de S. Alberto Lectiones, cum erroribus non levibus, sumptæ ex Carmelitano Sarraceni Menologio.

7 Istis autem omnibus sic extra Urbem curatis semperque auctioribus editionibus, ita præfigitur Pii V concessio, absque ulla Congregationis Rituum mentione, ut hujus consensum fuisse requisitum non appareat; plane acsi Pii V concessio esset sufficiens approbatio singulorum, quos aliquando constaret Ordinis Canonici fuisse, uti fuerat iste S. Albertus. Id an, & quam rite factum sit, ipsi S.Congregationi considerandum relinquo. Unum dixi & dico, ipsas de Alberto Lectiones diu post an.1613, imo & post 1645 compositas editasque, nullam vel Pontificis vel sacræ Congregationis positivam approbationem habere; adeoque non potuisse ut ita approbatas eidem Congregationi offerri, nisi per quamdam facti ignorantiam, quamvis in Carmelita offerente excusabilem, multoque magis in Congregatione suscipiente: quis enim, sic (ut ajebam) præposito titulo, non facile deciperetur?

8 Interim, sicuti isto Parergo volui me excusatum, tam Lateranensibus, quam Carmelitis, quatenus circa istud ipsorum factum, erravi; ita sacræ Congregationi explicare intendi, quid mihi dedisset occasionem dubitandi, de quo etiam nunc dubito; scilicet, an ipsa Congregatio intenderit Lectiones Lateranensium, numquam sibi ab his exhibitas, velut sufficienter probatas Carmelitis concedere; an vero jusserit componi alias, quales in horum mox excuso Breviario nunc inveniuntur, sumptæ ex Lezana multoque correctiores. Ut ut est, sicut fidei, observantiæ, & deferentiæ Pontificum Bullis debitæ, nihil detrahit aliquis puri facti error, historico examine deprehensus indicatusque; sic neque Congregationis istius Decretis. Ego vero in Aprili dubitans, an Lectiones, de quibus supra, verè oblatæ aut saltem receptæ fuerint, nihil in ipsam Congregationem peccavi.

9 Atque hæc sufficient, Accusationi obiter à Te propositæ, plenius autem deductæ Art. 15 §. 17; ubi quantumcumque coneris retractationis meæ sinceritatem fidemque more tuo elevare, spero tamen futurum, ut meæ hic iteratæ potestationi plus credatur, quam malignis tuis suspicionibus, quibus me istic gravare conaris. Nam quis est cui, ut Patern. vestra supponit, vix credibile videatur, quod Pœnitentiarius noster, tot annis Romæ versatus, cum rogaretur quærere utrum Canonici Regulares Officio proprio colerent S. Albertum, id quæsiverit ex Procuratore Gallo sibi familiarius noto, nullatenus suspicans Gallos aliis quam Italos Officiis uti? Carmelitæ Calceati & Discalceati, diverso quamvis utantur Breviario, eosdem tamen Sanctos communiter colunt; uti & Franciscani Conventuales atque Observantes, Augustiniani quoque & Cistercienses, tam Veteres quam Reformati: & mirum sit aliquem Romæ esse, qui numquam cogitaverit, quod Canonici Regulares Galli discreparent;

parent in isto puncto ab Italis? Mirum sit potius, aliquem esse qui extra utramque istam eorum Congregationem, differentiam sciat, adeo privatam ac domesticam, ac prorsus extraordinariam; sicut ego in talibus versatior eatenus illam ignoravi. Sed aliò transeamus.

10 Num. 5 fingis, quod *intendat Papebrochius indirecte taxare S. Congregationem, quasi clausis oculis & absque aliquo examine, similia sibi oblata approbet Officia.* Sed, dum intentionis soli Deo notæ præsumis esse judex, Rev. Pater, vide ne temerarii judicii Te arguat inspector cordium Deus. Aliud sonat *minor cura*, qua dico, p. 1 Conatus. pag. 18 n. 3, ad unius Cardinalis relationem, approbari Officia talia; aliud, *clausis oculis & absque aliquo examine.* Hoc enim Cardinali relaturo committi, postquam congruam adhibuerit inquisitionem super informationibus sibi oblatis, intelligitur ex ipsis decretorum verbis; & informationes accipi extrajudiciales docet Plettenbergius supra. Multo autem minor tunc adhibetur cura, quando præcessit alia similis approbatio, & solum petitur illius extensio, uti factum in casu præcedenti. Quod vero in talibus possit obrepere error aliquis circa factum, magis quam ubi contradictorio judicio agitur, non puto egere probatione. An autem gratis posuerim differentem modum recipiendi, inter eas historias quæ ad Religiosorum quorumdam usum particularem permittuntur vulgari; & eas, quas ad totius Ecclesiæ communem usum Breviario inferendas, Pontifici offert sacra Congregatio, ipsamet definiat.

11 Ast neque huic parcere Papebrochius dicitur; & quæritur, *an S. Congregationi non impingat pudendum colaphum*, cum tomo 4 Maji pag. 144 *præjudicium veritati natum* ait, ex Lectionibus de S. Venantio, in Romanum Breviarium receptis. Spero non ita censuros Congregationis illius Præsides Eminentiss. Cardinales. Quis enim dixerit colaphum impingi ei, quem postquam ostenderis in quæstione facti bonâ fide errasse, sententiam tuam pergis stabilire novis argumentis, tanto solicitius, quanto major est auctoritas asserentis contrarium, magisque reverenter suscipienda, nisi magnæ ac graves rationes obstarent, uti obstant ex parte Actorum S. Venantii, de quibus mihi litem moves, alibi pluribus iterandam.

12 Hinc transit Accusator ad locum ex tom. 7 Maji, ubi pag. 665 *certum* esse dico, *Romæ in rebus sacris, tam communibus quam privatis, tolerari multa (ut levissime dicatur) incerta & dubia*; ubi non hoc solum dico sed etiam addo; *Et verosimiliter aliquando corrigenda, cum satis fuerint disceptata*; addere etiam potuissem; *Et quando universalis aliqua talium reformatio instituetur, sicut instituta fuit quoad Breviarium seculo superiori, ex quo tempore multa tunc nondum discussa diligentius cœperunt ventilari.* Ista autem dico occasione singularis diligentiæ, qua pro & contra publicum S. Job Prophetæ cultum, eruditissimi viri in sacra Rituum Congregatione disceptarunt, quod omni occasione ac tempore faciendum, nec sperari debet, neque fieri expedit tam cito.

13 Lepram Constantini, lapsum Marcellini, aliaque similia, res esse *(ut levissime dicam) incertas & dubias*, nemo nunc credo inficiabitur qui expenderit; nemo tamen S. Congregationi exprobrari posse dixerit, quod ista non continuo mutari jubeat; esto ab auctoribus gravissimis, uti supra ostensum, fabulis & commentis adnumerentur. Nemo etiam propterea dixerit, factis in Breviario relatis non plus credibilitatis accedere (quod hic iterum repetis, sicut & alia plura superius refutata) quam si in *Alcorano* Ma-

Mahometi, aut inter fabulas Æsopi referrentur. In his relata ut fabulosa censeas, sufficit solus libri titulus; in isto prohibet idem titulus, ne tale quid censeas absque demonstratione pene evidenti.

14 Denique arguit me Patern. vestra, quod allegans verba quædam Irenæi à S. Jacobo, narrantis quomodo, post diligens examen cujusdam manuscripti, sacri Officii judicibus oblati, nihil in eo notatum sit, quo fides ipsius posset labefactari; arguis, inquam, quod conjuxerim verba *diligens examen*, omissa parenthesi ab auctore interjecta (*ut solet in hoc Tribunali*) ne scilicet huic Tribunali eam laudem darem. Equidem non possim nunc certo definire, casûne omissa ea parenthesis sit; an quod periodus Irenæi adeo longa esset, & alterâ majoris momenti parenthesi, sed non necessariâ, facta longior, ut potuerit secundâ illâ minusque necessariâ exonerari.

15 Talem autem omissionem par... thesis, nihil ad rei substantiam spectantis, à te, Rev. Pater, mihi objici, & grande ex ea conflari crimen, quo fuerim molitus minuere fidem &c, sacræ Rituum Congregationi debitam, tanto est iniquius, quanto sæpius deprehenderis, in meis quæ accusas scriptis ea omisisse, quæ si non omisisses, accusare nihil potuisses. Neque Tribunal illud Rituum erat de quo solo agis in titulo, sed S. Officii: quamvis utrique summa veneratio tribuenda sit. Denique, ut hic de intentione mea, non modo temere, sed etiam falso suspicaris; ita de Alberto iniquissime accusasti, nullà in toto tuo §. aut Articulo præsenti facta mentione retractationis meæ tam dilucidæ, quam non ignorasti, & alibi commemoras.

§. II. *ACCUSATIO.*

Papebrochius prætendit sibi licere, cum infami Launoyo, Historias sacras, à sacra Rituum Congregatione recognitas & approbatas, allegare ad fabulas, & quidem cum assensu & applausu Sedis Apostolicæ.

RESPONSIO.

16 HÆc tam invidiosis terminis concepta Accusatio, juxta stylum Auctori usitatum (quasi *disputare* quidpiam, aut etiam *improbare*, idem sonet quod *ablegare ad fabulas*) in duobus fundatur locis: altero ex tom. 2 Maji fol. 716 n. 33, ubi dico, *Patitur Ecclesia eruditos viros disputare circa Dionysium Parisiensium Patronum ... & circa historiam, quæ XXIX Iulii in festo S. Marthæ recitatur*; altero, ex parte 1 Conatus fol. 18, ubi alia occasione dicitur; quod talia *improbantibus haud quaquam indignatur Romana Curia, sed audit eos gratiose, & laudat studium bene merendi de re Christiana*, scilicet detegendis, si qui videntur obrepsisse, erroribus; *licet non statim (nec enim convenit) admoveat correctioni optatæ manum*. Hæc autem omnia placuit Accusatori prætermittere, ut non appareret, quam solicite caveam, ne quis ex sic notatis neque mox correctis scandalizetur; tantum abest, ut ex meo judicio corrigi aliquid velim.

17 Quod id patiatur Ecclesia, in proposito

positio exemplo demonstrat Schelstratius, ex reperta in nostro tomo 1 Aprilis fol. 745 epistola Innocentii Papæ III, data Pontificatus anno 18, qui fuit Christi annus 1215; ubi cum Pontifex exposuisset geminam de Dionysio Parisiensi sententiam, negantium & affirmantium Areopagitam esse; *Nos*, inquit, *neutri volentes præjudicare sententiæ ... sacrum B. Dionysii pignus ... quod ... Apostolicæ Sedis Legatus de Græcia tulit in Urbem, vobis devote dirigimus ... ut nullus de cetero remaneat dubitatio, quin sacræ B. Dionysii Areopagitæ Reliquiæ apud vestrum monasterium habeantur.*

18 Ex his verbis Schelstratius, in Synopsi Artic. 3 Capitis 3 Dissertationis 3 pag. 415 Antiqu. illustratæ, *Ostenditur*, inquit, *hanc de Areopagitæ Episcopatu contentionem relinqui à Sede Apostolica disputationi fidelium*. In ipso vero contextu num. 288. *Non ignoro*, inquit, *Romanum Breviarium hocce tempore, secutum eorum testimonium, qui Dionysium in Gallias missum à Clemente sustinebant ... Nec ignoro quoque, alios amplexos priorem ab Innocentio III memoratam sententiam, eamque de facto nunc communem esse in Sorbona Parisiensi, & Gallia cui viam præpararunt Sirmondus, Launoyus, Petavius, Bellarminus.*

19 Quid tibi videtur, R. P. Professor, an Schelstratio *infamis Launoyus* est, quem tantis viris ille sine scrupulo annumerat? Considera autem, dum sic loqueris de mortuo, ne ob violatum caritatis præceptum infamiam tibi compares. An solus aut præcipuus defensor est Launoyus istius sententiæ? Hanc nempe cum illo nominatim mihi facere debebas communem, aliis omnibus prætermissis, ut in me conjicere posses omnia illa convitia, quibus Theophilus Raynaudus antagonistam suum illiberaliter onerat. Quæ *de duobus Dionysiis*, deque *commentitio Lazari & Maximini, Magdalenæ & Marthæ adventu in Provinciam* scripsit Launoyus, & tam indigne proscidit Raynaudus, numquam Ecclesia censuravit, quod sciam: sed neque improbavit Breviarium novum Parisiense anni 1680, in quo istæc omnia expuncta sunt, ut receptiori tunc Parisiis opinioni contraria. Hæc autem opinio, etiam nunc, ibi magis viget inter Eruditos: quos si cum Raynaudo dixeris, *Hypercriticos, sputis omnium, etiam mulierculaurum sandaliis dignos, audaces, effrænes novatores, pruriginosa ingenia, omnium pene traditionum hostes*, &c. qualem me pingere conaris num. 14 ex illius Antemurali; vereor, ut patienter quis Parisiis & alibi sustineat Te. Laudo Theophilum in plurimis, in hoc non laudo; neque ipsius amarulentas phrases velim contra Te imitari, utcumque de me commeritum.

20 Jam vero Schelstratium, prædictam de Dionysio quæstionem inter suorum studiorum principia accuratissime ventilantem, adeo non improbavit Romana Curia, ut merito primi illius libri, argumentum istud inter alia tractantis, obtinuerit ab ea Canonicatum Antverpiensem; auctaque exinde doctrinæ minime vulgaris æstimatione per alia subsequenter opera, idoneus sit judicatus, quem è Belgio Romam accerseret Pontifex ad Bibliothecæ Vaticanæ Custodiam, cum titulo Canonici, primum Lateranensis, & mox Vaticani; ad majora porro provehendum, nisi mors immatura stitisset pronum ad dignitates amplissimas cursum. Aliter is, quam Tu Tuique R. Pater, de nostro opere sentit ac scribit, etiam ubi contraria sustinet.

21 Poterat is, ex eodem Henschenii commentatio, ubi refert Innocentii III epistolam, etiam observasse, si id ad argumentum spectasset, Pontificis errorem, in

in eo quod credidit, misso illo corpore cessaturum dubium, an in San-Dionysiano monasterio vere haberetur corpus Areopagitæ. Hic enim creditur Atheniensis Episcopus fuisse; & corpus istud fuit alterius S. Dionysii, Episcopi Corinthiorum, qui colitur à Græcis 8 Aprilis, & fuit 100 annis junior quam Areopagita, quos quomodo inter se confuderit Pontifex, nescitur; nisi quod San-Dionysiani in historia translati ad se corporis (utique re certius jam comperta) dicant, missum sibi ab illo *corpus Sanctißimi Dionysii Confessoris, Corinthiorum Episcopi.*

22 Quin etiam Leo Papa IX, ducentis fere annis ante Innocentium III, & centum annis ante Petrum Abailardum, qui accusabatur primus dubium movisse de veritate adventus Areopagitæ in Galliam, diploma misit ad Regem & Prælatos Francorum, indicans corpus Areopagitæ haberi Ratisbonæ; unde consequens fiebat, Parisiensem Episcopum ac Martyrem, non minus ab Areopagita, quam à Corinthio Dionysio Confessore prædicto diversum esse. Neque tamen inventus est hactenus, qui talia talibus productis dicentem Henschenium, appellaret hostem Traditionum vel Pontificum contemptorem, dum eos sibi mutuo contradicentes inducit; modeste agnoscens, in quæstionibus facti, ipsis posse errorem obrepere, etiam ubi studiosius agunt, uti apparet fecisse Leonem IX & Innocentium III.

23 Finiens hunc Paragraphum, tam argumentis vacuum, quam contumeliis fartum, arripis, Pater Rev. locum alterum, unde *applausum Sedis Apostolicæ* in titulo assumpsisti; ubi ego solum scripseram, aliquid, in Breviario subinde notatum, *non improbari Curia Romana*; postquam scilicet observaveram, *absque ullius veteris scriptoris testimonio* assertum à Martino Polono, & aliis eum secutis, indeque insertum Breviario, quod *S. Cletus* in epistolis suis primus omnium usus sit verbis, *Salutem & Apostolicam benedictionem* apprecantibus.

24 Causam, cur id cunctarer credere, talem addidi, ut in eamdem mecum sententiam cesserit Pagius ad an. 91 num. 3; hoc insuper notans, nullam Cleti haberi Epistolam (addo ego, ne suppositiciam quidem) in qua videri possit fundatum esse Martini Poloni assertum: unde & Christianus Lupus Tom. 5 Synodorum cum Notis pag. 535, licet sustineat & pluribus probet non esse morem novellum, quo Romanus Pontifex absentibus mittit Apostolicam benedictionem; Cleti tamen nullam mentionem facit, nec ullum aliud similis formulæ, qualis ei à Martino Polono tribuitur, exemplum antiquum in ullo alio Pontifice potuit reperire. Locum ergo habere hic debet istud effatum Baronii Tom. 1 Annalium, cui deinde inhærens tam multas explosit fabulas, *Quod à recentiori auctore de rebus antiquis, sine alicujus vetustioris auctoritate profertur, contemnitur*: maxime cum summa antiquitas, ad quam ejusmodi formula possit adduci, ultra seculum septimum hactenus nequiverit deprehendi, inter tot tam multorum Pontificum Epistolas, etiam suppositicias.

25 Hisce rationibus motos credo reformatores Breviarii Parisiensis, ut ex Romano assumpturi festum S. Cleti cum una Lectione, brevissimam eam esse voluerint, nec in ea meminisse formulæ, ipsi à Martino Polono adscriptæ. Hoc autem illi fecerunt anno 1680, quando necdum de Conatu meo, talibus observationibus augendo, cogitabam. An eos Paternitas vestra permissura sit, viros eruditos credi ac dici, vel cum Launoyo atque Natali Alexandro

xandro explosura, nescio. Non sunt illorum Parisiis tam obscura nomina, ut ea hic exprimere me oporteat, tuis scommatis dilaceranda; uti neque nomina Cardinalium, qui Breviarium istud, eique inhærentem Pagi criticam maximi faciunt Romæ, sicut horum rescriptis probari poterit cum erit necesse, & illis gratum.

§. III. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Historias sacras, jussu Pii V aliorumque summorum Pontificum, à sacra Rituum Congregatione rigorose examinatas & approbatas, cum Launoyo & Natali Alexandro, passim tamquam fabulas explodit.

RESPONSIO.

26 SI de Breviarii Lectionibus agitur, quæ Historiarum nomine in ritualibus libris veniunt, nusquam earum aliquam *explodo*; verbum istud, ipseque eo indicatus sarcasticus contemptus, tam mihi Rev. Pater, est insolens, quam Tibi contra me frequens. Dionysii Areopagitæ transitum in Gallias Launoyus vocat *meras aniles fabulas*. Sit ita sane: sed numquid non longe ab eo recedo, cum dico, sicut ipse fateris, quod *Res ea admodum controversa est, neque volo in alterutram partem præjudicare quidquam*, totam nempe relinquens successoribus Novembrem tractaturis? Quid? quod nec ibi Launoyum allego, neque in alio hujus §. loco. Natalem vero semel iterumque dumtaxat, antequam prohiberetur, idque in quæstionibus pridem aliunde & passim notis, de lepra Constantini, Marcellini lapsu, aliisque similibus, inter Acta S. Silvestri & Concilii Sinuessani relatis, ex quibus formatas Lectiones Card. Bona, *insupportabiles* sibi esse dixit. Cur autem mihi, absque ulla auctoris proprii mentione, crimini vertitur dictum illud, quod constat me ex Cardinali, & ejus solum nomine, retulisse?

27 *Non censeri debere explorata & inconcussa auctoritatis quæcumque Breviario sunt inserta*, scripsit Natalis Alexander; & ego ipsius verba secutus arguor id ipsum confirmare, *ex ante hac facta tot locis correctione, ut spem faciant non displiciturum SS. Rituum Congregationis Præsidibus, quisquis bona ductus ratione alia subinde adhuc suggerat.* Nihil in his verbis displicuisse vel displiciturum etiam nunc credo; neque illos assensuros Paternitati Vestræ, asserenti, prædictas Historias omnes tam *rigorose*, quam præsumis, *examinatas* fuisse, priusquam approbarentur. Hanc fiduciam mihi dat Bartholomæus Gavantus, Sect. 4 cap. 12 Commentarii sui in Rubricas. Ipse enim, ut ait Card. Ursinus, mox pluribus allegandus, *unus fuit è recognitoribus Clementini & Urbaniani Breviarii, adeoque, tamquam de re sibi propria, testatur*, quomodo in correctione ista processum fuerit: sic autem loquitur num. 16. *Perdifficile visum est ad Historiæ veritatem reducere Sanctorum Lectiones, idque minima, qua fieri potuit, mutatione. Imo* qua

quæ controversa erant, alicujus tamen gravis auctoris testimonio suffulta, aliquam haberent probabilitatem, retenta sunt eo modo quo erant; cum falsitatis argui non possint, quamvis fortassis altera sententia sit à pluribus recepta. Sunt ergo retenta, non solum quæ videbantur certa, sed etiam quæ solum *probabilia*, omissis etiam probabilioribus, donec certius constaret de primarum falsitate.

28 Nunc, quoniam grave tibi est, Rev. Pater, audire verba Natalis Alexandri (quæ nec ego protulissem, si libri prius fuissent prohibiti, quam Conatus meus imprimeretur) audi Eminentiss. D. Vincentium Mariam Ordinis Prædicatorum Card. Ursinum, S. Beneventanæ Ecclesiæ Archiepiscopum, in Dissertatione de Reliquiis S. Bartholomæi, Benevento vindicatis an. 1694. Negat, hic, eas unquam fuisse Benevento translatas Romam, quod tamen in Breviario legitur; atque ad hujus objectam sibi auctoritatem respondet Art. 7; ,, illud maxime ,, quidem auctoritatis esse, in iis quæ per se ,, se ad cultum ecclesiasticum attinent; minoris tamen ponderis esse in privatis factis aut gestis, quæ in Vitis Sanctorum ,, ex occasione referuntur; ita ut efficax argumentum inde peti non possit, ubi ,, præsertim antiquiora monumenta adversantur.

29 ,, Nec enim Ecclesia ipsa, quæ illis ,, utitur, inconcussæ infallibilisque veritatis judicat, quæcumque Breviarijs sunt ,, inserta; cum multoties, pro variis temporibus, variâ ex occasione ea mutaverit correxeritque. Testatur id Concilium Senonense de anno 1528, quod, ut Breviaria & Missalia emendarentur, decreto ,, sanxit: testatur Concilium Coloniense de ,, anno 1536, cui hoc idem decernere placuit; ac demum Concilium Rothomagense anni 1581, & Concilium Rhemense anni 1583 decernunt, ut quam diligentissime à falsis narrationibus Breviaria ,, repurgentur. Quæ omnia argumento ,, sunt, non illico putanda esse ab omni ,, aberratione historicâ libera Breviaria, sed ,, magnâ plerumque spongiâ egere, licet illa in suum usum usurpet Ecclesia ,, Hæc ego si scripsissem, quantos non cieres clamores, Pater Rev.? quibus non contumeliis me onerares?

30 Pergit tamen Cardinalis dicens ,, Imo ,, nec suis omnino carere nævis Clementino-Urbanum, quo utimur, Breviarium, doctissimi historiarum exploratores judicant, ,, cujusmodi sunt. I. Marcellini Pontificis ,, cultus idolis exhibitus, ejusque pœnitentia in Concilio Sinuessano ... II. Lectiones non paucæ, ex iis sanctorum Patrum ,, libris petitæ, qui ex gravissimo Criticorum judicio apocryphi reputantur. III ,, Symbolum, *Quicumque vult salvus esse*, S. ,, Athanasio in hodiernis Breviarii adscriptum, quod illius non esse eruditissimi ,, plerique consentiunt, quamvis cujus determinate sit auctoris, non ita inter se congruant. IV. Canticum *Te Deum laudamus*, ,, SS. Ambrosio & Augustino adscriptum, ,, eum Sisebuto Monacho ab eruditis vindicetur, ex veteri Casinensis cœnobii Breviario & Codice Ms. Vaticanæ bibliothecæ, à Card. Bona recensito. Et vero Cardinalem Baronium non absolutissimam in rebus historicis fidem Rom. Breviario tribuisse, certissimum est ,, Auctoritates plures, & exempla eodem conducentia dedi supra.

31 Age nunc, R. P. Professor, ex Cardinali Ursino etiamnum vivente, quære id quod toties quæris ex me, quinam sint illi *eruditissimi viri*, quos laudat, nec nominat; an sint alii quam *Hæretici*, *vel Launoyus*, *Alexander*, *ac similis furfuris auctores ab Ecclesia damnati*? Interim agnosce Tibi à me

me responsum verbis Eminentissimi unius, non tantum eruditissimi, sed etiam religiosissimi Cardinalis, ad ea quæ mihi hic objicis num. 26, 27, 28. Sicut & antea Tibi respondi ad num. 23 & 31 de Dionysio Areopagita ejusque libris. Suscitas etiam quæstionem de Romana corporis S. Stephani translatione, ex Breviario ad 3 Augusti, de qua non dixi aliud, quam *esse quibus videatur fabulosa*, rem proprio loco ac tempore discutiendam reservans. Recoquis deinde sæpius rejectam cramben, de occasione per quam conversus fuit S. Bruno, licet eam scias expunctam è Breviario; quam tamen non negaveram; imo soluto tandem dubio certior, operose confirmaveram.

32 Nusquam denique negavi Augustinum (quod solum ex Breviario allegas) *religiosam instituisse familiam*: solum dixi, quod ea quæ nunc habetur Regula, *ex sui auctoris mente se non ultra extendebat, quam ad paucas illas Moniales quibus scribebatur*. Hoc autem me non docuit *Erasmus Rotterdamensis*, nunc primum mihi notus id asseruisse; sed ipsamet Regula, nihil continens quod virili sexui peculiariter proprium sit, plura quæ muliebri; ipsumque exordium, solas illas respicens. Idem vero confirmavit mihi Bellarminus de Scriptoribus, pag. 180 dicens; *Ex tribus Regulis sola tertia est Augustini: sed feminis data, non viris*. Eamdem quoque thesim dilucide probat, contra Pennottum & Richardum quemdam, *Nicolaus Desnos, Prior Conventualis, Magister & Administrator generalis majoris Domus-Dei Pruvinensis, Ordinis Canonicorum Regularium D. Augustini*, in erudito opere cui titulus, *Canonicus secularis & regularis*, sub annum 1674, diu ante Majum meum, Parisiis edito, lib. 3 cap 22.

33 Idem sequenti mox capite quærit, *quo tempore & quo auctore Epistola Augustini 109* (hæc est Regula de qua controvertitur) *Sanctimonialibus exarata, in Regulam Clericorum (Eremitæ, Monachorum dici mallent) emerserit*: verosimiliusque existimat id factum in confinio seculi 8 ac 9, à S. Benedicto Abb. Anianensi, auctore *Concordia Regularum*: qui, sicut eidem Concordiæ inseruit Regulas SS. Cæsarii & Aureliani, mulieribus similiter solis scriptas, viris que aptavit; ita & istam, inter Epistolas S. Augustini repertam, iisdem accommodavit, *mutatis terminis femineis in masculeos*. Ita Nicolaus ille, eamdem Augustinianam Regulam professus, qui pluribus deinde capitibus disputat contra Erasmum pro votis Augustinianorum, quæ ille videbatur negare; interim ipsum adeo non contemnit, ut ex ejus Epistola ad Archiepiscopum Toletanum, præfixa *præstantissimæ* (ut Labbeus appellat) *editioni Frobenianæ*, anni 1529 per Erasmum curatæ, longissimum Augustini elogium, quasi Vitam, integre transtulerit in caput 21 ejusdem libri 1.

34 Eam Epistolam ego legens, invenio exordium plenum elogiis Sanctorum Patrum; quorum *mastygem* cur Erasmum tam illimitate vocet Paternitas Tua, nondum video; Monachorum mastygem potius dici posse agnosco, & ut talem abominor. Interim operam ab eo in Augustini editione navatam nemo Catholicus contemnit. Doctor autem Molanus in editione Lovaniensi anni 1576 præfatur, quod *in censuris*, quibus pseudepigrapha opera secernit à veris, *Erasmus aliquoties .... magno adjumento* sibi *fuit*. Ita norunt Catholici, etiam in fidei suspectæ scriptoribus, laudare quæ laudanda sunt; Tibi soli, Pater Rev. placet, pariter eorum opera & in his omnia damnare, ut me damnare possis in omnibus, in quibus eis videor consentire, quantumcumque multi & graves Auctores alii id mecum faciant, eodem calculo mecum damnandi vel absolvendi, nisi in me solo displicerent omnia, quæ placent vel excusantur in aliis.

§. IV.

§. IV. ACCUSATIO.

Papebrochius, sacras Carmelitarum Historias, à sacra Rituum Congregatione approbatas, explodit tamquam fabulas.

RESPONSIO.

35 Accusatio hæc, iisdem fere quibus prior concepta verbis, non alia indiget responsione: hic tamen insuper addi potest, quod si non indubitabilis veritatis sint ea quæ in Romano Breviario tolerat Sacra Rituum Congregatio, multo minus ea quæ tolerat in Carmelitano. De punctis vero hic propositis minus convenit me nunc respondere sigillatim, quod de singulis solum delibatis capitibus proprius promittatur rediturus locus, scilicet de Lectionibus pro Commemoratione solennitatis B. Mariæ de monte Carmelo, Art. 15: pro festis SS. Bertholdi, Cyrilli, Angeli, Telesphori, Art. 11: de revelationibus factis patri sancti Eliæ, S. Petro Thomæ, S. Simoni Stock, Art. 20. Denique num. 45 inculcas iterum, Eliam *Ordinis fundatorem & institutorem*, à Te probatum Art. 3. Ego vero, id eum vere dici posse, censeo, & modum explico Art. 2 num. 192, neque necesse puto eadem hic repetere.

36 An autem de istis omnibus etiam intelligi vis, quod hic in titulo omisisti, formatas de ipsis Lectiones, esse *rigorose examinatas à sacra Congregatione*, sive, ut alibi loqueris, *prævio rigoroso examine approbatas*? Ita videri posset ex num. 42 & 45. Ast ego jam dicere cœpi, *Officium de S. Alberto, quo ex Indulto Pii V utuntur*, ut ais, *Canonici Lateranenses*; & cujus *recitandi licentiam Carmelitas obtinuisse* asseris *à sacra Rituum Congregatione*; dicere, inquam, cœpi, non aliter ipsum censeri posse concessum Canonicis illis à Pio V, quam quatenus in Bulla anni 1577, cum necdum instituta esset S. Congregatio Rituum, conceditur, ut *Omnium aliorum*, (ultra paucos in Bulla expressos) *dictæ Congregationis & Ordinis Sanctorum festa, etiam sub Duplici officio, celebrare, atque iis omnibus & singulis proprias eorum atque authenticas Lectiones & Orationes accommodare valeant.*

37 Tali nempe concessione supposita, perrexerunt iidem Canonici, etiam post Pii mortem & Congregationem Rituum institutam, Sanctorum, quos sui Ordinis fuisse existimabant, multiplicare identidem Officia, & proprias cuique Lectiones componere atque recitare. An autem sic extensa concessio, & talis modus quidlibet sub Pii V nomine producendi, satis innotuerit S. Congregationi, nihil attinet quærere. Unum dico, si illæ, occasione Carmelitarum, novo examini fuerunt subjectæ & approbatæ, examen istud minime rigorosum fuisse: ipsasque in sola Lateranensium male informatorum fide receptas dico. Ibi enim dicitur *Albertus*, „ Amiensi ✠ in Galliis urbe ortus; parentibus orbatus ✠ adolescens, factus Canonicus Regularis; & post litterarum studia Parisiis decursa Sacerdos factus; ab Innocentio II, facta ✠ per litteras potestate confessiones audiendi; inter familiares Ludovici ✠ Regis profectus in Orientem; in claustro Dominici sepulcri ✠ Regularem vitam professus; re Christianorum infecta reversus, ab Adriano IV factus Ecclesiæ Mortariensis Præpositus; deinde, ut traditur, Episcopus Vercellensis; rursusque profectus

„ctus in Orientem, ab eodem Pontifice „creatus ☞ Bethlemicus & Ascalonen-„sis Episcopus; sed & Apostolicus Lega-„tus in Syria ab Alexandro III ☞, re-„gulam concionavisse ☞ quam Carmeli-„tis tradidit; Hierosolymitana Sede va-„cante, ejus Patriarchali dignitate ☞ à „Cælestino III decoratus; ac tandem se-„nio gravis animam exhalasse, die VIII „Aprilis anno 1213.

38 Hæc si examinanda sumpsisset sacra Congregatio, num putas neminem futurum fuisse, cui incideret dubitatio, an vere in unum hominem, eumque ex Gallia advenam, tot fuerint consequenter collatæ Prælaturæ? Moto autem semel dubio, quomodo non cogitasset aliquis audiendum Ferdinandum Ughellum, tota Roma notissimum per tunc edita novem de Episcopatibus Italiæ volumina, qui etiam de Orientalibus Episcopatibus promittebat tractatum? Sed hunc ipsum fortassis studiose declinabant Patres Carmelitæ, scientes in Alberto eum sibi non favere: quippe qui Tom.4 col.1046 scripserat, quod eorum *Historici, præsertim Saracenus & Alegre, portentosam de eo narrationem instituerunt*. Consultus ille, procul dubio alia exhibuisset, suæque censuræ reddidisset rationem, exhibito libro, quem de Vitis & gestis Episcoporum Vercellensium sub annum 1602 edidit Joannes Stephanus Ferrerius, Vercellensis etiam ipse Episcopus, unde veterem scripturam acceperat ipse Ughellus, de Vita & morte Alberti Hierosolymitani Patriarchas omnibus iis locis, quæ addito signo ☞ notavimus, contraria Lectionibus præmissis, prout hic placet considerandum exhibere.

39 „XVIII Kal. Octobris ☞ MCCXIV, „Indictione II. Præsenti die de carnis er-„gastulo egressus est fel. mem. Venerabilis „Pater & Dominus, Albertus Hierosoly-„mitanus Patriarcha, hujus Ecclesiæ quon-„dam Episcopus .... Fuit vir Domini de „Castro-Gualterii ☞ Parmensis diœcesis, „nobili ortus prosapia .... Valefacto „mundo & pompis ejus, ad ecclesiam Mor-„tariensem ... cum ☞ parentibus confu-„git ..., atque in Priorem ipsius ecclesiæ „electus ... de ipso Prioratu ad regimen „☞ Bobiensis Episcopatus fuit violenter „abductus: unde paucis evolutis annis, an-„tequam consecrationis munus reciperet, „postulatus est in Episcopum ecclesiæ Ver-„cellensis, quam per XX fere annorum „curricula viriliter gubernans ..., ab O-„rientali Clero & populo in Hierosoly-„mitanum Patriarcham fuit unanimiter „postulatus, & per Dominum Papam ☞ „Innocentium III, ut illo iret coactus; „ubi dum per octo annos sancte & lau-„dabiliter vixisset .... diabolicus vir qui-„dam de loco Caluxii ... eumdem.... „in hac die gloriosæ exaltationis sanctæ „Crucis, in ecclesia S. Crucis civitatis „Acconæ, processionem cum Clero so-„lenniter agentem, cultellis petiit & oc-„cidit: & sic gloriosus Pater per martyrii „☞ palmam ex hac vita migravit.

40 Nunc mihi, in has redacto angustias, ut palam & iterum cogar demonstrare, non æque rigoroso examintre omnia & singula in sacra Rituum Congregatione, quæ subinde à Religiosis proponuntur; liceat cum bona ipsius Congregationis venia, ab ipsiusmet Accusatoris mei ore extorquere veritatem, interrogando, utrum, ex duobus necessario dicendis, malit eligere, Dic ergo, Pater Rev. Lectiones illæ Lateranensium de S. Alberto, quas Carmilitis quoque permitti petiit & impetravit P. Seraphinus, an. 1671, tamquam *auctoritate Pii V compositas*, fueruntne ab illo oblatæ examini, an non? Si non fuerunt, & tamen concessæ sunt, habeo quod intendo; neque quidquam magnopere derogatum video auctoritati sacræ Congregationis, quæ bona fide vobis asserentibus credidit, eas vere atque

indi-

individualiter fuisse *compositas auctoritate Pii V*, & permissas, eo quo talia nunc solent modo, id est post prævium examen aliquod.

41 Si fuisse oblatas dicis, vide an non gravem inferas S. Congregationi injuriam, dum credere nos vis, in ea fuisse neminem, qui animadverteret multa in iis esse, quæ & certiore & accuratiore examine egerent; quo adhibito & libris consultis, statim patuisset, id quod supra pronuntiavit Ughellus, *portentosam* institui *narrationem*, per quam Albertus Vercellensis, qui usque ad finem seculi 12 numquam sciebatur pedem tulisse extra Italiam, totis viginti annis in Vercellensi Episcopatu versatus, dicebatur ab Alexandro III missus in Syriam Legatus, & Regulam Carmelitis dedisse multo prius quam fieret Patriarcha Hierosolymitanus; quem tamen titulum ipsa Regula expresse præsefert: *Albertus Dei gratia Hierosolymitanæ Ecclesiæ vocatus Patriarcha*: hoc autem constare poterat eum non vocatum, nisi ab Innocentio III sub annum 1204.

42 Ubi his responderis, quæram porro de P. Seraphino, an, quando præfatas Lectiones permitti Ordini suo petiit, habuerit vel non habuerit notitiam aliquam verioris Vitæ, apud Ferretium & Ughellum inveniendæ. Si non habuit, fateris ejus negligentiam, in præparandis adminiculis tam necessariis, qui saltem nec Lezanæ Annales consuluerit: nam etiam in illis tom. 4 ad annum 1185, quo Episcopus Vercellensis electus est Albertus; & ad annum 1204, quo ad Patriarchatum invitatus; & 1214, quo mortuus fuit, totum ex Ferretio textum describit Annalista vester: & num. 13, postquam omnes Saraceni errores loco non uno refutasset, illud Vercellense testimonium præ aliis omnibus æstimare se ostendit, veluti quod *efficacius demonstrat B. Alberti sanctitatem meritaque præclara, ut vel ipsis solis jure Ecclesiam Officium Canonicum & cultum Sancti tribuisse, dici possit.*

43 Si vero notitiam illam habuit P. Seraphinus, quomodo dicetur non imposuisse, neque studiose quæsivisse tenebras, quibus involvere veritatem maluerit, quam Congregationi palpandum præbere Lectionum Lateranensium defectum, & dubitabilem insuper reddere diem 8 Aprilis, quo Ordo suus colendum Albertum sumpserat; idque ut Confessorem, quem constitisset obiisse Martyrem 14 Septembris. Sic enim aliquando moniti per P. Danielem à Virg. Maria Carmelitæ Romani, ut S. Petrum Thomasium reponendum curarent ab ordine Martyrum in ordinem Confessorum, in quo olim steterat, sed per Saraceni figmenta abductus fuerat, nihil sibi movendum duxerunt; forte ne levi illo parvoque scrupulo Congregationi objecto, in dubium venirent alia ejusdem generis plura, quæ inter propria Officia Ordinis leguntur inobservata, meritoque observanda.

44 Suspicionem hanc (neque enim ultra valere volo) firmat novum Ordinis Breviarium, *revisente & approbante Cardinale Bona* edi à Congregatione permissum an. 1672 5 Aprilis, & Antverpiæ excusum. Ibi ad 8 Aprilis jubentur ad 2 Nocturnum recitari Lectiones ex sermone *S. Maximi Episc. de Communi Confessoris Pontificis.* Ad calcem tamen istius impressionis inveniuntur *Officia nova, à S. D. N. Clemente X concessa, & huic Breviario nondum inserta, sed eidem propriis locis inserenda*, Cardinali Bona subscribente 12 *Maji*, & attestante, *suprascripta Officia, cum additionibus & correctionibus, de mandato S. D. N. Clementis X, à se recognita & emendata, inseri posse Breviario Ordinis Carmelitarum, & à Religiosis ejusdem Ordinis recitari.* Inter ista habentur Lectiones diversæ ab iis quas dixi petitas impetratasque prius fuisse, de S. Alberto, quarum priores duæ sumuntur ex antiquis Actis.

45 Ultima particularem animadversionem meretur: agit enim de *Regula* Carmelitis

Ee compo-

compoſita,ut *ex Divi Baſilii & Ioannis . . . Hieroſolymitani operibus* concinnata;& diſſimulato mortis genere; in Actis deſcripto, non ſatis conformiter ad illa dicitur, quod *impiorum hominum furore divexatus clam ſe ſubduxit & Carmelis Eremitis ſe adjunxit, ubi & Ieſum Chriſtum viſibili ſpecie habuit conſolatorem, & Deiparæ Virginis præſentia mirifice eſt confortatus; ſanctis tandem operibus plenus, inter ſuos lacrymantes animam Deo ſuavi facie exhalavit*:quæ partim ex Saraceno accepta,partim nullo alio anctore præcedente addita ſunt,contra expreſſam mentem Lezanæ.Nam hic ad an. 1214 num. 15 aſſerit, *gladio percuſſum & occiſum: quod ad rationem Martyrii ſufficere, poſſit non incongrue dici*:& num. 18 fatetur, *primum Baptiſtam Mantuanum, quem alii minoris notæ ſecuti ſunt*,aſſerere, *Ordinis* Carmelitani *profeſſorem* fuiſſe Albertum: quod tamen . . nere ipſe non audens, ſic ſcribit, *Cum in tabulis Eccleſiæ Vercellenſis, in quibus fere ab incunabulis ipſius vita deſcribitur, nihil de Carmelitani Ordinis profeſſione habeatur, nec antiquiores noſtri hiſtorici .... aliquid de hoc dixerint: . . de Alberto hallucinatum credimus doctiſſimum Mantuanum*. Ita ille, ad ſuorum errata agnoſcenea multo [illegible] quam nunc paſſim Carmelitæ: a[illegible]us interim libenter diſcam,quo argumento ſententiam mutaverint;& an coram Cardinale Bona expoſuerint prænotatam ſuorummet Auctorum circa punctum iſtud diſcrepantiam:vix enim induci poſſum ut credam, ipſum ſi ſciviſſet, permiſſurum fuiſſe, ut ab antiquiorum potiorumq; ſententia diſcederetur,in favorem novitiæ inventionis.Qui autem ſcire volet,quam ambiguè fluctuaverint PP.Carmelitarum Romanorum opiniones circa iſtum ſuum Legiſlatorem, videat Generalis Stratii ſuper eo argumento epiſtolam ad Miræum, datam an. 1637, & à me productam ante tomum 3 Maji num. 218.

46 Ex dictis abunde patet, quam parum curioſe ſacra Congregatio hactenus excuſſerit illa tam ſpecioſe jactata Officia propria Sanctorum Carmeliticorum;quod tamen ſatis eam excuſationem habet ex multis capitibus, à me non diſcutiendis; ſed inepte contra me aſſumitur,ut S.Congregationis contemptorem; qui ſimilia mallem reticere quam tangere,ſi importunitas accuſatorum ea pateretur ſileri.Certe cum anno 1677 Officium ſolennis Commemorationis ad omnes Catholici Regis ditiones extendi Pontifex permiſiſſet,nonnulliſque de ſacra Congregatione oſtendiſſent aliqui,mirari ſeſe, quomodo id citra examen novum factum eſſet;præſeferebant illi,ſe quidem extenſionis talis conſcios, neſcire tamen quales eſſent Lectiones iſtæ, petieruntque exempla exhiberi; quæ quamvis Romæ deeſſe non poterant, Antverpiâ tamen petita & à me miſſa ſunt; caventibus iis ſcilicet qui petebant, ne ſi Carmelitis ſuboleret ipſos de Lectionum veritate dubitare,certum & irreconciliabile eorum odium in ſe traherent. Hinc eſt quod etiam caveam nominare quemquam, expertus in Ughello aliiſque mortuis,quid timendum ſit vivis,ſi nominatim indicarentur.

§. V. ACCVSATIO.

Papebrochius aſſerit,quemdam Ritum Miſſarum Gregorianarum, etſi à Sacra Rituum Congregatione prohibitũ,non ideo credendũ improbatum.

RESPONSIO.

47 De ritu illo agens ad Pontificatum S.Gregorii, cui ipſum falſo adſcribi oſtendo, & ex veteribus Miſſalibus eumdem propoſiturus, nihil tum ſciens de prohibitione, ſolum poſt annos circiter quinque ad meam delata notitiam, ita loquor: *Abeſt hodie à Romano Miſſali Ritus iſte, non ideo tamen improbatus creditur.* Quis hæc

hæc mea verba cum titulo tuo conferens, primo statim intuitu non videat, calumniam mihi structam in causali, *non ideo*, à me quidem relatâ ad hodiernum Missale, ab Accusatore vero ad prohibitionem, mihi tunc ignotam? Quis etiam non videat, non absolute à me negari improbatum, quod dico, necdum improbatum credi, ab iis scilicet qui ipsum sine scrupulo curandum suscipiebant.

48 Nemo sane dixerit, ideo aliquid improbatum, quia nunc abest à Romano Missali, nisi ritibus in ea præscriptis contrarium id esse judicaverit sacra Rituum Congregatio; quod ubi eamdem in casu isto judicasse cognovi, continuo jussi in Paralipomenis priora expungi; atque locum istum sic legi, *Abest hodie à Missali Romano ritus iste: quin etiam sacra Congregatio Cardinalium, ejusmodi rebus curandis instituta, anno* 1622, 8 *Apr.* inter Missas quæ circumferuntur, *quasque illa ut non approbatas* prohibuit, *numerat Missas S. Gregorii pro vivis & defunctis:* quarum serie relata ex veteri Missali, amplam subjicio Annotationem, qua indico ipsam sacram Congregationem etiam declarasse, quod per suum Decretum non prohibeantur *Missæ triginta pro defunctis, à D. Gregorio institutæ.*

49 Denique, quoniam priores Missæ sigillatim singulæ, suis quæque diebus habentur in Missali velut probatæ, censeo prohibitionem prænotatam restringi *ad irregularem istum ordinem, ad quem obligari sacrificaturos, cum perturbatione tam diuturna tetius ordinarii cursus, non probat nunc Ecclesia* (Quis enim probet in die Paschæ V. G. dici votivam de Cruce, qualem forte exigeret ordo prohibitus, ipsam 27 die notans) *etsi alioqui nihil obstare videatur, quo minus illi, quibus liberum est votivam dicere, vel istas vel alias quascumque in Missali reperiendas Missas, per modum votivæ, eo quo voluerint ordine, recitare possint,* diebus scilicet potiori & nequaquam mutabili Missa non impeditis: hoc enim important, verba ista *quibus liberum est*. Itaque non jubeo ipsarum Gregorianarũ ordinem in Conatu pag. 92 expungi, sed relinqui patior; partim ad memoriam veteris usus, partim ad usum adhuc nonnullum, siquidem *videntur etiam nunc posse, servatis servandis, fieri eadem omnes Missæ, eodemque ordine quo olim*, sed non continuo; hoc enim prohibet cautio per verba, *servatis servandis*, apposita.

50 Concludo etiam atque dico; *Satius tamen fortassis esset, excusatâ petentium simplicitate, & suprapositæ prohibitionis ignorantiâ, continuare tricenarium, dicendis ad eamdem intentionem Sacris, secundum anni cursum præscriptis,* etiam in non duplicibus, quibus aliàs liceret quascumque votivas facere. Et hanc nunc intelligo praxim esse eorum Religiosorũ, qui tricenaria Gregoriana dicenda suscipiunt; & petentes quidem in sua simplici devotione relinquunt, dicunt tamen Sacra ex ordine præscripta, ea solum quæ cadunt in dies ad id liberos: itaque simul & obediunt prohibitioni, & cavent scandalum pusillorũ, fortassis credituroram, si eorum petitio rejiceretur, etiam simplex tricenariũ improbari, contra quam velle se declaravit Congregatio.

§. VI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra sacram Congregationem Indulgentiarũ & Reliquiarũ, revisas & approbatas Leonis IV Indulgentias imposturæ insimulat.

RESPONSIO.

51 NE frustra in titulo Articuli hujus *Congregationes* nominaveris, alteram hanc Congregationi Rituum, cui me hactenus commiseras, jungere, Pater Rev. voluisti; plures haud dubie nominaturus, si potuisses. Sed neque istam nominare potuisti, nisi resumendo Accusationes, jam pridem & abunde refutatas. Nam

quod ad *Leonis IV* Indulgentias attinet, omnem earum fructum percipiunt fideles, ex auctoritate Pontificis eas confirmantis, supplendo quemcumque defectum, atque omnem tribuendo auctoritatem, quam ex Leone IV participarent, si ille eas vere dedisset. Idem statuo de illis, quarum auctores nominantur *Lucius IV*, *Honorius IX*, & *Honorius X*, qui numquam extiterunt. Quod autem intenderunt Pontifices, & solum prudenter intendere potuerunt, id etiam intenderit sacra ista Congregatio, quæ Summarium vestrarum Indulgentiarum anno 1673 dicitur approbasse, nec quidquam aliud. Vide dicta Articulo 3 §. 9, 10 & 11.

52 Ibidem §. 8. Egi de Reliquiis Brixiensibus, ex uno solo capite mihi suspectis, quod dicantur inventæ sub nominibus & cognominibus talibus, qualia ignorabant Brixienses seculo 2 & 3. Cum illæ docebuntur aliter inventæ, cum titulo tamen indicio ve probabili veri martyrii, quomodo ex cryptis Romanis passim Martyrum corpora educuntur; dolebo Cereti fabulis obscuratas inde, unde eas ipse voluit reddere illustriores. Sed neque absolute improbabo cultum talium corporum: cum ipsa ossa potuerint esse verorum Martyrum, sed hactenus anonymorum: de quibus quid porro statuendum, sacræ Congregationis relinquam arbitrio. Sic eidem reliqui judicium de corpore quodam posito Ravennæ, quod ex epitaphio Græco, pariter allato, credebatur esse cujusdam Argyridis, mulieris Græcæ; quæ tamen ex illo Epitaphio nec Christiana quidem fuisse probabatur: super quo interrogata Congregatio, respondit Ravennatibus, removerent corpus istud ab altari, si rationabile dubium videretur, nihil desuper ipsa definiens; idem verosimiliter responsura Brixiensibus, si dubium ex mea objectione natum eodem modo proponan.

53 Similiter de corpore *S. Monicæ*, inter Romanos & Belgas controverso, tractavi Art. 3 §. 7: & n. 63 proposui exemplum Benedictinorum, in Italia Galliaque vindicantium sibi S. Benedicti corpus, imo etiam Bullas Bullis opponentium, nec tamen Pontificum infallibili auctoritati quidquam detrahentium, licet necesse sit in alterutro facto fictionem aut saltem errorem intervenisse, & pro antiquiori possessore stare videatur præsumptio. Interim censeo non errare fideles, etiam talis controversiæ consclos, cum utrovis loco *S. Monicam* intendunt honorare, cultu neque Deo neque Sanctis ingrato, & ipsis eum sic deferentibus fructuoso.

54 Tu vero, Pater Rev. vide qua fronte §. hunc concludens, appelles S. Sedem, ut judicet, *an Papebrochius sacris Congregationibus intolerabilem non irroget injuriam, passim ea quæ approbant & confirmant ablegando ad fabulas & commenta.* Hoc ego neutro loco facio: ipsas vero Congregationes nusquam, nedum *passim*, irreverenter nomino: multo minus id facio *plerumque cum Launoyo vel Natali Alexandro, auctoribus ab Ecclesia damnatis*, quos ego de Indulgentiis Leonis IV, deque Reliquiis Brixiensium Martyrum & S. Monicæ, non puto unquam vel somniasse. Sed absque tali condimento vim nullam haberet insulsa accusatio, ideoque oportet Te ad ipsum identidem recurrere; nisi malimus credere id ex consuetudine potius, quàm certo consilio fieri.

§. X.

ARTICULUS DECIMUS.

ACCVSATIO PROOEMIALIS.

Exhibentur ea quæ Papebrochius, inter Acta Sanctorum, habet contra Sanctos ipsos; eorum imagines, templa, & cultum.

RESPONSIO.

1 DUm tituli hujus probationes expecto, operæ pretium est exhibere Lectori modestiæ tuæ specimen non vulgare, ipso statim se prodens accusationum procemio. *Papebrochii*, inquit, *lingua hactenus in terra transivit contra historiam vitæ Christi, contra S. Sripturam, contra Vicarios Christi, illorum Bullas & Decreta, contra Sacrarum Congregationum declarationes, approbationes & ejusmodi. Sed non hic terminum invenit novaturiens, vagabunda, & errabunda Papebrochiana crisis; nam & in cælum ponit os suum, bellum movens Sanctis cum Deo regnantibus, corrodendo, & explodendo eorum Acta, Martyria, & Cultum; &, quod auribus Catholicis terribilius est, ne dicam blasphemius, plurimos Sanctos, ab Ecclesia publicè cultos, proclamando fictitios, & ex cælo deturbando* Quid multa? *Contra omnium Sanctorum Reginam bellum suum exorditur Papebrochius.* Quis non arbitretur me omnium Sanctorum Reginam *proclamare fictitiam*, aut saltem *ex cælo deturbare*? Imo, inquis, §. 1. *Papebrochius suspectam reddere molitur historiam Assumptionis B. Virg. Mariæ.* De hac respondebo mox: tantum hic lectorem moneo, ut deprehensa in præcedentibus tot accusationum falsitate, clamoribus ejusmodi confusis non credat, donec distinctius aliquid ex me citatum viderit, measque ad objecta responsiones æqua lance expenderit.

§. I. *ACCVSATIO.*

Papebrochius suspectam reddere molitur Historiam Assumptionis Beatæ Virginis Mariæ.

RESPONSIO.

2 FAllor, si multi Titulum hunc legentes, non existiment dubitari à me, vel dubitationem aliis moveri, sitne Deipara verè in cælum assumpta. Suspicionem auges, Rev. Pater, dum accusationem ita niteris stabilire. *Triduo post obdormitionem Beatissimæ Virginis Mariæ, Apostoli convenientes ad locum, in quo virgineum ejus corpus repositum fuerat, illud non repererunt, ideoque assumptum fuisse in cælum, constans hactenus fuit Ecclesiæ traditio, sicque sentiunt SS. Patres &c. Sed Papebrochius Historiam illam*

lam non parum reddit suspectam. Ubinam autem? *Tomo*, inquis, *septimo Maji folio* 697 & 698. Amo quidem accurationem illam in citando Tomo & folio; sed quomodo illic *Historiam Assumptionis non parum reddo suspectam*, vel *reddere molior*?

3 *Dum*, inquis, *Sermonem S. Ioannis Damasceni de Dormitione Deiparæ Papebrochius non tantum habet suspectum, sed absolute negare videtur, dicens; Ioannem allegare, nescio quam, Euthymianam seu Euthymiacam historiam, ex qua historiam dormitionis refert; & postea subdit, Euthymium Scriptorem nullum uspiam reperio.* Habesne aliud, Reverende Pater, accusationis, tam horrendæ quàm titulus præfefert, fundamentum? Aliud non habere censendus es, cum non proferas. Ignorare itaque cujus auctoris, & unde dicta sit *Euthemiana Historia*, quam Damascenus refert, idem tibi est, ac *Historiam Assumptionis non parum reddere suspectam*; sive (ut clarius loquar) *Assumtionis mysterium*? Atqui de hoc, nemo jam dubitat: ista quænam sit, ignorant Auctores passim, & autumo id ignorare etiam Paternitatem Tuam; citata enim à Damasceno Historia Euthymiana ubinam extat? aut apud quem alium allegata reperitur? Euthymium scriptorem invenio quidem seculo 12; sed is à Damasceno, scribente seculo 8, citari non potuit. Euthymii aliqui extiterunt ante Damascenum; sed neque ullus eorum inter scriptores Ecclesiasticos à Bellarmino, aliisve in Catalogis refertur. Si Pat. Vestra Historiam hanc seu librum alicubi invenerit, vel certius aliquid de eo sciat, dignetur nos edocere: de historicorum republica bene merita censebitur. Si, *Euthymium scriptorem nullum uspiam reperire*, aut reperto abjudicare librum aliquem vel historiam, sit hoc ipso veritatem historiæ vel mysterii reddere suspectam; quidni etiam abjudicare S. Augustino libros de Incarnatione verbi, de Trinitate & Unitate Dei (qui referri solebant inter opera Augustini, nunc autem à Bellarmino & recentioribus passim ab ejus operibus rescinduntur) sit Incarnationem Verbi, Trinitatem & Unitatem Dei suspectam reddere? Hoc quam sit ridiculum, nemo non videt. Evidens igitur est, longe aliud esse, negare librum alicui Auctori, aliud rem libro contentam impugnare.

4 Tandem inquis, *licet Historiam ipsam explicitè proclamare non audeat suspectam, implicitè tamen juxta suam Dialecticam, & ordinarium argutandi modum, reipsa videtur velle suspectam reddere. Nam ubi Auctores & Scriptores de suppositione suspectos habet, mox illa quæ referunt, etiamsi in Martyrologiis habeantur, & Breviariis authenticè sint inserta, & à Sede Apostolica recognita & approbata, non veretur suspecta pronuntiare, & tamquam fabulosa explodere: ut patet in Vita S. Angeli, de qua articulo* 11 *§.*31, *& aliis fere omnibus.* De Martyrologiis, de Breviariis, de S. Angelo, & quibuscumque aliis objiciendis, nihil prætermittemus loco proprio. Nunc velim *Dialecticam* meam exponas paulò dilucidius, atque ex ea probes quod assumis. Interea distinguam assumptum. Ubi Auctores & Scriptores omnes de suppositione suspectos, neque aliud solidum adstruendæ historiæ fundamentum habeo, eamdem historiam pronuntio suspectam, concedo: ubi Auctorem aut Scriptorem unum de suppositione suspectum habeo, sed simul innumeros alios indubitatæ fidei & gravissimæ auctoritatis, imò certam apud omnes Catholicos traditionem historiæ confirmatricem, tunc pronuntio historiam suspectam; nego assumptum. Atqui præter Euthymianam historiam, quæ, cujus auctoritatis sit, nescitur, habemus pro Virginis Assumptione traditionem apud omnes certam, Sanctos Patres & auctores irrefragabiles, etiam Damasceno antiquiores, ut sunt, Hieronymus, Augustinus, Beda, Ildefonsus, aliique.

5 Ast

5 Aſt *S. Ioannis Damaſceni*, inquis, *ſermo recitatur in Officio Canonico Aſſumptionis.* Reſpondeo, admittere me quidquid ex Damaſceni ſermone refertur in Officio Canonico: at cum Hiſtoria Euthymiana à Damaſceno citata non referatur integra in Officio Canonico, neque ullum uſquam ejus appareat veſtigium prætérquam in ſolo Damaſceno, neque inter ſcriptores Eccleſiaſticos ullum reperiam Euthymium, niſi ſeculis aliquot Damaſceno poſteriorem; pergo fateri, quod *neſciam* quæ ſit illa *Euthymiana Hiſtoria*, & quis *Euthymius ſcriptor* qui à Damaſceno potuerit allegari. Hoc certum eſt, quod Auctor Epiſtolæ Hieronymo ſuppoſitæ, ſcriptum aliquod nominet *Apocryphum de tranſitu Virginis, quod multi Latinorum, pietatis amore & ſtudio legendi, carius amplectuntur.* An omnes omnino Aſſumptionis circumſtantiæ, quæ ab aliquo ſcriptore referuntur, tam ſunt indubitatæ quam ipſa Aſſumptio, quæ unanimi totius Eccleſiæ conſenſione firmata eſt?

6 Injurius puto, non forem Damaſceno, ſi omnes prorſus circumſtantias Euthymianæ hiſtoriæ non ſtatim amplecterer ut irrefragabiles; nam, uti in aliqua facti diu prætériti circumſtantia facile errari poteſt, ita aliquod, ſcriptum apocryphum, pro authentico à multis habitum, bonâ fide citari. Et quidem de Damaſceno audiamus Cardinalem Bellarminum, libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis columnâ 119.: *Oratio de his qui in fide migraverunt, ſcrupulum injecit, quia narrat Falconillam precibus Primæ Martyris, & Trajani animam precibus S. Gregorii Papæ ab inferni ſuppliciis liberatas, quæ narrationes falſæ eſſe videntur, & fabulis ſimiliores quam hiſtoriæ. Sed fieri poteſt ut S. Ioannes Damaſcenus, quamvis alioquin doctus & prudens, iſtis narrationibus facile fidem habuerit, neque de veritate earum inveſtiganda ſolicitus fuerit.* Multo minus contra auctoritatem alicujus ſancti Patris eſt, quod librum aliquem crediderit eſſe cujuſdam Auctoris, cujus non eſſe poſtea deprehenditur. Sic rurſus Bellarminus libro de Scriptoribus Eccleſ. col. 29, negat S. Ignatio Martyri tres epiſtolas, quod *neque in codicibus Græcis habeantur, neque gravitatem eloquii S. Ignatii omnino redoleant;* licet *S. Bernardus earum meminerit ſermone 7 in Pſalmum, Qui habitat.*

7 Nunc tibi, R. Pater, has tuas accuſationes & conſequentias, vel palam (ut par eſt) retractandas; vel (ſi mavis) probandas propono: Papebrochius *neſcit quanam ſit Euthymiana ſeu Euthymiaca hiſtoria* à Damaſceno citata; *Euthymium ſcriptorem*, niſi Damaſceno poſteriorem, *nullum uſpiam reperit*: Ergo *Damaſcenus Papebrochio ſuſpectus eſt Auctor*: Ergo *Papebrochius ſuſpectam reddere molitur Hiſtoriam* (nempe myſterium) *Aſſumptionis B. Virginis Mariæ*; Ergo *contra omnium Sanctorum Reginam bellum ſuum exorditur.* Nihil ſimile habet mea *Dialectica*, ut jam oſtenſum eſt: neque ſimilem *argutandi modum*, prætérquam apud Te, vidi uſpiam. Plus dico, R. Pater; hac tua *dialectica, & hoc argutandi modo* ſubverti auctoritatem, non ſolius Damaſceni, ſed Patrum & Scriptorum omnium, ſaltem non Canonicorum; imo deſtrui fidem circa præcipua quæque religionis Catholicæ myſteria: quod ex tua accuſandi ratione evidenter demonſtro. Juxta Te ſequitur: Damaſcenus aliquid tamquam verum refert, quod eſt incertum; *refert* enim *hiſtoriam neſcio quam Euthymianam*: ergo *Damaſcenus eſt Auctor ſuſpectus*. Atqui poſt Scriptores Canonicos, eſtne ullus qui non aliquid incerti referat vel tradat ut verum? Si nullus ſit, ergo juxta te omnes Scriptores præter Canonicos ſunt Auctores ſuſpecti.

8 Deinde eſtne ullum myſterium noſtræ fidei, circa quod non aliqua diſputentur? Quodnam myſterium magis ſacro-ſanctum eſt, quam Dominicæ Paſſionis? Circa hanc tamen nonnulla à quibuſdam referuntur incerta; ut de numero clavorum quibus

Sal-

Salvator cruci affixus est, de numero spinarum, de numero plagarum, guttarum sanguinis in flagellatione elicitarum, aliisque similibus. Sic nuper in Provincia Mechliniensi quidam vir minime malus, sed non satis prudens, schedam impressam distribuit, continentem quædam circa Passionem Dominicam incerta, quædam commentitia & superstitiosa. historiæ hujus exemplaria statim pro sua Pastorali providentia merito supprimi jussit Illustrissimus D. Archi-Episcopus: ideone de hoc Antistite dicendum est, quod suspectam reddere moliatur historiam Passionis Christi, quam certissimam habemus, descriptamà quatuor Evangelistis? Disce igitur, Accusator, aliud esse dubitare de historia sive re aliqua præterita, prout à nescio quo privato auctore describitur; aliud dubitare de eadem re simpliciter, & prout certa traditione ab omnibus in Ecclesia admissa est.

9 Quænam autem ea sint, quæ ex historia Euthymiana allegat Damascenus, & in officio Canonico prætermissa sunt, dixi ipsa pagina accusata. De his altum siles, neque alio, ut apparet, consilio quam ut incauto Lectori persuadeas, de Assumptione B. Mariæ Virginis me dubitare, non autem de solis quibusdam minus certis, & quæ Assumptionem dicuntur subsecuta, atque ex Euthymiana apud Damascenum historia sic memorantur: *Dicitur, quemadmodum Beata Pulcheria multa Christo templa excitaverit; ex hisque unum in vico Blachernarum, anno tertio Imperii Marciani, Beatæ Dei genitrici dicaverit: dumque illius beatißimum exquireret corpus, ut eo transferret, Iuvenalem Episcopum Hierosolymitanum, simulque multos cum eo ex Palæstina Episcopos, qui tunc forte, ob celebratum Chalcedonense Concilium peregrinantes, Constantinopoli aderant, accersiverunt Imperatores, atque in hunc modum allocuti sunt: Audivimus Hierosolymis templum esse in brevi loco, Gethsemane appellato, ubi Beatißima Virginis corpus in tumulo collocatum fuisse creditur. Hoc itaque, ad hujus Imperialis urbis perpetuum decus atque honorem, transferri volumus. Quibus respondit Iuvenalis: E sacrorum voluminum auctoritate nihil scriptum de iis quæ ad exitum B. Virginis pertinent; tantum ex antiqua accepimus traditione, quod tempore gloriosæ obdormitionis beatæ Virginis universi Apostoli, qui orbem terræ ad salutem gentium peragrabant, momento temporis in sublime elati convenerunt, &c.* sicut leguntur in Breviario, ad Matutinum die 4 infra Octavam, cum parte cujusdam loci ex cap. 3. libri de Divinis nominibus, Areopagitæ Dionysio adscripti, ubi is pariter adfuisse se indicat: cujus loci partem, etiam alteram habet Damascenus; tum (velut ex eadem Euthymiaca historia Juvenalis narrationem prosequens) addit. *Quæ cum Imperatores audissent, ab Archiepiscopo Iuvenale contenderunt, ut sanctus ille loculus, una cum gloriosæ ac sanctißimæ Dei Genitricis vestimentis, quæ in eo inerant, diligenter ad se mitteretur.*

10 Quis non videat, quod narratio hæc tota, ut ex relatu Iuvenalis dicitur accepta, longe absit ab ea certitudine, quam apud bonos Christianos habet Assumptionis Marianæ mysterium? Nam hoc imprimis quod legitur de dispersis tunc toto orbe Apostolis, & momento in sublime elatis, nec non de præsente ibidem Areopagita Dionysio, nullam fidem invenire poterit apud eos, qui ex revelationibus B. Elisabethæ Schonaugiensis & B. Bertrami Cisterciensis credunt, obiisse Deiparam altero post Christi passionem anno; alii ex aliis anno quinto; alii undecimo; omnes ante divisionem Apostolorum, factam, ut volunt, anno post Passionem duodecimo, diu autem ante conversionem Areopagitæ, quæ contigit anno Christi 49; quas omnes aliasque de obitu Virginis sententias, vide apud Jo. Baptistam Cancel-

Cancellottum nostrum in Annalibus Marianis ad annum Christi 46, nec non, ad annos 71 & 72, eo tantum fine, ut scias quam multæ apud Damascenum aliosque leguntur obdormitionis, sepulturæ, & assumptionis circumstantiæ parum certæ.

11 Quin etiam idem Cancellottus fatetur an. 72 num. 21, *primis ab assumpta Virgine seculis, ita loqui solitos fuisse Patres, nonnullos, ut dubitare viderentur, an illa post obitum rediviva, in cœlum unà cum corpore sit evecta.* In quibus etiam S. Ildephonsus, tantus Virginis amator, seculo 7 serm. 6 de Assumptione sic loquitur. *Nec sane illud omittere debemus, quod multi pietatis studio libentissime amplectuntur, eam hodierno die à filio suo Domino Iesu Christo ad cœli corporaliter sublevatam palatia: quod licet pium sit credere, à nobis tamen non debet affirmari, ne videamur dubia pro certis recipere.* Hæc aliaque si studiose colligerem, omissis potioribus & pluribus aliorum pro pia sententia testimoniis, haberet fortassis Tua Patern. non injustam mei criminandi occasionem; nunc vero cum, pro mea erga Virginem pietate, nihil hæsitans de corporali Virginis assumptione, tantum fatear nescire me, & cupiam discere, quæ sit Euthymiana historia quam Damascenus allegat; nihil in tota tua accusatione aliud videre possum, quam meum desiderium conflandæ mihi undecumque invidiæ.

§. II, III, IV. ACCUSATIO.

Papebrochius impugnat imagines B.V. Mariæ, à S. Luca depictas.
Cum Joanne Launoyo oppugnat vestem Marianam.
Cum hæreticis negat, primis Ecclesiæ seculis, Ecclesias aut Oratoria extructa fuisse, Deiparæ aut aliis Sanctis sacra.

RESPONSIO.

12 AN jam nunc Tibi memoria excidit, Rev. Pater, quod primum ex his crimen retuleris Art. 1 §. 3? Ipsum ibi dilutum lege. Marianam vestem impugnare Launoyus dicitur, quia in dubium revocat veritatem visionis, in qua dicitur B. Virgo Scapulare tradidisse B. Simoni Stock; & Bullam Sabbatinam ut apocrypham impugnat. Bullam fictitiam videri, nec à Joanne XXII editam, Launoyo assentior; & rationem, cur assentiar, dedi, ut arbitror, idoneam Art. 4 §. 15: quid iterum eam reddi postulas? Manet interim, sicuti me fateri agnoscis, *sacri Scapularis devotio, miraculis & fidelium approbatione & devotione, celeberrima & receptissima.* Quid nunc vis amplius? *Apparitionem,* inquis, *de eo factam, censor ille cœli & terræ Launoyus fictitiam reddere molitur; & Papebrochius pro illa Lectorem remittit ad Launoyum.* Cur locum meum non indicas? Indicabo ego.

13 Tomo 3 Maji pag. 653 rationem reddens, cur abstineam à Latine reddenda vita B. Simonis Stock Gallice scripta an. 1513 à Rolando Boucherio (nulla enim alia offerebatur antiquior) post alia dico; *Abstinet præterea nos ab eo consilio Petrus Swaningtonus, B. Simonis individuus comes, & Actorum ejus scriptor, sicut ea in Tablino Burdegalensis monasterii asservari apud Raynaudum legeram.* Ea sane Acta tanto optabam magis accipere, quanto ex iis certius probari poterat, quæ producitur *Visio B. Simonis,*

nis, Ioanni Launoyo suspecta. Hoc autem addidi, non quasi Launoyi de ea probans sententiam; sed econtra stimulos additurus ad ea Acta, tanto ceteris potiora, quanto certior testis ea scripsit, edenda in lucem; cum dicerem, *Cur enim, post tantas circa visionem illam contentiones, adhuc supprimitur Vita illa, subtrahiturque judicio & examini publico?* Ita ego tunc quidem: ast postea edoctus, frustra requiri Vitam, quæ nulla sit, aut fuerit unquam; sed Actorum nomine intelligi solam narrationem visionis præfatæ, qualis pridem habetur edita; nihil cunctatus sum, quin pro Appendicibus Maji, tomo 7 addendis, componerem amplum de Actis B. Simonis commentarium: cui non solum inserui Latine redditam Vitam ex Gallico supramemorato, sed etiam ipsis Swaningtoni verbis Visionem totam, eamdem contra Launoyum probans, quam potui efficacissimè.

14 Quod eum Commentarium edere non licuerit, fecerunt Patres Carmelitæ, apud Generalem nostrum adm. R. P. Thyrsum Gonzalez id assecuti, ut inhærens mandatis decessoris sui Caroli de Noyelle p. mem. de Carmelitis nihil à me vellet imprimi, nisi quod præter ordinariam in Provincia censuram, etiam Revisorum Generalium Romæ subiisset judicium: in quo nihil commodi, sed longam moram expertus eram, in Vita S. Angeli aliisque nonnullis, prius quam ederentur, Romæ probatis, nullo alio fructu, quàm offensionis majoris, & in universam Societatem redundantis. Itaque non solum Commentarium istum, in quo cavere non poteram, quin saltem tenerem Chronologiam à Lezana diversam; sed quidquid insuper ad Carmelitas pertinens primis Tomis addendum habebam, supprimere in tempus commodius malui: servo tamen diligenter, non solum ad testimonium, sed etiam ad usum posterorum; à quibus fortasse Patres Carmelitæ patientius quam à me ferent res suas tractari.

15 Interea contra Paternitatem Tuam concludo, Accusationem præsentem prorsus ineptam esse, & apertè injustam. Dum enim tam præfidenter ais, me, *cum Ioanne Launoyo, impugnare vestem Marianam* (vulgò *Scapulare*) aliam probationem non adducis, quam quod in Conatu Chronico-historico dicam, *talia scripta* (quo nomine intelligo Bullam Sabbatinam) esse *nullius fidei* & alibi, nempe Tom. 3 Maji p. 653, *visionem B. Simonis* dicam esse *Ioanni Launoyo suspectam.* Hæc duo me reum hic faciunt impugnatæ vestis Marianæ. Profectò si non admittere Bullam Sabbatinam talem, qualis allegatur, & tamquam Joannis XXII, sit *impugnare vestem Marianam*; fallor, si nôn tot *impugnatores vestis Marianæ* sint, quot ab omni partium studio liberi responsionem meam ad §. 15 Artic. 3 attentè perlegerint. Ego interea, ut ipso loco accusato monui, dico, quod *singularis illa erga Deiparam devotio, cui promovendæ talia scripta subservire volunt* PP. Carmelitæ, *adeo multis miraculis divinitus confirmata, tantaque fidelium approbatione est recepta, ut præsidiis tam incertis, aut potius nullius fidei, omnino non indigeat.* Imo tu ipse, Reverende Pater, accusationis tuæ non satis memor, ita de me gloriaris hoc §. 3: *Estque fatente ibidem Papebrochio, sacri Scapularis devotio, miraculis & fidelium approbatione & devotione, celeberrima & receptissima.*

16 Iterum dico: Si dicere, *visionem B. Simonis* Stock esse *Ioanni Launoyo suspectam*, sit *impugnare* eamdem *vestem Marianam*; omnes omnino, qui legerint Launoyum hic, & tu ipse Accusator meus, convinceris impugnare vestem illam: negare enim non potes neque vis, vestem illam Launoyo fuisse suspectam. Sed, inquies, disparitatem esse, quod alii omnes Launoyi suspicionem non approbent, quemadmodum approbat Papebrochius, *dum pro ap-*

apparitione S. Simonis Lectorem remittit ad infamem Launoyum, à quo novit illam malevolè impugnari & explodi. Vide Articulum 20 § 2. Ita ais, Pater Reverende. Ego vero pro apparitione illa nusquam Lectorem remitto ad Launoyum: neque Tu, Articulo tuo 20 §. 2 in vanum allegato, id magis ostendis quam hic. Nunc igitur age, verifica tandem dictum tuum, & exhibe verba mea, quibus ad Launoyum remittere Lectorem existimer. Alia non invenies quam hæc, *visionem B. Simonis esse Ioanni Launoyo suspectam*. Pronuntiare autem, quod visio illa fuerit suspecta Launoyo, est quid plane indifferens, & præscindens à visionis veritate ac falsitate, existentia ac fictione. *Remittere* autem aliquem ad certum Auctorem, in communi acceptione, certè in Tua, est sententiam ejus quodammodo approbare: nam, ut probes quod *impugnem vestem Marianam* seu Scapulare, atque adeo visionem S. Simonis Stock, qua devotio Scapularis nititur, ais me pro apparitione S. Simonis Lectorem remittere ad infamem Launoyum. Dico itaque, quod si ejusmodi accusandi ratio admittenda sit, nullum invenire erit Historicum, nullum Theologum, aut alium Scriptorem tam integrum, nullum tam providum, quem non possim accusare de quolibet.

17 Res perspicua fiet exemplo. Si ego verissime sic pronuntiem: Præceptum divinum de Confessione auriculari suspectum fuit Erasmo Rotterdamio; erisne Tu æquus accusator, si propter hoc meum de Erasmo pronuntiatum, dicas: *Papebrochius impugnat Confessionem auricularem*? Non existimo, te ausurum fateri. Attamen recte sequitur ex tua argumentatione. Nam Papebrochius dicit, Præceptum illud divinum Erasmo fuisse suspectum: atqui dicere, suspectum esse Erasmo Præceptum, secundum Patern. vestram, est remittere Lectorem ad infamem Erasmum, à quo novit malevolè impugnari Præceptum illud: ergo Papebrochius impugnat Confessionem auricularem: quemadmodum accusatur impugnare vestem Marianam, quia pro visione Simonis Stock de illa veste remittit Lectorem (ut ait Accusator, licet falso) ad Launoyum, cui illa visio suspecta est. Hoc eodem pacto etiam Paternitas Tua, de impugnata auriculari Confessione facilè accusabitur; si dicat, ut dicunt omnes, Præceptum illud divinum Erasmo suspectum fuisse: Atqui, juxta te, hoc idem est, ac pro illo Præcepto Lectorem remittere ad Erasmum, à quo nosti illud malevolè impugnari: Ergo P. Vestra impugnat Confessionem auricularem. Neque evades dicendo, quod mens tua orthodoxa satis pateat, ex eo quod Theologiam olim Lovanii docens, Confessionem auricularem defenderis; nam & ego, Rev. Pater, vestem Marianam seu Scapulare defendo, vel te judice; qui agnoscis, me *fateri*, *sacri Scapularis devotionem esse, miraculis & fidelium approbatione & devotione, celeberrimam & receptissimam*. Vides igitur, quod tota præsens accusatio nihil contineat, præter patentem calumniam; quodque ambæ ejus probationes futiles sint, secunda etiam infidelis & maligna.

18 Accusationi Paragraphi quarti responsurum me remittis, Pater Reverende, ad Articulum tuum 15, ubi, quod hic uno, totis agis tribus Paragraphis 9, 10 & 12. Istic ergo me exspecta, ne, sicuti Tu, easdem objectiones sæpius, sic & ego responsiones cogar identidem replicare. Neque timeo ne S. Sedes ad votum tuum judicet, quod soleam *nimis leviter, temere, & cum periculo prolabendi in Waldensium & Wiclefistarum errores, repudiare antiquissima Ecclesiæ monumenta*; cum antiquissima nulla alleges pro te, & eorum quæ allegas, nulla non sint meritissime dubia, imo fabulosa, idque suo loco demonstraverim, ac porro in

Ff 2 se-

sequentibus Articulis monstraturum me confidam; ubi autem aliquid videris dicere, ibi æquivocatio fiat, ex usu posterioris seculi trahendo ad secula priora appellationes ecclesiarum: ut, cum apud Anastasium Bibliothecarium, seculi 9 scriptorem, *S. Calixtus Papa* dicitur Romæ ædificasse *ecclesiam S. Mariæ trans-Tiberim*; quia scilicet ædificavit ecclesiam, ab ipso primitus dictam *Calixti* (uti fere vel à situ vel à conditore nominabantur temporum priorum Ecclesiæ) postea vero, cum in honorem S. Mariæ restauraretur, cœptam nuncupari S. Mariæ trans-Tiberim. Nullum certe hactenus produxisti trium primorum seculorum scriptum, in quo ecclesia vel oratorium quodpiam inveniatur ab aliquo Sancto nuncupatum.

19 Magdeburgenses Centuriatores hæreticos in eadem fuisse sententia, ais ex Canisio nostro, qui etiam id annumeret *ceteris eorum figmentis & fabulis*, dicatque *coargui facile* posse. Ipsos nec legi (uti fingere Tibi placuit) nec Tua causa legam. Canisium revereor; sed maluissem exempla indicasset, unde id tam facile coargui possit; dum autem nec ipse profert, nec Pater. Tua invenire valet, pace utriusque dicam, ut in aliis quam plurimis erraverint Magdeburgenses, non item in eo puncto exorbitasse; sed inter multas eorum falsitates, hoc ab eis cum veritate dictum sit, Catholicos reprehendendi pruritu potius, quam spiritu veritatis. Inducendi autem hic Tibi, Rev. Pater, Magdeburgenses erant, ut mihi aptares omnes titulos, quos illis merito applicat Canisius; ut quibus *nihil in Ecclesiastica historia placet; sed apocryphum, vanum, frivolum, ementitium, adulterinum statim habetur, quidquid aliquam veteris Ecclesiæ traditionem ac consuetudinem, à qua illi semper abhorrent, redolere videtur.* Istis dum similem me persuadere conaris, quid aliud agis, quam Lectoribus persuadere, omnia Sanctorum Acta, tot voluminibus tantoque labore undique eruta & illustrata, meipso judice aliud non esse, quam farraginem fabularum? Hoc vero an non sit magis adversum orthodoxo Sanctorum cultui, quam paucorum Actorum censura rationabilis, judicet, quam appellas, Apostolica Sedes.

§. V. *ACCUSATIO.*

Papebrochius impugnat antiquum S. Josephi cultum.

RESPONSIO.

20 Erras statim initio, Rev. Pater, sed errore condonabili, cum Henschenium auctorem facis laudati à te Commentarii de S. Josepho ad XIX Martii. Sic iste à me uno compositus est, ut ne litterulam quidem addiderit mutaveritve Henschenius; permiserit vero etiam ut, contra suam opinionem, dicerem n. 14 ejusdem Commentarii, quod *Carmelitana Religio, seculo undecimo & duodecimo, sub uno capite in quamdam Europæi Monachatus formam coaluit.* Hinc factum, ut de Henschenio in partes vestras trahendo desperantes, passim diceretis, me totum esse vestrum. Et certè, rebus necdum examinatis, haud obscure præ me ferebam, quod circa Ordinis initia ad seculum 12 differenda nonnihil dissentirem. In isto Commentario, circa Sancti Josephi solennem cultum, qui ad simplicem in fastis sacris commemorationem addit Officii ecclesiastici Missæque celebritatem, altius quam quisquam ante me progressus, ostendi

ostendi ipsum festum, apud Latinos serius susceptum, citius apud Græcos fuisse observatum, per Canonem cum ceteris sacri Officii partibus compositum seculo Christi nono, idque pro Dominica post Nativitatem Christi, quando etiam nunc festum istud agitur per omnes Orientales Ecclesias. Estne hoc antiquitatem cultus impugnare?

21 Non hoc, inquies, sed quod in Aprili retractasti scripta ibidem consequenter, de eadem Religione nostra, de qua dixeras, quod *tandem in Europam translata, Hierosolymitana Ecclesia ritus & officium Græcum, quo primitus utebatur, in Latinæ Liturgiæ atque Psalmodiæ formam paulatim commutarit; servatis tamen præcipuis antiquorum Ordinis Patronorum festis, in quibus credibile sit hoc ipsum S. Iosephi fuisse, translatum que ad diem quo is Latinis Fastis inveniebatur adscriptus,* id est XIX Martii. Hanc adeo benignam pro vobis, non tam sententiam, quam conjecturam, ægre fers in Aprili ad diem 8 retractari, cum de S. Alberto agens cap. 9 quæro, *quale fuerit Breviarium* vobis *in Regula præscriptum, & quale Martyrologium.* Utrumque scilicet totum inveniebam sumptum ex usu Latinorum Canonicorum S. Sepulcri: & quia nec apud hos nec apud vos poteram reperire Rituum Græcorum vestigium, credere tandem cœpi, Bertholdum vel Brocardum & primos eorum in Carmelo socios nullam habuisse cum iisdem Græcis connexionem & nunquam ab iis dependisse.

22 Ob hanc ergo causam, non autem quod vobis aliquid inde honoris inviderem, scripsi num. 96 hæc verba: *In isto porro Martyrologio, ejusque post excuso* (ante annos 200) *Supplemento, abest S. Iosephi Christi nutritoris nomen & memoria: ideoque [cogimur retractare & reprobare conjecturam; qua, rebus his necdum plene discussis, conabamur nobis aliisque reddere verosimile ad diem* XIX *Martii, Carmelitas colendo festive S. Iosepho primum dedisse ceteris Mendicantibus exemplum, velut qui illi cultui pridem assuevissent in Syria]. Neque enim consentit Breviarium manuscriptum ex usu sancti Sepulcri, eo festo carens, nisi quod recentiori prorsus manu interpolatum Kalendarium, nomen Iosephi habeat; nec ab Orientalibus, S. Iosephum solennissime colentibus infra Octavam Nativitatis Dominicæ, didicerunt Carmelitæ eum colere in Martio: Breviarium autem Carmeliticum, cui inseritur S. Iosephi Officium, novum & initio seculi* XVI *compositum, post eos annos primum prodiit, quibus diximus Franciscanos S. Iosephi cultum recepisse; adeo ut sententia Patrum, quæ Carmelitanis Fastis addita S. Iosephi solennia cecinit Mantuanus, non aliorum Patrum fuisse existimanda sit, quam qui in aliquo Capitulo Ordinis, ætate ipsius Mantuani coacto, aliorum Ordinum permoti exemplo, ita sancivere faciendum.*

23 Tu, Pater Rev. ut persuaderes, ad istam retractationem non alia me necessitate coactum, quam qua, te Iudice, obstinaveram animum *antiquitatem* vestram *omni molimine undequaque arrodere, impugnare, & (si possibile foret) evertere, nec non omni decore Ordinem spoliare;* omisso istius loci initio ac fine, quibus continetur vera ac solida mutatæ sententiæ causa, sola illa verba transcribis, quæ posui [parenthesi] inclusa; ac denique exclamas, Papebrochius *erubescendo ausu adeo à sua passione est exagitatus, ut quævis sive à se sive à suis Magistris antecedenter scripta, sive à Sede Apostolica approbata & Breviario authentice inserta, retractet & passim reprobet.* In quo obsecro Breviario reperisti, *Carmelitas in colendo festive S. Iosepho dedisse ceteris Mendicantibus exemplum?* Mihi autem cur non licuit, re melius discussa (nam in Martio nondum Breviarium vestrum & Martyrologium examinaveram) corrigere errorem, in quem incautum

cautum protraxerat nimius erga Ordinem vestrum affectus; qui me aliàs non patiebatur omnia Henschenio credere, velut de rebus Carmeliticis melius instructo.

24 Sed ista quomodocumque tunc se habuerint (quæ forte nec jurato quidem mihi nunc voles credere) quid tandem ad veterem S. Iosephi cultum tantopere facit, unone seculo prius aut posterius quam Franciscani, Ordo vester susceperit festum S. Josephi agendum? Demonstravi enim ipsum multo citius fuisse receptum à Græcis etiam in Syria, pro Dominica prænotata; a Coptis vero sive Ægyptiis (qualis fuit S. Antonius) Coptico, non Græco ritu Sacra sua obeuntibus, ad diem XXVI mensis Abibi, qui respondet XX Julii nostri. Si tunc habuissem Abassinæ gentis Hagiologium metricum, quod Junium componens deinde accepi; addidissem fortassis, illum colendi S. Josephi ritum, in Ægypto multo prius usurpatum videri, quam prædicta Abassinorum natio esset per prædicatores à S. Athanasio submissos Christi fidem edocta, & Fastis ab Alexandrina Ecclesia acceptis instructa.

25 Verum dic, amabo, Lector sapiens, dum audivisti, quod *Papebrochius impugnet antiquum S. Iosephi cultum*, quid in mentem tibi incidit ab Accusatore intelligi? Numquid suspicatus es, me aut veterem S. Josephi cultum reprehendisse tamquam incongruum, aut negasse saltem, quod S. Josephus olim Catholicorum veneratione celebratus fuerit? Ecce autem, aliud contra me probationis non profertur, quam quod negem, *Carmelitas in colendo festive Iosepho primum dedisse ceteris Mendicantibus exemplum, velut qui illi cultui pridem assuevissent in Syria.* Addo *Carmelitas aliorum ordinum* & nominatim *Franciscanorum exemplo* ad eum cultum *permotos* fuisse; cultum autem S. Josephi in Ecclesia fuisse diu antequam Carmelitæ extiterint in rerum natura. Potueruntne Carmelitæ cultui S. Josephi assuescere antequam existerent? Prius juxta me est esse, quam operari. Si negem Carmelitas tempore Adami & Evæ pridem assuevisse cultui veri Dei, ideone impugno antiquum veri Dei cultum, & de hoc tamquam impius & sacrilegus toto orbe accusandus sum? Neque censendus sum *antiquum veri Dei cultum impugnare* hoc ipso, quo nego Pythagoram ejusque Discipulos, quos Carmelitæ sibi vendicant, verum Deum unquam coluisse. Aliud scilicet est Deum vel Sanctum aliquem non fuisse cultum à Carmelitis, dum non extiterunt, aliud simpliciter & absolute non fuisse cultum ab Ecclesia, multa prius quam Carmelitæ instituerentur.

§. VI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius antiquos Brixienses Martyres explodit tamquam fictitios.

RESPONSIO.

26 Nisi rem eamdem pluribus titulis voluisset accusare Patern. Vestra, poteras huc totum istud referre quod agis Art. 3 §. 8 & Art. 6 §. 3 & 4. Nunc cum præcurrentem sequi feceris; istuc recurre, & adæquatum responsum ad hanc Accusationem lege. Intelligere inde poteris, me Brixienses Martyres, quos veros ac plurimos civitatem istam habere agnosco, nequaquam explodere

dere: de corporibus autem ante centum annos inventis, utrum antiquorum quoque Martyrum sint, mallem ex actis refossionum per omnes circumstantias accurate scriptis dijudicare, quam credere nudæ præsumptioni, quod deputati ad id Commissarii nihil definierint, nisi ex indiciis omnino verosimillimis, passimque ad talia dijudicanda probatis & probandis.

27 Nulla interim de corporibus illis mihi erit quæstio, si inventa illa fuerunt anonyma; nomina autem & cognomina talia, qualia nescivit Gentilis adhuc Brixia, non sint ex Guerrini Cereti Chronico, aliisve minoris fidei indiciis, puta posterioris ævi Epitaphiis, desumpta, sed ad voluntatem refodientium indita; quomodo notum est, communi Romæ praxi, anonymorum Martyrum, & absque sexus vel conditionis discrimine refossorum corpora, rite examinata & pro talibus agnita, jubente aut permittente Urbis Episcopo Vicario, baptizari (ut vocant) id est, nominari, modo ut viros, modo ut feminas; modo etiam ut virgines; licet tale nihil docuerint inventa cum sacris ossibus documenta martyrii. Hoc tamen interest, quod Romani satis habent sic inventis certum aliquod nomen dare, quod fere significet aliquid, Martyri conveniens; familiæ autem cognomina nulla addunt; ideoque in hoc nihil faciunt quod non sit prudentis piique consilii, cum vulgus soleat anonymos Martyres velut nullos contemnere. Brixienses quidem libenter excusabo; quod nobilibus apud se familiis gratificaturi, etiam cognomina ab eis sumpserint: factum tamen probabo numquam, nec probabit, scio, sacra Rituum Congregatio, si id ei dijudicandum proponatur. Si autem iidem Brixienses omnino pergant sustinere, sub iisdem nominibus & cognominibus fuisse eadem corpora ab initio tumulata; merito negabo fuisse antiquos Martyres, quibus fuerint nomina tempori isti tam incongrua.

28 Cetera quæ numero 24 vellicas, sumpta ex meis supra Chronicum Cereti Annotatis, puta circa ter mille ducentos nonaginta simul crematos, & similia quædam obiter tacta, non proponuntur velut argumenta, ad convincendam fabulam sufficientia; sed ut opportuna, ad eamdem jam convictam, magis urgendam. Talibus igitur reproducendis stabiliendisque non immoror, uno illo præcipuo argumento, quod dixi, contentus: hoc autem quam validum sit, satis suo loco declaravi, ex plurium nunc eruditorum consonante judicio, cui contrariam exterorum aliorum non facile inveniet Abbas Onuphrius.

§. VII. ACCUSATIO.

Papebrochius, nixus conjecturis & argutiis negativis, explodit cultum variorum Sanctorum; & asserit de aliquibus, publice in Ecclesia cultis, posse dubitari an fuerint aliquando in rerum natura.

RESPONSIO.

29 Hic iterum producis Martyres Brixienses, de quorum ossibus, sic ut dicitur refossis, non puto dubitari posse, sintne ossa hominum, qui fuerint aliquando in rerum natura; sed, si veris suis appellantur nominibus & cognominibus, an sint vere Martyrum, multo magis an adeo antiquorum.

30 De-

30 De *S. Veronica* egi Art. 1 §. 4: hic autem addo, istam, quæ olim de ipsa Mediolani legebatur, Missam sublatam esse ex Kalendariis, Breviariis, Missalibus, editis jussu S. Caroli Borromæi, recusis autem recognitisque ab ejus nepote & successore Frederico, velut aliquod eorum, quæ (ut præfatur sanctus Antistes) *diversis temporibus non recte à nonnullis Sacerdotibus privatim introducta fuerunt*; idque non obstantibus Indulgentiis, pro ejus recitatione concessis, ut præfertur, ab Innocentio IV. Quod addo, Rev. Pater, ut videas, non ideo esse certam *S. Veronicæ matronæ* existentiam, quia de ea fuerit aliquando Missa propria lecta in aliquibus Ecclesiis; neque huic applicatam Indulgentiam facere, ut nequeat de illa existentia dubitari. Utrumque dum mihi identidem objicis, vide quantum repugnes, hic saltem, S. Caroli judicio, cui tamen me vis obstringi in Martyribus Brixiensibus. Vide etiam quanto ego rationabilius agam, qui nullo casu adstringo historicos auctoritati ejusmodi, cui ratio validior aut certior auctoritas adversatur.

31 Quem num. 41 allegas S. Augustini locum de miraculis in translatione Reliquiarum S. Stephani patratis, nescio quid faciat ad confirmandam corporis translationem Constantinopoli Romam, cum illa sint patrata in Africa, ad Reliquias illuc multo prius allatas, quam Romæ earum aliquid fuisse prætendatur. Sed Tuæ Paternitati plerumque est satis, aliquod magnum nomen contra me protulisse, sive ad rem faciat, sive non.

32 *S. Secundum* Abulensem Episcopum, permissu S. Congregationis Rituum, Ecclesia sua apud Hispanos colit ut *Martyrem*: hoc scilicet auctoribus Lectionum novarum illa credidit Congregatio: & tu, eo ipso velut certissimum assumis. Sed si legere voluisses Tom. 1 Maji pag. 169, invenisses in ipso translati corporis actu, & à Leone X, solum dici *Confessorem*; adeoque merito requiri argumentum melius, quo id mutatum fuerit, quam unius Pseudo-dexteri auctoritatem, tunc cum sacra Congregatio titulum Martyris indulsit necdum satis explorate falsam.

33 Dubium de *Millebado*, *Episcopo Sagiensi*, an nuper recte assumptus sit colendus ut *Sanctus*, ex unius Claudii Roberti auctoritate in Catalogo Episcoporum Sagiensium, nomini ejus litteram S. præfigente, absque ullo quod uspiam inveniatur indicio veteris cultus; non ego primus nec solus moveo; dubitare me fecit D. Gobillon, Sagiensis natu & Doctor Sorbonicus, factum istud improbans. Scito interim nova ista Sagiensium Officia, unius alteriusve modice eruditi Canonici opus esse, ideoque nullum fere pondus habere, apud illos qui noverunt; ut mihi scripsit Claudius Castellanus, vir eruditissimus Parisiis, etiam ipse requirens in Sagiensibus examen de isto facto paulò studiosius. Sed de hoc ipsi Sagienses viderint, an, quod sua auctoritate fecerunt, aliena velint emendare.

34 De *S. Evellio, Martyre Pisano*, quidquid dici poterat, dictum ab Henschenio est tom. 2 Maji p. 613. Eum locum citans Patern. vestra, etiam legisse debuit ultima hæc Henschenii verba. *Optandum foret ut de Martyrii istius veritate aliunde certius nobis constaret, quam ex fabulosis Actis S. Torpetis. Ferrarii autem assertionem de corpore Pisas translato; petimus nobis confirmari, indicarique ecclesiam in qua ipsum colatur: tunc enim non dubitabimus, quin vere talis Martyr extiterit in rerum natura.* Quæsitum id deinde est, ex primis illius Academiæ rerumque patriarum studiosissimis viris; & responsum accepi, nihil de eo corpore Pisis sciri. An hoc satis fuerit, ut merito Henschenius

ſchenius optaret prætermiſſum à ſe ad XI Maji fuiſſe adeo dubium Sanctum; & ut ego ejus votum implerem, quatenus poteram in Appendice; judicet Eminentiſſ. Norifius, tota fere vita in iſta Academia ſumma cum eruditionis laude verſatus; & dicat, an quemquam Piſis propterea querentem de me audierit.

35 De SS. *Bertholdo*, *Angela*, *Alberto*, an rationabiliter queri poſſit Paternitas Tua, videbimus Art. 11, & 15, quo nos remittis. *Totam hiſtoriam S. Crucis per Iudam Quiriacum inventa*, æque ac ejus paſſionem ſub Juliano Apoſtata, *purum putum eſſe figmentum*, iterum dico; videbo autem quomodo defendere eam coneris Art. 11 §. 19. Interim noto, palpabilem omnibus eſſe errorem Tuum, quo rurſum hic dicis, illam *Breviario Romano authentice inſertam*, cum in Breviario *Iudas Quiriacus* nullus nominetur. Anconitanis, eum Patronum colentibus, verum Judam oſtendo, cujus illi corpus habeant; ſed ætate Juliani longe anteriorem, ultimumque ex circumciſione Hieroſolymis Epiſcopum, ac veroſimiliter etiam Martyrem: ſed cujus memoria fuerit per iſtud, quod ipſum ſeſe ſatis refutat, figmentum obſcurata.

36 Quam infeliciter Hiſpanicum Tamaji Martyrologium & Cardoſi Hagiologium Luſitanicum aucta fuerint, ignotis ante hoc ſeculum Sanctis, ex auctoritate quorumdam Pſeudo-chronicorum, ſub Dexteri, Luitprandi, Juliani nominibus antiquis ſuppoſitorum; & Catholiciſſimæ nationis pietati illudentium; docere te potuit, Pater Rev., noſter, quem veneraris, Bollandus, in Præfatione ad Februarium Capite 4. Hujus ego exemplo abſtinui ab iis, de quibus aliunde conſtaret nihil, vel Hiſpaniæ adſcribendis, vel omnino inter Sanctos referendis. Et in hac ſententia magis magiſque confirmor quotidianis pene experimentis fictionum patentiſſimarum, de quibus nunc perſuaſiſſimi cum ſint omnes extra Hiſpaniam ſtudioſi antiquitatis ſacræ, & prudentiores Hiſpani etiam ſcriptis libris auctores iſtos liberrime rejiciant, ut omnino gratis confictos, de iis non laboro.

37 Nihil autem mihi opus eſt eorum cauſâ hic quidquam reſpondere: ſufficiet nominaſſe Cardinalem d'Aguirre. Hic ut me magis animaret, ad vindicandum & omni niſu purgandum Sanctorum verorum in Hiſpania cultum, tot noviter ac falſo inductis Sanctis mirabiliter obſcuratum; miſit mihi folia duo ejus quam ſub prælo habet Veteris Bibliothecæ Hiſpanicæ, à Nicolao Antonio viro doctiſſimo compoſitæ, atque ad ſuas manus devolutæ; ubi præſtantiſſimi auctoris ea de re ſenſa, pridem à Bollando in dicta Præfatione laudata, & nobis quoque coram Romæ nota, legerem ex autographo diſtinctiſſime explicata. Legi ergo num. 395 ſic reſpondentem ad teſtimonia ſibi ex Dextro Luitprandoque objecta: *Falſa hæc & commentitia eſſe, cum ex iis quæ propriis locis de utroque horum pſeudo-hiſtoricorum dicenda ſunt, tum interim ex duobus hic extra dubitationis aleam ponendis argumentis; nec non & ſimul, Athenienſem Hierotheum fuiſſe, non Hiſpanum, facile ei, qui non contendere ſed verum diſcere amat, perſuadebimus....* &c. ut ait num. 402, *ſingula idoneis auctoribus confirmabimus; quibus reponere, credo, nihil habebunt adverſarii, præter Dextri & Luitprandi nomina, hoc eſt mera phantaſmata.* Tum num. 409; *Cum Luitprandum audis, meram veri olim hiſtorici Longobardi umbram, ſive nomen tantum, falſis quibuſdam vaniſſimi hominis cogitationibus adſcriptum, velim intelligas, qui forte adhuc ignarus es Chimæræ hujus apud nos graſſantis.*

38 Atque hæc ex libro 1 cap. 19 Bibliothecæ prædictæ ſufficiat delibaſſe: tranſeo ad cap. 20. cujus ſimiliter mihi

 miſſi

missi hoc initium accipe. *Pudet, pudet me, Absumere operam in convellendis ab aliquorum hominum mentibus (quos, ut Plinius loquitur, numquam leviter aut cunctis credendi saties capit) his, quas magno famæ nostræ malo admittunt, imo adorant, fabulis. Nisi tamen hæc, falsitatis & mendaciorum cæsis veritati expiamus victimis; perget de historia religione delusorum licentia & impunitas, quod facit hactenus, triumphare velle. Nempe sub ea constellatione ipsa, quæ Dextrum atque ejus continuatores, seu potius totidem ominosissima historiæ nostræ produxit monstra, formatum fuit heri aut nudius tertius Hauberti Hispalensis ... chronicon, quod .... Argaizius Benedictinus Monachus, cum Commentariis, ut jactat, propriis in lucem edidit. Qualia autem & quam fœda hujus gangrænæ mendacitatis ulcera sint, alibi erit prodendi locus. Nunc interim ... ab uno disce omnia lector.* Et hinc incipit excuti fabula; per quam *Claudius Galenus, ille medicorum coryphæus, non quidem ex Asia Græcanica, sed ex Gallæcia Hispanica ortus* fingitur.

39 A Galeno transit Nicolaus ad Quintum Serenum, scriptorem antiquissimum, ab Hispania relegandum, una cum tota ejus propagine, Gallæciæ afficta; & n. 415 concludit. *Hæc fuit prorsus ludionis hujus & aliorum ejus similium in fallendo mens & consilium: spoliare illustribus earum hominibus exteras regiones, quos Hispaniæ adscribere, nominis æquivoci ductum sequentibus, semel placuisset .... Agedum, singula consideremus capita; bipedumque insulsissimum, tot fere mendaciorum quot verba effutivit, arguamus.* Quo facto, concludens n. 431. *Hæc nimirum eruditio*, inquit, *est Pseudo-Luitprandi: & hujus lucubrationibus, veritati propriè Adversariis* (nam *Adversaria* nominare eorum figulo placuit) *quibus plumbei oris & cordis homo Ioannes Tamajus, valide suffragabitur, si Poëta sui Auli Hali carmen, à se, ut credimus, formatum ... Actaque Quinti Sereni XXX Februarii inserta, stupidissima non esse ac falsissima, germanaque Luitprandinæ fictionis intelligat.*

40 Hactenus, justo pro suæ nationis honore zelo flagrans, eruditissimus iste totaque Roma notissimus Hispanus; cujus utinam opus integrum brevi nobis det Eminentissimus Aguirre, eodem quo ille studio abolita cupiens gentis suæ (ut putant) dedecora; quæ tu, Rev. Pater, tuique similes defensa vultis, quia ibi invenitis ut antiqua nominari, complura Ordinis vestri monasteria, eremitoria, Sanctos, Sanctas, quorum realitatem in dubium vocari non potestis æquis animis pati. Fuit *Nicolaus Antonii Ordinis S. Iacobi Eques, & almæ Hispalensis Ecclesiæ Canonicus*; eratque, cum Romæ eum viseremus *ad Regia negotia* Procurator institutus, eum *generalis Agentis Hispaniarũ titulo, itemque ad negotia Mediolanensia, Neapolitana, Sicula peculiaribus Proregum uniuscujusque horum regnorum facultatibus instructus, nec non S. Inquisitionis Hispanicæ*; ut ipse de se fatetur Parte 2 Biblioth. Hisp. tomo 2 pag. 118, Philosophicis ac Theologicis disciplinis non mediocriter imbutus; & in omni cultiori litteratura longe excellentissimus.

41 His præditus facultatibus, post editos duos tomos de scriptoribus Hispanis ab anno 1500 claris, profitetur se versare *immensæ molis ac forsan invidiæ opus, constanti animo ac molimine*: qui tamen animus, *durabit*, inquit, *ac pro virili suo verum tuebitur; in eoque certas nostræ gentis laudis, à fabulosis emendicatisque distinguet, asseret, vindicabit, in publicum aliquando prodire faciens* TROPHÆUM HISTORICO-ECCLESIASTICUM, *Deo ac veritati erectum ex manubiis pseudo-historicorum, qui Flavii Lucii Dextri, Marci Maximi, Helecæ, Braulionis, Luitprandi & Iuliani nominibus circumferentur: hoc est Vindicias veræ atque dudum notæ Hispanarum rerum historiæ, ac germanarum nostræ gentis laudum, non ex Germano-fuldensibus Chroniciis emendicatarum, in libertatem*

fatem Assertionem. Ita ille, tacens de *Hauberto Hispalensi*, aliisque ejusdem luti, ex figlina Lupiani de Zapata à Gregorio Argaizio productis, & una cum Beroso Annii Viterbiensis, æque fictitio, vindicatis; quia nondum ad ejus notitiam venerant.

42 Pro isto autem de Historia Hispanica bene merendi conatu, quem tot annis pressum nunc demum Auctore mortuo in lucem producit Eminentiss. Cardinalis, quam gratiam uterque sit relaturus, à conspirata semidoctorum turba; conjectare licet, ex librorum meorum Delatoribus, qui parte 2, pag. 41 indigne ferentes, quod in 3 tomo Apr. pag. 27, num. 7 figmenta istæc eorumque propugnatorem Argaizium rejiciens, usus fuerim auctoritate Marchionis Agropolitani, in me ipsumque fœde debacchantur. Sed primis mox verbis suam ipsorum produnt ignorantiam, cum *Aubertum Miræum*, Antverpiensis nostræ ecclesiæ Cathedralis Decanum, plurimis ad historiæ ecclesiasticæ illustrationem editis libris toto orbe notissimum, mortuum autem annis quinquaginta prius quam Haubertus Hispalensis fingeretur, confundunt cum isto noviter invento, neque *Miræi* cognomine uspiam à suo educatoribus indicato. Me quoque, Antverpiæ natum ex avis proavisque Antverpiensibus, *Francum* fingunt, eadem certitudine, qua Libellator ejusdem gregis alius, me fingit *Hollandum*, & sola commoratione Flandrum seu Belgam; cujus libros omnes damnati sint in synodo Belgicorum Episcoporum, mendacio nemini apud nos audito; cui tamen difflando apud Hispanos, necesse fuit ipsorum Episcoporum authentica in contrarium mittere testimonia.

43 Nunc illorum de me deque Marchione præfato verba accipe, ex Hispanico fideliter reddita „ *Aubertus*, inquiunt, *Miræus* „ Hispalensis, auctor est Hispanus, Monachus Benedictinus, auctoritatis gravissimæ, & apud Historicos Hispaniæ bene „ notus. Æque notus est calamus P. Mag. „ Argaiz, Monachi similiter Benedictini. „ Contra hos, armatus gladio Marchionis „ Agropolitani, scribit P. Papebrochius. „ Non facile autem definiverimus, utrum „ majoris audaciæ sit, quod scriptor Francus ita scribat contra historicos Hispanos, „ quam quod aliquis Marchio Agropolitanus, homo mere laicus, scriptis suis ignorantiæ plenis, venalem exponat patriam „ favendo cuidam Franco, libris contra „ Hispaniam scribendis intento, atque à dextris & sinistris, sine justitia, ratione aut „ veritate calumnianti omnes Ecclesiasticos „ Hispaniæ scriptores, ... Grande profecto istud est Marchionis Agropolitani delictum, Regulis Indicis prohibitorii comprehensum; cui conjungens crimen perduellionis, dignum se facit delatione nostra; sicut eum per præsentes deferimus.

44 Ex his floribus intelliget Cardinalis prælaudatus, Hispanicæ nationis insigne decus, ac propter eximiæ eruditionis specimina ad Purpuram evectus, qualem sibi suoque Antonio Nicolao coronam texturi sint Accusatores mei, ubi cognoverint mecum illum facere, & tam in suis Conciliorum Hispanicorum tomis, quam in præfatione ad Bibliothecam Hispanicam impense laudare, quod posthabito respectu socialis conjunctionis, quâ primo fabularum istarum propolæ jungor, veritati malim quam gratiæ litare. Sed non timet Eminentissimus ille, à sic ferocientibus procul & altissimo in gradu collocatus, tales insultus: habet fortasse quod timeat Agropolitanus Marchio, licet nunc etiam Marchio de Mondexar & Comes Tendiliæ, atque utroque titulo è Proceribus Hispaniæ, multisque aliis Dominiis ac juribus auctus. Nam quomodo parcent uni Marchioni, licet Magnati, qui nec ipsi quidem Augustissimo Cæsari parcere sciunt, ejus ad Regē epistolam de hæresi accusando, neque confisco injurioso

juriofo ad eumdéresponfo præfigere nomen fummi Pontificis; Chriftianiffimo autem Francorum Regi apprecatam à me felicitatem indignantes; non verentur ipfum pagina immediate prægreffa, verbis ad majorem energiam Latinis, appellare, *improbum Catholicæ religionis oforem, Machiavelli nefaria colluvione pollutum, candoris librorum impium temeratorem, Apoftolicæ Sedis & gladio & calamo impugnatorem:* qui primis inquam, orbis Chriftiani Capitibus nefciunt parcere, dummodo noceant mihi; quomodo parcent Marchioni, extra publicæ adminiftrationis curas privatim vacanti ftudiis fuis, illorum voluntati tam contrariis?

45 Parum illi profecto valebit teftimonium, quod Nicolaus Antonius, in fua numquam fatis laudanda Bibliotheca tom. 1 pag. 404 fic olim dedit: *Gafpar Ivañez de Segovia, Eques Ordinis Alcantaræ, Marchio de Agropoli, difciplinas omnes curiofas fic amat, inftructiffima omnis generis librorum bibliotheca ufus, ut admirationi fit, in opulenta & nobili domo, virtutem & ftudia fuperbiæ atque otio non cedere, fed litteras & eos qui litteris delectantur vigere, & benigne excipi. Parabat is dum fimul Madriti verfaremur, libellum pro Patrono Segovienfis urbis S. Fructuofo, quem nondum vidimus quamvis jam typis editum.* Editus eft autem anno 1666 *contra fuppofitam ei Segoviæ Cathedram S. Hierothei*, magiftri (ut fertur) Areopagitæ Dionyfii, *ex prætenfa Dexteri auctoritate*; quem Hierotheum, fi fuit aliquis, in Hifpania non fuiffe demonftrat. Facto autem in S. Fructuofi defenfione principio, idem argumentum grandiore opere dilatavit, fub titulo *Differtationum ecclefiafticarum, pro honore antiquorum Tutelarium, contra fictiones modernas*, quarum primam partem editam anno 1671 utinam aliquando fequatur fecunda, nec impedire id valeat eadem factio conjuratorum pro tuenda Pfeudo dextri & fequacium auctoritate, quæ, ftimulantibus Patribus Carmelitis, nuper tantũ valuit, ut inter accufationes contra me illatas nulla frequentius acriufque fufcepta fuerit, quam refutatio illorum pfeudo-Chronicorũ, tamquam conjuncta cum injuria intolerabili Hifpanicæ nationis fanctorumque ejus.

46 His præmiffis, pro illuftriffimorum apud Hifpanos fcriptorum mihique amiciffimorum fama, contra Delatores noftros Carmelitas; revertor ad Te, Pater Rev, optoque ut relegas tuum §.4 hujus Articuli x; ibique recognofcas tela in Magdeburgenfes contorta à Canifio, à Tua autem Paternitate in me converfa; atque intelligas, quam facile mihi foret Catholicorum fcriptorum in hæreticos aut fabulatores acerbiora dicta viciffim applicare Tibi Tuifque, eafdem pfeudo-dextrinas merces manu tenentibus, ad veftram ex illis antiquitatem firmandam. Sed non lubet maledictis maledicta reponere: tantum rogo Te, ut paffione fepofita, confiderare digneris, quanto mitius, in iis quæ accufas locis, ego cum prædictis fabulatoribus agam; quantumque infra eorum demeritum fit quidquid dico. Quando autem in manus tuas veniet opus Conciliorum Hifpanicorum (quod cœpit in lucem edere, eruditiffimis commentariis illuftratum, prælaudatus Eminentiffimus, mihi autem necdum videre contigit) ferutare, quibus ibi verbis & quam *fæpe laudetur judicium* meum *circa Pfeudo-chronica figmentis plena*, ut ipfe mihi fcribi fecit per Secretarium fuum an. 1694, cum veftra contra nos ftudia Romæ fervorent; *bono animo effe* me jubens, atque *alacriter ulteriores Tomos profequi: quantum fas fuerit* curaturus, *ne operi tam facro, & laboriofo, ac tot fumptibus parato & excufo, aliqua injuria fiat.* Eum multis annis adhuc fervet incolumem Deus, ne præftantiffimum Bibliothecæ Hifpanicæ opus, tali patrono deftitutum, prævalente factione plurium femi-hiftoricorum, pro fabulis prædictis velut pro aris focifque pugnantium, eâdem involvatur.

vatur tempestate, qua libri nostri; eodem quo hi jure accusandum ubi prodiret, quasi *continens Propositiones multas pluribus Religionibus, præsertim Carmelitana, & pluribus nationibus, præsertim Hispana, detractivas.*

§. VIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius præsidenter asserit, Carmelitas Ordinis sui antiquos Sanctos cœpisse colere, non quia Ordinis sui, sed quia notabiles eorum habebant Reliquias.

RESPONSIO.

47 IAm sæpe notavi, Pater Rev. Accusationes Tuas, universales prorsus & absolutas, dum ad probationem & locorum accusatorum exhibitionem venitur, multum declinare? Quod *præsidenter asserere* me præfaris, dum ad rem venitur, solum dicis me *conjectare.* Et revera non aliter loquor; ipsis quæ profers verbis, ex tom. I Aprilis ad Acta S. Alberti num. 91, dicens, *Puto.* Hoc autem non dico *pro puro puto placito* meo, uti mihi objicis; neque de omnibus antiquis quos colitis Sanctis (certe non de *Elia* & *Elizeo*, non de *Telesphoro* & *Dionysio* Pontificibus, de quibus alia ratio redditur) sed, ibi ego primum demonstro, in cultu Sanctorum nullum apud vos inveniri vestigium originis à Syro-Græcis ductæ, qui festivissime colebant præcipuos monasticæ professionis in Syria *partim fundatores, partim instauratores;* puta *Euthymium, Sabam, Charitonem, Theodosium, Gerasimum,* aliosque, in vetustissimo vestro Martyrologii Supplemento præteritos; sicuti nec à Latinis ecclesiæ S. Sepulchri Canonicis, quorum utebamini Breviario, recepti illi unquam fuerunt.

48 Id postquam demonstravi; transeo ad paucos Orientales, à vobis peculiariter, non item à Canonicis illis receptos, idque post excusum Supplementum istud; & quorum præ aliis colendorum occasionem suspicor seu *puto*, sumptam à primis in Europam transgressis Carmelitis; *vel quia eorum notabiles al quas possidebant Reliquias, ut erant tunc omnes Latini conquirendarum Reliquiarum studiosissimi; vel quia in Cypro, primâ translati Ordinis Provinciâ ac veluti ceterarum altera matre, præcipuam illi veneratione obtinebant.* Tū vero disjunctivæ illius opinioni s rationem reddo, *sic progrediens: Nam, ut de singulis dicam aliquid, Cyprius fuit* S. Spiridion, *qui nunc inscribitur kalendario Carmelitico,* Episcopus & Confessor Ordinis nostri XIV Novembris; *& tamē ne Monachus quidem fuit, sed ante Episcopatum agricola uxoratus; qui conjugem & filiam, quamdiu vixere, apud se habuit, nec postea aliter quam Episcopus vixisse legitur. Cum iisdem titulis oblatus est kalendario prædicto inserendus* S. Serapion, XXX Novembris; *de cujus tamē monachatu ante aditam Cathedram Antiochenam, nullum uspiam verbū est apud antiquos, multo minus de eodem post suscepto.* S. Anastasium Persam, *Monachum & Martyrem, quam multi ad se rapiant Ordines, quam jure nullo nitantur singuli, vidimus in Ianuario ad diem* XXII. *In Februario ascivere Carmelitæ* S. Euphrosynam, *in Martio* Euphrasiam *seu* Eupraxiam, Virgines; *monachas illas quidem, sed in Ægypto; has tamen etiam Ordinis Carmelitici fuisse sustinent recentiores.*

49 Hæc illo loco ego, agens scilicet de solis istis ac paucis Orientalibus Sanctis; quos Ordo Carmelitarum antiquitus colit.

Quemadmodum autem fieri facillime potuit, ut ultimarum duarum Reliquiæ ex Ægypto; & S. Anastasii corpus ex Syria in proximam utrique Cyprum deferretur, utrâque regione in servitutem infidelium prolapsâ; sic etiam facile fuit Carmelitas ibidem, earum aliquid participare; & vel ex hac, vel ex altera jam dicta causa, ipsarum Sanctarum semel in Cypro assumptum cultum in reliquum Ordinem divulgare. *Ex ista*, inquam, *vel altera causa*: neque enim absolute (ut Tua Paternitas mihi affingit) determino unam solam; sed sub disjunctione duas; idq; opinative duntaxat, cum possint aliæ excogitari & fuisse quam quod Sanctæ & Sancti prænominati, ab initio crediti sint Carmelitæ fuisse; cum id ostenderim nec fingi quidem de eorum aliquibus posse.

50 Officiorum propriorum, permissu Pii V Canonicis Lateranensibus concessorum primum incrementum, Romæ impressum cum approbatione S. Congregationis anno 1613, ad veteres in Bulla nominatos Sanctos, addit tredecim, quibus non apponitur in kalendario præfixo. *Can. Reg.* id est, *Canonicus Regularis* uti in aliis; sed solum, *Habetur ecclesia*; aliquibus vero additur, *Et corpus in ea.* Non igitur oportet *Carmelitas fuisse hebetes*, si æque ac Canonici Regulares, *sibi quoque persuaserint esse licitum, celebrare per totum Ordinem Missam vel festum cum Officio, eo præcise jure, quod in aliqua illorum ecclesia, notabiles istius Sancti requiescant Reliquiæ.* Porrò ex recenti Decreto Urbani VIII, cultum illum sic extensum improbantis, frustra nunc ducere velis argumentum ad longe anteriora tempora. Urbani decretum reveriti Lateranenses, omnia ista quæ dixi festa, eatenus toti Ordini communia, abrogarunt, & ad propria cujusque Sancti loca restrinxerunt: id cur non fecerint etiam Carmelitæ, in promptu est causa. Persuasissimi erant, non tantum istos sed omnes antiquos Orientalis Ecclesiæ Monachos, suos fuisse; non tamen omnes colendos assumpserunt. Cur autem non æque hos omnes, ac illos paucos? Reddant ipsimet aliam rationem, si possint, quando eis mea conjectura non placet,

51 Objicitur etiam num. 54 *S. Hilarion*, ad cujus honorem *S. Cyrillus*, tertius Carmeli Prior, *ante annum 1200, tamquam sui Ordinis, Missæ sacrificium Deo obtulerit*; idque Patern. Vestra ait haberi in ejus Officio canonico. Ast ego aliud ibi non lego, quam quod aliquid ei divinitus acciderit, *cum in Commemoratione S. Hilarionis Missæ sacrificium faceret.* Si idem ei accidisset in Commemoratione S. Benedicti, an ideo ille decendus esset fecisse Missam de eo, *tamquam de Sancto sui Ordinis?* Aut si ego nunc cum omnibus Jesuitis *in Commemoratione* ejusdem *S. Hilarionis* (uti fit quotannis) *Missæ sacrificium facio*; an propterea S. Hilarion Jesuita fiat, aut Missam de ipso faciam tamquam de Jesuita? Non existimo.

52 Scribit autem S. Hieronymus in Vita S. Hilarionis sub finem. *Cernas usque hodie miram inter Palæstinos & Cyprios contentionem; his corpus Hilarionis, illis spiritum se habere certantibus; & tamen in utrisque locis magna quotidie signa fiunt.* Exhinc toti Ecclesiæ, tam Græcæ quam Latinæ, ab annis ut minimum octingentis, tam celebris fuit cultus S. Hilarionis XXI Octobris, & quidem solius, antequam is superinducto S. Ursulæ cultu apud quamplures in Occidente obscuraretur; ut non potuerit S. Cyrillus, si die XXI Octobris sacrificaturus erat, de alio quam de illo Sacrum facere, quidcumque demum de illo senserit. Si ego Rev. Pater Breviarium vestrum, additis quæ luberet verbis, sic falsificarem; quam altis clamoribus *imposturam manifestam* admissam vociferareris? Sed clamoribus Tibi certare liceat, aut etiam vincere; dum ego rationibus innocentiam meam tueor.

ART. XI.

ARTICULUS UNDECIMUS.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Quod paſſim plurima Sanctorum Acta, in Eccleſia receptiſſima, audeat Papebrochius, tamquam FIGMENTA, COMMENTA, *imo* MENDACIA *explodere, patebit ex decurſu.*

RESPONSIO.

1 TRedecim illis, quibus Acta Sanctorum Martii, Aprilis, Maji explicantur Tomis, quibuſque P. Henſchenii ac meum nomen præfixum legitur, proponuntur Sanctorum, ſuis nominibus notorum, plus quam quinque millia; Actis autem undecumque erudeatis nunc primum patefacti mundo, cum fere ignorarentur, aut notiores effecti, iiſdem Actis per commentarios annotationeſque hiſtoricas illuſtratis, plures quam mille. Ex tanto in tribus menſibus numero, viginti reperit Paternitas Tua, in quibus aliquid veluti peccatum arguas (jure an injuria, infra videbimus) ex aliis autem menſibus totidem adjicis, quorum ex occaſione ſic memini, ut iis nec omnia, nec tantum credere videar, quantum velles, nolens certa ab incertis, veroſimilia ab inveroſimilibus diſcerni.

2. Hunc tamen nobis propoſitum operis & ſtudii ſcopum, ſicuti à P. Joanne Bollando accepimus, omnibus paſſim laudatum, ita intendimus proſequi. Id agentibus quædam ſubinde occurrere non omnino vera, quandoque etiam nec veroſimilia, nemo mirabitur, qui in talibus utcumque verſatus ſit, aut ſaltem locum Baronii Art. 4 num. 31 legerit, ejuſque Annotationes ſuper ipſum Martyrologium, identidem indicantes, Acta quorumdam Sanctorum nonnullius aut etiam multæ correctionis egentia. Correctionem ergo adhibitam quereris, licet in tam paucis, habito reſpectu ad cetera pede inoffenſo decurſa; adhibitam vero ita quereris, quaſi *paſſim* id agam, id eſt, rejiciam etiam *receptiſſima* quæcumque; & ideo tum aliis me convitiis oneras toto libro tuo, tum *Sanctorum Momum*, appellas, quandoque etiam *Magnum*, vel (uti Art. 9 num. 42) *Maximum Sanctorum Momum*. Sic accuſatus, ſi Lectorem remittam ad ipſa quæ cenſurantur loca, Actaque legenda, fecero quidem compendium laboris; ſed non ſatisfecero promiſſo reſpondendi ad ſingula.

§. I. ACCVSATIO.

Papebrochius omnia quæ de Propheta Elia narrantur, & in sacra Scriptura non exprimuntur, explodit tamquam figmenta.

RESPONSIO.

3 Ubinam hæc *omnia explodo*? Ad Ephemerides Græcomoschas, inquis, ante Tomum 1 Maji pag. 25. Ibi Lector inveniet Thalmudicas de Jeremia Propheta fabulas compendio indicatas, quarum manifesta absurditas faciat diffidere quibuscumque de ortu & obitu Prophetarum narrationibus, ex eodem fonte sumptis, etsi alioqui non semper tam absonis. Hinc accepta occasione loquendi de *Elia*, *cujus honori nihil detractum volumus*, sic prosequor: *Nolumus ex iis, quæ simili fide narrantur*, Thalmudica scilicet, in opusculis editis sub nomine SS. Dorothei, Epiphanii, Isidori, & Joannis Hierosolymitani; unde enim alias hauri.i ista ppotuerunt, post annos circiter 1500 à raptu Eliæ?) *Nolumus*, inquam, *ad aliquid de ipso vel nascente, vel inter mortales agente, aut in paradisum translato, & denique sub finem mundi comparituro, credendum affirmandumque compelli, quod in Scripturis sacris non inveniatur expressum*. Non est hoc, *omnia explodere tamquam figmenta*: sed quam modestissime indicare causam, cur ad ea, nisi aliunde certius probentur, *credenda affirmandaque compelli* Historicus non debeat. Quis enim compellat ea credere & affirmare, quæ neque sciri, neque scribi potuerunt nisi in fide Rabbinorum? quæ quam nulla sit, disce ex Torniello, Saliano, aliisque, plura exempla fabulositatis eorum adducentibus, sicut docebunt indices eorum ad Verbum, *Rabbini*.

4 Neque tantum horum afferta isto loco volui indicare; sed & alia multa quæ suggerunt Biterienses vestræ illæ Theses: dum Eliam fingunt in Paradiso baptizatum, Sacerdotem ordinatum, Eucharistiæ communicantem, aliaque ejus generis. An recte, judicet Congregatio Indicis, quæ Theses illas proscripsit. Judicet etiam an satis tolerabilis sit violentia, illata verbis Domini ad Eliam 3 Reg. 17. *Vade & abscondere in torrente Carith. qui est contra Iordanem*, longe utique à Carmelo; dum ex iis jubes nos, Pater Rev., juxta librum de institutione Monachorum, intelligere, *quod tum Deus expresse mandavit, ut deinceps vitam à turbis hominum abstractam ac vere religiosam duceret*. Non enim, nisi paucis diebus ibi absconditus & pastus à corvis, mox dimissus est ad viduam Sareptanam, apud eam sustentandus toto reliquo triennio siccitatis. Sarepta autem reversus, & paucos in Carmelo dies moratus, rursus inde fugit à facie Jezabel: & tamen jubemur credere, quod inter omnes illas angustias collegerit in Carmelo discipulos, atque *propheticum instituerit Ordinem*.

5 Ego interim de Elia hactenus nolui disputare, sicut variis locis indico, ac nominatim, eo quem accusas tom. 1 Aprilis pag. 789, ubi dico; quod *de Carmelitarum ab Elia origine & successione, absque coævorum scriptorum auctoritate & testimonio volentibus pugnare, gratis cedent, quicumque nolent*

nolent disputare de nomine. Huc scilicet mihi videbatur recidere non minima pars quæstionum de filiis Prophetarum, quid nomine ejusmodi *filiorum* intelligatur: an fuerint eo modo *filii*, sicut Religiosi sunt suorum Fundatorum; deinde, an, si ab aliquibus dicantur *filii Prophetarum vixisse religiose*, religiositas illa plus importet quam accuratam divinorum mandatorum observantiam, an etiam tria vota substantialia Religiosorum. Filios Prophetarum aliqua contubernia, Eliæ & Elisei temporibus habuisse, Scriptura docet: non item docet, qui & quales illi fuerint; rursumque, an & quomodo ejusmodi contubernia sint continuata, post Israelem abductum in Assyriam.

6 Non nego itaque, tempore Eliæ & Elisei fuisse *filios Prophetarum*: sed nego mihi constare, professos fuisse tria consilia evangelica, atque ad hæc voto se obstrinxisse; & *nolo compelli ad credendum affirmandumque*, fuisse illos veros religiosos Carmelitas, quales modo sunt; uti neque ad credendum affirmandumque circumstantias omnes *de Elia nascente, vel inter mortales agente, vel in paradisum translato, & sub finem mundi compariturо, quæ in Scripturis sacris non reperiuntur expressa*, sed *Rabbinorum* tantummodo, vel simili *fide narrantur*: qualia sunt quod Carmelitani Ordinis institutio in Eliæ *nativitate* patri ejus revelata sit; quod Elias *inter mortales agens* Ordinem illum instituerit; quod *in Paradisum translatus* illic à Christo baptizatus, Sacerdos ordinatus, & pastus sacra Communione sit, quod *sub finem mundi compariturus*, Carmelitas potius quam alios Religiosos ad prædicandum quoscumque contra Antichristum assumpturus sit. Hinc tamen non sequitur, quod negem Eliam *natum* fuisse, *inter mortales egisse*, deinde *in Paradisum translatum, ac denique sub finem mundi compariturum*. Nihil horum voco in dubium; sed priorum pleraque æque facile negare possum, atque affirmantur ab aliis; & nonnulla puto re-ipsa neganda esse. Unde concludo, insignem hanc esse cum ceteris calumniam: *Papebrochius omnia quæ de Propheta Elia narrantur, & in S. Scriptura non exprimuntur, explodit tamquam figmenta.* Imo saltem unum punctum postulo mihi exhiberi, quod de Elia *credere & confirmare* tenear, aliter quam *credo & affirmo*, sive illud *in Scriptura expressum* sit, siue non.

7 Tale profecto non est, quod apud Lipomanum & Surium, sub nomine Metaphrastis, certè ex Græco aliquo auctore legitur, quod fuerit *ex tribu Aaron natus in Arabia*; cum tamen *Thesbites* fuerit cognominatus, à Thesbe Galaaditis civitate, ad tribum Gad pertinente. Non etiam id quod ex Epiphanio & Isidoro, sive veri sive falsi nominis scriptoribus, profertur de visione, patri ejus *Sabac* dicto oblata; in qua *viri, niveum quemdam præ se ferentes habitum, pusionem salutabant, à matrisque uberibus in ignem evellebant, quin & flammam ignis cibi loco ministrabant*; siue, *igneis institis & fasciis involvebant, atque pro cibo ignem ei ad nutriendum subministrabant.* Ut enim verum sit, quod, occasione libri S. Epiphanio attributi de de Vita & obitu Prophetarum, ait Labbeus noster, in Diss. de script. Eccl, *non esse omnia veteribus Patribus subtrahenda, in quibus Thalmudica commenta continentur*; ut etiam verum sit, quod idem Labbeus ait, occasione similis libri S. Isidoro adscripti, excusari eum posse, qui *nimis credulus, quæ ab aliis scripta reperit, minus discussa, non tam suâ, quam alienâ retulit fide*; ut, inquam, vere hæc dicantur; manet tamen sententia Petavii de priore & Baronii de posteriore libro, quod in hoc *complura Isidoro indigna reperiantur coagmentata mendacia*; & in isto, *sexcenta*

 menda-

mendaciorum nugæ, *quibus ille liber refertus*, noverint interpretem ut suppositititium judicaret, esto vere Epiphanii credatur à multis; & forte etiam sit.

8 Quid autem si inter Judæorum Rabbinos digniores, ipsoque Christo anteriores, unus ex præcipuis, is scilicet; quem *Rabbenù Haccados*, id est, *Magistrum nostrum sanctum* vocant, longe alia scripsit in libro de *Genealogia Eliæ & Prophetarum*? Est autem magni, non solum nominis, sed etiam meriti Haccados iste; quia Petrus Galatinus, in opere de arcanis Catholicæ Veritatis contra Judæos ad Maximilianum Imperatorem, lib. 7, cap. 2 producit ex eo, ad confusionem Judæorum, insignem Prophetiam, *de petra ex Israel excidenda, fine manibus*, *ex qua Messias futurus esset*; cujus petræ & Messiæ dilectione Deus mundum creaverit, licet prævideret eum Adami peccato perdendum. Hoc si prophetico spiritu scripsit iste qualiscumque Haccados, poterat augere numerum prætensorum in veteri Lege Carmelitarum; siquidem *Propheta* & *Carmelita* nomina pro eodem supponunt, in horum opinione.

9 Illius librum genealogicum equidem non vidi; & festinans in prima harum Responsionum editione typographus moram non indulgebat, ut eum (cujus tunc primum notitiam accipiebam) vel accersere possem vel describendum curare: in bibliotheca Patrum Minorum Recollectorum Venlonæ, ubi haberi dicebatur. Postea data opera est à Guardiano Venlonensi, ut inveniretur; sed frustra, quamvis in Catalogo bibliothecæ libri titulus legebatur descriptus. Dubitantibus autem quid ipso libro factum suspicarentur, aliud nihil verisimilius occurrit cogitare, quam Patres Carmelitas, solitos Venlonæ ubi Conventum non habent, apud Franciscanos hospitari, ex successu disputationis cujusdam motos ad eum requirendum, rogavisse, ut ille contemptus in speciem libellus sibi vel donaretur vel commendaretur; itaque ex eo tempore non amplius comparere.

10 Testes igitur pro eo mihi tantisper sint, RR. PP. Lectores S. Th. ex Ordine S. Francisci, qui hic Antverpiæ die XI Maji 1694 in Comitiis Vestris Provincialibus, Te, Rev. Pater, præsente, disputationibus interfuerunt; quorum alter argumentans contra Thesim XXII, *Eliæ Castitas*; in tantas angustias Præsidem ac Responsalem ejus adegit, ut aliud nescirent reponere, quam quod ignotus prorsus sibi esset talis liber; impositusque est finis disputationi, adeo ut Lectoris istius Collega, qui proximus sequebatur, non potuerit proponere sumptum ex eodem auctore argumentum, contra Thesim XV, cui titulus, *Elias Sacerdos*. Asseruerat autem primus ille oculata fide, quod eo in libro ipse legisset; Eliæ, ex tribu Gad nato, patre Sabacha, fratrem fuisse conjugatum, sed absque liberis quamdiu in terris fuit Elias: unde argumentando conficiebat, fieri non posse, ut voto perpetuæ castitatis se obstrinxerit is, qui vi Legis obligabatur suscitare fratri suo semen, quando hic ita moreretur. Ego quidem nihil horum affirmo, tantum dico, nominato isti notoque Rabbino, si qua Rabbino alicui in talibus fides habenda est, firmiorem plenioremque deberi quam Epiphanio vel Isidoro, ex anonymis incertæ ætatis ac meriti, ea quæ vos asseritis & teneri indubitanter vultis, transcribere compertis, inter *complura coagmentata mendacia*, & *sexcentas mendaciorum nugas*, uti Petavius & Baronius, & ex utroque Labbeus loquuntur. Verum de his iterum redibit loquendi necessitas Art. 20 §. 1. ubi de Revelationibus ab Ecclesia receptis, quando licebit integrum contextum Rabbi Haccados legendum dare, si hoc indicio provo-

provocata diligentia curiosorum, alibi forte inventum librum habere me faciat, cujus non solum mihi sit usus pro Elia, sed etiam pro aliis Prophetis, inter Acta Sanctorum commemoratis aut porro commemorandis.

§. II. ACCUSATIO.

Papebrochius, contra communem Ecclesiæ sensum, præfidenter asserit, dubitari an ulla unquam fuerit S. Veronica.

RESPONSIO.

11 De hac tibi jam bis terve responsi, Rev. Pater. Plura si vis, lege Eruditissimi Mabilionis iter Italicum, pag. 88 & 89, ubi ex descriptione Basilicæ Vaticanæ, seculo 12 à Romano Canonico tempore Eugenii III edita, *de Oratorio Veronicæ* hæc verba habentur, apud me in ipso fonte ex editione anni 1646 legenda: *Oratorium sanctæ Dei genitricis Virginis Mariæ, quod vocatur Veronica, ubi sine dubio est Sudarium Christi, in quo ante passionem, suam sanctissimam faciem, ut à nostris majoribus accepimus, extersit; quando sudor ejus factus est sicut guttæ sanguinis decurrentis in terram.* Utique in horto, ubi nulla matrona aderat quæ sudarium istud ei porrigeret. Et sic apud eumdem Mabilionem Jacobus de Trecis, Innocentii II Capellanus, ipsemet postea Urbanus IV factus, Abbatissæ Monstroliensi ectypon inde sumptum mittens, rogat ipsum accipiat *ut sanctam Veronicam, seu veram ipsius imaginem & similitudinem. Actum Romæ anno millesimo ducentesimo quadragesimo nono.* Unde concludens Mabilio: *Ex his intelligitur*, inquit, *Veronicæ vocabulum, esse imaginis, non mulieris, tracto inde etymo, quasi diceretur* VERA ICON *seu* ICONIA, *& contractis in unum vocabuli litteris* VERONICA.

12 Diversam ab istis opinionem *recentiorum* dumtaxat esse, censet idem Mabilio. Neque vero magnam vetustatem sapiunt quæcumque de cultu *matronæ Veronicæ*, argumenta, in Actis Februarii ad diem 4, collecta ab Henschenio. Licet enim hic pag. 449 (loquens de ea, quam Mabilio vocat, *recentiorum*, id est, seculo 13 posteriorum Scriptorum opinione) eamdem appellet *Christianam traditionem*; fecit hoc, necdum ex præmissis doctus, quam ea parum antiqua esset (nam præcitatam descriptionem Basilicæ Vaticanæ solum accepit quatuor annis post editum Februarium) Romæ tamen existens anno 1661, audivit doctissimum Lucam Holstenium, Canonicum & Bibliothecarium Vaticanum, aliosque eruditos, non solum dubios de matrona Veronica, sed improbantes, quod ipse Henschenius in Februario nimium videretur tribuisse opinioni vulgari, pridem à Cardinali Baronio Ecclesiaque Romana rejectæ in Martyrologii correctione. Et adhuc pergis, Rev. Pater, mihi *fidenter* objicere, *communem Ecclesiæ sensum*, quem saltem nunc doceris antiquum non esse, & nosti esse quodammodo improbatum?

§. III. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, cum Joanne Launoyo, Historiam SS. Marthæ & Magdalenæ explodere censetur, tamquam fabulam.

RESPONSIO.

13 CUr autem id *censetur* facere? Quia id facit Launoyus; & Papebrochius, tomo 2 Maji pag. 716, rogat Carmelitas, *ut eâdem libertate patiantur suæ historiæ veritatem disputari, quâ Ecclesia patitur viros eruditos versari circa historiam, quæ 29 Iulii in festo S. Marthæ recitatur.* An ergo putat Paternitas Vestra, unum Launoyum mihi esse pro omnibus? Jam dixi tibi, quis communior nunc de ea Historia Parisiis sensus sit, ubi ea non amplius legitur nisi ab iis qui ad Romanum Breviarium obligantur.

14 Neque primus de veritate istius Historiæ, sive de transitu sanctarum Sororum in Provinciam, dubitavit Launoyus. Jam inde à Caroli Calvi ætate, id est, seculo Christi 9, in quodam Historiæ Francicæ fragmento ante annum 1031 conscripto, legebatur, *Ecclesia Vezeliacensis constructa, in qua requiescit Venerabile corpus S. Mariæ Magdalenæ*, idque confirmant septem Pontificum ex parte Vezeliacensium producta Brevia omnino undecim, à Paschali II usque ad Martinum IV. Unde autem corpus istud acceptum? nisi Epheso, ubi sepultum docet S. Modestus Hierosolymorum Episcopus, ante 1050 annos scribens, in Oratione apud Photium. Idem ex Latinis asserit S. Gregorius Turonen. lib. 1 Mirac. Cap. 30, annis 100 Modesto antiquior; & post utrumque, Leo Philosophus Epheso Constantinopolim corpus transtulit anno 886. Nec aliud legitur in Græcorum Menæis ceterisque ritualibus eorum libris.

15 Hæc aliaque allegat Launoyus, in opere numquam censurato, quod sciam, nec à te, P. Reverende (ut existimo) lecto nisi apud Raynaudum, cujus illiberalem adversus antagonistas stylum ægre toleravit, numquam laudavit Societas nostra, sæpe etiam debuit castigare. Tu vero liberaliter uteris ejus dicteriis; & fidenter asseris, quod *ita*, ut in Romano Breviario nunc legitur, *sentiunt & credunt universi Catholici scriptores.* Ego interim hoc ipsum quod in Breviario asseritur, adeo non explodo, ut etiam juvem, in Ephemeridibus ad 22 Augusti; ubi ostendo, quam verosimiliter distinguatur Maria Magdalena, Christum ex Galilæa secuta, à Maria sorore Lazari ac Marthæ, in Bethania prope Hierusalem commorata: *quod*, ut ibi dico, *facilem inter Massilienses & Vezeliacenses faceret compositionem litis*, dicendo quod Magdalena quidem Galilæa, secuta Joannem Euangelistam, Ephesi fuerit sepulta; unde corpus translatum sit ad Vezeliacensem Ecclesiam; Maria autem Bethaniensis, domi remanserit cum sorore & fratre, unde vel viva vel mortua traducta sit in Gallias. Ecce autem, dum hæc recuduntur, Parisiis offertur mihi impressum Officiū totum novum ac proprium in Antiphonis, Capitulis, Hymnis, Versiculis & Lectionibus ac Responsoriis, pro die IV Junii, ad usum Ecclesiæ Parisiensis, sub hac Collecta? *Beata Maria Bethanica suffragiis adjuvemur, cujus precibus exoratus quatriduanum fratrem Lazarum vivum ab inferis resuscitasti*: ut appareat istam sententiam ibi extra dubium positam censeri.

§. IV.

§. IV. ACCUSATIO.

Papebrochius, non improbat, quod Launoyus post Abailardum S. Dionysii Areopagitæ Gallicanum Apostolatum ad aniles fabulas ableget.

RESPONSIO.

16 Apostolatum hunc *Aniles fabulas* nusquam appello, neque Launoyum vel Abailardum sequor: nihil ex eorum dumtaxat sensu & auctoritate definio: sed exemplo Innocentii III Pontificiis, *neutri volens præjudicare sententiæ*, rem dico controverti ab eruditis, sciente nec improbante Ecclesia Romana; quæ interim pro affirmante tolerat adhuc Lectiones, quæ nunc ab ipsamet Parisiensi Ecclesia, quam Apostolatus Areopagitæ propius tangit, reprobantur, uti dictum pluribus Art. 9. Discussionem autem plenam istius controversiæ differo in Octobrem.

17 Sunt hæc ad Titulum tuum, Rev. Pater, abunde satis; non item satis videbuntur ad prolixum discursum, quo niteris Areopagiticum in Galliis Apostolatum stabilire. Fatigare me, credo, intendis, præpropere exigendo discussionem & definitionem grandium quæstionum, quæ neque adhuc subierunt apud nos, neque cito subituræ sunt ultimum ac rigorosum illud examen, quo solemus ex ordine Kalendarii, sicut operis præscribit ratio, Sanctorum Acta expendere, suo quæque mense ac die. Instas tamen, & omissis, quæ ignorare non potes contrariæ sententiæ argumentis, sola extollis tibi faventia, quamvis cum aliis comparata nullius sint ponderis. Nihil etiam distinguis inter genuina & interpolata Martyrogia; nihil inter antiquos & neotericos Auctores, dummodo tela undecumque accipias, apud solos ineruditos valitura. Contemnentur hæc ab eruditis, etiam illis, qui aliàs sustinent ut verosimile, Dionysium, si non Areopagitam (hoc enim vix aliquis talis nunc admiserit) saltem alium aliquem, à S. Clemente in Gallias directum fidem Parisiis prædicasse; uti sustineri posse censet à Marca, in Epistola, quam jam Archiepiscopus Tolosanus scripsit an. 1658, de tempore prædicatæ in Galliis fidei: quam Epistolam quoque cum Animadversionibus necessariis reproducam, die 30 Junii, cum agam de S. Martiale Apostolo Lemovicensium, quem hi missum sibi fuisse dicunt à S. Petro.

18 Ne tamen tecum etiam alii, in talibus modice versati, & aliquid de summa tam nobilis controversiæ discere cupidi, querantur remitti se ad aliorum libros, quos vel non habeant vel cito habituri non sint; & ut habeant aliquando, carituri otio ad eos pervolvendos; non gravabor ex Cogitatis Criticis, Historicis, atque Moralibus Hadriani Valesii, Historiographi Regii, Latina facere, quæ nobilis iste Vir reliquit sex annis ante obitum suum scripta Gallice; & à filio ejus nuper edita Parisiis, anno scilicet 1694 titulo *Valesiana*. Ibi enim invenies, Rev. Pater, adæquatam ad allegatas à Te auctoritates omnes responsionem, duabus comprehensam Epistolis, ante quas pauca & hic & infra num. 20 præfatur Auctor, quæ sola charactere distinguam à contextu Epistolarum, ut hic allegandâ scriptorum veterum verba possim ab illarum contextu discernere. *Domine T, mecum collo-*

colloquente ante hos dies, incidimus in Areopagismum nostri S. Dionysii: cui post longam disputationem non potui evellere praeconceptam opinionem, qua credebat, Areopagitam fuisse: quapropter postridie eidem scripsi sequentem epistolam.

19 „ Severus Sulpitius, S. Martino Turonensi Archiepiscopo familiarissimus, „ cujus etiam Vitam edidit; libro 2 suæ „ Historiæ ecclesiasticæ, vulgo dictæ Historiæ sacræ, agens de Viennensibus ac „ Lugdunensibus Martyribus, 17 anno Marci Aurelii, Christi 177, passis, *Tum primum,inquit, in Galliis Martyria visa, serius trans Alpes Christi religione suscepta.* Testimonium hoc perquam præcise declarat, „ nostrum primum Episcopum & Martyrem „ Dionysius, non posse credi Areopagitam, „ eumdemque Episcopum & Martyrem „ Athenis à S. Paulo conversum. Gregorius „ Archiepiscopus Turonensis, qui vixit sub „ finem sexti seculi, libro 1 Hist. Francorum „ cap. 28, epocham ejusdem nostri S. Dionysii figit initio Decii, id est anno Christi 250. Eccum ejus verba: *Hujus (Decii) tempore, septem viri Episcopi ordinati, ad prædicandum in Gallias missi sunt, sicut historia Passionis S. Martyris Saturnini denarrat: ait enim, sub Decio & Grato Coss. sicut fideli recordatione retinetur, primum ac summum Tolosana civitas S. Saturninum habere cœperat Sacerdotem. Hi ergo missi sunt: Turonicis, Gratianus Episcopus; Arelatensibus, Trophimus Episcopus; Narbona, Paulus Episcopus Tolosæ, Saturnus Episcopus; Parisiacis, Dionysius Episcopus; Arvernis, Stremonius Episcopus; Lemovicinis, Martialis est destinatus Episcopus. De his vero B. Dionysius, Parisiorum Episcopus, diversis pro Christi nomine affectus pœnis, præsentem vitam gladio imminente finivit.*

„ 20 P. Sirmondus, eruditissimus Jesuita, „ illustria hæc duo loca allegavit in libro „ suo, cui titulus de duobus Dionysiis. P. „ Petavius, Ordinis ejusdem decus, ad illius „ ipsius veritatis confirmationem allegavit „ locum Gregorii Turonensis, lib. 6 sui Rationarii temporum cap. 17. D. Launoy „ Doctor, post P. Sirmondum tractavit „ idem argumentum, allegatis omnibus „ antiquis Ecclesiæ Gallicanæ Martyrologiis „ manuscriptis, ubi ambo Dionysii reperiuntur mense Octobri, sed diversis diebus: „ quando etiam distinguuntur & Sedibus „ Episcopalibus, & genere mortis; dum unus „ (scilicet senior & Atheniensis) scribitur „ Episcopus Athenarum, & sua in urbe igne „ extinctus traditur; alter, videlicet noster, „ nominatur Episcopus Parisiensis, & prope „ civitatem dicitur capite plexus. Omnes „ Galli, omnes Franci, omnes denique Christiani, usque ad seculum 9 Christi, ita, „ sicut distinguo ego, distinxerunt semper „ Dionysios duos, scilicet usque ad regnum „ Ludovici Pii, ex Carolo Magno nati. „ Tunc legati Imperatoris Constantinopolitani, sæpe venientes in Franciam, & „ intelligentes primnm Episcopum ac Martyrem Parisiorum appellari Dionysium; „ illuc attulerunt libros Dionysii (ut prætendebatur) Areopagitæ; persuaseruntque Hilduino, san-Dionysiano Abbati, „ quod auctor istorum librorum, hactenus „ ipsis ignotorum, erat Episcopus Parisiensis, & monasterii ipsius Patronus. Hoc „ libentissime credens ille, composuit librum Areopagiticorum, plenum fabulis; „ ad suadendum quod S. Dionysius, noster „ primus Episcopus & Martyr, fuerit etiam Atheniensis & Areopagita. Tantum nempe valuit ea vanitas, quæ conatur suos primos Episcopos admovere „ temporibus Apostolorum, aut eorumdem discipulorum, præferens fabulam „ & imposturam solidæ & incontestabili „ veritati. Hilduinus, qui vivebat anno 840, „ ac postea, tam dextre scivit lucrari animos „ semidoctorum & ignorantium, ut plerique

„ rique eorum secuti ipsum in suis deliriis „ fint, & clausis oculis hodiedum sequan„ tur. Eccum, Dominus, quod heti tibi „ promiseram circa nostrum S. Dionysium „ ejusque prætensum Areopagismum. *Ha„ ctenus prior Epistola.* Tum,

21 „ *Amicus meus*; inquit porro Valesius, „ *non satis idoneus veritatē à falsitate discer„ nere per seipsum, & dissipare si quid occurre„ ret nebulositatis; aliunde vero totus propen„ sus in Monachorum sententias, & quidquid „ ab eis promanabat clausis oculis excipere „ solitus; Epistolam sibi à me scriptam detulit „ ad quemdam sibi familiarem Carmelitam, „ unum ex veteribus, quos hic Billetas voca„ mus: qui mox ut legit, promisit responsum „ ad illam ei daturum se; & promisso stetit. „ Biduo enim post, cum forte ex agro redirem, „ inveni domi meæ admirabundus responsum, „ mille fartum ineptiis, sustinentibus veritatem „ prætensi Areopagismi. Itaque credidi obliga„ tum me ab alteram Epistolam scribendam, „ si quo modo possem amicum adducere ad eju„ randam istam (ut sic loquor) historicam „ hæresim: signabatur autem Epistola illa die „ 1 Decembris 1687, in hæc verba:*

22 „ Non alio fine scripseram, Domi„ ne mi, quam ut errori exemptum te do„ cerem veritatem, circa tempus quo in „ Galliam missus venit S. Dionysius, pri„ mus noster Episcopus & Martyr. Sed ma„ la fortuna voluit, ut Epistolam meam „ traderes in manus hominis præoccupati, „ & pervicacis ad sustinendum vulgatum „ errorem; itaque me implicares miserri„ mis contradictionibus processibusque ver„ balibus, majorem partem mutuo sump„ tis à Milleto & Menardo, Monachis Be„ nedictinis. Hi nempe, pro suo erga suam „ San-Dionysianam Abbatiam affectu; & „ hujus quondam Abbatem Hilduinum, „ certandum sibi proposuerunt pro Areo„ pagismo nostri S. Dionysii, veluti pro „ aris ac focis. Fortis est veritas, & pro se „ habet Severum Sulpicium, ab annis 1500 „ florentem, S. Martino Turonensi coæ„ vum ac familiarem, nobilitate & scien„ tia inter omnes sui temporis Aquitanos „ eximium: habet etiam pro se Gregorium „ Turonensem ab annis 1200 florentem, æ„ tatis suæ præstantissimum Historicum, „ scientissimum insuper rerum Gallicarum „ atque Francicarum, omnibusque æstima„ tissimum titulo nobilitatis, virtutis & eru„ ditionis præclaræ: habet denique pro se „ omnia antiqua Martyrologia manuscripta „ ecclesiarum per Gallias Episcopalium, in „ quibus ambo Dionysii, Atheniensis & Pa„ risiensis, mense Octobri referuntur ad duos „ diversos dies, tamquam Cathedra & sup„ plicii genere distinctis.

23 „ Non possum autem quin tibi repræ„ sentem verba Usuardi, auctoris gravis, „ eruditi atque exacti; qui noluit sequi „ coætaneum suum Hilduinum; sed Marty„ rologio, quod dedicavit Carolo Calvo, „ non Magno, veritati litavit, primum 3 „ die Octobris hæc scribendo: v *Nonas Octo„ bris; Athenis natale S. Dionysii, Episcopi & „ Martyris, qui post clarissimam fidei confes„ sionem, post gravissima tormentorum gene„ ra, gloriosissimo martyrio coronatus est; ut „ testatur Aristides Atheniensis, vir fide sa„ pientiaque mirabilis, in eo opere quod de „ Christiana religione composuit.* En Diony„ sium Atheniensem seu Areopagitam. Se„ quitur alius 9 die Octobris, hoc modo: „ *VI idus Octobris apud Parisium, Natale SS. „ Mart. Dionysii Episcopi, Rustici Presby„ teri, & Eleutherii Diaconi: qui beatus Epi„ scopus à Pontifice Romano in Gallias ad præ„ dicandum directus, ad præfatam urbem de„ venit: ubi per aliquot annos commissum sibi „ opus ardenter prosequens, tandem à Præfe„ cto Fescennino, una cum Sociis gladio anim„ adversus, martyrium complevit.* Ecce no„ strum:

„ strum Parisiensem Episcopum & Martyrem Dionysium : ecce testimonia luce meridiana clariora : ecce auctores modis omnibus irrefragabiles. Jam enim in priori Epistola mea notavi verba Serveri Sulpitii & Gregorii Turonensis: quibus nunc addo verba Usuardi, ante annos plusquam 800 scripta, quibus consentit Ado Viennensis, aliique Martyrologi, eâdem pene verborum formulâ usi.

24 „ Quid vero Amicus tuus hisce auctoritatibus, tam inconteſtabilibus, tam claris, tam expressis reponit? Solum opus est duro capite & animo obfirmato: nihil ille cedit; serio agit; nec inveniens apud antiquos unde se tueatur, fidenter ad nostrum descendit seculum; & Severis Sulpitiis, Gregoriis Turonensibus, Martyrologiis antiquis, opponit auctores (quos autem?) patrum nostrorum nostraque etiam memoria adhuc viventes. O miram & ingeniosam criticam! quæ secundum modernorum placita reformat corrigitque antiquos, & communem in historia subvertit intellectum. Primus, quem Amicus tuus allegat, est Cardinalis Baronius, Annalium ecclesiasticorum compilator, eo dignior laude quo laboriosius est opus quod tractat; licet non adeo feliciter, quin eruditi plures in eo errores notaverint, præsertim chronologicos, quam necesse sit ut conficiatur tomus, nullo eorum quos edidit minor futurus. Sequuntur, Spondanus & Saussayus, quos, juvenes nos, vidimus senes; viros bonos, & tritaaliis via gradi solitos. Milletus & Menardus, Benedictini erant, jurati in verba Hilduini pro Areopagitæ in Franciam adventu; & horum sententiæ sese adjunxit Natalis Alexander, Dominicanus.

25 „ Amicus tuus, agnoscens debilitatem auctoritatum tam recentium & ratiocinii sui; astute, imo fraudulenter, conatur opinioni nostræ etiam speciem veri auferre, confundens de industria loca Sulpitii atque Gregorii, quorum unus agit de primis in Gallia Martyribus sub Marco Aurelio, alius de nostri Dionysii missione sub Decio. Asserit igitur, *duos illos videri hoc intendere, ut credamus, fidem Christi non fuisse Galliis prædicatam, nisi admodum sero sub Decio, tertio Christianæ æra seculo, quod nullatenus teneri potest.* Quasi vero annus Christi 177, quo sub Marco Aurelio passi sunt 48 Martyres Lugdunenses & Viennenses, non præcesserit annis 73 missionem nostri Dionysii aliorumque sex Episcoporum sub Decio, anno 250. Ubi hoc etiam notandum est, quod illi 48 *Martyres*, à Gregorio *Athanacenses* cognominati, non uno die venerint omnes. Oportuit autem eos in sua quemque patria recepisse fidem Christi, & ipsos ad eam conversos esse, atque audivisse prædicatores illius; ad aliorum deinde conversionem laborasse, prædicasse ipsos, egisse, exercuisse, auxisse religionem, donec tandem detecti, capti, suppliciōque extremo affecti sint. Atqui hæc, omnia facile requirunt annos viginti aut triginta; adeoque indubitabile fit, quin eorum in Galliis prædicatio annis circiter centum præcesserit adventum Dionysii, ejusque sex sociorum Episcoporum.

26 „ Idem Amicus vester, erubescens quod nequiverit producere auctores, Hilduino Abbate seniores; aliunde novis argumentis instructus, arenam repetit, antiquiores illo producturus; atque inter alios citat Hincmarum, ante annos 800 Rhemensem Archiepiscopum, in quadam epistola scripta Carolo Calvo, seu Regi seu Imperatori. Sed ipso in limine turpiter labitur: Hincmarus enim non præcessit Hilduinum; sed junior vixit in Abbatia S. Dionysii sub ipsomet Hilduino, diu

„ diu antè quam fieret Archiepiſcopus, ſicut „ in Hiſtoria Rhemenſi teſtatur Flodoardus „ lib. 7 cap. 2. Epiſtolam ejus ad Carolum „ Calvum equidem necdum vidi; ſed nihil „ miror, ſi in Abbatis ſui ſententiam, de „ Areopagita, clauſis ut dicitur oculis, ceſ- „ ſerit totus.

27 „ Hincmarum ſequuntur, qui præce- „ dere eum debuerant duo, Fortunatus Poë- „ ta, qui dicitur ſub finem ſeculi ſexti fuiſ- „ ſe Epiſcopus Pictavienſis, & Beda. Ve- „ rum an dicunt illi auctores, primum no- „ ſtrum Epiſcopum Martyremque, fuiſſe „ Athenienſem & Areopagitam ? Non „ exiſtimo: imo plurimum dubito. Quando „ Amicus veſter ſincere produxerit eorum „ verba, & ego ea videro, legero, & cum „ impreſſis contulero, credam. *Cras cre- „ do, hodie nihil*. Idem dico, de Simeone „ Metaphraſte, qui eſt poſterior Hilduino; „ & de Anaſtaſio Bibliothecario, qui Hil- „ duini coævus fuit, poteſtque ipſum ſe- „ cutus eſſe, ſic ut opinio ſua fortior pro- „ batiorque non ſit opinione iſtius. Super- „ vixit, etiam Hilduino Anaſtaſius: quippe „ qui, anno 872 ſuperſtes, miſſus fuit Con- „ ſtantinopolim pro Adriano Papa ad Ba- „ ſilium Imperatorem. Methodius, Con- „ ſtantinopolitanus Patriarcha fuit, & ipſe „ Ludovico Pio atque Hilduino ſynchro- „ nus: & hic (niſi fallor) auctor Hilduino „ fuit Areopagiſmi, primo noſtro Epiſco- „ po adſcribendi, ac primum defendendi „ in Occidente falſam hanc opinionem. „ Michael Syncellus ejuſdem fuit tem- „ poris & farinæ. Sed nulla citantur ver- „ ba vel hujus vel iſtius auctoris, uti nec „ Anaſtaſii.

28 „ Denique allegat Amicus veſter „ ad Conciliũ Pariſienſe, in Epiſtola ſcripta „ Eugenium Papam II. Sed prætenſum hoc „ Concilium Pariſienſe, celebratum anno „ Chriſti 824. Eugenii Papæ ſecundi primo, „ Ludovici Pii Imperatoris undecimo, im- „ preſſum eſt Francofurti anno 1596, per „ hominem ignotum, non auſum nomina- „ re locum unde acceperit: eſtque tam ex- „ iguæ circa cultum imaginum auctorita- „ tis, ut illud valide impugnaverit doctiſſi- „ mus Cardinalis Bellarminus, in Appen- „ dice ad Tract. de cultu imaginum. Quod „ ad prætenſam Synodicam Epiſtolam at- „ tinet, eſt ea ſub nomine Eugenii II à „ Pſeudoſynodo Pariſienſi ſcripta ad Mi- „ chaelem Balbum, & Theophilum filium „ ejus, Græcorum Imperatores, prout te- „ ſtantur Bellarminus & Sirmundus Jeſuitæ „ cum Baronio: neque pluris valet quam „ ipſa Pſeudoſynodus, & indigna eſt, ſe- „ cundum opinionem magni Sirmondi, quæ „ legatur. Atque ita novem Auctores, „ Hilduino ut prætenditur anteriores; redu- „ cuntur ad duos, Fortunatum & Bedam: & „ horum ipſorum quæ non exprimuntur „ verba, veroſimiliter invenientur aſſerto „ Areopagiſmo noſtri Dionyſii contraria: „ alii ſeptem, contemporanei ſunt Hilduino, „ vel etiam poſteriores. Eugenius Toleta- „ nus, ignotus mihi eſt.

29 „ Hunc in modum dejectus Adverſa- „ rius noſter ab auctoritatibus antiquis, qui- „ bus nos arietare minabatur, redactuſque „ in arctum, recurrit ad Antiquitates Pari- „ ſienſes Berullii, & ſimilium aliorum „ teſtimonia talia, ut niſi per revelationem „ ea habeant auctores iſti, neſciam unde „ acceperint. His inſtructus ille; notat, „ quod *S. Dionyſius, mox atque Pariſios „ appulit, ædificavit quatuor oratoria*; pri- „ mum eo loco ubi nunc eſt S. Benedicti „ eccleſia; alterum in honorem SS. Petri „ & Pauli, *cujus ſtabilimentum & augmen- „ tum curavit S. Genovefa per Clodovaum I „ Regem, qui etiam illam voluit S. Geno- „ vefa appellari*: tertium in honorem S. Pro- „ tomartyris Stephani, *cujus nomine dicitur*

„*etiam nunc S. Stephani Græcorum, quia* „*Dionysius Sociique erant natione & lingua* „*Græci*: quartum, ad honorem Deiparæ, „in suburbio S. Jacobi.

30 „Pulchræ enimvero Antiquitates! „Obsecro ergo te, an fideles Christiani, „persequentibus ipsos Imperatoribus & „Magistratibus populisque idololatris, tanta „utebantur fiducia, ut auderent in con-„spectu totius populi, intra urbem vel „ejus suburbia, ædificare oratoria, in „quibus publice convenirent? illi, qui „felices æstimabant se, quando in sub-„terraneis cryptis & cœmeteriorum late-„bris, extra habitationem communem, „poterant sacra sua peragere & orare? „Ecclesia SS. Petri & Pauli à Clodovæo I „ejusque uxore fabricata fuit, eo loco ubi „antea nihil sacrum erat, sicut Gregorius „Turonensis aliique Historici nostri nos „docent; eademque fuit etiam dicta Apo-„stolorum; &, posteaquam ibi sepulta fuit „S. Genovefa, in hujus nomen transiit. „Ecclesia S. Stephani, vulgo *des Grez*, non „*des Grecs*, in veteribus diplomatibus „vocatur *S. Stephani de Gresibus*, quod „idem est ac si dicas *de Gradibus*, vel *ad* „*Gradus*, eo quod ad illam per plures „gradus ascendebatur. Hæc autem omnia „Oratoria, sicut Amicus vester me docet, „erant remota valde à Parisiensi civitate, „quæ tunc tota intra insulam Palatii conti-„nebatur. Primus ergo Episcopus noster, „magnæ ædificationis fuit & valde opu-„lentus. Ceterum profiteor me famulum „nobilis Lisbii, qui illum Parisiis primus „excepit & domo sua donavit, ad fabri-„candam in ea ecclesiam. Queritur etiam „Amicus vester, quod sectatores Hilduini „appellem *Denisantes & Ignorantes*. Se-„cundum verum est, non item primum: „neque enim potui uti vocabulo, quod „hactenus ignoravi, quodque nunc pri-„mum ex illo disco. Si Amicus vester plu-„ra desideret, expectet ab alio: exhau-„stum argumentum est. Si huic Epistolæ „meæ non acquiescat, extra spem curatio-„nis est, neque acquiescet unquam.

31 Hactenus in postumis suis Hadrianus Valesius, tota Francia notissimus, ut qui una cum fratre Henrico sacræ profanæque Historiæ studiis innutritus, Sirmondo Petavioque magistris, usque ad annum 85 ætatis complura erudita volumina elucubravit, quorum elogium & seriem vide sis in Diurno Eruditorum, à D. Præside Cousin digesto, sub nota diei 28 Julii, cujus mensis die 2 anno 1692 obierat. Ejus super controverso argumento Epistolas hic dum profero, nolo polliceri, quod quando ad Octobrem venietur, nihil in eis reperturi sint posteri quod minus probent; cum nec ego spondere velim pro singulis hic allegatis, quæ necdum vacavit ponere (ut Henschenius loqui solebat) sub torculari: omnia tamen puto hoc loco apte proferri, ubi res mihi est cum ejusdem professionis ejusdemque pervicaciæ Adversario: & ideo Lectorem rogo, ut hanc prolixitatem æqui bonique consulat. Epocham sive annum quo S. Dionysius aliique in Galliam venerunt, nec definio, neque verosimiliter definiam unquam, jam propior morti quam ut aspirare ad Octobrem possim. Areopagitam non fuisse pro certissimo teneo: & huc volo solum valere Valesiana argumenta.

§. V.

§. V. *ACCUSATIO.*

Papebrochius negat cum Launoyo, Dionysium Areopagitam suum abscissum caput gestasse.

RESPONSIO.

32 ID *memoria proditum* Breviarium ait, & ego etiam dico in prædictis Ephemeridibus. Sed vere sic proditum, & à quoquam sciptum qui præcesserit seculum 9, probare nec debui nec potui. Carent eo miraculo Acta S. Dionysii antiquiora, qualia quinto vel sexto (ut præsumitur) seculo scripsit Auctor gravis, ex iis quæ sola tunc per traditionem habebantur; cavens ne dilaberetur ad circumstantias novas adinveniendas, quibus Legenda auctior & mirabilior redderetur: & sic *ex quinque codicibus manuscriptis, optima nota* ea edidit, part. 2 Historiarum Ecclesiæ Gallicanæ pag. 68, Franciscus Bosquetus, anno 1650 adhuc Prætor Narbonensis, postea Montispessulani Episcopus, utroque in statu libris editis celebris. Nihil hic de Areopagita Dionysio, nihil de Pontifice à quo missus Parisiorum Apostolus. Solum dicitur, quod, *ut ferunt, à successoribus Apostolorum verbi divini semina Gentibus eroganda susceperat.* Nihil de primo ejus Parisiis hospite, nihil de eo sub quo passus est Præfecto: dicitur autem quod ipse & Socii *tali ad Dominum meruerunt professione migrare, ut amputatis capitibus adhuc putaretur lingua palpitans Dominum confiteri.* Tum additur, quod *metuentes percussores, ne conversi populi fidelissima probataque devotio, Sanctorum corpora profutura sibi, & Reliquias ob patrocinium tumularet; elegerunt tetris Sequanæ profundisque gurgitibus Martyrum corpora perdenda committere, quæ imposita navibus ad pravisum jubentur gurgitem destinari.* Denique subditur, quomodo piæ matronæ furto, per submissos ad id famulos, subducta injuriæ, terræque seminatæ commendata illa, cessante persecutione, apposito titulo signata fuerint; unde merito præsumitur, eatenus vel ignorata, vel incerta prorsus habita, quæ postea accesserunt Legendæ veteri tormenta & miracula.

33 Quod porro ad ibi præteritam, nec eatenus forte assertam à quoquam gestationem capitis attinet: ego ad Tom. 6 Maji pag. 88, ubi de SS. Maximo & Venerando, ex male consutis Actis meritoque rejectis, idem narratur, dico, *recepta semel per Galliam consuetudine, omnes eos sanctos qui capite minuti fuisse credebantur, exprimendi in statuis picturisve, cum eodem capite intra manus ante pectus sublato; invaluisse popularem errorem, quo crediti sunt illi decisa capita post mortem sustulisse, atque ad suæ venerationis locum portasse.* Hoc vero ne nimium præjudicaret S. Dionysio, re nondum penitus examinata, addo ego; *Potuit hoc semel iterumque revera contigisse; sed agnito semel fallaci principio, de nullo Sancto potest prudenter credi, cujus Acta non sint omnino firmissima.*

34 Talia autem an sint Acta S. Dionysii, non satis probat Vislii vel Lisbii discipuli nomen alicubi additum: quin potius hoc ipsum, antiquioribus ignotum, magis suspectam rem facit. Interim ex S. Joanne Chrysostomo ibidem repræsento in cælis Martyres, *manibus abscissa capita gestantes, & in medium afferentes, quæcumque*

voluerint, apud Regem cælorum impetrare. Ad ista scribenda non fuit mihi opus magistro Launoyo, in quo raptim dumtaxat delibato, istud hactenus non legi; credere autem affirmanti Paternitati Tuæ malo, quam scrutari curiosius, ad alia properans. Non possum tamen dissimulare, quod num. 44 dicas, me tomo 3 Aprilis pag. 106, istud qualecumque Dionysii seu factum seu fictum miraculum comparare pugnæ S. Georgii cum dracone, ubi Dionysii omnino non memini, sed simpliciter *antiquorum Galliæ Martyrum*; quorum plurimis adscribitur talis capitis rescissi gestatio, utique ex pictorum ac statuariorum usu; licet aliquibus fortassis, ipsique imprimis Dionysio, reipsa contigerit, capita sua suis manibus gestasse.

§. VI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, ex sancto Dei Sacerdote, fingit Aruspicem, ut Historiæ Carmelitanæ noceat veritati.

RESPONSIO.

35 GEntilium Imperatorum res gestas ex Gentilibus ejusdem temporis historicis certius & distinctius disci, quam ex Catholicis, post annos mille quadringentos in Catholicæ religionis favorem ipsos detorquentibus ab ea, quam illi exprimunt, actorum specie, nemo prudens inficiabitur. Cum ergo Tacitus Suetoniusque, *Basilidem*, in Monte Carmelo respondentem Vespasiano, *extis inspectis*, aut consultis *sortibus* id fecisse dicant; eumdemque doceat Tacitus *ex primoribus Ægyptiorum* fuisse, quem in somnis deinde Vespasianus viderit *in æde Serapidis verbenas, coronasque, & panificia (ut illic assolet) offerre*; nullam mihi videor Carmelitanæ Historiæ injuriam facere, si pro eo tempore, quo non monstratur veri Dei in Carmelo viguisse religio, dicam, non ibi repertum, sed eo deductum Basilidem familiarem Vespasiano Aruspicem, qui oraculum eliceret.

36 Citas, Rev. Pater, Livinum Torrentium, Antverpiensem Episcopum eruditissimum; sed non citas locum, quem apud me legisse debuisti ante tom. 3 Maji num. 9, plane tibi adversantem, & de hoc uno solicitum, ut Tacitum Suetoniumque componat. Ibidem etiam à me citantur Philippus Beroaldus, Justus Lipsius, Theodorus Marsilius, omnes insignes commentatores in C. Cornelii Taciti libros, omnes probe Catholici. Quod si malis, tam Judæos quam Gentiles istinc oracula petiisse; hos, à Monte quem Deum credebant; istos, à vero Deo (*nec enim ibi simulacrum Deo aut templum*, teste Tacito, *ara tantum & reverentia*) hoc quoque dici patiar; tantum *Basilides* (quem absque Tacito nescirent Carmelitæ nominare) maneat qualis describitur ab eodem Tacito, non Christianus, sed Gentilis; non Hebræus, sed Ægyptius; non *sanctus Sacerdos*, ut eum appellas, sed Sacerdos Serapidis, vel Vespasiani domesticus Aruspex. Neque me commovet, quod *exta inspecta* Tacitus, Suetonius *sortes* dicat consultas; nam licet divinationis diversæ sint species, aruspicina & sortilegium; *sortium* tamen nomen videtur generice usurpati à Suetonio, Tacitum secuto, pro oraculo quacumque ratione accepto: sicut *Sortilegi* ac *Sortiarii* (gallice *Sorciers*) sumuntur pro quocumque

falſe dicto *Divino*, aut verius Mago vel Malefico, de quibus ultimis videndus Cangius in Gloſſario.

37 Judicet interim æquus lector, & antiquorum Scriptorum, etiam Gentilium, in iis quæ certius ſcire potuerunt, æſtimator; an propter quoſdam Carmelitas, eiſque conſonos ſcriptores aliquot recentiores, coram toto mundo *ſim ſumma inſulſitatis convictus, quaſi audeam virum ſanctum in gentilem Aruſpicem transformare.* Nihil ego hic audeo, neminem transformo, dum Baſilidem volo, qualem inveni, relinquere; nec patior ex Aruſpice in Sacerdotem Elianum transformari, zelo ſtabiliendæ Carmeliticæ antiquitatis: quam transformationem habeo proprio tractatu eruditè confutatam à Marchione Agropolitano, anno 1673 Hiſpali ſub hoc titulo, *Explicatio cujuſdam loci Suetoniani, & Examen Divinitatis, quam Veſpaſianus in Carmelo conſuluit*: quem Tractatum accuſato à Te loco in epitomen redegi, dignum qui totus Latine recudatur.

§. VII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Acta S. Silveſtri, cum Natali Alexandro ab Eccleſia damnato, explodit tamquam fabuloſa & mendacia.

RESPONSIO.

38 Crramben non jam bis, ſed ter quaterque recoctam, nolo remandere: ſi ſemel iterumque dicta non ſufficiant tibi, Rev. Pater, librum titulis & accuſationibus replicatis augere cupienti; nec centies quidem dicta ſufficient; maxime cum verbum nullum novum huc adferas, nullam novam auctoritatem producas, nullum argumentorum meorum coneris ſolvere.

§. VIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Vitam S. Teleſphori, à Sede Apoſtolica approbatam, repudiat tamquam infundatam.

RESPONSIO.

39 SI de ea Vita agis, R. Pater, quam compilavit Fr. Zegerus Pauli, & Bollando obtulit inſerendam Januario; quæque nihil minus eſt, quam id quod titulus promittit; neſcio quod illam Sedes Apoſtolica unquam approbaverit: hanc vero non repudio aliter, quam quomodo eam repudiavit Henſchenius, & Bollandum pœnituit inſeruiſſe Januario. Hoc ipſe Henſchenius, non ſolum verbis teſtatus mihi ſæpe eſt, ſed notum etiam facere voluit toti poſteritati, ante Tomum 1. Aprilis in Catalogo Romanorum Pontificum (in quo nullam ego partem habeo) pag. 22 ad elogium S. Teleſphori, addito brevi Commentario, qui ſubſtitueretur loco iſtius Vitæ; *quam ſolidum nullum fundamentum habere*, Bollando aſſerit fuiſſe compertum; unde in Brevi notitia Italiæ, poſt datum in lucem Februarium impreſſa, juſ-

sit expresse poni quod, *Acta dantur auctore recentiori*; sperans hoc ipso satis intelligendum, quam parum ei fideret. Si autem, Rev. Pater, agis de ea Vita quam habetis insertam Breviario vestro ad xxx Januarii, translato in eam diem festo; nihil improbo, nihil repudio: quia nihil invenio ibi quod mihi possis opponere, nisi hoc solum, quod vobis permissus sit coli, tamquam *Ordinis* vestri: quod sane potuit concedi vobis Eremitis, quamvis post tot secula primum ortis, cum ex *Anachoretis* ad Papatum assumptus fuerit Telesphorus, nec eum sibi concedi postulent Ordines Eremitici alii, suo quique exordio posteriore contenti, vobis ipsum erigentibus usque ad Eliam; quod quomodo intelligi possit ac debeat, nondum intendit sancta Sedes definire.

40 Multo minus intendit id facere (uti Patern. Tua vult credi) P. Bollandus Tom. 2 Januarii ad diem, non 16, sed 28, ante Vitam S. Jacobi Eremitæ. Nam pag. 868 n. 5, miratur illum, qui prope Carmelum vixerat, prætermitti ab Alegræo vestro; *Cum suo Ordini adscribat, quotquot non solum in Syria, Palæstina & Ægypto, verùm & reliquum per orbem, monasticam vitam primis seculis egerunt, aut aliquo modo administrarunt.* Tum vero pergens Bollandus, *Sive*, inquit, *institutum istud vivendi à primis usque temporibus assidua serie huc usque est propagatum; probabilius est ibi viguisse, ubi prima dicuntur à Prophetis posita ejusmodi disciplinæ cunabula: sin vero solum post subactam à Francis Syriam erecta ea Sanctorum hominum societas est (ut multi ex recentioribus existimant, qui undecim seculis integris negant usquam Carmelitarum nomen prolatum ab ullo eorum temporum scriptore; at contra constare, ante S. Hilarionem nec auditum quidem in Palæstina & Syria nomen Monachorum, Hieronymi testimonio firmant) si igitur cœpit quidem ante quinque solum secula; ut illi volunt, ea Congregatio; sed quo magis inflammaret in suorum animis studium virtutum, earum voluit exempla proponere; & convictus similitudinem, loci ac pietatis similitudine afferre; non oportuit tamen, veteres potius illos ante Christum Prophetas, aut alibi terrarum Monasticen professos, producere statuereque imitandos, quam qui tanto propius ante nostra tempora ad ipsius habitarunt Carmeli confinia ....* Hinc ad vicinum Jacobo illi parthenonem transit Bollandus, atque concludit dicens: *Illud ergo ceteraque monasteria certiori ratiocinio, suo possunt Ordini vendicare religiosissimi Patres Carmelitæ, circa ipsum sita Carmelum.*

41 Totum eum contextum legenti apparet, ibi contineri honestam modestamque retractationem, absolutæ illius approbationis, quam videbatur indicare qualiscumque adoptatio compositæ à Zegero Pauli Vitæ S. Telesphori. Numquid enim Bollandus non satis dubium sese ostendit de veritate prætensæ ab Elia originis, qui non nisi sub disjunctione de ea egit; & quidem ut propensior in negativam, per illam tam operosam qua hæc confirmatur, parenthesim; licet, alterutro posito, dicat Jacobum, cum ejusdem temporis circa Carmelum monasteriis, *certiori ratiocinio* assumi à Carmelitis posse, quam tot antiquiores remotioresque?

42 Vidit hoc P. Henschenius, qui Vitam istius S. Jacobi, Commentario prævio Annotationibusque illustratam, Bollando tradiderat prælo dandam: miratusque compositis jam typis, suum istum Commentarium videre auctum longiori illa neque ullatenus necessaria ad odiosam quæstionem digressione, volebat totum numerum 5, se inconsulto adjectum, prætermitti. Sed perstitit Bollandus, evicitque ut maneret quod scripserat; indignum esse dicens, quod qui nullo jure omnes antiquos veteris ac novæ Legis Sanctos sibi arrogabant, præterirent Jacobum

Jacobum istum, peccatorem quidem, sed pœnitentem. Ita rem gestam, mihique relatam ab Henschenio, si credere recuset Paternitas Tua, more tuo feceris, nec ego multum de eo laboro; certus, fidem mihi dandam ab aliis, sinceritatem meam pridem expertis; nunc vero tanto pluris facientibus, quanto fœdioribus patentioribusque calumniis eam vident ac dolent traduci apud inexpertos.

43 Ceterum offensio vestra, quam ex ista qualicumq; retractatione Bollandi metuebat Henschenius, neutiquam secuta tunc est: illam enim vel non intellexerunt Patres Carmelitæ, vel dissimularunt, eo libentius, quod in synopsi marginali sic legeretur: *Iacobus, juxta Porphyrionem & Carmelum: ideo Carmelitis annumerandus*; licet non alio quam quem textus exprimebat modo. Dissimulavit porro etiam Bollandus, videns suum ab his dissensum non posse magis explicite declarari, absque dispendio amicitiæ. Henschenius autem, etsi sæpe privatim professus suis ex Ordine amicis, quod circa veteres Sanctos non posset ipsis consentire; gaudebat tamen eosdem acquiescere promisso in libris edendis silentio: quod etiam tenuit, quamdiu per Patrem Bonæspei eique adhærentes licuit.

44 Ast intolerabile videtur Paternitati Tuæ, quod in Aprili ad Vitam S. Alberti num. 70 scripserim, Bollandum, *usu discernendi certa à dubiis paulatim crescente*, intellexisse, *quam debilibus fundamentis, & auctoribus majori ex parte suppositititiis, niterentur asserta* à Zegero Pauli; ac primum num. 74 id me scribere, ais, *non absque Magistri injuria*, quasi *illum*, *post* 40 *circiter annorum studium historicum*, *ignarantia ac levitatis insimulare tentem*, &, *qui in solum Majum centenos me fateor invexisse errores*, sapiam supra illum. De erroribus istis postea videbimus, Art. tuo 23 §. 5. Supra Magistrum sapere non præsumo, dum post ipsum & ex ipso aliquid sapere me profiteor. Sed ex ipso, non annos 40 nato (qualis necdum erat cum imprimebatur initium Januarii, in eoque ista S. Telesphori vita, non ab ipso, ast a Zegero Pauli composita) verum annos ætatis 67 numerante, & in studiis istis annum plusquam 30, quando ad ipsum accessi post iter Romanum; utique jam multo plura scientem & expertum, quæ nesciebat olim; atque imprimis doctum diffidere Carmelitanis historiis, sicuti eæ nunc traduntur & propugnantur, earumque fundamentis, à Zegero Pauli supra arenam positis.

45 Dum autem mihi allegas scriptores aliquot recentiores, qui S. Telesphorum fecerint Carmelitam, Carolum Tapiam, mihi tibique ignotum; Dominicum Gravinam; Joannem Cartagenam, hunc Franciscani, istum Prædicatorii Ordinis; nec non Augustinum Oldoinum, Societatis Jesu; non quidem suppositititios auctores allegas, sed inidoneos ad fidem sine alia probatione faciendam de S. Telesphoro, quod ante secula plura quam 15 fuerit Ordinem Carmelitanum professus. Ceteri tam veri quam suppositititii, quos nominat Zegerus, nihil probant; nisi ex hypothesi, quod omnes *Anachoretæ* veteres ante seculum 5, & omnes *Prophetæ*, fuerint Carmelitæ: hoc vero est in quæstione, nec sine certa probatione unquam recipietur à me.

§. IX.

§. IX. *ACCUSATIO.*

Papebrochius receptissimam S. Georgii pugnam cum Dracone accenset commentis plebejis & deliris narratiunculis.

RESPONSIO.

46 Si mihi jocari liberet, Pater Rev. quærerem hic ex Te, satisne habeas, si dixero, quod pro Ordinis Carmelitani processione ab Elia in veteri Testamento, stet tam certa tamque recepta traditio, quam stat pro pugna S. Georgii cum materiali dracone. Equidem adducendo scriptores seculo 14 antiquiores, nec priores seculo 13, libentissime patiar utramque narrationem pari in gradu probabilitatis colloccari, dummodo vobis satis hoc sit, neque unam credibiliorem velitis esse quam alteram: neque dubito quin omnes quantumvis severi Critici mecum id Tibi sint largituri, & gratulaturi sibi id ab ore vestro se recepisse; quod unam non debeant firmius credere.

47 Baronius, Bellarminus, Canisius, Gretserus, & quotquot alii contra hæreticos scripsere pro cultu Sanctorum; Ribadineira, & alii Legendarum compilatores paulo prudentiores; tacent de Dracone. Objicientibus autem hæreticis S. Georgium, S. Christophorum, & similes aliquot, fictitios esse Sanctos, respondent; veros quidem Sanctos esse, quod & ego multis demonstravi; sed fictitias & fabulosas passionum historias, atque à Gelasio Papa reprobatas. Cum ergo vester Baptista Mantuanus, pugnam illam narrans, ipsum etiam Sanctum facit Carmelitam, numquid recte dixi, quod sit *Poëta quam Historicus melior*, & antiquiori fabulæ recentiorem intexuerit aliam? quis enim hoc ante eum dixerat?

48 Ego vero nisi Tibi præivissem enumerando scriptores, hac in parte nimis credulos, sed omnes seculo 13 juniores, quid quæso habuisses ex historia quod mihi objiceres? Quia autem solicitus non fui, ut quærerem auctores qui dixerint, Draconem istum supponi pro idololatria, sicut eumdem in sua effigie supposuit Imperator Constantinus; insultas mihi petulanter, quod *adversus historiam, tam antiquam, & in Ecclesia receptam, non* allego *nisi meras conjecturas & argutiunculas negativas.* Tua Paternitas argumenta mea, & quæ multa hactenus ignorata docui de cultu & reliquiis S. Georgii, habeat ut volet; ego ab ipsa pene infantia ex parente meo puer didici, Draconem illum symbolice intelligi. Deinde ex Floratio Ceremoniarum ecclesiasticarum, quod Belgice edidit P. Joannes David, Cortracenus primum Pastor, deinde eo in loco nostri Collegii fundator ac Rector initio hujus seculi, interroganti, ad 23 Aprilis, *Quid sibi vult S. Georgius eques, cum dracone sub pedibus, & virgine servata?* sic, inquam, interroganti didici respondere: *Hoc significat, quod S. Georgius, veluti generosus Christi eques, hostem superaverit; & nobiles animas, tamquam virgines, ubicumque poterat, ex caritate erga proximum, à faucibus hostis salvaverit, adducendo eas ad Christi fidem.* Si Tua Paternitas aliter forte instructa, aliter credere malit, per me licet; judicet interim S. Sedes, an propter rejectam pugnam illam, debuerim accusati ut *Criticus perversus, ac historiarum ecclesiasticarum rosor, exsibilandus potius quam refutandus.*

§. X.

§. X. ACCUSATIO.

Papebrochius, cum Natali Alexandro, ab Ecclesia damnato, Vitam S. Marcellini ut fabulam repudiat.

RESPONSIO.

49 Utinam aliqua ejus Vita extaret! Quæ autem pro hac traduntur ex Actis Concilii Sinuessani, qualia sint, superius semel iterumque exposui, & fabulosa esse cœperam credere, prius quam Natalem Alexandrum nossem. Pluribus hic opus non est; videantur dicta Art. 2 §. 6 & Art. 5 §. 2. Dissimulare tamen hic rursus non possum pessimam fidem Tuam., dum solos mihi jungis *Natalem Alexandrum* & *Launoyum, ab Ecclesia*, ut ais, *damnatos*; quasi cum iis solis lapsum & pœnitentiam Marcellini rejiciam; & tamen, Reverende Pater, objiciens mihi Schelstratium, ignorare non potuisti, ipso quod citas capite sexto dissertationis 2. partis 2 Antiquitatis illustratæ, eum, licet pro Marcellini lapsu pugnantem, fateri tamen sententiam nostram esse variorum *Cardinalium, plerorumque hoc seculo eruditorum*, & plane *communem*. Sic enim exorditur capitis synopsim.

50 *Communis hodie evasit sententia, lapsum Marcellini esse confictum.* Ipsius autem capitis initio „de lapsu (inquit) Marcel„lini Pontificis non minima quæstio ex„orta est inter eruditos nostri seculi, quo„rum plerique jam sibi persuadent, à Do„natistis tempore D. Augustini fuisse con„fictum. Sic ob Augustinum, libro de uni„co Baptismate cap. 16, lapsum Marcelli„ni Petiliano negantem, Cardinalis Bellar„minus sententiam priorem retractavit, ut „refert ac propugnat Theophilus Ray„naudus, Societatis Jesu in Gallia Theolo„gus, Tomo 10 lib. de corona aurea, „Veritate 30, ubi habet: *Quod ad Mar„cellinum attinet, verior sententia est, totam „narrationem de Marcellini crimine & „damnatione, esse fabulosam; ut retractatâ „priore suâ sententia censuit Bellarminus, „in recognitione libri 4 de Pontifice cap. 8, „adducens S. Augustinum, & Theodoretum. „Subscripserunt alii apud Baronium anno* „302 *&* 303. Accessit ex Galliis Eminen„tissimus Cardinalis Perronius, contra „Angliæ Regem cap. 47 dicens, crimen „Marcellini à Petiliano fuisse objectum, „*combien que cette reproche fut fausse, com„me il appert par la refutation, que S. Augu„stin en fait ailleurs.* Idem fusius propu„gnant Christianus Lupus parte 5 Con„ciliorum ad Canonem 14 quinti Romani „sub Gregorio VII. Hæc oculos tuos fugere non potuerunt. Qua igitur sinceritate, qua æquitate, me apud summos & infimos traducis, quasi sequentem solos *auctores damnatos*? Sed si candidè fassus fuisses, sententiam meam esse tam illustrium & proborum Auctorum, imo *esse plerorumque hoc seculo eruditorum*, & *hodie evasisse communem*; non potuisses contra me solum debacchari, non me accusare tamquam duorum tantummodo Auctorum, eorumque *ab Ecclesia damnatorum*, sequacem.

§. XI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius nonnullorum Sanctorum Martyrum Brixiensium Vitas repudiat, tamquam fabulas.

RESPONSIO.

51 IAm sæpius dixi, Guerrini Cereti Chronicam, ipsorummet Brixiensium judicio, *plus continere mendaciorum quam veritatis.* Quidquid igitur ex illa sic assumitur, ut aliunde nullum accipiat firmamentum, merito repudiatur ut fabulosum; sicuti repudiat S. Hieronymus quidquid reperitur in Periodis Pauli & Theclæ à S. Luca prætermissum. Tales autem sunt Martyres 3290, uno die combusti, pro quibus mihi litem moves num.95. Tales sunt, visibiles circa corpora excubiæ Angelorum, & claritas toti civitati circumfusa num. 96; ac num.97, arena sanguinea in sudario ad Pontificem missa, qui ipsum aperiens, repererit conversam arenam in schedas, Martyrum nomina continentes, quæ nomina idem Pontifex in catalogum referri jusserit: de quibus nihil uspiam legitur extra Chronicam illam, sive (ut aliter appellatur) *Martyrium Brixianum*, quod totum verbotenus edidi ante 2 Tom. Aprilis cap. 3. ut per se possit æstimare Lector, quam merito totum dicatur fabulosum, adeoque inidoneum ad fidem alicujus magnæ & raræ rei faciendam.

52 Videre & relegere dignetur Lector benevolus Articuli 3 §. 8, Art. 6 §. 3 Art. 9 n. 52, & Art. 10, n. 28. Si autem tot locis dicta ad justificandam dubitationem circa ea martyria, quæ ex sola Guerrini Cereti Chronica hactenus sciuntur, non sufficiant; neque placet aut licet recurrere ad præcitatum Tom. 2. Aprilis; placeat saltem credere Abbati Stellæ, ultro concedenti pag. 61 suæ ad meam Censuram Responsionis, quod *Chronica* illa *revera, velut in scena tragica, plus contineat mendaciorum quam veritatis; introducitque personas, quæ neque actis, neque tempori, neque locis conveniunt; & sub larvâ fictitiâ narrat miracula numquam audita, martyria non usitata, rerum uniones prorsus chimericas.* O! si bonus ille Martyrum Brixianorum defensor, prius quam meam aggrederetur Censuram, illa quæ notat incredibiliter conficta, distinctius dignatus fuisset designare singula; & ei, de quibus inter me ipsumque convenit fabulosa esse, secernere ab aliis pro quibus intendebat certare. O! si illud vel nunc dignetur facere! Tibi, Rev. Pater mihique levaturus molestiam disputandi de rebus, de quibus ipse disputare nollet.

53 Hoc dum expecto, nec tamen acquiescis, regustemus principium Chronicæ quod tale est. *Incipit Martyrium Brixianorum, ex parte per nomina & cognomina expressorum: .... quod martyrium cœpit anno post Incarnationem Christi* CXVII, *& duravit usque ad annum* CXLI. *Tempore enim S. Apollonii de Oropellis, Nobilis Brixiani & Episcopi Brixiæ, ibant Martyres ad carnificinam, sicut oves ducuntur ad macellum, & propter amorem D. N. Iesu Christi patiebantur se occidi.* Quam parum huic principio consentit quod num. 26 notantur ii, qui *fuerunt decapitati & in partes secti, per quosdam Capitaneos Brixienses, qui Paganorum religionem pro Adriano sectabantur*; Additur enim;

enim; *Occisi autem sunt in prœlio, pro tuenda Christiana fide inito, in quo Christiani, licet multis suorum desideratis* (scilicet usque ad 184 ibi nominatos) *tandem*, novo 400 Christianorûm aucti subsidio, quod *Carolus de Lavellongo & Matthaus Laurentinus Scaligeri* adduxerant, *victoriam obtinuerunt*, ... *cæsis eorum* (Paganorum) *ducibus*, *Ugone Maffacanino de Benaco*, *& Ferrarino Cajetano*, *cum aliis circiter quingentis*.

54 Hoc certæ prœlium non dubitabit, puto, Abbas Stella inter *rerum uniones prorsus chimericas* numerare. Quis enim credat, Christianos secundi seculi (quorum patientiam & mansuetudinem inter carceres & supplicia tantopere extollunt quicumque pro iis scripserunt Apologias) collectis copiis conflixisse pro fide contra Paganos? Agnovit hoc ipsemet Martyrologii Brixiensis recens cenditor Faynus, nec dubitavit quidem *rem* ipsam, ut narratur, *apocrypham* dicere: attamen substantiam servare, atque absona & male cohærentia conciliare cupidus, mutando rei gestæ tempus, *Incidit in Scyllam cupiens vitare Charibdim*: dum scilicet conatus est prœlium istud retrahere ad seculi XI finem, quasi illud commissum sit contra Henricianos schismaticos, quo prœlio cæsorum *corpora*, velut *Sanctorum*, *Ombertus Episcopus consecravit*; idque *ex consensu Urbani II & consultu Synodi Diœcesana*. Et tamen certissimum est, ex monumentis ab ipsomet Fayno alibi allegatis, & à me citatis in Aprili num. 30, Ombertum istum ipsummet fuisse schismaticum, Urbani adversarium, & Henrici asseclam: ab Ecclesiæ autem Romanæ, tam primæ quam mediæ usu abhorret, milites, in prœlio quamvis justissimo cæsos, Martyres consecrare. Ejusmodi certe nullos habet Martyrologium Romanum, nec novum nec antiquum.

55 Tale cum sit scriptum quod refutandum sumpsi, & tale cum ipsimet Brixienses agnoscant; neque ostendere possint illa quæ inter fabulas à me rejici quereris, aliunde esse quam ex illo accepta; quis dicat, ut in fine hujus §. facis, me canere *næniam argutiuncula negativa*, magis quam S. Hieronymum, quædam de SS. Paulo & Thecla fabulis accensentem; eo quod non aliunde quam ex ipsorum Periodis apocryphis habeantur? Martyres 3290, uno die, una in civitate, uno in loco trucidati, concremati, defossi, non ideo præcise mihi videntur fabulosi, quia immensam esse oportuerit ad tot corpora comburenda lignorum struem, & fossam amplissimam ad ossa contumulanda (quamvis adjuncta istiusmodi difficultatem obtinendæ fidei non nihil augeant) sed quia neque in Actis SS. Faustini & Jovitæ, neque in alio ullo antiquiori scripto vel Martyrologio tam insignis numeri ulla sit mentio.

56 Ego qui, ad diem 25 Maji, quinque millia Martyrum sub Almachio Urbis Romanæ Præfecto, sine scrupulo admisi, ex Actis S. Urbani Papæ; sex mille ducentos sexaginta Claromonte in Arvernia, ad 15 ejusdem Maji, ex Gregorio Turonensi; sedecim millia in Perside sub Sapore, suis nominibus olim nota, ex Sozomeno; non cunctarer Brixiensibus concedere Martyres 3290, etiam uno die contrucidatos, quemadmodum Treviris contigit aliquando; si Brixiensis Ecclesia, quam copiosissimo sanguine irrigatam libens agnosco, ullam talis numeri notitiam habuisse ostenderetur ante istud Guerrini Chronicon. Duces illorum & Antesignani nominantur *Felix & Gedeon de Lavello-longo*, dicunturque horum *corpora in ecclesia S. Faustini posita ad dexteram altaris majoris*: & digni non fuerint, qui una cum Sociis, saltem indefinito numero, inscriberentur antiquis istius Ecclesiæ Martyrologiis?

Kk 2 57 Die

57 Die 18 Aprilis dedit Henschenius Acta S. Caloceri, Martyris Brixiensis, sub Hadriano Imperatore curantis seu custodientis palatium qui cum omni suo Officio conversus est, qui simul *cum illis qui ex populo crediderant & baptizati sunt, erant omnes quasi duodecim millia hominum.* Hæc verba in vetusto Brixiensis Ecclesiæ Martyrologio, quod postea ad usum Tolonensis in Provincia Ecclesiæ transiit, sic transscribuntur, quasi omnes *de Officio* fuissent *usque ad duodecim millia*; quod nequaquam in Actis dicitur, nec dici vere potuit. Nihilominus Abbas Stella, legens in Actis, omnes de Officio eodem quo Calocerus carcere clausos, & prius quam hic Mediolanum mitteretur, capite truncatos, omnium 12 millium supplicium istud fuisse supponit pag. 166; miraturque me dubitare de numero 3290: qui non dubitaverim admittere Martyres Brixienses 12000. Ego vero miror tantam levitatem, fundantis accusationem in obscuro unius Martyrologii compendio, quod ex Actis unde sumptum est debuerat explicari, itáque intelligi, solos de Officio (qui non admodum multi esse potuerunt, puta 12 aut 20 vel paulo plures) capite plexos, sicut soli fuerant cum Calocero in carcerem dati; quid autem factum sit reliquo pariter baptizato populo, in Actis non dici. Cautior sane Henschenius, cavit, ne S. Calocero, qui postea Mediolani martyrium subiit, Socios adderet; hos enim sciebat mense Februario aut etiam Januario passos. Majori etiam jure abstinuit à nominandis 12 millibus Martyrum: quamvis enim tot millia legantur conversa ac baptizata, non tamen etiam martyrizata: quod alias non dubitavisset asserere Henschenius, si id probare ex Actis potuisset; eique non manifeste patuisset prædicti Martyrologii vel error vel obscuritas.

58 Dum autem *Martyrologium* nomino, non possum non observare fraudem, qua, dissimulato *Martyrii Brixiani* nomine & auctore, accusas me, Rev. Pater, quod *fabulam* esse clamo *cæleste prodigium*, quod *ex Martyrologio Brixiano refertur de Angelis, ad quorumdam Martyrum corpora visibiliter excubantibus; & claritate eodem tempore tanta, ut toti civitati nox videretur dies.* Nam *Martyrium Brixianum*, id est Chronicam Cereti, nominas *Martyrologium*, ut diversum aliquid ab illo videaris allegare; cum neque in ullo veteri, neque in novo Fayni tale quid legatur: & eodem sensu, ipsius statim Paragraphi hujus initio, appellas *Martyrologium vetustißimæ ac celeberrimæ Ecclesiæ Brixiensis.* Quid enim ad conciliandam fidem scripto alicujus Ecclesiæ minime antiquo, & ex ipsorummet in ea eruditorum confessione fabuloso, facit antiquitas & celebritas Ecclesiæ? Imo quid eadem facit ad auctoritatem dandam composito nuper apud se Martyrologio, quale composuit ediditque Faynus; nisi eadem Ecclesia ipsum ad usum Chori recipiat, subjungendum lectioni Romani Martyrologii, sicut Gregorius XIII permittit fieri circa *alios Sanctos*, quam qui in Romano habentur, *in suis Ecclesiis aut locis celebrari solitos*? Hæc quidem fuit Auctoris intentio, expressa in Allocutione ad Illustriss. Marinum Joannem Georgium, Episcopum Brixiensem anno 1665: sed neque ab ipso, neque à Censoribus & Approbatoribus, obtinuit aliud, quam quod *sine offendiculo, ad gloriam Sanctorum & ipsius Brixianæ Ecclesiæ decorem, imprimi posset.*

59 Eodem modo etiam probatum fuit *Martyrologium Novocomense*, simili ratione compositum & editum à Primo Aloysio de Tattis an. 1675, & alia alibi plura quæ possem nominare. Antea quoque, & titulo magis generali, prodierant *Gallicanum*

Sanƒƒa je

Saussaje & *Hispanicum Tamaji*, *Anglicanum Wilsoni*, *Benedictinum Menardi*, *Franciscanum Arturi*, quæ ficut intitulantur, fic etiam paffim vocantur *Martyrologia*; fed nomine ifto incautos decipiunt, dum putantur eo fenfu fic dici, quo dicitur *Romanum Martyrologium*, *Synaxarium Ecclesiæ Constantinopolitanæ*, *Menæum* vel *Menologium Græcum*, quæ publicum in choro ufum habent, publica auctoritate recepta; cum illa nec privatim quidem ufurpentur; & in ipfamet Natione, Ecclefia vel Religione fua non leves fubinde contradictiones patiantur, nedum apud alienos, ab ea paffione vacuos, qua quifque folet amare & amplecti libros fuo fuorumque honori fcriptos.

60 Sed redeo ad Accufationem, & quæro, quænam fint *Vitæ Sanctorum Martyrum Brixiensium*, quas à me repudiari quereris ut fabulofas? Ubinam eas vel inveniſti haberi, vel faltem ut fcriptas nominari audiſti? Multas fane effe oportet, quando tam affirmate uteris numero plurali, atque allegas veluti palam notas. Neutrum à te probari video. Fingere fcilicet eas te, Reverende Pater, oportuit, ut inde me accufares. Si enim in titulo pofuiffes *Cereti chronicum*; ipfimet Brixienfes, jam tandem illius fabulofitatem edocti, audire Te noluiffent. Unica, quam poffis, me tamen prius docente, nominare in fine hujus §., eſt Vita *SS. Nicolai & Hieronymi*; quorum nominibus fi addidiffes, eos (ut habet titulus Vitæ) *ex nobilißima Pedrocca familia progenitos* fuiffe, eamque Vitam primum fcriptam an. 1416; non fuiffet pluribus opus, ut juftificaretur mea de illis cenfura, & plus aliquid antiquariæ fcientiæ requireretur in Epifcopis fecutis Vitam iftam. Si tamen pro hac Vita, feclufâ fictione, quidpiam probationis certioris aliquando inveniatur, licebit de illis, ut *Sanctis Martyribus*, non autem ut *ex Pedrocca familia prognatis*, agere 1 Julii.

61 Dico, feclufâ fictione. Jam enim oftendi, ipfiufmet Fayni Martyrologi Brixienfis confeffione, nec dubito quin etiam Abbatis Stellæ tacito confenfu, fictitium habendum prœlium, pro religione commiffum, tempore Hadriani Imperatoris, inter Chriftianos & Paganos. Atqui de eo ipfo agit Vita prænotata: fed multum contrariatur Chronicæ. Hæc enim dicit, quod *Duces illorum* (Chriftianorum) *fuerunt Manuel Confalonerius*, *Antonius Franciscus Martilengus*, *Uguzxo Comes Prailbani Datarius Ecclesiæ*, *Faustinus Garaldus*, *& Taverius de Taverijs de Roccado* (Quafi vero Civitas & Ecclefia Brixienfis tunc habuerit *Confalonerios*, *Datarios*, *Comites Prailbani*, titulis medio ævo primum natis tempore Longobardorum) eorum vero, qui cum 400 in fubfidium venerunt, Duces nominantur *Carolus de Lavellongo*, *& Matthæus Laurentius Scaligeri*: ex omnibus autem Ducibus *soli duo Manuel & Uguccio* occubuiffe dicuntur, cum aliis 184; *ex parte vero contraria multo plures*, cæfis eorum Ducibus duobus, cum aliis circiter 500.

62 Vita interim de qua agimus, *Nicolaum & Hieronymum Pedroccas*, patrueles, folos novit Duces Chriftianorum, & dicit quod *in eo conflictu factum est*, *ut plerique ex Christianis martyrio coronarentur*; *ipsi autem Duces multis vulneribus confecti ad Præsidem adducerentur*, à cujus vinculis antea fuerant per Petrum Nicolai filium effracto carcere liberati, ut contra Paganos bellare poffent: quæ quam fint moribus Chriftianorum primorum contraria, nemo non videt. Si autem, ad falvandam duplicis relationis diffonantiam, dixeris, diverfa ifta fuiffe prœlia (habet enim Chronica, quod *ex eo die cœperunt vim vi repellere Christiani*, *posita formidine Paganorum*,

norum, electusque est Capitaneus Matthæus Scaliger de Advocatis) si inquam, hoc dixeris, multo magis augebis præsumptionem mendacii, fingendo quasi justum & publice continuatum bellum, in causa Religionis, eo seculo, quo nullus alibi Christianus legitur arma gessisse ad defensionem Religionis.

63 Nec minus ab illius seculi usu alienum est, quod eadem Vita præsumit fuisse usitatissimum, dum omnibus ex Pedrocca familia conversis mutata ait in baptismo nomina, ut *Erastus & Persius* fratres, *Nicolaus & Emmanuel*; hujus uxor *Eleonora* antea, dicta sit *Iuliana*; & utrorumque mater *Eugenia*, quæ antea vocabatur *Porcia*; sicut & *Hieronymus* dictus sit qui ante *Atilius*. Hæc est ergo præclara illa Vita, pro qua non tota probata, arguere me præsumit Patern. vestra, tamquam sufficiente ad probandum titulum tam late parentem qualis Accusationi præfigitur, licet pro ea Vita vindicanda nec unum quidem verbum dignatus sit facere Abbas Stella: quasi nulla tam mala causa sit, quam contra me non sis paratus defendendam assumere, Rev. Pater, sicuti fecisti pro Dracone S. Georgii. An ergo nequit Ordinis vestri antiquitas sustineri, si semel liceat dubitare de iis quæ vulgo creduntur? Hoc sane principio omnes vestræ apologiæ nituntur, ut eas legenti clarum est; & huc spectat, si spectet aliquid præter calumniam & invidiam mihi conflandam, tota *Exhibitio* Tua.

64 Idem Abbas Stella pro desperato habuit, quod initio attigi de arena conversâ in nomina Martyrum, quodque Tua Patern. queritur à me ut fabulam rejici, in Chronica autem sic refertur. *Cum D. Paulus de Bononia Canonicus Regularis Ord. S. Augustini esset Præpositus Ecclesiæ SS. Faustini & Iovitæ, scripsit ei Pontifex epistolam, ut ad se mitteret nomina omnium Martyrum in dicta ecclesia quiescentium. Ipse autem non sciens quomodo posset ejus voluntati satisfacere, fusis in oratorio S. Faustini precibus, inspirari se sensit, ut pugillum arenæ ex dicto oratorio sumptæ, sudario includeret mitteretque Pontifici. Qui ut sudarium manu habens contrectavit; Hæc, inquit, arena mihi esse videtur. Apertoque sudario, invenit pro arena schedulas, Martyrum singulorum nominibus inscriptas, litteris sanguineis, quæ nomina in catalogum referri jussit Pontifex Urbanus (hoc enim ei nomen erat) accersitumque ad se jam dictum Præpositum in maximo deinde honore habuit.* Ad hunc locum sic ego notavi: *Vix dubito quin hic agatur de Urbano VI, qui, post restitutum Italiæ Pontificatum primus Romæ sedit ab anno 1378: sed æque certum habeo fabulam esse quæ hic narratur.* Causam addo: *Talem enim Sanctorum catalogum, ex nominibus tam miraculose agnitis, si scribi jussisset Pontifex, quomodo neque istius miraculi memoria alia, neque Catalogi exemplar ullum extaret?*

65 Legit hæc Abbas Stella, legerunt Brixienses multi; & tamen nemo unus hactenus est ausus mussitare, pro tali miraculo & catologo manu-tenendo. Tu, Pater Rev. nihil aut rationis aut auctoritatis habens quod prætendas, præter Cereti Chronicam, quam tamen non audes nominare, pro omni responsione solum dicis, quod hoc est *mera nænia argutiuncula negativa, omnibus Novatoribus solemnissima.* Quid si reponerem ego, quod hæc sit mera nænia Carmelitica, quoties ineluctabili negativi argumenti vi constringuntur, effugium quærentium. Abbas Stella istam non docet; sed præmissa semel abdicatione tam fabulosæ Chronicæ, unde res est sumpta, absolutum se credit ab onere respondendi de singulis; itáque tacite confitetur se quoque pro fabulis habere omnia istic contenta, nisi quatenus aliunde probari quædam posse existimat:

mat: multo sane rationabilius agens quam Paternitas Tua, cui satis est invenire aliquid, à quocumque & quomodocumque scriptum, de quo ego dubitem, ut inde mihi formes grande crimen coram Apostolica Sede & Ecclesia universa: quo jure, quave injuria, æstimet æquus Lector, quem talibus nugis expendendis non distinerem, nisi Tua me cogeret importunitas, illas suscipiens defendendas.

§. XII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra communem Ecclesiæ sensum & Romanorum traditionem, opinatur, S. Alextum mortuum esse, non Romæ, sed Constantinopoli.

RESPONSIO.

66 Causas quibus cogi me putabam ante hos sedecim annos, ad opinandum huic S. Alexio idem contigisse quod S. Joanni Calybitæ, ut ipse etiam crederetur Romæ veteri mortuus, & tamen mortuus esset Romæ novæ, id est Constantinopoli; causas, inquam, quibus eo cogi me putabam, plene proferri, neque patiebatur brevis notitia, danda ad Ephemerides Græco-Moschas ante primum Tomum Maji die XVII Martii, quo is celeberrimo Officio colitur apud Græcos; neque etiam vacabat funditus examinare: quapropter expedivi me paucis, profitendo, quod istic obiter dicta, *eruditis viris volui considerenda proponere, prius quam aliquid de iis statuam; quod erit faciendum ad XVII Iulii, quando Romæ S. Alexius colitur.* Nihil ergo aut tunc absolute opinabar, aut opinor etiam nunc contra Romanorum traditionem; sed solum vehementer & *multis causis* dumtaxat impellebar ad opinandum; suspensum tamen tenebam judicium: dubitationem vero proponendo, non aliud intendebam, quam alicujus ex eruditis Romanis vellicare curiositatem, ad eam rem mecum privatim discutiendam, priusquam aliquid definirem. Sed frustra id exspectavi, Primus tu, Pater Rev. assumis causam; non docturus me quod ignorabam de Alexio, sed vulgo nota inculcaturus, ad persuadendum, non solum quod dixerim dubitari posse de loco mortis & vitæ S. Alexii; sed etiam, quod positive opiner, non Romæ, sed Constantinopoli mortuum esse; quod est à vero alienissimum, & mera calumnia.

67 Ego, ut minus offenderet dubitatio, & simul aliqua dubitandi causa indicaretur, remittebam loco accusato Lectorem ad Januarium decessorum meorum, editum ante annos 53, ubi ad diem 15 Henschenius, Bollando approbante, de patria prædicti S. Joannis Calybitæ acturus, sic præfatur num. 8. *Sæpius in Martyrologiis usu venit, ut quo loco Sancti cujuspiam extent Reliquiæ, ei ita tribuatur, quasi vitam istic degerit, aut martyrium subierit. Ita 22 Ianuarii*, Romæ ad Aquas Salvias S. Anastasii Persæ Monachi; & 31, Romæ Sanctorum Martyrum Cyri & Joannis; *cum ille in Perside passus sit, hi in Ægypto. Idem* S. Joanni Calybitæ *accidit, cui posita Romæ ædes, Reliquiis eo allatis, persuasit eum Romæ habitasse.* Pergit deinde recensere Henschenius omnes fere Latinos scriptores, quibus numquam in mentem venit de Roma nova, id est Constantinopoli cogitare,

gitare; & tamen ex ipsa Vita fidenter conficit, illi, non autem Veteri, Joannis istius natales adscribi debere, obitum vero ad extrema Theodosii Junioris tempora, sive seculum 5 dimidium, pertinere. Et tamen hactenus inventus est nemo, qui de Auctoribus Januarii Romæ quereretur pro Joanne; quemadmodum pro Alexio, Pater Rev. quereris de me, non nullas etiam causas habente, ad diffidendum simili & æque insolitæ opinioni; pro qua nullam rationem adducis, quæ mutato nomine valere non debeat circa Joannem.

68 Unum interest, quod Joannis Vita Græce scripta sit, non à Simeone Logotheta seu Metaphraste seculo 10, sed à coævo seculi 5 auctore; unde fit ut in ea nihil reperiatur, secum vel cum recta temporum locorumque ratione pugnans; S. Alexii vero Vita, vel nulla antiquitus scripta fuit, vel periit; unde solum illa reperitur, quam ex traditione scripserunt Monachi sacri corporis custodes Romæ, seculo fortassis 8 vel 9, sicut eam habemus ex manuscripto eorum impressam Romæ an. 1636. Hujus Auctor, (ut in diu post scriptis non raro contingit) enormiter erravit, asserens, quod Alexii morte cælitus indicata, *Imperatores Arcadius & Honorius, qui eodem tempore Romanum regebant Imperium, una cum Pontifice Innocentio jusserunt ... exquirere de homine Dei*; eoque invento, *videntes tanta mirabilia, cœperunt cum Pontifice lectum*, sive sandapilam corporis defuncti, *gestare*. Atqui Innocentius Papa, creatus anno 402 tempore utriusque Imperatoris, Honorium quidem Romæ præsentem habuit anno 403 & 404; Arcadium autem vidit numquam; ut qui anno 395 sortitus Imperium Orientis, in Occidentem, Honorio fratri relictum, non rediit postea.

69 Animadvertit hoc is, qui in monasterio Cryptæ-ferratæ, prope Romam, Vitam illam aliasque plures ex Latino Græcas fecit. Nam temporibus quidem utriusque Imperatoris rem actam dixit; de unico tamen Imperatore, qui vocem audierit humerosque sacro feretro supposuerit, tantum loquitur, neque eum nominare voluit. Hac autem non satis fideli interpretatione, Lectori occasionem abstulit cognoscendi de auctore Latino, quam parum fuerit peritus earum circumstantiarum, quæ ad S. Alexii obitum spectabant; originalem tamen textum Latinum habentibus, justam dedit causam diffidendi eidem, cum Innocentium Papam nominat: qui funus curaverit in ecclesia S. Bonifacii Romæ, quod in alia quapiam Constantinopolitanarum ecclesiarum potuerit fecisse S. Joannes Chrysostomus, cum Imperatore Arcadio; si novæ Romæ, non veteri, historia illa adscribi debeat.

70 Ipsam Vitam S. Alexii non magis *figmentum esse* dico, quam id de Vita S. Joannis Calybitæ dixerint Magistri mei, idem de eo sentientes; adeoque nihil huc facit quod à Theophilo Raynaudo accipis, Rev. Pater, eum *qui id effutiret*, non *sibilis*, *sed fuste excipiendum*. Nolim id retorquere eo quod, ubi dico, ab aliter opinantibus *veterem Romam pro nova accipi*, me mihimet ipsi contradicere facis, quasi scripserim in persona propria, *veterem Romam pro nova accipio*: quin potius hanc verborum meorum tam substantialem corruptionem adscribam typothetæ, vel correctori libri tui, qui minus ad sensum meum attentus, scripserit *accipio* pro *accipi*.

71 Atque his abunde factum esse puto satis Accusationi propositæ; qui de loco natali S. Alexii hactenus definivi nihil, nec opinando quidem, ac proinde falso accusor apud Romanos. His autem, mota sic quæstione, scire nunc cupientibus, qua tandem ratione aliquis dubitare possit, de re pridem

dem

dem ipsis indubitata, & quid ego demum de tota re sentiam; respondeo; illas quibus olim pene me cogi opinabar causas, non amplius mihi videri tam graves, ut præponderare non possit debeatque traditio de nato Romæ mortuoque S. Alexio. Has tamen ut minime leves fuisse appareat ipsas hic expendere juvat, fundatas in Vitâ, serius, ideoque obscurius, nec sine defectibus scriptâ. ut in talibus fieri post secula multa consuevit.

72 Prima dubitandi occasio nata mihi fuit, consideranti, quod Roma nova sita sit ad mare, brevique quatuor vel quinque stadiorum freto, quale lembus remis actus intra horæ quadrantem trajicere potest, dividatur ab Asia; in qua octodecim annis peregrinatus est Sanctus, ante reditum in patriam: utroque autem in littore ingens jacet lemborum ad trajectum expeditorum copia, quavis diei ac noctis hora cuicumque naulum offerenti paratorum. Econtrario, vetus Roma distat à mari quatuor vel quinque horarum intervallo; eamque præterfluens Tiberis impatiens est navium, trajiciendo Mediterraneo mari, & emetiendis quingentis usque in Asiam leucis idonearum; qualem requirere debuisset, nec invenisset Alexius nisi in portu Romano, cum periculo à domesticis, fugitivum herilem filium undequaque mox requisituris. Et tamen Vita prædicta, neque in itu, neque in reditu mentionem ullius navigationis facit, nedum tam longæ. Hinc sumpto dubitandi initio, offerebant se nomina parentum, *Euphemianus & Aglais*, æque ac nomen *Alexius*, Græca; & quod cultus, multo prius videbatur institutus Constantinopoli quam Romæ: legitur enim apud Gavantum ex Chronico quodam Germanico, *festum institutum* fuisse circa annum 1200: neque ipse Gavantus, studiose scrutatus talia, in ullis vel Breviariis vel Kalendariis Romanis, nomen S. Alexii reperit ante annum 1550. Ego paulo antiquiora habeo, ab anno 1479 excusa, in iisque ad 17 Julii nomen S. Alexii; habeo etiam excusa sub idem tempus Usuardi Martyrologia, nominis istius accessione in fine aucta. Vetustiora omnia quæ vidimus, etiam ad Vaticanæ aliarumque Romanarum Basilicarum usum scripta, eo nomine carent; æque ac ceteri ante vel post Usuardum Martyrologi, Beda, Florus, Ado, Notkerus, Rabanus, &c. nisi forte manu recentiori adscriptum sit, uti factum in vetustissimo monasterii S. Cyriacæ Codice, cujus ecgraphum, cum ista distinctione signatim notatâ, habemus, beneficio Francisci Card. Barbarini: qui ipsum Bollando nostro transcribi fecit ab annis circiter 50. Apud Græcos econtrario celebris fuit *S. Alexii Hominis Dei* cultus ab annis plus quam nongentis; quando vivebat S. Josephus Hymnographus, qui Officium S. Alexii cum Canone composuit. Hæ ergo mihi tunc erant causæ dubitandi: quas non omnino tales existimanti, ut quid solidi super illas strui posset; visum est dubium meum, ut dubium, proponere tantisper eruditis ingeniis, si quid illa afferrent, quod dubium solveret vel augeret, priusquam nos ex professo de S. Alexio ageremus in Julio.

73 Exinde vero quod aliis proposueram dubium, mihi ipse pene solvi, diligenti lectione ac ponderatione Canonis memorati. Considero enim, ipsum illum Canonem iterum ac diligentius relegens, non solum simpliciter istic nominari *Romam*, (quam si Novam intellexisset auctor, verosimiliter alicubi nominasset, ut solet Τὴν βασιλίδα *civitatem Regiam*) sed etiam noto, Odes IX Strophen V sic cani: *Convenerunt ad sepulturam tuam Patriarcharum ὁ πρόκριτος, & Christi amantissimus Imperator, Principesque, juvenes ac seniores, cum choris Monachorum.* Ubi Πατριαρχῶν ὁ πρόκριτος *Patriarcharum præcipuus*, sive eximius inter

Patriarchas, nemo aptius intelligi potest quam *Patriarcha* seu *Pontifex Romanus*; esto idem epitethon convenire possit etiam Joanni Chrysostomo, tamquam eximio vel præcipuo inter Constantinopolitanos Patriarchas. Sed hunc cur non distinctius indicasset Josephus, Odarum istarum auctor, per epithethon magis ipsi proprium, si de eo intelligi voluisset? Fuit enim ipsemet Joseph magnæ Constantinopolitanæ ecclesiæ Scenophylax, sive sacrorum vasorum Custos anno 848 institutus, in eaque dignitate vixit usque ad annum 883: intra quod tempus, reflorescente sub orthodoxa Imperatrice Theodora Sanctorum cultu, Canon seu Hymnus iste compositus fuit, ac fortassis tum primum Constantinopoli receptus S. Alexii cultus, una cum qualicumque Vita, Roma allatâ.

74 Eodem sane jure, quo posset præsumere quis, sic ut ego olim dubitans, Monachos Græcos, seculo 8 Constantinopoli pulsos ab Iconomachis, in Romanum S. Bonifacii monasterium attulisse corpus S. Alexii, cum aliqua vitæ mortisque notitia; eodem, inquam, jure præsumere potest è contrario alius in favorem Romanorum, eosdem illos Græcos redeuntes in patriam, persecutione cessante seculo 9, cum Sanctus Joseph Constantinopoli floreret, acquisitam Romæ notitiam & æstimationem S. Alexii, illuc attulisse cum aliquibus ejusdem Sancti reliquiis; & sic illius cultum à Latinis ad Græcos transtulisse, multum promovente eum S. Josepho per compositionem Officii proprii, toto mox Oriente cum ceteris ejusdem Hymnis diffusi.

75 Hoc autem posito, revalescit traditio, & eatenus æquam hinc indè lancem facile in suam partem inclinat, si modo concedamus, quod concedere oportet nihilominus, Vitam, à quocumque demum scriptam, non esse scriptam ex certa distinctaque notitia, sed ex prisca majorum traditione; atque inde factum, ut in nominandis duobus Imperatoribus pro uno, reticenda navigatione longinqua, aliisque similibus adjunctis, auctor defecerit; fortassis etiam conformiter ad Græcum *Alexii* nomen, formaverit ex ingenio suo nomina *Euphemiani* patris, matrisque *Aglaidos*: quamquam non magis mirum fuerit, in Senatu Romano tunc fuisse familias aliquas Græcas, quam quod Constantinopoli erant Latinæ, ab ipso urbis conditore cum parte Senatus à Veteri ad Novam traductæ. Brevitas etiam illius scripturæ, quam moriturus Sanctus exarasse dicitur (cujus utinam exemplar servatum haberetur!) sicut non exigebat accuratam fugæ itinerisque rationem, ita facile excusat omissam mentionem navigationis: atque ita solutæ manent pleræque difficultates, quæ prima fronte vix solubiles apparebant. Tanti interest, ut (quod hic & alibi plerumque caveo) nihil præpropere definiatur, sed expectetur proprium cujusque rei pertractandæ tempus; dum interim emergentia forte dubia discutiantur cum viris eruditis, quibus ea idcirco soleo lidenter proponere; non vero ad creandum antiquis traditionibus præjudicium, uti satis liquet ex meo modo scribendi.

76 Teneant igitur, quantum in me est, sibi suum *Alexium* Romani: quærentibus autem, unde tam sero inductum sit ejus nomen Missalibus, Kalendariis, atque Martyrologiis, respondeant, id factum, quia cultus Sancti eatenus substiterit in sola una ecclesia; quæ licet nesciatur quandonam dici communiter cœperit *SS. Bonifacii & Alexii*, scitur tamen utrumque titulum gessisse seculo X, quando istuc venit S. Adalbertus Pragensis Episcopus anno 995, & Sermonem composuit, ipso festo S. Alexii recitandum; nec minus seculo XI, quando istic fiebant miracula multa, quæ utrique Sancto communiter

muniter invocato, & simul variis apparenti, imputabantur; qualia ad diem S. Bonifacii 14 Maji descripta dedi, plura daturus 17 Julii, cum plura nactus fuero.

§. XIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius impugnat Martyrium S. Secundi, Episcopi Abulensis.

RESPONSIO.

77 Creditur hic unus esse primorum, quos Apostoli in Hispaniam direxerunt, Episcoporum; quod autem Martyr obierit nullus veterum dixit; sed bene quod *Abulæ quievit*. Historiam inventi anno 1519 corporis reddo fideliter, tom. 1 Maji pag. 170, cum indiciis multis Episcopatus, nullis Martyrii: & pag. 172 exhibeo Bullam Leonis X, rescribentis Episcopo & Canonicis, qui sibi exponi fecerant, *quod corpus S. Secundi, Episcopi & Confessoris .... in quodam antiquissimo tumulo .... cum iisdem quibus ibi sepultum extiterat vestimentis, nuper repertum fuerit.* Peracta autem Translatione an. 1594 *toto octiduo Missa & Officium, ex usu Romanæ Ecclesiæ recitabuntur; sicut de Pontifice Confessore.*

78 Quid igitur, inquies, movit Abulensium Romæ legatos, ut peterent anno immediate præcedenti Lectiones & Officium, cum Missa de Pontifice Martyre? & cur hic ritus statim Abulæ susceptus non est, adhibitusque per Octavam translationis? Id viderint Abulenses. Vis conjecturam audire? Invenio, sub idem tempus cœpisse ab Hieronymo Román de Higuera communicari cum Hispanis Adversaria quædam Chronologica, sub nomine Luitprandi Ticinensis Diaconi, in quibus de S. Secundo dicitur, quod *in urbe Abula martyrium patitur.* Hinc cœperint variari sententiæ: ac primum quidem retentus fuerit ritus antiquus; sed prævalentibus paulatim novorum Higueræ figmentorum approbatoribus, illa majoris antiquitatis specie deceptis; pro titulo Confessoris receptus sic titulus Martyris. Factúmne hoc sit cognita satis Romæ causa mutationis, nescio; hoc scio, auctoritatem istius Pseudo-Luitprandi apud Cardinalem d'Aguirre aliosque prudentiores Hispanos nullam esse. Interim ego de veritate martyrii dubitans, ex jam dictis & suo loco à Te, Pater Rev. lectis argumentis, sane positivis, cur dicor id *quod Ecclesia approbavit reprobare argumentis negativis seu plane stramineis?*

§. XIV. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Acta SS. Catharinæ & Barbaræ Virginum & Martyrum molitur trahere in dubium.

RESPONSIO.

79 Dico quidem, in Ephemeridibus ad 25 Novembris, *Acta illa apud utrosque* (Latinos & Græcos) *quantum habent admirabilitatis, tanto etiam plus difficultatis pati ad faciendam fidem*: sed ubinam dico, aut dicere videor, quod *mirabilitas sit mensura credibilitatis, sic ut sint eo minus credibilia, quo sunt mirabiliora?*

rabiliora? Si diceres Rev. Pater, quo mirabiliora sunt, eo majori & certiori egent probatione ad fidem obtinendam, aliquid humanis moribus congruum diceres, atque ex sensu meo; qui gradum & modum credibilitatis peto à majori minorique certitudine probationis: quæ probatio, si res antiqua sit de qua agitur, sit etiam antiquitatis proportionatæ. Hanc in utraque Sancta, passa (ut traditur) seculo 3 vel 4, requiro priorem seculo 9; legitimum vero utriusque cultum, post inventa corpora, conor stabilire per miracula, quæ utramque Sanctam fecerunt Ecclesiis tam Orientis quam Occidentis celeberrimam. Cui autem non merito suspecta sint Acta, post corporum inventionem composita; cum antea illæ nec apud Græcos nec apud Latinos nominarentur?

80 De *Catharina*, sive *Æcaterina*, constat, ejus nomen in hunc usque diem abesse à Kalendariis Ægyptiis & Abassinis, cum tamen passa dicatur Alexandriæ in Ægypto. Deest etiam in genuinis & antiquioribus manuscriptis, Bedæ, Adonis, atque Usuardi Martyrologiis, licet in recentioribus exemplis postea additum reperiatur. Etenim in omnibus, tam Græcis quam Latinis Actis passa dicitur Sancta sub Imperatore Maxentio, Magni Constantini æmulo sævissimoque tyranno, adeoque circa annum 312 quo is obiit; celebrari autem primum cœpit Catharina seculo 9, secundum traditionem Monachorum Sinaitarum, sacrum corpus usque modo custodientium. Probat hoc Rudolphus Frameynsperg nobilis Germanus, anno 1343 per Terram sanctam peregrinatus, apud Quaresmium in Elucidatione Terræ-sanctæ tom. 2 pag. 997, dicens, *sacrum corpus quingentis annis quievisse in summitate montis Sinai, iisque finitis ad claustrum Monachorum delatum fuisse.*

81 Habeo quidem manuscriptum unum, ex Susatensi Patrum Prædicatorum bibliotheca, quod incipit: *Conceptionem & vitam B. Catharinæ B. Isidorus, in libro de ortu & obitu Iustorum, describit*: hic autem floruit initio seculi 7: & cum hac ætate conveniret, quod prælaudatus Quaresmius in quodam manuscripto chronico reperit, *Corpus S. Catharinæ ibi quievisse, annis trecentis ab Angelis custoditum.* Sed primum testimonium nullius est auctoritatis: libet enim allegatus, cujuscumque demum Isidori sit (nam Hispalensis esse, adeoque ad seculum 7 pertinere, multi negant) non transit ultra Apostolos, iisque junctos SS. Titum & Timotheum: istud autem additamentum de S. Catharina, & quæcumque alia nusquam nunc comparentia, ejusdem Auctoris non sunt; sed alterius longe posterioris: sicut etiam multo posterioris & ignotæ ætatis nobis est istud manuscriptum Chronicon, quod allegat idem Quaresmius. Quin imo hoc ipsum quod Rodulphus audivit de annis 500, non potest consistere cum veritate, nisi dictum fuerit cum respectu ad annum Inventionis, non Translationis. Hæc enim nequidem adhuc facta erat an. 1026, quando in eo monasterio vivebat S. Symeon Trevirensis, cujus anno 1035 mortui Vitam dedi 1 Junii, & in ea legimus, quod ipse, in summitate montis ante sepulcrum & corpus Sanctæ excubans, inde meruit tres Articulos accipere, quos postea in Galliam detulit. Ex Vita quoque S. Richardi Abbatis Virdunensis habemus, moris eo in monasterio fuisse, ad supercilium montis dimittere duos tresve Fratres, qui eodem officio istic fungerentur, sacrum quod inde effluit oleum collecturi. Manebat ergo adhuc sanctum corpus eo in quo fuerat inventum loco, currente XI seculo Christi.

82 Quidquid tamen fit de tempore Inventionis, certum haberi interim potest

ex

ex silentio omnium antiquorum, quod ante ipsam nulla eo loci fuerit Sanctæ notitia. Nam S. Nilus Constantinopolitanus, seculo 5 S. Joannis Chrysostomi discipulus, & Sinai montis Monachus factus, in Historia Monachorum aliorumque ibidem à Barbaris occisorum, qui ut Martyres coluntur 14 Januarii, omnem non solum disciplinam loci, sed etiam montis celebritatem describens, eumque laudans à præsentia Moysis atque Eliæ, non omisisset S. Catharinæ meminisse, si ea tunc ibi aliquam venerationem habuisset, corpore istic tam mirabiliter deposito, & post martyrium tam memorabile toleratum. An autem credemus tunc cum hoc inventum est, inventam quoque Historiam vitæ ac passionis eatenus ignotæ? an vero revelatione divinâ auctori illius factâ innotuisse omnia? Neutrum habet loci traditio, imo nec hoc quidem hactenus distincte docere potuit, quomodo inventum corpus ipsum sit, esto ea de re aliquid nuper scriptum reperiatur in monasterio S. Catharinæ Cortraci. Unde igitur habuerunt Monachi Sinaitæ, quæ de argumento tanto vetustiori & de re tot seculis ante gestâ tradiderunt, Græcis Latinisque litteris vulganda, nisi ex cerebro alicujus, pietatem existimantis vitam & passionem comminisci, per quam desineret ignota manere Thaumaturga tanta?

83 Hadrianus Valesius, in posthumis à filio editis, citra dissimulationem dicit pag. 48, quod *Vita S. Catharinæ Virginis & Martyris tota fabulosa est, ab initio usque ad finem. Creditur tamen fuisse aliqua Martyr istius nominis: sed certum est etiam nesciri, quo tempore vixerit & cujas fuerit.* Card. Baronius in Notis ad Rom. Martyrologium die 25 Novembris, ita loquitur: *In Actis ejus haberi aliqua quæ corrigantur, nullus qui illorum temporum res gestas noverit, inficias ierit: ut inter alia istud de Maxentio, cujus loco restitutus est Maximinus*; utique in recognitione Breviarii Clementina, sub initium hujus seculi facta: sed, quo codice vel auctore præeunte, Maximinus illic restitutus, aut potius primum constitutus sit pro Maxentio, non meminit Baronius: nec ego reperio vitam ullam manuscriptam, in qua legatur alius quam *Maxentius*. Id vero retineri cum veritate Historica multis de causis non potest (quia constat nullum in Ægypto Alexandriæ fuisse Maxentium, coram quo illic disputasse & passam esse Catharinam, Acta dicunt: sed fuisse ac sævisse Romæ, ibidemque sub annum 312 prœlio à Constantino victum, & è ponte Milvio prolapsum in Tiberim, periisse) atque adeo necessitas correctionis converterit animos recognitorum ad quærendum Alexandriæ tyrannum, ejusdem vel similis cum Maxentio nominis; aptioremque non invenientes Maximino, hunc pro illo reposuerint, eodem enim tempore ambo sævierunt: quod tamen solum Breviarium legenti, in quo nulla Constantini aut Romæ mentio, nihil detegit contradictionis aut discrepantiæ locorum.

84 Attamen commutatio illa Maxentii in Maximinum Acta ipsa, forsitan à librariis depravata, non corrigit ad auctoris mentem, sed tota contra ejus mentem vertit susdeque, & tollit insuper facultatem de ipsius Scriptoris fide & scientia judicandi. Etenim Acta illa quæ Baronius habuit, servanturque in variis Codicibus Romæ, & qualia etiam nos in nostris membranis habemus, constanter Maxentium nominant, æque ac Græci Latinique omnes, qui ea contraxerunt in compendium, ut sunt Metaphrastes, Jacobus de Voragine, Petrus de Natalibus: Maxentium autem sic nominant, ut substitui pro eo alius omnino nequeat. Eccum initium. *Tradunt Annales Historiæ, quod Constantinus, qui gubernacula Imperii à patre Constantio accepit, . . . cum rempublicam*

publicam strenue in Galliis procuraret, Prætoriani milites Romæ Maxentium, Herculii filium, qui privatus in Lucania morabatur, Augustum nuncupaverunt. Inde inter Constantinum & Maxentium civile bellum exortum est. Maxentius siquidem prælio fugatus, Alexandriæ partibus sese recepit. Audiens vero, Constantinum inter Illyricum sinum bellis undique consurgentibus detineri, repentina rabie incitatus, Ecclesiam Christi zelo idololatriæ persequi instituit, & ad profana sacrificia Christianos aut præmiis aut tormentis incurvare. Anno igitur trigesimo quarto regni sui, residens in civitate Alexandrinorum, feralia per vicinas provincias emisit edicta &c.

85 Fuerat anno 306 elevatus ad solium Maxentius, unde si annos 34 numeres, habebis annum 340. Atqui jam triennium obierat ipsemet Constantinus, ejusque filius Constantius totum Orientis Imperium absque consorte tenebat; unde apparet quam rerum tunc actarum exiguam notitiam habuerit, qui ad *Annales historiæ* tam fidenter appellat; indignus utique qui censeatur nomine *Abbatis Rabani*, ejus qui Fuldensem Abbatiam in Germania rexit usque ad annum 842, factus deinde Archiepiscopus Moguntinus. Molanus quidem in suis ad auctiorem Usuardum notis, semel, iterum, tertio recusis, testatur se Acta illa quæ incipiunt, *Tradunt Annales historiæ*, habuisse impressa *sub nomine Abbatis Rabani*: sed ea licet forsitan inventa alicubi sint inter scripta Rabani, vere tamen hujus esse, non potuit persuaderi Georgio Calvenerio, qui non solum Rabani opera omnia quotquot reperire potuit tribus Tomis edidit, sed etiam longam texuit seriem aliorum quæ aliquando extitisse vel alicubi adhuc extare noverat; & S. Catharinæ nullam inter ea facit mentionem; tametsi illam non potuerit ex familiari sibi optimeque noto Molani libro ignorare: prorsus scilicet contemnens scriptionem, toto stylo à Rabani charactere diversam: quæ tamen ut Rabani esset, non foret seculo nono antiquior.

86 Illa autem ipso initio tam absurda Acta, solummodo videntur epitome fuisse prolixiorum Actorum, S. Isidoro perperam (ut supra dix.) imputatorum, totamque S. Catharinæ vitam, à conceptione usque ad martyrium, sic deducentium, quasi ipsa fuerit Magni Constantini neptis, ex prius aliunde genito fratre Costo; quem Costum Cæsar Constantius, Diocletiano militans in Oriente, genuerit ex filia & herede unica Regis Armeniæ; rediturusque in Occidentem (ubi ex Helena, Britonum Regis filia, genuerit Constantinum) cum matre reliquerit dominum Græciæ, id est Armeniæ. Hæc nempe & quæ sequuntur alia ejusmodi sunt, ut Cæsareæ Historiæ vel modicum peritus dubitare nequeat, quin falsa sint: sequitur autem de eodem Costo, fictitio scilicet Constantini fratre, & quidem prius genito, quod eum materno regno privaverit Maxentius Imperator, qui in Ægyptum confugiens, ducta Alexandrini Regis filia unigenita, nomine Sabinella, genuerit Catharinam. Hanc vero, omni litterarum profanarum scientia eruditam, cum nequiret mater, Costo mortuo, vidua & Christiana effecta, vel ad fidem Christi vel ad dignum natalibus suis matrimonium inducere; ad pium à quo ipsamet conversa fuerat, Eremitam, nomine Ananiam, adduxerit, & hoc orante viderit Catharina speciosum forma præ filiis hominum, sponsumque optare visa sit, Deipara etiam conciliatrice usa; sed frustra, donec baptizata meruerit accipere sponsalem annulum. Horum autem omnium nihil cum habeatur in Actis Rabano imputatis, præter nomen *Regis Costi*, patet quod hæc solum sint pars aliorum atque compendium.

87 Tam

87 Tum porrò progreditur, iisdem quibus illa verbis, sed pluribus, primus Auctor narrare, quomodo talibus visis animata Virgo, & Alexandriam regressa, Maxentium Alexandrini regni occupatorem, sacrificantem redarguerit, quinquaginta Philosophos ad ipsam revincendam undique evocatos disputando converterit, nec non Maxentii uxorem Faustinam, atque militiæ ducem Porphyrium cum 200 militibus, omnes ante ipsam martyrio donatos; ac denique post varia tormentorum genera, rotariam machinam, cultris & uncis asperam, quibus dilanianda erat, invocato Christo dissipaverit, cum strage quater mille Paganorum; ac denique gladio decollata lac fuderit pro sanguine, & ab Angelis delata sit in montem Sinai, itinere viginti & amplius dierum distantem.

88 Habes hic summam, Rev. Pater, prolixissimi dramatis, quod ego quidem impressum habeo Argentinæ an. 1508, ex priori ibidem curata editione anni 1499. Sed in veteribus manuscriptis needum potui reperire Legendam totam, fontem tamen (ut existimo) omnium quæ Græce Latineque deinde scripta sunt. Ac primus quidem, servato *Rege Costo* sive *Consto* & *Imperatore Maxentio*, solam passionem Græce descripsit sub annum 950 Symeon Metaphrastes, Latine editam à Lipomanno & Surio: integram vero Legendam nescio quis & quando Latine composuit, sed sic repertam in epitomen redegit Petrus de Natalibus, incipiendo ab ortu & conversione puellæ: ex Petro autem rursus contractiorem invenio insertam Breviario Romano, jam inde ab anno 1579 Venetiis impresso.

89 Hic tamen non dissimulaverim, quod illa quam impressam habeo Vita non sit sincera ac primigenia, sed assumptis parergis variis dilatata in Capitula 24 à quodam Fratre Petro, qui multa undique fabulosa corrasit addiditque Legendæ antiquæ, satis superque fabulosæ per se, incipiens ab initio Diocletiani. Fingitur enim hic assumptus à militibus ad Imperium, quia inventus est prandens in agro super inverso quo terram arabat vomere, eo quod oraculo moniti erant assumere virum, ferrea mensa utentem. Huic principio, nescio unde accepto, subjungitur totum veteris (ut puto) Legendæ argumentum usque ad sanctæ Virginis mortem, & funus ab Angelis procuratum: tum additur, quod inter frequentia ibidem fieri solita miracula, *unum est præcipuum & vere multa memoria dignum Nam in festo hujus venerabilis Martyris, innumerabilis avium multitudo annuatim venit, quarum qualibet unam vel plures olivas in rostro suo portans, in claustro deponit monasterii; & sic ibidem in tanta copia olivæ coadunatur, ut oleum factum ex eis per totum annum abundanter sufficiat Monachis pro necessitatibus suis & ad usum lampadum.* Olivarum allationem à fidelibus ad festum confluentibus copiosam fieri, quasi in compensationem olei salutiferi de sepulcro (ut constat) colligi consueti, facile crediderim; sed pro hominibus aves fabulosas supponi, nemo nunc (credo) patietur: quare si hoc in veteri Legenda narrabatur, merito id ab aliis omissum fuit.

90 Quæ porro sequuntur Capitula tria, scilicet vigesimum secundum, *De vindicta quam Deus, mediante Constantino Magno & B. Catharina patruo fecit, sicut & ipsa prædixit, contra Maxentium Tyrannum, qui eam tam crudeliter jussit cruciari & tandem gladiari*: vigesimum tertium, *De Licinio, quomodo adversatus est Constantino*: &, *De ipso Constantino, postquam solus obtinuit Monarchiam, qualiter deceptus fuit ab Eusebio Ariano, in qua deceptione auxilio Christi parum stetit Augustus; & quomodo filios suos, quando, & ubi promovit; ac qualiter Christi sublimavit Ecclesiam*: vigesimo quartum, De-

De miraculis ejusdem gloriosæ Virginis Catharinæ.

91 Hæc, inquam, tria Capitula, veteri Legendæ haud dubie addita sunt, ab eodem qui primum prætexuit de Diocletiano; postea autem *Finit liber Fratris Petri prædicti*; ejus utique qui de miraculis immediate prægressis testabatur; *sicut ego* (verba ipsius sunt) *in meipso pluries & multipliciter comprobavi; & non solum in meipso, verum etiam similia in germano meo spirituali frequentius probavi, quæ tam pro eo quam pro me ipso memoria teneo.* Majorem Auctori huic debuissemus gratiam, si distinctius explicuisset miracula, quorum certior testis esse poterat, & quibus fidem non detraxisset verioris historiæ in prægressis demonstrata ignorantia. Utinam vero etiam nancisci possim eum, quo exemplum nostrum caret, quaternum A; haud dubie docturum, quis iste *Frater Petrus* fuerit? cui opus dedicarit? unde & quomodo illud collegerit? & forsitan etiam quando vixerit?

92 Apparet tamen ex fine capituli 8, non valde magnam ætatem, uti nec doctrinam Petri istius esse, cum sic scribit: *De prædicta fuga Maxentii* (qua scilicet fingebatur prœlio victus evasisse in Ægyptum) *quamvis Tripartita & ecclesiastica historia non dicant; tradunt tamen de ipsa fuga Annales Historiæ, sicut sæpius legi in quodam libro, ab uno Fratre Ordinis Prædicatorum mihi accommodato; videlicet, quod inter Constantinum & Maxentium bellum civile exortum est Romæ. Et de eodem libro extraxi Carminis modum & disputationes B. Catharinæ, cum Cæsare & quinquaginta Philosophis. Maxentius siquidem prœlio fugatus, Alexandriæ partibus se recepit: & aliter ponere non est bene poßibile credere, si volumus asserere, sicut fuit secundum rei veritatem, quod B. Catharina sit ab isto Maxentio passa, & non ab alio tyranno.*

93 Notatu digna visa est clausula hæc: primum, quia nos docet, jam tum, puta seculo 13, quando susceptæ cum festo fuere Lectiones de S. Catharina propriæ, sub Maxentio passam asserentes, non defuisse, qui eas & ipsam Legendam haberent suspectam; aliumque, ac fortassis Maximinum, suggererent; licet rudi isto seculo prævaluerit conspiratio semidoctorum, quales fuerunt Jacobus de Voragine & Petrus de Natalibus, aliique. Discimus etiam ex eadem clausula, quam fidem mereantur *Annales historiæ*, ex quibus Legendæ auctor sumpsit, quod Maxentius suam cœpit tyrannidem exercere anno sui regni 35; adeoque quam parum fidei mereatur disputatio cum Imperatore & Philosophis, à tali auctore sumpta.

94 Hanc tamen cum aliis scriptoribus Fr. Petrus tenuit; sed annum persecutionis cœptæ prudenter omisit: quin potius Cap. 9 cœptam indicat *iis temporibus, quibus sanctæ Romanæ Sedis B. Silvester Pontificatum tenebat*, id est, ante annum 335 quo hic obiit: & consequenter, cap. 28 descripturus Maxentii exitum infelicem, secutum immediate post mortem Sanctæ, narrat, quomodo idem tyrannus, intelligens Constantinum, ædificata Constantinopoli (cujus dedicatio celebrata fuerat anno 330) tendere in Illyricum, ex consilio & cum auxilio Maximiani Galerii fratris sui, & filii ejus Maximiani, in Asia regnantium, moverit cum exercitu Romam, occupaturus Italiam: sed ab occurrentibus sibi Constantino & Licinio victus ad Pontem Milvium, ac Tiberi mersus sit; unde extractum agnitumque corpus, ablatum à dæmonibus fuerit.

95 In his quantæ sint absurditates, quis non intelligat? qui ex Cæsarea historia didicerit, Maxentium fuisse filium Maximiani Herculii; Maximianum Galerium, generum Diocletiani, extinctum esse an. 313: cum Maxentio nihil negotii vel controver-

sïæ

fi æ habuisse Licinium, sed contra Maximinum, non ex Maximiano Galerio, sed ex hujus sorore natum, quem ipse Diocletianus, urgente Maximiano Galerio, Cæsarem dixerat. Hunc Licinius sibi insidiari compertum & palam insurgentem, prœlio vicit fugavitque: unde is idola detestatus, a quorum sacerdotibus deceptus fuerat seipsum veneno interemit Tharsi in Cilicia an. 313. Post hæc tam infeliciter de Maxentii exitu concinnata, prosequitur Petrus historiam Constantini & Licinii, hujus exitum; illius monarchiam, lepram, baptismum, lapsum, & trium filiorum successionem; ubi etiam tres Eusebios distinguit, Nicomediensem, Cæsareensem & Vercellensem: earenus bene; sed male cum postremum facit auctorem Chronici, quod procul dubio fuit Cæsareensis; & cum fabulosis S. Silvestri Actis fidem adhibuit.

96 Ast quorsum, inquies, tam fuse deducta hæc, ad 25 Novembris pertinentia, de ætate deque imperitia Auctorum, qui Legendam S. Catharinæ scripserunt? Primum quidem, ut in veteri Historia non multum, & in nostris Sanctorum Actis legendis minus etiam versati, atque extra Breviarium suum perparum scientes, modum nostrum procedendi intelligant; ac videant, non, ex eo quod nunc vel olim insertum aliquid Breviario sit, æstimandam Historiæ cujuscumque ibi delibatæ veritatem; sed assurgendum paulatim ad primos cujusque relationis fontes; qui si denique comprobentur lutulenti ac fabulosi, nihil purioris certiorisque veritatis derivasse potuerunt in conchas, talium aquarum receptrices nisi quatenus dederint ausam verosimiliora, conjectandi. Deinde, ut labor impensus, istis tam operose requirendis ante tempus, serviat posteritati Novembrem elaboraturæ; ac denique, ut Tu, Rev. Pater Sebastiane, aliquid hinc proficias, posito præ oculis paradigmate investigandæ dimetiendæque verosimilitudinis, majoris minorisque; non tam ex Breviariis, quam ex Auctoribus unde Lectiones Breviariorum sunt acceptæ.

97 Hoc ut a Tua Patern. obtineam facilius, simulque demonstrem, superioribus seculis nimis quam familiare fuisse, viris etiam probis & religiosis, Sanctorum gesta ex suo ingenio interpolare; exemplo tibi sit vester Baptista Mantuanus, vir multis titulis Tibi mihique venerabilis, sed (ut alibi dixi) Poëta quam Historicus melior. Hic non satis cautus ad habendam S. Catharinæ Legendam de fictione suspectam totam, sumpsit eam in argumentum Heroici poëmatis, bene longi, & in tres libros divisi; quod vocavit Parthenicen secundam, nam prima fuerat de Deipara. Melius tamen quam Auctores Legendæ versatus in Romana Historia, cavit, ne Costum, vel Regem Alexandriæ faceret, vel fratrem Magni Constantini. Quid ergo? Utrumque sciens esse pariter falsum, de suo ingenio commentus est aliquid, si non verius, saltem verosimilius; & interrogatam de suo genere Virginem sic respondere tyranno fecit:

98 ----- Genus est illustre meorum:
„ Majores etenim sceptrum gessere, meâq;
„ Sunt Reges in stirpe decem; Lagus omnibus auctor,
„ Primus Alexandri miles . . . Ptolomæus ab illo
„ Nascitur . . . . Ægypti, Libyes, Arabumque potitus
„ Imperio quondam: mansitque in stirpe nepotum
„ Ducentos quadraginta super (nisi fallimur) annos.
„ Ast ubi Romanam Superis extollere gentem,
„ Et Lybicas visum est bellis ardentibus urbes
„ Vertere, mutati Reges. Tum Regia proles
„ Interiit. Tunc arva meus vicina tenebat

Mm „ Æthio-

„ Æthiopum campis atavus præfectus Erembis,
„ Dux animis armisque potens, Regique propinquus
„ Sanguine, supremi vigilans custodia regni.
„ Qui postquam sero audivit sublata suorum
„ Sceptra; dolens, longe Æthiopum secessit ad urbem:
„ Et persæpe pater Reginæ Candacis illo
„ Contrivit ductore vagos Garamanthas....
„ Quartus ab hoc Costus, genitor mihi; doctus & ipse
„ Militiam: verum patriæ telluris amore
„ Ductus, ad antiquos rediit cum prole penates....
„ Hinc genus ipsa traho, patri nata unica Costo.

99 Ptolomæi Lagi posteros, Ægypti Reges, eorumque successionem, in Cleopatrâ, ab Octaviano Augusto victâ, extinctam, norunt etiam pueri. Candacem Æthiopum Reginam ostendit Lucas in Actis Apostolorum: sed quod ex Regibus Ptolomæis natus S. Catharinæ atavus sit; & quod extremæ Ægypti Præfectus, fugerit ad Reginæ Candacis patrem; ac factus ei belli dux Libyes terrâ, Indos mari subegerit; quodque ejus pronepos Costus Alexandriam redierit, regia prorsus opulentia auctus; ac denique quod filia quatuordennis aut quindennis (nam 18 nata dicitur cum Martyr obiit) Athenas studiorum causa missa, per omnes Philosophorum scholas transierit; Europamque universa usque in Scythiam & Britanniam, Africam quoque pervagata sit; ficta quidem ingeniose sunt, sed non contra verisimilitudinem, quam solam observare debet Poëta. Tantum adhibeatur moderatio; & Poëma, non Historiam texi constet: quod non videtur constitisse duobus Mantuani Scholiastis Julio Badio Ascensio, & Sebastiano Murrhoni, operosissimos, nec sane ineruditos in Mantuani opera texentibus Commentarios.

100 Romana antiqua Breviaria sic ordiuntur Lectiones suas: *Regnante Maxentio Cæsare, in urbe Alexandria erat puella.... Costi quondam Regis unica filia.* Veteribus substitutæ novæ, nihil habent de patre; tyrannum autem nominant Maximinum, eum scilicet, quem anno 304 assumptum dixi, & scimus in Oriente persecutionem suscitasse; sed Constantini Liciniique litteris absterritum, brevi ad eadem cessasse. Hujus interim crudelitates describit Eusebius, lib. 8 cap. 27, sed juxta Valesium c. 14, post multa narrans; quomodo *mulier una Christiana inter alias Alexandrinas, tum ob splendorem generis ac divitias, tum ob singularem doctrinam celeberrima, sed quæ modestiam ac pudicitiam his omnibus præferebat; cum cetera à tyranno violata fuissent, effusam atque effrenatam Maximini libidinem virili quadam animi celsitudine devicit. Hanc enim cum tyrannus sæpius interpellasset de stupro, obtruncare quidem illam, mori utique paratam, non sustinuit, eo quod crudelitate superior esset cupiditas; ceterum bonis omnibus spoliatam, exilio damnavit.*

101 His lectis Baronius ad an. 307, inductus est ut crederet, ipsam fuisse Catharinam; cujus species, genus, opes, doctrina ita passim laudantur in Legendis: neque credibile existimavit, ejus exilio contentum fuisse tyrannum; sed putat ex Sinai monte, quo sese receperat, retractam ejus jussu, martyrium consummasse, corpusque relatum in montem fuisse. Agit quidem præcitato loco Eusebius, de Maximini & Maxentii crudelitatibus ac libidinibus ita conjunctim, ut facile fuerit cursim legentis confundi memoriam, & utriusque scelera permisceri, ita ut quod adscribendum Maximino erat, suggereret illa quasi adscriptum Maxentio. Sed non ita facile creditu est, Eusebio, Constantini Magni jussu omnes

Max-

Martyrum memorias scrutato, & tam distincte Alexandrinæ istius exilium edocto, non etiam innotuisse ejusdem cædem, aut, si innotuit, prætereundam isto loco fuisse; maxime si eam præcesserint multa tormenta & miracula, qualia narrat Legenda.

102 Hoc tamen non admiratur Baronius de Eusebio, qui etiam nomen Sanctæ ignoravit, quod *Dorothea* fuisse scivit docuitque Rufinus lib. 8 cap. 17; & unde absterreri poterat ad ista; conjectura firmanda (nam quæ convenientia nominum inter *Dorothea & Hecaterina*, sive *Aicaterina?*) eo negat se moveri *: nam nomen Hecaterina, quod ab Hecate derivatum esse videtur*, inquit, *inditum illi fuisse apparet, cum adhuc Gentilis esset; factam autem Christianam (ut de multis accidit) mutasse nomen, & dictam esse Dorotheam, sed priori nomine magis notam.* Denique, ex eo quod idem Rufinus non dicat bonis spoliatam & ita actam in exilium; sed quod intellecto discrimine non tam vitæ quam pudoris, *omnibus virgo pudicissima facultatibus suis domoque & familia derelicta, noctu clam, cum paucis fidissimis famulis, & cum amicissima sibi comite castitate discessit, atque illusum tyrannum, vanum amentemque reliquit*: ex tali, inquam, fuga, à Rufino asserta, credit idem Baronius, *ipsam montes Arabiæ* (quos inter nominatissimus Sinai) *petiisse*. Ad aliquem sine Arabiæ montem frequentes confugisse Christianos, tempore persecutionis Decianæ, testis est S. Dionysius Episcopus Alexandrinus, apud Eusebium lib. 6 cap. 34 secundum veterem divisionem, secundum novam Valesianam cap. 42, quorum multi istic à Saracenis capti & in servitutem abducti sint.

103 Fateor, hæc non incongrue dici; nec possum non laudare sapientissimi scriptoris judicium, de vulgatis S. Catharinæ Actis scribentis ea, quæ non modo hisce, sed aliis passim similibus omnibus applicata vult, dicens: *Cum doleamus ab Eusebio prætermissa multa, magis angimur ab Auctore incerto, quo fusius, eo minus fideliter quàm par est, Acta ejusdem nobilissimæ Martyris fuisse conscripta. Præstat namque in rebus gestis Martyrum, aliorumque Sanctorum, multa desiderari, quam omni ex parte nutantia plurima cumulari. Melius enim consulitur ecclesiasticæ veritati, rerum quæ non sunt adeo explorata silentio, quam mendacio aliquo, veris licet admixto, atque adulteratæ orationis eloquio. Nam in illis, quantumlibet paucis, sed veritate subnixis, animus acquiescit; & ex iis quæ certa accipit, cetera novit mente concipere, meditari, ac ferme oculis contemplari, quæ verisimilis conjectura, innitens veritati, demonstrat: in his plane accidit, ut aliquo vel levi mendacio semel offensus legentis animus nutet in reliquis, atque vacillet in veris; nec valeat tuto firmoque pede consistere, sed vera quoque suspecta habeat, qui in mendacium semel impegit.*

104 Utinam hæc, quam diserte, tam vere dicta, alte in animum dimittas, Pater Rev. indeque æstimare incipias, quid sentire possint harum Responsionum lectores de tua Exhibitione, convicta tot mendaciorum in me accusando, tantæque pervicaciæ in fabulis, quantumvis certo ratiocinio jam patefactis, mordicus sustinendis. Si ego, priusquam suam de Catharina conjecturam declarasset Baronius, & manentibus adhuc veteribus Lectionibus (sicuti adhuc immutatæ manent, pari aut majori ratione mutandæ lectiones, de Sanctis, Martha, Dionysio aliisque nonnullis) si, inquam, Lectionibus adhuc manentibus, his incredulus ego primus fundassem in prænotatis Eusebii & Rufini locis conjecturam talem; eamque Breviarii sententiæ præferens, dubiam fecissem S. Catharinæ passionem sub Maxentio; quomodo contra me insurgeres, Pater Rev. quam grandibus cachinnis exploderes, quantis conviciis proscinderes conjecturalem

Historiarum? Nunc quia id fecit Baronius, & eum, quoad Maximinum Maxentio substituendū, secuti sunt reformatores Breviarii, certa tibi videtur veritas, & omni acceptione dignissima. Quid autem, si cum Joanne Molano, in Historia sacrarum imaginum lib. 3 cap. 5 apud Quaresmium pag. 1013, Maxentium dixissem, non fuisse Imperatorem, sed ipsiusmet Catharinæ patrem, qui fidei causa in filiam ita sævierit, ideoque pingatur ejus pedibus substratus; an non hoc rursum esset totam Legendam evertere, aut eam confundere cum Legenda S. Barbaræ? Probat interim hæc Molani, æque ac Baronii conjectura, quam incerta sint omnia de S. Catharina, præter cultum corporis in monte Sinai, & præter miracula ad ipsum atque ad ejus Reliquias variis locis patrata.

105 Conatum Molani laudo, uti & animum, contra fabellas quantumvis vulgo gratas receptasque firmum; non tamen laudo conjecturam talem, quæ omnem nobis facultatem tollit, statuendi aliquid de eo tempore quo verosimiliter passa sit Sancta; & quæ privato homini, quamvis potenti, qualem ipse supponit fuisse patrem, tribuit potestatem ita publice & quasi judiciaria potestate sæviendi: magisque propendeo in conjecturam Baronii, quæ Maximinum substituit pro Maxentio; tormenta vero, quæ iste intulerit aut paraverit Virgini, indiscussa relinquit, neque negans omnia; neque singula, sicuti dramatis in modum describuntur, suscipiens. Non etiam displicet Mons Sinæus, non distans ab Alexandria itinere viginti dierum, ut habet Legenda, sed leucis horariis saltem 40, per asperam solitudinem emetiendis. Fateor tamen me laborare in applicandis S. Catharinæ locis, Eusebii, atque Rufini, non obstante tam explicita nominis *Dorothea*, non *Catharina* nuncupatione, & commoditate plurium Arabiæ montium, multo viciniorum, ac Saracenorum incursibus magis expositorum.

106 Certe haud facile est seculis illis invenire exempla eorum, qui nomen in baptismo mutarint; nedum ex tali, quam Baronius præsumit, causa. Nam sumpta à diis Gentilium nomina, adeo erant tam Christianis quam Paganis communia, ut nemini videantur horrori fuisse quantumcumque pio. Sic Jovios, Jovinos, Jovianos à *Jove*; Diogenes, Dioscoros, Diodoros, à græco Διὸς; Heraclios & Herculanos, Herculios ab *Hercule*, Ἡρακλεῖ; Athenagoras, Athenodoros, Atheneos ab Ἀθήνη, *Minerva*; Apollonios, Apollodoros ab *Apolline*; Hermogenes, Hermagoras, ab ἑρμῆ Mercurio; Artemios Artemidoros ab *Artemide* seu *Diana*; aliosque innumeros Sanctos ab aliis invenias dictos fuisse. Quid quod ἀπὸ τῆς ἑκάτης (Proserpinam Latini appellant) non recte derivetur αἰκατερίνα (sic enim Græce scribitur) quin potius videatur barbarum esse nomen, ex lingua forsan Ægyptia vel Arabica, certe non pure Græca; adeo ut Virgini litteratæ & eruditæ barbarismus potius quam paganismus potuerit in eo displicere. Sed quis credat, Rufino diversum ab usitato nomen indicatum fuisse, nisi forte (quod non existimo) eadem fuerit barbari ac græci nominis etymologia, *Donum Dei* vel *divinitus donatam* significans. Denique justum semper manebit dubium de illa Rufini Dorothea, quæ sic Alexandriâ profugit, an unquam ex suo qualicumque recessu retracta fuerit, & non servata quoad cessaret persecutio, ac deinde redierit Alexandriam, (uti quam plurimi Episcopi, aliique tam ecclesiastici quam laici) gloriosæ confessionis, non martyrii titulo illustratura Ecclesiam, & ideo nullis Fastis hactenus adscripta.

107 Si conjecturis uti hic vellem, haud ægre comminisci possem varias, nihilo magis fundatas, sed forte verisimiles magis apparituras eruditis. Unam accipe. Coluntur

tur Romæ, oblata illuc post passionem corpora, S. Bonifacius civis Romanus, Tarsi in Cilicia; S. Gorgonius, Diocletiani domesticus; sanctique Cyprianus & Justina, Nicomediæ in Bithynia passi; cur non etiam potuit aliqua B. Catharina Virgo, Alexandriæ nata, sub Maxentio fuisse Romæ decollata; cujus corpus ab Arabibus aliquot fidelibus sublatum cum capite, ab iisdem, vel propria quadam ratione ductis, vel cælitus monitis, deportatum sit in summitatem montis Sinai, ibique depositum, sculpto in rupem Epitaphio hujusmodi; *Aicaterina, Virgo Alexandrina, Martyr sub Maxentio?* Numquid tale Epitaphium, post aliquot secula lectum, potuisset parere supra explicatam Legendam, nullâ aliâ rerum gestarum prælucente notitiâ? Ita autem salvaretur, quæ præcipuam aliàs habet difficultatem, urbis Alexandrinæ cum tyranno Maxentio compositio. Conjectura est, & amplius nihil; sicuti nec præfatæ omnes quare nihil amplius ei tribui volo: accipiat eam unusquisque ut libuerit.

108 Noverit etiam curiosus Lector, hoc de Passione S. Catharinæ dubium, nequaquam novum esse. Nam Doctor Gobelinus Persona, ab annis ferme trecentis Decanus Bilfeldensis & Officialis Paderbornensis, auctor Cosmidromii, ad annum usque 1418 perducti, sexta Mundi ætate cap. 14 postquam ex Eusebio, seu potius ex ejus interprete & interpolatore Rufino, narrasset quæ habet ille de Alexandrina Dorothea; *Miror*, inquit, *quare idem Eusebius factum prædictæ Virginis sic admiratus, de B. Catharina Virgine (cujus agonis certamina, si vera sunt quæ de ea narrantur, apud Alexandriam iisdem temporibus acta, constat supra aliarum Virginum agones merito esse collocanda) nihil omnino scripsit. Maxime cum eumdem Eusebium, iisdem temporibus, in ipsis partibus ultramarinis constet extitisse; & intentionis suæ in libro prædicto dicit esse; martyria, suis temporibus recepta ab Ecclesiâ, declarare; quomodo potuisset facta ipsius ignorasse, circa quam inter cetera tam excellens miraculum foret actum, quod corpus mortuum angelico ductu per aëria ad locum remotum translatum sepeliretur? Nec solùm miror Eusebium, verum etiam Hieronymum & Bedam, quorum uterque in partibus ultramarinis degens, magnam fecit diligentiam de Passionibus Sanctorum perquirendis; & neuter eorum, Hieronymus in Kalendario, Beda in Martyrologio memoriam facit de S. Catharina. Imo libri antiqui apud nos, nec nomen B. Catharinæ in Kalendario, nec Officium Missæ in Sacramentario continent. Et quod me maxime vertit in dubium est, quod ubicumque de ejus passione quidquam legi vel audivi, legi & audivi Maxentium eam Alexandriæ occidisse: quem nullam potestatem ibidem ex libris authenticis & historiis famosis tunc constat habuisse; sed Romæ, per totum tempus quo tenuit imperium seu tyrannidem, resedisse.* Hactenus Gobelinus rectè omnia, tamen in Beda, qui pedem numquam ab Anglia extulit, hallucinatus, propter librum, quem scripsit de locis sanctis; hunc enim scripsit, non sicut ea vidit ipsemet, sed sicut ei retulit S. Adamnanus illuc peregrinatus.

109 S. Catherinæ jungit Accusatio S. BARBARAM, quam paucioribus licet perstringere, quia circa eam minus luxuriavit fabulatorum licentia. Ejus prima celebritas debetur Leoni Philosopho, Græcorum Imperatori, qui ab anno 886 ad 912 regnavit, eique extruxit Constantinopoli ædem, oratorio S. Pauli annexam, utique post corpus illuc allatum; quod corpus postea Legati Venetorum dono acceperunt, & an. 1003 in capellam Ducalem attulerunt; unde anno 1109 transiit ad ecclesiam Monialium S. Joannis Evangelistæ;

Mm 3 &

& nunc, una cum ecclesia & conventu extinctorum Crucigerorum, est sub custodia nostræ Societatis.

110 Ejus neque Eusebius, neque ullus veterum Græcorum meminit: quare nec credibile est, quod dicunt aliqui, ipsam ab Origine fuisse imbutam fide Christi, aut seculo quarto notam publico cultu: quomodo autem innotuerit obscurum est. Imo nec definire ausim, utrum *Barbara* nomen proprium sit, an vero anonymæ Virgini post passionem inditum, quia ex Barbaria in Græciam adducta sit. Certe tam inusitatum fuit tribus primis seculis nomen istud, ut inter quatuor eoque amplius Martyrialium nominum millia, quot continet Hieronymianum antiquissimum Martyrologium, ex Eusebii collectaneis (ut creditur) sumptum, Gobelino dictum Kalendarium, nec semel quidem inveniatur aliqua *Barbara*. Non invenitur etiam in antiquis ullis Latinorum Martyrologiis, Bedæ, Flori, Usuardi, Adonis, quæ omnia habemus genuina ac pura; sed solum in nonnullis diu post auctorum suorum mortem descriptis, varieque interpolatis additum legitur.

111 Passionem ejus, teste Allatio lib. de Symeonum scriptis pag. 113, scripsit S. Joannes Damascenus; vixit autem Damascenus circa medium seculi 8, in multis pie credulus, sicuti apparet ex iis quæ supra notavimus de Trajano, per S. Gregorium ab inferis liberato, aliisque hujusmodi. Plures deinde alii, sed posterioris ætatis Græci, ac nominatim Georgius Grammaticus & Arsenius Corcyrensis (ut est apud eumdem Allatium pag. 90 & 92) scriptis Græce encomiis S. Barbaram ornarunt. Hæc encomia necdum vidi, sed id quod Damasceno tribuitur, & aliud quod habemus ex manuscripto Cæsareo, cum nullam faciant avecti aliò corporis mentionem, videntur esse antiquiora. Dicunt autem hæc, S. Barbaram cum S. Juliana passam, adeoque Nicomediæ in Bithynia; *sepultam autem in loco qui vocatur Heliopoleos* (ejus in qua nata etiam & commorata fertur) XII *fere milliaribus* (id est quatuor horarum itinere) *ab urbe Euchaitarum.* Urbem hanc Episcopalem in Helenoponte fuisse, vicinam Amaseæ, docet Janningus Tom. I Junii, ubi de tribus S. Dorotheis num. 23: adeoque longe abest Heliopolis illa, ab hujus nominis Cœlesyriæ urbe nominatissima, media inter Damascum & Tripolim: quæ tamen etiam ipsa videtur sibi Barbaram arrogasse. Quid enim aliud Damascenum movisset encomium scribere, nisi quia illa colebatur etiam in Syria, ubi vivebat & scribebat Damascenus, tamquam ibi nata?

112 Erat ergo ignobilis locus Heliopolis illa in Euchaitis, ubi S. Barbaræ corpus quiescebat: in ipsa autem Metropoli quiescebat Theodorus Martyr, unde & nomen accepit ut Theodoropolis diceretur. Cur autem verosimile non sit, eumdem, qui S. Theodori Acta fabulosa scripsit, vel alium ejusdem genii & ingenii Euchatam, etiam composuisse Acta S. Barbaræ? Ut enim pro illis mutuatus est ex Actis S. Georgii, hujus cum dracone pugnam, & Andromedæ ac Persei fabulam imitatus; sic in concinnanda S. Barbaræ passione, videtur præ oculis habuisse fabulam Danaës, quam pater suus, filiæ castitati consulturus, turri æneæ fingitur inclusisse. Sic enim hic inducitur Deoscorus quidam, vir paganus ac potens, custodiendæ filiæ, dum matrimonio jungeretur, turrim fabricasse: sed cum occasione tertiæ fenestræ, Barbara jubente adjunctæ duabus à patre in balneo designatis, hanc esse Christianam intellexisset, furore percitus voluit filiam interimire. Additur autem quod huic, patrem fugienti, aperiens sese rupes, transitum præbuerit: ipsa tamen à pastoribus duobus prodita, & à patre comprehensa adductaque ad Præsidem Mar-

Marcianum, post varia tormenta permissa sit potestati patris, qui eam manu propria decollaverit; mox fulmine perculsus, & rapto à dæmonibus corpore disparens: & hæc omnia facta feruntur tempore Maximiani Imperatoris, collegæ Diocletiani.

113 Qualia sint S. Julianæ Acta, & quomodo fabricata, licebit ad 16 Februarii in hujus Supplemento quærere, paulo severius quam fecit Bollandus, ad Passiones diu post scriptas aut fictas indulgentior: plurium enim similium inter se collatio, multa nunc prodit, quæ primo singulorum aspectu olim non apparebant. Videtur tamen prior scripta Passio S. Julianæ, & ex hac ornata Passio S. Barbaræ: nam etiam ipsa Juliana dicitur à patre suo in mortem tradita, per eadem prægressa supplicia; solaque differentia est in modo conversionis & auctore cædis: quarum circumstantiæ, adeo mirabiles, an non sint potius adinventæ poëtice, quam historice traditæ, prudens Lector dispiciat.

114 Ego dubitationis meæ circa Sanctarum Catharinæ & Barbaræ Acta causam reddo summatim hanc, quod seculis tot prægressis ignota, neque divinitus revelata, non sint talia, quin citra detrimentum pietatis Christianę possint vocari in dubium: neque timeo ne sic progrediendo efficiam, quod timendum suggerit Accusator, *ut omnia pene Sanctorum Acta reddantur incredibilia.* Quid enim sunt istiusmodi pauca, respectu infinitorum aliorum, quæ ex certiori scientia probantur fuisse conscripta? Barbaræ (ut jam dicere cœpi) nomen ascititium mihi videtur: mortem credo pro fide obitam Nicomediæ, corpus translatum Heliopolim statim à passione, vel ibi inventum seculo 7; postea autem compositam Legendam, qualem fingere scivit Auctor ad ciendam admirationem audientium, non qualem vera traditio adduxerat; ab ipsius porro poëtæ, magis quam historici, ingenio esse, turrim & balneum cum tertia fenestra, & pleraque tormenta, ac mortem manu patris illatam & divinitus vindicatam, eodem cum anima & corpore à dæmonibus sublato, videor merito posse suspicari.

§. XV. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Vitam S. Suiberti, ab omnibus receptam, explodit tamquam fabulam.

RESPONSIO.

115 VEnerabilis memoriæ P. Joannes Bollandus, non jam amplius tiro in opere suo, (sicut erat cum à Zegero Pauli Carmelita scriptam Vitam S. Telesphori permisit initio sui Januarii inseri) sed annis omnino 30 expletis eo in studio; Vitam S. Suiberti, S. Marcellino socio ejus adscriptam, & Epistolam de Canonizatione ejusdem, sub nomine S. Liudgeri Episcopi editam, prolixo fastidiosoque labore examinavit reprobavitque; sicut docent Commentarii de illis reperiendi ad 1 & 26 Martii. Ita scriptum legi in Vita Bollandi num. 142 negare non potes, Rev. Pater. Ego autem eam Vitam scripsi multo prius, quam de examinandis, nedum de refutandis Carmelitarum opinionibus cogitarem. Interim eruditissimas illas lucubrationes, quarum tunc

tunc necdum capax eram, adscribere mihi ad invidiam voluisti; & omissis invictissimis evidentissimisque argumentis, quibus vir ille tam eruditus demonstravit istarum pseudepigrapharum scriptionum imposturam, satis habes quærere, an tolerabile sit *fabulas* dici, *ab omnibus communiter receptas* historias.

116 Tolerabile id aliquando esse, imo laudabile, videtur doctissimo Mabilioni, qui de Sancto isto scripsit elogium Historicum, parte 1 seculi sui 3 pag. 259, per hæc verba. *In collectione Surianâ edita est Vita. Hac, Marcellinum, Sancti (ut prefertur) socium fuit mentita auctorem, virisque eruditis non paucis, Baronio, Bellarmino, aliisque probata: dein sequioribus suspecta esse cœpit. Demum, detractâ Marcellini larvâ rejecta est à multis; nuper vero in Martio Bollandiano tam validis momentis confutatum est impostoris hoc figmentum, ut nemo tam apertis Pseudo-Marcellini mendaciis fidem habiturus sit imposterum.* De litteris autem ad Canonizationem spectantibus pag. 243 ait, quod sint *Pseudo-Marcellini, infeliciter mentientis*; quodque *eas jam rejecerunt viri docti complures ..... omnium vere eruditissimi Socii Bollandiani. Huc movent, stylus ac genius auctoris, fabulam totus spirans;* Indulgentiarum *ac* Canonizationis *nomina, præpropere usurpata, quæ vix ante seculum 13 audita,* Monasteriensis *Episcopi*, Studii Bononiensis, Confratris *passim*, Angier *pro Andecava urbe, & quadam alia recentiora item vocabula. Quid quod Leonis Papæ Electio à Cardinalibus facta dicitur; quod iidem Cardinales præferantur Archiepiscopis. Confer litteras Pauli I apud Baronium, quibus subscribunt Episcopi ante* Cardinales. *Multa alia pugnant cum veritate historica, veluti illud quod ... Leoni Papæ tribuitur diuturna mora in Galliâ, ad canonizandum S. Suibertum: cum ex Eginhardo constet ad annum* 804, *Leonem Papam* subito ad Imperatorem *Carolum Magnum*, pervenisse; nec nisi dies octo mansisse apud illum, *moxque* Romam repedasse .... Denique *Conjicimus*, inquit Mabillo, *S. Suiberti corpus è terra levatum fuisse auctoritate Leonis Papæ IX, quando Coloniæ ab* Hermanno Archiepiscopo exceptus est; *quo eodem itinere* B. Gerardum, Leucorum Tulli Antistitem, in numero Sanctorum computandum *statuit.*

117 Hæc ille; nihil reformidans loco convicti mendacii, suam substituere conjecturam: id quod à me fieri, cum nihil verosimilius suppetit, tam ægre pateris, exsufflasque, Pater Rev. Neque à tali conjectura, contra suos Werthinenses Benedictinos sustinenda, dimovit Mabilionem longi præscriptio temporis, qua illi nituntur, vel codicum apud eos veterum multitudo; neque se putavit honori sui Ordinis derogare quidquam, agnoscendo imposturas infelicis istius seculi, & multa mea alias dicta confirmando: ob quæ illum quoque posses, Rev. Pater, pari jure quo me Apostolicæ Sedi reum sistere, cogereque ut, se defendat, ab auctoritate Romani Martyrologii, Suibertina Acta probantis, ut ais, quasi illud probatum sit quoad singulas clausulas, & nusquam corrigibile.

§. XVI.

§. XVI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius martyrium S. Felicis Papæ asserit esse confictum à Luciferianis schismaticis.

RESPONSIO.

118 DUorum intelligi possum hic accusari, tum quod *confictum* asseram Martyrium S. Felicis, tum quod confictum *à Luciferianis.* De posteriori nihil videtur curare Accusator meus, cum absolute neget, confictum esse Martyrium istud. Neque ego magnopere nunc curo, à Luciferianisne schismaticis, ut mihi verosimilius visum fuit, an ab aliis confictum sit; dummodo obtinuero, confictum esse. Si deinde de auctoribus fictionis disputare libuerit Paternitati vestræ, præsto ero. Primam accusationis partem, de negato à me Martyrio Felicis, putas te, nullo assertionis meæ argumento retuso, evicisse ex Martyrologio Romano, ad diem 29 Julii, ut *Martyrem & gladio necatum* colente S. Felicem Papam II: *cujus Reliquiæ* (uti addis) *quasi miraculose inventa sunt in arca marmorea, cum hoc titulo: Corpus S. Felicis Papæ & Martyris, qui damnavit Constantium.* Et pergis: *Ita etiam Baronius, Usuardus, Cistercienus & alii Scriptores præclarißimi.*

119 Scio, & scivi, cum argumentum hoc tractarem, auctores quos mihi citas, stare à Martyrio Felicis: nihilominus, salva tantorum virorum pace, æque ac *aliorum scriptorum præclarißimorum*, quos non nominas, ac tuâ ipsius, Rev. Pater, ab ipsis recedendum putavi, in quantum adstruunt Martyrium Felicis cruentum: quod ego cruentum fuisse nego, tractus in hanc sententiam gravioribus argumentis & auctoritate contemporanea, quæ tu, Rev. Pater, ne elevare quidem conaris; & quia opinioni Baronii ac Martyrologorum ne micam quidem ulterioris probationis addis, recedo ab illis etiamnum, persistiturus in sententia, donec, quod tu præstare non potuisti, ostendat alius eruditior, novis argumentis docens, *gladio necatum* fuisse Felicem.

120 Cur autem simpliciter me accusas, & non distinguis inter Martyrium & Martyrium; uti ego distinxi? Falsum enim est, me simpliciter negare Martyrium Felici, cui tantummodo nego Martyrium, per mortem violentam illatum. Duplex quippe Martyrii genus pro fide aut religione certantium prioribus seculis agnovit Ecclesia; aliorum quidem, qui violenta morte necabantur; aliorum vero, qui post persecutiones aut carceres aliasve ærumnas, Fidei, Religionis aut Justitiæ causa toleratas, tandem naturali morte decedebant. Primum Martyrii genus posterioribus seculis fere solum tribuit Martyrii titulum, docente S. Thoma 2. 2. quæst. 124 art. 4: *ad perfectum Martyrium requiri, quod aliquis mortem sustineat propter Christum.* Ibid. *Nec Martyrium proprie dicitur pro sola tolerantia carceris vel exilii, vel rapina divitiarum; nisi forte quod ex his sequitur mors.* S. Thomam cum ceteris Theologis secutus Bassæus, verbo *Martyrium*, non dubitat hanc acceptionem vocare nunc communem.

121 Alterum Martyrii genus, ærumnæ scilicet pro Ecclesia, Fide, Religione &c. toleratæ, non minus tribuebat primis Ecclesiæ seculis titulum Martyrii, quam

eum tribuebat mors violenta: & ærumnas taliter passos, non minus quam violenter necatos, habitos semper & vocatos, haberique etiamnum & vocari Martyres in Ecclesia Romana, constat ex sanctis Patribus, Catalogis Pontificum, Martyrologiis, & Breviariis, etiam Romanis. Patres tibi citabit plures Theophilus Raynaudus, laudatissimus Carmelitis auctor, tomo 18 pag. 565 sic loquens: *Quod plerisque, etiamsi naturali morte excessissent, aptatus sit Martyrum titulus, tantum ob exceptas propter Christum ærumnas, in confesso est: ex eoque usu S. Augustinus in Psalmum 127 ad v.4, quemdam S. Felicem, qui ante admotos cruciatus ullos, extinctus in carcere fuerat, agnoscit fuisse vere Martyrem. Sed explicatissime S. Chrysostomus, Oratione de Eustachio Antiocheno*, quem non cæsum pro Christo, sed tantum relegatum à patria, recte à se vocatum Martyrem dicit, utpote *qui non ipse Martyrio, sed ipsi potius Martyrium defuisset, multasque propter Christum ærumnas generose excepisset*: Hæc speciminis loco ex Raynando, plures citante Patrum sententias, eodem spectantes.

122 Idem nescire potest ullus qui Lectiones Breviarii Romani legit atque intelligit; ut prætermittam Catalogos prædictos, è quibus Lectiones de Pontificibus fere desumptæ sunt; & Martyrologia, quæ hic Lectionibus istis consentiunt. Colit enim Breviarium istud ut Pontifices *Martyres*, die 16 Januarii S. Marcellum, 27 Maji S. Joannem, 20 Junii S. Silverium; licet probe noverit & aperte dicat, violenta morte non obiisse. Et de Marcello quidem, quod custodiæ bestiarum deputatus, *loci fœditate multisque ærumnis afflictus obdormivit in Domino*: de Joanne vero, quod à Theodorico dolo accersitus Ravennam, conjectus sit in carcerem, *ubi squalore inediaque afflictus, paucis diebus cessit è vita*: de Silverio autem, quod exulans in insula Pontia, postquam coëgisset multorum Episcoporum Concilium pro restituenda disciplina ecclesiastica, *brevi incommodis ærumnisque confectus, obdormivit in Domino*. Hos inter ego *Martyrem* numero Felicem Papam II, & numeravi pridem eo ipso in loco, ex quo me accusas, quod ipsum Martyrem fuisse negem. Postquam enim Differt. 9 dixeram S. Felicem summa ab Arianis *affectum injuria*, sic pronuntiavi Differt. sequenti num. 7: *Dicatur sane & Sanctus, & Papa, & Martyr, Felix: sed dicatur eo sensu, quo alii plures Antecessores ejus, in carcere vel exilio mortui. Ita enim dici, persuadet ejus cultus in Martyrologio Usuardi*, uti & hodierno Romano, *non eorum dierum aliquo, quo vel mortuus vel sepultus fuisse scribitur; sed quo S. Damaso aliisque sibi adhærentibus visus est præcipuam passus injuriam, privatione ejus Sedis quam triennio obtinuerat; dicatur, inquam, Sanctus, Papa, & Martyr Felix*, sed sensu jam dicto.

123 Si tu, Rev. Pater, alio sensu Felicem Martyrem facis, quasi violenter ipsam mortem subire coactus fuerit, cur me accusas de Martyrio ei simpliciter negato, & non potius de negato ei tantum Martyrio, per violentam mortem illato? Deinde si hanc ei illatam prætendis accusando me; cur non probas talem mortem? cur non refutas argumenta mea quibus nego, violento Martyrio defunctum fuisse? Audivimus jam te dicentem, quod seculo superiori arca marmorea inventa sit cum hac inscriptione: *Corpus S. Felicis Papæ & Martyris, qui damnavit Constantium*. Quid tum? Admitto omnia: confirmant enim sententiam meam, S. Felicem *Martyrem* esse: tuum est porro probare, Martyrem esse per mortem violentam; quod nusquam dicit inscriptio illa, nec tu evinceris

eviceris, si oppositarum sententiarum momenta appenderis bilance æqua. Dic, amabo te, si modo effoderentur similes urnæ cum corporibus Sanctorum Pontificum, de quibus supra, Marcelli, Joannis, & Silverii, addita inscriptione *Martyrum*; an propterea violentam mortem subierint isti, quam non subierunt?

124 Citas præterea Martyrologium Romanum, quod *gladio necatum* dicit Felicem; & cum illo citas *Baronium*, *Usuardum*, *Ciacconium*. Ego vero & alios tibi lubens suggero, ex quibus isti sua hauserunt, Anastasium Bibliothecarium, Librum Pontificalem & Catalogum Pontificum Romanorum, seculo, ut putamus, sexto confectum, quem nos primi in lucem protraximus è manuscripto Reginæ Sueciæ Christinæ, recusum deinde à Schelstratio, & *secundum* indigitare solemus ad distinctionem alterius antiquioris, in Pontificatu Liberii desinentis, quem appellamus *primū*. Sed hic observari convenit, quod prædicti Anastasius, Liber Pontificalis, & Catalogus, ita inter se concordent in Vitis saltem Liberii atque Felicis, ut omnes præ oculis habuerint Auctorem à singulis diversum; vel, quod mihi pronius videtur, priores duo Catalogum quem diximus secuti sint, ac leviter interpolaverint: atque adeo quæ de uno istorum Auctorum seu scripturarum dicturi sumus, de omnibus fere æqualiter accipi debent. Observari etiā interest, & bene notari, quod apud dictos Auctores in Vita Liberii pariter agatur, de gestis Felicis; quodque mox in subjecta Vita Felicis propriâ, narrentur præmissis in Vita Liberii omnino contraria, saltem quantum attinet ad obitum Felicis, de quo disputamus.

125 Dicit quippe Catalogus in Liberio, quod *Felix depositus de Episcopatu, habitavit in prædiolo suo, ubi requievit in pace* IV *Kalendas Augusti*. In ipso autem Felice; quod *capite truncatur cum multis Clericis & fidelibus occulte, juxta muros Urbis ad latus Formæ Trajani*, III *Idus Novembris*; *& exinde rapuerunt corpus ejus nocte Christiani cum Damaso Presbytero, & sepelierunt in basilica supradicta* (*quam fecerat ipse* Felix) XVI *Kalendas Decembris*. *Cessavit Episcopatus dies* 38. Ubi nullus mihi conciliaverit isthæc: *Felix requievit in pace*; *Felix capite truncatur*: Felix obiit *in prædiolo suo* (*via Portuensi*, ut addit Anastasius & Liber Pontificalis); Felix obiit *juxta muros Urbis ad latus Formæ Trajani*: Felix decessit IV *Kalendas Augusti*; Felix decessit III *Idus Novembris*. Hinc & Baronius ad annum 357 n. 46 ait, in Libro Pontificali *de Felicis exitu diversa plane scripta reperiri*; *dum in Liberio de Felice scribitur, depositum ab Episcopatu, habitasse in prædio suo via Portuensi, atque ibi in pace quievisse* 4 *Kalend. Augusti. Rursum in eodem Libro, cum agitur de rebus gestis ejusdem Felicis, habetur, ipsum ob damnationem Constantii, obtruncatione capitis, Martyrio coronatum esse*. Et posteaquam num. 49 dixisset in eodem libro Pontificali in Felice falso asseri, Constantium secundo rebaptizatum ab Eusebio Nicomediensi, sic concludit: *At non hæc tantum, sed & alia pleraque in eodem commentario*, seu libro Pontificali, *cum in Liberio tum in Felice habentur, quæ erroris facile redarguuntur; ac nonnulla obscura mendisque depravata; & aliqua inter se discrepantia, ut ex eis vix veritas aliqua elici possit atque firmari*.

126 Lubens assentior Cardinali, in illis de Liberio & Felice commentariis aliqua esse, non modo *inter se discrepantia*, ut ait, verum & pugnantia; sed fere tantum in iis, quæ Felicis mortem concernunt, & modo protulimus. Assentior etiam, *nonnulla obscura mendisque depravata* ibidem reperiri. Assentior denique, alia etiam plura illic *erroris facile redargui in Felice*, non item *in Liberio*, nisi ab eo qui violentam Felicis mor-

rem cum Baronio propugnat: qui vero hanc negaverit, vix inveniet in Liberio quod redarguat; præterquam forte quod illic legitur de Concilio 48 Episcoporum, tunc Romæ contra Arianos Ursatium & Valentem coactorum, quando ipse Arianus Imperator Constantius in Italia versabatur, & omnes Italiæ Episcopi subscripserant damnationi Athanasii ab Arianis oppressi, paucullis exceptis, qui subscribere fortiter recusantes in exilium deportati fuerunt. Mihi certe istud Concilium tot Episcoporum, tali tempore, loco & causâ congregatum, non probatur ex sola auctoritate istius scripti; uti pridem in Dissertatione mea decima indicavi. Si vero dicere liceat, pro 48 Episcopis totidem Presbyteros Clericosque cum Felice congregatos Romæ fuisse, & fecisse quæ narrantur contra Ursatium & Valentem, nihil video in tota re quod magnopere improbari debeat.

127 Redeo ad Vitam Liberii, quam constat ex allatis contradictionibus cum Vita Felicis, non posse ejusdem Auctoris esse. Utrimque enim pugnant, numquam inter se conciliandi, characteres historicæ veritatis præcipui, modus, locus, tempus, quibus obierit Felix. Unde & sequitur, alterutrum scriptum necessario confictum esse & falsum. Utrum autem? Jam dixi, plures errores, præter contradictiones, redargui in Felice quam in Liberio; idque pridem notavi in Apparatu ad Chronologiam Pontificiam pag. 53, ubi censui de hac Felicis Vita, ipsam mihi taliter interpolatam videri, ut nihil inde debeat aut possit adscribi auctori Catalogi aut saltem præcedentium Vitarum, præter hæc fortassis, quæ nullam repugnantiam cum dictis in Liberii Vita aut aliis habent: *Felix natione Romanus, ex patre Anastasio, sedit annos tres. Hic fecit basilicam in via Aurelia milliario ab Urbe secundo, ubi & requievit.* Qui enim jam de elevatione Felicis ad Pontificatum, de gestis in eodem, de depositione, de morte, mortisque loco, tempore ac modo egerat; non potuit mox in Vita sequenti, eorum plerisque (si mentis compos fuerit) contraria scribere, qualia de Felice in Vita propria leguntur, dictis in Liberio è diametro opposita.

128 Quid? quod Vita Felicis non tantum contraria narret Vitæ Liberii, sed etiam contradicat quodammodo sibi ipsa, sicque vel auctores vel interpolatores sui plures prodat, adeoque fidei perexiguæ sit? Quid enim aliud indicat Vita illa, quam *Martyrem* obiisse Felicem (non qualiter ego concedo, ob prægressas ærumnas, sed ob truncationem capitis) & simul *requievisse in pace*? dum ita scribitur in Catalogo: *Hic (Felix) martyrio coronatur. Hic fecit basilicam via Aurelia milliario ab Urbe secundo, ubi & requievit*; utique *in pace*, quemadmodum in Vita Liberii additur: & intelligi hic etiam debere, ex toto Catalogo manifestum fit. Ab initio quippe ejus usque ad finem, tam post, quàm ante Felicem, nusquam invenio usurpari vocem *requiescere*, nisi pro morte naturali & in pace obita: de tumulatione autem Pontificum identidem repetitur, *sepultus est*; numquam legitur, *requievit*. Imo cum hac ipsa in Vita versus finem, uti passim aliis in Vitis obtinet mentio fiat manifesta sepulturæ; frustra suspiceris, antea jam de eadem sepultura actum fuisse, loco non suo; & per vocem, tali sensu usurpari non solitam in Catalogo.

129 Ponamus tamen, & gratis demus, *requievisse*, illic poni pro *sepultum esse*: qui salvabis, in Vitâ tam compendiosâ bis eadem recantari? dum, quæ modo inde protulimus de Martyrio ejus & requie sepulcrali, ut jam supponimus; mox eadem repetit, versibus vix tribus interjectis, dicens. *Qui (Felix) etiam capite truncatur .... & sepelierunt corpus ejus in basilica supradicta.* Certe supervacanea hæc repetitio indicare videtur, duas olim has Vitas breviusculas fuisse,

se, quas aliquis deinde in unam conflaverit: easdemque sic ad se transferentes Anastasius & Liber Pontificalis, ne non Martyrem facerent Felicem, bis eum fecerunt Martyrem, dicentes quod Constantii jussu *martyrio coronatus & capite truncatus sit*; & paulo post, quod *etiam passus est in civitate Corona*; quasi *capite truncari* potuerit & non *pati*: & his sic dictis, dubitare mox faciunt iidem auctores de affetta passione, subdentes, quod *sepultus sit in pace*. Qui sane loquendi modi in contextu perbrevis Vitæ, ut valde inconcinni sunt, sic uni eidemque Auctori non recte tribui posse videntur.

130 Quid porro, quod *rebaptizatus secundum*, dicatur *Constantius* Imperator, *Constantini* Magni *filius*, idque *ab Eusebio Nicomediensi juxta Nicomediam, in Aquilone villa*? Manifesti erroris argui ur illic textus, cum Constantium expresse distinguit à patre Constantino, atque nihilominus rebaptizatum asserit, & illo quidem loco ac ministro, quo aliqui Constantinum ipsum, quamquam levissimis argumentis ducti, rebaptizatum esse præsumunt: *cum constet*, teste Baronio, *assertione majorum*, Constantium sub annum 357, quo Felix expulsus est è sua Sede, *adhuc perseverasse catechumenum*, ac *tempore mortis* primum *ab Euzoio Ariano initiatum fuisse baptismo* Antiochiæ. Sed his omnibus præsentius in cauda venenum est. Clausula siquidem omnium hæc; *Cessavit Episcopatus* Felicis *dies* 38; lepide redarguit auctorem suum fictionis, sed infelicis. Dum enim aliis ubique Pontificum Vitis adjectam legebat clausulam de tempore, quo cessavit Pontificatus; putavit, eam suo quoque scripto deesse non debere; ac posuit cessationem dierum 38; non considerans incautus plastes, nullam post Felicis seu obitum seu potius ejectionem, intercessisse vacuitatem: quia Pontificatus Felicis sic includitur in Pontificatu Liberii, ut ubicumque ponatur desiisse Felix, inde Liberius prosecutus sit suum, semel inchoatum legitime Pontificatum.

131 Hactenus de Vita Felicis, & commissis in ea erroribus. Sed an Liberii Vita probatior sit? Ita censeo. Auctor quippe ejus, præterquam quod errores memoratos non habeat, scribit conformiter rationi & conformiter opinioni Sanctorum Patrum, Augustini, Optati Milevitani, Hieronymi; qui vel omnino non meminerunt Felicis inter Pontifices, vel meminerunt tantum in ipso Liberio, utriusque gesta miscentes. Sic Hieronymus in Chronico: *Liberius 34 Romanæ Ecclesiæ ordinatur Episcopus, quo in exilium ob fidem truso, omnes Clerici juraverunt, ut nullum alium susciperent. Verum cum Felix ab Arianis fuisset in Sacerdotium substitutus, plurimi pejeraverunt, & post annum cum Felice ejecti sunt; quia Liberius &c.* Fecit etiam Auctor conformiter rationi quam qui maxime, dum gesta Felicis inseruit Liberianis. Sic enim ordinem temporum, (quod Chronologo Pontificum historiam scribenti imprimis spectandum est) observat; nec potuit sine chronologiæ perturbatione seorsim de Felice narrare, quæ postea in ipso narrantur. Ut enim tempus, quo Felix Pontificatum tenuit, utrimque terminatur Pontificatu Liberii, cui totum includitur; ita nihil rationabilius fieri potuit, quam ut gesta Felicis, cum gestis Liberii, quibuscum commixta & connexa erant, simul tractarentur.

132 Quisquis hæc circa Liberium atque Felicem attente legerit, sive in Catalogo secundo, sive in Libro Pontificali aut Anastasio; nullus dubito, quin ipse quoque censurus mecum, & Vitam Liberii alteri præhabiturus sit. Interim notari hic debet, quod Martyrologia passim, quæ de Felice ejusque morte referunt, mutuata sint è propria Felicis Vita, male consuta & erroribus scatente, ut vidimus; contraria de eodem narrante.

rante Vitâ Liberii, magis sincerâ & irreprehensibili; ac tum denique judicare oportebit, quam puri latices è fonte tam turbido derivari potuerint in usum aliorum. Et ne dubites quin Martyrologium Rom. inde sua mutuatum sit, confer utriusque verba inter se. Martyrologium die 29 Julii dicit, Felicem *à Constantio Imp. occulte gladio necatum* fuisse *Cera in Tuscia, & ejus corpus à Clericis raptum via Aurelia sepultum esse*: quæ in Felice apud Anastasium & auctorem Libri Pontificalis sic exprimuntur: Felix *Constantii præcepto capite truncatur occulte, in civitate Corona, & raptum est ejus corpus à Clericis, & sepultum in Basilica ejus via Aurelia.* Vix ovum ovo magis simile est, nisi quod civitas *Cera* vocetur in Martyrologio, quæ *Corona* in Felice. Sed inde vel maxime confirmatur è Felicis Vitâ propriâ desumpta esse omnia, ipso Baronio teste, qui ad annum 357 n. 47 dicit, pro *Corona*, quod habet textus, *restitutum* esse in Martyrologio *Cera*. Et num. 48 vim ponit in vocabulo *occulte*, quod aliis Martyrologiis prætermissum, Romano primum Baronii tempore insertum fuit ex eadem Felicis Vita.

134 Ponamus tamen, isthæc omnia nihil magis probare pro me quam pro aliter sentientibus; & auctoritatem partis unius, alterius auctoritatem elidere: quid adfers argumenti pro te, Rev. Pater, præter jam allata; sed quæ vidimus, in Vita Felicis propria & perquam apocrypha, fundari omnia? Nihil quidquam. Ego vero præter Vitam Liberii, multo probatiorem quam sit Vita Felicis, adduco pro me inter Martyrologos antiquiorem Usuardo seculo integro, Sanctum ac Venerabilem Bedam, qui Vitam illam Felicis (si tamen jam tum consarcinata fuerit) aut non vidit aut ejus auctori credendum non putavit, dum in Martyrologio suo genuino nihil prædictorum de Felice, neque de Martyrio ejus meminit, solum dicens, *IV Kal. Aug. Natale S. Felicis.* At, inquies, idem Beda pro me & Martyrio Felicis stat. Fateor, sed interpolatus à nescio quo, & ideo potius non idem; qui typis Plantinianis anno 1564 impressus, liberaliter genuino Bedæ Martyrologio adscripsit ex eodem turbido fonte sequentia: *Romæ S. Felicis Pontificis. Hic declaravit Constantium filium Constantini esse hæreticum, cum secundo rebaptizaretur ab Eusebio Nicomediensi Episcopo, & juxta præceptum ejusdem Constantii Augusti capite detruncatur. Sedit autem in Episcopatu annum unum, menses 3, dies 2.*

135 Habeat hunc pro se & accusatione sua Patern. Vestra Bedam interpolatum, & quoscumque alios qui æque sua mutuati sunt ex Felice: dummodo pro me & innocentia mea stet Beda genuinus: pro qua etiam stant antiquiores Bedâ scriptores, imo contemporanei Felici, Marcellinus atq; Faustinus Presbyteri; ut de Sozomeno nihil dicam, qui tamen libro 4 cap. 15 mentionem faciens cædium, quæ Liberii, jam ad Pontificatum reducti, causa patratæ erant Romæ, ne verbo quidem de cæde Felicis meminit; sed expresse subjungit: *Post hæc*, id est post cædes factas, *Felix modico tempore supervixit*, ut omnino videatur ipsum numero cæsorum eximere, atq; indicatum velle, naturali morte quievisse in pace: prout Catalogus ac Liber Pontificalis in Liberio pariter declarant, dicentes: *Ab eodem die*, quo reductus fuit Liberius, *fuit persecutio in Clero, ita ut intra ecclesiam Presbyteri & Clerici necarentur & Martyrio coronarentur. At Felix depositus de Episcopatu, habitavit in prædiolo suo via Portuensi, ubi & requievit in pace IV Kalendas Augusti.*

136 Conformia hæc etiam sunt dictis Eusebii Presbyteri bene Catholici, testis contemporanei atque ocularis, qui partes Fe-

licis

licis secutus, libertate loquendi in defensionem ejus, meruit à Constantio Imp. *includi in quodam cubiculo domus suæ, quod humile erat in latitudine pedibus quatuor: & ibi multis mensibus in oratione constanter perseverans, inclusus tamen, post menses septem dormitionem accepit nono decimo Kalendas Septembris.* Is Eusebius in Actis suis, ab Orosio pariter Presbytero & consanguineo suo, à quo & mortuus tumulo datus fuit, conscriptis; atque à Baluzio è tribus MSS. codicibus Bibliothecæ Colbertinæ in lucem datis tomo 2 Miscellaneorum; sic alloquitur Constantium atque Liberium: *Felicem Episcopum, quem vos non tacuistis Catholicum, & Dominum Iesum Christum invocantem, putum Sacerdotem ab omnibus declaratum, in damnationis causam exilio direxistis: qui tamen in prædiolo suo orationibus vacat, Et quidem jussu tuo Christianis occisionem & necem præcepisti inferri, maxime Clericis & Presbyteris & Diaconibus.* Quæ omnia, ut dicebam, conformia sunt relatis de Felice in Vita Liberii, quæ non tantum habet eadem de persecutione & cæde Clericorum, nec non de habitatione Felicis in prædiolo suo; verum insuper cum Eusebio ipsum laudat à fide Catholica, & meminit in exilium ejectum esse, dicens, Constantium *ejecisse Felicem de Episcopatu, qui erat Catholicus, & revocasse Liberium.* Ex quibus non omnino temere cogites, hanc Liberii vitam, quatenus de Felice tractat, ex memoratis Eusebii Actis desumptam esse, quibuscum tantam habet conformitatem, quantam vidimus; ipsumque diminutivum *prædiolum* inde ad se transtulisse videtur.

137 Nunc Marcellinum atque Faustinum audiamus. Hæreticos, inquies, & Schismaticos? Etiam. Miror tantummodo, quod nondum mihi in Accusationibus tuis ipsos objeceris à me citatos fuisse, qui identidem mihi vitio vertis, quod Natalem Alexandrum aut alium quemvis scriptorem Catholicum, cujus forte liber aliquis in Indicem prohibitorum relatus est, ad confirmandam sententiam meam adducam, etiam ubi mali non sunt, imo ubi boni sunt & catholicas veritates aperte docent. Cito igitur & sequor (nihil pensi habens ejusmodi Paternitatis vestræ, nænias dicam, an accusationes?) Marcellinum atque Faustinum hæreticos & schismaticos, eodem jure quo illos citat Baronius, quoque optime Catholici citant & sequuntur Tertullianum atque Origenem; sed in iis tantum, in quæ hæresis aut schisma influere non potuit; & sub illa cautione, quam in Dissertatione nona, *de S. Felicis Episcopatu Romano* tenendam præmonui, sic orsus: *Dissertationi huic certissimum fundamentum prastruere videntur, mendacissimi alias contra Damasum Presbyteri, Marcellinus & Faustinus, ea narrantes, quæ in conspectu Urbis totius gesta, non potuissent, etiamsi voluissent, mentiendo corrumpere. Mendacissimos tamen eos dico, quatenus Cleri Romani consilium in suscipiendo Felice, perjurium scelestissimū sunt interpretati, eosdem deinceps non alio quam perjurorum notantes vocabulo in odium Damasi, ab eodem Clero electi, qui antea Felicem susceperat* &c.

138 Damasum nempe oderant isti præcipue, contra quem ipsi elegerant Pontificem Ursinum, schismatis suæ sectatorem. Hinc fieri potest ut quod spectat ad Damasum ejusque Clerum & gesta, atque adeo ad Felicem, quem Damasus Pontificem secutus fuit, in deteriorem partem, in ambitionem, in perjurium detorqueant. At quanto tempore abfuerit Româ exul Liberius; quanto Episcopum egerit Felix; quanto etiam deinceps hic vixerit & quo mortis genere obierit; nihil est cur falso determinet hæresis aut schisma auctorum. Scribunt itaque,

que, *post annos duos* ab ejectione Liberii *venisse Romam Constantium Imperatorem*, ipsum loco pristino restituturum; & *tertio anno* Liberium rediisse: Felicem vero, semel iterumque inde propulsum, *post annos octo, Valentiniano & Valente Coss. X Kalendarum Decembrium defunctum esse*; & *Liberium in Clericos, qui pejeraverant* (ita criminantur passim auctores isti Clericos, qui Felicem secuti fuerant & eatenus eidem adhæserant) *misericordiam fecisse, eosque in locis propriis suscepisse*.

139 Statuo igitur hinc, tamquam ex auctoribus tum viventibus & oculatis, qui in rebus, ad suam ipsorum hæresim nihil spectantibus, mentiri nec voluerint, nec potuerint sine patentissima jactura auctoritatis suæ, quam istiusmodi homines bonis aliis præponunt omnibus, quo potentius in malam opinionem suam inducant incautos: statuo, inquam ex prædictis (donec certiorem auctoritatem mihi producas) Liberium *tertio exilii sui anno* inchoato, Christi 357, rediisse in Urbem; & Felicem ejectum, *octo* exinde *post annos, Consulatu Valentiniani ac Valentis*, qui in annum Christi 365 incidit, *defunctum* esse: ac noto, ly *defunctum esse*, nullo addito mortis genere, passim sumi pro morte naturali ac non violenta, nisi circumstantiæ aliud indicent; quales hic nullæ sunt. Deinde si morte violenta necatus est Felix, ea ipsi illata fuerit, jubente aut certe vivente Constantio Augusto, uti omnes, qui cum Baronio talem mortem adstruunt, nixi auctoritate qualicumque Vitæ Felicis propriæ, fatentur. Certissimum autem est, Constantium, anno æræ vulgaris 361 obiisse, quadriennio ante Consulatum Valentiniani & Valentis, adeoque & quadriennio ante obitum Felicis; ut merum somnium sit, à Constantio Felicem gladio truncatum esse; & frustra putem mediæ ætatis scriptores afferri ad id refutandum.

140 Consulamus igitur recentiores tantum auctores, qui visâ lectâque sententiâ meâ de Felice, de eâdem & ipsi suam protulerunt, meamque vel probarunt vel improbarunt. Præter Schelstratium, qui Tomo 1 Antiquitatis Eccl. Dissert. 2 c. 9 multa pro nobis affert, duos tantummodo novi hactenus, qui argumentum illud tractarunt, adm. Reverendos Patres Antonium Pagium & Sebastianum à S. Paulo; alterum Ordinis Minorum Conventualiũ S. Francisci Doctorem Theologum, alterum Ordinis B.M. Virginis de Monte Carmelo Professorem Theologiæ: quorum prior cum laurea doctorali Theologicâ sic studiũ historicum conjunxit, ut celebre per illud sibi nomen pepererit, editis in publicum bonum libris variis, varia doctrina refertis, plura quotidie laboriose parans: posterior è palæstra Theologica, quasi cum scientia illa divina omnimodam nactus, profilit in theatrum historicum, exhibetque subito specimen eruditionis suæ, *Libellum supplicem ad Innocentium XI* contra me meaque opera; qui prima sui editione locum impressionis mentitus, mox in Veneta ditione recusus, ab Inquisitoribus Status, antequam ederetur malus fœtus, suppressus atque tenebris addictus fuit. Alterum deinde edidit librum, quo de hic agimus, *Exhibitionem errorum*; de cujus eruditione historica, studio veritatis, sinceritate christiana, penes lectorem judicium sit ex hisce Responsionibus.

141 P. Pagius disputavit cum Eminentissimo nunc Cardinali Noris de quæstione una alterave præcipua, quæ inter ipsos controversa erat; sed disputavit de illa veritatis solius elucidandæ causa, christiane, ac religiose; & disputavit de illa sola, non discurrens per reliqua Norisii scripta, quæ ad controversiam præsentem non attinebant, illa carpendo, corrumpendo, truncando, perperam interptetando. Secus mecum disputat P. Sebastianus, de qualitate originis

Ordinis

Ordinis Carmelitani ab Elia; cujus à me factam elucidationem sic probo etiam nunc, ut paratus sim mutare sententiam, si veriora me quis docuerit; sed non disputat ille Pater, ut talia me doceat; verum ut famam meam multimodis proscindat, carpendo quæ recta sunt; sed ipse ignorat; citando sententias dimidiatas, damnando quæ sunt laudanda, fingendo quæ sunt falsa, ut vidimus in præmissis; & ut sic agendo, obtinuerit evicerítque omnia, quæ accusat; nihilo magis Originem Ordinis sui, de quo disputandum est, elucidaverit, quam cum nondum disputare cœpisset. Pagius mea scripta modo probat, modo pari libertate improbat: quod ego laudo ut sinceri disputatoris, veritatem præcipue indagantis, factum. P. Sebastianus, per totam Exhibitionem suam, nihil meorum probat, improbat omnia: quod factum nemo veritatis studio attribuerit.

142 His prænotatis, arrigamus aures, & amborum de scriptis meis in quæstione præsenti judicium audiamus; ac primùm Pagii in Critica historico-chronologica ad annum Christi 357 numero 14: ubi, cum è Marcellino & Faustino ea citasset, quæ nos supra de reditu Liberii in Urbem anno exilii *tertio*, deque morte Felicis, *octennio* post secuta; ac deinde subiunxisset, quod Auctoribus istis, tametsi schismaticis, *tuto hac in re fides haberi possit, cum ea narrent, quæ in totius Urbis conspectu gesta erant*; mox sic progreditur: *De S. Felicis Episcopatu Romano legendi Papebrochius in Conatu Chronico-historico ad Catalogos Romanorum Pontificum aliique. Colitur Felix ut Martyr in Breviario & Martyrologio Romanis die 29 mensis Iulii, quemadmodum in Martyrologio Adonis aliisque .... Quia tamen, quæ de Felicis Martyrio tradit Anastasius, & ex eo Ado aliique Martyrologi, fabulosa videntur; & Marcellinus ac Faustinus loco laudato eum morte naturali defunctum tradunt; existimo Felicem II ideo Martyrem appellatum fuisse, quod multa pro Christo pertulerit, non vero quod ejus causa occisus fuerit; idque ex modo loquendi prioribus seculis usurpari solito. Hinc Fronto, Canonicus Regularis Ordinis S. Augustini, scribit, extare Litanas in Codice à septem aut octo seculis exarato, in quibus Felix II in numerum Pontificum refertur, cum Sancti ac Confessoris nomine, quod etiam Iulio & Damaso attribuunt*, quorum ille, immediatus, si Liberium demas, decessor; hic, immediatus successor est Felicis. Et illa quidem Pagius, mecum existimans, *Felicem ideo Martyrem appellatum fuisse, quod multa pro Christo pertulerit, non vero quod ejus causa occisus fuerit*.

143 Nunc P. Sebastianum audiamus. Cum citasset contra me Martyrologium Romanum; inscriptionem arcæ, cum Reliquiis S. Felicis inventæ, Baronium, Usuardum, Ciacconium, & *alios scriptores præclarissimos*, hoc epiphonemate, ut ferme alibi similibus, me honorat: „ At Papebrochius, passim spernens auctoritatem „ Martyrologii Romani & quorumcumque „ Auctorum etiam nobilissimorum, fidenter asserit, Martyrium S. Felicis à Luciferianis schismaticis esse confictum: & ad „ nonnulla, quæ occasione ejus Martyrii „ narrantur, ait: *Omnem speciem tolerabilis „ mendacii excedit fabula... Martyrium S. „ Felicis omnem apud me verisimilitudinem „ amisit*: adeoque reputat esse meram fabulam. Quæ insolens censura contra tam „ fundatam historiam, sitne supportabilis, „ judicet sancta Sedes. Hactenus modestia P. Sebastiani, cujus conscientiæ relinquo epiphonema suum, & æquo lectorum judicio: ego enim si illud elumbare inciperem; vereor ut intra modestiæ terminos me contineam præ criminationum indignitate. Spernere me passim auctoritatem Martyrologii Romani, dicere non potest

sine mendacio, qui scripta mea legit: is enim observare legendo debuit, mihi Romanum præ reliquis Martyrologiis, magistri loco esse, ad discendum tradendumque deinde aliis verum & ecclesiasticum alicujus cultum: si vero graviora aliunde in contrarium occurrant argumenta, cum reverentia ab illo recedo, numquam auctoritatem ejus *spernens*. Nec magis sperno *Auctores quoscumque etiam nobilissimos*, nisi forte tibi tantum nobilissimi sint, Rev. Pater, mihi ex eruditiorum judicio inter apocryphos & fabulatores reponendi.

144 Ast *omnem speciem tolerabilis mendacii excedere fabulam*, dico. Quam fabulam? Quæ supponit mecum Differt. 10 Conatus Chronico-hist. n. 3 & 4, quod Felix Papa *declaravit Constantinum, filium Constantii, hæreticum*; eum nempe quem Ecclesia Romana perpetuis temporibus pro Sancto habuit. Quando autem? Viginti post obitum annis. Ubi? Romæ, quam ipse Christianam & Catholicam fecerat, religiosis virtutum suarum exemplis illustraverat, pluribus Deo Divisque extructis basilicis condecoraverat. Qua de causa? Nulla. Hinc præter alia sic scribo, honori Felicis æque ac Constantini bene consulens: *Quis prudens credat, Felicem sensum suum* de prædictis *ausum fuisse aperire contra defunctum* Constantinum, *de tota Ecclesia optime meritum, honoratumque ab ea passim ut Sanctum; & ejusmodi declarationem palam evulgare ea in urbe, quam ille fecerat Christianam, & tot basilicis constructis exornaverat? Quæ autem fuisset hujusmodi declarationis utilitas? Si simpliciter dixisset auctor, quod Felix declaravit Constantium* (filium Constantini) *ipsummet hæreticum; quia scilicet Arianis palam studebat, dixisset aliquid vix credibile, respectu ejus temporis quo Romæ Constantius cum suis Arianis poterat omnia. Nunc vero omnem speciem tolerabilis mendacii excedit fabula*, id est scriptum, quod talia de Constantino, filio Constantii senioris, fingit.

145 Quæ cum clara sint; cur tu, Rev. Pater, mihi improperas, quasi locutionem illam effuderim adversus Martyrium Felicis; quod tametsi in eodem scripto memoretur, potuit aliunde verosimilitudinem habere? An potuisti id facere sine fictione? Noles fateri. Et ego nunc malim, Martyrium cruentum Felicis fabulam dici, quam virum religiosum fingere ad denigrandam proximi sui famam; atque adeo negare non debeo, *Martyrium illud omnem apud me verisimilitudinem amisisse*, nunc magis quam umquam antea, Quamdiu nempe fortiora, quam hactenus vidimus, nemo attulerit pro illo argumenta; & quamdiu illa non attulerit Paternitas Vestra, non poterit Martyrium illud *tam fundatam historiam*, aut ratiocinium meum *insolentem censuram* appellare, eamque ut *insupportabilem* apud Sedem Apostolicam accusare.

146 Quid superest modo? Duplex tibi genus Martyrii distinxi & demonstravi; alterum ab ærumnis, fidei causa in Vita tantum toleratis; alterum à violenta morte denominatum. Primum concessi semper, alterum semper negavi & nego Felici obvenisse. Negationis meæ causam reddens, primùm ostendi, argumenta quæ Martyrium violentum probare deberent, niti omnia scripto apocrypho, atque insulse ficto, & in plerisque falso, licet jam olim circumlatum fuerit cum aliis Pontificum Vitis in Catalogo secundo, seculo saltem uno ac dimidio post Felicem scripto, uti & in Libro Pontificali, atque Anastasio Bibliothecario, multo recentioribus. Deinde probavi assertum meum, quod non fuerit violenter occisus Felix, positivis argumentis; ex iisdem quidem codicibus, sed probatiore ibidem Commentario de Vita Liberii, depromptis; depromptis item è Sozomeno, integro seculo antequam Catalogus secundus conderetur, & fere dimidio

post

post obitum Felicis scribente; nec non è contemporaneis eidem Felici Presbyteris, Orosio, Marcellino atque Faustino; item è Sozomeno; & Pagio mea scripta hic probante ac aliis. Quid, inquam, superest modo? Ut qui tam multa tibi per decursum gratis posui tantisper concedenda, nunc etiam liberalior, supponam, totam accusationem tuam esse verissimam veritatem. Quid inde, dignum tanto clamore, tam injuriosis dicteriis & provocatione ad Sedem Pontificiam; dummodo pro mea sententia supersit mihi tantum argumentorum, quantum sibi reliquum videt Paternitas Vestra pro sua, id est pene nullum comparatione aliorum oppositæ sententiæ? Si quis nunc Paternitatem Vestram, æque eadem sentientem, similibus ac tu me, dictis incesseret, atque ad Apostolicum tribunal, propter sententiam de Martyrio Felicis, quam putas probabilem, raperet; quo animo ferres, quid faceres rapienti?

147 Huc usque sat multa de Martyrio; & Accusatori meo etiam nimis multa fortassis; quia multa detegunt nimis, parum honorifica religioso scriptori, ne dicam ignominiosa. Verum de altera accusationis parte, quid? Accusator nullam ei probationem addens, aliud non fecit accusando, quam cupiditatem ciere lectori plura de illa discendi; nimirum, quinam Felici affinxerint Martyrium per mortem violentam. Ego quidem præcipue in eo fui, ut ostenderem Martyrium tale ipsum non subiisse; eoque, ut opinor, satis clare evicto; putavi conatum meum aliquanto ulterius extendi posse, ad illustrandam Historiam illorum temporum, proponendo saltem quæstionem novam viris historiæ studiosis, & meam simul de illa conjecturam proferendo, donec alius, fortassis hac mea quæstione motus, certiora inveniat. Quæro igitur Dissertatione sæpe citata 10; *Unde orta sit antiqua penitusque inolita de Felicis Martyrio opinatio?* Et respondeo, *Si mihi dicere licet quod sentio; ex simili, unde Marcellini Martyrium, officina. Illud fabricaverunt Donatistæ haeretici, Melchiadis Papæ famam conspurcaturi, per infamationem Marcellini: hoc imputare velim Luciferianis, per Liberii infamationem Romanorum omnium Pontificum eversam auctoritatem cupientium. Quia enim in hujus reditu persecutionem aliquam Clero motam constabat, ita ut intra ecclesiam Presbyteri & Clerici necarentur; visum est illis augere persecutionis atrocitatem cæde ipsiusmet Felicis: sed quam infelici commento, tunc intelliges, cum ejus synopsim ex Anastasio cognoveris.* Illam ego tunc sufficienter ostendi, plenam fictionis esse, & nunc ostendi clarius. Nihilominus quod de auctoribus dico, pro mera conjectura reputari volo, quam si amplius illustrati cupias; debebit P. Sebastianus novas contra eam accusationes offerre summo Pontifici, & nova responsa obtinebis.

§. XVII. ACCUSATIO.

Papebrochius omnibus Christi Martyribus, passis sub Juliano Apostata, abripere molitur aureolam Martyrii.

RESPONSIO.

148 Sicut omnes incruenta morte defuncti Sancti, ab Ecclesia nominantur & coluntur *Confessores*, licet hic titulus olim solis iis daretur qui fidem judicio confessi, carcerem, tormenta, vel exilia sustinuerant; ita *Martyres* communis nunc usus appellat, quotquot Ecclesia colit olim cruenta morte necatos, licet varia ex causa necati essent; nec eum titulum aut ritum mutari quisquam jussit, utcumque Scholæ loquantur de *Aureolis*. Ita SS. Rumoldus, Rutpertus, Lambertus, Episcopi, alia quam fidei causa occisi; Evermarus, Trudbertus, & similes, mactati à grassatoribus; Canutus Daniæ, Eduardus Angliæ, Wenceslaus Bohemiæ Reges causa regni occubuere, & Martyres habentur, absque ulla cujusquam contradictione: nec ullus nobis decurrit mensis, qui non plurima hujus generis in utroque sexu exempla præbeat.

149 Quod si illis id conceditur, quanto potiori jure concedetur iis, quibus mortem constat fuisse illatam à Gentilibus, vere in Christianæ fidei odium, licet hi alio prætextu id fecerint. Sic Ecclesia ut Martyres veneratur eos, quibus, sub Nerone aut Diocletiano, Romanæ urbis aut Palatii Nicomediensis incendium imputatum per calumniam fuit: nec minori jure damus eumdem honorem cunctis, sub Juliano Apostata passis: quorum *candidatus exercitus, in Romano Martyrologio per omnes fere menses descriptus*, nescio ubi visus sit Paternitati Tuæ. Nos totis sex quos illustravimus mensibus, non solum ex uno illo, sed ex aliis omnibus Orientalis atque Occidentalis Ecclesiæ fastis, studiose colligentes quotquot uspiam potuerunt reperiri, necdum alios invenimus, quam eos quos furor plebejus sustulit, indulgentia Juliani fretus; & paucos quosdam à Juliani Præfectis sublatos de medio; puta *Iulianum medicum, & Eubulum* in Cypro, *Dorotheum Tyri Episcopum* in Thracia, *Gordianum, Ioannem & Paulum* Romæ, de quorum priore acturus in Martyrologio Baronius 10 Maji, monet, *Carnificinas illas, quas Romæ in Christianos exerceri solitas ferunt*, (auctores videlicet quorumdam spuriorum Actorum, qualia sunt Passiones trium supra nominatorum) *non ab ipso Iuliano, sed ab Aproniano Præfecto Urbis institutas; ... & horum Martyria potius sub Iuliano, quam coram Iuliano actitata. Illum etiam, post adeptum Imperium, Romæ aliquando fuisse, nullius probatorum Auctorum testimonio affirmari.*

150 Hinc intelligas, Actorum quæ dixi spuriorum auctores, à Baronio non censeri *probatos*, nec revera esse, ideoque frustra à Tua Paternitate allegari: quemadmodum etiam frustra me remittis ad annum 362 Annalium, ubi num. 22 de illa persecutione leges hæc formalia verba. *Longe dispar hæc fuit ab aliis, per Ethnicos Imperatores illatis; cum illi, Christianitate vetita, adversus ejus cultores sancirent ac promulgarent edicta, quibus fideles omnes diis sacra facere impellerentur; Iulianus autem, ut ex ejus litteris satis exploratum habetur, colendi*

colendi deos vim nemini adhibendam esse putavit, nec fieri quemquam invitum cogebat Christiana fidei desertorem. Nescio qua fronte, Rev. Pater, hæc relegere poteris, & non erubescere de hac tua contra me accusatione. Legisses saltem ipsum quem accusare volebas locum, & ex Hieronymo verba hæc: *Blanda persecutio* Juliani *fuit, illiciens potius quam impellens ad sacrificandum.* Totus scilicet erat in ejusmodi legibus exquirendis, quibus siquid versutum & callidum, tamen quod minus videretur crudele, decerneret, & Christianam legem in quam maximum posset contemptum adduceret. Vide Tom. 1 Maji pag. 443 n. 25.

151 Quod si alicubi eversa fana, extructas ecclesias, solenni pompa traductas Reliquias, impietatem suam verbis acrioribus perstrictam audiebat; hinc scilicet sumebatur prætextus sæviendi in cives, eosque indiscriminatim vexandi. Si autem quandoque ad supplicia etiam deveniebatur, ea *clam per Præfectos* exigebat, ut habent Acta S. Dorothei in Menæis: quamquam hoc quoque alio ut plurimum prætextu. Nam S. Chrysostomus, unde Bollandus ad 25 Januarii dedit Acta SS. Juventini & Maximi Militum, interfectorum Antiochiæ præsente & jubente Juliano, prætexuisse hunc ait *affectatam tyrannidem, ut ita Martyrii corona privaret.* Antea autem dixerat idem Chrysostomus, enumeratis variis & injustis sæviendi prætextibus (qui proprius spectabant injurias, illatas olim falsis diis, & sub Principibus Christianis) sic progreditur: *Fingebat quoque & alias varias causas, ita ut pie viventium nemo lugeret. Agebat autem hæc, ut obscuraretur Martyrii corona, & nihilominus cædes & strages fierent.* Habes hic, Pater Rev. unde Sozomenum & Baronium explices, in iis quæ mihi objicis docis; neque me temeritatis & ignorantiæ arguas in detrahenda Martyrii Aureola, cujus nuspiam memini.

152. Tu autem, quoniam meministi, dic age, ubinam, quod in titulo asseris, *Papebrochius omnibus Christi Martyribus, passis sub Iuliano Apostata, abripere molitur Aureolam Martyrii?* Designas Tomum 1 Maji fol. 443 num. 25, ubi cito hanc Iuliani ad Artabium epistolam: *Ego per deos, neque interfici Galilæos* (seu Christianos) *neque cædi prater jus & æquum, neque molestia quidpiam perpeti volo: sed tamen iis pios ac sanctos viros* (nempe idololatras) *præferendos esse vel maximè censeo.* Post quæ sic animadverto: *Si quid autem ab eo Antiochiæ vel alibi actum in Christianos crudeliter, ferè in tenebris carcerumque secretis, nec unquam nisi alio quam Christianitatis titulo patratum fuit.* Video quidem, P. Professor, mea verba à te, quod mirum, non infideliter citata; sed nondum video, quomodo ex iis inferas, Ergo *Papebrochius omnibus Christi Martyribus, passis sub Iuliano Apostata, abripere molitur Aureolam Martyrii.* Ita scilicet verba mea intelligis, quasi dicerem: Nullus sub Juliano passus est, nisi alio quam Christianitatis titulo. Verum respondeo, istud à me neque explicitè, neque implicite, neque virtualiter dici uspiam: & etiamsi diceretur, non sequeretur conclusio seu Paragraphi tui titulus.

153 Aliud scilicet est, *à Iuliano* pati, aliud tantum *sub Iuliano.* Nam etiamsi Julianus nullum jussisset morte affici, quam multi tamen à Juliani Præfectis sæpissimè torqueri potuerunt & occidi? quam multos dirissimè dilaniare potuit populi furor, dissimulante, & quasi tacite permittente Imperatore! Sed neque is à cæde semper abstinuit; dum enim palam simulabat, se neminem religionis causa interfici velle, multos tolli è medio jussit, revera odio Christianismi; sed, ut erat versuto ingenio, & totus consutus ex fraudibus, alios semper prætextus seu *titulos* venabatur, quibus crudelitatem suam & in Christianos odium

quadam æquitatis specie obvelaret. Sic de eo S. Gregorius Nazianzenus, in funere fratris sui Cæsarii: *Furebat*, inquit, *adversum nos infandus Imperator, & cum in sesipsum primùm per Christianæ fidei repudiationem insanisset, jam aliis quoque intolerabilis erat: nequaquam ceterorum Christi hostium more, magno & strenuo animo impietatem profitens; verum clementia obtutu persecutionem celans; atque instar flexuosi illius serpentis, qui ipsius animum obsidebat. omni genere machinarum ad barathrum suum miseros callide pertrahens. Ac ne eos honores, qui Martyribus haberi solent, consequeremur (hos enim Christianis homo egregius invidebat) prima illius fraus ac versutia hæc fuit, ut qui Christi causa excruciabantur, non ut Christiani, sed ut facinorosi, supplicio afficerentur.*

154 Est modo, P. Professor, quod de Aureola Martyrum à te edoceri cupiam. Solisne illa confertur iis, quibus Tyrannus edicit, se eos propter fidem vel religionem ad mortem condemnare? an etiam iis, quos ex religionis odio interficit, sed alio allegato palam *titulo*? His quoque non denegari à Deo Aureolam Martyrii semper arbitratus sum, neque Theologum novi qui aliter censeat. Hinc Theophilus Raynaudus Tom. 18 pag. 415, postquam mentionem fecit Sanctorum Martyrum Juventini & Maximi, quos S. Chrysostomus testatur à Juliano occisos titulo *affectatæ Tyrannidis*, reipsa tamen odio religionis, ita subjungit: *Hac artificia Iulianum è persecutorum numero nequaquam exonerunt; nec qui ab eo passi sunt, quantumvis malitia obduceret aliam larvam, serie Martyrum sunt exclusi*; & paulo ante: *Quocumque autem ex prædictis modis persecutor sæviat, hoc est, sive causa persequendi & furendi sit odium fidei in sesipsa, sive odium exercitii virtutis per fidem dictatæ; non est curandum, quod causa ex qua persecutor mortem infert, subdole ab eo tegatur, & alia falsa obtendatur, inde enim nihil apud Deum decedit veritati Martyrii. Quo in genere turpiter hallucinati sunt plerique Tyranni, qui, sive ad declinandam crudelitatis notam, sive ad emolliendos Christianorum animos, obscurato Martyrii splendore, à quo putabant eos maximè impelli ad subeundam tam alacriter mortem, revera in fidei odium vexantes plebem Christi, ficta tamen crimina conquirebant, quibus eam onerarent; idque studiose adnitebantur, ut persuaderent, propositum sibi non esse Martyres facere, vel in fidei & Christi causa cuiquam negotium facessere; sed aliorum criminum insimulatos Sanctos Dei insectabantur, & morte afficiebant ..... Iulianus Apostata eâdem calliditate Ecclesiam impetiit.* Solus tu, Rev. P. Professor, iis omnibus *Martyrii Aureolam* denegas, pro quorum supplicio Julianus, aut quivis alius Tyrannus, *alium titulum quam Christianitatis* allegavit. Solus tu *Martyrii Aureolam* adimis omnibus; sub Juliano per furentem populum vel Præfectos odio fidei occisis. Quasi vero ab ipso Imperatore, vel ejus jussu, interfici quis debeat, ut *Martyrii Aureolam* consequatur.

155 Hanc si sententiam tuam esse inficieris, cur ejusmodi accusationem instituis, ex qua hæc omnia legitime deduci, quivis videt? Quæ enim potest esse argumentatio evidentior quam hæc: Juxta Rev. Patrem Sebastianum, *Papebrochius omnibus Christi Martyribus, passis sub Iuliano Apostata, abripere molitur Aureolam Martyrii*, quia juxta Papebrochium, *si quid ab eo actum in Christianos crudeliter, fere in tenebris carcerumque secretis, nec unquam nisi alio quam Christianitatis titulo patratum fuit*. Ergo abripitur *Aureola Martyrii omnibus sub Iuliano passis*, qui non sunt *Christianitatis titulo occisi à Iuliano*: ergo abripitur Aureola Martyrii omnibus passis *sub Iuliano*, qui à *Iuliano* passi non sunt, sed

ſed tantum à populo vel miniſtris Juliani; uti & omnibus, *qui à Iuliano paſſi* quidem ſunt, ſed *ſub alio quam Chriſtianitatis titulo*, licet vere ex odio Chriſtianitatis. Quæ cum ita ſint, omnibus Theologiæ Profeſſoribus decernendum relinquo, utra potius ad Sedem Apoſtolicam deferri mereatur, meáne aſſertio; an tua, R. Pater, accuſatio. Quod ex margine citas, *nullum extare indicium apud Catholicos Scriptores, crudelitatis à Iuliano palam exercitæ in Chriſtianos*, explicationem habet, tum ex jam dictis, tum ex textu ipſo. Agitur nempe, non de qualibet crudelitate ſub Juliano exercita; ſed de *gravibus & multiplicibus tormentis, à Iuliano & in conſpectu ejus illatis*, prout illata referebantur S. Cyriaco, de quo erat quæſtio.

§. XVIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Acta & martyrium S. Barbari, qui Venetiis colitur, explodit tamquam fabulam.

RESPONSIO.

156 Neſcio quo fine tam operoſe deſcribas, Rev. Pater, quidquid ego de S. Barbari cultu ex recentioribus Martyrologiis collegi, antiquiora nulla inveniens. Poteras ſiſtere in Petro de Natalibus, illis longe vetuſtiore, unico unde alii ſua hauſerunt fonte; ex quo ſi deſcribere voluiſſes verbis brevem, ſed fabulis pleniſſimam Legendam (quam tamen hic reproducere nihil attinet) cenſuræ meæ æquitatem omnibus dediſſes cognoſcendam, qua dico, de illo *nihil haberi, veroſimili ſcriptura aut ratione probatum, præter titulum Martyrii .. cetera merum eſſe otioſi alicujus cerebri ſomnium, qualia ſubinde expedit proponi etiam in hoc opere noſtro, ut contraria juxta ſe poſita clareſcant magis.*

157 Petrus de Natalibus, quantumcumque à te laudatus, nihil ultra ſeculi XIV ſimplicitatem magnopere videtur ſapuiſſe: neque Epiſcopalis gradus probat, eum curioliorem fuiſſe, ad vera diſcernenda à falſis, quam ea ætate paſſim erant ejuſdem profeſſionis & dignitatis alii. Præferunt quidem nonnulli eum, & quidem longe, Jacobo de Voragine: verum Bollandus, in Præfat. Gener. ad Vitas Sanctorum ante Januarium cap. 1 §. 4; *Si de numero*, inquit, *agitur Sanctorum, quorum ille nomina collegit, libens aſſentior; ſin diligenter veteris Hiſtoriæ ſtatuta examinata, certiſque teſtimoniis ceu momentis librata, quis requirat; ne ille in multis etiam Voragini cedit.* Pluribus hic mihi opus non eſt, cum de Juliani perſecutione jam dixerim, nullum extare certum apud antiquos exercitæ ab eo perſonaliter crudelitatis exemplum, cauſâ ſolius religionis prælatâ. De imputato eidem Juliano longe fabuloſiore Martyrio Cyriaci Hieroſolymitani, dicetur mox iterum.

§. XIX.

§. XIX. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Acta & gesta Judæ, in sanctæ Crucis inventione, à Sede Apostolicâ approbata, reprobat tamquam fabulosa.

RESPONSIO.

158 QUi probas, Acta ista Judæ & gesta in sanctæ Crucis inventione, approbata esse à Sede Apostolica? *Ex Breviario*, inquis, *Romano*; nempe, in quo ne apex quidem est de Juda aut ejus gestis. Nihilominus sic pergis; *in „ Antiphonis ad Laudes, in Officio inventionis „ sanctæ Crucis 3 Maji habetur, quod Helena „ Constantini mater compulerit Iudam, ut „* ostenderet Calvariæ locum, ubi absconditum erat pretiosum lignum dominicum; *„ &, ut subditur*, cum orasset Judas, commotus est locus ille, in quo Crux jacebat, *„ & sic inventa fuit, ut latius narrat Historia.* „ Hæc Patern. vestra cum suo Breviario Romano. Sed vel ego cæcus sum, qui ista non invenio in Romano Breviario; vel justo oculatior est Patern. vestra, quæ ista illic legerit. Te appello atque oro, Lector, ut inspicias, legas, relegasque Breviarium; & si nec tu illic inveneris gesta prædicti Judæ; considera quo nomine appellandum putes talem Accusatorem & Accusationis probationem.

159 Sed heus! Rev. Pater; est qui hic tibi opem ferat ex Hispania, nam octiduo antequam hæc recuduntur, allata fuit nobis ab amico Salmanticæ 20 Octobris 1696 data epistola, quâ sic inter alia scribitur: *Hispanicus liber nuper nobis Exhibitionem errorum, in compendium redactam, proposuit. Sed cautior ejus auctor auctore primitivo, pene omnes illius titulos erasit, ac multis in locis audacissimas ejus censuras emendavit. Adjunxit etiam duos alios ejusdem auctoris (*P. Sebastiani*) libellos, nempe Motivum & ejus Appendicem, omnibusque hunc titulum præfixit: Libellus supplex, quem in equitatis tribunali Veritas offert, adversus calumnias P. Conradi Ianningi.*

160 Illa eadem, credo, *Veritas*, quæ nuper non veris delationibus, sacræ Inquisitioni Hispaniæ oblatis contra S. nostrorum Acta, multos ibidem ac deinde alibi circumvenit. Illa *Veritas*, quæ nuper Epistolam, ab Augustissimo Imperatore Leopoldo ad Regem Catholicum vere datam, eidem Inquisitioni sic obtulit, ut ex vera Augustissimi Epistola faceret falsam, imo hæreticam. Illa *Veritas*, quæ nuper audacissimo ausu confinxit inconditam Epistolam sub nomine Innocentii Papæ XII, Christi Domini in terris Vicarii, quasi ad eumdem Augustissimum Leopoldum Romanum Imperatorem datam (ô Scelus!) eamque obtulit toti mundo, in dedecus Pontificiæ Majestatis præcipue. Illa *Veritas*, quæ item nuper, si non toti mundo, saltem Hispanis, obtulit libellum famosum hispanice scriptum, nobisque Româ Octobri mense submissum, quo fingit, Propylæi, aut potius Conatus mei Chronico-historici ad Catalogos Romanorum Pontificum, prohibitionem à *Sacra Congregatione Indicis cum lætitia totius Curiæ Romanæ promulgatam* esse; & quidem *verbis iisdem & iisdem plane censuris, quibus respective prohibuit suprema Hispaniæ Inquisitio in Novembri* 1695 quatuordecim tomos de Actis Sanctorum: sicque *Congregatio Romana confirmavit Decreta Hispanica, quæ tantopere abominantur (ut ait) cum universali sensu totius orbis Catholici, illi quorum interest.* Dubito an ipsa sacra Congregatio & ipsa Veritatis mater Ecclesia Romana hanc,

hanc veritatis vocem agnitura sit veram esse. Eadem nihilominus *Veritas* (ut ejus encomiis denique finem imponam) in Cæsareæ Epistolæ ad Inquisitionem delatione, Janningum nostrum Epistolæ hæreticæ auctorem fecit per evidentem fallitatem & calumniam; quia nempe Janningus Auctor sit Motivi Juris ejusque Appendicis, æquorum idem stylus est cum Epistola hæretica, atque adeo hæc Epistola eumdem auctorem habet.

161 Hæc ultima *Veritas*, quæ Janningum Epistolæ hæreticæ (alias Cæsareæ) auctorem fingit & Inquisitioni defert; eadem sine dubio est, quæ nunc *in æquitatis tribunali Libellum Supplicem*, de quo supra, *offert adversus calumnias P. Conradi Janningi*: mitior tamen aliquanto nunc, quia ex hæretico facit calumniatorem solummodo. Nimirum quia nunc oculatior, eorumdem librorum, Motivi Juris & Appendicis ejus, quorum tunc auctorem fingebat Janningum, & inde inferebat ex similitudine styli, etiam auctorem esse hæreticæ Epistolæ; eorumdem, inquam, librorum nunc agnoscit *Veritas* illa auctorem P. Sebastianum à S. Paulo; & inde similiter inferre debet ex similitudine styli, auctorem quoque esse Epistolæ hæreticæ. Aut è converso sic poterit concludere: Epistola hæretica, quæ sub nomine Cæsaris circumfertur, est simili plane stylo conscripta atque conscriptum est Motivum Juris & ejus Appendix. Ita *Veritas* vestra habet in Delatione Epistolæ Cæsareæ: atqui per eamdem Veritatem, infertur qualitas eadem Scripturæ unius cum altera ex similitudine styli unius cum stylo alterius: ergo & Motivum Juris & Appendix ejus sunt libri ejusdem qualitatis, id est hæretici. Et hoc jam non timet *Veritas* vestra offerre in æquitatis tribunali, ut auctoris hæretici. Et hoc jam non timet *Veritas* vestra offerre in æquitatis tribunali; ut hæretica scripta (talia Argumentatio vestra illa facit) non jam condemnentur, sed ut per illa Janningus accusetur & convincatur, si Superis placet, calumniarum.

162 Abripuit me rerum abnormitas & justa indignatio ultra quam volebam. Volebam ex præcitatæ Epistolæ Hispanicæ verbis inferre primo, Titulos Articulorum per Exhibitionem sparsos, admodum acerbos aut falso debere censeri, qui tuorummet oculos, Rev. Pater, sic offenderunt, ut *pene omnes eraserint*: nec mitiorem aut meliorem esse textum, cujus *audacissimas censuras multis in locis emendarint*. Quam vellem librum ipsum videre! Unum dumtaxat emendationis locum mihi indicat Amicus, & huc præcise spectantem: estque, quod *Hispanus Exhibitor* (ut ipsum vocat Amicus) considerans, P. Sebastianum ineluctabiliter teneri in eo, quod citat è Breviario Romano de Juda & inventione sanctæ Crucis, quæ illic non habentur; *remittat nos ad antiqua Breviaria, dum de imposturâ factâ arguitur.* Et sic, opinor, salva putat omnia Exhibitor iste; non animadvertens, se incidere in Scyllam, cupidum vitare Charybdim.

163 Si enim Breviaria antiqua Romana habent, quæ P. Sebastianus simpliciter citat ex Breviario Romano, & ex eodem solo probat; videlicet *Acta & gesta Judæ in sancta Crucis inventione à Sede Apostolica approbata* esse; jam nihil Probat P. Sebastianus, imo improbat quod probatum unice vult. Nam Romana Ecclesia, reformans antiqua sua Breviaria, variaque in illis contenta improbans, eradi & imposterum omitti jussit; qualia sunt etiam quæ de Actis & gestis Judæ in inventione sanctæ Crucis defenduntur à P. Sebastiano; erasa enim & omissa sunt, atque adeo non probata ab Ecclesia, ut idem P. Sebastianus in Accusatione sua quasi ex tripode pronuntiat, dicens; *Papebrochius Acta & gesta Judæ in sancta Crucis inventione* à SEDE APOSTOLICA APPROBATA *reprobat tamquam fabulam*. Auctoritates pro gestis Judæ in inventione prædicta, neutiquam probant, illa *à Sede*

Apostolicâ approbata esse. Imo illas allegando non nisi meis te plumis induis: illas enim ipsas in Commentario, quem accusas, objeceram mihi; & cum oppositis auctoritatibus ac præcipue rationibus collatas, judicabam evincere non posse, quod tu vis; nec facere, ut historia apocrypha, non sit apocrypha; & fabula, non sit fabula. Si argumenta, assertionibus meis contraria, quæ diligenti studio collegi ac refutavi, hic reproducere voluisti (ut sæpissime aliàs facis, nihil novi superaddens) cur non reproducis eâdem operâ refutationes meas & argumenta, rejectis solidiora, quibus innitor? Sed nullam tunc farraginem Accusationum congerere potuisses. Pluribus supersedeo, cum refutata abunde sint objecta tua, non tantum ad diem IV Maji, ubi de Juda illo tuo agimus; verum etiam in Postscripto Janningi, ex quo, quod huc facit, compendiose reproductum jam est in hac ipsa Responsione Art. I, §. 7: ubi accusabas, quod *Papebrochius Historiam inventionis sanctæ Crucis, in Ecclesia receptissimam & Romano Breviario insertam* (ut falso asseris) *repudiat tamquam fabulam.* Quid isthæc Accusatio differt à præsenti? Quid enim discriminis est inter *Historiam inventionis sanctæ Crucis*, atque *Acta & gesta Iudæ in inventione sanctæ Crucis*; quæ Acta & gesta præcipuam istius historiæ constituunt partem, & per se ipsa etiam quam maxime aberrant ab historica veritate? Vide, quomodo hinc Te expedias.

§. XX. *ACCVSATIO.*

Papebrochius Historiam S. Flaminæ, Virginis & Martyris Davajacensis in Arvernia, ex levissimis conjecturis, apocrypham pronuntiat.

RESPONSIO.

160 Verum hic loqueris ex parte. Historiam *Apocrypham* pronuntio, sed non *ex levissimis conjecturis*. Legistin' tu, P. Professor, aut vidisti Historiam ipsam quam probas, ut de probitate ejus vel probabilitate judicare possis? Non puto: neque id uspiam audes asserere; & ubique satis apparet, nihil te hic, ut alibi passim, ad accusandum me legisse, quam me ipsum; ex Commentariis meis promens, & quasi inventa tua forent objiciens aliorum argumenta, quæ ibidem à me refutata sunt. Ego vero & vidi, & legi, & examinavi Historiam prædictam; nec non Officium ecclesiæ Davajacensis, & Saussayum, & alios qui de S. Flamina agunt Hagiologos, quibuscum Flaminam, *Sanctam, Virginem*, & *Martyrem* facio, & pro tali in Acta nostra refero: Historiam vero, male cohærentem, atque tempora, loca, nomina confundentem, ab illis removeo, ut indignam & apocrypham. Tuum erat P. Professor, ipsam ostendere probatam esse; tum demum licebit litem mihi intentes; non prius. Interim transibo ad mendacem, quam mihi hic affingis num. 157, Dialecticam, quasi sic argumenter: *Hoc est commune pluribus, ergo minus verosimile*; nam longe facilius credi solet quod multis & sæpe contingere scitur, quam cujus nullum aut rarum extat exemplum. Tu tamen quasi in re certa subinfers, quod ex tali Dialectica, ut fingis, mea, *inferet quilibet criticus*

criticus similis Papebrochio, quamlibet pene sacram Historiam esse apocrypham, atque ita totam facile turbabit Ecclesiam. Ac denique, *an ea tolerabilis sit*, S. Sedi judicandum remittis.

161 Verum istæc tua, non mea est Dialectica, mi Pater: mea autem hæc est: Quidquid in nullis genuinis Sanctorum Martyrum Passionibus legitur, frequenter autem in apocryphis; justam dat occasionem opinandi, ipsum de cujus fide dubitatur scriptum, pariter apocryphum esse. Talia enim sunt quæ tribuuntur S. Flaminæ, cum narratur, moritura orasse Deum, *ut quicumque nomen suum* invocaret, nulla oculorum infirmitate laboraret, & cæcitate liberaretur; tum illud; quod continuo ei petitio sua concessa sit, *per vocem è cælo delatam*. Quibus mox subjungo: *Utrumque commune est Sanctorum Martyrum Passionibus iis, quæ multis post eorum obitum seculis, majori cum simplicitate quam certitudine, sunt scriptæ .... At in sincerioribus Martyrum Actis, quorum antiquitas major, & certior fides, rarius tale quid invenies*, imo numquam. Atque hinc debebas trahere Dialecticam meam, quæ vere mea est, & non affingere mihi tuam.

162 *Conjecturis levissimis* non innitor, cum ex stylo aliisque adjunctis judico, Legendam istam esse unam ex iis, quales circumferuntur plurimæ, ex sola plurium seculorum traditione scriptæ seculo 13 vel 14, exornatæque & vestitæ circumstantiis aliunde mutuatis. Sic, cum forte Nicomedia allatum esset S. Flaminæ seu potius Flaminiæ corpus in Galliam tempore belli sacri; placuerit illarum auctori, ex S. Julianæ Nicomediensis Martyris passione, in omnibus Lectionariis nota, accipere judicem Euilasium sub imperio Diocletiani; & quia vetus traditio memorabat, Baldericum aliquem cæcutientem, invocata S. Flamina curatum fuisse; popularis traditio, non discreverit tempora; & miraculum in Gallia factum post translationem, componens cum tempore & loco quo vixerit Sancta, monstrum fecerit historicum; cui ad verosimilitudinem adducendo solum sit à conjectura prudenti remedium, retinendo id quod retineri verosimiliter potest; cum teneri nequeat, Diocletiano regnante fuisse Nicomediæ civem, nomine Francico Baldericum.

164 Hujusmodi autem conjecturas me suggerere in gratiam popularium traditionum, utcumque salvandarum (cum eæ plerumque habeant aliquod in veritate fundamentum) nemini puto displiciturum, qui animum advertere rationi velit: paratus interim sum amplecti si verisimilius quid suggerat alius, quamdiu haberi nihil certi potest. Interea ponas timorem velim, P. Professor, qui te ominari facit num. 157, si sic liceat Acta Sanctorum *in dubium vocare, & tamquam apocrypha repudiare*, futurum, *ut tota Historia Ecclesiastica, quanta est, exposita sit ludibrio hæreticorum & omnium petulantium criticorum*: imo sperare liceat futurum, ut tota Historia Ecclesiastica, complexa etiam Carmelitanam, fabulis atque apocryphis scripturis amandatis, quanta est, trahat in amorem ac venerationem sui, non solum Catholicos, sed etiam hæreticos; nam & inter hos constat esse complures veritatis, extra fidem, non minus quam Catholicos quosdam, amantes.

§. XXI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius conjectando asserit esse fabulam, quod S. Athanasius Treviris latuerit in sicca cisterna.

RESPONSIO.

168 NOn ex conjectura, sed certa scientia habetur, quod, quando S. Athanasius Treviros venit, securitatis causa illuc missus à Constantino Magno; non nisi biennium ibi manserit, ubi nihil contra eum poterant Ariani: quodque ibidem perhonorifice habitus fuerit, tum à S. Maximino Episcopo, tum à Cæsare Constantino, Magni primogenito: quo restitutionem ejus urgente, regressus Alexandriam intra biennium sit: quemadmodum in ejus Actis distinctissime probatum est. Falsum est igitur, quod septennio ibi egerit. Non est etiam conjectura, quod Rufinus, unicus inter antiquos, septennalis latebræ testis, eam ponat in Oriente, ubi ab Arianis Athanasius undique investigabatur. Falsum est etiam id quod Trithemius ex populari traditione scripsit, septennium istud exactum in eo, qui prope Treviros monstratur puteo.

169 Hinc Brouwerus noster, Annalium Trevirensium conditor, ad an. 338 num. 40, plebejam fabulam refutandam sibi sumit; *haud sane ullo obtrectandi aut dissidendi studio, sed ne tacitus rem tantam præteREat, quam publica scriptorum Ecclesiasticorum auctoritas dijudicat, cui refragari haud temere domestici possunt.* Hæc ille, undecim annis prius mortuus quam nasceter ego, & Trevirensium traditionibus plus æquo solitus indulgere; hic tamen eas sustinere non valens, contra evidentiam certioris notitiæ: quare non est cur ipsum post tot annos absque cujusquam contradictione secutus, ea causa hic arguar. De Symbolo, Athanasii diu credito, quod jam *sæpius dixisse* & objecisse gloriaris; videbitur suo loco. Patientiam habe, & omnia reddam tibi etiam cum fœnore.

§. XXII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra receptam Fossanensium traditionem, ex meris conjecturis asserit, S. Juvenalem non fuisse Narniensem Episcopum.

RESPONSIO.

170 TAntum abest ut asseram, non fuisse; ut totus meus de illo tamquam Episcopo Narniensi Commentarius 1 Tomo Maji, à pag. 386 ad 396, aliud non agat, quam acta & cultum ejus, apud Narnienses numquam interruptum, illustrare. Hunc Commentarium sequitur æque prolixus alius, ex authenticis Episcopatus Narniensis instrumentis, de inventione ultima corporis anno 1646, secutisque eamdem translationibus.

171 Ex his cum nullum relinqueretur dubium

dubium, quin Narnienses vere possiderent corpus istius sui sancti Episcopi; cumque Fossanenses in Pedemontio è contrario sustinerent, ipsum apud se esse ab annis quadringentis, idque à me peterent confirmari; quid aliud facere potui, quam exigere, ut mihi etiam ipsi submitterent suæ prætensionis documenta? Hoc vero cum fecissent, eaque sumpsissem expendenda, à pag. 406 ad 421, omnibus & singulis fidelissime productis sicut acceperam; atque invenirem Romanisienses, Fossanum cum corpore alicujus S. Juvenalis migrantes post annum 1253, nihil solidæ probationis attulisse, unde doceretur, corpus istud Narniensis Episcopi esse; quid rursū aliud potui judicare; quam esse alicujus, synonymi quidē, sed ignoti, quale ipsum Romanisii relequerat peregrinus quidam Gallus, istud se Narniæ furatum dicens. Nam in ea tota narratione, ut non essent multa inverosimilia, satis tamen ad ejus confutationem sunt novissimæ Narniensis inventionis documenta; sicut sua quoque futura credit Cardinalis Ursinus, producta & producenda pro manutenenda præsentia corporis S. Bartholomæi, in Beneventana Cathedrali nuper reperti, non obstante Romani Breviarii aliter sentientis auctoritate.

172 Atque hæc dicta sunto aliis Rev. Pater; non Tibi. Tibi enim æque reus judicabor & proclamabor, quidquid hic demum egero, & utri partium prætendentium apud se corpus S. Juvenalis Episcopi Narniensis esse, illud attribuero; adeo ut nisi per miraculum effecero, idem corpus binis collocari locis, effugere accusationem tuam non possim. Cum enim me accuses & in me concites Fossanenses; quod præponderantibus rationum momentis corpus illud adjudicem Narniensibus; multo gravius me accusares & in me potentius concitares Narnienses, si horum prævalentibus rationibus posthabitis, eriperem eis corpus Episcopi sui, & adjudicarem Fossanensibus. Quamobrem ingemiscere possim cum falso accusata Susanna *Angustiæ sunt mihi undique!* Si enim agnitam veritatem dixero, accusor à Te: si non dixero, equidem à Te accusabor!

173 Cum autem nihil ex me locorum producas, quibus negem S. Juvenalem fuisse Narniensem Episcopum; sed tantum disputari, dicam, quiescatne corpus illius Narniæ, an Fossani; & omnino sustineam quiescere Narniæ; velim ex hujusmodi dictis conficias quod in titulo assumis, ergo *Papebrochius asserit S. Juvenalem non fuisse Narniensem Episcopum.* Aliud scilicet est asserere, quod corpus Fossani quiescens verosimiliter non sit S. Juvenalis Episcopi Narniensis, quam asserere S. Juvenalem non fuisse Episcopum Narniensem, sicut aliud est asserere quod Canis qui in cælo est, non sit animal; quam asserere simpliciter, quod Canis (nempe etiam qui in terris est) non sit animal.

§. XXIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius molitur, ex meris conjecturis seu potius figmentis, Acta SS. Alexandri Militis & Antoninæ Virginis & Martyris reddere fabulosa.

RESPONSIO.

171 Nihil minus molior, quin potius conor suadere, ante Translationem corporum Constantinopolim composita esse Acta illa, & quoad substantiam credo pleraque vera esse, licet fatear non esse auctoritatis per omnia certæ; cum appareat subinde plusculum ingenio suo indulsisse scriptorem, comminiscendo varias voces cælitus delatas ad Sanctam ipsumque judicem, & alias similes circumstantias: quod indicari ratio nostri operis exigit, cui propositum est certa discernere à minus certis.

172 Domnus Theodoricus Ruinart, Benedictinus Congregationis S. Mauri, Parisiis an. 1689, insigni Tomo complexus fuit *Acta primorum Martyrum sincera & selecta*, à quibus si auferas desumpta ex Eusebio & sanctis Patribus, ægre numerabis sexaginta, quæ ille sincera judicaverit: in Præfatione autem pag. 3, agnoscit, *plerorumque Martyrum gesta, non solum diuturnitate temporis, sed etiam tyrannorum malitiâ excidisse ....* Et *hinc*, inquit, *conquesti sunt aliquando sancti Patres, quod ex tanta multitudine, paucorum Acta superessent, quæ in ecclesiâ publice legerentur .... Hæc autem erant*, inquit pag. 7 & 8, *vel ex actis publicis excerpta, vel à nonnullis Christianis, qui Martyrum quæstionibus præsentes interfuerant, concinnata; aut, si forte neutro modo haberi potuissent, si aliquid ex publica fama notum esset, aut certe ex antiquioribus viris qui persecutionum tempore vixerant, hæc omnia in unum colligebantur, unde aliqua saltem Martyrum gesta innotescerent. At cum paulo post omnes fere Romana provinciæ à barbaris devastata & occupata fuissent; ex iis etiam Actis pleraque perierunt, quibus alia postmodum substituta fuere, sed quæ ad illorum auctoritatem non pertingunt, nedum ad eorum sinceritatem. Ea autem sunt quæ passim in Codicibus manuscriptis & editis occurrunt; quæ, tametsi primigeniorum Actorum puritatem non assequantur, multisque ut plurimum circa personas & tempora scateant mendis, non tamen omnino rejicienda crediderim.*

173 Non rejicimus autem ea nos, sed mendis studiose observatis, conamur, vel ex certiori auctoritate antiquiorum monumentorum, vel per verosimiliorem conjecturam docere, quomodo ea corrigi debeant, aut corrigi posse videantur. In quo licet *nugari & cavillari* me Patern. Tua judicet, malle-que omnia sic tradi ut accepimus, absque Notis & Commentariis (unde tamen apud ecclesiasticæ historiæ studiosos præcipua æstimatio operi nostro accedit) non ideo desinam insistere vestigiis Magistrorum meorum, hac ratione exorsorum progressorumque, cum majori semper eruditionis experientiæque incremento. Istis autem, quæ dixi, parum sinceris mendosisque Actis, (quæ subinde etiam *Apocrypha* voco, aut *Suspecta*) censet prælaudatus Ruinardus *accensenda Acta*, *in*

in summâ quidem sincera, sed quæ ab hominibus imperitis temere vitiata sunt, adjunctis ad priora Acta miraculis (visionibus, vocibus cælitus allapsis, ipsorummet Imperatorum ad quæstiones singulas præsentia) *aut concertationibus Martyrum cum tyrannis, quibus* (*ut sibi videbatur*) *istorum fortitudinem magis celebrarent; quamvis exinde apud viros doctos auctoritate sua ejusmodi monumenta exciderint; etsi passim in iis aliquot prioris sinceritatis, veluti scintillæ, elucere videantur.*

174 Videat nunc Patern. vestra, in quorum classem referre velit ista SS. Alexandri & Antoninæ Acta; quæ, licet primigenia & antiquissima non sint, absunt tamen ab iis enormia menda; adsunt autem, (meo quidem judicio) ornamenta multa, ex ingenio scriptoris adjecta, imprimis multiplicium de cælo vocum, quales in genuinis primorum Martyrum Actis numquam aut raro leges. Plerosque Martyres divinitus animatos ad constantiam inspirationibus internis, nemo potest dubitare: eas ex verosimili sibi formans orator pius, converterit in voces externas. Et hæc tam benigna excusatio nescio cur nugatoria videatur tuæ Paternitati. Interim nihil curabo, utrum vocem illam Christi ad S. Ignatium, *Ego vobis Romæ propitius ero*, interiori vel exteriori auditu perceptam fuisse disputet aliquis, modo credatur Ignatii sociis Fabro & Laynio, quos ita ex illius ore audisse, nobis authentice constat. Neque discere id debemus ex tanto posteriore Nietembergio, ex cujus ingenio profluxisse visionem istam libenter suspicareris. Scilicet Societatis nostræ historias, sub oculis viventium & memorum gestas, itáque descriptas, doles præferri vestris, de rebus antiquissimis absque idoneæ antiquitatis testimonio narrantibus multa, creditu difficillima; &, si vera forent, non ignoranda tam diu.

§. XXIV. *ACCUSATIO.*

Papebrochius molitur Acta S. Pelagiæ Virg. & Mart. ex meris conjecturis reddere suspecta.

RESPONSIO.

175 SI Patern. vestra meas qualescumque conjecturas, certiori veritate repertâ, possit probare vanas; cedam libens, & pro instructione agam gratias. Nunc cum id facere non possis, neque negare cum fundamento, quin Acta *illa, non solum verbositate, sed etiam fide Græca, ex traditione vulgari potius quam certis ac fidis documentis descripta sint, & circumstantiis quandoque supra verosimilitudinem exaggeratis ornata* (quod in talibus versato minime difficile est prima lectione agnoscere) quid indignaris, si de re, oculis subjecta atque patenti, dicam quod sentio, dum suum cuique liberum judicium relinquo? Meum si hic probare deberem, opus foret ipsa Acta tota reproducere: neque enim ex uno alterove loco, sed ex toto complexo judicium istud procedit: id autem faciendo, justo prolixiores facerem Responsiones meas. Quod eadem Acta, dico scripta esse *post multa secula*, si mihi nolis credere, exhibe majoris antiquitatis vel in ipsis Actis vel aliunde indicium verosimile; & viceris.

176 Quod denique existimem, *Constantinopoli* scripta Acta, *cum forte ejus confessio instaurata noviter inciperet clarere miraculis*, apparet ex ipso verbo FORTE, solum pro-

proponi ut conjecturam, quam cuique liberum sit rejicere vel suscipere, ut verosimilem vel dissimilem, aut alia verosimiliori corrigere. Multo minus reprehendi meretur, quod nomen *Clinonis Episcopi* in Cilicia, ejus qui S. Pelagiam Tarsi catechizasse & baptizasse dicitur, nusquam nisi in talibus Actis inveniens, dubitem, *verène, an historiæ gratiâ ascito nomine sic appellatus sit.* Ejusmodi dubitationis indicium, minime otiosum, eo spectat; non ut ipsa Acta magis quam sunt reddantur suspecta; sed ut Lectoris eruditi diligentia sulcitetur ad me, si alibi ipsum Clinonem invenerit, distinctius quid docendum, ipsaque Acta verosimiliora reddenda. Talibus Notis nullus offenditur; sed passim laudatur nostra pene inimitabilis patientia, citra dissimulationem intendens quibuscumque personarum locorumque nominibus, per nos aliosve illustrandis, quæsita undecumque luce etiam ad res minimas.

180 Cur autem, Rev. Pater, solum accusas, quod *meris conjecturis suspectam reddere moliar Passionem S. Pelagiæ*; & præteris argumentum, quo historice demonstro, fabulosam esse. Etenim n. 5 Commentarii prævii dico, *minime ferendum* esse, *quod Sancta dicatur desponsata filio Diocletiani, qui nullos unquam genuisse scitur*: præteriri autem minime potuisset à Lactantio, scribente de mortibus persecutorum, si qualiscumque filius Diocletiani in desperationem actus, quod sponsam suam Christianam factam esse intellexisset, sciretque patrem suum illi non parciturum, *nec mærorem sustinens, in gladium suum incubuit, & mortuus est*: quare & mater Sanctæ filiam denuntiavit Imperatori, *ut filii sui cædem ulcisceretur.* Sed hic, *cum Pelagiam vidisset pulchriorem, quam omnes uxores & pellices suæ essent, non cogitavit filii cædem ulcisci; sed quo pacto... ejus conjux fieret.... quod si feceris*, inquit, *filius quem ex te suscipiam post me regnabit.* Atqui neque *uxores* neque legitimas *concubinas* (quales hic supponitur plures habuisse Diocletianus, more scilicet Orientalium) patiebantur Romanæ leges, polygamiam exosæ; neque de hac accusantur Imperatores eorum, licet alias spurcissimi & ab adulteriis incestisque diffamati. Uxorem autem Diocletianus habuit & habebat *Priscam*, unde genuit Valeriam Galerii, Maximiani uxorem factam anno 293, quem etiam masculis carens Imperator adoptavit in filium. Constat porro ex prædicto Lactantii libro nuptam fuisse Diocletiano Priscam, antequam is fieret Imperator, (quippe quæ habebat filiam anno imperii nono nubilem) ipsique superfuisse usque ad annum 313.

181 Hoc licet ignoraverit Baronius, libro isto adhuc latente, *de Serena* tamen *Imperatrice*, in Actis S. Susannæ nominata, dubitavit, eaque suspecta habuit, tum aliis de causis, tum quod talis Diocletiani uxor, nulli veterum esset nota. Provocanti tamen eruditos ut dicant, quæ tandem Diocletiani uxor fuerit, respondet Baluzius, in Notis super eumdem librum pag. 379, *satisfactum jam cumulatissime interrogationi ejus.* Inde transit ad *Eleutheriam*, quam Hadrianus Valesius conatus fuerat pro Diocletiani uxore offerre Baronio; similique ratione poterat transisse ad *Alexandram*, ex Actis S. Georgii, à Græcis Latinisque pluribus, ac denique etiam ab Henschenio ad 21 Aprilis inter Sanctos relatam, prius quam ad Acta illa pro die 25 examinanda accessimus; sed ea S. Georgii Acta censuit Baluzius indigna quorum in tali quæstione haberetur ratio. *Serenam* qua ipsemet dubitat Baronius, invenies nihilominus hodierno Romano Martyrologio adscriptam 16 Augusti: ut vel hinc convincatur nimia eorum simplicitas, qui pene sacrilegium arbitrantur, dubitare de aliquo, cujus in Martyrologio nomen sit, an vere fuerit in rerum natura,

cum

cum hic invenimus duas tales Imperatrices, Diocletiani uxores fictitias.

182 Nunc si vellem declarare *circumstantias*, in Actis S. Pelagiæ *supra verisimilitudinem exaggeratas*, mensuram excederet Responsio hæc. Pro specimine sit, quod num. 18 curreris *puella*, *areum bovem*, (ad quem damnata erat à Diocletiano, quasi Tharsi præsente & Sanctæ supplicia coram spectante) *areum* inquam, *bovem apprehendit, statimque manuum ipsius carnes velut cera liquefacta sunt: nihil vero omnino sentiens, caput suum in ventrem bovis injecit, ac seipsam intra ventrem bovis collocavit.* Imaginabatur scilicet sibi hic Auctor fusam ex ære bovis statuam; qualem Phalaridis fuisse narrant vel fingunt Siculi, intra quem clausus pro lamentis humanis mugitum edere videretur; qualem etiam sibi imaginatus est Gallonius, in tractatu de instrumentis martyriorum, & in ejusmodi statuæ latere ostiolum, per quod intromittendi erant arsuri Martyres. Sed ex Codino noto ego, ideam istam valde alienam à vero esse; & quod dicebant *bovem aneum*, fuisse omnino ingentem fornacem, æneo bovis capite prominente spectabilem, in quam utcumque vehementer accensam, commode conjici rei Martyres poterant; sicuti in similem bovem ultro dicuntur Romæ insiluisse sancti Eustachius & uxor ejus cum filiis, quos utique simul omnes angustum statuæ bovinæ cavum capere non potuisset, nec ipsum ita facile candefieri supposito (ut Gallonius opinatur) igne, sicuti accendi potest fornax, instar Babyloniæ instructa omni materia combustibili.

183 Operæ pretium fuerit ipsa Codini verba Græca legere: *Εἰς δὲ τὸν καλλεμένον βοῦν κάμινος ἦν παμμεγέθης, βοὸς ἔχουσα κεφαλὴν, ἔνθα καὶ οἱ κακοῦργοι ἐτιμωροῦντο· ἔνθεν καὶ ὁ Ἰουλιανὸς, προφάσει τῶν κακοδίκων, πολλοὺς ἐν αὐτῇ κατέκαυσε Χριστιανούς· ἦν δὲ ἡ κάμινος, βοὸς τύπος, παμμεγεστάτη θεάματος .... ἦν δεινῶς φυλακὰ· ἀλλὰ ὑπὸ Ἡρακλείου ἐχωνεύθη, λόγῳ φολλέων.* Interpres pessime locum reddidit, quem hic verius traductum accipe. *In loco, qui Bovis dicitur, erat fornax omnino Maxima, habens caput bovis, in qua cruciabantur rei; unde etiam Iulianus, prætextu criminum convictorum, multos in ea Christianos combussit. Erat autem fornax, Bovis typum* (caput scilicet) *habens, specie immanissima, & stetit usque ad Phocæ tempora: sed Heraclius eam conflavit pro obolis cudendis.* Qui cum essent æneæ monetæ minutæ genus, patet fornacem istam totam fuisse æneam, qualis etiam fuerit illa in qua Pelagia Tharsi & Eustachius cum suis Romæ combusti fuerunt. Patet quoque ex iisdem Codini verbis, Julianum quando sæviit in Christianos, non nisi criminum prætextu sævisse: patet denique vastissimum omnino fuisse, ac verisimiliter ductilem, ex multis laminis compaginatis, non vero conflatilem, excepto capite quod fuerit ex ære liquefacto fusum. Atque hinc discat lector, quam non sint obiter percurrendæ Passiones Martyrum, diu post rem gestam licentius exornatæ, sed expendenda singula; ut discernat quid saltem verisimile in iis sit, quid imperite confictum.

184 Non est quidem antiquissimus scriptor ille *Georgius Codinus*, à nonnullis cognominatus *Curopalates*, sive quia excellens illud munus gessit, (*Majorem-domus* Franci dixissent) sive quia alium librum scripsit de officiis Palatinis; non est, inquam, vetustissimus scriptor; ut quem Constantinopolim captam vidisse à Turcis anno 1453 ex ejus scriptis liquido apparere Lambecius reperit; hic tamen vim testis oculati habet, quatenus, addit quid *κατὰ μίμησιν καὶ ἐν τῷ Νεωρίῳ βοῦς ἀντιτυπώθη, ad imitationem ejus in Neorio formatus est Bos*, qui scilicet Co-

dino scribente adhuc supererat. Atque ex hac scientia, fide oculari transcribens locum Anonymi, una cum ipso, sed Græce dumtaxat editi, posuit, βοὸς ἔχουσα κεφαλήν, *Bovis caput habens*, ubi Anonymus annis trecentis aut pluribus ipso senior, minus distincte scripserat, φέρουσα βοὸς χαλκοῦ παμμεγέστατου θέαμα τι, *ferens bovis ænei longe maximi speciem quamdã*. Interim ex Anonymo illo discimus, quod Codinus reticuit, primi illius in Hippodromio collocandi auctorem fuisse *Valerianum Constantis*, seu potius Constantii Imperatoris *Præpositum*. Quod deinde dicit, postquam fornacem conflasset Mauricius in solutionem militarium apud Pontum stationem, ipsum bovem adhuc ibidem usque sua tempora superfuisse, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν χυτὸν, *eo quod fusilis esset*, confirmat prius meum dictum, de corpore fornacis non fuso sed malleis ducto in istam speciem; & totum declaratur ex Codino, expressius *caput* designante.

185 Vides credo, Rev. Pater, aut saltem vident alii, quod nihil causæ habueris tam fidenter & absolute affirmandi de Papebrochio, uti facis num. 172, quod *Acta S. Pelagiæ ex meris conjecturis*, Existimo, Forte, Quis dicet? *& similibus naniis molitur reddere suspecta, quibus alias etiam exorbitantiores addit censuras, fundatas in cavillis & argutiis negativis, quibus passim solet antiquas invadere historias.* Quas Tu *exorbitantiores* alias hic voluisti notare? nisi illas quibus negavi Diocletiano fuisse filium; & visus sum significare, quod bos ille in quem Pelagia dicitur introisse, non fuerit, qualem concipiunt quidam, tota ex ære fusa bovis perfecti statua, quæ tantæ capicitatis concipi vix potest, ut unum aut plures homines per latus immissos caperet, & qualem imaginatur sibi videbatur Actorum scriptor, ciendæ admirationi magis quam veritati exponendæ intentus. Non etiam mere negativa cavillatio erat, dubitare an *Clino Tharsi Episcopus* in Actis talibus dumtaxat nominatus, vere extiterit; quomodo enim is *fama illustris per totum Orientem celebrabatur*, ut dicunt illa; & nomen ejus, cujus etiam miracula narrantur, nusquam invenitur adscriptum Orientalium fastis, præsertim Græcorum, tam studiose colligentium quoscumque sanctitatis nomine olim claros.

186 Demonstrationes istæ Historicis sunt, sicuti Theologis eæ quas ex revelatis ratiocinando deducunt. His solis assueta Paternitas Tua si istarum vim non capit, non debuit assimilari iis de quibus Apostolus Judas queritur, quod *quæcumque ignorant, blasphemant*; quod etiam sibi applicent, quotquot alibi tui similes libros meos, à sua professione alienos, ideoque non intellectos satis, aut deferendos sacro Officio, aut ex hujus mandato qualificandos susceperunt, homines, ut ex post facto patuit, rerum historicarum tam rudes, ut earum nihil ultra pseudo-dextrina figmenta & Tamaji Martyrologium scientes, præsumpserint censurare Papebrochium ob negatam Draconis Georgiani realitatem, & dubitatam veritatem Matronæ Veronicæ aliaque similia, ad magnam ipsorum apud exteros infamiam, & eruditorum indignationem.

§. XXV.

§. XXV: ACCUSATIO.

Papebrochius molitur, conjecturis ridiculis & insulsis, conspurcare & suspecta reddere Acta S. Macarii Episcopi Laudunensis.

RESPONSIO.

187 Utinam extarent aliqua istius Sancti Acta! His numquam, quod sciatur, scriptis, compositæ fuerunt tres breves Lectiones pro Officio, sed ante non multa secula; quando non tantum perierat distinctior S. Macarii notitia; sed etiam ejus Guilielmi, qui corpus sanctũ ex loco primæ sepulturæ Burdegalam transtulerat. Hinc factum, ut Auctor Lectionum, eam translationem adscripserit Guilielmo Bono, Comiti Burdegalensi, qui florebat circa an. 848; & tamen ex instrumento indubitabili & publico, quod produco, constat illud corpus adhuc priori loco fuisse anno 1027. Itaque, circumspecta tota Guilielmorum serie, suggero Guilielmum ultimum Aquitaniæ Ducem, qui potuerit translationem istam fecisse ante an. 1137: & quoniam *Archiepiscopum*, sub quo res acta sit, Lectiones non nominant; suggero Arnaldum, qui ab anno 1103 ad 1135 Sedi isti præfuit.

188 Adcóne insulsa hæc conjectura est, ut memoriam Sancti videar per illam conspurcasse? *Laudunensem Episcopum* Lectiones istæ vocant: at Episcopatum istum scimus à S. Remigio institutum fuisse circa annum 515, annis 120 post obitum S. Martini; ex eoque tempore constat sibi Episcoporum Laudunensium successio, ad hæc usque tempora, absque ullo *Macario*: qui tamen si quis inter eos fuisset, non potuisset fuisse *S. Martini* discipulus, nisi per historiæ ignorantiam satis gravem, sed in talibus haud infrequentem; ut, cum primi quarumdam Sedium Episcopi dicuntur à S. Petro ordinati vel missi, qui solum potuerunt missi fuisse ab aliquo S. Petri successore. Hic mihi exclamas, Rev. Pater: *Quid hac conjectura insulsius & puerilius!* Aliam Tu ergo verosimiliorem causam excogita, unde potuerit nasci opinio, quod aliquis vere Laudunensis Episcopus, fuerit discipulus S. Martini. Si non potes, compatere auctori Lectionum, quod ita cespitaverit; & patere, ut hac saltem ratione dicam, non omnino gratis de S. Martino cogitari potuisse.

189 Ego conjectura ista nihil indigeo: quia credere malo, sicut antea dixeram, *Laudunensem* Macarium esse creditum post tot secula, quia in antiquiori Burdegalensis Ecclesiæ Martyrologio *Macarius* vocabatur *Lugdunensis Episcopus*: & satis facile sciri poterat, etiam rudi isto quo Lectiones compositæ sunt seculo, locum non posse inveniri Macario *Lugduni* (vulgo *Lyon*) quæ est hodiedum celeberrima & amplissima urbs Galliæ Celticæ, caput olim *Segusianorum*, medioque ævo sola fere cognita nomine *Lugduni*, aliis ejusdem nominis paulatim aliter appellatis. Placuerit ergo scribere *Laudunum* vulgo *Laon*, atque ita corrigere manifestum, ut homines imperiti credebant, Martyrologii mendum. Quid autem dico imperiti? cum ipsum Laudunum olim etiam diceretur *Lugdunum*, sed cum addito *Clavatum*, ut & alibi Lugdunum Batavorum, vulgo *Leyda*, & Lugdunum Salinarium in Burgundia.

190 Ast

190 Ast ego suggero *Lugdunum Convenarum* (vulgo *Cominges*) dictum aliquibus *Lugdunum Aquitaniæ*, ad Pyrenæorum montium radicem, Episcopatum vetustissimum, cui potuit revera Episcopus *Macarius* obtigisse, ex veris S. Martini discipulis ante finem seculi 5; unusque fuisse ex iis, quorum nomina latent usque ad Suavem, an. 506 Concilio Agathensi subscriptum, cum titulo *Episcopi de Convenis*. In Concilio autem Aurelianensi II anni 533, *Præsidius Episcopus Convennarum*: & anno 549 in Concilio ibidem V, *Aurelius Episcopus Ecclesiæ Convenicæ*; sicut & *Rufinus* anno 583 in Matisconensi; atque *Abraham* anno 788 in Narbonensi, *Conevennensis Sedis Episcopus*. Horum omnium vetustiores decessores, servato proprio & antiquo civitatis nomine (nam testibus Ptolomæo & Strabone *Convenæ* nomen Gentis est, cujus civitas *Lugdunum*) potuerunt olim scripti fuisse vel simpliciter *Episcopi Lugdunenses*, *aut Lugduni*; vel cum addito, *Lugduni-Convenarum*, aut *Lugduno-Convenenses*, donec vetustior appellatio civitatis, propter amphiboliam; quam parere poterat, penitus exolevit. Estne hæc conjectura, per quam tempora locaque conciliantur cum traditione de discipulatu S. Martini, adeo *insulsa & puerilis*? Si non est, cur hac præterita, adhæres alteri, non aliter oblatæ, quam sub hypothesi falsa de Laudunensi Episcopatu Macarii, cum S. Martini discipulatu incomponibili?

§. XXVI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius conjecturis & censuris impugnat Vitam S. Innocentii Episcopi Africani, Cajetæ in Italia culti.

RESPONSIO.

191 PHilippus Ferrarius, in Catalogo Sanctorum Italiæ, allegat Monumenta Ecclesiæ Cajetanæ, *in quib. s*, inquit, *plura fabulosa, quæ resecavimus, continentur*: deinde Annotationem talem subjicit: *Hæc S. Innocentii Historia accuratâ eget censurâ alicujus docti viri*. Voto ejus facturus satis quo usque possem, prius Historiam ipsam ex originali protuli integre & fideliter,; sed cum epitheto *Apocrypha*. Deinde *censuras & conjecturas* subjeci, per quas veniri fortassis posset ad notitiam temporis & locorum, quibus Sanctus ille vivus mortuusque fuisset. Hoc illud grande crimen est; hæc tota impugnatio, *sibilo potius quam responsione, aut etiam acriori aliqua reflexione digna*. Quin tu potius, Rev. Pater, conceris aliquid ad votum Ferrarii, quo loca & tempora illustrentur; atque tunc *cerebellum*, ut voles, mihi concute; aut potius apud S. Sedem accusa Ferrarium, qui priusquam nascerer ego, Vitam istam *fabulositatis* plurimæ condemnavit.

192 Dico ergo, & verosimile facio, *Galilæam*, sancti patriam, posse aliquam in Africa concipi, licet nulla ejus alias inveniatur mentio, nomine posterius nato; sicut ibidem invenio *Iustinianam* similiter in Actis S. Innocentii nominatam urbem, ad eam quasi delatus sanctus puer sit tempore similiter posteriores: & auctorem excuso usurpantem nomina, non ea quæ fuerunt tunc cum viveret S. Innocentius, sed tunc cum Acta scriberentur; quemadmodum excusaretur nunc aliquis, qui agens de Martyribus sub Diocletiano passis Byzantii, Constantinopoli passos

passos diceret. Quæro deinde tempus & censeo potuisse Sanctum venisse in Campaniam tempore Constantii Imperatoris Ariani, Catholicos Episcopos per se suosque Præfectos vexantis, atque cogentis damnare Athanasium, Ursatiique ac Valentis communionem suscipere, Ita solutis dubiis, quæ Ferrarium maxime torserant, vix attingo cetera, quæ nihilominus indicant Auctoris ingenium, ad comminiscendum quidpiam proni, nihilque soliciti ne componat incompatibilia, & ex certioribus historiis convincenda falsitatis.

193 Sic statim ipso initio dicit, mota persecutione atroci, quinquennem Innocentium è matris latere ab Angelo raptum, & occultatum *ad Sanctos quadraginta milliario trigesimo*. Sunt hi *quadraginta Sebasteni*, sub Licinio passi in Armenia circa an. 316; quorum cultus sicut reddita per Constantinum Ecclesiæ pace, mox fuit per totum Orientem & Occidentem, Reliquiis translatis & templis erectis, dilatatus; ita etiam potuit transiisse in Africam, & alicui ecclesiæ nomen dedisse, juxta quam sanctus porro vixerit. Sed post istorum Passionem nulla potest in Africa concipi persecutio Christianorum ante Wandalicam seculo 5. Hic autem agitur de persecutione mota sub præside Anulino, adeoque sub Imperio Diocletiani, diu ante Licinium; & tali tamen ut duraverit annis 22, à raptu videlicet sancti pueri usque ad ejus (jamscilicet Episcopi) reversionem ad suos parentes; ubi reperit S. Crispinam in vinculis teneri ab Anulino; atque hujus metu cum suo Diacono Memoratiano in Campaniam fugerit: sed & hic à Severiano Terracinæ Præfecto comprehendendus, & miraculo servatus, male imprecando civitati dixisse fingitur: *Sicut cum gratia non potui ingredi hanc civitatem, ... peto qui in ea natus fuerit, homo ille non ibi valeat.* Pluribus opus esse non puto, ut quivis intelligat quam hæc male consuta, sint & quoad chronologiam incompatibilia; ut nihil dicam, de immatura gradui Episcopali ætate, ad quem Innocentius debuisset fuisse ordinatus diu ante annum 27.

§. XXVII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius molitur meris conjecturis evertere martyrium S. Gerontii, Episcopi Ficoclensis, & Patroni Calliensium in Umbria.

RESPONSIO.

194 Hic accusor num. 184, *ex meo critico cerebello, contra perpetuam traditionem, à sacra Rituum Congregatione, prævio examine revisam & confirmatam, ex Martyre formare Confessorem.* Sic, inquam, accusor; sed falsò. Martyrem enim, sicut inveni, & sicut approbavit Congregatio, sic reliqui: nec tu, Pater Rev. quidquam fortè haberes, unde titulum illum S. Gerontio competere probares, nisi mea qualiscumque diligentia, undique probationes colligendo, Te instruxisset. An existimas, sacram Congregationem recedere debuisse à Decretis Urbani Octavi, in colendis Sanctis permittentis teneri, quidquid ab immemorabili tempore, id est ab annis centum, fuerit observatum? Si non debuit illa à Decretis istis recedere; non debuit oblatas sibi Lectiones approbatura, operose inquirere, à schismaticisne vel hæreticis, ex odio fidei, an à grassatoribus prædæ cupidine occisus fuerit Sanctus,

eo tempore, quo omnes Sancti, cruenta morte defuncti, passim ut Martyres colebantur, & in eodem cultu usque modo probantur perstitisse.

195 Non debuit etiam eadem Congregatio tituli istius probationem requirere ultra antiquam traditionem, confirmatam per Lectiones, licet sexcentis forsitan annis compositas post mortem Sancti, & licet compositas ex notitiis tam confusis, ut earum Auctor fateatur, ignota sibi fere omnia quæ ad historiam requiruntur, dum ait, sermonem sibi faciendum de S. Gerontio, *cujus ortum nataleque non pro certo comperimus, qualiterque ad Episcopalem Sedem sit adscitus, & quibus Imperatoribus advixerit, vel quo Apostolico Romæ insidente fuerit, & ea quæ dicturi sumus, gesserit.* Stante enim pro Calliensibus possessione antiqua de cultu Episcopi Martyris, dubitari non poterat, an essent in ea manutenendi.

196 Interim cur grave tibi videtur, Pater Rev. quod Papebrochius nescire se fateatur, *quo fundamento* S. Gerontius dicatur *occisus à schismaticis*, postquam ex subscriptionibus Synodi Romanæ, sub Agathone Papa anno 501 celebratæ, docuit (id quod auctor Lectionum ignorabat) ipsum illi interfuisse, quando nullum erat in Ecclesia schisma? Tuum erat certius aut verosimilius aliquid docere, si poteras; si non poteras, amplecti notitiam, cum tam bono fundamento oblatam: neque calumniari auctorem, pro certo non asserentem, quod certo probari non videt; quasi *meras conjecturas* secutus, de cædis injustæ auctoribus dubitaverit; multo minus quasi gloriam martyrii inviderit Sancto, semper culto ut tali, & quem ipsemet, ut talem ubique ac sine scrupulo ponit. Potuit quidem ante Agathonis tempora fuisse olim Ficoclis Episcopus nomine *Gerontius*; si Episcopatus ille multo fuerit antiquior: sed antiquiorem fuisse non debet gratis supponi, ideo tantum, ut inveniatur aliquis sub Gentilibus Imperatoribus passus certusque pro Christi fide Martyr, cum titulus Martyrii etiam pro quarto seculo salvari satis possit, itaque is teneri, de cujus existentia nobis aliunde constat.

§. XXVIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Acta & Gesta Sanctorum & Sanctarum Ecclesiæ Leontinæ, per meras conjecturas, dilacerat, censurat, & explodit, tamquam ficta, fabulosa, & insulsa.

RESPONSIO.

197 Omnes isti Sancti & Sanctæ, (ex quibus *Epiphania* 12 Julii, *Euthalia* 27 Augusti, *Mercurius & Sucii* 10 Decembris Romano Martyrologio inscribuntur; nec non *Isidora & Neophyta* 17 Aprilis, *Cleonicus & Stratonicus* 24 Julii, cuncti ut Martyres; *Neophytus* ut Episcopus 1 Septembris) omnes, inquam occasione trium celeberrimorum fratrum, Alphii, Philadelphi & Cyrini, apud Leontinos passorum 10 Maji, fuerunt in unam compilati historiam, quæ tota à me proponitur Græce ac Latine, Tom. 2 Maji à pag. 502 ad 550, atque à pag. 772 ad 789, ita ut justum librum per se sola posset facere. Hunc tantum laborem tantosque sumptus,

ptus,

ptus, ideo à me susceptos, ut Leontinæ Ecclesiæ decora obscurarem, quis credat? Illustrare volui, vera à falsis, verosimilia ab inverosimilibus secernendo; ideoque ipsa Acta in quatuor partes divisi, & unamquamque earum expendi, suum cuique tribuens majorem minoremve credibilitatis gradum. Verosimile etiam esse dixi, quod ante annos circiter 700, cum scriberetur Menologium Basilii Imperatoris, extiterint aliqua sanctorum Fratrum Acta, breviora ac sinceriora.

198 Interim de prolixissimis iis quæ habentur, quæque primus ego integra dedi, non potui non laudare judicium nostri Octavii Cajetani, tom. 1 de Actis Sanctorum Siciliæ, in Animadversionibus pag. 51 scribentis, ea quæ haud dubie apud me legisti, Pater Rev. sed dissimulare maluisti, ut solus à Te possem accusari. Verba ejus itaque hic iterum lege. Sic ait: *Quo prolixior hæc historia, eo minus legitima, nec antiqua illa, sive à Notariis excepta, sive à Christianis scripta, censenda est. Antiqua enim Acta sanctorum Martyrum, brevia & candida. Sane historiam pius aliquis Monachus, vetustis Actis & veritati insistens, videtur composuisse & auxisse: sed in multiloquio peccatum est, quà contra dignitatem, quà contra historiæ fidem.* Ita ille, & quidem Siculus; Sanctorum Siculorum undiquaq; illustrandorum studiosissimus, multumque in Actis eorum versatus, neque severus plerumque censor; aliquando tamen, evidentiâ & multitudine mendaciorum aut erratorum coactus reprobare aliqua. Obiit autem Panormi, cum magnæ sanctitatis opinione, anno 1620: quod addo, ne putes ipsum à me seductum.

199 Idem, Annotatione 2, observat in ipso principio errorem non levem, ex Actis derivatum in Romanum Martyrologium locis duobus, ad 12 Julii & 10 Decembris; dum quidam ex prædictis Martyribus passi dicuntur *Imperatore Licinio*, & *Imp. Diocletiano*: neque dubitat quin, ubique debeat substitui, *Imperator Decius* ipsiusmet Baronii judicio, eumdem substituentis 10 Maji, ubi de tribus Fratribus agit. Ipse autem Cajetanus negat, *Liciniano gladio hos Martyres mori potuisse; quia Licinii persecutio Orientem solum vexavit, Occidentem, cui praerat Magnus Constantinus, non attigit.* Porro quod sancti Fratres, adeoque & socii, martyrium subierint, *Decii & Valeriani temporibus, clarum*, inquit Cajetanus, *est ex Actis, quorum initio dicitur*, Imperatori secundum in Imperio *fuisse* Valerianum; *alias*, Valerianum Imperii consortem; *& rursum*, Imperatorem in Orientem profectum Valeriano mandasse, ut Christianos acertimè persequeretur: *quæ omnia, ut à Licinio procul sunt, ita Imperatori Decio conveniunt. Is enim, ut tradit Trebellius* Pollio, *adversum Persas in Orientem profecturus, Valeriano summam cum Censura potestatem contulit. Inde factum est, ut Imperii consors, & post Imperatorem secundus appellaretur. Sane Acta perturbata & corrupta, occasione nominis* Valeriani. *Quod enim is* P. Licinius Valerianus *dictus sit, haud difficile fuit, turbari scriptoris mentem, & aberrare manum; scriptumque ab eo esse* Licinium, *pro Decio, cum esset ob oculos proxime, scribendus* Licinius Valerianus.

200 Præter hunc capitalem errorem, alios, quasi in cumulum congestos, indicaverat, idem Cajetanus Annot. 1, ad specimen interpolationis indoctæ. Verba ejus, licet prolixiora, producere hic placet, tum quia mea Tibi, Rev. Pater, adeo grave est legere; tum ut intelligas, quam male huc applices, illud Baronii: *Si ob unum errorem, vel alterum in Vitis Sanctorum, cetera quæ remanent fide carere dixerimus; profectò omnes Sanctorum Vitas in maximum discrimen adducemus.*

201 Cognosce ergo errores paucos de multis

multis, à Cajetano sic breviter notatos. Auctor, Judæos ad Christum conversos, ita loquentes facit: *Abjuramus Monothelitarum fidem, quæ unam asserit voluntatem. At hæc hæresis pro ævo Decii inaudita*, primum emersit seculo 7. *Docet, ordinationem Episcoporum fieri Romæ nequivisse, præterquam* XXV *die Martii, quod contra majorum morem, ut notum est è Pontificum Vitis*, mensem Decembrem adscribere illi actui solitis. *Romanum Pontificem, ait, confirmando Neophyto Leontino Episcopo, Synodum Romæ coegisse, ad quam accersiti ab eo vicini Episcopi, prudentiores Ecclesiæ viri, Chartularii, Monasteriorum in urbe Rectores, & omnes Romæ viri Principes: convenisse vero supplicaturos in templum SS. Apostolorum Principis. Sed hos Ecclesiæ mores, Valeriani & Gallieni Principatu fuisse, quis credat? Eorumdem temporibus, tradit nativitatem Deiparæ Virginis celebratam, & exaltationem S. Crucis: at iis festi dies nondum instituti; hac Constantino Imperatore effulgere, colique publice cœpit; illa nondum S. Augustini ævo celebrabatur, ut bene advertit Baronius in notis ad Martyrologium Roman. die 8 Septemb. Memorat Elisabetham cum Ioanne Baptista, in scissura à Deo servatos; quod ex Apocryphis sumptum est. Romæ, ait, monasterium fuisse extra urbem, quod Augustianum & S. Marci appellat, quod tum fuisse addubitaverim. Martyres duos è loco Herculis extractos, & Leontinum à Neophyto Episcopo translatos, Sacerdotibus psallentibus, Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis, miserere nostri; clamante populo, Kyrie Eleison, atque hanc vocem sæpius à plebe repetitam: ad hæc Episcopum, clerumque, ac populum processisse psallentes, in translatione sanctorum Martyrum, & litanias cantantes, ab æde maxima S. Mariæ ad sanctorum Martyrum Alphii, Philadelphi, & Cyrini: quæ omnia pro illo ævo inepte dicta.*

202 Agnoscisne hic, Pater Rev. similes meis, quas tantopere vellicas & explodis, Notas & Censuras? Ego pluribus opus non puto, neque abuti Lectoris patientia volo, singulas sigillatim justificando à Tuis cavillationibus; securus quod meum tractatum istum legenti, etiam Siculo, etiam Leontino, persuasurus sim, substantiam martyrii trium Fratrum omnino veram, aliorum verisimilem videri posse; sed utrosque magnum præjudicium pati ab admixtione tot falsitatum: meritoque optandum esse, ut, quemadmodum sanctis Fratribus, præter Acta istæc, certiora aliunde suppetunt documenta, quibus eorumdem cultus ab immemorabili viguisse probetur; sic etiam suppeterent aliis, quorum notitia ex solis Actis sumpta, in fide horum needum bene examinatorum, transiit ad propria de singulis Officia: quibus quia & ego & decessores mei tantisper inhæsimus, nunc miraris & indignaris id porro non fieri. Scito ergo, Rev. Pater, quod moris nostri non sit nec esse possit, pro unoquoque Sancto, ex prolixioribus aliorum Sanctorum Actis sumendo, totam molem aliò spectantem revolvere; sæpe etiam nec in animum venit dubitare, donec res tota simul & semel sub examen veniat; quo adhibito nonnumquam judicamus, valde incerta aut etiam falsa esse, quæ antea sine scrupulo receperamus.

203 Sic ibidem num. 4 allego *Primi Episcopi Cabilonensis Topographiam Sanctorum* pro anno 1450, à Maurolyco editam; quam ex professo nuper examinans, cognovi suppostitiam prorsus esse, nec talem Episcopum Cabilone illo tempore, ac ne ullum quidem omnino, nomine *Primum*, tota Gallia nominari à Sammarthanis, aliisque ante illos Episcopalium Catalogorum collectoribus. Nunc autem disco ex Theophili Raynaudi tractatu de Libris suppositiis, tom XI pag. 287, id quod Maurolyco placuit nominare

minare *Topographiam Sanctorum*, sub vero suo suique Auctoris *Ioannis Episcopi Cabillonensis* nomine, inveniri ac dici *Mappam Sacram*; occasionem vero erroris inde datam esse eo, quod pro more seculi 15, quo revera Cabilone sedit *Ioannes*, *XI* hujus nominis, ab anno 1460, scriptum legeretur, per solam initialem nominis litteram, *I. Episcopi Cabilonensis*; idque extendens sciolus aliquis, *Primi* legerit, pro *Ioannis*. Quo etiam seculo confectum opus non miror pluribus scatere erroribus, haud tamen facile retegendis, nisi quis examinet articulos singulos. Etenim non ex uno alterove, sed ex plurimis simul collectis formatur judicium de scripto aliquo: quale judicium tuli de prænotatis Actis, ideoque ipsa integra sic produxi, ut nihil dubitem, quin si Mabilio, Ruinardus, Pagius, similisque eruditionis ac pietatis Critici, post me eadem recognoscant, judicium de iis nostrum æque sint probaturi, ac Mabilio probavit id quod de Suibertinis Actis prior censuit Bollandus.

204 Conor interim per verosimillimam conjecturam salvare quæ salvari possunt; & quoniam ex toto primæ partis contextu patet, sanctos Fratres in ea quæ proxima Siciliæ adjacet provincia natos captosque dici, indeque Puteolos prope Neapolim in Campania, ac demum in Siciliam abductos fuisse; ideo pro male (ut censeo) nominatis *Vasconia* atque *Britannia*; Galliæ totius interjectu remotis ab Italia regionibus, suggero *Bastanos* atque *Brutios*, notos in proxima Siciliæ Calabria populos. Suggere, si potes, Rev. Pater, melius aliquid, quo excuses tam patentem, & cuique geographiæ perito cognoscendam exorbitantiam. Si non potes, quid explodis? & id quod in Launoyum dixit Raynaudus parum apte, ineptius contra me intorques? *Similes Grammaticales tricationes Historicis, in res non in nomina intentis, solitas esse deridiculas.* Quomodo id Theophilus dixerit, non vacat quærere; si ad Paternitatis Tuæ mentem dixit, nihil potuit ab Historicorum stylo alienius dicere; cum omnes historicæ quæstiones vertantur circa locum, tempus, personas, quæ omnia à nominibus pendent. Quis enim dixerit, ridicule quæri de insigni aliqua actione, sub Licinione post Diocletiani imperium, an sub Aureliano Decii consorte & successore, ea gesta sit, apud Vascones & Britannos, an apud Bastanos Brutiosque, tanto locorum ac temporum intervallo?

205 Similes passim sunt aliæ observationes tuæ, quibus meas arguere ignorantiæ niteris. Ex multis una sit. Ad eum locum ubi dicitur, *Alexandro cuidam datum in* Baptismo nomen Neophyti, notaveram, quod *ratio mutandi in baptismo nominis ignota videtur fuisse primis Ecclesiæ seculis.* Tu *luculentissimo exemplo* te redarguisse id credis, in illo qui baptizatus à S. Modesto Hierosolymorum Episcopo, *mutato nomine Magundar, appellatus est Anastasius*. An ergo nesciebas hunc esse S. Anastasium Persam, & ejus conversionem ad seculum 7 pertinere; mihi vero esse sermonem de tribus aut quatuor primis seculis? Quid autem ad rem facit exemplum ejus, qui ex necessitate non prodendi se Persis, à quorum superstitione ad Christianismum desciverat, & cujus barbarum nomen Magundar incommodum inter Græcos ac Syros erat; quid, inquam, exemplum istud facit ad eum, qui nullam talem mutandi nominis causam habebat, neque occultari volebat aut poterat per istam mutationem. Sed missas facio ejusmodi parum eruditas cavillationes tuas, & dum prædicto Cajetano luctari Te sino, modestius fortassis acturum cum illo, quam soles mecum. Dissimulo igitur hic tuas, Rev. Pater, invectivas, quibus mihi insultas, propter non admissos temporibus Decii & Valeriani Monachorum cœtus, & crebra etiam circa Romam ipsam monasteria, ædes item atque ecclesias,

Deiparæ ac Sanctis sacras, ob quas dicis me, num. 211, *cum Luthero, Calvino, Magdeburgensibus, aliisque novissimis hæreticis crassissime errasse*, idque ostensurum te polliceris Articulo 15. Ibi ergo, quoad monasteria & ecclesias tales, me exspecta, & interim supra vide Cajetanum, ea omnia reprobantem.

206 Nunc alias accipe rationes, ob quas dixerim, partem illam postremam Actorum, ultimo præsertim capite, esse *insulse fabulosam*, & *nugis scatere*; quædam etiam cap. 3 (Tu callide taces illic narrata) *omnem superare absurditatem*. Imprimis num. 120 narratur, quod *S. Andreas Apostolus, Episcopi habitum præferens, adstantibus ei sanctis tribus Pueris cum uno famulo, consecravit ex Presbytero Episcopum Mesopolis Leontinorum*, quemdam in Baptismo dictum Neophytum: qui nihilominus Romam profectus, quasi Ordinationis à Pontifice accipiendæ causa, priorem cælitus acceptam reticuerit; cumque ad eamdem se disponeret extra urbem in monasterio S. Marci, eodem accedens Pontifex ipsum ordinare in Pentecoste voluerit: sed, huic *noctu apparuerunt Apostoli, dicentes, Quid agis? Nescis eum ab Andrea ordinatum?* quare satis habuerit Papa iste, cujus nomen tacetur, tradere novo Episcopo, quæ supra altare divinitus allata invenerat, *Apostolicam & Superhumerale: nam vidit laminam auream & litteras in hunc modum: Divina gratia Iesu Christi dignatur virum hunc à Presbyterio transferre ad Episcopatum.*

207 Constat quidem inter Theologos, quod, sicut Deus suo arbitrio potest per se, quacumque ratione voluerit, conferre omnem effectum Sacramenti cujuscumque; ita potest quemcumque statuere ejus ministrum, etiam Angelum, etiam Sanctum vita functum; licet ordinarius minister institutus à Christo sit homo mortali in corpore vivens: sed extraordinario ejusmodi ministerio usum aliquando ad Episcopum ordinandum, credere non debemus absque auctoritate moraliter certa. Tale non est exemplum S. Amphilochii, Iconiensis in Lycaonia Episcopi 23 Novembris, à nostro P. Ægidio de Koninck adductum in opere de Sacramentis qu. 64 Art. 7. Nam licet Sanctum istum, sua apud Surium Vita dicat, sic ordinatum in visu ab Angelis, idque sub ipsius simplici testimonio ferantur ratum habuisse comprovinciales Episcopi, ad ejusdem ordinationem congregari; is tamen, qui Vitam hanc, una cum operibus Sancti, Græco-Latine edidit Combefisius, in Notis præfatur, *studio à se rejectam Vitam post opera, ut minus probatam, forteque digniorem Metaphrastis ingenio & facilitate, non usque adeo historica, ut plerique docti queruntur*. Ex Metaphraste Ordinationem eamdem transcribit, quatuor fere seculis illo junior, Nicephorus, lib. 12 cap. 20; sed solum ut rem simplici traditione narratam, non ut certa auctoritate subnixam: uterque autem cavisset ei fidem tantillam habere, si scrutati fuissent Sanctorum Basilii atque Nazianzeni, Amphilochio familiarissimorum, loca ad ipsum atque de ipso scripta, cum Actis Concilii I Constantinopolitani: inde enim valde diversas, & certissimas notitias accepissent de prædicto S. Amphilochio, ejusque ætate & actis, tam Causidici in foro, quam Episcopi in ecclesia.

208 Combefisius in Notis recordatur, in Patrum Vitis apud Rosweydum legi, *ut Monachus sit in ordinem redactus à Patribus, qui sibi videbatur sic miraculose ordinatus in Presbyterum*: &, *Magna certe cautione*, inquit, *in rebus tanti momenti opus*: quia *nullum apud antiquiorem* Metaphraste *occurrit Ordinationis tam singularis monumentum*. Idem sine dubio notasset Combefisius ad Sanctorum Leontinorum Acta præfata, si de iis judicandum ipsi fuisset: tantoque id fidentius fecisset,

fecisset, quanto plures in iis fabulas repe-rissset. In iis etiam illud huc spectat, & superius à Cajetano notatum est, quod ibi dicat Pontifex, nihil scilicet adhuc sciens de facta per Apostolum Ordinatione Neophyti, sese ad eam processurum in die Pentecostes, *licet Ordinis ritus aliter fieri nequeat quam* XXV *Martii* (hoc enim certissime falsum est): quodque sacer iste actus (qui summam requirebat celeritatem, toto Leontinorum populo reducem Roma Episcopum, à quo baptizaretur, expectante ad 150 millia) fingatur delatus in quartum ab adventu in Urbem annum, prout ex consequentia rerum narratarum infertur.

209 Appulsus enim 18 Julii Neophytus, dicitur secutus oblatum sibi Monachum, sanctorum trium Fratrum conterraneum, in horum patriam Vasconiam; ubi totam illorum historiam disceret à nativitate ad discessum in Italiam: quæ scilicet omnia ignoraverat prior scriptor Actorum. Dicitur autem in *Vasconiam* illam (quæ num. 108 ponitur in *intimis partibus Septemtrionis*, cum sit provincia Galliæ Pyrenæis proxima) dicitur, inquam, cum sociis Neophytus, Roma egressus *die* X *Augusti*; *post menses undecim die* XVIII *Iunii* venisse in Vasconiam; & post actos ibi menses septem, recessisse *mense Decembri*, ac *Romam regressus mense Octobri*; utique post alios undecim menses in eo itinere positos, nec tamen nisi sequenti Pentecoste ordinandus fuisse: ita ut ab egressu è Sicilia an. 260 mense Aprili, usque ad diem acceptorum Romæ insignium Episcopalium, id est 10 Junii anni 263, fluxerint anni omnino tres.

201 Harum aliarumque plurium ineptiarum, quia nihil attingo in Notis (quod tam palpabilia sint ut monitore non egeant, sed à quovis sanum sensum habente possint observari) assumis alia, quæ mihi notare placuit, tamquam seculo 3, quo facta esse debuerint, nequaquam conformia. Neque tamen laboras, ut exemplis atque auctoritatibus probes conformia esse; sed solum miraris, quod propter ista tam graves in Acta præfata censuras stringam. An ergo tam facile creditu tibi videtur, quod jam tum usus obtinuerit, ut ad Romanum Pontificem deferrentur tabulæ donationum, noviter instituendis ecclesiis faciendarum, uti dicitur à Leontinis factum, ad quorum primam ecclesiam fundandam, pollicebatur *Thecla suburbana octodecim; Iustina suburbana octo; pecorum Thecla millia novem, Iustina millia tria, itemque alia plurima*? Tantas possessiones, nescio an vel Romæ à Constantino acceperit ulla Basilicarum in prima sua fundatione; & non dubitem ego, an sub modica illa pace, quam dedit Ecclesiæ captivitas Valeriani, tam opulente fundata sit prima apud Leontinos?

211 Quis autem talia inveniens apud Auctorem, alia plura convictum finxisse, ista quoque dubiter annumerare figmentis? Quantæ etiam exorbitantiæ est, scribere num. 119, legatos Leontinorum, urbe egressos *circa hordei messem* (puta in Aprili, tunc enim eam in Sicilia fieri probavi) totos tres menses detinere in tam modico paucorum dierum itinere, ut tandem Romam pervenirent 18 Julii, importunissimo utique & iter eò instituentibus letifero tempore? Interim, nulla allata ratione per quam credibilia ista fiant, non dubitas quærere, & sanctæ Sedi judicandum offerre, *an tales censuræ*, sub quibus ista noto, *non sint insulsissima, nec non Sedi Apostolicæ & Ecclesiæ Leontinæ injuriosissimæ, digna quæ ex libris Papebrochii expungantur. Iudicium illius libenter audiam.*

§. XXIX. *ACCUSATIO.*

Papebrochius S. Bertholdi gesta, ab Ecclesia approbata, explodit tamquam insulsa.

RESPONSIO.

212 Quænam hic, Pater Rev. intelligas *Gesta S. Bertholdi*, dubitare non possumus, cum addis, *ab Ecclesia approbata*: hæc autem si quæ approbavit, haud aliter id fecit quam permittendo aliquid de illo narrari in Lectionibus, quas anno 1672 novo Breviario vestro addidistis. Atqui harum nusquam feci mentionem, nedum ut insulsas explosi; quamquam in iis viderim contineri multa, absque ullius veteris auctoris testimonio, sumpta ex Menologio Carmelitarum Petri Thomæ Saraceni, proni ad historias ex suo ingenio mutandas augendasque, sicuti patuit in SS. Petro Thomasio & Alberto Patriarcha. Nihil tamen eorum contempsi: sed Vitam à Zegero Pauli olim compositam, & novo Speculo Carmelitano nunc insertam (de qua dicere non potes, nisi fallere velis, esse à Sede Apostolica approbatam) P. Henschenius non magni fecit, in eaque censuit contineri multa male cohærentia, & in Lectionibus prædictis merito omissa. Conatus ergo pro 29 Martii Commentariolum de S. Bertholdo texere, Patribus vestris utcumque placiturum; fassus mihi sæpe est, non satis certo se posse statuere, quod ante Brocardum, qui Regulam ab Alberto Hierosolymitano accepit post annum 1205, & successores habuit Cyrillum atque Bertholdum, revera alius *Bertholdus* in Carmelo fuerit, quam hic vulgo dictus *Secundus*; Huic certe competit potius, quam primo, visio illa de animabus Fratrum à Saracenis cæsorum, quia temporibus secundi tota pene Syria redierat sub potestatem infidelium, in Christianos odio inflammatorum.

213 Sic hæsitanti Henschenio, neque satis certo definienti, ut dixi, duóne an unus fuerint in Carmelo Bertholdi Priores; non deerant ex opere suo exempla eorum, qui, cum non possint combinare quasdam de suis primis Sanctis opiniones, pro uno geminos ejusdem nominis induxere. Sic Perusia Herculanos duos, totidem Juvenales Narnia, & Zenones Verona numerat, quibus addas Interamnatium Proculos duos; & ex nondum per nos examinatis, Lazaros duos Massiliensium. Cogitabat ergo vir iste eruditus, fieri posse, ut eodem majoris antiquitatis motivo, quo illi suos geminavere Sanctos, quamvis unicus solum probetur isque posterior, cujus cultum à majoribus acceptum superinductus antiquior (ejusdem, veri aut ficti, nominis) Sanctus obscuraverit; cogitabat, inquam, uti fecisse istos nequaquam dubitabat, ita facere etiam potuisse Carmelitas, jam persuasos annis 45 ante Brocardum fuisse in Carmelo aliquem, sub cujus obedientia vixerint illi, quibus, Brocardum Priorem habentibus, Regula, ut dixi, data fuit, quemque placuerit vocare Bertholdum primum.

214 Hanc tamen hæsitationem suam nolens tunc publicare Henschenius, ne Carmelitas offenderet; putavit se posse eatenus inhærere traditioni, pridem receptæ in Ordine, de duobus; satisque habuit paucis exponere, quæ apud scriptores eorum in-

invenerat, quamvis inter se male cohærentia. Etenim eum faciebant Aymari Podiensis, Legati in terram Sanctam Apostolici fratrem, jam inde à principio belli sacri cum eo transgressum in Syriam; & quidem ex Nepte Salomonis Hungariæ Regis, quem constat anno 1053 quinquennem puerum adhuc fuisse, quando ejus fabulosa neptis duos illos filios viro suo enixa fuisset, utpote anno 1045 nupsisse credita. Interim ad hanc Chronologiam consequenter scripserunt recentiores, & tenetur in Lectionibus, ad annum 115 ætatis pervenisse Bertholdum; quem etiam crediderunt, Carmelitis in Syria præexistentibus Priorem datum anno 1121, à fratre suo. Sed cum *Aymarum* præfatum constaret obiisse anno 1098, placuit aliis substituere *Aymericum Patriarcham Antiochenum*, qui fuerit *Bertholdi frater, & Legatus Apostolicus.*

215 Postremum hoc gratis assumitur, quin potius refutatur ex belli sacri scriptore Tyrio, identidem nominante Sedis Apostolicæ Legatos in Syria, & de Aymerico multa scribente, nusquam tamen ut de Legato; primum autem, quod scilicet Bertholdi frater fuerit Aymarus Podiensis, non ausi asserere Lectionum auctores, solum scripsere *consanguineum*: dissimularunt etiam errorem in tempore, quo is qui primum electus fuit Patriarcha anno Domini 1137, dicitur ut talis Priorem fecisse Bertholdum anno 1121. Quod autem ad cultum Bertholdi attinet, hunc is accepit primum seculo superiori, inscriptus Missali & Breviario anni 1564 & 1574: necdum autem habebat illum annis ab inde centum, utpote tunc nondum notus in Kalendario membraneo Sanctorum Ordinis Carmelitani, quod habemus impressum; licet in eodem pro mense Martio collocetur Cyrillus.

216 Hæc sunt *male coherentia* illa, & *tam insulsa, ut potuerimus dubitare, cum viris quibusdam eruditis* (erant hi ex ipso Ordine duo nobis familiares, ideoque non nominandi) *utrum aliquando fuisset Bertholdus iste in rerum natura, nisi aliquid dandum traditioni putavissemus.* Necdum scilicet Henschenio mihique, tunc cum Martium scriberemus, innotuerat Itinerarium Ioannis Phocæ, ordinis in Carmelo recentius cœpti initia longe distinctius referentis, sicut ibidem viderat audiveratque, anno, secundum Græcos 1185, secundum Latinos 1193 quando ibi adhuc vivebat *Monachus* ille *Sacerdos*, ante non multos annos restaurare Eliæ anachoresim jussus, non ab homine, sed ab ipsomet Propheta. Eum ego censui posse credi *Bertholdum primum*, exorsum anno circiter 1155; cui post 45 annos regiminis, successerit *Brocardus*, annis 33 recturus Ordinem; Brocardo *Cyrillus*, non nisi tres annos in eo gradu consistens, mortuusque (ut habet vetus Chronica Carmelitana apud Balæum) anno 1234. Quod si Zegeri Pauli teneatur sententia, initium Brocardi constituens in anno 1175, atque adeo mortem anno 1208; nihil opus erit *Bertholdo primo*; nec ulla apparebit causa, cur is, quem Joannes Phocæ anno latino 1193 reperit in Carmelo cum decem sociis habitantem, & illuc *ante annos non multos* advectum, ipsemet Brocardus non fuerit, *tempore Alexandri III & Aimerici Patriarchæ Antiocheni* colligere Fratres exorsus anno circiter 1175.

217 Tunc autem staret, quod de Brocardo habent scriptores Vitæ qualiscumque; cum scilicet obiisse, vivente adhuc Alberto Legislatore, ejusque beatitudinem attestante. Obiit enim Albertus iste anno 1214: ante quem si annis aliquot statuas obiisse Brocardum, puta an. 1210, per annos 33 ipsi attributos retrogradiendo, veniri poterit ad ann. 1177, quo is cœperit, annis ante Joannis Phocæ adventum fere 16, qui recte possunt dici *non multi*; dicendi autem essent multi, si præponi deberent 45 anni Bertholdi primi. Sed tunc S. Cyrillo, pro tribus annis

regiminis, dandi essent anni 23, Chronologia autem tota, quoad successores reliquos satis certo procedens, ab anno 1234, manebit inconcussa. Nec obesset quod *Brocardus* dicatur à Bostio, fuisse *Patria Hierosolymitanus*, quodque Joanni Phocæ suus primus Carmelita dicatur Καλαυρηθόθεν ὁρμώμενος, *ex Calabria oriundus* vel *advectus*. Potuit enim ex Calabris parentibus Hierosolymis nasci: potuit Hierosolymis natus, in Calabria monasticam vitam esse amplexus, indeque in Syriam Sacerdos rediisse. Ego horum nihil nec asserui, nec assero: solum ostendo, non nihil fuisse causæ Henschenio & Eruditis quibusdam, circa vestri Ordinis historiam curiosis, dubitandi, an plus quam unus fuerit in Carmelo *Bertholdus*, isque *natione Longobardus* juxta vestrum Sanvicum, scriptorem seculi 13, unius qui tamen male distractus sit ab imperitis in duos.

218 Vide mihi nunc, Rev. Pater, an eadem sit ratio de *S. Ignatio*: de quo iterum num. 228 dicis, fore ut, simili qua de priori Bertholdo ratione, liceat *dubitare, an aliquando fuerit in rerum natura; cum Vita ejus ab Eusebio Nierembergio Hispanice conscripta, ob multiplices errores à sacra Congregatione* (quam num. 228 dixeras *Rituum* fuisse) *sit proscripta; ut latius dictū est*, inquis, *in Libello supplici n.* 246. Mirabar cur huc remitteres Lectorem, potius quam denuo locum describeres, uti soles non illibenter eadem iterare. Locum ergo Libelli supplicis, sicut indicabas, quæsivi; & reperi testem multiplicium Nierembergii in Vita Ignatiana errorum citari Vincentium Baronium, auctorem tibi sine dubio probatissimum, mihi vero non talem, postquam audio, ipsum multa alia indigna in Jesuitas, congessisse, totis suis quos contra ipsos edidit Apologeticis.

219 Prius tamen quam de istius Vincentii fide ago; multum interesse dico, inter certitudinem, quam habemus de existentia S. Ignatii, & eam quam dare potestis de existentia primi Bertholdi. Hæc ultimate resolvitur in vestram traditionem, cum nullus de eo scriptor allegetur seculo 15 prior, præter suppositam S. Cyrillo Epistolam, nihil certi docere idoneam incertique temporis. De S. Ignatio ex adverso habemus extra nostram Societatem testes coævos, tam Catholicos quam Acatholicos, quotquot de nostra Societate bene vel male scripserunt aliquid, ac denique Pontificum coævorum bullas, instrumentaque publica infinita, eo auctore, susceptore, aut teste confecta, dum adviveret. De Vitæ historia, non erat nobis etiam necessarius Nierembergius, cum hæc ab Ignatii dilecto discipulo Petro Ribadineira (ut de aliis taceam) scripta habeatur.

220 Edidit tamen de S. Ignatio etiam Nierembergius anno 1645 Hispanice præclarum in folio volumen, cui titulus *de Gloria S. Ignatii & S. Francisci Xaverii*: contra quem librum nihil decretum est unquam, nec etiam contra Vitam editam ante annum 1664, quo anno absque Nierembergii mentione, recusum habemus Indicem prohibitorum, cum Appendice decretorum in eadem materia ab anno 1601 ad 1664. Utinam similem Appendicem pro sequentibus annis haberemus in Indice ann. 1683: nunc solum reperio pag. 294 Hispanicum titulum hoc sensu conceptum, *Vita S. Ignatii Fundatoris Societatis Iesu, recusa & aucta, ex Bulla & Relationibus pro Canonizatione, aliisque gravibus Auctoribus, per Ioannem Eusebium Nierembergium*, cum addito, *Donec corrigatur.* Hæc secunda editio facta est Madriti anno 1631, cui anno 1634 successit tertia supra memorata, paucis mutatis additisque sub hoc titulo, *Vita gloriosi Patriarchæ S. Ignatii de Loyola, Fundatoris Societatis Iesu, tertia editione recognita ab eodem Auctore, & aucta accessu Vita S. Francisci Xaverii Indiarum Apostoli.* Contra

tra hanc tertiam editionem cum nihil decretum sit; præsumere licet, de secunda illa jamtum motum fuisse quæstionis aliquid, coram Congregatione, non Indicis; sed Rituum, (verosimiliter propter puncta quædam canonizationem concernentia, quæ proprie ad illud tribunal spectabant) de quibus admonitus Auctor sategerit in tertia editione offendiculum istud tollere. Hoc igitur sublato cessaverit tota contradictio, donec placuit Societatis æmulis, iis quales nunc ego patior similibus, Auctore jam mortuo, denuo accusare secundam illam editionem; cujus improvisa confixio non multum commoverit Patres nostros, prima tertiaque editione contentos.

221 Ut ut est: quantumcumque in secunda editione erraverit Nirembergius, (quod inquirere mihi modo non vacat, estque difficile, cum in secunda ac tertia editione idem sit ordo, initium ac finis Capitum) tantum abest, ut errores illi dubiam possint alicui facere existentiam S. Ignatii in rerum natura; ut ipsa Bulla & Relationes, quæ citantur, indubitabilem reddant existentiam illam, utpote oculatorum plerumque testium depositionibus juratis nixam.

222 His prænotatis, venio ad Tuum, quo nos remittis, Pater Rev. Libellum supplicem. Hic narras pag. 245 ex Vincentio Baronio, quod instantibus pro correctione desiderata Hispanis, denuo datus sit liber recognoscendus; & quod ad hoc designatus Censor, facta relatione, *Indici Congregationis testatus est, adeo mendosum librum, ut esset inemendabilis, & à capite ad calcem spongia delendus; nonnulla etiam notavit, quæ stomachum & indignationem audientibus moverunt.* Quam hæc parum verosimiliter dicantur, facile intelligit, qui novit secretum ad quod ejusmodi Censores tenentur. Interim dictorum testis est solus ille Vincentius (quem satis mirari non possum citari à te, qui mihi identidem vitio vertis, quod citaverim Natalem Alexandrum etiam antequam condemnatus esset) testis, inquam solus est ille Vincentius, qui multis, ut audio, non sat æquus, mihi quidem aliter notus non est, quam ex relatu eorum qui legerunt, & ex Decreto, à sacra Congregatione Indicis emanato, sub data 27 Sept. 2672. Ibi, inter plures prohibitos alios, loco tertio censemur. *Duo primi Tomi operum Fr. Vincentii Baronii, inscripti, Theologia moralis summa bipartita, prohibentur: tertius vero præfati Auctoris suspenditur, donec corrigatur; ultimi autem duo Tomi ejusdem Auctoris, scilicet quartus & quintus; quinque libros Apologeticos continentes, pariter prohibentur.*

223 Quales Apologetici isti fuerint & contra quos scripti, vel ex illo quod profers specimine licet divinare; an autem non scateant iniquis in aliquos invectivis, eaque de causa prohibiti sint & *à capite ad calcem spongia deleri* non magis mereantur, quam S. Ignatii Vita à Nierembergio edita judicent qui habent & legere possunt. Ego mirari desino, cur istas tui supplicis Libelli gemmas nolueris reproducere in Exhibitione; neque tam rigidus sum ut nolim credere Paternitati Tuæ, si excusare velis, quod Libellum supplicem imprimens annis undecim post istam prohibitionem, hujus adhuc fueris ignarus; licet mihi in casu longe faciliori credere recuses circa Natalis Alexandri libros. Sed quod prohibitionem istam cognitam non habueris, quando Exhibitionem errorum scripsisti, altero decennio post censuram; quodque non fueris de illa monitus, ideoque caveris citare Apologeticum ipsum, qui tam explicite damnatus erat, ægre persuaseris. Judicet ergo S. Sedes, an debueras sumptum ex prohibito auctore lapidem denuo tollere, & non potius, (sicut ego feci) retractare priorem illius usum, fidemque detrahere damnato Accusatori.

224 Ejus-

222 Ejus sic prohibiti libri an etiam nunc apud Theologos auctoritatem ac fidem habeant, viderit Patern. Tua. Natali Alexandro video non omnem laudem periisse in rebus pure historicis, apud S. R. E. Cardinales, Ursinum, Aguirre, Sfondratum, præcipuæ eruditionis Prælatos; imo apud ipsummet nunc supremum in Hispania Inquisitorem Archiepiscopum Valentinum, Joannem Thomam Roccaberti. Nam in opere quod is edidit anno 1691 Valentiæ de auctoritate Romani Pontificis, dicitur identidem laudari Alexander, ac nominatim ubi agitur de lapsu S. Marcellini, quem D. Archiepiscopus plane commentitium esse sustinet, æque ac prætensa Concilii Sinuessani Acta; neque objectâ sibi Breviarii Romani auctoritate quidquam movetur. Mihi necdum contigit libros istos videre; sed cum Hispaniis totis notissimi sint, puto me posse iis credere qui legerunt, & ista mihi perscripserunt; æque ac illi, qui ex P. Pagii litteris me docuit Art. 2 n. 48.

§. XXX. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Vitam S. Cyrilli Constantinopolitani, à S. Congregatione Rituum approbatam, molitur ex meris conjecturis reddere suspectam.

RESPONSIO.

224 QUidquid de vita S. Cyrilli, ex antiquis scriptoribus, suggerere P. Daniel à Virgine Maria potuit, tunc cum Martius excudebatur, in suum de eo Commentariolum collegit P. Godefridus Henschenius; eumque bis terve relectum, ante & post impressionem, Patres vestri probaverant. Iidem tamen ostenderunt postea, non multum sibi placere hanc clausulam num. 10, ubi post enumeratos recentiores hujus seculi scriptores de vita Cyrilli, ad hos remittit Henschenius *novarum relationum curiosum lectorem*, contentus dare Vitam à Palæonydoro descriptam, collatamque cum aliâ scriptâ à Bostio. Sic etiam in Commentario prævio dederat quidquid ante illos scripserat Generalis Ordinis Joannes Grossus, in quo etiam Commentario idem Henschenius non tacuerat cultum ipsi S. Cyrillo decretum in Capitulo Generali anni 1399, sub præfati Grossi Generalatu.

225 His ita editis probatisque, arguor ego; in Aprili Tom. 1 pag. 785 num. 70, sic locutus: *Ad Cyrillum quod attinet, vereor ne sola nominis Græci ratio fecerit eum Græcum videri.* Vereor sane etiam nunc, cum & in assignanda Bertholdo primo Patria videam vestros hallucinari, Lemovicensem faciendo, quem Joannes Phocæ (si tamen hic de eo, non de Brocardo scripsit) docet fuisse Calabrum: qui vero Ademari Podiensis fratrem fecerunt, si in hujus patriam inquisivissent, Bertholdum istum dixissent fuisse Delfinatem; eadem ratione, qua Lemovicensem fecerunt il, qui ipsum crediderunt fratrem Aymerici Patriarchæ. Nam sicut hic fuit patriâ Lemovicensis, cognomento de Malafayda, notâ tunc in Lemovicis familiâ; ita Ademarus Podiensis Episcopus, cognomento *de Monteil* juxta Sammarthanos, credi potest ibi patriam habere, unde traxit cognomen.

226 Quod autem ad Cyrillum attinet, primus

primus Greffus *Græcum* fecit, mox alii *Constantinopolitanum*: & hu c fundamento Palæonydorus superstruxit commissam ei legationem Emmanuelis Imp. ad Alexandrum Papam III, cui etiam significaverit Iconiensis Soldani propensum ad baptisma animum. Hæc autem aliaque plura (puta confutatio Constantinopolitani Patriarchæ, processionem Spiritus à Filio negantis; reductio totius Armeniæ cum Rege suo, ad unionem Catholicæ Ecclesiæ, per eumdem Cyrillum; ac denique oblatus à Cælestino Papa, sed recusatus Patriarchatus Constantinopolitanus) hæc, inquam, omnia dico talia esse, *ut optabile foret, antiquorum scriptis confirmari ea posse; utpote tam illustria, ut ab historicis illorum temporum necessario fuerint, si vere contigerint, attingenda.*

226 His tacentibus, nego quod mereantur *credi* ista, *in sola talium scriptorum fide*, quales fuit Bostius & Palæonydorus, nimis longo tempore post Cyrillum nati, & in multis ejusmodi sæpe errantes. Nam Alexander III, cujus ad Soldanum Epistolam allegat Palæonydorus, Cyrilli non meminit; sed rescribens Soldano, dicit se *ex ejus litteris & nuntiorum ejus fideli relatione*, ejus desiderium cognovisse. Neque Constantinopoli Romam veniens aliquis, potuit Iconio transiisse, excursu plus quam 200 leucarum in oppositam partem: neque Cælestinus Papa, quidquam potuit disponere de Patriarchatu, qui totus adhuc erat Græcorum, & ab horum Imperatore conferebatur: ut mirum sit talia non observari à Lezana, ne leviter quidem conato scrupulum, cuivis historico obvium, removere: Armeni denique sub Eugenio III, circa annum 1145 (ut videre est apud Baronium) redierant ad Catholicam unionem. Cum autem de istis omnibus nihil habeant Guilielmus de Sanwico, Ribotus, aut Groffus; patet, Rev. Pater, quod Lectori obtrudas inania nomina, ut ostendas prædictorum veritatem non pendere ex sola Bostii atque Palæonydori fide.

227 Allegas etiam ex Possevino Conradum ab Alpendorp, Germanum Carmelitam (*Azatensem*, Tu, *Episcopum* facis; *Arocensem*, Possevinus; Gesnerus, à Simlero auctus, verosimilius *Azotensem*; cum hic, non isti Episcopatus sint noti) allegas, inquam, ex Possevino Conradum istum, qui floruit an. 1390, & S. Cyrilli historiam scripsisse dicitur; nec non Nicolaum Kenton Anglum, qui sancte obiit an. 1468; sed utrumque similiter frustra mihi objicis, dum nescis dicere, an de Cyrillo aliquid eorum narrent, quæ Palæonydoro & Bostio cunctor credere. Nunc igitur S. Sedes judicet, uter nostrûm *ex passione potius quam veritatis amore effutiat*, quidquid de prædictis ego in dubium revoco, Tu affirmas. Judicet eadem S. Sedes, utrum *ex meris conjecturis* suspectam habeam fidem duorum, qui hactenus soli producuntur, antiquioribus talia tacentibus, qui ea narrare debuissent, si potuissent: quod argumentum quid valeat docet Te Melchior Canus.

§. XXXI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Vitam S. Angeli, à Sede Apostolica approbatam, undique dilacerat, & tamquam fabulam explodit.

RESPONSIO.

228 De qua S. Angeli Vita, quæ *à Sede Apostolica approbata* sit, tibi hic sermo est, Rev. Pater? De illâne, quæ Panormi impressa fuit à Belloroso; an de Vaticana & impressa à Gonono? Alteram, nempe Vaticanam, reprobatis vos; utramque ego, saltem quatenus scriptæ dicuntur ab oculato teste, & individuo comite S. Angeli. Dic modo: Utra illarum *à Sede Apostolica approbata* est? Ajo ego neutram, licet ambæ aliquid commune habeant cum Lectionibus Breviarii vestri, à S. Rituum Congregatione vobis legi permissis: vel si ex tali permissione seu approbatione Lectionum, inferas approbationem Apostolicam Vitæ Panormitanæ, quia aliquid cum illa commune habent; ita ego eâdem de causa inferre possum approbationem similem Vitæ Vaticanæ (neque enim multum, si non etiam amplius, cum hac commune habent Lectiones prædictæ) atque adeo scriptores vestros, Vaticanam reprobantes, possum in eadem culpa ponere, in qua me esse accusas. Sed abhorret animus à tam gravi injuria Sedi Apostolicæ inferenda, dicendo tecum, ipsam approbare, Scripta seu Vitas fabulosas, quia approbat Lectiones, quæ ex similibus scriptis excerptæ sunt, aut commune aliquid cum illis habent.

229 Interim Tu, Rev. Pater, nihil inter utramque Vitam distinguens, colligis Auctores, qui alterutram, aut etiam solam Vaticanam sequuntur, uti hanc postremam sequuntur Abrahamus Bzovius Dominicanus, in prosecutione Annalium Ecclesiasticorum; & Octavius Cajetanus noster, inter Vitas Sanctorum ac Beatorum Siculorum: quos apparet animum serio numquam applicuisse illi examinandæ. Hoc de Bzovio non vehementer miror: miror de Cajetano. Utrique imposuerit titulus splendidus Bibliothecæ Vaticanæ, quasi in illustri illo omnigenorum librorum gazophylacio, nulli contineantur fidei minus firmæ, nulli apocryphi, aut etiam plane fabulosi. Hujusmodi plures ibi notavi inter eos, quos inspicere & nosse videbatur facere ad nostrum intentum. Neque hoc ignorabat Bibliothecæ tunc Custos Leo Allatius, suam erga nos morositatem non alio titulo apud Alexandrum VII excusans, quam quod metueret, ne fine discrimine quidlibet describi facientes, multas fabulas inveheremus in Acta Sanctorum: sed sapientior Pontifex securum de nobis esse jussit.

230 Præter recensitos Bzovium & Cajetanum, cur noluisti nominare Spondanum? siquidem etiam hic, citato Ms. Vaticano, delibat de S. Angelo aliquid. Sed videbas, credo, nihil tibi profuturum eum, qui parenthesi *(ut dicitur)* involvens omnia, indicabat, nihil certi habere se de illorum veracitate. Alius Baronii continuator Raynaldus, maluit nihil de S. Angelo dicere, quam fidei aliquid dedisse videri iis quæ habentur ipsius gestis, quamvis Baronius in notis ad Rom. Martyrologium dixerat, quod gesta illa scripsit *Enoch Hierosolymitanus*, prudenter subticens cetera, quæ addi potuissent ad conciliandam auctoritatem, si quam ei dandam putavisset. Id autem, loco tam conspicuo & passim

passim ab eruditis legendo positum, neminem movit eorum, qui scriptorum Ecclesiasticorum ordinem ab annis 100 proximis digesserunt (puta Bellarminum, Possevinum, Miræum, Vossium, Labbeum, Oudinum, Moretium) ut inter eos nominare Enochum sit dignatus; quin neque Bibliothecæ Carmelitanæ auctor Petrus Lucius, Florentiæ scribens, Enochum asseruit Ordinis sui Scriptoribus.

231 Ego quidquid, veritate salva, honoris dare S. Angelo potui, studiosissime contuli. Nam pauca de ejus patria, martyrio, cultu, translatione, & ecclesia præfatus, à pag. 56 ad 95 deduxi quotquot ex depositionibus juratorum testium, nancisci potui ejus miracula, & beneficia: à Vita autem danda tunc abstinui, ne animis, ex tractatu de S. Alberto, quamvis expostulatione vestra publica mihi extorto, nihilominus exacerbatis, novum dolorem adderem, demonstrando fabulositatem illius Vitæ, in qua tantum præsidium stabiliendæ antiquitatis prætensæ haberi credebatis. Sed evicit iterum provocantium importunitas, ut illam quoque ederem, & quidem geminam (nam duplex, uti jam indicavi, sub ejusdem Enochi auctoris nomine offerebatur contextus, isque valde diversus) quin etiam dedi Vitam tertiam breviorem, & ab utroq; illo contextu vehementer discrepantem, ac forte antiquiorem & sinceriorem, à pag. 801 ad 841; qui tres tractatus, una cum priori, possent conficere justæ molis librum in quarto, ut vocant. Hoc autem postremum ita feci, ut demonstraverim cuicumque oculos habenti, fieri nulla ratione posse, ut eam Vitam scripserit auctor Græcus aut Syrus „ qui Hierosolymis & in Palæstina, ineun„ te seculo 13 vixerit cum S. Angelo, cum „ eodemque transierit in Italiam Siciliam„ que & morientem viderit, ac denique „ reversus Hierosolymam, factus sit Pa„ triarcha. „

232 Verba mea ista sunt, in Anacephalæosi pag. 834, quæ deinde sic prosequor: „ Quid enim? An talis vir potuit Græco„ rum rituum tam esse ignarus, ut pro iis „ identidem Latinos substituens, omnia „ aliter facta narraret quam fieri debue„ runt? An potuit nescivisse, quo in statu „ Hierosolymam atque Alexandriam reli„ querit, inde discedens? An potuit credi„ disse, quod Syro-Græci atque Latini pro„ miscua inter se Sacrorum communione „ uterentur? An potuit vel somniando cogi„ tasse, quod ex Carmelo Hierosolymam „ eunti transeundus esset Jordanes fluvius? „ An potuit Portum Romanum cum Cen„ tumcellensi, & hunc cum Urbe-Veteri „ confudisse? An potuit Honorium hic re„ perisse eo tempore, quo constat fuisse „ Romæ? An potuit erravisse in nominando „ Archiepiscopo Panormitano hospite suo, „ vel eum non distinxisse à suo Vicario? An „ potuit denique characteres omnes tempo„ rum confudisse, ut Parasceven diceret ce„ lebratam XXIV Martii, festum S. Marci „ componeret cum feria VI, aliaque similia „ iis annis, quibus id nec factum esse, nec „ fieri potuisse, dijudicare potest quantum„ vis tiro in chronologia? „

233 Talia ego ibi: moxque concludo dicens. „ Hæc si, non singula, sed simul „ omnia, dicas fieri potuisse; vel ostendas, „ ut Vita illa verificetur, non debuisse fieri; „ fatebor ego me vel carere oculis, vel ple„ na in meridie densissimam noctem pati, „ prorsusque captum esse mente, atque (ut „ ex Approbatoribus Speculi unus loquitur) „ *delirum sinciput.* „ Quin etiam ibidem „ præfatus eram, quòd „ licet veritas to„ tius Carmelitanæ historiæ, quoad ortum, „ progressum, continuationemque suam in „ Carmelo usque ad initia Bertholdi, tam „ certa mihi esset atque est ipsum Evange„ lium; licet etiam de antiquitate & diffu„ sione Ordinis per Europam, diu ante so-

 „ lennem

„ lennem anni 1238 migrationem, eadem „ haberetur evidentia, quæ habetur de Re- „ gulæ Benedictinæ per Occidentem pro- „ pagatione atque universalitate ante ejus „ divisionem in varios Ordines ..... li- „ cet denique nihil fictum, nihil suppo- „ sititium esset in ullo alicujus auctoris „ Carmelitani scripto, imo nec in ulla ullius „ cujuscumque Sancti Vita; tamen non „ possem cogere intellectum meum, ut „ crederem Vitam S. Angeli esse genuinum „ opus veri Hierosolymitani Patriarchæ, so- „ cii olim ipsius Sancti.

234 Sic protestanti, sic provocanti, quid reponeret sincerus disputator, quam vel ingenuam abdicationem fictionis tandem agnitæ, vel plenam ad singula responsionem? Sed hujusmodi sinceritas non magis à Tua Patern. expectari debuit, quam verisimilis defensio singulorum quæ demonstraveram falsa. Sileres ergo? Nec hoc volebas, neque si velles passi forte essent commilitones tui. Ergo præfidenter audes scribere num. 245, quod *Vitam illam Papebrochius non impugnat rationibus vel auctoribus, sed meris cavillis, infundatis conjecturis, frivolis argutiis, & insolentibus censuris.* Hoc ut probes, unum alterumve miraculum profers, notatum in circumstantiis, parum quidem idoneis ad verisimilitudinem præstandam, non tamen manifeste falsis; multo minus talibus, ut seorsim sumptæ certum possint aliquem reddere de falsitate totius Vitæ; imo quæ, in certiori auctore lectæ, fidem etiam obtinerent. Sed numquid ego hoc prætendo? & non potius, quod miracula, quæ in probato auctore fidem fortassis inveniant, nullam omnino mereantur quatenus in tali Vita referuntur?

235 Hujus porro Vitæ fabulositate jam demonstrata, quid restabat facere de Sancto, quem constabat fuisse, non tantum in rerum natura, sed martyrio insigni perfunctum, innumeris hodiedum clarere miraculis? Quid, inquam, de eo restabat aliud, quam, quod Append. 1 feci pag. 839, *de tempore vitæ ac mortis S. Angeli per verosimilem conjecturam quærendo*, lectorem docere, quid mihi videretur, non quidem debere, sed posse teneri? Talem conjecturam, si recipere nolebas, Pater Rev. sed exsibilare, velut *exsuctam ex uno & solo novaturientis Papebrochii cerebello*; oportebat te vel ostendere istæc omnia aliunde quam ex prædictâ Vitâ sciri certo posse, adeoque nullâ opus esse conjecturâ (hoc autem non facis, allegando traditiones & auctores uni isti Vitæ innixos) vel debebas conjecturam aliam verosimiliorem adferre, per quam eadem omnia clara & salva manerent. Neutrum Patern. Tua facit, sed in ipsa mea conjectura, quâ hactenus nulla à vobis inventa est commodior, fundas criminationem dicendo, illam conjecturam meam (quæ conclusio mihi, non præmissa est, & quidem solum conditionata, donec inveniatur aptior) esse principium totius discursus; dum ais num. 250, quod eâ *conjecturâ armatus Papebrochius prosilit in arenam; & per totam Appendicem, perque omnes pene Annotationes, adversus Vitam sancti Martyris insolescit & insurgit.* Id autem probare te putas ex titulo APPENDIX; quasi Appendix ista non supponat, fuisse evidentissime probatum in prægressis, quod ipsa Vita nequeat ab Auctore tali, qualem titulus totusque contextus præfert, scripta esse.

236 Fateor quod nonnullam prædictæ conjecturæ partem fundo in illamet Vita: nullum enim est tam absurdum figmentum, cui non subsit aliquid veritatis, etsi à falsitate ægre discernibilis. Fateor etiam quod pag. 859 protestor, *supponere me, quod ipsa accepta non sit ex vere oculati testis scripto, sed ejus qui oculati testis personam fallaciter assumpsit, scripturus* de

de rebus ex sola eaque confusa cognitione habitis; calumniatur tamen Patern. Tua, afferendo id me simpliciter supponere; cum id antea, ut dixi, demonstraverim; atque inter alia etiam hoc, quod *eo tempore nullus fuerit Patriarcha Hierosolymitanus, nomine Enoch*, Catholicus scilicet, qualem convenit fuisse eum de quo agitur. Rationes, quibus id demonstravi, nusquam refutas; sed quasi satis ad fidem extorquendam sit, dicere assertionem, quæ negat aliquem tunc fuisse Enochum Patriarcham, esse *terram calumniam*; contra me insurgis, & (si Superis placet) etiam ex meipso probare contrarium intendis, ac dicis, *calumniam esse falsumque fundamentum*; quodque in tractatu de Patriarchis Hierosolymitanis num. 178, *agnita veritate, ipsemet-victus & coactus fuerim agnoscere & admittere præfatum Enoch, de quo in Vita S. Angeli, Patriarcham fuisse Hierosolymitanum.*

237 Misera profecto & inæqualis est conditio mea disceptantis cum tua Paternitate: Potes enim, cum Tibi libuerit, quascumque calumnias ex meis ipsius scriptis mutilatis alteratisque arripere, & paucis verbis maxime absonas sequelas formare: ego vero refellere ipsas nequeo, nisi longiori textu producto, unde verus meus sensus patescat simul & calumniantis perversitas: quo fit ut Responsio mea prolixior ut plurimum evadat Accusatione tua, ad meum Lectorumque fastidium. Toleretur tamen, quod vitari nequit, & locus integer producatur. Agitur ibi *de Patriarchis Græcis, capta iterum à Saracenis urbe*, anno 1187; utique Patriarchis schismaticis pessimisque, qualis fuit primus eorum Dositheus, & huic mortuo suffectus Leontius; qui cum ad Patriarchatum Constantinopolitanum contra Canones evehitur ab Imperatore, contra eum electus Hierosolymis fuit alius; cujus interim dum nomen & successores requiruntur (cito inveniendi, si quis Hierosolymis mihi afferat, quam opto, seriem Patriarchalem ab anno præfato deductam) dum, inquam, certior requiritur notitia, *Licebit*, dicebam ego, *gratiose supponere, eos qui nominantur in Vita S. Angeli Carmelitæ, successisse Dositheo; videlicet Nicodemum. Onuphrium, Ioannem atque Enochum: sed successisse primum anno* MCXCII, *non autem ante annum* MCLXXXV, *cum adhuc urbem Latini tenerent; quod tamen sequeretur ex prædicta S. Angeli Vita, si ea fideliter esset descripta, & auctorem haberet, quem titulo præfert, Enoch Patriarcham.*

238 Hoccine est, Rev. Pater, talem, qualem Vita ista requirit, Hierosolymis tunc agnoscere Patriarcham? An non potest ibi fuisse aliquis, *Enoch* dictus, cujus nomen supposititius Enoch sibi temere assumpserit, eaque se fecisse dixerit, quæ verus (si fuit) Enoch numquam fecisse potuit? Quam multæ sunt fabulæ, assumptis perperam verorum Imperatorum ac Regum nominibus vestitæ? An ideo eæ desinunt esse fabulæ? Imo ex illis ipsis convincuntur, cum veris Principibus affingunt actiones, tempori, conditioni, aut loco repugnantes; ut facit iste Pseudo-Enochus. Fuerit igitur, non fuerit (quod aliunde discendum) aliquis tunc Patriarcha schismaticus Enoch, profecto non plus ille facit ad justificandam Vitam S. Angeli, quam ad salvandam illam Bullæ Sixtinæ partem, sensu vestro intellectam, qua dicuntur Carmelitæ *Sanctorum Prophetarum*, non solum *Eliæ & Elisei*, sed etiam *Enoch*, *hereditariam successionem tenere*. Hunc enim Enochum cum ostendisset Janningus Paternitati tuæ, in Amica Expostulatione sua, non posse intelligi Enochum de Amathim, S. Marci Euangelistæ prætensum Socium & itinerum comitem; utpote qui nullus usquam monstretur, aut sciatur fuisse in rerum natura; recurris, Pater Reverende (argumentis Janningi urgentibus) tu ipse in Append.

tua ad Motivum juris, contra quam *hactenus communiter censuerunt scriptores vestri*, ad Enochum Patriarcham Hierosolymitanum; ut per hunc salvetur Enoch de quo Bulla Pontificis, si per Enochum de Amathim non possit. Sed frustra recursus ille est: cum neque fictus Enoch de Amathim, neque incertus Enoch Patriarcha Hierosolymitanus, Prophetæ sint de quibus loquitur Bulla, in solo Enoch veteris Testamenti salvanda, quemadmodum legenti & consideranti apparet.

§. XXXII & XXXIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, molitur Vitam S. Simonis Stock, Breviario insertam, reddere suspectam.

Papebrochius B. Angelam, Regis Bohemiæ filiam, quæ Sedis Apostolicæ indulto publice colitur, explodit, quasi numquam inter homines fuerit numerata.

RESPONSIO.

239 AD primum Punctum, hic operosius dilatatum, sed novæ querelæ nihil adferens, abunde respondi Art. 10 §. 3, causam reddens meæ circa S. Simonem brevitatis; & prolixiorem Tractatum, pridem prælo paratum, dandum pollicens, quando de eo licebit, non solum placentia scribere, sed etiam vera, quamvis minus grata. De altero sufficit legere verba, quibus Tom. 2 Aprilis pag. 777 ipsum attingo, transcribens ex Februarii Tom. 3 pag. 718 pauca ista: *B. Angela de Bohemia Ordinis Carmelitarum, quibusdam Kalendariis hoc die inscripta traditur. In ejus Vita, quam Ms. nacti sumus non tenui examine egentem, dicitur obiisse VI Julii.* Ita Rev. Pater, Joannes Bollandus Patern. Tuæ æque ac mihi venerabilis; qui in Januario ac Februario Prætermissos ac Prætermittendos digessit, Henschenio alias partes sibi ab eo assignatas curante: ego, ab hoc instructus, pauca addidi, quæ an reprehendi debeant, judicet æquus Lector: sunt autem hæc. *Idem quod Bollandus quoad diem, de omnibus Vitæ exemplaribus testabatur Lezana ad an. 1253 n. 18, contra quem consensum non debebat nos commovere auctoritas unius Mechliniensis Kalendarii, admodum temere consarcinati: præsertim cum Angela ista nullum vel in Ordine vel in Bohemia habeat cultum; & multa sint in Vita, partim evidenter falsa, partim dubia; ac ne hoc quidem probari sentiant viri in Bohemicis rebus tractandis & scribendis versatissimi, quod ipsa aliquando inter homines fuerit numerata.*

240 Ex his Bohemis nominare Paternitati Tuæ tuto possum duos, quia vita functos; Georgium Crugerium & Bohusiaum Balbinum, ambos Societatis nostræ rerumque Bohemicarum scriptores illustres. Prior sacrorum Bohemiæ Pulverum memorias collegit, digestas per menses (quorum ultimum bimestre, cui est immortuus, utinam absolvat alius!) sed neutro die ausus fuit Angelæ memoriam facere, ut ad Bohemiam pertinentis; judicii tamen sui positivum testimonium nullum reliquit. Alius, non quidem absolute illud qualecumque decus, à Carmelitis

melitis tam asseveranter attributum suæ patriæ, eidem abjudicavit: in primo tamen quod edidit opere, & Epitomen historicam rerum Bohemicarum appellavit, lib. 3 cap. 13, *Sanctas duas ex Regio Bohemiæ sanguine nominat (Angelam & Euphrasiam) apud externos scriptores inveniendas; de quibus*, inquit, *patrii Scriptores nihil omnino sciverunt.* Tunc vero majorum incusat segnitiem, in describenda Regum ac Principum genealogia: *Ut tamen*, inquit, *quod pridem sentio, aliquando dicam; sæpe me timor incessit, ne in S. Angela, quam Raymundi Bohemiæ Regis filiam faciunt, omnes erremus: quem enim unquam Raymundum Bohemia Regem habuit? .... Itaque non immerito Bollandus noster; Vita*, inquit, *quam manuscriptam nacti sumus, non tenui eget examine.*

241 Idem Balbinus postea plures Tomos sub titulo Miscellaneorum Bohemiæ edidit, ubi Decadis 1 l. 4 §. 28 rursum de ambabus, ut *in patria sua ignotis*, agit: iterumque allegat particularem dissertatiunculam suam de Angela, ad Vener. P. Carolum Slávatam, Carmelitam Discalceatum; & in gratiam illius, tunc cum hæc ultima imprimerentur Generalis Carmelitarum, plus aliquid tribuit Annalibus Ordinis: non tamen se continet, quin candide fateatur, *sustineri non posse, quod*, inquit, *iisdem Patribus narrantibus didici, Pragense cœnobium Carmelitarum Virginum rexisse Angelam; cum (quod certissimo constat) nullum cœnobium aut parthenonem sacrum ejus Ordinis ante Carolum IV Bohemia habuerit.* A similis fidei auctoribus suffarcinatus in Bibliotheca Gesneriana augenda Josias Simlerus, eidem Angelæ, quam Carmelitæ cupiunt credi Raymundi Regis filiam & Pragæ sepultam, adscribit *lib. 1 Revelationum*; quem ultimum Martinus del Rio lib. 4 Disquisit. Mag. cap. 1 qu. 3 sect. 4, simili modo citat: sed ambo corrigendi sunt ex Antonio Possevino in Apparatu, ubi librum istum adscribit *Angelæ de Fulgineo.* Merito sane: nam totum textum habes, insertum hujus ejusdem Vitæ à Confessario ipsius Beatæ, 4 die Januarii nostri.

242 Ast Leo Indelicatus Schiavensis, in Horto Carmeli sub an. 1600 edito, scribit, quod *ex Indulto Clementis VIII, dato 10 Julii 1593, festivitas ejus celebratur Dominica prima Julii, in Conventu Carmelitarum Schiavæ in Sicilia, cum Indulgentia plenaria.* Velim videre Bullam, & multo magis fundamenta Schiavensium, ob quæ ipsi, potius quam alii toto orbe Carmelitæ festū illud agant. Interim quis me vetabit suspicari? idem accidisse Carmelitis Schiaviensibus in Sicilia, quod accidit Augustinianis Forojuliensibus in Gallia? Hi, ex mera conjectura persuasi, S. Maximam Callidianensem, 16 Maji coli solitam, eamdem esse quam Victor Uticensis in Africa ut sibi notam laudat, atque à Wandalica servitute dimissam, extitisse multarum virginum Dei Matrem; ipsius sibi cultum eo jure petierunt concedi, quo totum Africanum Monachismum ad se trahit Ordo iste, veluti à S. Augustino institutum; & quod petierunt, impetrarunt, ut explicatur Tomo 3 Maji pag. 580.

243 Porro sicut ea, cujus nulla nunc distinctior extat notitia, sed sola memoria & vestigia antiquissimi cultus, gratis præsumitur venisse ex Africa, cum longe verosimilius sit, natam in Gallia, ex S. Hilarii Regula vitam instituisse: sic fieri potest; ut quædam S. Angela, post votivam ad sacra loca peregrinationem, vixerit prope Schiavam Solitaria: quæ tamen fuerit natione Sicula (nam Siculis frequentia videntur fuisse *Angeli* & *Angelæ* nomina) & cujus antiquissimus ibi cultus sit, memoria vitæ distinctior nulla; atque hinc occasionem sumpserint Carmelitæ, ecclesiam, ei fortassis ab olim sacram, tenendam nacti, ipsam confunden-

di

di cum Bohemi Regis filia, de cujus vera existentia optamus certiora doceri. Atque utinam Schiavensibus eadem contingat felicitas, qua Forojulienses an. 1643 suæ S. Maximæ corpus invenerunt! tunc enim constaret, saltem illam quæ Pragæ sepulta fuit, uti prætenditur, cum Schiavensium Patrona male confundi.

244 Ridebis scio conjecturam, Rev. Pater; & rideres merito, si conjecturas, uti faciunt Auctores vestri, pro certo testatis historiis, ac pene pro traditionibus ecclesiasticis, nec sine crimine in dubium revocandis, traderem. Sed qui conjecturas non aliter quam conjecturas profert, dum certius aliud nihil suppetit, libenter eas cessurus cuicumque verosimilius aliquid suggesturo; næ ille bene meretur de historia quacumq; sive ecclesiastica sive seculari! Quis enim Historicus id in tali casu non facit, sæpius, etiam Baronius, etiam Lezana vester? Sic enim aliis præbetur occasio ulterioris indaginis, & ansa subinde perveniendi ad ipsissimam rei veritatem, aut saltem quam proxime ad veri similitudinem. Non merebatur quidem brevis Tua paucarum linearum contra me cavillatio tam exactam discussionem, diei 6 Julii reservandam: sed merebatur *S. Angela Schiavensis*, æque ac *S. Angelus natione Siculus, Lycate ex generosa prosapia ortus*, (sicut habet Henricus de S. Ursio, Catalogum Petri de Natalibus supplens anno 1493:) utique Christianus ex Christianis parentibus. Alium certe non videtur agnoscere Grossus Generalis vester, *Angelum de Sicilia* simpliciter nominans: quem vos propter unius Pseudo-Enochi auctoritatem dedecoratis, facitisque ex Judaica stirpe procreatum.

§. XXIV. *ACCUSATIO.*

Papebrochius suspectas reddere molitur Vitas BB. Alberti Patriarchæ & Petri Thomasii.

RESPONSIO.

245 Vitam B. Alberti, ut est à Stephano Ferrerio Episcopo Vercellensi primum ex originalibus tabulis suæ Ecclesiæ edita; à Philippo Ferrario, Servitarum Generali, in compendium redacta; ab Annalium Carmeliticorum auctore Lezana verbotenus transcripta; Vitam, inquam, veram ac sinceram S. Alberti totam dedi, & multis illustravi 8 Aprilis. Tantum autem abest, ut eam conatus sim aliunde *suspectam reddere*, ut ab ea studiosissime removerim, non sine multâ vestrâ querelâ, illam *portentosam* (ut Ughellus loquitur) *narrationem, quam Carmelitæ historici, præsertim Petrus Saracenus in Menologio Carmelitarum, & M. Antonius Alegre de Casanate in Paradiso Carmelitici decoris, à S. Congregatione prohibito, de eo instituerunt.*

246 Nihilo veriorem narrationem iidem instituerant de S. Petro Thomasio; sed eorum commenta dissipavit Henschenius, editâ anno 1643, ad 29 Januarii, ex nostro manuscripto insigni, Vitâ eâ, quam scripserat *oculatus testis Philippus Mazzerius Cancellarius Cypri.* Fuit hæc Vita excepta cum tanta gratulatione vestrorum hic Patrum, ut R. P. Daniel à Virgine Maria, quoties nos adibat, Codicem istum venerabundus deoscularetur, atque ex ejus fide optaverit

rit eidem S. Petro restitui cultum Confessoris, quem habuerat olim, abolito quem Saraceni figmenta induxerant cultu Martyris. Ab iisdem porro rogatus Henschenius, eamdem Vitam denuo recognitam, seorsim imprimendam dare, cum Analectis historicis variorum Auctorum atque diplomatibus Pontificum, ipsam Capitulo vestro Provinciali dedicavit, addito insigni encomio Lezanæ, tunc recens defuncti.

247 Dum prædicta S. Petri Thomasii Vita sic iterato imprimebatur, quidam P. Valentinus à S. Amando, impiger tunc juvenis, postea grande nomen inter Carmelitas promeritus multiplicandis contra me famosis libellis, operam navabat concinnando Indici rerum notabiliorum. Hic, quasi jam tum specimen dare deberet sui, quem postea manifestaturus erat, importuni zeli ad dilatanda phylacteria prætensæ antiquitatis, Indici inscripserat, *Elias fundator Carmelitarum*, licet toto libro hoc non legeretur, sed *Patronus*. Hæc duo cum diversa valde esse diceret Henschenius, juberetque deleto priori titulo poni posteriorem, idque suis Patribus retulisset Valentinus, eis suspicionem movit de mente Henschenii, ut ab Eliana processione tenenda alieniore: qui tunc adeo non curavit ab ejusmodi suspicione liberare se, ut palam sæpiusque protestaretur, non posse se eis consentire, quoad Eliam & Sanctos seculo 12 vetustiores; in ceteris facturum amici sinceri zelosique officium. Nec displicuit P. Danieli prælaudato hic ejus candor, quin profitebatur abunde Ordini fore satis quod promittebatur. Idem eidem responsum Romæ est anno 1661 à Generali & Assistentibus Ordinis, parum tunc (ut videbatur) solicitis de manutenenda, quam quidam (ut ajebant) Belgæ demonstrare se posse credebant, opinione.

248 Certe nihil obstitit ista Henschenii sententia, iis tam aperte declarata, quo minus in Belgium redeunti hujusmodi patentes traderentur litteræ, signatæ die 20 Sept. *Reverendus & doctissimus vir Godefridus Henschenius, Societatis Iesu Presbyter, seu lucidum sidus firmamento veritatis affixum, Religionis nostræ splendori, quem vetustatis caligo obfuscare quandoque tentat, propriis lucubrationibus insigniter consulit. Idemque, velut suavis & felix aura, sive ut expertus nauta, per oblatrantium procellas, nostra historia carbasa promovens seu gubernaculum regens, prospera navigatione eamdem tranquillo sistit in portu; è quo, injuriarum temporis expers, immensas probatissimo Scriptori grates habere non desinit. Id omnes & singulos nostri instituti alumnos intelligere volumus, ut præstantibus adeo prædicti P. Henschenii meritis, ejusque tam singulari erga nos affectui cunctis affectibus jugiter, ut par est, respondentes, nihil negligant obsequii, nihil in ipsum gratitudinis & amoris omittant. Expresseque iisdem præcipimus, ut quæcumque monumenta librosque Ordinis ipsi, cum opus fuerit, communicare non renuant; in ejus itineribus eum in domos nostras peramanter excipiant; nec non ipsi in omnibus, in omni tempore, quantum vires suppetent, assistant & inserviant, ut dignissimo viro, nobis commendatissimo, & optime merito de nostra Religione; quam utique valde exoptamus, ut illi perpetuis obligationum nexibus indissolubiliter se devinctam exhibeat.* Signatum erat, *Hieronymus Ari.*

249 Ita tunc animi erant: sic nihil commovebantur Generalis & Assistentes (quorum unus erat P. Gabriel, ipsius P. Henschenii aliquando discipulus) noto sibi dissensu à Patris Bonæ-spei & Belgarum quorumdam præsumpta certitudine circa Ordinis antiquitatem. Hac fiducia impune semper de ea tacendi, servandæque nihilominus amicitiæ fretus Henschenius, dissimulabat nihil, sed totus intendebat in præstanda pollicitatione sua circa Sanctos Carmelitas certioris recentiorisque notitiæ. Eâdem fi-

duciâ, nec non amore erga Ordinem plenus ego, itineris ac studiorum socius, intendebam in occasiones gratificandi amicis, tam sincere agere creditis; & Parisios appulsus, lætanter ac propria manu transcripsi alteram prædicti S.Petri Thomasii Vitam, *scriptam per R. P. Ioannem Carmessonum, in sacra Pagina Magistrum, & FF. Minorum Terra-sanctæ Ministrum*, qualem prædictus Philippus de Mazzeriis secum ex Cypro attulerat Parisios, & moriens Cælestinorum cœnobio reliquerat una cum ceteris suis scriptis. Hanc nos Vitam Patribus vestris Antverpiensibus, per solennes exequias P.Bollando celebratas bene meritis, obtulimus an. 1665 in pignus amicitiæ; qui mox ipsam quoque imprimendam curarunt, Præpositisque nostris Provinciali ac Domus Professæ, nec non P. Henschenio ac mihi, dedicarunt, cum ampla exaggeratione tum hujus tum prioris beneficii: quæ beneficia etiam P.Bonæ-spei, parte 1 Armamentarii num.767, *æterna totius Ordinis gratitudine digna* pronuntiat.

250 Hæ sunt *Vitæ BB.Alberti Patriarchæ & Petri Thomasii*, quas ubique, & sæpius quam gratum vobis sit, laudamus; & ad quarum fidem jubemus exigi, quidquid uspiam postea scriptum à vobis invenitur: & audes dicere, Pater Rev. quod eas moliar *suspectas reddere*? Ubi & quibus verbis? Tomo 2, inquis, Maji pag. 841 num. 9 dicis. *eas portentosam omnino in speciem deformatas*. Egóne loquor sic indefinite seu illimitate, de Vitis SS.Alberti & Petri, quomodocumque & à quocumque conscriptis? Ad pœnam libri. *Si PP. Carmelitæ* (verba ipsissima sunt) *ex vitis BB.Alberti Patriarchæ & Petri Thomasii, apud Saracenum & eos quos Saracenus secutus est duces, portentosam omnino in speciem deformatis, nondum didicerunt, quam facile suo in Ordine antiquitus invaluerint & increverint fabulæ, ipsorummet judicio nunc damnatæ; saltem jam id discant ex Vita S. Angeli, quam credulitati suæ tamdiu vident illusisse: neque injuriam suam interpretentur, quod viri eruditi, circa nonnullas alias Carmelitanæ historiæ partes simili examine versati, easdem nolint ad prætensæ antiquitatis probationem recipere.*

251 Ignosce mihi, Rev. Pater, quod gravius Tibi succensere nolens, quasi integram lineam sponte transilieris, unde intelligebatur, quas & à quibus (nempe à *Saraceno* & ejus *ducibus*) scriptas Vitas indicatas volebam; ignosce, inquam, si Tui excusandi causa opiner, quod locum *istum*, neque propriis legisti oculis, neque manu transcripsisti; sed juniori forte Clerico negotium dederis colligendi quascumque judicaret duriores meas phrases, temere deinde per librum tuum digerendas. Quam id parum prudenter feceris (si tamen feceris) quantoque dedecori teipsum exposueris sic agendo, judicent non solius *Exhibitionis* tuæ, sed etiam *Responsionis* meæ Lectores, ipsimet Patres tui Carmelitæ, veritatis amantiores.

§. XXXV. ACCUSATIO.

Papebrochius Vitam S. Marci Atheniensis, Eremitæ in Libya, ab Henschenio in Martio traditam & approbatam, Poëticæ fictioni in Majo assimilat.

RESPONSIO.

252 Quandoquidem Henschenio non placuit in Martio, ut lucubrationes suæ, additis initialibus nominum nostrorum litteris, sicut in Februario faciendum Bollandus decreverat, ab hujus meisque lucubrationibus, incomparabiliter paucioribus, secernerentur; liberum ac licitum Paternitati Tuæ fuit, quidquid ibi de S. Marco Atheniensi legitur, Henschenio adscribere; quapropter ad confutationem accusationis hujus facere non puto, quod, præter simplicem approbationem, nihil ipsius in ea Vita sit. Ego illam ex Codice Divionensi descripsi, ego cum Ms. Parisiensi contuli, ego ex Græco Latinam feci, & Commentariolo prævio illustravi, inter prima tirocinii historici rudimenta. Quamquam autem tunc adhuc parum admodum essem ad veri fal que discrimen exercitatus; satis tamen jam tum prudens fui, ut intelligerem, eam Vitam, quanto mirabilior est, tanto majori egere auctoritate ut credibilis esset: Auctoritatem autem qua illa nitebatur, fassus sum esse perquam exiguam; si compararetur cum ea, sub qua habemus S. Pauli primi Eremitæ conversationem, ex testimonio S. Antonii, omnibus notissimi; cum Vita S. Marci nitatur testimonio cujusdam Serapionis, omnibus ignoti. Addere potuissem, Pauli existentiam in rerum natura comprobatam notitia loci, in quo vixit; veneratione sepulcri, cujus sibi notitiam servare & discipulis commendare S. Antonius curavit; & inventione ac translatione corporis in Hungariam; tale autem nihil habemus pro S. Marco Atheniensi.

253 Ista præfatus, persuasi Henschenio, ut ne laborem in ea transcribenda traducendaque factum perire vellet, ipsam (uti aliàs faciendum putabat) supprimendo. Totum enim quod ex ejus editione poterat nasci præjudicium nostro operi, putabam tolli ipsa professione certitudinis non magnæ, sub qua talis Vita ederetur: quam etiam indicarent hæc formalia verba: *Atque utinam, quam certis auctoribus habemus magni Antonii de S. Paulo narrationem, tam etiam clare cognosceremus, tum quis Serapion ille fuerit, tum quinam Fratres, qui talia ab ejus ore excepta scripsere.* Idem votum est nostri P. Janningi pro Vitâ S. Onuphrii, ad 12 Junii jam impressâ & propediem in tomo 2 Junii edendâ, scriptâ ex relatu cujusdam Paphnutii, omnibus ignoti, æque ac scriptores ipsi. Est ea tamen cunctis utriusque linguæ Legendariis communissima, & Reliquiarum veneratione ac translationibus confirmata; & in hoc Onuphrius Marcum superat.

254 Porro ab anno editæ Vitæ hujus S. Marci, anni fluxerunt duodecim; & ego multa experientiâ exercitatior, cum vellem, post præclarissima maximeque authentica Magni Pachomii Acta, 14 Maji, Appendicem ponere de Pachomii junioris mox attingenda Vita, nihilo certiore quam sit Vita prænominati Marci; de hac fassus

sum,

lum, suspectam nobis esse, ne fuerit ad ejus imitationem expressa, quam de S. Paulo primo Eremita descripsit Hieronymus, ex relatu Amathæ & Macarii, qui ex magistri sui S. Antonii ore sæpius audiverant. Mutatis enim nominibus; & additis pluribus quæ fidem difficulter obtineant paradoxis, res eadem quoad substantiam utrobique narratur; circumstantiæ autem eo tantum differunt, quod in Paulo sint omnia simplicia magis & verosimilis historiæ modum non excedentia; in Marco econtra poëticæ simillima fictionis, atque ad stuporem ciendum adornata. Dedimus tamen illam Vitam, ut daretur occasio plura forsitan eruderandi, quibus, fictionis diluatur suspicio, aut salvâ substantiâ corrigantur circumstantiæ minus prudenter adjuncta. Iis autem non comparentibus, minime improbamus ipsam ab opere nostro eximi, siquando Martius recudetur: nec prima quidem vice illam daturi, si credidissemus extituros aliquando, qui nonobstante cautela adhibita, auctoritatem nominis nostri ei additam opinarentur.

255 Potuistine hæc legisse, Rev. Pater (non potuisti autem non legisse) & tamen asseverare, quod Actis istis *ne minimam quidem alicujus fictionis suspicionem aut indicium subesse indicaram* in Martio: & in Majo, *nulla prorsus allata probatione, consueta censurandi audacia & temeritate .... repudianda & fabulis accensenda judicem?* Qua etiam fronte ausus es dicere, quod ea Vita sit *tanta cum suis circumstantiis accuratione descripta; ut à nemine hactenus vocata sit in dubium?* Quas Tu ibi vidisti circumstantias, quæ eam verosimiliorem faciant, quam fictionem quamlibet poëticam verosimilem facerent ingeniose confictæ circumstantiæ, nullis aliunde notorum locorũ, personarum, temporum characteribus illigatæ? Quibus in Vitis Patrum, quibus in Menæis aut Synaxariis, Marcum Atheniensem invenisti?

256 *Nemo eam*, inquis, *vocavit in dubium.* An quia id non scit Paternitas Tua, & ego neminem nominavi, ideo nemo dubitavit? Cum Vitam primum Divione transcriberem, mirabatur D. Consiliarius le Mare, cujus erat Codex, quod in ea operam poneremus, quam ipse credebat meram esse fabulam: sed respondi, fieri posse, nec raro fieri, ut etiam talium usus nobis sit, ad recte dijudicandum: utrum vero præter virum istum quisquam librum legerit, postquam allatus in Galliam est, nescio. Mazarinianum codicem indicavit nobis Fr. Franciscus Combefis, & forte primus ac solus eum legerat; sed Vitam istam non magni faciebat. Postquam autem hæc comparuit in Martio nostro, Antverpiam veniens vir eruditissimus Claudius Castellanus, Parisiensis Canonicus, significavit eamdem, communi eruditorum qui legerant judicio, improbari: quod satis profecto mihi esse poterat ad concutiendam, si quam antea dederam fidem, mutandamque sententiam, post novam considerationem causæ, quod erat officium sinceri scriptoris.

257 Tu, P. Rev. mox factum id ais, quasi nescius quantum temporis intercesserit inter editionem Martii & Maji. Majori autem paradoxo accusationem tuam confirmas, num. 273, dicens: *quia, quæ semel placuerunt, postea displicere non poterunt.* Sit ista laus Professoris emeriti, numquam mutasse sententiam, sed semel quomodocumque dictum scriptumque semper mordicus tenuisse; sicut Patern. Tua, licet à P. Janningo manifestæ hallucinationis, quin etiam imposturæ convicta per familiarem Epistolam, facit in suo Motivo juris, rursumque in hujus Appendice. Non ita tenax semel placitarum opinionum fuit S. Augustinus, qui in multas retractavit; & male cum republica ageretur, si in Tribunalibus ecclesiasticis atque civilibus, ipsarum etiam supremarum Inquisitionum, Tua ista regula teneretur; nec daretur revisionibus locus.

258 R. P. Antonius Xaramilius, Indicarum

rum nostræ Societatis Provinciarum apud Aulam Madritensem Procurator Generalis, composuit Memoriale sive Libellum supplicem, præterito Aprili à Procuratore Toletanæ Provinciæ oblatum Regi nostro, contra intempestivam vestram petitionem, qua postulabatis ab eodem Rege, ut silentium curaret imponi non tantum mihi, accusato & non audito, sed omnibus ubique Jesuitis, quo minus ipsis liceret de antiquitate Eliana disputare & Acta Sanctorum defendere. Nempe postquam vos satis superque quidquid lubuit, locuti atque operati estis clam nobis, accusando, criminando, (reliqua taceo præclarius gesta) quasi nihil fecissetis, nihil de probandis accusationibus soliciti estis; sed forum pertæsi & eremiticæ quietis amore subito incensi, iniquum silentium postulastis imponi ab æquissimo Rege, & quidem per ipsos Reverendissimos Generales vestros. Nostin' quid ipsis occinat Clarissimus in Lovaniensi Academia superiori seculo Jurisconsultus, Joannes Wamesius, Responsionum seu Consiliorum suorum in jus Pontificium Consf.87? *Defensio, cum à jure naturali proveniat, nemini deneganda est; & ne Diabolo quidē, si in judicio compareret; etiam in causis in quibus Iudici libera & absoluta potestas judicandi est concessa: quia tollere defensionem, omni æquitati, juri naturali, & divino repugnat: quam idcirco Iudex ipse ex officio, pro absente reo supplere debet potius, quam quod omittatur.* Hæc ille, toto Belgio ejusque Principibus æstimatissimus, & anno 1590 vita functus: allegatis ad singula Responsionis hujus puncta Legibus & auctoribus classicis; pro eo autem quod Diabolum spectat, *Rota decis.* 364, Cum jura *alias* 16 de dolo & contumacia.

259 Sed redeo unde digressus sum. P. Antonius Xaramilius, in suo illo, qui nunc etiam Latine legitur & Responsionibus hisce adjungi potest, supplici libello num. 53, ex Jure Canonico Cap. *Tum ex litteris. De in integrum restitutione*, proponit hæc Gregorii Papæ IX verba, *Sententia Romana Sedis non negatur posse in melius commutari.* Mox ibidem adducitur exemplum Juliani Archiepiscopi Toletani, cujus librum de tribus substantiis sub Benedicto Papa II prohibitum, idem Pontifex absolvit, viso ejus Apologetico; ex plurimis autem quæ potuissent accumulari similibus duo producit exempla, circa libros Alphonsi Tostati Episcopi Abulensis, & Stephani Fagondez Jesuitæ: antea autem num.12 & seqq. fuse deduxerat Acta in causa Nicolai de Diana S.J. honorificentissime retractata pro innocente, contra delatorem ac falsos testes, sub quibus damnatus fuerat ejus de S. Lucifero Sermo. Quid autem foret vestra Historia Prophetica, & totus cum Elia antiquæ Legis sub votis vere religiosis Monachatus, tanto à vobis labore defensus, sed rursum à Reverendiss. P. Francisco Galiano Spuche Hieronymianorum Generali postulatus in judicium? quid, inquam, foret in Hispania totus antiquus Monachatus, per Historiam Propheticam assertus, & cum eadem proscriptus ab Inquisitione; nisi reformato priori judicio teneri à vobis permissus fuisset, per decretum anni 1639?

260 Scitis etiam quantam mutationem vestro in Ordine acceperit doctrina Theologica, postquam suam proposuit, & ut in schola vestra ab omnibus teneretur obtinuit. P. Franciscus Bonæspei. Quam multæ & quam multis displicere cœperunt, quæ antea placuerant, resolutiones gravissimæ! Et non poterit privato uni Scriptori displicere, post plurimos annos longamq; discussionem, quæ pridem antea placuerat opinio? præsertim in rebus historicis, ad quarum subinde judicium totum commutandum, satis est unum, quod omnes latuerat, incontestabilis auctoritatis instrumentum. Exemplo sit Firmiani Lactantii liber de mortibus Perse-

cutorum ad Donatum Confessorem, S. Hieronymi ætate notissimus; sed exinde per mille & amplius annos in nescio quibus bibliothecis absconditus, ab annis autem 17 feliciter protractus in lucem primum, deinde autem ad plures collatus codices pluriumque Annotationibus illustratus. Multas ille correctiones suggessit Pagio, in Annalibus Baronii faciendas; quas ipse Baronius haud dubie libenter amplexus fuisset, in Appendicibus suis, si suo tempore liber is prodiisset.

261 Ego certe, de tempore & modo persecutionis renovatæ sub Diocletiano an. 303, certiora ex illo libro edoctus, ad diē 23 Aprilis, ubi de S. Georgio, abdicavi, quam tanto studio promoveram conjecturam, quæ suggerebat ipsum fortassis esse primum istius Persecutionis Martyrem ac Martyrum Ducem, qui proposita contra Christianos edicta Nicomediæ laceravit, ideo sævissime tortus cruciatusq; quod tanto tunc mihi videbatur probabilius, quanto celebrior est illius Sancti tota Ecclesia cultus, dignus qui tali ex causa profluxerit: hoc tamen nunc (invento & lecto libro Lactantii) judico teneri amplius non posse. De initio Latinorum in Carmelo Eremitarum, quibus S. Albertus Regulam dedit, diu ambiguus, judicabam nihil magnopere obstare, quo minus seculo 12 antiquius illud esset, licet tunc primum habere cœperint suos vulgo notos Priores. Ast reperto Itinerario Joannis Phocæ, tam nitide & distincte, nec minus pie ac religiose describentis loca sacra, qualia præsens lustraverat, eisque (quod alii prægressi non fecerant) adnumerantis Carmelum; nihil amplius putavi ambigendum, quin haberem jam diu requisitam notitiam certam, de tempore, occasione, auctore, & numero eorum, à quibus cum laude & absque dedecore possitis ac jure debeatis ducere originem Ordinis vestri, nunc ubique & merito æstimatissimi.

§. XXXVI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius argumento negativo repudiat Vitam B. Posthumii, quasi non fuisset in rerum natura, contra Bollandum &c.

RESPONSIO.

262 Si quidquid in Vitis Patrum à Rosweydo editis invenitur, deberet ut certa historia recipi, non solum recipi sic deberet Vita *Posthumii* prætitulati, aliis *Posthumii*, nobis Tomo 3 Maji pag. 357 *Pachomii Iunioris*; sed etiam, quæ hanc apud Rosweydum immediate præcedit, *Vita S. Macarii Romani, servi Dei, qui inventus est juxta Paradisum, auctoribus Theophilo, Sergio, & Hygino; post iter pluribus fabulositatibus quam diebus productum.* Tu autem, Pater Rev. quamvis fabularum plurium patrocinium suscepisse contra me videaris, ob istam censuram culpare me non audes. Terruerit fortassis Te ab ea defendenda allegatus num. 5 S. Hieronymus, qui videtur istius Macarii Vitam appellare *impudens mendacium.* Ast vita Posthumii visa talis non est Bollando, Januarium colligenti, neque in Notis ad Vitam S. Macarii Ægyptii, neque in Commentario ad Vitam S. Antonii. Respondeo, quod ex libro aut scripto aliquo obiter allegato, non probetur Auctor, id quod allegat uti passim receptum, examinasse morosius. De Henschenio (nam hic Commentarium

mentarium præcitatum composuit) certum mihi est, eum, mox ubi vidit, meam Vitæ Posthumianæ censuram probavisse; utpote non levibus rationibus, tota illa Appendice deductis, fultam. Has dum Patern. Tua ad *argumentum negativum* reducit omnes, egregie imponit Lectori suo. Nam Palladii silentium allegatur dumtaxat ad suspecta reddenda quinquaginta millia Monachorum, Macarii curæ à S. Antonio relictorum.

263 Sed neque propterea Vitam illam refuto: solum dico, expendi. mereri numerum, pro Antoniano monasterio vix credibilem; vero tamen num. 5 eum restringi ad solos viginti quatuor, custodes corporis Antoniani designatos in fabulosa corporis inventi historia; pro qua vindicanda mirum quoque est non laborare Patern. Tuam. Solum arguis quod, cum Lezana vester, ad anno 376 num. 5, dicat *Pachomium fuisse quinque millium Monachorum Patrem*; atque ita corrigat excessum in numero *quinquaginta millium*; ego talis correctionis nullam facio mentionem. Quasi vero obliger ad Lezanam recurrere, quoties mentio mihi est facienda alicujus veteris Monachi, ut sciam numquid forsitan ille dicat contrarium receptæ illius Vitæ: quasi etiam magni debuerim facere correctionem (si tamen corrigere aliquid dicendus est is, qui non indicat errorem à se animadversum) quasi, inquam, magni facere debuerim correctionem, prorsus gratuitam nullaque auctoritate subnixam. Si alia ipse habuit viditque manuscripta, ubi numerabantur dumtaxat *quinque millia*, ea debuerat indicasse, ne sola ejus hæc videretur conjectura; vel debuerat fateri, ex conjectura se procedere, (uti facio ego) & culpâ vacaret. Quid quod etiam 5 *millium* numerus nimis magnus videri debeat pro Antoniano monasterio?

264 Vellem porro, Pater Rev. ex eo quem accusas Commentariolo, ad Vitam istius Pachomii prævio, didicisse Te, quam nullum à talium refutatione præjudicium patiantur nostra Acta Sanctorum, sicut opinabatur præcentor tuus P. Franciscus Bonæspei, istic tacito nomine redargutus. Ceterum capitalis error est, quo dicor repudiare Vitam istam, *quasi iste Sanctus, non fuisset in rerum natura*: cum solum dicam, quod, *si talis Sanctus revera extitit in rerum natura*, fuit coævus S. Hieronymo; ut mirum non sit, si hic de eo adhuc vivente non scripserit; & si eodem vivente scripta est Vita, ad eoque hæc diem mortis notare non potuit; mirum quoque haud sit, nullam Posthumii talis memoriam inveniri in Martyrologiis, dierum ordine procedentibus, nec diem in Vita non repertum fingere obligatis.

265 Ita ego utcumque amolior objectionem, quæ poterat contra istam Vitam formari: & quamvis non solum ipsam, sed etiam personam Sancti suspectam mihi esse fatear; nolo tamen, in utraque abdicanda severus esse censor; quia neutra est ex earum genere, *quæ admissa longam post se trahunt consequentiarum coronam in tota Historia profana ac sacra*; sicut post se trahunt alia quædam universalia principia (puta Carmelitica nonnulla) ideoque *non recipienda, nisi undique stabilita confirmataque; &, si deficiant sub examine, magno conatu rejicienda*. Hunc meum sensum ibi expono; & sub tali cautela Vitam ipsam produco, lectoremque moneo, diligenter legendas Præfationes & Commentarios nostros; quia his lectis apparebit *diversissimos esse certitudinis atque incertitudinis gradus, secundum quos proponuntur ac disponuntur in hoc opere nostro Acta Sanctorum*.

266 Sic ad 18 Aprilis dedi Acta SS. Eleutherii Episcopi Æcanensis & Anthiæ matris ejus,

ejus, ob translatas Roma Constantinopolim sub Arcadio Imperatore reliquias celeberrimi apud Græcos, & horum exemplo etiam apud Latinos. Ea Acta, coævis auctoribus duobus Leontio & Theodulo adscripta, licet pseudepigrapha & apocrypha judicarē, multisq; argumentis probarem; nolui tamen ipsa ab opere nostro excludere, ne posteris commoditas præpediretur aliquid inde eliciendi, & aliter fortassis judicandi, objectionibus meis expensis. Ita fecit, in suis Dissertationibus Ecclesiasticis, anno 1688 Salmanticæ editis, vir sane eruditissimus & de Hispanica historia, præsertim Ordinem Benedictinum spectante, optime meritus, nuper vero præmature defunctus, Josephus Perezius Monachus S. Facundi, & sacrarū Literarum istic Professor. Huic cum visum esset refellere quædam ex Propylæo Aprilis, etiam nobis ipsis deinde minus probata; ista quoque S. Eleutherii Acta putavit leviorem censuram mereri: quod licet necdum persuasus ab eo sim, multa tamen ejus sensa alia vehementer probo, præsertim quoad Ordinis antiquitatem in Hispania, neque pauciora ex eo quam ex opere Mabilionis de re Diplomatica discere gaudeo: ipsum quoque pro Actis S. Eleutherii qualibuscumque conatum laudo, eo affectu susceptum, quo si tu etiam, Rev. Pater, imbutus fuisses, minus à tramite veritatis caritatisque exorbitasses. Audi verba disceptationem exordientis.

267 *Principio*, inquit, *non possumus non cum aliorum, qui in hoc opus suas symbolas contulere, tum ipsius Papebrochii, qui in eo perpoliendo strenue laboravit, pietatis plenam industriam plurimum commendare. Opus enim Ecclesiæ dubio procul utilissimum atque honorificentissimum, nulla laborum, nulla immanium expensarum habita ratione, magnis animis aggressi sunt; nec sequiore eventu, Deo, ut par est credere, eorum piissimis inceptis favente hactenus prosequuntur. Pleraque enim (fatendum est) Sanctorum Acta circumferebantur, partim aperte falsa, partim tenebris densissimis obsita, quæ ab doctissimis Patribus admota falce juxta & face egere videbantur*. Hanc religiosissimi viri mecum pro Eleutherianis Actis ad majorem quamdam veri speciem adducendis disceptaturi præfationem, placuit tibi, Rev. Pater, ob oculos ponere, ut, si quid posthac scribere contra aliquem voles, habeas exemplum disceptatoris amici atque modesti, soliusque veritatis amore eo devenientis, & ita suavius influentis in animos lectorum, etiam diversa sentientium, quam si eo quo Patern. tua uteretur stylo, hactenus nescio an multis extra Carmeliticum Ordinem tolerabili viso; nunc vero etiam multo minus, dum ex meis Responsionibus intelligitur, quam nullo solido fundamento nitantur accusationes tuæ omnes, pleræque etiam fulciantur mendaciis atque calumniis manifeste convictis, communi omnium ubique judicio.

§. XXXVII.

§. XXXVII. ACCUSATIO.

Papebrochius Vitam S. Mauri, à S. Fausto ejus æquali conscriptam, & à Bonifacio III *approbatam, nec non à Bollando productam, figmentis & mendaciorum monstris accenset.*

RESPONSIO.

268 REv. Domnus Lucas d'Achery, cum eruditissimo discipulo ac socio Domno Joanne Mabilione, Ordinis S. Benedicti, sub Congregatione S. Mauri in Gallia egregie reflorescentis, exorsus est an. 1668 colligere & illustrare, ad nostrum fere modum, Acta Sanctorum suæ Professionis, ea per secula digerendo. Hic in Præfatione ad Tomum I, §. 5, explicaturus S. Mauri missionem in Gallias; *Si B. Mauri Vita*, inquit, *à Fausto ipsius socio descripta, ad nos integra pervenisset, non esset nobis in iis, quæ ad ipsum pertinent immorandum. At cum Odo, Glannafoliensis Abbas, homo noni seculi* (Sammarthani ad annum usque 1038 regimen ejus differunt, quo cœperit monasterium pridem desolatum instaurare; nisi duo Odones fuerint, unus nono, alter undecimo seculo) *Cum*, inquam, *Odo* iste *in Acta illa jam vitiata (ut in epistola sua pravia testatur) inciderit; novaque ipse addiderit errata; nonnulla .... discutere mihi incumbit.*

269 Tum negat studiosissimus iste talium rerum scrutator, S. Benedictum, à quo Maurus in Galliam missus sit paulo ante mortem, hanc obiisse pridie Paschatis, quod tamen disertissime istic asseritur, & confirmare intendit Auctor, narrans quomodo S. Mauro ea mors cognita fuerit, & hæc ab illo ipsi Auctori Fausto ac sociis revelata; unde, inquit, *diem illam & sequentem, qua specialiter triumphus Resurrectionis Dominicæ celebratur, solennem ... peregimus.* Ad quæ verba Carolus le Cointe in Annalibus Francorum an. 543, quo obiisse S. Patriarcham statuunt ipse, & Henschenius atque Mabilio, *En mendum*, inquit, *crassissimum:* hoc enim in loco, non solum *Faustus ab Odone, sed & Odo à recentiori depravatus est.* Postremum etiam mihi visum est, Tomo 3 Maji pag. 605: nam adeo capitale vitium, quo tota historia inquinatur, ne quidem Odoni (si is seculo nono scripsit) videtur posse imputari: quomodo enim hic, S. Bertichramno Episcopo Cenomanensi posterior duobus solum seculis, & scribens Adelmodo Cenomanensis Ecclesiæ Archidiacono, ex intervallo minori quam 30 leucarum, potuisset in serie tam sibi vicinorum Episcoporum adeo turpiter erravisse, ut totum ordinem interverteret?

270 Nemo itaque fuit inter scriptores Francos, qui hunc errorem non notaret; uti etiam fecit Bollandus, tam in Januario ubi de Mauro, quam in Februario, ubi de Fausto: sed satis habuit, uti & illi, interpolatorem Odonem accusare, ut memoria lapsum. Henschenius in Martio etiam primum errorem de obitu S. Benedicti conatus est corrigere; & pro Dominica Paschæ putavit intelligi posse Dominicam Passionis. Omnes autem cum Mabilione, pro Bertichramno substituunt S. Innocentium,

45 annis prius mortuum, quam iste ordinaretur Episcopus. Mabilio etiam pro Bonifacio III, cui Faustus Vitam à se scriptam obtulerit, mavult substitui Bonifacium IV. His omnibus & aliis multis expensis, plenam totius Vitæ discussionem, qua Bollandus abstinuerat, necdum valde exercitatus ad talia, distuli ad Supplementum Januarii, post annos 60 continuati hac in re studii elucubrandum à me sociisque, juxta notitias à decessoribus relictas & à nobis successive retectas. Interim de S. Majolo agens in Majo, nihil equidem definivi; eo tamen me fassus sum propendere, *ut prolixum illud de S. Mauro scriptum (quod veluti ex quaterniunculis à Fausto coævo scriptis, circa S. Benedictum ejusque discipulos, ab Odone Glannofoliensi acceptum expolitumque obtruditur) merum esse sequentis avi figmentum opiner, ei simile, quod de martyrio S. Placidi & sociorum, sub nomine Gordiani, eorumdem ministri, habetur; cui quid solida veritatis subsit, inter tot mendaciorum monstra, nequeat vel per conjecturam prudentem definiri.*

266 Ob hanc paulo duriorem censuram, non definitive, sed sub dubio tantum pronuntiatam, dicis, Rev. Pater, num. 280, quod *Papebrochius non videatur alio suum studium dirigere, quam ut antiquas evertat historias, non vero ut illas corroboret & confirmet explicando aut excusando*; quod tamen sequentibus mox verbis conor facere, suggerendo conjecturam, per quam servari multa fortassis possent. Idem rursum, sed paulo aliter, conatus sum in Tomo 5 Maji: ibi enim eædem in S. Romano recurrebant difficultates. Sed neque tunc successit ex voto conatus; ac denique variis modis frustra tentatis, aliud nihil invenio expedientius, quam pro Bertichramno substituere Innocentium, ut quam proxime ab obitu S. Benedicti successerit Glannafoliensis monasterii facta per S. Maurum fundatio. Indicat porro iste iterum iterumque resumptus conatus, meum fervens studium verificandi qua potest, quascumque Vitas, etiam adulteratas, & errata interpolatorum corrigendi, saltem per conjecturam, dum aliud non licet. Nunc ego te, Rev. Pater, quam possum humillime obtestor, ut non tantum non accuses, quæ nescis; sed, supracitatorum auctorum opinionibus intellectis, duriorem sententiam meam, tibi imprimis displicentem, me dedoceas argumentis non vanis; paratum, ubi sic dedocueris, mutare omnia: tum demum te amabo, magis quam ante; tum veritatis studiosum, tum Accusatorem Christianum existimabo.

267 Henschenius, in præcitato ad Acta S. Benedicti Commentario, ubi suam de Actis S. Mauri sententiam dicit, qualem ego post expressi in Majo, ideo potius à Te hic accusato quam Martius, quod malles me solum quam cum Henschenio reum facere; simili censuræ involvit Acta S. Placidi Martyris Benedictini, allegatque Camillum Peregrinum, Historiæ Principum Longobardorum eruditum compilatorem, qui illorum Auctorem numquam aliter quam *Pseudo-Gordianum* appellat; eique Baronium addit, ad an. 529 num. 10. Hic ibi, pro *Iustino* Imperatore *Iustinianum* substituendum monens; *Sunt plura alia*, inquit, *illic mendosa, nonnulla vero & mendacia inveniuntur.* Hæc si Tu, Rev. Pater, in aliquo Commentario Maji vel Aprilis, meum nomen appositum habente, legisses (legisses autem si id alicubi exegisset propositum mihi argumentum) similem haud dubie contra me, nec minus atrocem, concinnasses litem, eo quod Acta S. Placidi non solum mendosa esse dicam, sed mendacia, & à Pseudo-Gordiano quodam scripta. Sed ex prælaudata Domni Acherii Præfatione

Præfatione, ſimile priori ſcutum arripuiſſem, quod ille offert §. 4 ſic exordiens. *Ad locum devenimus difficilem. De S. Placido, Benedictinorum Monachorum Protomartyre, ipſiuſque in Siciliam acceſſu & martyrio tractandum occurrit. Res eſt involuta tot ſpiris, totque anfractibus intricata, ut aculei undique & impervia ſe objiciant ambages, quibus removendis probati nos deficiunt Auctores.*

268 Pergit porro Acherius, & ingenue agnoſcit, quod *Petrus Diaconus Caſſinenſis, ſeculi XII ſcriptor non malus, ſed non ſatis diligens, S. Placidi ejuſque Sociorum geſta, à Gordiano Placidi comite ſcripta, vel interpolavit, vel ſuppoſuit*: itaque inquit, *Acta illa non quidem perpurgare* (quod impoſſibile videbat) *ſed atrocioribus mendis exonerare conabimur*, utique per veroſimiles conjecturas, in ipſis qualibuſcumque Actis fundatas, ſicuti & nos ſolemus facere; & ſicut ipſe antea fecerat in definiendo anno obitus S. Benedicti. Hoc notare te, Pater Rev. velim, ut tali propoſito tibi candoris vere hiſtorici exemplo, non verecunderis pro Carmeliticorum ſcriptorum ſimplicitate, qua veteres hiſtorias vel interpolatas vel ſuppoſitas dederunt, fateri veritatem; atque agnoſcere, *ſcriptores* fuiſſe, pro ſeculi ſui captu *non malos*, id eſt non prorſus barbaros; ſed non ſatis diligentes ad ſecernenda certa ab incertis, & inventa ſeu cogitata ſua propria ab antiquitus habitis monumentis: tum vero fatereris id quod circa SS. Maurum & Placidum non cunctantur fateri Benedictini; quod ad hiſtoriam veſtram, ſic ut velletis & opus foret ſtabiliendam, *probati deficiunt Auctores*. Nunc cum omnes haberi probatos vultis, qui quomodocumque à vobis recipiuntur, iiſque nos credere omnia citra diſcuſſionem; omnia pariter nobis dubia redditis & ſuſpecta, niſi quæ ex melioribus quam illi ſint ſinceriuſque informatis Auctoribus confirmantur: quod utinam facere poſſemus ſemper ad placitum veſtrum.

§. XXXVIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Acta & Geſta S. Canionis, ſecutus Eraſmi Dialecticam, fabulis annumerat.

RESPONSIO.

269 Cur ſtyli à ſtylo diſcretionem quodammodo mihi exprobras, Rev. Pater? Equidem negare non poſſum neque volo, me legendo, deſcribendo, examinando omnis generis monumenta, antiqua, nova; latina, barbara; proba, apocrypha; aliqualem ſtyli uſum ac diſcretionem acquiſiviſſe. Sed cur hoc exprobas? Tranſi hinc, amabo te, in Hiſpaniam: ibi tuus te expectat in accuſando me, meaque Socius, ipſius etiam Auguſtiſſimi Cæſaris Leopoldi Ignatii accuſator, & inſignis ſtyli diſcriminator, *Fr. Angelus à Purificatione, Hiſtoriographus Generalis Ordinis Carmelitarum Diſcalceatorum*; & titulis ſis, an in diſcretione ejus, qua judicat inter ſtylum & ſtylum, nihil ſit, quod potiori jure reprehendas, quam in me. Epiſtolam is (noſti enim) Auguſtiſſimi Cæſaris Leopoldi prædicti, Carolo II Regi noſtro nuper inſcriptam, moderatione Cæſarea & Majeſtate utriuſque dignam

quidem,

quidem, sed sibi invisam, negat primum, Cæsaris esse; videlicet solem lucere medio die: deinde hæreticam pronuntiat, ac pro tali accusat apud sacram Inquisitionem: denique stylum Epistolæ propiùs scrutatus, ipsum tam similem stylo Janningi nostri reperit, atque ovum ovo. Et Janningus quidem honori sibi ducit, & quodammodo gloriatur, aliquid styli Cæsarei in suo stylo elucere: at quod idem Collega tuus, Rev. Pater, indidem ipsum præsumit, sine alio indicio, Epistolæ *hæreticæ* auctorem proclamare, & quidem apud S. Inquisitionis Tribunal, debet profectò ægerrime ferre. Est sane gravissimum illic crimen, vel accusati, si reus est; vel accusatoris, ex mera *suspicione* nullisque indiciis ad accusandum prosilientis, si reus non est.

275 Alterutrius crimen patebit è textu Accusatoris, sic alloquentis Judicem: *Est porro mea suspicio, auctorem istius Epistolæ* (Cæsareæ), *quam accuso deferoque, esse Conradum Janningum Societatis Iesu, & Socium hodie Danielis Papebrochii, Continuatoris Operum Bollandi. Fundamentalis mea suspicandi ratio est ipse stylus, Janningo propriissimus; uti videre est in* Motivo Juris, *iterumque in Appendice ad* Motivum Juris, *quæ sunt dicti Auctoris opera.* Papæ! Istâne Janningi opera sunt? Inde Janningi stylus vobis cognitus? Ex similitudine ipsius styli cum stylo Epistolæ Cæsareæ, sive (ut ipsam vobis laudare & appellare placuit) hæreticæ, Janningum auctorem hæreseos facitis? Atqui notorium est, quod & Motivum Juris, & Appendix ad Motivum sint non Janningi, sed illius, cujus nomen utrique Opusculo præfixum majusculis: *Fr. Sebastiani à S. Paulo, Provinciæ Flandro-belgicæ, Ordinis FF. Beatiss. Virg. Mariæ de monte Carmelo, olim S. Theologiæ Lovanii Professoris.* Nosti nomen tuum, Rev. Pater, quod ipse opusculis tuis, cum tot notis characteristicis & titulis, præfixisti? Ut jam Accusator iste de styli conformitate judicaret, debuit procul dubio opuscula ipsa legisse. Si legit autem, quomodo homini sanæ mentis incidere potuit, esse Janningi, cum & *Motivum juris,* & ejus *Appendix,* scripta apertè sint contra Janningum & me, idque à & pro Te Rev. Pater. Denique non potuit nomen Paternitatis Tuæ, tamquam veri Auctoris, clarius exprimi, quam expressum habeatur in fronte utriusque Opusculi.

276 Hic ego ipsum te, Reverende Pater, judicem non recuso. Quid censes de ejusmodi Accusatore, qui, si opuscula ista legit, ignorare non potest Paternitatem Tuam, mihi & Janningo directè adversantem, non autem Janningum, eorum Auctorem esse; si non legit, quomodo de styli conformitate judicare potuit; atque hinc Accusationem instituere contra Janningum, tamquam *hæreticæ*, ut ait, Epistolæ auctorem? Et quidem Accusator hic, est *Historiographus Generalis Ordinis Carmelitarum Discalceatorum.* An non præclaros, solidos, & fideles Historiographos habet Ordo Carmelitanus, cum tales habet *Historiographos Generales*? Profectò, si tales etiam olim adhibuerit, potestne merito conqueri, quod talium testimonia & narrationes fidem nobis indubitatam non extorqueant? Historiographo huic dicitur in accusanda Cæsaris Epistola operam navasse Fr. Joannes Gomez Barrientos, Procurator Generalis vester. Atque hi ipsi sunt illud Fratrum & Accusatorum par nobile, quod Tomorum meorum XIV Accusationem apud Inquisitionem Hispanicam in se suscepit, & condemnationem extorsit. Quam autem Accusatio illa fidelis & æqua fuerit, dies docebit,

docebit, & dandæ ad Delationem Responsiones.

277 Nescio porro, quam Paternitas Tua hic vocet *Erasmi Dialecticam*. Nam si eam intelligis, qua ætas & genius auctoris cognosci putatur *ex stylo*; ea non ipsius tantum, sed omnium passim eruditorum est. *Acta S. Canionis suspecta* mihi esse, fateor; non ob ea quæ notat Paternitas Tua, accepta ex meis ad ista Acta observatiunculis (judicium de horum exigua fide illæ non fundant; istud tamen, prius bene fundatum, utcumque corroborant) sed propter temporum pugnam, in eo apparere visam, quod S. Canion passus dicitur anno 2 Diocletiani & Maximiani, id est anno 286; & sepultus à S. Elpidio Atellarum Episcopo, quem ostendimus Tomo 5 Maji pag. 282, vixisse seculo 5: cujus tempore ostenderam pariter aliquem S. Canionem venisse ex Africa in Campaniam. Tum vero sic ratiocinabar, Tom. 6 pag. 28 num. 5. *Hac tam certa notitia* Canionis *unius*, *ex Africa in Campaniam delati sub Wandalis intra cariosam navim; & ætas* S. Elpidii, *in ejus de quo hic agimus* Canionis *Actis qualibuscumque nominati; collata cum incertitudine & exigua fide ipsorum Actorum, vehementer nos inclinant, ut arbitremur, non nisi* Elpidium *unicum & unicum* Canionem *habendos pro Sanctis, eosque ad quintum seculum & Wandalorum tempora pertinere. Adeo ut, qui vera* S. Canionis *Patroni Acheruntini Acta volet discere, ex Actis* S. Castrensis *haurire ea debeat, quicum habuit communem carcerem, exilium que, & refugii ac sepulturæ prima locū in Campania. Tum autem* (id est his positis, quæ jam posui) *nihil reliqui erit, quam ut Acta, Acheruntiæ scripta servataque, omnino credantur esse fabulosa, & hoc indigna opere.*

278 Hactenus ego ibi. Tu vero, R. P. Professor, nescio qua utens Dialectica, conclusionem, ex immediate prægressis procedentem, istis prætermissis, aliunde deducis; ac tum contra me insurgens, *Ad censuram*, inquis, *adeo insolentem nescio quid Papebrochium movere potuerit, præter stylum, nisi quod illic nominentur societates Monachorum, frequentes de cælo voces, oratio ad Christū, qui aperuit oculos cæci Tobiæ.* Atqui tria hæc solum in Annotatis indicantur postea, adeoque factam antea conclusionem non inferunt: infertur autem illa ex aliis superius memoratis; idque non absolute, sed tantum supposita earum veritate: quare mox subjungo. *Ne cui tamen nimis rigidus Censor videar, volenti duos* Caniones *admittere; lubet ipsa integra Acta dare, qualia accepi; sub ista cautione, ut Apostoli sententia de iis præcedat, quæ in simili argumento placuit Gelasio Papæ, Omnia probate, quod bonum est tenete.* Estne hoc, R. P. Professor, aliquid absolute *annumerare fabulis*, uti me facere dicis in titulo? An etiam, *suspectum haberi*, & *esse fabulosum*, idem Tibi sonant? Excussi Art. 1 §. 6, hic denuo impactam mihi blasphemiam contra merita Christi, quia in Oratione de S. Canione dixerim, *minus apte* adscribi Christo illuminationem Tobiæ, quod tu interpretaris *inepte*; an non inepte, ipse videris.

§. XXXIX. ACCUSATIO.

Papebrochius Vitam & Martyrium SS. Valentini & Damiani, Breviario inserta, repudiat ut commenta.

RESPONSIO.

274 CUm ad nostram quæstionem parum aut nihil faciat, sitne alicujus Sancti historia, peculiari unius alteriusve Ecclesiæ Breviario inserta, vel non; nolo, Rev. Pater, tempus terere te docendo, quid intersit inter Breviaria hodierni moris, & usus antiqui Legendaria, ex quibus, non ex illis, descripta trado Acta Sanctorum prænominatorum. Et ea quidem habeo ego, quoad partem posteriorem, omni acceptione dignissima; ita tamen ut ex eis conficiam, Legendam illam fuisse compositam Normannis Aprutium obtinentibus, seculo 12 aut 13. Transiens vero inde ad priorem partem Actorum, eodem prorsus stylo, sed ex minus certa scientia descriptorum; eorumdem synopsim referre satis habeo; & quam exiguæ sint fidei jubeo inde æstimari, quod ibi scribitur. *Iulianus tyrannus, plane qualis Diocletianus fuit, edicta emittere per totum Imperium, quibus morte affici jubeantur quotquot idolis sacrificare recusarint; atque ad ea exequenda Duces, Præfectos, Tribunos, Comites quaquaversum dimittere.* Quam certo hinc sequatur, talis Legendæ Auctorem, non quæ antiquitus ac veraciter scripta reperERat, sed quæ vel ipse, vel alius ante ipsum, idonea judicavit repræsentandæ persecutioni cuicumque, multumque dissimili à Juliani persecutione blanda & captiosa, satis patet ex dictis §. 17, nec ampliori opus est demonstratione. Qui autem principium tale pro suo captu sunt commenti, merito præsumuntur etiam commenti cetera, quæ alioqui non ita promptum est manifestæ falsitatis convincere.

275 Quod porro dicis, Rev. Pater, ad hanc censuram me moveri, *meris tricis Chronologicis*, calami exerrantis lapsus fuerit pro *Topographicis*, scribentis *Chronologicis*: chronologiâ enim hic dumtaxat utor ad docendam ætatem Legendæ prænotatæ; ad ejus vero falsitatem convincendam, seu potius ad justificandum repudium illius pro parte priori, argumentum sumo, primum ex demonstrata Auctoris levitate; deinde ex Topographia tam antiqua quam nova, quæ ignorat *magnam civitatem Zappinam*, juxta quam Sancti passi sint, prope flumen Piscariam, in loco nunc *S. Valentini* dicto, inter Sulmonem & Theate. Etenim Italia tota à Plinio aliisque tam accurate descripta habetur, ut talis tantaque civitas, in qua Proconsul Romanus sedem habebat, non potuisset latere, si unquam in rerum natura fuisset: estque tam validum hoc argumentum, licet negativum, ut sine vetustiori teste eruditorum nemo recepturus *Zappinam* in Aprutio sit.

ART.

ARTICULUS DUODECIMUS.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Exhibentur ea quæ Papebrochius, inter Acta Sanctorum, habet contra sacras Reliquias, & Sanctorum Miracula.

RESPONSIO.

1 AN Tibi dignum accusatione videtur, si plurima quæ Reliquiarum & Miraculorum nomine veniunt, improbem; qui de infinitis propemodum Reliquiis & Miraculis tracto, & falsa à veris secernere ex officio teneor? Quis gemmatius eodem in pretio habet gemmas quaslibet? Quis aurifaber scoriam auro immixtam non ejectat? Quis nummularius monetam improbam à proba non secernit? &, ut notiora tibi loquar, quis sacræ Theologiæ Professor, Propositiones, quas forte legerit, omnes suscipit ut fide certas, aut veras, nullamque reprobat ut falsam? Certe, quisquis is foret, non minus indignus esset appellari Theologus, quam indignus est nominari Historicus, qui æqualiter assentitur cuivis narrationi. Jam vero quid habeo contra sacras Reliquias & Sanctorum Miracula, quæ tam multiplicia primus è tenebris in lucem protraho, cogente nemine?

2 Universa reducis ad quinque paragraphos; præterquam quod in Præfatione resumas Accusationem de sacro Præputio Domini, Antverpiæ asservato (de quo satis respondi Art. 1 §. 8) *nec sanctæ Sindoni parcere* me dicis. Si de ea agis, quæ Christi vultu impresso venerabilis, vulgo appellatur *Veronica*; de hac quoque ibidem respondi §. 4, ac rursum Art. 11 §. 2. Si novum crimen impingere mihi voluisti, vel certe ejus suspicionem movere rei ignaris (sicuti cum dixisti *columnam Christi* à me arrodi, Art. 1 §. 5) calumniam more tuo struxisti apud eos, quibus *sacræ Sindones* dicuntur lintea Christi sepulcralia, qualia Taurini in Pedemontio, & Vesontione in Burgundia honorantur, quamvis unius solum *Sindonis* Evangelistæ meminerint. De hac autem vel istis nusquam adhuc egi: proinde desuper agi reus nequeo, nec teneor respondere.

§. I.

§. I. ACCUSATIO.

Papebrochius, contra communem Ecclesiæ sensum Romanam S. Stephani Protomartyris translationem censet esse fabulosam.

RESPONSIO.

3 Ad hujus accusationis probatione m allegat Paternitas Tua locum ex Appendice ad diem 7 Maji, Tomo 7 pag. 614; dicitque, quod ibi Papebrochius *retractat & expungendum asserat quod Tomo* 2 (ad ipsum scilicet diem 7 Maji inter Prætermissos) *dictum est ex Ms. Vaticano & Martyrologio Romano.* Confero loca, Rev. Pater, nec invenio quod aliquid ex præmissis ibi jubeam expungi: solū ubi dixi, quod *Translatio in Romam* tractari possit *die Inventionis 3 Aug. aut die Natali 26 Dec.* jubeo legi, quod id tractari possit, *die Inventionis 3 Aug. aut potius* (...) *ad diem Natalem* 26 *Dec.* Paternitas autem Tua legere se ibidem ait, *Diem inventionis aut potius* (....) *natalem ejus*, minus distinguens inventionem à Natali, quam ego distinxeram, non otiose repetens voculam *dies; die* Natali, *ad diem* Natalem: quâ non repetitâ, videri possum *diem Inventionis* cum *Natali* confundere; aut dubitare, an corpus Protomartyris vere inventum prope Hierosolymas sit die 3 *Augusti*. Nam quid videri aliud possem retractasse per additionem voculæ *Potius*, & inhærendo verbis sic alteratis?

4 Non hoc tamen vis: sed retractationem imaginaris in Parenthesi *(nam sunt eruditi viri, quibus tota illa translatio Romana fabulosa videatur)*. Agnosco Parenthesim meam, secundo loco appositam, cum deesset primo: agnosco etiam, esse causam, ob quam malim à successoribus meis omnia, quæ de S. Stephano tractanda erunt, ad diem Natalem transferri (more nobis in similibus usitato, cum plura unius Sancti festa celebrantur) quam partem præmittere mensi Augusto. Idque eo magis, quod translatio Romana non caret aliqua difficultate, tunc melius discutienda, cum sub unum simul conspectum habebitur quidquid sanctum Proto-martyrem spectat. Sed unde quæso extundis, Pater Rev. quod *translationem Romanam fabulosam censeo* ego? Talem dico quibusdam Eruditis videri. An ideo ipse etiam talem censeo? Mala hæc consequentia est, R. P. Professor. Ast Eruditorum istorum nomina non exprimo, quos Tu expertus es *plerumque fictos esse, vel certe hæreticos, aut damnatos aliquos ab Ecclesia auctores.* An ergo in brevi illa parenthesi debebat totum dici, quod dicendum reservabatur pro fine Decembris? Ibi ex professo eruditorum nomina & argumenta exponenda erant, & utrorumque merita expendenda. Quid si interim alii, æque aut magis eruditi, nova quædam adducant monumenta, & certiora quam hactenus habeantur, quæque Translationem istam prorsus faciant indubitabilem? numquid tunc non deberem his adhærere, & priores illos qualescumque deserere? Miror interim, Pater Rev. quod ut tot mea volumina accusare possis, opus Tibi sit scrutari Parentheses Notulasve, ut persuadeas quod studium nostrum eo tendat, *ut astu imperitum lectorem in errorem inducamus*; qui ne quidem scribimus vulgo, scientes Acta, à nobis illustrata tam multis & ingentibus tomis, passim à vulgo legenda non esse;

5 Hic ego finem poteram facere, non obligatus

gatus discutere præpositam intempestive quæstionem. Dabo tamen & importunitati Tuæ, non æqua petenti; & benevoli Lectoris curiositati, haud satis patienti se in longe post edendos Tomos differri, ut de argumento eo dicam, quæ nunc quidem scio; & simul doceam, me, cum *viros eruditos* indefinite nomino, alios intelligere, quam quos tibi præsumere libet, *hæreticos, aut ab Ecclesia damnatos Auctores*. Card. Baronius, in Notis ad Romanum Martyrologium, de translatione Corporis S. Stephani a 17 M ji relata, sic scribit: *Habentur rei gestæ vatera monumenta, scripto mandata à Lucio Archidiacono, sed quæ non modica castigatione indigeant.* Quam parvam autem fidem Actis istis ipse habuerit, imo de ipsamet Transl itione prænotata quam dubius fuerit Baronius, satis apparet ex illius hac de re in Annalibus silentio, saltem ad eos quibus referri debuisset annos tomo 6. Ad annum autem 439 agens de translata Hierosolymis Constantinopolim manu, tamquam de re certa, de corpore prorsus ambiguus, ita scribit num. 3.

6 *Sane quidem complura de his, haud fide digna, ab aliis scripta reperiuntur, nimirum non de membri alicujus S. Stephani, sed totius corporis facta Constantinopolim translatione, à Iuliana nobili vidua, clam illud subripiente. Sed quoniam sub Magno Constantino & Eusebio Constantinopolitano Episcopo id contigisse Auctor habet; haud fidem ea historia sibi conciliat; sicut nec quæ habet Nicetas in Oratione de eadem Translatione, facta (ut ait) sub eodem Constantino Imperatore, atque Metrophane ejusdem civitatis Episcopo; quem voluit Auctor mutasse loco Eusebii, quod sciret hunc Arianum fuisse. Verumtamen Honorii tempora numquam Reliquiæ corporis Protomartyris visæ sunt*, Corpore scilicet tunc primum revelato per visionem, Luciano Presbytero factam (nempe anno 415) uti ex ipsius inventionis Actis habet Breviarium ad diem 3 Augusti. Ecclesiam autem S. Stephani Hierosolymis, in quam ex sancta Sion delatum est corpus, primum ædificatam ab Imperatrice Eudocia scribit idem Baronius an. 458 num. 21: anno autem sequenti num. 3 ex Euagrio sic concludit; *Rejectis igitur fabulis, quæ hoc anno facta est per Eudociam Stephani Protomartyrii Reliquiarum translatio, eam ut germanam, omni fide testatam, recipimus.*

7 Fabulas appellat vir, ille doctissimus, quæ reperit, & nos habemus ac repudiamus, scripta dictæ translationi contraria, de alia, non unius membri, sed corporis totius translatione. Et sane nescio, quid fabulositatis speciem certiorem habere ipso primo intuitu possit, quam quod, non dico sub Constantino Magno, aut filio ejus Constantio, qui Arianum Eusebium à Nicomediensi Cathedra ad Constantinopolitanam transtulit, sed etiam sub Juniore Theodosio; quam quod in Actis à Baronio censuratis narratur? videlicet, Alexandrum Senatorem, ædificata Hierosolymis ecclesia S. Stephani, in ea sic fuisse tumulatum, loculo intra eamdem S. Stephani tumbam posito, ut postea Marciano imperante, nequiverit ab Episcopo Presbyterisque ecclesiæ istius novæ discerni; uter loculus Stephani, uter Alexandri esset; itáque permittendum fuerit Julianæ, viri corpus Constantinopolim translaturæ, quia ipsa id se nosse asseverabat, ut quem designaret loculum eum auferret; hanc vero mentitam Episcopo, abstulisse loculum quem sciebat ipsa, Episcopus autem nesciebat, S. Stephani esse. Et tamen mox dicitur eadem Juliana, Constantinopoli appropinquans, ad fidem de S. Stephani corpore faciendam, adduci petiisse Judæos; qui Epigraphen Hebraicam legerent, quam scilicet Jerosolymitanus Episcopus, vel le-

 gere

gere nesciverat vel inspicere neglexerat.

8 Manet igitur hoc solum ex indubitatis historiis certum, quod Pulcheria, acceptis ex eo quod Eudocia transferri fecerat corpore reliquiis dexteræ manus, eidem ædificaverit Oratorium, *in Pulcherianis* cognominatum; de quo multa eruditissimus Cangius, in Constantinopoli sua Christiana p.136 & 7, allegato etiam Theodoro Lectore in Collectaneis, ubi hic, seculi 5 vel 6 scriptor, lib.2 sub finem, dumtaxat meminit *Reliquiarum* in genere. Ut autem illam dexteræ partem Constantinopolim ad Pulcheriam ab Hierosolymis misit Eudocia; ita Romam miserit ad Eudoxiam filiam, una cum Catena S. Petri, armum dextrum sive humerum aut spatulam ejusdem S. Stephani, eodem anno 459, quem armum in ipsa S. Petri ad vincula ecclesia, tali occasione extructa, collocaverit Pelagius Papa I; Pelagius autem Papa II, fundata propria S. Stephano ecclesia extra muros Urbis, in ipsam intulerit prædictum armum, inter annos 477 & 490; Gregorius denique III, circa an.720, donaverit eumdem armum Basilicæ Vaticanæ, in cujus archivo reperimus, & transcribi curavimus, omnes circa dictum ipsum notitias, ex Anastasio Bibliothecario & Visitationum Apostolicarum Actis, usque ad annum 1616: quo veneranda istæc Reliquia, an. 1520 in direptione urbis argenteo suo tabernaculo spoliata, & anno 1550 intra ligneam capsellam reperta, anno autem 1581 nobiliori ex argento inaurato arculæ inclusa, anno denique jam dicto 1616 die 8 Junii honorificentius etiam collocata fuit.

9 Quamdiu reliquum corpus, exceptis aliis alio translatis Reliquiis (de quibus hic sigillatim agendum non puto) Hierosolymis manserit; & an, vel quando illud inde fuerit translatum Constantinopolim, ad Pulcherianam fortassis ecclesiam, nullus fideliter docere nos potest, supposita fabulositate jam refutatæ narrationis: nam qui eam sequitur Nicetas Rhetor, & eamdem corrigit in nomine Episcopi, sicut Baronius notavit, tantum nobis probat, quod diu ante seculum 9, quo ille floruit, creditum fuerit, Constantinopoli esse reliquum corpus S. Stephani; quandoquidem, obscuratâ penitus veræ translationis historiâ, jam tum reciperetur fabulosa illa. Ego existimo, haud abs re fore conjectutam, quæ diceret Hierosolymis translatum Constantinopolim quidquid ibi supererat de corpore S. Stephani, tempore Heraclii Imperatoris, post occupatam an. 616 à Persis urbem & terram sanctam: quomodo autem Constantinopoli Venetias idem corpus translatum credatur anno 1110, narrat propria rei gestæ historia, quam variis in codicibus invenimus manuscriptam; quamque compendio refert in Chronicis suis Andreas Dandulus, uno post ista seculo Venetorum Dux, quem ex Ms. lege apud Cangium loco præcitato.

10 Nullam ea relatio habet fabulositatis speciem, talemque novo stylo exornavit D. Dominicus Asculanus, superiori seculo ibidem Venetiis ad S. Georgii Monachus. Solum subvereri possit aliquis, ne id quod credebatur esse corpus *Stephani Protomartyris*, fuerit *Stephani Iunioris*, Martyris sub Copronymo, fallente ex facili synonymia. Habeo super ea translatione manipulum Annotationum Mss. auctore Abbate Constantino Cajetano, Collegii Gregoriani Benedictinorum in Urbe Præfecto, inter Urbanianas Apes anno 1631 relato apud Allatium, in opusculo de viris illustribus, qui tunc Romæ aliquid typis vulgabant. Hic Abbas, præmissa enumeratione variarum ecclesiarum, quæ apud se esse Reliquias ejusmodi gloriantur, proponit sibi discutiendum, *ubinam totius corporis partes integrantes reperiantur, Roma an Venetiis.* Nam licet Dandulus integrum corpus appellet,

pellet, ipse, ab oculatis testibus instructus, solum ait esse *Cranium capitis, multa ossa confracta, & quam plurimos cineres.* Pro his ostendit ille omnem fere eam haberi certitudinem, quæ de rebus hujusmodi haberi potest, quod saltem sint alicujus S. Stephani Constantinopoli allati, & tamquam Proto-martyris semper Venetiis honorati, atque à veteri ad novam S. Georgii Majoris ecclesiam honorificentissime translati an. 1531, prout præcitatus Dominicus Asculanus præsens testis scribit. Omnibus tamen non obstantibus, propter Martyrologii Romani auctoritatem, putat Abbas Cajetanus dici posse, etiam *Pelagio I Pontifice, partem competentem Romam esse allatam, atque in sepulcro S. Laurentii Martyris in agro Verano collocatam.*

11 Nihil in hoc apparet impossibile; sed revera factum esse, unde habemus, nisi ex ea historia quam fabulosam censet Baronius? Nam quod apud hunc in Notis ad 7 Maji, *Petrus Diaconus Casinensis* in libro de viris illustribus sui monasterii cap. 13 *testatur, S. Brunonem Episcopum Signiamum* (obiit hic 18 Iulii sub Calixto II circa annum 1112) *de ea Translatione scripsisse sermonem*; quodque *idem addit* cap. 45, *alium insuper sermonem conscriptum esse à Petro ejusdem monasterii Bibliothecario*, seculo eodem 12; quod, inquam, Sermones isti olim habebantur apud Cassinum descripti; id, quamdiu ipsi sermones latent, nihil facit ad docendum, quod in iis agatur de alia Translatione quam humeri, quæ merito habetur indubitata, & cujus occasione altera translatio totius corporis reliqui potuit fuisse conficta. De hac autem cum Baronio merito dubitavit Bollandus noster, idque eo etiam magis, quod pro *Gelasio* Papa, nunc à Romanis nominari solito, in omnibus Mss. legeretur, *Pelagius*, anno primum 492 creatus Pontifex, adeoque male compositus cum imperio cujuscumque Theodosii, cum senior anno 395, junior an. 450 obierit.

12 Ita hæsitans Bollandus, consuluit anno 1659 P. Michaelem Seneschallum, Duaci apud nostros Theologum atque Chronologum præclarum; rogavitque consulere Aquicinctina Mss. ubi Acta noverat haberi sub hoc communi omnibus Codicibus principio post Prologum: *Tempore in illo, Theodosii Imperatoris filia Roma à dæmonio graviter torquebatur.* Fecit Seneschallus quod rogabatur; &, quo de re tota certius judicare posset Bollandus, relationis universæ substantiam in breve redegit compendium, suaque manu scriptum sic misit, ut verba peculiari consideratione digna lineolis subnotaret, pro quibus hic currenti charactere utar; dignum enim videtur compendium istud, quod etiam hic legatur, ad confirmandam Baronii censuram. Sic autem compendium suum texit Seneschallus.

13 „ Dum dæmon sacris adjurationibus „ adactus, profitetur se non egressurum „ è corpore filiæ Imperatoris [nisi præsens „ adsit corpus S. Stephani Protomartyris] „ *custodes puellæ*, consilio habito cum *Papa* „ *Pelagio*, mittunt legatos ad Theodosium, „ qui jubet filiam duci Constantinopolim, „ ut illic liberetur. Sed dæmon reversis „ Romam legatis, iterum protestatur, se „ se non egressurum nisi Romæ; eo quod „ S. Stephanus ab Apostolis (Petro & Paulo) suam expulsionem obtinuerit. Anxius „ ea re Theodosius, agit cum Patriarcha „ Clero ac Primoribus; à quibus tandem „ impetrat ut Romam mittatur corpus S. „ Stephani, ea lege, ut vicissim Roma Constantinopolim mittatur corpus alterius „ Martyris. Consentiente Papâ, postulant „ Græci *corpus S. Laurentii.* Missi Constantinopolim *Cardinales* avehunt inde corpus „ S. Proto-Martyris, à quo passim edita „ sunt miracula, tum Constantinopoli,

 „ tum

„ tum in itinere, ac nominatim *Capua*, ubi „ S. Stephani *brachium dextrum* relictum „ fuit, ac denique Romæ.

14. „ Ibi consilium erat sacrum Corpus „ deferre ad *Ecclesiam sancti Petri ad vincula*; „ sed Deus virtute invisibili repulit conan- „ tes illuc inferre; & clamante dæmone „ sacrum corpus destinari à Deo ecclesiæ „ S. Laurentii, statim eo delatum est, mox- „ que sanata est filia Imperatoris. Postri- „ die aperto sepulcro S. Laurentii, inven- „ tus est sanctus Martyr locum dextrum „ cessisse S. Stephano, cujus *dextrum armum* „ abstulit Papa, & in Ecclesia *S. Petri ad* „ *vincula* collocavit. Dum autem tentant „ Constantinopolitani extrahere ex sepulcro „ corpus S. Laurentii, omnes ceciderunt „ velut mortui; sed mox precibus Papæ ac „ aliorum, sanitatem recuperarunt. Latini „ autem qui consenserant in translationem „ S. Laurentii faciendã Constantinopolim, „ phreneticorum instar huc illuc erraverunt, „ donec ejus tumulus clauderetur. Illi vero „ ex Græcis qui manum extenderant ad au- „ ferendum corpus S. Laurentii, omnes, ne- „ mine excepto, intra decimum diem ex- „ tincti sunt.

15. „ Romani, utriusque Martyris ec- „ clesiam communem egregie ornarunt, & „ sepulcro hos versus inscripserunt:

Hic duo Sanctorum sunt corpora clausa virorum,
Stephanus est alter, sibi par Laurentius, atque
Istorum meritis scandamus gaudia cæli,
Et cæli cives semper vivamus in ipso. Amē.

Ego Lucius S. Romanæ Ecclesiæ Archidiaconus, quod vidi & audivi, proprio sermone conscripsi. Translatum est corpus Beati Stephani Romam, Pridie Nonas Majas, Principe Theodosio, Papâ Gelasio, ad tutelam Romanorum, tam adversus hostes visibiles, quam invisibiles; quod annuat nobis Christus promereri, ad suam laudem, & ejus qui cum Patre & Spiritu Sancto unus Deus permanet in secula seculorum Amen. In quo ultimo loco notat Seneschallus, ad marginem clare legi *Tè Gelasio*, non autem *Pelagio*: & alterum quidem ex altero fieri facile potuisse scribendo, sed neutrum quadrare: cum *Gelasius* Imperium Theodosii Junioris præcesserit, *Pelagius* secutus sit, Junior autem Theodosius haberi hic debeat.

16 Facile hic quivis non ineruditus intelligit, in eo scripto, in quo componuntur Imperatoris atque Pontificis nomina ea, quæ certum est simul nominari non potuisse; & ubi præpropere nominantur *Cardinales*, nullam esse apparentiam auctoris coævi & oculati testis, qualis fingitur Lucius iste Actorum scriptor. Capitale autem imprimis est, quod nullius Theodosii filia Romæ puella vixerit, nisi *Galla Placidia*, quam ex Seniore natam cum esset annorum 25 anno 410 Alaricus Rex urbe expugnata cepit, atque uxorem sumpsit, mortuo ante annos 15 patre: Junioris autem Theodosii filia *Eudoxia*, quæ etiam in variis Mss. nostris nominatim exprimitur, Constantinopoli nata an. 422, ibidem Constantinopoli anno 437 Valentiniano Cæsari nupsit, neque Romam puella seu virgo vidit unquam. Ex tali interim Legenda suum compendium sumpsit Jacobus à Voragine cap. 106 Legendæ (si Superis placet) Aureæ, alias appellatæ Historia Lombardica. Hic auctor, Theodosium quidem nominavit, nomen vero Pontificis prudenter reticuit: quod exprimere volentes veterum ad 3 Augusti Lectionum amplificatores sub Pio V. *Pelagium* scripserunt in fine quintæ Lectionis, sicuti Lucius scripserat, & hodiedum legitur.

17 His ita expensis, & ad primos (ut nobis mos est) fontes reductis; vides, Pater Rev. solo hodierno Breviario & Martyrologio

gio instructum te non satis fuisse, ad disputandum de Romana corporis S. Stephani translatione: Baronium autem (quem, ubi pro te facere non videtur, curare haud soles) de ejus veritate merito dubitasse, sicut & dubitaverunt Cajetanus, Bollandus, Seneschallus; viri utique eruditi, neque (ut tibi præsumere de auctoribus meis placet) hæretici vel ab Ecclesia damnati. Non possum tamen indignari tibi, sed compati cogor, quod zelus tuus pro Carmelitica antiquitate, quæ jam videbatur subsistere non posse, quamdiu mea qualiscumque staret auctoritas, eo Te adduxerit præsumptionis, ut ab antiquaria, non solum scientia, sed etiam, supellectile destitutus, putaveris quidlibet te posse persuadere hominibus, quibus non liberet libros meos legere; multo minus scrutari fundamenta rerum, ibi non expensatum, sed obiter dumtaxat indicatarum, dummodo nominares Breviarium vel Martyrologium Romanum, tamquam exploratissimæ per omnia veritatis ea forent, atque indubitabilia.

§. II, III, IV. ACCUSATIONES.

Papebrochius molitur, contra testimonium Gregorii XIII, *Reliquias S. Monicæ, in ecclesia S. Augustini Romæ quiescentes, reddere suspectas.*

Papebrochius, ex gratuitis conjecturis, pro suo captu excogitatis, SS. Martyrum Brixiensium approbatas Reliquias, tamquam fictas passim explodit.

Papebrochius Reliquias, ab Imperatrice Eleonora & variis Cardinalibus donatas Monialibus Teresianis Viennensibus in Austria, molitur reddere suspectas, uti & nonnullas alias.

Papebrochius, ex meris conjecturis, variorum Sanctorum miracula, molitur reddere suspecta & apocrypha.

RESPONSIO.

18 DE Reliquiis S. Monicæ, utrum Romæ vel in Belgio sint, disceptatur ut dictum est; utrobique saltem non potest haberi integrum ejus caput, & tamen utrobique haberi prætenditur. Superest, ut coram judice competente exponatur utrimque causa, & decidatur. Hoc quamdiu factum necdum est, nemo juste potest à me exigere, ut in præjudicium antiquiorum possessorum pro recentioribus plus faciam quam feci, integre producendo horum fundamenta, & errorem si quis subest excusando; sicut feci, & apparet ex dictis Art. 3 §. 7. Similiter de Reliquiis Brixiensibus (quæ tertia hic Accusatio assumitur & bis alibi assumpta jam fuit) satis egi Art. 3 §. 8, & Art. 10 §. 7.

19 Quod ad Teresianarum Viennensium Reliquias attinet, impacta mihi super iis calumnia non potest clarius dilui, quam resumptis ipsis quæ accusantur ver-

bus ex Tom.5 Maji. Ibi ad diem 21, ubi pag.8 & seqq. totum illum thesaurum expando in gratiam R.P. Pauli ab omnibus Sanctis, Carmelitæ Excalceati, qui me de singulis quantum is potuit instruxerat, rogaveratque ipsarum haberi rationem in opere nostro. Id autem facio cum magna ipsius monasterii commendatione, num.10 ita scribens: *Quibus indiciis crediti sunt illi, quorum sic translata sunt ossa, vere Martyrum Christi fuisse, tacentibus donationum instrumentis, dicere nequimus: fidem tamen haud illibenter tribuimus eorum prudentiæ, quibus eam haberi, tantæ rei præpositi Cardinales jubent.* Estne hoc Reliquias illas suspectas habere, aut reddere? Non puto. Ast hæsito in nomine *Emmanuelis*, fateorque quod illud credi possit, *inditum ex designatione inventoris aut donatoris, quamdiu certioribus nullis indiciis probatur, ipsum fuisse usurpatum inter Christianos, sub Gentilium Imperatorum tyrannide gementes.* Ita est, & circa nomen istud hæsito etiam nunc: sed dubitare de nomine, sitne genuinum, an recens impositum (prout usitatissimo Romæ more Reliquiis multis anonymis certa imponi nomina notum est) non est Reliquias vocare in dubium, vel earum cultum obfuscare.

20 Nomina, sicut accipimus, sic veneramur; putamus tamen certioribus indiciis probari pluries posse Martyrii titulum, quam nominis vetustatem. Memini me & audivisse Romæ, & apud Mabilionem legisse, pauca admodum corpora ex cœmeteriis Romanis erui, quibus additum inveniatur nomen; aut certe tale nomen, quod credi debeat ejus qui eruitur Martyris esse. Etenim festinabundi ad Martyres sepeliendos Christiani, claudendis eorumdem loculis frequenter advolverunt titulos sepulcrales, quibus Romanæ viæ stipabantur, inscriptos nominibus quorumcumque ac fere gentilium, obversa introrsum inscriptione inutili: quæ inscriptiones, apertis postea loculis relectæ, multos deceperunt decipiuntque, credentes vera se nomina invenire.

21 Ut ut est: non poteram honorificentius pleniusque scribere de Reliquiis Teresianarum Viennensium, atque de his ipsis earumque fundatrice Venerabili Matre Paula Maria de Jesu, deque Imperatrice Eleonora, & aliis ipsarum Reliquiarum donatoribus, quam feci loco præcitato; ut merito queri possim, hanc reddi gratiam; neque dubitem, quin prælaudatus P. Fr. Paulus ab omnibus Sanctis, siquidem adhuc vivat, ægerrime laturus sit retributionem tam indignam injustamque, redditam à Patern. vestra.

22 Simili fide arguis, num.28, quod Tom. 7 pag. 769 *de S. Henedina* &c, *moliar suspecta reddere ipsius & Sociarum corpora, sub altari S. Restitutæ reperta* in Sardinia, eo tantum, quia propono dubium quod contra moveri posset: licet mox addam, non ignorare me, quam id leve sit. Estne hoc, ut dicis, Pater Rev. *fidem detrahere antiquis monumentis & traditioni non credere?* an vero optare, ut causa qualiscumque dubii tollatur, productâ certiori solutione illius?

23 Iniquior etiam querela formatur num. 29, ob rejectam Tomo eodem 7 p.777 dubitationem, motam Tom.3 pag.604 circa *Reliquias*, creditas esse *S. Domnoli in ecclesia Calamensi*; rejectam autem ad testimonium Claudii Castellani, Canonici Parisiensis, quo hic asseveravit, non alium quam *S.* Domnolum, Cenomanensem Episcopum, istic coli Patronum. Quomodo enim, habito tali testimonio, dubitare amplius poteram, quin eæ, quæ istic sub tali nomine habentur Reliquiæ, habeantur tamquam ejus qui Patronus est loci? Quæ hic est in dubitando ac deponendo dubio levitas cordis, quam mihi nimis leviter objicis? uti & frequentes correctiones, ex ejusdem Claudii unius relatu, tamquam oculati testis,

stis, non uno loco à me tactas, circa locorum situm, ecclesiarum ruralium Patronos proprios, aliaque hujusmodi? Utinam Paternitati Tuæ possem tam facile credere, quam credo ipsi, earum de quibus me instruere nititur rerum scientissimo, & scientiæ rationem reddere paratissimo!

23 Plura cum non objicias, Rev. Pater, finem hic facere poteram respondendi de Reliquiis: sed autem vellicant homines quidam alii in contrariam quam Paternitas tua partem sic declinantes, ut thesaurum illum, fidelibus concessum ad incitamentum virtutis & solatium, tanto faciant minoris quanto plures ejusdem sæpe & unius Sancti Reliquias variis in locis monstrari & honorari intelligunt. Maxime id patet ex tomis nostris, loca omnia & partes singulas qua fieri potest adnorantibus, unde videri tales possent foveri & confirmari in suo erga ipsarum sacrarum Reliquiarum cultum languore; eo prætextu, quod inde necessario consequatur, earum plures valde dubias esse atque incertas, an & quorum Sanctorum sint: His ego respondebo ea ratiociatione qua Comiti Souches, Brunensis urbis pro Cæsare Gubernatori & contra Suecos defensori olim satisfecit vir Apostolicus P. Georgius Pelinga noster; sicut in ejus elogio narrat Matthias Tanner Parte 1 Societatis Apostolorum imitatricis pag. 746.

24 *Si quis militum* inquiebat *pileum ipsius, in assultu nuper urbis Iglaviensis tam præclara facinora exhibentis, globo forte trajectum nactus, rogatusque à fideli Dominationis vestræ amico eum ut sibi cedere vellet, retento illo fictitium offerret, quem tamen amicus bona fide pari honore, ob memoriam Dominationis vestræ, atque si verus esset, asservaret; nonne id gratum perinde ipsi & æstimatum accideret? Ita plane repostuit Comes, uti non minus gravi injuria ducerem, si eidem suppositio galero, quem revera meum crederet, contemptum aliquem pedibus eum proterendo inferret. Quidni ergo, subjicit Pater, perinde placeat Sanctis, dum vident sui amore & reverentia, honorem a fidelibus exhiberi Reliquiis, quas esse suas bona fide persuadentur. Fuitque id satis convincendo Comiti, ut aliis quoque Calvini erroribus sensim confutatis, manus tandem veritati cum multis aliis dederit.* Porro ea quam nos suggerimus plurium synonymorum Sanctorum notitia, & variorum eventuum quibus contigit subjacere eas de quibus agimus Sanctorum Reliquias, uti nihil obest in quotidiana praxi fidelium devotioni; ita multum prodest, Ecclesiarum Prælatis, quibus incumbit cavere ne quæ falsæ supponantur, & populari pietati illudant, ad instructionem; ideoque illis omnibusque eruditis grata accidit.

25 Ultima accusatio *de Miraculis Sanctorum variorum*, quæ molior *suspecta & apocrypha reddere*, procedit ex hypothesi falsissima; quasi eo movear, quia vel naturaliter fieri potuerunt, vel multiplicia & inaudita apparent, aut ex sola habentur traditione. Etenim quæcunque hic à Te adducuntur, in specimen meæ ad quidvis reprobandum proterviæ, desumuntur ex Vitis, quas patenter ostendi apocryphas totas, quibus proinde nihil magnæ rei credi tuto possit. Tales sunt Vita *S. Angeli* Carmelitæ & Martyris, per Pseudo-Enochum 5 Maji; *S. Barbari Martyris* 14 ejusdem mensis; *S. Regnoberti*, Episcopi Bajocensis in Normannia, die 16, *S. Silai* Hiberni, Lucæ peregrini, die 21; *S. Canionis*, Episcopi Afri, die 25; & *S. Huberti*, Monachi Bretiniacensis, die 30.

26 Frustra ergo concludis hunc Articulum sapienti illo Bollandi nostri quæsito, in Præfatione generali ad Acta Sanctorum ante tom. 1 Januarii pag. 35. *Quid esse certum aut securum ei homini potest, qui absque causa ulla ubique fraudem suspicatur?* An enim

nulla

nulla causa est, habere Auctores, temeritatis falsitatisque convictos in pluribus, uti in Vitis prædictis habentur, quod eas vel finxerunt totas, vel pro ingenio lubituque iis adornarunt circumstantiis, per quas detrahitur fides Miraculis, aliàs (si à meliori graviorique teste prius scripta reperirentur) nequaquam rejiciendis? *Admirabilis omnino est Dei bonitas* (ut pag. 34 dixerat idem P. Bollandus) *neque ea capere intelligentiâ possumus, qua vel castis sibique dilectis animabus paravit in cælis bona, vel quantum iis velit gratificari in terris. Non sunt temere damnanda quæ ejusmodi narrantur, etsi nobis paradoxa videantur; sed potius reverenter accipienda, quatenus ex eo manasse fonte divinæ bonitatis dicuntur, unde omnis nostra petenda est felicitas*: scilicet cum *narrantur* & *dicuntur* à scriptoribus aut testibus fide dignis.

27 Neque ea sane damno ego, qui multò solicitior sum quam decessores mei fuerunt, ad Sanctorum miracula, subinde numero & mirabilitate multa ac grandia, undique corradenda, quantumvis propterea necesse sit augere tomorum numerum etiam in duplum, ut contigit in Majo. Ne autem in ponendo exemplo longius abeam, habes ipsius S. Angeli Carmelitani miracula, tom. 2 Maji per paginas omnino 30 extensa, incipiendo à p. 64, idque sine ulla hæsitatione. Miracula autem viventi adscripta, cum circumstantiis parum verosimilibus, etsi ab his notentur, non tamen ob has repudiantur; sed propter manifeste malam Auctoris fidem, se oculatum testem scribentis plurium rerum, quæ tali quo scribuntur loco, modo, ac tempore, demonstrantur fieri non potuisse. Sic Bollandus ad 1 Martii nulli scrupulo sibi duxit, prætermittere totam, cum suis miraculis, Vitam & Canonizationem S. Suiberti, adscriptas Sanctis Marcellino atque Luidgero, tamquam testibus oculatis. Postquam scilicet meridiana luce clarius demonstravit, merum eas esse figamentum, ac tale ut modus nullus suppetat vera (quæ forsan isti farragini subsunt) à falsis secernendi. Ego id quod ibi Bollandus fecit, rem totam prætermittens, passim facere tali casu non soleo; maxime si quid hactenus impressum fuit numquam. Volo enim ut ipsimet lectori facultas præbeatur, per sese judicandi de singulis, post instructionem & lucem ex nostris Commentariis Annotatisque acceptam.

INDEX

INDEX RERUM.

Litteræ numerales Latinæ *Articulum*, Zyfræ Arabicæ Articuli *Numerum seu Sectionem*, §. *Paragraphum* denotat. Crux † præposita nomini *Sanctum* vel *Sanctam*. Ubi nomina duplicata occurrunt, prius *Cognomen* esse scito, posterius prænomen inclusum [], idque subinde non integre expressum, quia solo principio satis notum V.G. *Suarez [Franc.]*

A

† Be-

C

quam

K.

L.

M

Primatus

T

V

W

X

Z

FINIS.

*Pag.*298 & 299 *corrige in aliquibus exemplis numeros perperam notatos: atque pro,* 160, 161, 162, 163, 164, *nota,* 164 165, 166, 167.
*Pag.*328 — 6. *l.* XXIV *scribe* XXXIV.

